

ÖNSÖZ

Allah'a hamd eder, O'ndan yardım ister, bağışlanma diler ve O'na tevbe ederiz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak olan yoktur. Kimi de saptırırsa, onu doğru yola iletecek olan yoktur. Ben şahadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed (s.a.v) O'nun kulu ve rasulüdür.

Allah'ım! Senin kolay kıldığından başka kolay yoktur. Ve sen dilersen her türlü zorluğu kolaylaştırırsın.

Şüphesiz ki, bilgilerin en güzeli ve en faziletlisi, Allah'ı tanımaktır. Tarih boyunca insanlar bu bilgiyle uğraşmışlardır. Allah'ı hakkıyla tanıyanlar, O'na hakkıyla ibadet etmişlerdir. O'nu hakkıyla tanımayanlar ise, dalalet içinde kalmışlardır. Günümüz insanının en büyük sorunu da, Allah'a imandan çok Allah'ı hakkıyla tanıyamamaktır.

"Ben insanları ve cinleri yalnız bana kulluk etsinler diye yarattım." Ayetindeki "li ya'budun" kelimesini bazı sahabeler, "li ya'rifun" (beni tanısınlar) şeklinde anlamışlardır.

Biz Allah'ı hakkıyla tanımanın yolunun, Kur'an'ı ve hadisleri tanımakla gerçekleşeceğini düşünmekteyiz. Kur'an'ı hakkıyla anlayan insanlar Allah'ı tam ve eksiksiz tanırlar. Allah'ı en iyi tanıyan insan, şüphesiz ki O'nun rasulü Muhammed (a.s) idi. Rasulullah (s.a.v)'ın hadislerini anlamak da Allah'ı tanımaya yardımcı olacaktır.

Kur'an'da ve hadislerde geçen Allah'ın güzel isimleri, bize Rabbimizi tanıtmaktadır. İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren bu amaca hizmet etmek için İslam alimleri Esmâ-i Hüsnâ üzerinde çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Bu alimlerin her biri (Şüphesiz ki Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları ihşa ederse (anlar, kavrar ve ezberlerse) cennete girer.) hadisini şiar edinmişlerdir.

Biz de bu hadisin müjdesine nail olabilmek için Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili bu çalışmayı hazırladık. Alimlerin bu konudaki eserlerini ulaşılabildiğimiz kadarıyla taradık. Günümüzde yapılan çalışmalarını inceledik. Allah'ın her bir isminin lügat ve ıstılah anlamlarını Arap dilinin ana kaynağı sayılan Mu'cemlerden araştırdık. Anlam benzerliği olan isimleri Furûgu'l-Luğâ'ya dair yazılan eserlerden taradık. Her bir ismi Kur'an içerisinde inceledik. Tefsirler yardımıyla açıklamaya çalıştık. Aynı şekilde hadislerde geçen isimleri de tesbit etmeye çalıştık. Özellikle Rasulullah (s.a.v) ve ashabının bu isimlerle yapmış oldukları duaları tespit ettik.

Çalışmamızın olgunlaşması için iki yerel radyoda ve bir televizyon programında bu isimleri teker teker anlattık. Değişik zamanlarda seminer olarak da konuyu gündeme getirdik. Dinleyicilerin yoğun ilgi ve istekleri üzerine bu çalışmayı yayınlamaya karar verdik.

Bilgilerin en güzeli olan Marifetullah'a bir nebze de olsa katkıda bulunmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Çalışmak ve gayret bizden, tevfik ve yardım Allah'tandır.

Dr. Ramazan SÖNMEZ

2010 KONYA

el-ESMÂÜ'L-HÜSNÂ (ESMÂ-İ HÜSNÂ)

GİRİŞ

1-Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili ayetler:

Esmâ-i Hüsnâ terkihi, isim kelimesinin çoğulu olan esma (isimler, nitelikler) ile güzel ve en güzel anlamına gelen gerek sıfat gerekse ism-i tafdil olarak kabul edilen hüsnâ (el-Hüsnâ) kelimesinden oluşmaktadır. el-Esmâü'l-Hüsnâ ifadesi Kur'anda dört yerde geçmektedir.

a-“En güzel isimler yalnızca Allah'a aittir. Öyleyse bu isimlerle Allah'a dua edin. Onun isimlerini ve anlamlarını eğip büken (يَلْحَدُونَ) kimselerden uzak durun. Böyle kimseler yapıp ettiklerinden ötürü er geç cezalandırılacaklardır.” (A'raf, 180)

Bu ayette geçen **ilhad** kelimesinin anlamı hakkında şu yorumlar yapılmıştır:

1- Allah'ın isimlerini inkâr etmek, bu isimler hakkında haktan sapmak ve adaletten ayrılmak.

2- Allah'ın isimlerini inkâra götürecektir şekilde yorumlamak.

3- Bu isimleri Allah'tan başkasına nispet etmek.

4-Allah'ı noksanlık ifade eden sıfatlarla nitelemek.

5- Allah'ı, Kur'an ve Sünnette bulunmayan ve Allah'a yakışmayan bir isim veya nitelikte vasıflandırmak.¹

İbn Abbas (ra.) dan '**Allah'ın isimleri hakkında ilhada düşenler'** ayeti hakkında 'Allah hakkında yalan söylerler' yorumu gelmiştir. İbn Kayyim'e göre isimlerde ilhadın hakikati, onlar hakkında doğru yoldan sapmaktır. Onlarda bulunmayan anlamları o isimlere sokmak veya manalarının hakikatlerini onlardan çıkarmaktır. Bunları yapan, Allah hakkında yalan söylemiş olur.²

b- “De ki: " İster “Allah” diye dua edin ister “Rahmân” diye. O'nu hangi isimle çağırırsanız çağırın bütün güzel isimler O'nundur.” (İsra, 110)

c- “Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan O Allah'tır. En güzel isimler O'nundur.” (Taha 8)

d- “En güzel isimler ve bütün mükemmellik vasıfları yalnızca O'nundur.” (Haşr, 24.)

2-Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili rivayet edilen hadisler:

el-Esmâü'l-Hüsnâ ifadesi Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayet edilen şu hadiste de zikredilmektedir:

¹ Fahreddin er-Razî, Mefatihü'l-ğayb, c. 15, s. 71.72.

² İbn Kayyim, Medâric, 1. 29.

"Muhakkak ki Allah'ın 99 ismi vardır. Kim bunları (احدى) ihsâ ederse cennete girer."³ Bu hadisin bazı rivayetlerinde **men ahsâhâ** ibaresi yerine (من حفظها) **men hafızahâ** lafzı nakledilmektedir. Bazı rivayetlerde de "99" yerine " yüzden bir eksik" ifadesi geçerken bazılarının sonunda da "**Allah tektir ve tek olanı sever**" ilavesi vardır. Hadiste geçen **İhsâ** kelimesinin şu anlamlara geldiğini lügat alîmleri belirtmişlerdir:

a- Allah'ın bu isimlerini eksiksiz bir şekilde ezberleyip onlarla dua etmek,

b-İhsâ, güç yetirmek anlamındadır.⁴ Kim bu isimleri ezberlemeye, anlamaya ve gereklerine göre yaşamaya güç yetirirse demektir. Rabbimiz kitabında bu kelimeyi güç yetirmek anlamında şöyle kullanmıştır.

"..O sizin buna güç yetiremeyeceğinizi bildiği için sizi bağışladı.." (Müzzemmil 20)

c-İhsâ, akletmek ve ma'rifet anlamındadır. Araplar akıllı ve bilgili kimseye " fulânun zû husâtin " derler. Kim bu isimleri güzel bir şekilde kavrar, manalarını gereklerini hayatında tatbik ederse anlamındadır.

d-Kur'an'ın tamamını okuyup bu isimleri Kur'an içinde incelemektir.

İbni Kayyim de "İhsâ" kelimesini şöyle tanımlar:

a-Allah'ın isimlerini lafız olarak sayıp ezberlemek.

b-İsimlerin manalarının işaret ettikleri hakikatleri kavramak,

c-Bu isimlerle dua edip gerektirdikleri şekilde O'na kulluk yapmak.⁵

Allah'ın isimlerini ihsâ etmek söz ve amel ile olur. Allah'ın bu isimleri önce anlamları ile öğrenilip onlarla dua edilmelidir. Allah bu isimlerle tanınıp tanıtılmalıdır. Bu isimler hayatın her alanında gündemde tutulmalıdır. Bu isimlere uygun ruhi özelliğe sahip olunmalıdır. Allah'a ait olan bu isimler başkalarına nispet edilmemelidir. Bu isimlerin gerektirdiği şekilde Allah'a kulluk yapılmalıdır.

Allah'ın isimlerini manalarını anlamadan ezberlemenin herhangi bir faydası olmadığı gibi hayatımızda hâkim kılmadan anlamının da bir önemi yoktur. Tıpkı Kur'an'ı ve hadisleri anlamadan ezberlemenin ve yaşamadan anlamının tam bir yararının olmadığı gibi. el-Esmâu'l-Hüsnâ hadisinin bir rivayetinde geçen (من حفظها) **men hafıza ha** tabiri de sadece ezberleyip saymayı değil, bu isimlerin sahibi olan Allah'ın hakkını koruyup gözetmeyi ve O'nun hakkına riayet etmeyi de ifade eder.

3-Esma-i Hüsnâ'nın Sayısı:

Ebû Hureyre'nin rivayetine yer veren on beşe yakın hadis kaynağı içinde sadece Tirmizi ile İbn Mâce tarafından metne, doksan dokuz isim içeren bir liste eklenmiştir. Tirmizi hadis için kaydettiği dört ayrı senedin sadece birine ⁶, İbn Mâce ise rivayet ettiği iki senetten sadece birine Allah'ın isimlerinin listesini ilave etmiştir.⁷ Buna karşılık Buhâri, Müslim, es-Sünenü'l-Kübrâ'sında

³ Buhari, Tevhid, 12; Müslim, Zikir, 5-6; Tirmizi, Da'avat, 82; İbni Mace, Dua, 10; Müsned, II, 258.

⁴ Bak. Müzzemmil, 20.

⁵ Abdulaziz el-Ğusn, Esmâullahi'l-Husna, Daru'l-Vatan, s. 115, Riyad.

⁶ Tirmizi. Da'avât,82.

⁷İbn Mâce, Du'a, 10.

Nesâî ve hadisi yedi ayrı senetle tekrarlayan Ahmed b. Hanbel⁸ bu listeye yer vermemektedir. Tirmizi'nin Sünen'inde belirtilen isim listesi Allah ismi ile başlayıp es-Sâbûr ismi ile sona ermektedir. Bu isimlerin ilk ondördü Haşr sûresinin sonunda⁹ zikredilmektedir. İslam dünyasında bu isim listesi meşhur olmuştur.

İbn Mâce'nin listesinde ise bu düzen korunmadığı gibi farklı isimlere de yer verilmiş, ayrıca metnin sonundaki el-Ehad ismiyle sayı 100'e çıkarılmıştır. Tirmizi'de bulunan yirmi beş isim İbn Mâce'de yer almazken İbn Mâce'de yer alan yirmi altı isim de Tirmizi'de yer almamaktadır. İki listenin toplamı ise 125 isme ulaşmaktadır.¹⁰

İbn Teymiye, Tirmîzî ve İbn Mâce 'nin rivayet ettikleri isim listesini " Hadis ilmini iyi bilenler onun Rasulullah (s.a.v)'ın sözü olmadığını bilirler." diyerek kabul etmez.¹¹

a- Tirmizi'nin rivayetinde bulunup da İbn Mâce'de yer almayan isimler:

Kuddûs, Gaffar, Kakhâr, Fettâh, Hakem, Adi, Kebîr, Hafız, Mukît, Hasîb, Rakîb, Vâsi', Hamîd, Muhsî, Muktedir, Mukaddim, Muahhir, Berr, Muntekim, Mâliku'l-Mülk, Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm, Muğnî, Bedî', Raşîd, Sabûr.

b- İbn Mâce rivayetinde olup da Tirmizi'de bulunmayan isimler:

Bârr, Cemîl, Kâhir, Karîb, Râşid, Rabb, Mubîn, Burhân, Şedîd, Vâkî, Zü'l-Kuvve, Kâim, Dâim, Hâfiz, Fâtır, Sâmi', Mu'tî, Kâfi, Ebed, Âlim, Sâdik, Münîr, Tâmm, Kadîm, Vitir, Ehad.

c- Kur'an'dan çıkarılan isimler:

H.II. yüzyıldan itibaren doğrudan doğruya Kur'an'dan Esmâ-i Hüsnâ listeleri çıkarma çalışmalarına başlanmıştır. Bazı âlimler meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde olup da Kur'an'da bulunmayan bazı isimleri tespit etmişler ve bunları Kuran'dan tamamlamaya çalışmışlardır. Bir kısmı da kendi belirledikleri ölçülere göre Kur'an'dan yeni tespitler yapmışlardır. İbn Hacer, Tirmizi'nin listesinde olduğu halde Kur'an'da bulunmayan yirmi yedi isim belirlemiş ve bunların yerine Kur'an'dan aynı sayıda isim bularak yeni bir isim listesi belirlemiştir.¹² Zeccâcî de Kur'an'dan 99 isim çıkarma çalışmalarına ilk dönemden itibaren katılmış ve belirlediği isimleri sûreleri ile birlikte kitabında belirtmiştir.¹³

Ca'fer es-Sadık da Fatiha'dan İhlâs sûresine kadar 111 isim belirlemiştir. İbnü'l-Vezîr ise Kur'an'dan 155 isim tespit etmiştir. Fiillerle beraber bu rakamın bine kadar çıkabileceğini de ifade etmiştir. Şii âlimler de Kur'an'dan belirledikleri isim sayısını 127'ye kadar çıkarmışlardır. Bu âlimlerin önem verdikleri **Cevşen-i Kebir'de** ise her biri onar isim içeren 100 bölüm halinde 1000 isim mevcuttur.

⁸Ahmed, Müsned, II, 258. 267, 314, 427, 499, 503, 516.

⁹Haşr, 22-24.

¹⁰Bekir Topaloğlu, Esmâ-i Hüsnâ, D.İ. A. 11, 406, 407.

¹¹Suat Yıldırım, Kuran'da Ulûhiyyet s. 62, KayıhanYay. İstanbul. 1987

¹²Bekir Topaloğlu, Esmâ-i Hüsnâ, D.İ. A. 11, 408.

¹³Zeccâcî, İştikâku esmâillah, Tah. Abdulhuseyn el-Mubârek, s, 23-253, Müessesetü'r-Risale, 1986, Beyrut.

I- Aşağıdaki liste İbn Hacer'in sıralamasını göstermektedir:¹⁴

Cebbar	<i>Azız</i>	Müheymin	Mü'min	Selam	Kuddûs	Melik	Rahîm	Rahmân	Allah
Kadîr	Muhît	Vehhâb	Tevvâb	Kahhâr	Gaffar	Musavvir	Bari'	Hâlık	Mütekebbir
Hafız	Hasîb	Hakîm	Vâsi'	Azîm	Halîm	Alîm	Fettâh	Razzâk	Hallâk
Mevlâ	Mübîn	Hakk	Kebîr	A'la	Habîr	Latîf	Basîr	Semî'	Kayyûm
Vedûd	Mukîd	Kafî	Kahîr	Vekîl	Mucîb	Garîb	Ragîb	Kerîm	Nasîr
Ganiyy	Metîn	Kavıyy	Bâtın	Zâhir	Hamîd	Valî	Şehîd	Varîs	Mecîd
Bedi'	Fâtır	Müsteân	Şâkir	Muhyî	Kâim	Muktedir	Kadîr	Şedîd	Mâlik
Râfî'	Âlim	Hakem	Ğâlib	Kefîl	Raûf	Afuvv	Ahîr	Evvel	Gâfir
Gafûr	Hâdî	Nûr	Müteâlî	Melik	Câmi'	Samed	Ehad	Müntakim	Hafız
		Vâhid	İlâh	Rabb	Hafıyy	Berr	A'lâ	Ekram	Şekûr

¹⁴ Bekir Topaloğlu, Esmâ-i Hüsnâ, D.İ. A. 11, 408.

2-Suat Yıldırım ise Kronolojik (iniş sırası) olarak Esmâ-i Hüsnâ sıralaması yapmıştır.¹⁵

1-Rabb	14-Alîm	26-Vahhâb	39-Halîm
2-Ekrem	15-Azîm	27-Kahhâr	40-Hafî
3-Allah	16-Hamîd	28-Fettâh	41-Hayr
4-İlah	17-Şehîd	29-Velîyy	42-Kayyûm
5-Vekîl	18-Ğafûr	30-Semî'	43-Hakk
6-Ehlü't –Takva ve Ehlu'l-Mağfira		31-Hâlik	44-Azîm
7-Rahman- Rahîm	19-Vedûd	32-Basîr	45-Zü'l-Fadl
8-Malik	20-Mecîd	33-Hâdî46-Vâris	
9-Zü'l-Arş	21-Fa'âl limâ yurid	34-Nasîr	47-Hâfîz
10-A'lâ	22-Muhît	35-Hayy	48-Mûcib
11-Habîr	23-Hakîm	36-Fâtır49-Kaviyy	
12-Ehad	24-Kadîr	37-Ğaniyy	50-Müste'ân
13-Samed	25-Karîb	38-Şekûr	51-Ğâlib alâ emrih
52-Latîf		67-Râfî'	82-Mukît
53-Hayru'l-Fâsılîn		68-Muhyi'l-Mevtâ	83-Evvel
54-Esra'u'l-Hâsibîn		69-Münzir	84-Âhir
55-Fâliku'l-Habbi ve'n-Nevâ	70-Mürsil		85-Zâhir
56-Fâliku'l-İsbâh		71-Mûsî'	86-Bâtin
57-Bedî'		72-Metîn	87-Kuddûs
58-Sâdik		73-Raûf	88-Selâm
59-Serî'u'l-Ikâb		74-Berr	89-Mü'min
60-Kebîr		75-Zi'l-Meâric	90-Müheymin
61-Razzâk		76-Tevvâb	91-Cebbâr
62-Kâfî		77-Bâri'	92-Mütekebbir

¹⁵ Suat Yıldırım, Kuran'da Ulûhiyyet, s. 89- 274.

63-Zu'ntikâm

78-Câmiu'n-Nâs

93-Musavvir

64-Kâbilu't-Tevb

79-Hasîb

94-Mübîn

65-Şedîdu'l-İkâb

80-Rakîb

95-Nûr

66-Zi't-Tavl

81-Afuvv

3-ez-Zeccâcî'de Ku'an'ın tertip sırasına göre bir Esmâ-i Hüsnâ tasnifi yapmıştır.¹⁶

1/ Fatiha: Allah, Rahmân, Rahîm, Mâlik.

2/ Bakara: Muhît, Kadîr, Alîm, Tevvâb, Hakîm, Basîr, Vâsi', Bedi', Semi', Kâfi, Rauf, Şâkir, İlâh, Vâhid, Gafur, Halîm, Kâbid, Bâsıt, La ilahe illâ hû, Hayy, Kayyûm, Aliyy, Azîm, Veliyy, Ganî, Hamîd,.

3/ Âli İmrân: Kâim, Vehhâb, Seri', Habîr.

4/ Nisa: Rakîb, Hasîb, Şehîd, Afuvv, Mukît, Vekîl.

6/ En'âmı: Bâtın, Zâhir, Kadîr, Latîf, Habîr.

7/ Â'râf: Muhyî, Mumît.

8/ Enfal: Ni'me'l-Mevlâ, Ni'me'n-Nasîr.

11/ Hûd: Hafîz, Karîb, Mücîb, Kaviyy, Mecîd, Vedûd, Fa'âl.

13/ Ra'd: Kebîr, Mûte'âl.

14/ İbrâhîm: Mennân.

15/ Hicr: Hallâk.

16/ Nahl: Bâis.

19/ Meryem: Sâdık, Vâris.

23/ Mü'minûn: Kerîm.

24/ Nur: Hakk, Mübîn, Nur.

25/ Furkân: Hâdî.

34/ Sebe': Fettâh.

40/ Mü'min: Gâfir, Kabil, Şedîd, Zü't-Tavl.

51/ Zâriyât: Razzâk, Zü'l-Kuvve, Metîn.

52/ Tûr: Bârr.

54/ Kamer: Muktedir.

55/ Rahmân: Bakî, Zü'l-Celâl, Zü'l-Ikrâm.

57/ Hadîd: Evvel, Âhir, Bâtın, Zahir.

¹⁶ Zeccâcî, İştikak, s. 21.

59/Haşr:Kuddûs, Selâm, Mü'min, Müheymin, Azîz, Cebbar, Mütekebbir, Halik, Bari', Musavvir.

85/ Burûc: Mübdi', Müûd.

112/ İhlâs: Ehad, Samed.

Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili rivayetlerde geçen "99" rakamı Allah'ın isimlerinin sayısını (hasr) sınırlandırmak için değil, çok olduğunu (kesretten kinaye) belirtmek içindir. Bazı araştırmacılar Esmâ-i Hüsnâ'nın sayısını 313'e kadar çıkarmışlardır. Bazı Batılı araştırmacılar ise bu sayıyı 552' ye kadar ulaştırmışlardır.¹⁷

Kur'an ve sünnette yer almayan isim ve kavramlarla Allah'ı nitelemenin doğru olup olmadığı hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Uluhiyetin şanına yakışması ve Allah'a her hangi bir eksiklik içermemesi şartını öngörenler olduğu gibi bunu hiçbir şekilde doğru bulmayanlar da vardır.¹⁸

Peygamber (s.a.v.)'in bazı dualarından öğrendiğimize göre Allah'ın, Kur'an ve sünnette geçmeyen ve gayb ilminde sakladığı başka isimleri de vardır.

"Allahım! Kendini isimlendirdiğin, yaratıklarından herhangi bir peygambere öğrettiğin, Kur'an'ında belirttiğin ve gayb ilminde kendin için seçip sakladığın isimlerin hepsi ile senden isterim."¹⁹

Peygamberimiz (s.a.v) sıkıntı, gam ve keder halinde şu duayı tavsiye ederdi:

"Allahı'm! Şüphesiz ben senin kulunum. Ben senin kulun olan ana-babamın oğluyum. Hayatım senin elindedir. Benim hakkımdaki hükmün gerçekleşmiştir. Sen İnenimle ilgili hükmünde adalet sahibisin. Senden kendini isimlendirdiğin ve gayb ilminde kendin için tercih ettiğin isimlerle istiyorum. Kur'an'ı kalbimin baharı, göğsümün nuru eyle. Onunla kederlerimi yok et, hüznümü sürgün eyle."²⁰

Meşhur şefaât hadisinde de Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurur:

" ... O gün Allah bana övgü kapılarını açacaktır. Şimdi bilmediğim, yapamadığım övgüleri ben orada yapacağım..."²¹

Peygamberimiz (s.a.v.) Rabbini överken şöyle dua ederdi:

"Ben seni hakkıyla övemem. Sen kendini övdüğün gibisin."²²

Ebû Bekir İbnü'l-Arabî Allah'ın isimlerinin "el-Hüsnâ" şeklinde güzellekle vasıflandırılmasının sebeplerini şöyle sıralamaktadır:

a-Esmâ-i Hüsnâ Allah hakkında yücelik ve aşkınlık ifade eder ve kullarda saygı hissi uyandırır.

¹⁷ Bekir Topaloğlu, Esmâ-i Hüsnâ, D.İ.A. 11, 404.

¹⁸ Metin Yurdagür, Esmâ-i Hüsnâ, Marifet Yay. İstanbul, 1996, s. 24.

¹⁹ Ahmed, Müsned, I, 391, 452; Hakim, el-Müstedrek, I, 509.

²⁰ Ahmed, müsned, 1,391.

²¹ Müslim, I, 183- 185.

²² Müslim, I, 352.

b-Zikir ve duada kullanılmaları halinde kabule vesile olur ve sevap kazandırır.

c-Kalplere huzur ve sükûn verir, lütuf ve rahmet ümidi telkin eder.

d-Bu isimleri bilip gerekleri ile amel etmek insana izzet ve şeref kazandırır.

e-Bu isimler Allah hakkında yeterli ve doğru bilgi edinmemize imkan hazırlar.²³

Tirmîzî ve İbn Mâce'nin rivayet ettikleri hadislerde geçen Esmâ-i Hüsnâ sıralamasında çok mükemmel bir kompozisyon vardır. İsimler rasgele ve gelişigüzel bir şekilde sıralanmamıştır. Esmâ-i Hüsnâ, tıpkı bir makale gibi giriş, gelişme ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Ayrıca her isim bir önceki ve bir sonraki ile anlam ve muhteva bakımından bağlantılıdır. Her ismin hem kendine ait anlamı var hem de bir önceki ve bir sonraki isimle beraber bir anlamı var. Biz bu çalışmamızda Allah'ın isimlerinin anlam ve muhtevalarını açıklarken inşallah bu ahenk ve insicama işaret edeceğiz.

4- Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili tasnifler:

Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili olarak çalışma yapan âlimlerimiz Allah'ın isimlerini kendi ilgi alanlarına ve branşlarına göre tasnif etmişlerdir. Genel olarak isimleri teknik, muhteva ve ilgilendikleri alanlar açısından üç ana grupta incelemişlerdir.

a-Teknik açıdan yapılan sınıflandırmanın ilk örneği olarak alfabetik sıralama yöntemini söyleyebiliriz. Abdulkadir el-Bağdâdî, el-Esmâ ve's-Sıfat adlı eserini alfabetik sıralama yöntemiyle kaleme almıştır. Ayrıca Allah'ın isimlerini şekil bakımından isim, fiil, mastar, sıfat ve zarf olarak sınıflandırma yapanlar da olmuştur. Esmâ-i Hüsnâ'yı sarf ve nahiv ilimleri açısından tasnife tâbi tutanlar da vardır.

b-Bazı Alimler de Esmâ-i Hüsnâ'yı zat-ı ilâhiyyeyi nitelediğinden dolayı sadece Allah'a verilen, münhasır kılınan isimler ve Allah'tan başkalarına da verilebilen isimler şeklinde sınıflandırmışlardır.

c-Esmâ-i Hüsnâ'yı muhteva yönünden Allah'ın zat, sıfat ve fiillerine göre sınıflandırmışlardır.

1-Esmâ-i Hüsnâ sahasında ilk çalışma yapanlardan biri olan Ebû Abdullah el-Halîmî, meşhur olan Esmâ-i Hüsnâ'yı muhteva yönünden beş ana grupta inceler.

a- Allah'ın varlığını ve ulûhiyyet sahibi olduğunu kanıtlayan isimler.

b- Her türlü şirk ve cahili anlayışı reddeden ve tevhit esasını ispat eden isimler.

c- Allah'ı birtakım yaratıklara benzemekten tenzih ve takdis ifade eden isimler.

d- Yaratılış gerçeğini konu alan isimler.

e- Kainatta Allah'ın hakimiyet ve yönetme yetkisini gündeme getiren isimler.²⁴

2- Muhteva olarak Allah'ın isimleri şöyle bir tasnife de tâbi tutulmuştur:

a-Allah'ın zatı ile ilgili isimleri (14) /Allah, ilah, Rabb, Ehad, el-Vahid, es-Samed, el-Hayy, el-Kayyûm, el-Kâim, el-Hâlık, el-Evvel, el-Âhir, Fa'âlu li Mâ Yurîd, Fâ'ilûn vb.

b-Allah'ın yaratma kavramı ile ilgili isimleri (10): el-Hâlık, Bedîu's-Semâvâti ve'l-Ard, Fâtıru's- Semâvâti ve'l-Ard, Fâliku'l-Habbi ve'n-Nevâ, el-Bâri, el-Musavvir, Muhyi'l-Mevtâ vb.

²³ Bekir Topaloğlu, Esmâ-i Hüsnâ, D.İ.A. 11, 404.

²⁴ Bekir Topaloğlu, Esmâ-i Hüsnâ, D.İ. A. 11,4

c-Allah'ın rızık ve ihsan ile ilgili isimleri (8): er-Razzak, el-Ekram, el-Kerîm, el-Ġaniyy, zü'l-Fadl, el-Vehhâb, zi't-Tavl vb.

d-Allah'ın Rahmet, af ve gufrana dair isimleri (22): er-Rahmân, er-Rahîm, er-Rauf, el-Afuvv, et-Tevvab, el-Gafur, el-Halîm, eş-Şekûr, el-Velî, en-Nasîr, es-Selâm, vb.

e-Allah'ın ilim sıfatı ile ilgili isimleri (14): el-Alîm, el-Latîf, el-Habîr, es-Semî', el-Basîr, eş-Şehîd, el-Karîb, el-Hafîz, er-Rakîb, el-Muhît, el-Muheymîn, el-Bâtm, el-Vekîl, vb.

f-Allah'ın ululuk bildiren isimleri, el-A'la, el-Kebir, el-Azîm, el-Mecîd, el-Hamîd, el-Kuddûs, vb.

g-Allah'ın kudret sıfatıyla ilgili isimleri(14): el-Kâdir, el-Azîz, el-Kavî, Zu'ntikâm, el-Kâhir, el-Kahhâr, Mâlikî Yevmi'd Dîn, el-Cebbâr, Ġâlib âlâ Emrih, el-Metîn, ez-Zahir, el-Muhît, Mûsi'ûn, el-Vasî, vb.

h-Hesab, hüküm ve adaletle ilgili isimleri (11): el-Hakîm, Ehlu't-Takva ve Ehlü'l-Mağfira, el-Vâris, el-Hasîb, el-Fettâh, Hayru'l-Fâsılîn, Serîu'l-Îkâb, Şedîdu'l-Îkâb, el-Adl.²⁵

Yukarıdaki tasnif hem Esmâ-i Hüsnâ'nın içeriği hakkında bilgi vermekte hem de bize Allah'ı tanıtmada konusunda metot öğretmektedir. Bu sıralamada Allah'ın rahmet, af ve günahları örtmesi ile ilgili isimlerinin sayı bakımından daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Allah'ı hem kendimiz tanıırken hem de başkalarına tanıtırken rahmet ve bağışlamayla alakalı isimleri öncelikli olarak gündemde tutucağız. O'nu tanıtırken azap eden, cehennemde cayır cayır yakan, devamlı olarak cezalandıran ve taş yapan " öcü" biri olarak tanımlamamız insanları Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

Allah, ilk indirdiği ayetlerde kendini yaratan, ikramda bulunan, nimet veren, rahmet eden ve lütufta bulunan biri olarak tanıtır. Tarih boyunca tevhid inancını tebliğ eden peygamber ve tebliğciler Allah'ı tanıtırken rahmet, af ve mağfiret özelliğini zikrederek davetlerine başlamışlardır. **Hız. Nuh** kavmini Allah'a kulluğa çağırırken şöyle demişti:

"Dedim ki: "Rabbinizden bağışlanma dileyin; çünkü O, kuşkusuz çokça bağışlayandır. Size, gökten bol bol nimetler yağdıracak, size mal ve evlatlar vererek yardım edecektir. Size bağlar, bahçeler verecek ve akıp giden nehirler bahşedecektir."²⁶

Rasulullah (s.a.v.) da İslâm'ı tanıtırken şu temel ilkeyi tavsiye etmektedir:

"Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin nefret ettirmeyin."²⁷

"Ben tebliğ edici olarak gönderildim, zorlaştırıcı olarak değil."²⁸

²⁵ Veli Ulutürk, Kuran Allah'ı nasıl tanıtır?, s. 82-150. İzmir 1985.

²⁶ Nuh, 10, 11. 12.

²⁷ Buhari, Cihad: 164; Meğâzi: 60; Edeb: 80; Ahkâm: 22; Müslim, Cihad: 71; Darimî, Mukaddime: 24.

²⁸ Müslim, Talak, 29; Tirmizi, Tefsir-i Sûre, 66; Müsned, 4: 35, 36.

3- Esmâ-i Hüsnâ'yı muhteva bakımından yakın anlamlı isimler şeklinde bir tasnife sokanlar da olmuştur.

Hâlık	Bari'	Musavvir	Mubdi'
Alîm	Habîr	Latîf	
Azîm	Kebîr	Celîl	
Afüvv	Gaffar	Gafur	
Alîyy	Müteâlî	Kuddûs	
Rahmân	Rahîm		
Ganiyy	Melik		
Hâfid	Müzil		
Rafi'	Muiz		
Azîz	Kahhâr		
Kavîyy	Metin		
Mâcid	Mecîd		
Kadir	Muktedir		
Bakî	Vâris		

Bazı araştırmacılar da Allah'ın adları arasında müteradiflerin (eş anlamlı) olduğunu iddia etmişler ve bununla ilgili bazı çalışmalar yapmışlardır. el-Gazâlî, Esmâ-i Hüsnâ'nın içinde müteradif isimlerin kesinlikle olmadığını iddia eder. Bu konuya kendinden önce kimsenin temas etmediğini savunur.²⁹ Bu tezini desteklemek için aynı kökten gelen isimlerin farklı anlamlara geldiğine örnekler verir.

a-Gâfir, sadece Allah'ın günahları affedici olduğuna işaret eder. **Gafûr** ismi ise günahların çokluğuna bakmaksızın Allah'ın mağfiretinin çokluğuna delalet eder. **Gaffâr** ise, Allah'ın tekrar tekrar affetmesine işaret etmektedir. el-Gazâlî'nin bu açıklamasında da görüldüğü gibi aynı kökten türeyen bu üç ismin işaret ettikleri anlamlar farklılık arz etmektedir.

b-Âlîm ismi sadece Allah'ın bilmesine işaret ederken **Habîr** ismi ise O'nun bütün gizlilikleri uzmanca bildiğine delalet eder.

c-Hâlık ismi Allah'ın elde herhangi bir örnek ve model olmaksızın yaratmasını ifade eder. **Bâri'** ismi ise eksik ve kusurdan beri, düzgün ve ahenkli bir şekilde yaratmaya işaret eder. **Musavvir** ise yarattığı şeylere son şekli vermesine delalet eder.

d-Rahmân adı özel isim olarak kullanılır ve sadece Allah'a nisbet edilir. Aynı kökten türeyen **Rahîm** ismi ise sıfat olarak kullanılır ve insanlara da nisbet edilir.

²⁹ el-Gazâlî. el-Maksadu'l-Esnâ şerhu esmâ'illâhi'l-Husnâ, s. 13, Matbaatu's-Saade, Kahira, 1328.

e-Âzîm ve Kebîr isimlerinin her ikisi de büyüklük ve Allah'ı yüce tanımayı ifade eder. Kuran'da Allah'ı tekbir etmek ifadesi kullanılırken ta'zim etme fiili O'na nisbet edilmez. Namaza başlarken "Allahu Ekber" deriz, fakat "Allahu Azîm" tabirini hiç kullanmayız.³⁰

³⁰ Suat Yıldırım, Kuran'da Ulûhiyyet, s. 65

4- Esmâ-i Hüsnâ'yı muhteva bakımından şöyle tasnif edenler de olmuştur:

a-Allah'ın zatı ile ilgili isimler (46): Bunlar, Allah'ın hem ne olduğunu hem de ne olmadığını ifade eden ve insanın gönlünü ilâhi azamet ve muhabbetle dolduran isimlerdir. Evvel, Âhir, Zahir, Bâtın, Kuddûs, Celîl, Azîm, Kebîr, Hayy, Azîz, Kakhâr, Kadir, Alîm, Habîr, Şehîd, vb.

b-Kâinatı ilgilendiren isimler (26): Bunlar da tabiatın yaratılışına, işleyişine temas eden ve âhîret hayatı ile bağlantı kurarak bu inancı yerleştiren isimlerdir. Hâlık, Bâri, Bâis, Muhyî, Mukaddim, Muahhir, Cami', Mâliku'l-Mülk, Kayyûm, vb.

c-İnsanı ilgilendiren isimler (26): Allah'ın, kâinatın bir parçasını oluşturan, ilâhi mesaja muhatap olan, mukaddes emaneti ve Allah'ın dinini hayata hakim kılma sorumluluğunu üstlenen insanı ilgilendiren isimleri de vardır. Adl, Hakem, Rafî', Muiz, Hâfid, Muzill, Rakîb, Muntakım, Fettâh, Afuvv, Gafur, Latîf, Hâdî, Halîm, Mucîb, Hasîb, Vehhâb, Mü'min, Şekûr, Sabûr, Veliyy, Vedûd, vb.

Bu sıralamada Allah'ın kendini değişik boyutlarıyla tanıtmayı dikkati çekmektedir. 46 adet O'nun zatı ile alakalı isim listesinde yer almaktadır. Bu isimlerden 26 tanesi Allah'ın kâinat üzerindeki yetki ve hâkimiyetini ortaya koyar. Kalan 26 isim de Allah'ın insan hayatına karışma ve müdahale etme yetki ve tasarrufunu ispat eder.

Özet olarak ifade edecek olursak Esmâ-i Hüsnâ'nın tamamı Allah'ı 99 değişik açıdan bize tanıtmaktır. Bu isimleri işaret ettiği anlamları ile kavramamız Allah'ı daha iyi tanımamıza (marifetullah) yardımcı olacaktır. Allah'ı bütün bu özellikleri, yetkileri, insan ve evren üzerindeki hâkimiyeti ile tanımamız O'na olan sevgimizi artıracaktır. Neticede kulluk bilincimiz, ihsan ve murakabe duygumuz gelişecektir. Allah'ın yardım ve zaferine böylece hak kazanmaya başlayacağız.

5-Müzdevice İsimler: Allah'ın bazı isimleri de müzdevicedir, yani birbirine anlam bakımından zıt isimlerden oluşur. Esmâ-i Hüsnâ ile alakalı çalışma yapanlar bu isimleri beraber açıklamaya çalışmışlardır. Böylece isimlerin anlamlarının daha kolay anlaşılmasını hedeflemişlerdir.

Kâbıt-----Bâsıt	Muhyî-----Mümît	Zâhir----Bâtın
Hafit -----Râfî'	Mukaddim----Muahhir	Dâr-----Nâfî'
Mu'izz---Müzill	Evvel-----Âhir	

5-Esma-i Hüsnâ arasındaki insicam;

Hadislerde geçen Allah'ın isimleri arasında mükemmel bir ahenk, insicam ve kompozisyon vardır. Bu isimler rasgele bir şekilde sıralanmış değildir. Haşr süresinin sonunda zikredilen isimlerde bu ahengi daha rahat görürüz.

Allah isminden hemen sonra rahmet özelliğini ifade eden Rahmân ve Rahîm ismi gelmektedir. O'nun rahmet etme özelliği diğer bütün özelliklerinden önce gelir.

Allah aynı zamanda otorite ve mülk sahibidir, meliktir. Evrenin sahibi O'dur. Emretme, yasaklama ve insan hayatına karışma yetkisi vardır.

Allah, Kuddûs özelliği ile yeryüzünün meliklerine benzemez. Her türlü eksiklik, acizlik, kusur ve ayıptan uzaktır.

Allah, Selâm ismi ile her türlü yaratığın sahip olduğu hatalardan selamettedir. İnsanlığa ve evrene selamet ve esenlik bahşeder.

Allah, Mü'min ismi ile de her türlü tehlikeden emniyettedir. Kendisine gerçek anlamda kulluk yapanları her türlü tehlikeden korur.

Allah, Müheymin ismi ile de kullarının her halini görüp gözetir. Onların durumundan habersiz değildir.

Allah, Azîz ismi ile de buraya kadar sayılan isimlerle Allah'ı hakkıyla tanıyanlara gerçek izzet ve şerefi verir. Kendisi de asla mağlup edilemeyen mutlak galiptir. Halis kullarına da düşmanlarına karşı galibiyet verir.

Allah, Cebbâr ismi ile de hem yaratıklarına dilediğini yaptırma özelliğine sahiptir hem de iman ehlinin kalplerini birleştirip bütünleştirir. Kırık ve yaralı gönüllere şifa verir. Mütekebbir ismiyle de büyüklenme şanına sahip olduğunu ama kullarına örnek olmak için büyüklük taslamadığını ortaya koyar.

Allah, hem yaratma projesini çizer hem de yaratır. Hâlik ismi ile beraber Bârî isminin gelmesi O'nun yaratmada ve var etmede kusursuz olduğunu ifade eder.

Allah, her yaratığa ayrı bir şekil ve yapı veren Musavvir'dir. İnsanlar Allah'ı bütün bu özellikleri ile kabul etmeseler de O, hem Aziz'dir hem de hüküm ve hikmet sahibidir yani Hakîm'dir.

6-Esmâ-i Hüsnâ'da eş anlamlılık veya tekrar var mıdır?

Allah'ın adları arasında aynı kökten gelen fakat değişik sığalarda bulunan bazı isimler vardır. el-Ğafûr, el-Ğaffâr ve el-Ğâfir gibi. Ayrıca aynı kökten gelmediği halde eş anlamlı gibi görünen isimler de vardır. el-Azîm, el-Kebîr ve el-Aliyy gibi. Bu isimlerin hiçbiri hakkında terâdüf (eş anlamlılık) ve tekrar olduğu düşünülemez.

Örneğin, el-Ğafûr, el-Ğaffâr ve el-Ğâfir isimleri mağfiret yani Allah'ın günahların üzerini örtüp bağışlamasını ifade eder. Fakat el-Ğafûr ismi, günahların çokluğu oranında Allah'ın mağfiretinin fazlalığını gösterir. Miktarı ne kadar olursa olsun, sadece bir çeşit günahı örtene el-Ğafûr denmez. el-Ğaffâr ise, günahların çeşidine ve miktarına bakmaksızın tekrar tekrar affedene denir. Günahların tümünü örtüp affettikten sonra, yine günah işleyeni bağışlamayana el-Ğaffâr denmez.

Başka köklerden olup da eş anlamlı görünen el-Âlim, el- Habir ve el- Latif isimleri de farklı anlamları ifade ederler. el-Alîm sadece bilmeye işaret ederken el-Habir ise uzmanca bilmeye delalet eder. el-Latif ise en ince ayrıntısına kadar bir şeyi bilmeyi ifade eder.

el-Azim, el-Aliyy ve el-Kebir arasında da bir ince fark olduğu şüphesizdir.

el-Hâlik, yaratma ve proje çizmeyi ifade ederken el-Bari ismi, mahlûkatın özünü kusursuz bir şekilde var etmeye işaret eder. el-Musavvir ise yaratıkların zatındaki sureti var edene delalet eder.

Rahmân ve Rahîm isimleri de rahmet kökünden türemesine rağmen anlam bakımından birbirinden farklıdır. Rahmân ismi Kur'an'da çoğunlukla özel isim olarak kullanılırken Rahîm ismi ise sıfat olarak geçmektedir.

Bütün bu isimler hakkında eş anlamlı (müteradif) tabiri yerine yakın anlamlı (mütekarib) ifadesini kullanmak daha uygun olur.³¹

7- Kur'an'da ayet sonlarında geçen Allah'ın isimleri ile konu uygunluğu:

Ayet sonlarındaki isimler rasgele bir şekilde gelmemektedir. Her isim ayetin konusu ile mükemmel bir uyum sağlar. Allah'ın rahmetinden söz eden ayetin sonunda rahmetle alakalı bir isim geçer. Azaptan bahseden bir ayetin sonunda da Allah'ın güçlü, mağlup edilemeyen ve intikam sahibi olduğuna işaret eden isimler geçmektedir. Yaratma ile ilgili bir ayetin sonunda da Allah'ın yüce ve hikmet sahibi olduğuna delalet eden bir isim zikredilir. Hüküm, emir ve nehiy bildiren ayetlerin sonunda da Allah'ın iştirme ve bilme özelliğini bildiren isimler gelmektedir. Tevbeden söz eden ayetlerin sonunda da Ğafur ve Rahîm gibi isimler gelmektedir. Görüldüğü gibi Esmâ-i Hüsnâ geçtiği ayetlerin muhtevası ile ilgisiz değildir. Aşağıdaki ayetlerde bu gerçek daha iyi gözlemlenmektedir.

“Gecede ve gündüzde barınan ne varsa O'nundur ve işiten(es-Semi'), bilen (el-Alîm) ancak O'dur.”³²

“Eğer sana Allah bir keder dokundurursa onu O'ndan başka açacak yoktur ve eğer sana bir hayır dokundurursa yine O her şeye güç yetirendir.”³³

“Kulların üstünde mutlak Kahhar olan O'dur. Hikmet sahibi (el-Hakim), her şeyden haberdar olan (el-Habir) O'dur.”³⁴

“Ayetlerimize iman edenler, yanına geldikleri zaman de ki; “Selam sizlere! Rabbiniz kendine rahmeti farz kıldı; içinizden kim bir cahillik bir kabahat yapmış, sonra arkasından tevbe edip düzelmiş ise ona karşı bağışlayan, merhamet eden olmayı irade buyurdu.”³⁵

“Allah'ın ayetlerini tanımayanlara, kesinlikle şiddetli bir azap vardır. Ve Allah azizdir, intikam (Züntikam) sahibidir.”³⁶

I-Müşriklerin Allah Anlayışı

Tarih boyunca müşrikler Allah'ın bazı özelliklerini kabul etmişler, hatta Allah'ın bazı isimlerini kendi uydurdıkları tanrılara isnat etmişlerdir. Mekke müşrikleri genel olarak Allah'a iman ederler, Allah'ın adıyla yemin ederler ve sıkıntı anlarında Kabe'nin örtüsüne sarılarak Allah'a yalvarırlardı. Ebrehe olayında da Allah'a yalvarmışlar ve bu olaydan sonra on yıl puta tapmamışlardı. Hac yaparken tavaf esnasında Allah'ı şöyle överlerdi:

Lebbeyk Allahumme lebbeyk, Lebbeyke la şerike lek,

İlla şeriken hüve lek, Temlikühü ve mâ melek.³⁷

Emret Allahım emret, Senin hiçbir ortağın yok emret;

Ancak bir ortağın müstesna ki, o da Senin mülkündür;

³¹ Suat Yıldırım, a.g.e. s. 65-66.

³² En'am 13.

³³ En'am 17.

³⁴ En'am 18.

³⁵ En'am 54.

³⁶ Ali İmran, 4.

³⁷ Kurtûbî, el-Cami' li Ahkami'l-Kur'an, c. 3, s. 33, Bakara 196. ayetin tefsiri, Buruc Yay. İst. 1997.

Sen ona da, onun sahip olduklarına da sahipsin.

Günümüz müşrikleri de Allah'a iman ettiklerini söyledikleri halde birilerinin uydurdukları bazı isim ve izm'leri tanrı edininip onlara tapmakta ve onların kendilerine mutluluk getireceğine inanmaktadırlar. Kur'an bu tür cahili anlayışları şöyle ifade eder:

"Allah'ı bırakıp tapındığımız şeyler gerçekte sizin ve atalarınızın uydurduğu (anlamsız) isimlerden öteye geçmemektedir; çünkü bunlar hakkında Allah hiçbir kanıt indirmemiştir. Hüküm yalnızca Allah'a aittir. O da kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emrediyor. İşte dosdoğru olan din budur; ama insanların çoğu bunu bilmezler."³⁸

Kur'an'ın ele aldığı ana konu -Allah'ın varlığının ve yaratıcılığının ispatı değil- O'nun tanınmasıdır.

"Allah hiçbir insana hiçbir şey indirmemiştir derken Allah'ı gereği gibi takdir edip kavrayamadıklarını göstermişlerdir."³⁹

"Bunlar Allah'ın gücünü gereği gibi kavrayıp değerlendiremediler; çünkü Allah güç ve izzet sahibidir."⁴⁰

"(O kâfirler) Allah'ı gerektiği gibi takdir edip kavrayamadılar. Hâlbuki kıyamet günü, yer tamamen O'nun tasarrufundadır. Gökler de O'nun kudret elinde dürülmüştür. Allah, onların koştukları şirkten uzak ve çok yücedir."⁴¹

2-Kur'an'ın Allah'ı Tanıtması

İnsanlar Allah'ı ya yarattığı varlıklardan hareketle kısmen tanıyabilirler ya da Kur'an ve Hz. Peygamber (s.a.v.) aracılığıyla tanıyabilirler. Varlıklar kitabı olan bu evren Allah'ın varlığı, gücü ve otoritesi hakkında kısmî bilgi verir. Ama Kur'an Allah hakkında gerekli olan bütün bilgileri bize sunar, O'nun ne olduğu ve ne olmadığı hakkında yeterli bilgiyi verir. Peygamberimiz (s.a.v.): **"Kur'an ehli, ehlullahtır."**⁴² buyurmaktadır. Kur'an'ı tanıyanlar Allah'ı da hakkıyla bilirler.

İhlâs süresi Allah'ı özlü bir şekilde tanıttığı için Hz. Peygamber: **"İhlâs süresi Kur'an'ın üçte birine eşittir"** buyurmuştur.⁴³ Namazlarında devamlı ihlâs süresini okuyan ve bu süreyi sevdiğini söyleyen bir imam hakkında Peygamber (s.a.v.): **"Bu süreye olan sevgin seni cennete girdirecektir."**⁴⁴ buyurmuştur.

Hz. Peygamber henüz yeni konuşmaya başlayan çocuklara Allah'ı tanıtmak için şu ayeti öğretirdi:⁴⁵ **"Göklerin ve yerin egemenliği Allah'a aittir soy sop edinmemiştir egemenliğinde herhangi bir ortağı yoktur; çünkü her şeyi yaratan ve her şeyi belli bir yasalar örgüsüne göre düzene koyan O'dur"**⁴⁶

³⁸ Yusuf 40. Bak. Necm 23, A'raf 71.

³⁹ En'âm 91.

⁴⁰ Hac 74.

⁴¹ Zümer 67.

⁴² Suyutî Camiu's-Sağir,1/11.

⁴³ Tirmizi, Sevabu'l-Kur'an; 10, (3063).

⁴⁴ Tirmizi, Sevabu'l-Kur'an;!1, (3064).

⁴⁵ Mevdûdî, Tefhîmü'l-Kur'an, İnsan Yay. 3/ 572, İst. 1991.

⁴⁶ Furkan 2.

“Rasulullah (s.a.v) Abdulmuttalib oğullarından her çocuk konuşmaya başlar başlamaz onlara İsrâ suresinin 111. ayetini öğretirdi.”⁴⁷

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, aczinden dolayı bir dosta ihtiyaç duymayan Allah'a hamdolsun, de ve gerektiği şekilde O'nu büyükle." (İsrâ 111)

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kim sabah olduğunda üç kere Eûzû billahissemîl âlimi mineşeytanirracim (Allah'ın rahmetinden kovulan taşlanmış şeytanın şerrinden her şeyi bilen Allah'a sığınırım) diyerek Haşr sûresinin sonundan üç ayet okursa Allah o kimseye yetmiş bin melek vekîl eder de o melekler akşama kadar o kimseye duâ ve istiğfar ederler. Eğer o gün ölürse şehîd olarak ölür. Akşam olunca okuyan kimse de sabaha kadar aynı durumdadır.”⁴⁸

Kur'an'ın en faziletli, en büyük ayeti ve Kur'an ayetlerinin efendisi olarak nitelenen Ayete'l-Kürsî ⁴⁹de Allah'ı tanıtır. Peygamberimiz (s.a.v.) bu ayeti farz namazlardan sonra ve uyumak için yatağa girince okumamızı tavsiye ediyor.⁵⁰

Yasin süresi de Allah'ı ve iman esaslarını tanıtan bir süredir. Bundan dolayı Allah Rasûlü (s.a.v.) bu süreyi ölmek üzere olan kişilere okumamızı⁵¹ tavsiye ediyor ve " Her şeyin bir kalbi vardır ve Kur'an'ın kalbi de Yasin'dir " ⁵² buyuruyor.

Görüldüğü gibi Kur'an'ın her süresi ve her ayeti Allah'ın farklı bir özelliğini ve boyutunu açıklar. Kur'an'ı anlayarak ve düşünerek okumayanlar Allah'ı gereği gibi tanıyıp kulluk yapamazlar.

"Ben cinleri ve insanları yalnızca bana kulluk yapsınlar diye yarattım."⁵³

Ayetindeki **"li ya'budûn"** kelimesini Tefsir Alîmlerimizden Dahhak **"li ya'rifûn"** yani " beni tanısnlar" şeklinde açıklamıştır.

Peygamber (s.a.v.) Allah'ı en iyi tanıyan bir kul idi. Gerek hadisleri gerekse hayatı ile bizlere Allah'ı tanıtmıştır. Esmâ-i Hüsnâ hadisinde de Allah'ı mükemmel bir kompozisyon örneği ile tanıtmıştır. Allah Rasûlü (s.a.v.)'nün hayatını ve hadislerini üzerinde düşünerek okumayan kimseler de Allah'ı gereği gibi tanıyıp takdir edemezler.

3-Marifetullah

İnsanın Allah bilgisi (marifet) arttıkça imanı da artar. Tanımayan takdir edemez. Uzaktan gafletle bulanık ve önyargılı bakan kimse Allah'ı gereği gibi kavrayamaz, gereken alakayı gösteremez. Hz. Yusuf'u kervandakiler tanımadıkları için onu düşük bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Satanlar da satın alanlar da onun değerini bilmiyorlardı.⁵⁴

Kur'an insanlardaki gaflet, cehalet perdesini yırtar. Akıl ve ruhu harekete geçirir. Kulaklardaki ağırlıkları atar, gözlerin önündeki perdeleri kaldırır. Her insana kabiliyeti ve gayreti ölçüsünde Allah'ı tanıtır ve imanın artmasını sağlar. Bu gerçeği Allah kitabında şöyle ifade eder:

⁴⁷ Suyuti/ed-Durru'l-Mensur 5/353.

⁴⁸ Darimi/Fedailu'l-Kur'an 27.

⁴⁹ Bakara 255.

⁵⁰ Tirmizi, Sevabu'l-Kur'an, Had. No:3037.

⁵¹ Ebû Davud, Cenaiz, 20, İbni Mace, Cenaiz, 4.

⁵² Tirmizi, Sevabu'l-Kur'an; 6, (3047).

⁵³ Zariyat 54

⁵⁴ Yusuf 20.

"İnananlar ancak o kimselerdir ki, her ne zaman Allah gündeme gelse kalpleri korkuyla ürperir; kendilerine her ne zaman O'nun ayetleri okunsa imanları artıp güçlenir ve Rablerine güvenirlir. "⁵⁵

Müminin kalbi Kur'an ayetlerinde imanını artırıp güçlendirecek, onu tam bir rahatlığa ve huzura kavuşturacak şeyler bulur. Kur'an, kendisini hakkıyla okuyan insanın kalbiyle aracısız olarak, iletişim kurar ve konuşmaya başlar. Bu karşılıklı konuşma imanı engelleyen küfür perdesini ortadan kaldırır. Böylece inanan insan Kur'an'ın tadına varır. Kur'an'ın devamlı tekrarlanan vurgularından dolayı imanımız itmi'nan derecesine ulaştıracak bir artma ve güç hisseder. Buradaki artış iman esaslarındaki artış değil imanın derecesinde ve yaptırım gücünde ortaya çıkar.

İnsan, Kur'an'ın ayetlerini her tasdik edişinde ve onlara her boyun eğişinde imanının arttığını hisseder. Şüphe yok ki arzu, düşünce, görüş, teori, alışkanlık, menfaat, zevk, rahat, his ve arkadaşlarına aykırı olsa bile, insan her ne zaman Allah'ın kitabına ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in sünnetine boyun eğip teslim olursa imanı artar ve güçlenir. İmanın gücü ve derecesi Allah'ın emirlerine ve Rasul (s.a.v.)'ün talimatlarına göre kendisini değiştirmekte ve onları kendine rehber edinmekte ortaya çıkar. Bunun aksine eğer bir mümin bütün bunları kabulde tereddüt ve gevşeklik gösterirse imanı azalmaya ve zayıflamaya başlar.

Marifetten sonra Allah'a iman gerçekleşmezse sevgi ve itaat hâsıl olmaz. Yahudi ve Hıristiyanlar Kur'an'ı ve Hz. Muhammed'i çocuklarını tanır gibi tanırlardı. Fakat bu tanıma onları imana götürmedi.

"Daha önce kendilerine vahiy verdiklerimiz O'nu kendi çocuklarını tanır gibi tanırlar. Ancak bilin ki, onların bazıları hakikati bile bile örtbas ederler."⁵⁶

⁵⁵ Enfal 2

⁵⁶ Bakara 146, En'am 20

4-Allah Sevgisi

Allah bilgisi (marifet) muhabbeti doğurur. Allah'ı tanıyan O'nu daha çok sever. İnsan, Allah'ın gücünü, fiillerini, otoritesini, isim ve sıfatlarını tanıdıkça O'na olan sevgi ve saygısı artar. İnsan Allah'ı marifeti oranında sever. Fazla bilen fazla sever. Ma'bud en çok sevilendir. Allah **vedûd'dür**, hem çok sever hem de çok sevilir.

" İnsanlardan kimileri, Allah'tan başka ortaklar edinirler ve Allah'ı sever gibi onları severler. İnananlar ise en çok Allah'ı severler."⁵⁷

Mü'minin Rabbi hakkındaki bilgisi ve O'nun büyüklüğünü idraki onu bütün benliğiyle Allah'a bağlanmaya yöneltir. Artık Allah bilgisinden sonra hiçbir güç ne kadar büyük olursa olsun mü'minin yanında hiçbir yer işgal edemez, herhangi bir değer ifade etmez. Onun ruhu artık Allah'la beraberdir. Allah'tan başkası ile dostluğu ve muhabbeti yoktur. Allah'tan başkasına asla itaat etmez. Çünkü tevhidin anlamı her şeyde ihlas ile bir tek Allah'a teslimiyettir. Allah sevgisinin nihai anlamı da budur.⁵⁸

"De ki: Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."⁵⁹

Hiç şüphesiz Allah sevgisi, kuru laflarla yapılan bir iddia olmadığı gibi, sadece gönlün aşkla dolması da değildir. Bunların yanında mutlaka Allah'ın elçisine uymak, O'nun getirdiği hidayet üzere yürümek ve nizamını hayata uygulamak da gerekir. İman bir takım süsleme ve bezeme laflardan ibaret değildir. İman ne ağızlarda gevelenen laflar, ne coşan hisler ve ne de yapılan birtakım ruhsuz davranışlardır. Aksine iman Allah'a ve Rasûlüne itaat ve Hz. Muhammed'in bize tebliğ ettiği ilahi nizama göre davranmaktır. Bu ayet hakkında **İmam İbn Kesir** şöyle der:

"Bu ayet, Hz. Muhammed'in gösterdiği yol üzerinde yürümediği halde, Allah'ı sevdiğini öne süren herkesin aleyhine hükmeder. Böyle bir kimse, bütün söz ve davranışlarında Hz. Muhammed'e verilen İslam dinine uymadıkça gerçekten yalancıdır."⁶⁰

2- Allah'ın Zaferi

Allah'ın isimlerinden on dört tanesinin peş peşe sıralandığı Haşr (Benî Nadir) süresi Müslümanların Yahudilere karşı kazandığı zaferden söz eder. H. 4. yılda Benî Nadir Yahudileri Hz. Peygamber (s.a.v.) ile yaptıkları anlaşmaya riâyet etmediler. Mekkeli müşriklerle İslamı imha etme konusunda anlaşıp Hz.Peygamber'i (s.a.v.) öldürmeyi planladılar. Onların bu suikast girişimlerinin üzerine Allah'ın Rasülü (s.a.v.) savaş kararı aldı. Benî Nadirlilere Medine'yi terk etmeleri için on gün süre tanıdı. Bu arada münafıklar Yahudilere yardım vaadinde bulundular. Yahudiler, kendilerini koruyacağını zannettikleri kalelerine çekildiler. Yahudiler Müslümanların kuşatmasına ancak yirmi gün dayanabildiler. Münafıkların yardımları da gelmeyince Benî Nadirliler - İslamı kabul eden iki kişi hariç-Medine'yi terk edip Şam ve Hayber bölgesine göç etmek zorunda kaldılar.⁶¹

Bu zafer, Haşr sûresinde anlatıldıktan sonra Esmâ-i Hüsnâ'dan on dört tanesi art arda sıralanarak başarının gerçek mahiyeti ortaya konur. Hz. Pegamber (s.a.v) ve ashabı Allah'ı Kuran'da anlatıldığı şekilde tanıyıp iman ettiler. Allah'ı bu isimlerle kabullendiler. Bu isimler onların hayatına

⁵⁷ Bakara 165

⁵⁸ M.H. Fadlullah, Min Vahyi'l-Kur'an, Akademi Yay. C.3, s. 142, İst. 1990.

⁵⁹ Ali İmran 31.

⁶⁰ S. Kutub, Fi Zilal, Hikmet Yay. c.2, s. 69, İst. 1991.

⁶¹ Hz. Muhammed ve Hayatı, A. H. Berki, O. Keskioglu, D.İ.B.Yay. s. 289, Ank. 1991.

yön verdi. İsimlerin kazandırdığı bilgi ve imanla yaşadılar. Hayatlarının hiçbir bölümünde Allah'tan başka hiçbir ilâh kabul etmediler. Rahmeti ancak Allah'tan beklediler. O'nun en büyük rahmeti olan Kuran'a sınımsız sarıldılar. Mülkün ve otoritenin gerçek sahibinin Allah olduğunu öğrendiler. O'ndan başkasını söz sahibi kabul etmediler. Her işlerinde O'na müracaat ettiler. Kutsallığı da O'na verdiler. Allah'ın her türlü eksiklik ve olumsuzluktan uzak olduğuna inandılar. Allah'ı hem gerçek güç ve kuvvetin hem de izzet ve şerefin tek kaynağı bildiler. O asla mağlup edilemeyecek mutlak galiptir. Kulları aziz eden de O'dur, zelil kılan da O'dur.

Allah dilediği şeyleri zorla yaptırma güç ve yetkisine sahiptir. Aynı zamanda kırık gönülleri tamir eden, zayıfı güçlendiren, fakiri zenginleştiren, zoru kolaylaştıran ve musibete uğrayanlara yardım eden de O'dur. Onlar Allah'ın azamet ve büyüklük sahibi olduğu halde kibirlenmediğini bilirler. Asla büyüklemezlerdi. Bütün bu sayılan güzel vasıflara ancak yaratan, şekil ve suret veren Allah sahiptir. Onlar Allah'ı hem yaratan hem de en iyi bilen olarak tanıdılar. Böylece O'nu hem yoktan var eden hem de emretme ve kulların hayatlarına karışma yetkisine sahip olarak kabul ettiler.

Allah da kendisini bu şekilde tanıyan ve tanıtan kullarına yardım eder. O, kendisine böyle iman eden her topluma yardım eder. O'nun yardımında zaman ve mekan sınırı asla yoktur. Her yerde ve her zaman yardımı hak eden toplumlara Allah yardım elini uzatır. Ama Allah, kendisini yukarıda belirtildiği şekilde tanıyıp kabullenmeyenlere asla yardım etmez. Bu yasa her zaman ve her toplum için geçerlidir.

"Ey iman edenler! Eğer Allah'ın davasına yardım ederseniz O da size yardım eder ve ayaklarınızı sağlamlaştırır." ⁶²

"Allah, iman edip salih ameller işleyenlere, tıpkı kendilerinden önce gelip geçen bazı toplumları egemen kıldığı gibi, onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına; onlar için razı olduğu dini (İslâm) kuvvetle kökleştireceğine ve korku ve endişelerinden güvene kavuşturacağına dair söz vermiştir. Çünkü bunlar bana kulluk eder, bana hiçbir şeyi ortak olarak tanımazlar." ⁶³

ESMA-İ HÜSNA İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR:

- 1-Tefsiru Esmallahil Hüsna/Zeccac
- 2-İştikak Esmallahil Hüsna/Zeccaci
- 3-Şerhu Esmallahil Hüsna/el-Kuşeyri
- 4-el-Maksadu'l-Esnâ fi Şerhi Esmallahillahlil Hüsna/el-Gazali
- 5-el-Emedu'l-Aksâ/Ebu Bekir ibnu'l-Arabi
- 6-el-Kitabu'l-Esnâ fi Şerhi Esmallahil Hüsna/Kurtubi
- 7-el-Esmau ve's-Sıfat/Beyhaki
- 8-Şerhu Esmallahil Hüsna/Fahrudin er-Razi
- 9-et-Tahbiru fi Esmal'l-Hüsna/el-Vahidi
- 10-Şerhu Esmallahil Hüsna/İbni Kayyim el-Cevziyye
- 11-el-Maksadu'l-Esnâ fi Şerhi Esmallahil Hüsna/Ahmed ibnu Said ed-Demiri
- 12-A'lamu'l-Hüsna bi Meâni Esmal'l-Hüsna/Suyuti

⁶² Muhammed 7.

⁶³ Nûr 55.

I- ALLAH (C.C.)

Allah ismi, bütün ilâhi isim ve sıfatları kendisinde toplayan özel bir isimdir. Bu isme **İsm-i Cami'** de denir. Esmâ-i Hüsnânın her biri Allah lafzının farklı yansımalarını ve boyutlarını ifade eder. Gerçekte Kur'an'ın tamamı da Allah ismini bütün yönleriyle bize tanıtmaktadır. Kur'an'daki 114 süre yani yaklaşık 6 bin küsur ayetin hepsi Allah'ın değişik özelliklerini, evrene ve insan hayatına müdahale etmesini anlatmaktadır. Allah ismini tam olarak tanımak ancak Kur'an'ın tamamını anlayarak okumakla mümkündür.

Lafza-i Celâl olarak da anılan Allah ismi Kur'an'da **2697** kez geçmektedir. Buna açık ve gizli zamirlerle kullanımı da ilave edersek bu rakam 6000 (**altı bin**)i bulur. Allah isminin ikil ve çoğul kullanımı yoktur. Bu isim mecaz yolu ile de olsa Allah'tan başkalarına verilemez. Şimdiye kadar Allah ismi ile hiçbir varlık adlandırılmamıştır, adlandırılması da doğru değildir.

Allah lafzı Kur'an'da ilk kez iniş sırasına göre beşinci süre olan Fatıha süresinde zikredilmiştir.

Fir'avn kendi ilahlığını iddia ederken انا الله (Ben Allah'ım) diyerek Allah'ın ismini kullanmamış, انا ربكم الاعلى (Ben sizin en üstün rabbinizim)⁶⁴ demiştir.

Mekkeli müşriklerin 360'dan fazla putları vardı. Hiçbirine Allah ismini vermemişlerdi. Onlar da bu ismin sadece Allah'a ait olduğunu biliyorlardı.

"Hiç sen O'na bir adaş bilir misin?"⁶⁵

Allah lafzının kökü ve aslı hakkında birçok Arap dilbilimci ve müsteşrik çalışma yapmış ve 30'dan fazla görüş beyan etmişlerdir. Bu görüşlerin önemlilerini şöyle sıralayabiliriz:

1-Allah ismi herhangi bir kelimeden türememiştir, **camid** bir isimdir. Hiçbir sözlük anlamı yoktur. Âlem yani zata delalet eden özel isimdir. Beyhâki, el-Halil ve Hattabî'nin bu görüşe sahip olduğunu söyler. Zeccâcî, Ebû Osman el-Mâzinî'nin de bunu savunduğunu söyler.⁶⁶

2-Allah ismi, "Kulluk ve ibadet etmek" anlamına gelen (الله ياله elehe - ye'lehu), veya "hayret ve şaşkınlık içinde kalmak, gönülden bağlanıp sığınmak" anlamlarına gelen (الله ياله elihe- ye'lehu) ve (وله يوله velihe-yevlehu) köklerinden ism-i meful manasında bir mastar olan "ilâh" kelimesinden türemiştir. **İlâh** kelimesinin başına azamet ve büyüklük ifade etmesi için **harf-i ta'rif** olan "el ال" takısı eklenerek "الاله el-Îlâh" şeklini almış, okunmasındaki güçlükten dolayı hemze düşürülmüş, ilâh kelimesinin aslındaki "lam" ile "el" takısının "lam"ı birleştirilmiş (idğam) ve kelime الله Allah" şeklinde okunmuştur. Bu görüş, Yûnus İbn Habîb, el-Kisâî, el-Ferrâ, Kutrub ve el-Ahfeş'e aittir.⁶⁷

3-Allah ismi "gizlenmek, perdelenmek, beşeri kabiliyetlerin ihata sahasının dışında, duygu ve idrakin ötesinde olmak, yükselmek ve yüce olmak"⁶⁸ anlamlarına gelen (له يله lâhe - yelîhu) kelimesinden türetilmiştir. Bu, Sibeveyh'in görüşüdür.⁶⁹

⁶⁴ Naziat 24

⁶⁵ Meryem 65

⁶⁶ Ebû Bekr el-Beyhâkî, Kitabu'l-Esmâ ve's-Sıfat, c. 1, s. 47 vd, Beyrut, 1985. Zeccâcî, İştikak, s. 29

⁶⁷ Fahrud-din er-Râzî, Şerhu Esmâ, s. 118, Beyrut, 1984. Zeccâcî, İştikak, s. 23

⁶⁸ İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, Lâhe mad. Beyrut, 1955

⁶⁹ Fahrud-din er-Râzî, Mefâtihu'l-Ğayb, c. 1, s. 160. Zeccâcî, İştikak, s. 27

4-Allah isminin Arapça olmayıp muarreb bir kelime olduğunu söyleyenler de vardır. Bunlara göre Allah ismi, Süryanice "**Lâhe**", Aramice "**Alâha**" ve İbranice tanrılar anlamına gelen "**Elohim**" kelimelerinden türemiştir.⁷⁰

Müşrikler Allah lafzını kavram olarak biliyorlar ve bazı durumlarda kullanıyorlardı. Fakat bu ismi Kur'an'da taşıdığı mananın dışında farklı özelliklerle tanıyorlardı. Allah'ı en yüce ve en büyük olarak kabul etmekle beraber putları O'na ulaştırıcı olarak görüyorlardı.

a- Kur'an, onların Allah'ın bazı özelliklerini kabul ettiklerini değişik sürelerde gündeme getirir:

1-Yaratma ve yoktan var etme özelliği sadece Allah'a aittir.

"Şayet onlara: 'Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı - kendi koyduğu yasalara -tâbi kılan kimdir?' diye sorulacak olsa hiç şüphesiz "Allah'tır" derler. O halde zihinleri nasıl da tersyüz oluyor."⁷¹

2-Rızık veren, yaratan, artıran ve kısan Allah'tır.

3-İşitme görme yeteneği üzerinde mutlak egemen olan Allah'tır.

4-Ölüden diriye, diriden de ölüyü çıkaran Allah'tır.

5-Evrendeki bütün işleri evirip çeviren Allah'tır.

"De ki: ' Sizi göğün ve yerin ürünleri ile rızıklandıran kimdir? Yahut kimdir, işitme ve görme kabiliyeti üzerinde mutlak yetki sahibi olan? Kimdir, ölüden diriye, diriden de ölüyü çıkaran? Ve yine kimdir var olan her şeyi çekip çeviren? Şüphesiz, "Allah'tır" diyeceklerdir."⁷²

6-Tabiat olaylarına sahip olan, yağmuru yağdıran, onunla yeryüzüne hayat veren ve ekinleri bitiren Allah'tır.

"Eğer onlara: "Gökten yağmuru boşaltıp ölü toprağa tekrar hayat veren kimdir?" diye sorarsan, hiç tereddüt etmeden "Allah'tır" derler."⁷³

7-Kâbe'nin sahibi Allah'tır.

"Öyleyse bu evin (Kâbe) sahibine kulluk yapınlar."⁷⁴

Ebrehe, Kabe'yi yıkmak için Mekke'ye geldiği zaman Abdu'l-Muttalib'in yüz devesine el koymuştu. Bunu öğrenen Abdu'l-Muttalib'in : " Ben develerin sahibiyim ve onları istiyorum. Kabe'nin sahibi ise Allah'tır, onu O korur." cevabını vermesi, Allah'ı Kabe'nin rabbi olarak kabul ettiklerinin en güzel delilidir.

8-Önemli konulardaki yeminler Allah adına yapılırdı.

"Eğer kendilerine bir mucize gösterilmiş olsaydı bu- ilâhi kelama- gerçekten

⁷⁰ Suat Yıldırım, Kur'an'da Ulûhiyet, s. 106

⁷¹ Ankebût, 61. Ayrıca bak: Lokman, 25. Zümer, 38. Zuhruf, 9, 87

⁷² Yunus, 31.

⁷³ Ankebut 63.

⁷⁴ Kureyş 3.

inanacaklarına en emin ve kararlı bir şekilde (جهاد ايمانهم) yemin ediyorlardı."⁷⁵

b- Kur'an, müşriklerin Allah hakkındaki olumsuz düşüncelerine de yer verir:

1-Allah'a bazı ortaklar isnat edip onlara ibadet ediyor ve onlardan yardım bekliyorlardı.

"Hiçbir şey yaratmayan, kendileri yaratılan şeyleri Allah'a ortak mı koşuyorlar? O putlar onlara ne bir yardım edebilir, ne de kendilerine yardım ederler."⁷⁶

2-Putların kendilerini Allah'a yaklaştıracığına inanıyorlardı.

"Allah'tan başkasını dost ve koruyucu edinenler "Biz bunlara sırf bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz" derler."⁷⁷

3-Allah'a oğullar ve kızlar isnat ettiler.

"Cinleri Allah'a ortak yaptılar. Hâlbuki onları O yaratmıştır. Cehaletleri yüzünden O'na oğullar ve kızlar yakıştırdılar."⁷⁸

4-Allah'tan başkalarına dua ediyorlar, Allah'tan istenecek şeyleri tanrılardan istiyorlardı.

"De ki: Allah'a ortak koştüğünüz varlıkları ve güçleri ve Allah'tan başka yalvarıp yakardıklarınızı hiç düşündünüz mü? Bana onların yeryüzünde ne yarattıklarını gösterin; yoksa onların göklerin yönetiminde bir katkıları mı var sanıyorsunuz?"⁷⁹

5-Onların putlara tapmalarına Allah'ın izin verdiğini iddia ediyorlardı.

"Allah'tan başka şeylere ilahlık yakıştırmaya şartlanmış olanlar: " Eğer Allah dileseydi O'ndan başkasına ilahlık yakıştırmazdık; atalarımız da (öyle yapmazdı) ve O'nun izin verdiği hiçbir şeyi de yasaklamazdık." derler. Onlardan önce yaşamış olanlar da böyle yaparak hakikati yalanladılar, ta ki azabımızı tadıncaya kadar!⁸⁰

⁷⁵ En'am 109

⁷⁶ A'raf 191-192

⁷⁷ Zümer 3

⁷⁸ En'am 100

⁷⁹ Fatır 40

⁸⁰ En'am 148

İlk inen ayetlerde Kur'an'ın Allah'ı tanıma yöntemi:

Cahiliye döneminde Allah'ın tek yaratıcı olduğu zaten müşrikler tarafından biliniyordu. Bu gerçeğe daha önce de değinmiştik. Kur'an, ilk inen ayetlerde Allah'ı daha çok “**rabb**” ve “**ilah**” özelliği ile tanıtmaya çalışır. Böylece Allah ile “**rabb**” ve “**ilah**” isimlerini bütünleştirmeye çalışır. Allah'ın, önce müşriklerin tanıdıkları özellikleri gündeme getirilir. Daha sonra inen sûrelerde ise Allah bütün vasıfları ile zikredilir.

1-" Oku, yaratan **Rabb** adına. Oku, çünkü **Rabb** sonsuz kerem sahibidir."⁸¹

2-" **Sen Rabbin** nimeti sayesinde bir deli değilsin." "**Rabb** kimin kendi yolundan saptığını bilir."⁸²

3-" **Rabbini** büyükle !" "**Rabb** için sabret."⁸³

4-" **Rabb**in adını an ve bütün varlığıyla kendini O'na ada, O'dur doğunun ve batının **Rabb**i; O'ndan başka gerçek **ilah** yoktur."⁸⁴

5-"Bütün hamdler âlemlerin **Rabb**i, **Rahmân**, **Rahîm** ve din gününün **Maliki** olan Allah'a mahsustur."⁸⁵

6-" Yüceler yücesi **Rabb**in sınırsız şanını yücelt."⁸⁶

7- "Malını temizlenmek için verenler sadece **Rabb**in hoşnutluğunu kazanmak için harcarlar."⁸⁷

8-" **Rabb**in yeryüzünde azgınlık yapanları azap kırbacından geçirdi. Çünkü **Rabb**in, şüphesiz, her zaman gözetleyip durmaktadır."⁸⁸

9-" **Rabb**in seni ne unuttu ne de sana darıldı." "**Rabb**in sana verecek de böylece sen hoşnut olacaksın." " Ve her zaman **Rabb**in nimetini an, gündeme getir. "⁸⁹

10-" Öyleyse (sıkıntılardan) kurtulduğun zaman sağlam dur ve yalnız **Rabb**ine yönel."⁹⁰

11-" Gerçek şu ki, insan **Rabb**ine karşı çok nankördür." "**Rabb**in Herkesin mezarlarından kalktığı gün **Rabb**leri, onların her halinden haberdâr olduğunu gösterecektir."⁹¹

12-" Biz sana kevseri verdik. O halde yalnız **Rabb**in için namaz kıl ve O'nun adına kurban kes."⁹²

13-" **Rabb**in fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?"⁹³

⁸¹ Alak 1-3

⁸² Kalem 2-7

⁸³ Müddessir 3-7

⁸⁴ Müzzemmil 8-9

⁸⁵ Fatıha 1-4

⁸⁶ A'la 1

⁸⁷ Leyl 19-20

⁸⁸ Fecr 13-14

⁸⁹ Duha 3-5-11

⁹⁰ İnşirah 7-8

⁹¹ Adiyat 6-11

⁹² Kevser 1-2

14-" De ki: Sığınırım ben yükselen şafağın **Rabbine.** " ⁹⁴

15-"De ki: Sığınırım ben insanların **Rabbine, Melikine, İlâhına.** " ⁹⁵

⁹³ Fil 1

⁹⁴ Felak 1

⁹⁵ Nâs 1-2-3

GÜNÜMÜZDE ALLAH ANLAYIŞI

İnsanlığın, Allah anlayışı ve inancı, tarih boyunca çeşitli durumlar arz etmiştir. Tarihte ve günümüzde insanlığı, sahip olduğu Allah inancı ve anlayışına göre dört bölümde sınıflandırmak mümkündür:

a-Allah'ın mülkünde yaşayıp O'nun nimetleriyle nimetlenmelerine rağmen, Allah'ın varlığını kabul etmeyenler. Bunların Kur'an ölçüsünde "kâfirler"dir.

b-Allah'ın bu kainatın yaratıcısı ve rızık veren olduğunu kabullenmekle birlikte, Allah ile beraber, bir takım varlıklara, sistemlere kulluk belirtisi göstererek çeşitli ilahlara tapanlar. Bunlar Kur'an'a göre "müşrik" olanlardır.

c-Allah'a ve O'nun bildirdiği gerçeklere inanmadığı halde inanmış görünenler. Kur'an, bunları "münafıklar"olarak tanıtmaktadır.

d-Allah'tan başka hiçbir ilah tanımayıp, O'na tam olarak iman edip teslim olanlar. Kur'an ölçüsünde "mü'min" olanlar da bunlardır.

Günümüzde Allah'ın varlığı konusunda tartışmaya girenler pek azdır ve bunlar tarih boyunca azınlık halinde kalmışlardır. Ancak Allah hakkında esas sapma, hayatla ilgili konularda Allah'ın emirlerinin yerine başkalarının emirlerine teslim olmada ortaya çıkmaktadır. İnsanlığın her devirde gösterdiği karakteristik şirk çeşidi budur. Bunun için Kur'an-ı Kerim, insanların dikkatini bu konuda daha çok çekmektedir.

“İşte Rabbiniz Allah, O'ndan başka hiçbir ilah yok. Her şeyi yaratan O'dur. O'na ibadetle kulluk edin. O her şeye Vekildir.” (En'am 102) mealindeki ayet bu konuya açıklık getirmektedir. İnsanların doğru yola yönelmeleri, ancak ilah olarak Allah'ı tanımalarıyla mümkündür. Onların, Allah'ın emirlerini hayatlarında uygulamaları, ilah olarak yalnız Allah'ı tanımaları, hiçbir ortak koşmaksızın yalnız O'na ibadet etmeleri hiç unutmayacakları hakikatler olmalıdır.

Allah'ın hakimiyeti sadece insanlara ait değildir. Her şey O'nun hakimiyeti altındadır. Çünkü O'dur her şeyi yaratan... “Bu gerçeği kabul ediyorum ve buna inanıyorum.” demek bu hakikatin gereğini yerine getirmektir. Bu da Allah'ın emirlerini kabullenmek, sadece O'nun emirlerine teslim olmak ve bağlanmakla olur.

Müslümanlık, zahiren mü'min görünmekten ibaret değildir. Dünyada ve ahirette kesin kurtuluş, hakkıyla iman edip Allah katında geçerli olan amel-i salih ile mümkün olur. İman olmadan yani Allah'a inanılmadan yapılan işler görünürde iyi olsalar bile, ahirette geçerli değildir. Allah'ın emrettiği şekilde iyi işler yapılmadan iman hakiki olgunluğa erişemez.

Allah'ın kesin müjdesi, hakiki bir imanla, salih amel işleyerek dünyalarını değerlendiren gerçek mü'minleredir. Allah'a gerçek anlamda inanmak; Allah'ın zat ve sıfatlarına, indirdiği ve gönderdiği her hükme, O'nun gönderdiği ve istediği şekilde inanmakla mümkün olur. Yaptığımız tüm işlerin O'nun katında geçerli olması da yine O'nun rızası için yapılmasına bağlıdır.

Allah böyle bilinmeden ve O'na bu şekilde inanılmadan hakiki imana ulaşamaz. Şüphe yok ki, Allah'a iman, O'ndan gelen her hakkı tanıyıp kabul ve tasdik etmekle olur. Bu imana yakışan şuur da, iyi veya kötü her işin karşılığının verileceğini bilmek, ömür boyu Allah'tan gelmiş olan ilahi kaideleri hakkıyla yerine getirmektir. Böyle olanlar her türlü korku ve kederden kurtulacaktır. Bu kanun, her zaman ve herkes için geçerli olan hak yasadır. Kur'an'da: “**Her kim**

Allah'a ve ahiret gününe iman edip imanının gereğine yaraşır iyi işler yaparsa bunlara ne bir korku vardır, ne de onlar mahzun olurlar." (Maide 69)mealindeki ayet bu gerçeği ifade eder.

İnsan dünyada gördüğü herhangi bir üstünlüğe bağlanıp kalmamalıdır, mükemmel gördüğü her şeye kul olmamalıdır. Yaratılmışlarda gördüğü üstünlük onu hemen Allah'ın eşsiz ve sonsuz kemaline götürmeli ve insan böylece Allah'a bağlanmalıdır.

İnsan ancak bu durumda "**Allah'tan başka ilah yoktur**" demiş ve yaptığı işleriyle de sözünü doğrulamış olur. Çünkü gerçek tevhid, ilahlıkta şirki yok etmektir. İlahlığı sadece Allah'a tahsis edip bu gerçeği ilan etmektir.

Kur'an'da belirtilen bu tevhid anlayışı günümüz insanların bir kısmı tarafından kabul edilmemekte veya yanlış anlaşılmaktadır. Allah'ın insanlık için gönderdiği İslam dini insanın hayatının her yönünü düzenleyen bir hayat nizamıdır. Allah bu nizamı insanlar hayatlarının her bölümünde uygulansınlar diye göndermiştir. Kim Allah'ın ve peygamberinin bildirdiği esaslara uymayan bir iş yapar veya bir görüşü benimserse Allah'ın nizamına uymadığı için yanlış ve batıl içindedir. Kur'an bu gerçeği çok açık bir şekilde şöyle belirtir: "**Ey insanlar! Rabbinizden size indirilene uyun. O'ndan başka dostlara uymayın. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz.**"(A'raf 3)

İslam'a ters düşen her şeyin haram olduğunu kabul ederek yaşayan insanlar, Allah'ı ilahlıkta tek kabul etmiş, "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur" gerçeğine uymuş olurlar. Her konuda gerçeği, Allah'ın bildirdiği ilahi ölçü ile görmek ve Allah'ın nizamını öylece kabullenmek Kur'an'a uygun bir Allah anlayışı olur. Bunun aksi bir iman ve anlayış İslam'a uygun değildir. Nitekim Mekke müşrikleri de Allah'ı ve O'nun yaratıcı olduğunu kabul ediyorlardı. Ama O'nun ilahlıkta birliğini ve tekliğini tanımıyorlardı. "**İlahları hep bir ilah mı yapmış? Doğrusu bu şaşılacak bir şeydir**"(Sâd 5) diyorlardı.

Allah, Kur'an'da kendisinin hakkı olan ilahlığı kimseye vermediğini, O'na eş ve ortak tanıyanların davalarının batıl olduğunu açıkça belirtmiştir. O halde Allah'ın birliğini tanımak, O'ndan şirk ve benzerlerini uzaklaştırmak ve O'nun dışındakilerin tamamını ilah tanımamak demektir.

Günümüzde bazı insanlar Allah sevgisi konusunda da birtakım yanlışlıklar içindedirler. Gönülde O'ndan daha sevimli hiçbir varlık olmamalıdır. Canlı-cansız, maddi-manevi Allah'tan başka herhangi bir varlığın O'nun sevgisine ortak edilmesi, herhangi bir sistem veya dünya görüşünün O'nun nizamından üstün tutulması; "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur." gerçeğine aykırıdır.

"İnsanlardan bazıları, Allah'tan başka eşler kabul eder, Allah'ı sever gibi onları severler. Mü'minler ise en çok Allah'ı severler. Zulmedenler azabı gördükleri zaman bütün güç ve kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çetin olduğunu anlayacaklarını keşke şimdi bilselerdi." (Bakara 165)

Davranışlarımızın ardındaki yaptırıcı güç Allah'a iman ve O'nun yüce emirleri değil de, başka varlıkların sevgisi ve tesiri ise amellerimiz Allah katında geçerli olamaz. Çünkü bu ameller Allah için yapılmamıştır.

Sevginin doğal sonucu itaattir, yani sevilen varlığın emirlerine uymak ve yasaklarından kaçınmaktır. Allah dışındaki varlıkları sevip onlara İslam'a aykırı konularda itaat etmek, onları ma'bud, ilah edinmek demektir. Ayetteki " Allah'tan başka denkler" cümlesinden maksat Allah'a isyan konusunda itaat edilen efendiler, büyükler, reisler vb. kimselerdir. Gönülde Allah gibi sevilen varlıklar isterse peygamberler veya Allah'ın veli kulları olsun durum değişmez. Çünkü Allah için sevmekle, Allah gibi sevmek aynı değildir. Allah'ı sevenler peygamberleri ve mü'minleri severler. Ancak Allah'ı sever gibi değil, Allah emrettiği için severler. Gönüle doğan her duyguya, akla gelen her düşünceye itaat etmek, sevilen bir şeyi veya kimseyi ma'but kabul etmek, onları ilahlık makamına yükseltmektir. Bu durum ise Allah'ın hakkına bir zulümdür.⁹⁶

⁹⁶ Bak. Allah, Yakup Çiçek, Fahrettin Yıldız, s.103, Bir Yay.1985, İstanbul.

Allah ismi ile dua ve zikir yapmak:

Peygamber (s.a.v) zaman zaman Allah ismi ile dua yapardı. Ama daha çok duasına “Allahümme اللهم” veya “Ya Rabbi يا رب” ile başlardı. Hadis kitaplarının dua ve zikir bölümleri “Allahümme اللهم” ile başlayan dualarla doludur. Kur’an’a da beş kez bu duaya başlama modeli kullanılmaktadır.⁹⁷

“Allahümme اللهم” terkibi hususunda Arap gramercilerinin farklı görüşleri vardır. Halil, Sibeveyh ve bütün Basra ekolüne mensup nahivciler “Allahümme اللهم” kelimesinin aslının “Ya Allah يا الله” olduğunu söylerler. Bu kelime “Ya” nida harfi olmaksızın kullanılmaya başlayınca onun yerine sonundaki “mim”i koydular. Böylece iki harf olan şeddeli “mim”i “ya” ile “elif”ten ibaret olan iki harfin yerine kullandılar.

El-Ferrâ ve Kûfe ekolüne bağlı dilciler ise “Allahümme اللهم” kelimesinin aslının “يا الله امننا بخير Ey Allah! Karşımıza hayır çıkar” şeklinde olduğunu ifade ediyorlar. Bu diğer kelimeler hafzedilerek, her iki kelime birbirine karıştırılarak “Allahümme اللهم” lafzı ortaya çıkmıştır.⁹⁸

Bazıları da Allah ismine “اللهي Allâhi” şeklinde nisbet ya’sının birleştirilmesi uygun olmadığı için “Allahümme” tabirinin kullanıldığını iddia etmişlerdir. Çünkü “benim Allah’ım” şeklinde Allah’ın herhangi bir kimseye izafe ve nisbet edilmesi uygun değildir. Allah alemlerin rabbidir. Her hangi bir şahıs, ırk ve kabileye nisbet edilmesi doğru değildir.

Peygamberimiz (s.a.v)’in sadece “Allah Allah Allah” diyerek zikir yaptığı ile ilgili her hangibir sahih rivayete rastlayamadık. Ayrıca rivayetlerde “hû hû hû” veya “hay hay hay” şeklinde Allah’ın isimlerinden sadece biriyle yapılan bir zikir türü de geçmemektedir.

Peygamberimiz (s.a.v) tam bir anlamı olan cümlelerle zikir yapmıştır.” **Lâ ilahe illallah**”, “**Sübhânallah**”, “**Elhamdulillah**”, “**Allahu ekber**”, “**Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh**”, “**Estağfirullah**” gibi zikir çeşitleri kaynaklarda sık sık geçmektedir. Bazıları sadece Allah ismi ile zikir yapılabileceğini iddia edip şu hadisi delil gösterirler.

Yeryüzünde Allah Allah denildikçe kıyamet kopmaz.⁹⁹ Bu hadis aşağıdaki benzer bir hadisle beraber değerlendirilirse daha iyi anlaşılır.

Yeryüzünde Lâ ilâhe illallah denildikçe kıyamet kopmaz.¹⁰⁰ Bu hadisler Kıyametin müminlerin, tevhid ehlinin üzerine kopmayacağını ifade etmektedir. Kıyametin dehşetini Allah müminlere göstermeyecek, onların ruhlarını kıyamet kopmadan katına alacaktır.

Peygamber (s.a.v) sıkıntılı olduğu durumlarda Allah ismi ile şöyle dua ederdi : **الله الله ربي لا اشرك به شئنا** “Allah’a sığınırım Allah’a. O’na hiçbir şeyi ortak koşmam.”¹⁰¹

Hz. Ali’den rivayet edilen, unutmaya anında okunması gereken duada Peygamber (s.a.v) Allah adı ile başlayarak şöyle dua ediyor:

⁹⁷ Bak. Ali İmran 26, Maide 114, Enfal 32, Yunus 10, Zümer 46.

⁹⁸ Kutubî, c. 4, s. 158.

⁹⁹ Müslim, İman;234, Tirmizi, Fiten; 35.

¹⁰⁰ Hakim el-Müstedrek 8590.

¹⁰¹ Ebû Davud, 1525.

“Ey Allah! Ey Rahmân! Celâlin ve cemâlinin nuru hakkı için senden kitabını bana öğrettiğin gibi hafızamda tutmamı ve razı olduğun şekilde okumamı nasip etmeni istiyorum.

Ey Allah! Ey Rahmân! Senden kitabınla gözlerimi aydınlatmanı, onunla dilimi açmanı, onunla kalbimden üzüntüyü gidermeni, göğsümü ferahlandırmanı ve bedenimi yıkamanı diliyorum. Zira hakkı bulmakta ancak Sen yardımcı olursun, onu bana ancak Sen verirsin. Güç, kuvvet ve hareket ancak Allah iledir.”¹⁰²

Peygamber (s.a.v) bir gün mescide girmişti. Namazını bitirmek üzere iken teşehhütte selamdan önce şöyle dua eden bir adam gördü:

اللهم إني أسألك يا الله بانك الأحد الصمد الذي لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا أحد أن تغفر لي ذنوبي
إنك أنت الغفور الرحيم

“Allahım! Ey Allah! Sen birsin, teksin, Samed olan, doğurmayan, doğurulmayan Sensin. Hiçbir eşi ve benzeri olmayansın. Senden günahlarımı bağışlamamı istiyorum. Şüphesiz ki Sen çok bağışlayan ve çok acıyansın.”

Rasulullah (s.a.v): “Bu adam üç kere bağışlandı” buyurdu.¹⁰³

¹⁰² Tirmizi, c. 6, Hadis No: 3803,

¹⁰³ Ebû Davud, Salat: 358; İbn Mâce, Dua: 9 Nesai 1284.

er-RAHMÂN VE er-RAHÎM

Rahmân ve Rahîm isimleri **“Rahmet”** kelimesinden türemiştir. Rahmet sözlükte, acıma, sevme, şefkat etme, rikkat (yufka yüreklik, acıma ve incelik) sahibi olma, ihsan etme ve bağışlama gibi anlamlara gelir.

Rahmet, rahmet edilene bağış ve lütuf gerektiren bir kalp yumuşaklığı ve merhamet duygusudur.

Rahmet, Allah için kullanıldığı zaman, **ihsan** ve **lütuf**; insanlar için kullanıldığı zaman ise **acıma, bağış ve kalp yumuşaklığı** kastedilir. Kur’an, Allah’ı tanıtırken öncelikle O’nun Rahmân ve Rahîm oluşundan söz eder. Allah’ın rahmet özelliği ile ilgili olarak Esmâ-i Hüsnâ’ da otuza yakın isim geçmektedir. Rabbimizin kullar hakkında en çok işleyen ve en belirgin özelliği rahmettir. Allah’ın kullarına gazap etmesi veya onları cezalandırması bir şarta bağlı iken, rahmet sıfatı herhangi şarta bağlı değildir. Allah’ın rahmeti bütün yaratıklar hakkında geneldir.

“O kendisi için rahmeti yazmış (farz kılmış) tır.” (En’am 12)

Evrendeki her varlık O’nun rahmetinin sonucudur. Hayat ve hayatı devam ettiren araçlar, bağışta bulunma ve rızıklandırma, kabiliyet ve irade verme, organlar ve yiyecekler, içecekler ve yerler, üzerinde olanlar ve gökler hepsi o geniş rahmetin neticesidir.

Allah insanlara merhamet ettiği için onlara hem akıl ve muhakeme gücü, hem de onları doğru yola götürecek peygamberler ve kitaplar göndermiştir.

“Sana kitabı (Kur’an) her şeyi açıklayıcı, hidayet ve rahmet olarak ve müminlere müjde olarak indirdik.” (Nahl 89)

Allah, Hz. Muhammed’i (s.a.v) de alemlere rahmet olarak göndermiştir.

“Seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya 107)

A-KUR'AN'DA RAHMET KAVRAMI

1-Kur'an rahmet kavramını bazen cennet anlamında kullanır:

“Sabredenler, kendilerine bir bela geldiği zaman: “Muhakkak ki biz Allah’ın kullarıyız ve biz O’na döneceğiz.” derler. İşte Rablerinden onlara bağışlama ve rahmet (cennet) vardır.” (Bakara 156-157)

“Kıyamet gününde yüzleri bembeyaz olanlar Allah’ın rahmeti (cenneti) içindedirler; orada ebedi kalacaklardır.” (Ali İmran 107)

2-İnsanlara karşı yumuşak huylu davranmak da Allah’ın bir rahmetidir:

“Allah’tan bir rahmet ile sen onlara yumuşak davrandın. Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. O halde onları affet bağışlanmaları için duâ et...” (Ali İmran 159)

3-Rahmet kavramı Allah’ın maddi ve manevi yardımı için de kullanılır:

“Şüphesiz ki Allah’ın rahmeti (yardımı) iyilik yapanlara yakındır.” (Araf 56)

4-Allah’ın kullarını sıkıntılardan kurtarması da rahmettir:

“Hud’u ve onunla beraber olanları rahmetimizle kurtardık. Ayetlerimizi yalanlayıp da iman etmeyenlerin kökünü kestik.” (Araf 72)

5-Rahmet kelimesi sıkıntıdan sonra gelen bolluk, bereket ve esenlik anlamına da gelir:

“Kendilerine dokunan bir sıkıntıdan sonra insanlara bir rahmet (esenlik) tattırdığımız zaman bir de bakarsın ki ayetlerimiz hakkında komplo kurmaya çalışırlar.” (Yunus 21)

6-Allah’ın insanlara çocuk vermesi de bir rahmettir:

“Melekler İbrahim’in karısına şöyle dediler: “Ey ev halkı! Allah’ın rahmeti ve bereketi sizin üzerinedir. Şüphesiz ki O, övülmeye layıktır, iyiliği boldur.” (Hûd 73)

7-Allah’ın kullarını affetmesi de bir rahmettir:

“De ki: “Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden (affından) ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan ve çok esirgeyendir.” (Zümer 53)

8-Anne-babaya karşı iyi davranmak da Allah’ın bir rahmetidir:

“Onlara iyi davranarak alçak gönüllülükle üzerlerine kanat ger ve: “Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse şimdi de sen onlara öyle rahmet et.” diyerek duâ et. (İsra 24)

9-Kur'an'ın kıyamete kadar baki kalması da Allah’ın bir rahmetidir:

“Eğer biz dilersek sana vahyettiğimizi ortadan kaldırırız sonra da bu durumda sen de bize karşı hiçbir koruyucu bulamazsın. Ancak Rabbinin rahmeti (sayesinde Kur’an baki kalmıştır.) Çünkü O’nun sana lütfkârlığı çok büyüktür.” (İsra 86-87)

10-Allah’ın salih insanların çocuklarını koruması da rahmettir:

“Rabbin istedi ki, o iki çocuk güçlü çağlarına erişsinler ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar...” (Kehf 82)

11-Allah’ın kullarının duâlarını kabul etmesi de rahmettir:

“Bunun üzerine biz tarafımızdan bir rahmet ve kulluk edenler için öğüt olmak üzere onun (Eyyub’un) duâsını kabul ettik kendisinde dert ve sıkıntı olarak ne varsa giderdik. Ve ona aile efradını, ayrıca bunlarla birlikte bir mislini daha verdik.” (Enbiya 84)

12-Peygamberimiz (s.a.v)’in gönderilmesi de bir rahmettir:

“Biz seni alemlere ancak bir rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya 107)

13-Kur’an da Allah’ın en büyük rahmetidir:

“Elif, lâm, mîm. Bunlar hikmetli kitabın ayetleridir. İyilik yapanlar için hidayet ve rahmettir.” (Lokman 1-2-3)

14-Allah’ın eşler arasında sevgi ve ülfet yaratması da bir rahmettir:

“Kaynaşmanız için size kendi cinsinizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet var etmesi de Allah’ın gücünün delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.” (Rûm 21)

15-Allah’ın, ölümünden sonra yeryüzünü diriltmesi de rahmettir:

“Allah’ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümünden sonra nasıl diriltiyor! Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, her şeye kadirdir.” (Rûm 50)

16-Savaşta zafer kazanmak da Allah’ın bir rahmetidir:

“De ki: Allah size bir kötülük dilerse O’na karşı sizi kim korur; ya da size rahmet (zafer) dilerse size kim zarar verebilir? Onlar Allah’tan başka ne bir dost bulabilir ne de bir yardımcı.” (Ahzâb 17)

17-İnsanların gemilerle boğulmadan yolculuk yapmaları da Allah’ın rahmetidir:

“Dilersek onları suda boğarız. O zaman ne onların imdadına koşan olur, ne de onlar kurtarılırlar. Ancak bizim tarafımızdan bir rahmet ve belli bir zamana kadar dünya nimetlerinden faydalandırmamız müstesnadır.” (Yâsîn 44)

18-Yağmur da Allah’ın bir rahmetidir:

“Rüzgarları rahmetinin (yağmur) önünde müjdeci olarak gönderen O’dur.” (Furkan 48)

19-Gecenin dinlenme, gündüzün de rızık arama vakti kılınması Allah’ın bir rahmetidir:

“Rahmetinden ötürü Allah, geceyi ve gündüzü yarattı ki geceyin dinlenesiniz, gündüzün de O’nun rızkından arayasınız ve şükredesiniz.” (Kasas 73)

20-Allah’ın ibadetlere karşılık mükâfat vermesi de bir rahmettir:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve peygamberine inanın ki O, size rahmetinden iki kat ecir versin ve size ışığında yürüyeceğiniz bir nur lutfetsin; sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.” (Hadid 28)

21-Allah’ın muhacirleri koruması da rahmettir:

Onlara: "Siz onlardan ve Allah’tan başka taptıklarından ayrıldınız, bunun için mağaraya girin ki, Rabbiniz size rahmetini yaysın ve size işinizde kolaylık göstereyin" denildi. (Kef 16)

Görüldüğü gibi Allah’ın bizlere olan rahmeti çok boyutlu ve geniştir. Allah’ın rahmeti hayatımızın her yönünü kuşatmıştır. Allah, rahmetini bir an kaldırırsa yeryüzünde yaşanmaz. Hayat sona erer. Allah’ın rahmetine karşı bizlerin üzerine düşen birtakım görevler ve sorumluluklar vardır. Öncelikle O’nu hakkıyla tanımamızdır. Ona olan imanımızı güçlendirmeliyiz. Onun en büyük rahmeti olan Kur’an’ı anlayarak ve üzerinde düşünerek okumalıyız. Kavradığımız ayetleri bireysel, toplumsal ve sosyal hayatımızda uygulamalıyız. Kur’an’ın hayat programı ve nizamı olması için elimizden gelen bütün gayreti göstermeliyiz.

Allah’ın kullarına karşı merhametli olmalıyız. Onları Allah’ın en büyük rahmeti olan Kur’an’la ve Hz.Peygamberle tanıştırmalıyız. Hz. Muhammed’den başka gerçek önder ve rehber olmadığını insanlara duyurmalıyız.

Allah’a ve Rasülüne itaat eden mü’minleri dost edinip onlara şefkat ve rahmet kanatlarımızı germemiz gerekir. Mü’minlere karşı merhametli, kâfirlere karşı ise vakurlu ve şerefli olmamız gerekir. Kur’an’a ve Hz. Muhammed’e düşman olanları dost edinmemeliyiz. Onlara karşı Kur’an’ın öngördüğü şekilde mücadele etmeliyiz.

B-HADİSLERDE ALLAH'IN RAHMETİ

Aşağıdaki hadisler de Allah'ın, kulları üzerindeki rahmetini en güzel bir şekilde anlatmaktadır:

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Rasulü Allah (s.a.v) şöyle buyurdu: **"Allah mahlukâtın olmasına hükmettiği zaman -Müslim'in rivâyetinde: "Allah mahlukatı yarattığı zaman"- yanında bulunan, Arş'ın gerisindeki bir kitaba şunu yazdı: "Muhakkak ki rahmetim gazabıma galip gelmiştir."**¹⁰⁴

Buhâri nin bir diğer rivâyetinde: **"Rahmetim gazabıma galebe çaldı"** denmiştir.

Buhâri ve Müslim'in bir rivâyetlerinde: **"(Rahmetim) gazabımı geçti"** denmiştir.

Ebü Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Rasulü Allah (s.a.v) şöyle buyurdu: **"Allah, rahmeti yüz parçaya böldü. Bundan doksan dokuz parçayı kendine ayırdı. Yeryüzüne geri kalan bir parçayı indirdi. (Bunu da cin, insan ve hayvan mahlukatı arasında taksim etti.) Bu tek parçadan nasibine düşen pay sebebiyledir ki mahlukat birbirlerine karşı merhametli davranır. At, (hayvan) yavrusuna basmamak için ayağını bu sayede kaldırır."**¹⁰⁵

Selmânu'l-Fârîsi (r.a)'den rivayet edildiğine göre Rasulü Allah (s.a.v) şöyle buyurdu: **"Allah'ın yüz rahmeti var. Bunlardan biriyle mahlukat kendi aralarında birbirlerine merhamet gösterirler. Doksan dokuz rahmet de Kıyamet günü içindir."**¹⁰⁶

Rasulü Allah (s.a.v) şöyle buyurdu: **"Allah, arz ve semayı yarattığı gün, yüz rahmet yarattı. Her bir rahmet göklerle yer arasını dolduracak kadardır. Ondan yeryüzüne tek bir rahmet indirmiştir. İşte anne, yavrusuna bununla şefkat eder. Vahşi hayvanlar ve kuşlar birbirlerine bununla merhamet ederler. Kıyamet günü geldiği vakit Allah, rahmetine bunu da ilâve ederek (tekrar yüze) tamamlayacaktır."**¹⁰⁷

Ömer İbnu'l-Hattâb (r.a) şöyle anlatıyor: "Rasulü Allah (s.a.v) 'a bir grup esir getirilmişti. İçlerinde bir kadın vardı, göğüsleri sütle dolu idi. Bu kadın (sağa sola) koşuyor, esirler arasında bir çocuk bulduğu zaman onu yakalayıp kucaklıyor, göğsüne bastırıyor ve emziriyordu. (Dikkatleri çeken bu manzara karşısında), Hz. Peygamber:

"Bu kadının, çocuğunu ateşe atacağına kanaatiniz olur mu?" dedi. Bizler:

"Hayır!" diye cevap verince Hz. Peygamber:

"(Bilin ki), Allah'ın kullarına olan rahmeti, bu kadının çocuğuna olan şefkatinden fazladır" buyurdu.¹⁰⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

¹⁰⁴ Buhâri, Tevhid 15, 22, 28, 55, Bedi'ül'-Halk 1; Müslim, Tevbe 14, (2751); Tirmizi, Daavat 109,(3537.)

¹⁰⁵ Buhâri, Edeb 19, Rikâk 19, Müslim 17, (2752); Tirmizi, Daavât 107-108, (3535-3536).

¹⁰⁶ Müslim, Tevbe 20, (2753).

¹⁰⁷ Müslim, Tevbe 21.

¹⁰⁸ Buhâri, Edeb 18; Müslim, Tevbe 22.

“Allah sadece kullarından merhamet sahibi olanlara rahmet eder.”¹⁰⁹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“İnsanlara merhamet etmeyene Allah da rahmet etmez.”¹¹⁰

Rasulullah (s.a.v)’ın yanına bedevilerden bir grup insan geldi ve şöyle dediler:

-Ey Allah’ın Rasülü! Sizler çocuklarınızı öper misiniz? Rasulullah (s.a.v) da:

-Evet, buyurdu. Onlar:

-Ama biz vallahi çocuklarımızı öpmeyiz, dediler. Rasulullah (s.a.v) da:

-Allah sizin kalplerinizden merhameti sökü� aldıysa ben ne yapabilirim?
buyurdu.”¹¹¹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Eğer mü’min Allah katındaki cezayı bilseydi, hiç kimse cenneti ümit edemezdi. Eğer kafir de Allah katındaki rahmeti bilse, hiç kimse cennetten ümidini kesmezdi.”¹¹²

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz, “Allah’ım! Dilersen beni bağışla, dilersen bana merhamet et” diye dua etmesin. Çünkü Allah’ı zorlayacak hiçbir kimse yoktur.”¹¹³

Allah’ın rahmeti hem dünya hayatını hem de ahireti kuşatır.

“Kıyamet günü yüzleri ağaranlara gelince onlar Allah’ın rahmetinde olacaklardır. Onlar orada ebedi kalacaklardır.” (Ali İmran 107)

Allah insanlara rasgele rahmet etmez. Kulların da bazı görev ve sorumlulukları yerine getirmeleri gerekir. Allah her şeyi belli bir yasaya bağlamıştır. Buna “**sünnetullah**” denir. Rahmetinin gelmesi de bazı kurallara bağlıdır. Allah’ın rahmetinin gelmesi için insanların ilk fail olması gerekir. İlk çaba, gayret ve hareket insanlardan ve toplumdan gelmesi gerekir. İnsanın veya toplumun Allah’ın rahmetine layık bir inanç ve yaşam tarzına sahip olmaları gerekir. İkinci aşamada Allah devreye girer ve rahmete hak kazanan insan ve toplumlara rahmetini gönderir. Allah’ın rahmeti hiçbir kimsenin tekelinde değildir. Allah’ın torpilli kulları yoktur. Allah rahmetini iman edip salih ameller işleyen ve rahmeti celbeden çalışmalarda bulunanlara indirir.

“Dilediğine (dileyene) azap eder, dilediğine (dileyene) de rahmet eder. O’na döndürüleceksiniz.” (Ankebût 21)

“Rabbini sizi çok daha iyi bilir. Dilerse (dileyene) rahmet eder dilerse (dileyene) azap eder.” (İsra 54)

“Herkes için yaptıklarına göre dereceler vardır. Rabbin onların yaptıklarından gafil değildir. Rabbin ğaniydir, rahmet sahibidir. Dilerse sizi yok eder de arkanızdan yerinize dilediği kimseleri getirir. Nasıl ki, sizi de başka bir kavmin neslinden meydana getirdi.” (En’am 132,133)

¹⁰⁹ Buhari 1284. Müslim 923.

¹¹⁰ Buhari 7376. Müslim 2319.

¹¹¹ Buhari/Edep 18. Müslim/ Fedail 64. İbni Mace/Edep 4.

¹¹² Müslim 2755.

¹¹³ Buhari 6339.

“Rahmetimizi dilediğimiz kimselere isabet ettiririz. İyilik yapanların mükâfatlarını asla zayi etmeyiz.” (Yusuf 56)

“ Allah rahmetini dilediği (dileyen) kimselere tahsis eder.” (Bakara 105)

“Dileyeni (yahut dilediğini) rahmetine girdirir. Zalimlere ise şiddetli bir azap hazırlamıştır.” (İnsan 31)

Bu ayette geçen “Men Yeşâü” ifadesini hem **dileyeni** hem de **dilediğini** şeklinde tercüme etmek mümkündür. Allah’ın rahmetine ulaşma konusunda Allah’ın dilemesi önemli olduğu gibi insanların istemesi de önemlidir. Peygamberlik, mucize ve zenginlik gibi bazı rahmet ve lutüflar Allah’ın dilemesi ile gerçekleşir. Ama ilim, Allah’ın yardım ve zaferi, cennete girmek gibi rahmet çeşitlerinde kulun iradesi önceliklidir.

C- ALLAH KİMLERE RAHMET EDER?

Bunları Allah'ın en büyük rahmeti olan Kur'an'dan öğrenmeye çalışalım.

1-Allah, iyiliği emredip kötülüklerden sakındıran, namazı kılıp zekâtı veren ve Allah'a ve Rasulüne itaat edenlere rahmetini indirir:

“İnanan erkekler ve inanan kadınlar, birbirlerinin velisidirler. İyiliği emrederler, kötülükten men ederler, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah'a ve Elçisine itâat ederler. İşte onlara Allah rahmet edecektir. Allah daima üstündür, hüküm ve hikmet sâhibidir.”(Tevbe 71)

“Allah'a ve Rasulüne itaat edin ki, merhamet olunaszınız.” (Ali İmran 132)

“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve peygambere itaat edin ki, merhamet olunaszınız.” (Nur 56)

2-Allah Kur'an'a uyan ve müttaki olanlara rahmet eder:

“Bu indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Artık ona uyun ve müttaki olun ki rahmete nail olasınız.” (En'am 155)

3-Allah Kur'an okunurken susup dinleyenlere rahmet eder:

“Kur'an olduğu vakit, hemen onu dinleyin ve susun ki merhamet olunaszınız.” (A'raf 205)

4-Allah istiğfar edenlere rahmet eder:

“Hz. Salih kavmine şöyle dedi: Ey kavmim! Niçin iyilikten önce çabucak kötülüğü (rahmetten önce azabı) istiyorsunuz? Allah'tan mağfiret dilemeli değil misiniz? Olur ki esirgenirsiniz.” (Neml, 46)

5-Allah dünya ve ahiret azabından korkan ve günahlardan sakınanlardan rahmetini esirgemez:

“Onlara, “Önünüzdeki ahiretten ve arkanızdaki günahlarınızdan korkun ki merhamet olunaszınız” denildiğinde aldırılmazlar.” (Yasin 45)

6-Müslüman kardeşlerinin aralarını düzeltenlere Allah rahmet eder:

“Mü'minler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve takvalı olun ki merhamet olunaszınız.” (Hucurât 10)

7-Başlarına bir bela ve musibet geldiği zaman “ İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn” diyerek Allah'ı hatırlayanlara Allah rahmet eder:

“Onlar başlarına bir bela geldiğinde “Şüphesiz ki biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz” derler. İşte onlara Rablerinden mağfiret ve rahmet vardır. İşte onlar hidayete erenlerdir.” (Bakara 155-156)

8-Allah, iman edip hicret eden ve kendi yolunda cihad edenlere rahmet eder:

“Şüphesiz ki iman edip hicret edenler ve Allah yolunda cihad edenler, Allah'ın rahmetini ümit edenlerdir. Allah ğafûr ve rahîmdir.” (Bakara 218)

“Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlere, Allah tarafından derece derece rütbelere, mağfîret ve rahmet vardır. Allah ğafûr ve rahîmdir.” (Nisa 95-96)

9-Allah kendi dinine sarılanlara rahmet eder:

“Allah’a iman edip O’na sarılanları Allah, kendi katından bir rahmete ve lütfâ girdirecektir. Onları, dosdoğru bir yola iletacaktır.” (Nisa 175)

10-Allah yeryüzünde fesat çıkarmayan, korku ve ümitle dua edenlere ve muhsinlere rahmet eder:

“Yeryüzünü ıslah ettikten sonra, orada fesat çıkarmayın. Ve Allah’a korku ve ümitle dua edin. Şüphesiz Allah’ın rahmeti iyilik yapanlara yakındır.” (A’raf 56)

11-Allah peygamberin yanında yer alanlara rahmet eder:

“Nihayet Hûd’u ve beraberindeki mü’minleri, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık ve o ayetlerimizi yalanlayıp iman etmeyenlerin kökünü kestik.” (A’raf 72)

12-Allah sabreden ve salihlerden olanlara rahmet eder:

“İsmail’i, İdris’i ve Zülkifl’i de hatırla! Bunların hepsi sabredenlerdendi. Onları da rahmetimizin içine aldık, çünkü salihlerden idiler.” (Enbiya 85,86)

13-Allah, Allah’a ve ahiret gününe iman edip infak edenlere rahmet eder:

“Yine bedevilerden öylesi vardır ki, Allah’a ve ahiret gününe inanır ve harcadıklarını, Allah katında yakınlıklara, Peygamber dualarına vesile sayar. Dikkat edin! Bunlar gerçekten kendileri için Allah katında yakınlıktır. Allah onları cennetine koyacaktır. Çünkü Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir.” (Tevbe 99)

14-Allah, müşriklerden ve putlardan uzaklaşanlara rahmet eder:

“Mağaradakilerden biri arkadaşlarına şöyle dedi: Mademki, kavminizden ve onların Allah’ı bırakıp taptikları putlardan uzaklaştınız. O halde mağaraya çekilin de Rabbiniz rahmetinden size genişlik versin ve size işinizde kolaylık göstereyin.” (Keff 16)

D-KİMLER ALLAH'IN RAHMETİNDEN ÜMİT KESERLER?

“De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O çok bağışlayan ve çok merhamet edendir.” (Zümer 53)

Allah’ın rahmeti her şeyi kuşattığı halde bazı insanlar Allah’ın rahmetinden ümit keserler. Allah’ı hakkıyla tanıyamayan bu insanlar Allah’ın ayetlerine karşı önyargılı hareket ederler. Gerçeklere karşı kulaklarını, gözlerini ve kalplerini kapatırlar. Kur’an bu insanları şöyle niteliyor:

1- “Allah’ın ayetlerini ve O’na kavuşmayı inkâr eden kafirler Allah’ın rahmetinden ümit keserler.” (Ankebût 23)

2- “Allah’ın rahmetinden ancak hak yoldan sapanlar ümit keserler.” (Hicr 56)

E-ALLAH'IN RAHMETİ OLMASAYDI NE OLURDU?

1-Hüsrana uğradık:

“Eğer sizin üzerinizde Allah’ın fazlı ve rahmeti olmasaydı, muhakkak hüsrana uğrayanlardan olurdunuz.” (Bakara 64)

2-Şeytanlara uyardık:

“Eğer sizin üzerinizde Allah’ın fazlı ve rahmeti olmasaydı, pek azınız müstesna, şeytana uyup giderdiniz.” (Nisa 83)

3-Kâfirler bizi Allah’ın yolundan saptırırlardı:

“Allah’ın sana olan lütfu ve rahmeti olmasaydı, onlardan bir grup seni Allah yolundan saptırmaya yeltenirlerdi.” (Nisa 113)

4- Büyük bir azap dokunurdu:

“Eğer dünyada ve ahirette Allah’ın lütuf ve rahmeti üstünüzde olmasaydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap isabet ederdi.” (Nur 14)

5- Asla kimse bizi temize çıkaramazdı:

“Eğer üstünüzde Allah’ın lütuf ve rahmeti olmasaydı, içinizden hiçbir kimse asla (günahlarından) temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediğini arındırır. Allah her şeyi işitir ve bilir.” (Nur 21)

F-RAHMAN İSMİNİN ANLAMI

Rahmân, Allah'a ait özel bir isim ve sıfattır. Pek fazla ve sürekli merhamet sahibi demektir. "Fa'lan" kalıbında olan Rahmân ismi hem ihsan ve bağışın bolluğunu hem de sürekli ve sonsuz olduğunu ifade eder. Allah'ın şefkat ve merhametinin en yüksek derecesini gösterir. O'nun rahmeti tıpkı kendisi gibi ezeli ve ebedidir, yani başlangıcı ve sonu yoktur. Rahmân ismi genellikle ibadet ve ulûhiyyet ifade eder. Şu ayet de bu görüşü destekler.

"Senden önce gönderdiğimiz peygamberlere sor: Rahmândan başka ibadet edilecek tanrılar kılmış mıyız?" (Zuhruf, 45)

Burada yüce Allah, ibadete hak kazananın Rahmân olduğunu haber vermektedir. Bundan dolayı Rahmân ismi sadece Allah için kullanılmıştır. Rahmân ismini sadece peygamberlik iddiasında bulunan yalancı Müseylime kullanmıştır. Müseylime el- Kezzab (Allah'ın laneti onun üzerine olsun) kendisine "**Rahmânu'l-Yemame** (Yemame Kabilesinin Rahmanı)" adını verme cesaretini göstermiştir.

Rahmân kelimesini Türkçeye bir kelime veya cümle ile tercüme etmek imkânsızdır. Bazı tercümelelerdeki esirgeyen kelimesi Rahmân isminin tam tercümesi değildir.

Rahmân isminin tesniye (ikil) ve çoğul kullanımları yoktur. Nekra (belirsiz) olarak Kur'an'da hiçbir ayette geçmemekte, 57 yerde hep er-Rahmân şeklinde belirli bir isim olarak ifade edilmektedir. Allah'ın ulûhiyyetini ifade ettiği için Allah'tan başkası için kullanılmamıştır. Kur'an'da Rahman ismi sadece Rahîm ismi ile beraber zikredilmiştir.

"De ki: İster "Allah" diye duâ edin ister "Rahmân" diye. Hangisini dersiniz, en güzel isimler hep O'nundur." (İsra 110)

"Meryem: "Eğer Allah'tan sakınan bir kimse isen senden Rahman'a sığınırım." dedi. (Meryem 18)

"Rahman arşa hükmetmektedir." (Taha 5)

O gün gerçek hükümdarlık Rahman'ındır. İnkârcılar için yaman bir gündür." (Furkan 26)

"Sen ancak, Kur'an'a uyan ve görmediği halde Rahman'dan korkan kimseyi uyarabilirsin. Artık o kimseyi, bağışlanma ve cömertçe verilecek bir ecirle müjdele." (Yasin 11)

"Rahman olan Allah'ı anmayı görmezlikten gelene, yanından ayrılmayacak bir şeytanı arkadaş veririz." (Zuhruf 36)

"Onlara: "İşte bu cennet, Allah'a yönelen, O'nun buyruklarına riayet eden görmediği Rahman'dan korkan, Allah'a yönelmiş bir kalple gelen sizlere, hepinize söz verilen yerdir. Oraya esenlikle girin, işte sonsuzluk günü budur." denir." (Kâf 32-34)

"Gökleri yedi kat üzerine yaratan O'dur. Rahman'ın bu yaratmasında bir düzensizlik bulamazsın. Gözünü bir çevir bak, bir çatlak görebilir misin? (Mülk 3)

"De ki: "Bizim inandığımız ve kendisine güvendiğimiz, Rahman olan Allah'tır. Kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu yakında bileceksiniz." (Mülk 29)

"O, göklerin, yerin ve ikisi arasında olanların Rabbidir. O, önünde kimsenin konuşmayacağı Rahman olan Allah'tır. (Nebe 37-38)

Bütün bu tanımlarda da görüldüğü gibi Allah'ın Rahmân ismi hem dünya hayatını hem

de ahiret hayatını kapsamaktadır.

Rahmân; sonsuz rahmet sahibi, sürekli merhamet eden, merhametinden dolayı nimet veren veya şefkatinin çokluğu sebebiyle ihtiyaçları devamlı giderendir.

Rahmân; yarattığı varlıkların ihtiyacını en iyi bilen, onlara nimetlerini karşılıksız olarak veren ve onlardan hiçbir şeyi esirgemeyendir.

Bütün âlemlerin yaratılması, düzenlenmesi, onlar hakkında bazı kanunların konulması da Rahmân isminin sonucudur. Rahmân evrendeki bütün varlıkları yaratmış, her birine ayrı bir özellik ve görev vermiştir. Bütün varlıklar belirli bir süreye kadar görevlerini yerine getirirler. Varlıkların sahip oldukları bütün özellikler ve kabiliyetler Rahmân'ın eseridir. Bu açıdan bakıldığı zaman Rahmân isminin anlamının ne kadar geniş ve kapsamlı olduğunu anlarız. Rahmân olan Allah ayırım yapmadan bütün kullarının rızklarını, şartlara uygun olarak verir.

Rahmân, kullarının bütün ihtiyaçlarını giderir ve onlara yardım eder. Nimetlerini esirgemez, bunları karşılıksız verir ve nimet vermesi hiç bitmez.

Rahman; bütün övgülere layık olandır. O âlemlerin rabbidir. (Fatiha 3)

Rahman; kendisinden başka ilah olmayandır. İbadete layık olan O'dur. (Bakara 163)

Rahman; kullarına doğru yolu bulmaları için kitap ve peygamber gönderendir. (Ra'd 30)

Rahman; sadece kendisine duâ edilendir. (İsra 110)

Rahman; sadece kendisine sığınandır. (Meryem 18)

Rahman; sadece kendisine adak adanandır. (Meryem 26)

Rahman; şeytana uyanlara azap gönderendir. (Meryem 45)

Rahman; mucizeler ve mesajlar sahibidir. (Meryem 58)

Rahman; vaadinde durarak kullarına cenneti verendir. (Meryem 61)

Rahman; kullarına mühlet verendir. (Meryem 75)

Rahman; gaybı bilendir. (Meryem 78)

Rahman; yerde ve gökte bulunan bütün kulların, huzurunda toplanacağı kimsedir. (Meryem 93)

Rahman; şefaathetkisini elinde bulundurandır. (Meryem 87)

Rahman; eş ve çocuk edinmeyendir. (Meryem 92)

Rahman; iman edip salih amel işleyen kullarını sevgiyle kuşatandır. (Meryem 96)

Rahman; arşa hâkim olandır. (Taha 5)

Rahman; gerçek Rabbdir. (Taha 90)

Rahman; bütün seslerin, huzurunda kısıldığı kimsedir. (Taha 108)

Rahman; şefaathetme iznini verendir. (Taha 109)

Rahman; kullarına hatırlatmada bulunandır. (Enbiya 36)

Rahman; gece ve gündüz gelebilecek olan azaptan insanları koruyandır. (Enbiya 42)

Rahman; sadece kendisinden yardım istenilendir. (Enbiya 112)

Rahman; kıyamet gününde tek söz sahibi olandır. (Furkan 26)

Rahman; sadece kendisine secde edilendir. (Furkan 60)

Rahman; sadece kendisine kul köle olunandır. (Furkan 63)

Rahman; görülmediği halde sadece kendisinden korkulandır. (Yasin 11)

Rahman; fayda ve zarar verme özelliğine sahip olandır. (Yasin23)

Rahman; melekleri kendine kız çocuğu edinmekten uzaktır. (Zuhruf 19)

Rahman; Kur'an'ı öğretendir. (Rahman 1)

Rahman; görünen ve görünmeyen âlemi bilendir. (Haşr 22)

Rahman; yaratmasında herhangi bir kusur olmayandır. (Mülk 3)

Rahman; kuşlara uçuş kabiliyeti verendir. (Mülk 19)

Rahman; kendisine karşı asla yardım edilmeyendir. (Mülk 20)

Rahman; sadece kendisine iman ve tevekkül edilendir. (Mülk 29)

Rahman; göklerin, yerin ve ikisi arasındaki her şeyin Rabbidir. (Nebe 37)

Rahman; huzurunda O'nun izni olmadan söz söylemeye kimsenin güç yetiremediğidir. (Nebe 39)

Rahmân ismini daha iyi anlamak için Kur'an'ın 55. süresi olan Rahmân süresine bakmak gerekir. Bu süre sahabe tarafından “**Arûsu'l-Kur'an** (Kur'an'ın gelini)” olarak isimlendirilmiştir. Bu süreyi tanımadan Rahmân isminin anlamını tam olarak kavrayamayız.

“Rahmân olan Allah Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı. İnsana beyanı (konuşup ifade edebilmeyi) öğretti.” (Rahmân 1-4)

Allah'ın bizlere en büyük rahmeti Kur'an'ı bize gönderip öğretmesidir. Biz Kur'an'la hakkı batıldan ayırt ediyoruz. Doğru yolun sınırlarını öğreniyoruz. Allah'a nasıl kulluk yapacağımızı öğreniyoruz. Cenneti ve cehennemi tanıyarak haksızlık ve zulümden uzak durmaya çalışıyoruz. Kur'an'ı rehber edinip hayatımızı ona göre şekillendirmeye gayret ediyoruz. Bütün bunlar Allah'ın rahmetinin birer göstergesidir.

Allah'ın bizi insan olarak yaratması da büyük bir rahmettir. Bizi hem insan olarak yaratmış, hem de bize diğer varlıklara vermediği bazı özellikler vermiştir. İrade, seçme hürriyeti, akıl, zeka ve beyan gibi özellikler bizlere verilmiştir. Hem düşünüp aklımızı kullanabiliyor hem de düşüncelerimizi ifade edebiliyoruz.

Rahmân: güneşi, ayı, yıldızları ve bitkileri bizim emrimize amade kılmıştır. Yeryüzünü bize boyun eğdirmiş, onun her türlü nimetlerinden faydalanma imkanı vermiştir.

Rahmân bizi çamur gibi kuru balçıktan yaratmıştır. Aslımızı bize hatırlatması, gururlanmamamızı tavsiye etmesi de rahmetinin gereğidir.

Doğuyu ve batıyı, denizleri ve içindeki nimetleri bize bahşeden Allah'tan başka kim

Rahmân olabilir? O'nun dışındaki her varlık yok olmaya mahkumdur. Ancak celal ve ikram sahibi olan Allah'ın zatı ve gücü kalıcıdır. Yerde ve göklerde olan her şey O'ndan ister, O'na muhtaçtır. O'nun izni olmadan hiçbir güç yeryüzünün sınırları dışına çıkamaz.

Rahmân olan Allah adaletini gerçekleştirmek için kıyameti yaratacaktır. İyiler yaptıkları iyiliklerin karşılığını görecektir, kötüler de yaptıkları kötülüklerin cezasını çekeceklerdir. Bu da Allah'ın eşsiz rahmetinin bir göstergesidir. Suçlular o gün simalarından tanınacak, perçemlerinden ve ayaklarından tutulup yalanladıkları cehenneme atılacaklardır. Orada ateş ile kızgın su arasında dolaşım duracaklardır.

Dünyada Allah'a kulluk yapanlar ise sık ağaçlı, içinden pınarlar fişkırın ve her türlü meyvenin çift çift bulunduğu cennetlere gireceklerdir. Mü'minler orada koltuklara yaslanıp ağaçların gölgelerinin altında hoş vakit geçireceklerdir.

Allah'ın kıyamet, cennet ve cehennem sahnelerini bize haber vermesi Rahmân isminin gereğidir. Bizleri ana babamızdan, evlatlarımızdan ve dostlarımızdan daha çok seven Allah, bizim kurtuluşa erişmemizi, cennetlere girmemizi ve cehennemden kurtulmamızı istiyor. Bizler de ana babamıza, evlatlarımıza ve dostlarımıza merhamet etmek ve iyilik yapmak istiyorsak onlara Kur'an öğretmemiz, onları Kur'an ile tanıştırmamız gerekir.

Mekkeli müşriklerin bir kısmı Allah'ın Rahmân özelliğini kabul ediyor, bir kısmı da kabul etmiyordu.

“Onlara: “Rahmân'a secde edin!” denildiği zaman: “Rahmân da neymiş? Bize emrettiğin şeye secde eder miyiz hiç?” dediler. Bu onların daha fazla nefretlerini artırdı.” (Furkan 60)

Hudeybiye Antlaşması sırasında da Hz. Ali Peygamber (s.a.v)'in emriyle **“Bismillahirrahmânirrahîm** (Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla)” yazınca Süheyl b. Amr şöyle itiraz etmişti: **“Bismillahirrahmânirrahîm**'in ne demek olduğunu bilmiyoruz. Bunun yerine bizim bildiğimiz şey olan **“Bismikallahümme** (Senin adıyla Allah'ım)” diye yaz.”

“Ve onlar Rahmân'ı inkâr ederler” (Ra'd 30) Bu ayetler ve Hudeybiye olayı onların bir kısmının Allah'ı Rahmân olarak kabul etmediklerini ortaya koyar.

G-ALLAH'IN RAHİM İSMİNİN ANLAMI:

Allah'ın Rahım ismi özel bir sıfattır. Allah'ın mü'min kullarına olan merhametini ifade eder. O, dünya hayatını Allah'ın rızasına göre değerlendiren, şükreden ve isyan etmeyen mü'min kullarına özel bir rahmetle davranacaktır.

Rahım sıfatı daha çok mü'min kullar hakkında gerçekleşecektir. Bu sıfat aynı zamanda geniş bir merhamet ve rahmet manasını da taşımaktadır. Allah hem merhametlidir, hem de kullarına yardım eder, onları korur ve nimetlerini onların üzerine yayar.

Rahım; bütün övgülere layık olandır. (Fatiha 3)

Rahım; tevbeleri kabul edendir. (Bakara 37)

Rahım; kulların yaptıklarını zayi etmeyip karşılığını verendir. (Bakara 143)

Rahım; kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır. (Bakara 163)

Rahım; zorda kaldığı için haram işleyen kullarını affedendir. (Bakara 173)

Rahım; fitneden vazgeçen kullarını bağışlayandır. (Bakara 192)

Rahım; samimi kullarının ibadetlerindeki eksiklikleri tam kabul edendir. (Bakara 199)

Rahım; iman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad eden kullarına merhamet edendir. (Bakara 218)

Rahım; kadınlarına haksızlık yapıp, sonra vazgeçenleri bağışlayandır.

Rahım; peygambere tabi olanları affeden ve onlara acıyandır. (Ali İmran 31)

Rahım; küfürden sonra iman edip durumlarını düzelterleri affedendir. (Ali İmran 89)

Rahım; affedilmek isteyenleri affeden, cezalandırılmak için gayret edeni de cezalandırandır. (Ali İmran 129)

Rahım; namuslu yaşayanları affeden ve onlara merhamet edendir. (Nisa 25)

Rahım; yeryüzünde fesat çıkarıp sonra da tevbe eden kimseleri bağışlayandır. (Maide 34)

Rahım; hırsızlık yapan, sonra da tevbe edenleri affedendir. (Maide 39)

Rahım; allah için üçüncüsüdür diyerek şirk koşan, sonra da pişmanlık içinde Allah'a yönelen Hıristiyanları bağışlayandır. (Maide 73-74)

Rahım; Kâbe'yi insanların diriliş, ayaklanma ve huzura duruş merkezi yapandır. (Maide 97)

Rahım; bilmeden kötülük yapıp sonra tevbe eden ve durumunu düzelterleri bağışlayandır. (En'am 54)

Rahîm; insanları yeryüzünün halifeleri kılan, bir kısmını bir kısmına denemek için üstün kılandır. (En'am 165)

Rahîm; savaşta elde edilen ganimetleri helal kılarak kullarına acıyandır. (Enfal 69)

Rahîm; müşriklerden tevbe edip namazı kılan ve zekât verenleri bağışlayandır. (Tevbe 5)

Rahîm; zayıf, hasta ve fakirliğinden dolayı Allah yolunda savaşa katılamayan, ama Allah'a ve Rasulüne karşı samimi olanları affedendir. (Tevbe 91)

Rahîm; Allah'a ve ahiret gününe iman eden, Allah yolunda harcadıklarını, kendilerini Allah'a yaklaştıran ve Elçinin dualarında anılmalarını sağlayan vesileler olarak görenleri rahmetiyle kuşatandır. (Tevbe 99)

Rahîm; iyi davranışlarını kötü olanlarla karıştırdıktan sonra günahlarının farkında olanları esirgeyen ve bağışlayandır. (Tevbe 102)

Rahîm; sadakaları kabul ederek kullarına merhamet edendir. (Tevbe 104)

Rahîm; Allah yolunda hicret edenlere ve muhacirlere yardım edenlere rahmet kanatlarını gerendir. (Tevbe 117)

Rahîm; tembelliğinden dolayı cihada katılmayan, sonra da Allah'tan başka sığınacak kimse olmadığını anlayanların tevbelerini kabul edendir. (Tevbe 118)

Rahîm; kullarının sıkıntılarını giderendir. (Yunus 107)

Rahîm; peygamberin yanında yer alan kullarını helak olmaktan kurtarandır. (Hud 41)

Rahîm; halis kullarını nefislerinin kötülüklerinden koruyandır. (Yusuf 53)

Rahîm; cennette inananları nahoş duygu ve düşüncelerden arındıran, onları birbirleriyle kardeş olarak mutluluk tahtları üzerine oturtan, onları yorgunluk ve bitkinlikten uzak tutandır. (Hicr 47-49)

Rahîm; evcil hayvanları insanların emrine amade kılandır. (Nahl 5-7)

Rahîm; nimetleri sayılamayacak şekilde çok ve bol olandır. (Nahl 18)

Rahîm; cihad edip sabreden kullarına yardım edendir. (Nahl 110)

Rahîm; denizleri ve gemileri bize boyun eğdirendir. (Hacc 65)

Rahîm; iffetli kadınlara iftira atıp sonra da tevbe edenleri bağışlayandır. (Nur 5)

Rahîm; mü'minler arasında ahlaksızlığın yayılmasından hoşlanıp sonra da tevbe edenleri bağışlayandır. (Nur 20)

Rahîm; akrabaya, muhacirlere ve fakirlere yardım etmeyeceğim diye yemin eden sonra da bu yemininden vazgeçen erdemli kimseleri affedendir. (Nur 22)

Rahîm; zorla fuhuş bataklığına atılanlara merhamet edendir. (Nur 33)

Rahîm; Allah ve Rasulünün izin verdiği ölçülere dikkat edenlere rahmet edendir. (Nur 62)

Rahîm; yeryüzünün mucizelerini düşünüp bundan ibret alanları bağışlayandır. (Şuara 7-9)

Rahîm; Hz. Musa, Hz. İbrahim, Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Salih, Hz. Lut, Hz. Şuayb'ın ve beraberindeki inananların kıssalarından ders çıkaranlara acıyandır. (Şuara 68,104,122,140,159,175)

Rahîm; bir haksızlık yaptıktan sonra kötülüğü iyiliğe çeviren kimseyi esirgeyendir. (Neml, 11)

Rahîm; dilediğine yardım edendir. (Rum 5)

Rahîm; toprağa giren ve ondan çıkan her şeyi, gökten inen ve ona yükselen her şeyi bilendir. (Sebe 2)

Rahîm; Kur'an'ı indiren, dosdoğru yol üzere olan peygamberimizi gönderendir. (Yasin 2-4)

Rahîm; cennetteki kullarına barış, mutluluk ve esenlik dolu sözlerle ikramda bulunandır. (Yasin 58)

Rahîm; rahmetinden asla ümit kesilmeyendir. (Zümer 53)

Rahîm; Rabbim Allah'tır diyen ve sebatla doğru yolu izleyenleri cennette ağırlayandır. (Fussilet 32)

Rahîm; meleklerin kendisini hamd ile tesbih ettikleri ve yeryüzündekiler için kendisinden bağışlanma diledikleri kimsedir. (Şura 5)

Rahîm; huzurunda hiç kimsenin arkadaşına yardımı dokunmayacak olandır. (Duhan 41)

Rahîm; peygamberlerle insanlar arasında şahit olarak yeterli olandır. (Ahkaf 8)

Rahîm; peygambere saygısızlık yapıp da tevbe edenleri bağışlayandır. (Hucurat 5)

Rahîm; zan, teccüs ve giybetten sakınanlara merhamet edendir. (Hucurat 12)

Rahîm; Allah'a ve Rasulüne itaat edenlerin amellerinden hiçbir şey eksiltmeyendir. (Hucurat 14)

Rahîm; korkan ve duâ eden kullarını yakıcı fırtınaların azabından koruyan ve cennetine koyandır. (Tur 28)

Rahîm; Allah'tan korkan ve peygambere iman edenlere rahmetinden iki kat ecir veren, onlara yürüyecekleri bir nur kılan ve onları bağışlayandır. (Hadid 28)

Rahîm; kulları arasında sevgi bağıyla yakınlık oluşturandır. (Mümtehine 7)

Rahîm; peygambere bağlılık taahhüdü içinde bulunan kimselerin günahlarını affeden ve onlara acıyandır. (Mümtehine 12)

Rahîm; Allah'ın haram kıldığını helal kılıp sonra da pişman olanları bağışlayandır. (Tahrir 1)

Rahîm; kendinden bağışlanma isteyenleri bağışlayan rahmet kaynağıdır. (Müzzemmil 20)

Rahîm; insanların batıl yollarla birbirlerinin mallarını yemelerini ve birbirlerini mahvetmelerini yasaklayarak rahmet kanatlarını gerendir. (Nisa 29)

Rahîm; Allah yolunda üstün çaba gösterenlere dereceler veren, onları bağışlayan ve onlara rahmet edendir. (Nisa 96)

Rahîm; Allah yolunda hicret edenlere yeryüzünde birçok rızık yolları ve bereketler bahşedendir. (Nisa 100)

Rahîm; Allah'ın öğrettiğine göre hükmeden, hainlerle tartışmaya girmeyen ve onların bağışlanması için Allah'a duâ edenlere rahmet eden, hatasını anlayan hainleri bağışlayandır. (Nisa 105,106)

Rahîm; kötülük yapıp kendisine zulmettikten sonra affetmesi için Allah'a yalvaranları bağışlayandır. (Nisa 110)

Rahîm; hanımları arasında adaletli davrananlara rahmet kaynağıdır. (Nisa 129)

Rahîm; Allah'a ve elçilerine iman edip onlar arasında hiçbir ayırım yapmayanları bağışlayandır. (Nisa 152)

Rahîm; İnsanların bolluk ve bereketinden rızıklarını aramaları için denizde gemileri yüzdürendir. (İsra 66)

Rahîm; yerin ve göklerin sırlarını bilendir. (Furkan 6)

Rahîm; tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyen kimselerin kötülüklerini iyiliğe değiştirendir. (Furkan 70)

Rahîm; sadakat gösterenleri, sözlerini tutmalarından dolayı ödüllendirip bağışlayandır. (Ahzab 24)

Rahîm; insanlara melekleriyle nimetlerini bahşeden, onları karanlıklardan aydınlığa çıkararak ve mü'minlere rahmet kaynağı olandır. (Ahzab 43)

Rahîm; peygamberine birçok eş bahşederek merhamet edendir. (Ahzab 50)

Rahîm; mü'min kadınlara toplum içine çıktıklarında namuslu olarak tanınmaları ve rahatsız edilmemeleri için dış kıyafetlerini üzerlerine almalarını emrederek onlara rahmet edendir. (Ahzab 59)

Rahîm; münafık ve müşrik erkeklere ve kadınlara azap eden ve mü'min erkek ve kadınları da bağışlayandır. (Ahzab 73)

Rahîm; yerin ve göklerin hâkimiyetini elinde bulundurup dilediğini bağışlayan dilediğine de azap edendir. (Fetih 14)

Bütün bu tanımlarda da görüldüğü gibi Allah'ın Rahîm ismi hem dünya hayatını hem de ahiret hayatını kapsamaktadır.

Rahîm ismi Kur'an'da **114** kez geçmektedir. **72** yerde **Ğafur** ismi ile beraber kullanılmaktadır. Bu Allah'ın hem günahları bağışlayıcı olduğunu hem de kullarına merhamet edici olduğunu ifade eder.

“Şüphesiz size ölü hayvan etini, kanı, domuz etini, Allah'tan başkası için kesilen hayvanı haram kılmıştır. Fakat darda kalana, başkasının payına el uzatmamak ve zaruret miktarını aşmamak üzere günah sayılmaz. Çünkü Allah bağışlayandır, merhamet edendir.” (Bakara 173)

“De ki: "Allah'ı seviyorsanız bana uyun. Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah affeder ve merhamet eder.” (Ali İmran 31)

“Ettiği zulümden sonra tevbe edip düzelen kimse, bilsin ki Allah onun tevbesini kabul eder. Allah şüphesiz bağışlayandır, merhametli olandır.” (Maide 39)

Rahîm ismi Kur'an'da **9** kez **Tevvab** ismi ile birlikte zikredilmiştir. Allah, rahmetinden dolayı kullarının tevbelerini kabul eder.

“Âdem, Rabbinden bazı emirler aldı ve onları yerine getirdi. Rabb'i de bunun üzerine tevbesini kabul etti. Şüphesiz o tevbeleri daima kabul edendir, merhametli olandır.” (Bakara 37)

“İbrahim ve İsmail, Kâbe'nin temellerini yükseltiyordu: "Rabbimiz! Yaptığımızı kabul buyur. Şüphesiz ki, Sen hem işitir hem bilirsin" "Rabbimiz! İkimizi Sana teslim olanlardan kıl, soyumuzdan da Sana teslim olanlardan bir ümmet yetiştir. Bize ibadet yollarımızı göster, tevbemizi kabul buyur, çünkü tevbeleri daima kabul eden, merhametli olan ancak Sensin.” (Bakara 127-128)

“ Bütün genişliğine rağmen yer onlara dar gelerek nefisleri kendilerini sıkıştırıp Allah'tan başka sığınacak kimse olmadığını anlayan, savaştan geri kalmış üç kişinin tevbesini de kabul etti. Allah, tevbe ettikleri için onların tevbesini kabul etmiştir. Çünkü O tevbeleri kabul eden, merhametli olandır.” (Tevbe 118)

Rahim ismi Kur'an'da **9** kez **Raûf** ismi ile beraber kullanılır. Allah'ın hem merhametli hem de kullarına karşı yumuşak davrandığı ifade edilir.

“Böylece sizi insanlara şahid ve örnek olmanız için tam ortada bulunan bir ümmet kıldık. Peygamber de size şahid ve örnektir. Senin yöneldiğin yönü, Peygambere uyanları, cayacaklardan ayırt etmek için kible yaptık. Doğrusu Allah'ın yola koyduğu kimselerden başkasına bu ağır bir şeydir. Allah ibadetlerinizi boşa çıkaracak değildir. Doğrusu Allah insanlara şefkat gösterir, merhamet eder.” (Bakara 143)

“Andolsun ki, Allah, sıkıntılı bir zamanda bir kısmının kalpleri kaymak üzere iken Peygamber'e uyan Muhacirler ile Ensarın ve Peygamberin tevbelerini kabul etti. Tevbelerini, onlara karşı şefkatli ve merhametli olduğu için kabul etmiştir.” (Tevbe 117)

“Kendi kendinize zor varacağınız memleketlere, yüklerinizi taşırlar. Doğrusu Rabbiniz şefkatlidir, merhametlidir.” (Nahl 7)

Rahim ismi bir ayette **Vedûd** ismi ile beraber geçmektedir. Allah, kullarına acizliğinden veya korkaklığından dolayı merhamet etmez. Bilakis onlara olan sevgisinden dolayı onlara rahmet eder. Allah hem sever hem de rahmet eder.

"Rabbinizden mağfiret dileyin, O'na tevbe edin, doğrusu Rabbim merhamet eder ve çok sever." (Hud 90)

Rahim ismi bir ayette de **el-Berr** ismi ile beraber geçmektedir. Allah herhangi bir gücün zorlaması ile kullarına rahmet etmez. İyilik yapma özelliği Allah'ın zatında vardır. Allah'ın rahmeti çok geniş ve çok boyutludur. Bütün insanları ve evreni kapsar. Allah'ın rahmetinde sınır yoktur.

"Doğrusu bundan önce ailemizin yanında bile korku içindeydik. Allah lütfedip bizi kavurucu azaptan korudu. Doğrusu bundan önce de O'na yalvarıyorduk. Şüphesiz O, iyilik yapandır, acıyandır" derler.” (Tûr 26-28)

Rahim ismi Kur'an'da **13 kez Aziz** ismi ile beraber geçmektedir. Bu beraberlik rasgele değildir. Allah mutlak galiptir. Asla mağlup edilemez. Hem kendisi şereflidir, hem de insanlara şeref verir. Kullara olan merhameti aciziyetinden dolayı değildir. Şereften yoksun olduğu için de merhametli değildir. O, güçlüdür, O'nun gücüne kimse karşı koyamaz. Hem Rahim özelliği hem de Aziz özelliği Allah'tan başka hiçbir kimse de aynı anda bulunamaz.

“Yeryüzüne bakmazlar mı? Orada, bitkilerden nice güzel çiftler yetiştirmişsinizdir. Şüphesiz bunlarda Allah'ın kudretine işaret vardır, ama çoğu inanmazlar. Rabbin şüphesiz güçlüdür, merhametlidir.” (Şuara 7-8-9)

“Rabbin şüphesiz güçlüdür, merhametlidir. Şüphesiz Kuran Alemlerin Rabbinin indirmesidir.” (Şuara 191-192)

“Gökten yere kadar olan bütün işleri Allah düzenler, sonra, işler sizin hesabınıza göre bin yıl kadar tutan bir gün içinde O'na yükselir. O, görülmeyeni de görüleni de bilendir, güçlüdür, merhametlidir.” (Secde 5-6)

Rahim ismi bir kez de **Rabb** ismiyle beraber geçmektedir. Allah kullarına sadece merhamet etmekle kalmaz. Rabb özelliğiyle, rabb ismiyle onların hayatına karışır ve müdahale eder. Allah hem yaratır hem de terbiye eder. Evrene ve insan hayatına düzen ve nizam koyar. Emretme ve yasaklama yetkisine sahiptir. Kimseye sormadan, danışmadan karar alma yetkisi vardır. Dilediğini yapar, yaptığından dolayı kimseye hesap vermez. Allah bütün bu özelliğiyle beraber kullarına merhamet eder. Rahmetini onlara dilediği şekilde yayar.

“Doğrusu bugün, cennetlikler eğlenceyle meşguldürler. Onlar ve eşleri gölgeliklerde, tahtlar üzerine yaslanmışlardır. Orada meyveler ve her istedikleri onlarındır. Merhametli olan Rab katından onlara selam vardır.” (Yasin 55-58)

Rahim ismi **6 kez de Rahman** ismi ile beraber geçmektedir. Bu birliktelik hem Allah'ın uluhiyyetine hem de rahmetinin sonsuzluğuna işaret eder.

“Ha, Mim. Bu Kitap, merhametli olan Allah katından indirilmedi; bilen bir millet için müjdecî ve uyarıcı olmak üzere Arapça okunarak ayetleri uzun uzun açıklanmıştır. Ama insanların çoğu yüz çevirmiştir, onlar işitmezler de.” (Fussilet 1-4)

“O, görüleni de görülmeyeni de bilen, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. O, acıyıcı olandır, acıyandır.” (Haşr 22)

“İlahınız bir tek ilahdır. O, merhamet eden, merhametli olandan başka ilah yoktur.” (Bakara 163)

Rahîm ismini Kur'an'da bazen marife bazen de nekra olarak görmekteyiz. Tekil ve çoğul kullanımı da vardır. Bu Rahîm isminin hem Allah için hem de insanlar için kullanılabileceğini ifade eder. Nitekim Peygamber (s.a.v) Rahîm sıfatı ile Kur'an'da nitelenmiştir:

“Şüphesiz ki size sizden aziz bir elçi geldi. Zorlanmanız ona ağır geliyor, üstünüze titriyor; mü'minlere karşı çok şefkatlidir, çok merhametlidir.” (Tevbe128)

H-RAHMAN VE RAHİM İSİMLERİNİN ARASINDAKİ FARKLAR

1-Rahmân sıkıntı ve ayıpları gideren, Rahîm ise kalpleri ve gizlilikleri aydınlatandır.

2-Rahmân sadece Allah için kullanılırken Rahîm insanlar için de kullanılabilir.

3-Allah dünyanın Rahmân'ı, ahiretin de Rahîm'idir. **“Ey dünyanın Rahmân'ı ahiretin de Rahîm'i”** şeklindeki dua meşhurdur.¹¹⁴

4- Rahmân sadece Allah'a has olan rahmeti ifade eder, Rahîm ise kulların merhametine de işaret eder.

5- Rahmân kullara Kur'an'ı öğreten, Rahîm de Kur'an'a uymakla şeref ve ikramda bulunan.

6- Rahmân, kullardan sadır olması düşünülmemeyecek şekilde nimet veren, Rahîm ise kullardan da sadır olması mümkün olacak şekilde nimetlendirendir.

7- Rahmân ismi Rahîm'den daha şümulüdür.“Rahmân arşı istiva etti” ayetinde olduğu gibi Allah'ın ilim ve kudretinin genişliğini ifade eden arş ile beraber zikredilmektedir.

8- Rahmân ismi bütün mahlûkatı kuşatırken Rahîm sadece mü'minleri kapsamaktadır.

9- Rahmân, Allah'ın yüce, şerefli, onurlu, görkemli ve ihtişamlı nimetlerini belirtir. Rahîm ise Allah'ın ince, sınırlı ve tafsilatlı nimetlerine delalet eder.

10- Kur'an'da **“Rahmân'ın kulları”** ibaresi geçerken “Rahîm'in kulları” ifadesi yoktur.

11- Rahmân sadece Rahîm ismiyle beraber geçmektedir. Rahîm ismi ise Tevvâb, Azîz, Ğafûr, Raûf, Rabb ve Berr isimleri ile beraber zikredilmektedir.

12-Rahmân genel olarak bütün nimetleriyle bütün yaratıklarına merhamet edendir. Rahîm ise onları hidayete iletmek, onlara lütuflarda bulunmak suretiyle mü'minlere merhametli olandır.

13-Rahmân kendisinden istenildiği zaman verendir. Rahîm ise kendisinden dilekte bulunulmadığı zaman gazaplanandır.

¹¹⁴ Mu'cemu's-Sağır/Taberani 3/393.

İ- RAHMAN VE RAHİM İSİMLERİNDEN ÇIKARILACAK DERSLER

Allah'ın rahmetiyle O'nun Rahmân ve Rahîm isimlerini anlamları ile öğrendik. Bu bilginin üzerine bize de bazı görev ve sorumluluklar düşmektedir. Allah bize verdiği ilim nimetini, üzerimizde görmek ister.

Allah'ı önce kendimiz rahmet sahibi olarak tanıyacağız. O'nun rahmeti olmadan biz hiçbir şeye sahip olamayız. O'nun nimetlerini saymakla bitiremeyiz. O'nun rahmetiyle yaşıyor, O'na kulluk etmeye çalışıyoruz. O'nun af ve rahmetiyle cennete girmeyi arzuluyoruz. Hiçbir insan O'nun rahmeti olmadan cennete giremeyecektir. Bütün bu nimetlere karşılık şükreden bir kul olmalıyız. Hayatımızı şükür üzere bina etmeliyiz. Şükür sadece sözle yapılan bir ibadet değildir. Gerçek şükür bedenle, azalarla ve hayatın her alanında O'na kul olarak yapılır.

Allah'ın en büyük rahmeti olan Kur'an'ı iyi tanımalıyız. Anlayarak ve üzerinde düşünerek okumalıyız. Hayatımızı bütün yönleriyle Kur'an'a göre düzenlemeliyiz. O'nu diğer insanların da tanıması için çaba harcamalıyız. Öncelikle ana, baba, evlat ve dostlarımızı Kur'an nimetiyle tanıştırmalıyız.

İnsanlara Allah'ı tanıtırken öncelikle rahmet sıfatı ile tanıtmalıyız. İnsanlara Allah'ı sevdirmeli, O'nu öcü olarak, cayır cayır yakan, cehenneme atan, cezalandıran ve taş yapan olarak tanıtmamalıyız. Bu konuda Peygamberimizin şu sözünü unutmamalıyız:

“Size gerçek fakihî (dini kavrayan kimseyi) haber vereyim mi? Gerçek fakih:

1-İnsanları Allah'ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen,

2-Onlara, Allah'a isyan hususlarında kolaylık tanımayan,

3-Onları Allah'ın azabından emin kılmayan,

4-Kur'an'ı başka kaynaklara meylederek terk etmeyendir. Şüphesiz ki kendisinde ilim olmayan ibadette, kendisinde anlama olmayan ilimde, kendisinde düşünce olmayan okuma da hiçbir hayır yoktur.”¹¹⁵

Kur'an birçok ayette Allah'ın rahmet özelliğini ve bunun insanlar üzerindeki yansımalarını anlatır. Allah'ı bu yönüyle tanıtmamız insanların kalplerini yumuşatacak ve onları Allah'a kulluğa yöneltecektir.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed'i de hayatı ile hadisleri ile tanımalıyız. O'nu imam ve rehber olarak tanımalı ve tanıtmalıyız. Kur'an'ın yanında mutlaka hadis okuma programı takip etmeliyiz. Hayatı yanlışlarla ve kusurlarla dolu olan insanların hayatını ve sözlerini öğrenmek ve öğretmek yerine Allah'ın koruması ve gözetimi altında olan Hz.Muhammed'i tanımak ve tanıtmak, Allah'ın rahmetine saygının en güzel ifadesidir. Çocuklarımıza ve sevdiklerimize Kur'an ve sünnet eğitimi vererek Allah'ın rahmetine şükretmiş olacağız.

Ana-babamıza karşı da merhametli olmalıyız. Onlar da Allah'ın bize bir rahmetidir. Şirki, günahı ve isyanı emretmedikleri sürece onlara itaat etmeli, onların gönüllerini hoşnut etmeliyiz. Onlara rahmet ve şefkat kanatlarımızı germeliyiz. Onları üzecek hareket ve sözlerden uzak durmalıyız. Onları azarlamak, onlara “öf” bile demek Rabbimiz tarafından yasaklanmıştır.

“Rabbin, yalnız Kendisine ibadet etmenizi ve ana-babaya iyilik etmeyi buyurmuştur. Eğer ikisinden biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa,

¹¹⁵ Darimi,Mukaddime c. 1, hadis no: 303 Madve yayınları, İst. 1994.

onlara karşı "Öf" bile demeyenin, onları azarlamayanın. İkisine de hep tatlı söz söyleyesin. Onlara acıyarak alçak gönüllülük kanatlarını ger ve: "Rabbim! Küçükken beni yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et!" de." (İsrâ 23-24)

"Biz insana, ana ve babasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Annesi onu, güçsüzlükten güçsüzlüğe uğrayarak karnında taşıyordu. Çocuğun süttan kesilmesi iki yıl içinde olur. Bana ve ana babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş Bana'dır. Ey insanoğlu! Ana-baban, seni, körü körüne Bana ortak koşman için zorlarsa onlara itaat etme. Dünya işlerinde onlarla güzel geçin. Bana yönelen kimsenin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz Bana'dır. O zaman, yaptıklarınızı size bildiririm." (Lokman 14-15)

Müslüman, Allah'ın yaratıklarına karşı da merhametli olandır. Allah'tan öğrendiğimiz bu özelliği biz de kullara sergilemeliyiz. İnsanlara merhametli olmakla alakalı olarak Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor:

"Allah, merhametli olanlara rahmetle muamele eder. Öyleyse, sizler yeryüzündekilere karşı merhametli olun ki, semâda bulunanlar da size rahmet etsinler. Rahîm (akrabalık bağı) Rahmân'dan bir bağıdır. Kim bunu korursa Allah onunla (rahmet bağı) kurar, kim de koparırsa Allah da ondan (rahmet bağı) koparır."¹¹⁶

Hiz. Cerir (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Merhamet etmeyene, merhamet edilmez. Bağışlamayan da, bağışlanmaz."¹¹⁷

Hiz. Cerir (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah, insanlara merhamet etmeyene rahmette bulunmaz."¹¹⁸

Ebu Hüreyre (r.a)'den gelen bir diğeri rivâyette Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: **"Merhamet; ancak şaki'nin (ebedi hüsrâna uğrayanın) kalbinden çıkarılabilir."**¹¹⁹

Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (s.a.v) bir gün, torunu Hasan (r.a)'ı öpmüş idi. Bu sırada yanında bulunan Akra' İbnu Hâbis, (sanki bunu tuhaf karşıladı ve:) "Benim on tane çocuğum var. Fakat onlardan hiçbirini öpmedim." dedi. Rasulullah (s.a.v) ona bakıp:

"Merhamet etmeyene merhamet edilmez." buyurdu.¹²⁰

Rezin şu cümleyi de ilâve etti: Ayrıca Rasulullah (s.a.v) şöyle de buyurdu: **Allah sizin kalbinizden merhameti çıkardı ise ben ne yapabilirim?"**

Müslüman, insanî özelliklerini yitirmemiş olan bütün insanlara merhametli davranır. Onlara insan olarak değer verir. Onların doğuştan kazandıkları haklarına karşı saygılı davranır. Batıl da olsa inanç ve düşüncelere sövüp hakaret etmez.

"Allah'tan başka yalvardıklarına sövmeyin ki, onlar da cahillikle ileri giderek Allah'a sövmesinler. Böylece her ümmete işini güzel gösterdik, sonra dönüşleri Rab'lerinedir. O, işlediklerini haber verir." (En'am 108)

¹¹⁶ Tirmizi, Birr 16; Ebü Dâvud, Edeb 66.

¹¹⁷ Müsned, 4/ 365.

¹¹⁸ Buhâri, Tevhid 2, Edeb 27; Müslim, Fedail 66; Tirmizi, Birr 16.

¹¹⁹ Tirmizi, Birr 16; Ebü Dâvud, Edeb 66.

¹²⁰ Buhâri, Edeb 18, Müslim, Fedâil 65; Tirmizi, Birr 12; Ebü Dâvud, Edeb 156.

Ancak Allah'a ve İslam'a hakaret edenler saygı ve merhameti hak edemez. Tevhid inancının yayılmasına ve tanınmasına engel olanlara Müslümanlar hak ettikleri meşru cevabı verirler. Onlara karşı onurlu ve zorludurlar. Onları asla dost edinmezler.

“Ey İnananlar! Aranızda dininden kim dönerse bilsin ki, Allah, sevdiği ve onların O'nu sevdiği, inananlara karşı alçak gönüllü, inkârcılara karşı güçlü, Allah yolunda cihad eden, yerinin yermesinden korkmayan bir millet getirir. Bu, Allah'ın dilediğine verdiği bol nimetidir. Allah her şeyi kaplar ve bilir. Sizin dostunuz ancak Allah, O'nun Peygamberi ve namaz kılan, zekât veren ve rüku eden müminlerdir. Kim Allah'ı, Peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki, şüphesiz Allah'tan yana olanlar üstün gelirler.

Ey iman edenler! Kendilerine sizden önce kitap verilenlerden, dininizi alaya ve eğlenceye alanları ve inkârcıları dost olarak benimsemeyin. İnanıyorsanız Allah'tan sakının.” (Mâide 54-57)

Müslümanlar kendi aralarında çok merhametlidirler.

“Muhammed Allah'ın elçisidir. Onun beraberinde bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine merhametlidirler. Onları rükûa varırken, secde ederken, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk dilerken görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan vasıflarıdır. İncil'de de şöyle vasıflandırılmışlardı: Filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Allah böylece bunları çoğaltıp kuvvetlendirmekle inkârcıları öfkelenendirir. Allah, inanıp yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve büyük ecir vadetmiştir.” (Feth 29)

Nu'man bin Beşir (r.a)'den rivayetle Allah Rasülü (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Mü'minler birbirlerini sevmeye, merhamet etmeye, yardımlaşmada bir vücut gibidirler. Vücudun bir organı hastalandığında, bütün vücut uykusuzluk ve ateşle onun acısına ortak olur.”¹²¹

Müslümanların dertleriyle ilgilenme konusunda Allah Rasülü (s.a.v) şöyle buyurur:

“Müslümanların durumlarıyla, dertleriyle ilgilenmeyen onlardan değildir.”¹²²

Müslümanlara merhametli davrandığımız gibi onlara sabırlı olmayı, hak dava üzerinde mücadeleye devam etmeyi de tavsiye etmeliyiz. Sabrı tavsiyenin yanında insanlara karşı merhametli davranmayı ve rahmet kanatlarını onlara germeyi de tavsiye etmeliyiz. Rahmet kaynağı Kur'an bu gerçeği şöyle ifade eder:

“Bir de iman edip birbirlerine sabrı ve merhameti tavsiye edenlerden olmak gerekir.” (Beled 17)

Müslüman, insanlara merhametli davrandığı gibi hayvanlara da merhametli davranır.

Hz. Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: "Rasûlullah (s.a.v) buyurdular ki: "**Bir adam yolda yürürken susadı ve susuzluğu arttı. Derken bir kuyuya rastladı. İçine inip susuzluğunu giderdi. Çıkınca susuzluktan soluyup toprağı yemekte olan bir köpek gördü. Adam kendi**

¹²¹ Buhari, Edeb;27, Müslim, Birr; 66, Müsned, 4/ 270.

¹²² Tirmizi, Fiten 7; Nesâî, İmâret 48.

kendine: "Bu köpek de benim gibi susamış" diyerek tekrar kuyuya indi. Mestini su ile doldurup ağzıyla tutarak dışarı çıktı ve köpeği suladı. Allah onun bu davranışından memnun kaldı ve günahlarını affetti."

Rasulullah'ın yanındakilerden bazıları:

"Ey Allah'ın Rasülü! Yani bize hayvanlara yaptığımız iyilikler için de sevap var mı?" dediler. Rasulullah (s.a.v) da:

"Evet! Her yaş ciğer (can) sahibi için bir sevap vardır" buyurdu.¹²³

Bir diğer rivâyette Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Fâhişe bir kadın, sıcak bir günde, bir kuyunun etrafında dönen bir köpek gördü, susuzluktan dilini çıkarmış soluyordu. Kadıncağz mestini çıkararak onunla su çekip köpeği suladı. Bu sebeple kadın Allah tarafından mağfiret olundu."¹²⁴

İbni Ömer (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Bir kadın, eve hapsettiği bir kedi yüzünden cehenneme gitti. Kediyi hapsederek yiyecek vermemiş, yeryüzünün haşerâtından yemesi için de salmamıştı."¹²⁵

Abdullâh İbnu Câfer (r.a) anlatıyor: "Rasulullah(s.a.v)'ın kazâ-i hâcet yaparken geri tarafından perdelenmek için en ziyâde tercih ettiği sütre, bir bina veya bir hurma kümesi idi. Bir seferinde Ensâr'dan bir zâtın bahçesine girdi. Orada bir deve vardı. Deve Rasulullah (s.a.v)'ı görünce inledi ve gözlerinden yaşlar aktı. Aleyhissalâtu vesselâm deveye yaklaştı ve gözyaşlarını sildi. Hayvan sâkinleşti.

"Bu devenin sahibi kim?" diye sorarak ilgi gösterdi. Ensar'dan bir genç:

"O bana aittir ey Allah'ın Rasülü!" deyip ortaya çıkınca Hz. Peygamber onu payladı:

"Allah'ın sana mülk kıldığı bu deve hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Bâk! Bu bana şikâyetinde bulundu. Sen bunu doyurmuyor ve fazla çalıştırarak da yoruyormuşsun."¹²⁶

Hz. Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Hayvanlarınızın sırtını minberler yerine koymayın. Şurası muhakkak ki tek başınıza güçlkle gidebileceğiniz bir yere sizi götürmeleri için Allah onları sizlere hizmetçi kıldı. Arzı da sizin durma yeriniz kıldı. Öyleyse ihtiyaçlarınızı duran hayvanının sırtında değil arz üzerinde görün."¹²⁷

Rasulullah (s.a.v) ateşe verdiğimiz bir karınca yuvası gördü.

"Kim yaktı bunu?" diye sordu.

"Biz!" dedik. Bunun üzerine:

¹²³ Buhâri, Şirb 9, Vudü 33, Mezâlim 23, Edeb 27; Müslim, Selâm 153, (2244); Muvatta, Sıfatu'n Nebi 23, (2, 929-930); Ebü Dâvud, Cihâd 47, (2550).

¹²⁴ Müslim, Tevbe 155, (2245).

¹²⁵ Buhâri, Bed'ü'l-Halk 17, Şirb 9, Enbiya 50; Müslim, Birr 151, (2242).

¹²⁶ Ebü Dâvud, Cihâd 47, (2549).

¹²⁷ Ebü Dâvud, Cihâd 61, (2567).

"Ateşle azap vermek sadece ateşin Rabbine hastır" buyurdu.¹²⁸

Rasulullah (s.a.v) hastalıklardan ve dertlerden bahsedip şöyle buyurdu:

"Mü'mine bir hastalık gelir, sonra da Allah ona şifa verirse, bu hastalık onun geçmiş günâhlarına keffâret, geri kalan hayatı için de bir öğüt olur. Şâyet münâfık hastalanır, sonra da afiyet verilirse o, sahibi tarafından bağlanıp sonra da salıverilen fakat niçin bağlandığını, niçin salıverildiğini bilmeyen bir deve gibidir."

Rasulullah (s.a.)'ın yanında oturanlardan biri:

"Ey Allah'ın Rasülü, hastalıklar da neyin nesi? Ben hiçbir zaman hastalanmadım." dedi.
Rasulullah (s.a.v) da:

"Kalk! Sen bizden değilsin" buyurdu.¹²⁹

Hz. Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Peygamberlerden birini bir karınca ısırды. O da (öfkelenerek) karıncanın yuvasının yakılmasını emretti ve yakıldı. Allah da ona şöyle vahyetti: "Seni bir karınca ısırılmışken sen tesbih eden bir ümmeti yaktın."¹³⁰

Rahman isminin anlamlarını öğrendikten sonra; Rahman'ın hakiki kullarının sahip oldukları özelliklere sahip olmamız gerekir.

"Rahman'ın kulları yeryüzünde tevazuyla yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman onlara güzel ve yumuşak söz söylerler.

Onlar, gecelerini Rableri için kıyama durarak ve secdeye vararak geçirirler.

Onlar, "Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır. Doğrusu onun azabı sürekli ve acıdır. Orası şüphesiz kötü bir yer ve kötü bir duraktır" derler.

Onlar, sarf ettikleri zaman ne israf ederler ne de cimrilik, ikisi arasında orta bir yol tutarlar.

Onlar, Allah'ın yanında başka ilah edinip ona yalvarmazlar. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar. Zina etmezler. Bunları yapan günaha girmiş olur. Kıyamet günü azabı kat kat olur, orada, alçaltılarak temelli kalır. Ancak tevbe eden, inanıp yararlı iş işleyenlerin, işte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve merhamet eder. Kim tevbe edip yararlı iş işlerse şüphesiz o, Allah'a gereği gibi yönelmiş olur.

Onlar yalan yere şehadet etmezler; faydasız bir şeye rastladıkları zaman yüz çevirip vakarla geçerler. Kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman, kör ve sağır kesilmezler.

Onlar: "Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan gözümüzün aydınlığı olacak insanlar ihsan et ve bizi, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder yap" derler.

¹²⁸ Ebu Dâvud, Cihâd 122, (2675), Edeb,176, (5268).

¹²⁹ Ebu Dâvud, Cenâiz 1, (3089).

¹³⁰ Buhâri, Cihâd 152, Bed'ü'l-Halk 14; Müslim, Selâm 148, (2241); Ebu Dâvud, Edeb 176, (5265); Nesâi, Sayd 38, (7, 210, 211).

İşte onlar, sabrettiklerinden ötürü cennetin en yüksek dereceleriyle mükâfatlandırılırlar. Orada esenlik ve dirlik dilekleriyle karşılanırlar. Orada temellidirler. Orası ne güzel bir yer ve ne güzel duraktır!

De ki: İbadetiniz (duanız) olmasa Rabbim size ne diye değer versin? Ey inkârcılar! Yalanladığınız için, azap yakanızı bırakmayacaktır.” (Furkan 63-77)

K-KUR'AN'DA GEÇEN ALLAH'IN RAHMETİNİ İSTEMEK İLE İLGİLİ DUÂ ÖRNEKLERİ

1-“Nuh dedi ki: “Ey Rabbim! Ben senden hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve esirgemezsen ben ziyana uğrayanlardan olurum.” (Hud 47)

2-“Zira kullarımdan bir zümre: “Rabbimiz! Biz iman ettik; öyle ise bizi affet, bize acı. Sen merhamet edenlerin en hayırlısı” demişlerdi.” (Mü'minûn 109,118)

3-“Allah her şahsı ancak gününün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı hayır kendine, yapacağı şerde kendinedir.

Rabbimiz! Biz unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma.

Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme.

Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği işler de yükleme. Bizi affet! Bizi bağışla! Bize acı! Sen bizim mevlamızsın. Kafirler topluluğuna karşı bize yardım et.” (Bakara 286)

4-“Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanat ger ve: “Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse şimdi de sen onlara öyle rahmet et” diyerek duâ et.” (İsra 24)

5-“Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğiltme. Bize tarafından bir rahmet bağışla. Lütfu en bol olan sensin.” (Ali İmran 8)

6-“O yiğit gençler mağaraya sığınmışlar ve: “Rabbimiz! Bize tarafından bir rahmet ver ve bize, şu durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla.” demişlerdi.” (Kehf 10)

7-“Arşı yüklenen ve bir de onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerinin hamd ile tesbih ederler. O'na iman ederler. Mü'minlerin de bağışlanmasını isterler: “Ey Rabbimiz! Senin rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tevbe eden ve senin yoluna girenleri bağışla. Onları cehennem azabından koru.” derler. (Mü'min 7)

8-“Onlar dediler ki: “Allah'a dayandık. Ey Rabbimiz! Bizi o zalimler topluluğu için deneme konusu yapma. Ve bizi rahmetinle o kafirler topluluğundan kurtar.” (Yunus 85,86)

9-“(Süleyman) onun sözünden dolayı gülümsedi ve dedi ki: “Ey Rabbim! Beni gerek bana gerekse ana babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kullarının arasına kat.” (Neml 19)

10-“Yakup dedi ki: “Daha önce kardeşi (Yusuf) hakkında size ne kadar güvendiysen bunun (Bünyamin) hakkında da size güveneyim mi? Oysa Allah koruyup gözetici olarak sizden elbette daha iyi daha üstündür. Çünkü O merhametlilerin en merhametlisidir. (Yusuf 64)

11-“Eyyub'u da an. Hani Rabbine: “Başıma bu dert geldi. Sen merhametlilerin en merhametlisin” diye niyaz etmişti. (Enbiya 83)

12-“Onlar: “Rabbimiz biz kendimize zulmettik. Eğer sen bizi bağışlamaz, bize merhamet etmezsen kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz” dediler. (A'raf 23)

13-“Musa dedi ki: “Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla ve bizi rahmetinin içine koy. Sen merhamet edenlerin en merhametlisin.” (Araf 151)

14-“Musa, tayin ettiğimiz vakitte huzurumuzda bulunmak üzere kavminden yetmiş er seçmişti. Ne zaman ki bunları o sarsıntı yakaladı. Musa dedi ki: “Rabbim! Dileseydin bunları ve beni daha önce helak ederdin. Şimdi bizi, içimizdeki o beyinsizlerin yaptıkları yüzünden helak mi edeceksin? O da sırf Sen’in imtihanın. Sen bununla dilediğini saptırırsın, dilediğini de doğru yola iletirsin. Sen bizim dostumuzsun. Bizi bağışla ve bize merhamet et. Sen bağışlayanların en hayırlısısun.” (Araf 155)

L-PEYGAMBERİN VE SAHABENİN RAHMAN VE RAHİM İSİMLERİ İLE YAPTIĞI DUÂ ÖRNEKLERİ

Bir kişi Müslüman olduğu zaman Rasulullah (s.a.v) ona şöyle dua etmesini öğretirdi:

“Ey Allah’ım! Beni bağışla, bana rahmet et, beni hidayete erdir, bana afiyet ver ve beni rızıklandır.”¹³¹

Hiz. Ali’den rivayet edilen, unutmaya anında okunması gereken duada Peygamber (s.a.v) Allah ve Rahmân adı ile başlayarak şöyle dua ediyordu:

“Ey Allah! Ey Rahmân! Celâlin ve cemâlinin nuru hakkı için senden kitabımı bana öğrettiğin gibi hafızamda tutmamı ve razı olduğun şekilde okumamı nasip etmeni istiyorum.

Ey Allah! Ey Rahmân! Senden kitabınla gözlerimi aydınlatmanı, onunla dilimi açmanı, onunla kalbimden üzüntüyü gidermeni, göğsümü ferahlandırmanı ve bedenimi yıkamanı diliyorum. Zira hakkı bulmakta ancak sen yardımcı olursun, onu bana ancak sen verirsin. Güç, kuvvet ve hareket ancak Allah iledir.”¹³²

سبحانك لا إله غيرك اغفر لي ذنبي واصلح لي عملي إنك تغفر الذنوب لمن تشاء وأنت الغفور الرحيم يا
غفار اغفر لي يا تواب تب علي يا رحمان ارحمني يا عفو اعف عني يا رؤوف ارف بي يارب أوزعني أن أشكر
نعمتك التي أنعمت علي وطوقني حسن عبادتك يا رب أسألك من الخير كله وأعوذ بك من الشر كله يا رب افتح لي
بخير واختم لي بخير وأنتى شوقاً إلى لقائك ضراء مضره ولا فتنة مضلة وقتي السينات ومن تقى السينات يومئذ
فقد رحمته وذلك هو الفوز العظيم

Peygamber (s.a.v) namazda tahiyat duasını bitirince şöyle dua ederdi:

“Ey Allah’ım! Sen her türlü eksiklik ve kusurdan uzaksın. Senden başka gerçek ilah yoktur. Ey Ğaffar! Benim günahlarımı ört. Ey Tevvâb! Benim tevbemi kabul et, amellerimi ıslah et. Şüphesiz ki sen dilediğin kimselerin günahlarını affedersin. Sen ğafûr ve rahimsin.

Ey Rahmân! Bana merhamet et. Ey Affedici! Beni affet. Ey Raûf! Bana şefkat et.

Ey Rabbim! Bana, verdiğin nimetlere şükretme gücü ver. Bana, Sana güzel ibadet edebilme gücü ver.

Ey Rabbim! Senden bütün hayırları ister, bütün şerlerden de Sana sığınırım.

Ey Rabbim! Benim işlerimi hayırla aç, hatırla sonuçlandır. Bana, Sana kavuşma konusunda şevk ve arzu ver. Beni, bana zarar verecek sıkıntılardan, saptırıcı fitnelere ve kötülüklerden koru. Sen kimi koruma altına alırsan şüphesiz ki o kıyamet gününde rahmete ulaşır. İşte bu en büyük kurtuluştur.”¹³³

Allah Rasûlü (s.a.v) istihare duasında şöyle de dua ederdi:

“Ey Allah’ım! İlmine müracaat ederek Senden hayır isterim. Kudretine dayanarak senden güç isterim. Senden yüce ihsanımı isterim. Sen bilirsin ben bilemem, Sen

¹³¹ Müslim/Kitabu’z-Zikr ve’d-Dua 2073

¹³² Tirmizi 3803.

¹³³ Heysemi, Mecme’u’z- Zevâid, 2/232.

güç yetirirsin ben güç yetiremem. Sen bilinmeyenleri en iyi bilensin. Eğer bu işin (burada ihtiyacımız olan konu söylenir) benim için; dinim, yaşantım ve ahiretim konusunda hayırlı olacağını biliyorsan onu bana kolaylaştır ve bana bereketli kıl. Benim için nerede olursa olsun hayır takdir et. Ey Rahmân beni ondan hoşnut kıl.”¹³⁴

Rasulullah (s.a.v), Hz. Muaz’a: “Üzerinde dağ kadar borç olsa dahi okuduğun zaman Allah’ın seni ondan kurtaracağı şu duâyı oku.” diyerek şu duâyı öğretti:

“Ey mülkün hakiki sahibi olan, âlemlerde dilediği gibi tasarruf eden Allah’ım! Sen mülkü dilediğine verir, dilediğinden de çeker alırsın. Sen dilediğini aziz eder, yükseltir, dilediğini zelif kılar, alçaltırsın. Bütün hayır ve iyilik yalnız Sen’in kudretindedir. Sen’in her şeye gücün yeter.”¹³⁵

“Ey dünyanın ve ahiretin Rahmanı! Dünyayı ve ahireti dilediğine verir, dilediğine de vermezsin. Bana merhamet et. Rahmetinle beni Sen’den başkasının merhametine muhtaç etme.”¹³⁶

اللهم اجعلنا ممن يخاف وعيدك ويرجو موعودك يا بار يا رحيم

Katade, şöyle dua ederdi:

“Ey Allah’ım! Bizi tehdidinden korkanlardan kıl. Ey Bârr ve Ey Rahîm! Bizi va’dettiğin nimetleri ümit edenlerden kıl.”¹³⁷

Hz. Ali (r.a) şöyle dua ederdi:

اللهم إني أسألك برحمتك التي وسعت بها كل شيء وبجبروتك التي غلبت بها كل التي غلبت بها كل شيء وبسلطانك الذي ملأت به كل شيء وبقوتك التي لا يقوم لها شيء وبنورك الذي أضاء له كل شيء وبعلمك الذي احاط بكل شيء وباسمك الذي تبديد به كل شيء وبوجهك الباقي بعد فناء كل شيء يا نور يا قدوس يا نور يا قدوس ثلاثا يا أول الأولين ويا آخر الآخرين ويا الله يا رحمن يا رحيم اغفر لي الذنوب التي تنزل النعم واغفر لي الذنوب التي تورث الندم واغفر لي الذنوب التي تحبس القسم واغفر لي الذنوب التي تغير النعم واغفر لي الذنوب التي تنزل البلاء وتديل الأعداء واغفر لي الذنوب التي تحبس غيث السماء وتعجل الفناء وتظلم الهواء وترد الدعاء واغفر لي الذنوب التي تكشف الغطاء

“Ey Allah’ım! Sen’den her şeyi kuşatan rahmetini, her şeye galip gelen otoriteni, her şeyi dolduran saltanatını, kimsenin karşı çıkamadığı kuvvetini, her şeyi aydınlatan nurunu, her şeyi kapsayan ilmini, her şeyin kendisiyle yok olduğu ismini, her şey yok olduktan sonra baki kalacak olan yüzünü (rızanı) isterim.

Ey Nur! Ey Kuddus! (bu ifadeyi üç kez kullandı.) Ey ilklerin ilki! Ey sonların sonu! Ey Allah! Ey Rahman! Ey Rahim! İntikamın inmeden önce benim günahlarımı bağışla. Pişman olduğum günahlarımı bağışla. Kısmetleri tutup engel olan günahlarımı bağışla. Nimetleri değiştiren günahlarımı bağışla. Belaların inmesine sebep olan günahlarımı bağışla. Gökyüzünün

¹³⁴ Ma’mer ibni Raşid, el Câmî’, 11/ 35.

¹³⁵ Ali İmran 26

¹³⁶ Taberani, Mu’cemu’s-Sağir. c. 2, Hadis No: 393.

¹³⁷ Tefsiru İbni Kesir 4/232.

rahmet yağmurlarına engel olan, ölümü çabuklaştıran, arzu ve istekleri karartan ve duaların kabulüne engel olan günahlarımı bağışla. Haya perdesini ortadan kaldıran günahlarımı bağışla.¹³⁸

Hiz. Ebu Hureyre şöyle dua ederdi:

اللهم إني أسألك يا الله يا رحمن يا رحيم يا جار المستجيرين يا مأمّن الخائفين يا عماد من لا عماد له يا سند من لا سند له يا دخر من لا دخر له يا حرز الضعفاء يا كنز الفقراء يا عظيم الرجاء يا منقذ الهلكى يا منجي الغرقى يا محسن يا مجمل يا منعم يا مفضل يا عزيز يا جبار يا متكبر أنت الذي سجد لك يخلو الليل وضوء النهار وشعاع الشمس وحفيف الشجر ودوي الماء ونور القمر يا الله لا شريك لك أسألك بهذه الأسماء أن تصلي على محمد عبدك ورسولك وعلى آل محمد فصل

Ey Allah'ım! Senden isterim. Ey Allah! Ey Rahman! Ey Rahim! Ey yardım talebinde bulunanların yardımcısı! Ey korkanların emniyet kaynağı! Ey desteği olmayanların destekleyicisi! Ey dayanağı olmayanların dayanağı! Ey hazinesi olmayanların hazinesi! Ey zayıfların koruyucusu! Ey fakirlerin hazinesi! Ey kendisinden rahmet ümit edilen azamet sahibi! Ey helak olanların kurtarıcısı! Ey gaflet içinde boğulanların kurtarıcısı! Ey ihsanda bulunan! Ey güzelleştiren! Ey nimet veren! Ey fazilet sahibi! Ey Aziz! Ey Cebbar! Ey Mütekebbir! Sen gecenin karanlığının, gündüzün aydınlığının, güneşin ışınlarının, ağacın hışırtısının, suyun şırıltısının, ayın nurunun kendisine secde ettiğisin. Ey Allah! Senin hiçbir ortağın yoktur. Senden bu isimlerinle, kulun ve rasulün Muhammed (a.s)'a ve aline salat etmeni isterim.¹³⁹

İbni Abbas (r.a) şöyle dua ederdi:

اللهم يا ذا الجبيل الشديد والأمر الرشيد أسألك اختلفا يوم الوعيد والجنة يوم الخلود مع المقربين والشهود والركع السجود الموفين بالعهود إنك يا رحيم ودود إنك تفعل ما تريد اجعلنا هادين ضالين ومضلين سلماتاً لأوليانك وحرباً لأعدائك تحب بحبك الناس وتعادى بعداوتك من خالفك

“Ey sağlam ip ve olgun iş (din) sahibi olan Allah'ım! Ebedilik gününde, sana en yakın olan şahitlerle, rüku' ve secde edenlerle ve ahitlerini yerine getirenlerle beraber cenneti isterim. Ey Rahîm! Hem çok seven hem de çokça sevilensin. Sen dilediğini yaparsın.”¹⁴⁰

İbn Ebi Evfâ (r.a) şöyle dua ederdi:

اللهم اجعل أول هذا النهار صلاحاً وأوسطه فلاحاً وآخره نجاحاً أسألك خير الدنيا والآخرة يا ارحم الراحمين أصبحنا وأصبح الملك والكبرياء والعظمة والخلق والأمر والليل والنهار وما سكن فيهما لله وحده لا شريك له

“Ey Allah'ım! Bu gündüzün başını barış, ortasını kurtuluş ve sonunu da başarı kıl. Ey Merhametlilerin en merhametlisi olan! Senden dünya ve ahiret hayırlarını isterim. Biz sabaha kavuştuk, mülk ve otorite, büyüklük ve azamet, yaratma ve emretme yetkisi, gece, gündüz ve içindekiler tek ve hiçbir ortağı olmayan Allah'a ait olarak sabahladık.”¹⁴¹

Allah, Rahman ve Rahimdir. Kullarına merhamet etmekle kalmaz aynı zamanda Melik'tir. Hem mülkün sahibi hem de otorite sahibidir. Evrende yegâne mutasarrıftır. Allah acizliğinden ve korkaklığından dolayı merhamet sahibi değildir. O, dilediği şekilde emretme, yasaklama, yaratma, hükmetme ve cezalandırma gücüne sahip olduğu halde Rahman ve

¹³⁸ Musannef İbn Ebi Şeybe, 6/66

¹³⁹ Firdevs, Me'sûru'l-Hitab 1/450.

¹⁴⁰ Firdevs, Me'sûru'l-Hitab.1/489.

¹⁴¹ Firdevs, Me'sûru'l-Hitab 1/481

Rahim'dir. Yeryüzünde de bazı melikler var. Ama onlar Allah gibi merhamet sahibi değildirler. Bugün bazı insanlar merhamet sahibi olabilir, ama Allah gibi Melik değildirler.

4- el-MELİK

a- Melik ve Mâlik isimlerinin lügat anlamları:

Meleke-yemlikü fiilinden türeyen sıfat-ı müşebbehe sıygasıdır. Bu sıyga devamlılık ve mübalağa ifade eder. Bu özelliğin Allah'ta devamlı ve her konuda var olduğunu bildirir. Türkçe'ye hükümdar olarak tercüme edilen Melik isimi, Kur'an'da nüzul sırasına göre ilk olarak Nâs süresinde “**Meliki'n-Nâs** (Bütün insanların hükümdarı)” şeklinde geçmektedir.

Tâhâ 114 ve Mü'minûn 116. ayetlerde “**el-Melikü'l-Hakk** (Gerçek Hükümdar)” şeklinde Allah tanıtılmaktadır. Haşr 23 ve Cuma 1. ayetlerde ise “**el-Melik** (Mutlak hükümdar)” şeklinde marife ve el-Kuddûs ismi ile beraber zikredilmektedir. Böylece hem Allah'tan başka gerçek melik olmadığı, hem de Allah'ın hükümdarlığının her türlü eksiklik, kusur ve ayıptan uzak olduğu vurgulanıyor.

Ayrıca sekiz yerde de Melik ismi Allah'tan başkaları için kullanılmaktadır. Melik ismi hem Hz. Yusuf dönemindeki hükümdar için hem de Hz. Yusuf için kullanılmıştır.¹⁴²

Hz. Musa ile Hızır yolculuğu anlatılırken o dönemde yönetici olan kimse için de Melik tabiri kullanılmaktadır.¹⁴³

Melik ismi iki kez de Tâlût için geçmektedir:

“Muhakkak ki Allah sizin için Tâlût'u hükümdar (melik) olarak göndermiştir.”¹⁴⁴

Ayrıca Peygamberimiz (s.a.v) de şöyle buyurmuştur:

“Ümmetimden birtakım kimselerin, denizlerde tahtlar üzerinde melikler olarak veya tahtlar üzerindeki melikler gibi yolculuk yapıp Allah yolunda savaşacakları bana gösterildi.”¹⁴⁵

Bazı esmâ-i hüsnâ çalışmalarında el-Mâlik ismi de Allah'ın isimleri içerisinde sayılmaktadır. Mâlik ismi, Milk mastarından türetilmiş ism-i faildir. Eşya ve mallara hem sahip olmayı hem de onlar üzerinde yetki, yönetim ve tasarruf sahibi olmayı ifade eder. Kur'an'da “**Malik'i yevmi'd-Dîn** (Ceza ve hesap gününün hükümdarı)”¹⁴⁶ ve “**Mâlikü'l-Mülk** (Otorite sahibi)”¹⁴⁷ ifadeleri geçmektedir.

Fatiha süresindeki “**Malik'i yevmi'd-Dîn**” ifadesi başka bir kıraatte “**Meliki yevmi'd-Dîn**” şeklinde okunmaktadır. Bu ayetin böyle iki şekilde okunmasını müfessirlerimiz şöyle yorumlamışlardır:

- 1- Bu iki okunuş şekli kıyametin önemini ve azametini ifade eder.
- 2- Kıyamet günü Allah'tan başka hiçbir kimsenin yetki ve otoritesinin olmayacağını belirtir.

¹⁴² Yusuf 43, 72.

¹⁴³ Kehf 79.

¹⁴⁴ Bakara 246, 247.

¹⁴⁵ Buhâri, Cihad 3; Müslim, İmâre 160.

¹⁴⁶ Fatiha 4.

¹⁴⁷ Ali İmran 26.

3- Bütün insanlar Allah'ın her konudaki hükümranlığını müşahede edecekler.

4- Dünyaya ve insan hayatına hâkim olan kurallar ortadan kalkacak ve bütün hüküm ve mülkün Allah'a ait olduğu ortaya çıkacaktır.¹⁴⁸

“Din günü henüz var edilmediği halde neden Allah kendisini din gününün hükümdarı olarak nitelemiştir?” şeklindeki bir soruya alimlerimiz şu şekilde cevap vermişlerdir:

1- Mâlik kelimesi ism-i fâil kalıbındadır. Bu kalıp gelecek ifadede fiil anlamında da kullanılır. Din gününe malik olacaktır demektir.

2- Malik kelimesi Kâdir anlamında da kullanılır. Yani O hem din gününü var etmeye kadirdir hem de o gün de mutasarrıftır.

3- Dünyada Allah'ın mülkünde yaşadığı halde Firavn ve Nemrut gibi Allah'a ortak koşarak meliklik iddiasında bulunanlar din gününde O'na boyun eğeceklerdir. Allah'ın Melikliğine kabul edeceklerdir.¹⁴⁹ Bunu Kur'an şöyle ifade eder:

“O gün onlar meydana çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. "Bugün hükümranlılık kimindir?" denir. Hepsi: "Gücü her şeye yeten tek Allah'ındır" derler. Bugün herkese, kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Doğrusu Allah, hesabı çabuk görür.” (Mü'min 16-17)

Mülk kökünden türeyen “Mâlikü'l-mülk” ve “Melîk” isimleri de Allah için kullanılmaktadır.

“De ki: "Mülkün sahibi olan Allah'ım! Mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden çekip alırsın, dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın. Bütün iyilikler senin elindedir. Doğrusu Sen, her şeye Kadir'sin.” (Ali İmrân 26)

“Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, güçlü hükümdarın katında, yüksek bir derecede, cennetlerde ferahlık ve aydınlık içindedirler.” (Kamer55)

Mübâlağa ifade eden ve mastar olarak kullanılan **Melekût** kelimesi Kur'an'da dört kez Allah için geçmektedir.

“Yakinen bilenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin hükümranlılığını şöylece gösteriyorduk.” (En'âm 75)

“Göklerin ve yerin melekutunu, Allah'ın yarattığı her şeyi ve ecellerinin yaklaşmış olması ihtimalini düşünmüyorlar mı? Bundan sonra hangi söze inanacaklar?” (A'raf 185)

“Biliyorsanız söyleyin her melekutu elinde olan, barındıran fakat himayeye muhtaç olmayan kimdir?” (Mü'minûn 88)

“Her şeyin melekutu elinde olan ve sizin de kendisine döneceğiniz Allah her türlü eksiklikten münezzehtir.” (Yasin 83)

b-Mülk kavramının anlamları:

Allah'ın, mülk ile ilgili isimlerini daha iyi kavrayabilmek için mülk tabirinin ne anlamlara geldiğini öğrenmemiz gerekir:

1-Hükümranlılık. (Bakara 102)

¹⁴⁸ Suat Yıldırım, a.g.e. s. 128.

¹⁴⁹ Kurtûbî, a.g.e. c. 1, s. 376.

2-Yerin, göklerin ve ikisinin arasındakilerin hâkimiyet ve egemenliği. (Mâide 18)

3-Hükmetme yetkisi. (Bakara 247)

4-Mutlak egemenlik. (Ali İmrân 26)

5-Mahşer sûru çalındığındaki hükümlerlik.(En'am 73)

6-Diriltme ve öldürme yetkisi.(Tevbe 116)

7-Nüfûz ve iktidar özelliği. (Yusuf 101)

8-Hakim. (Nâs 2)

9-Komutan (Bakara 246)

10- Kral, yönetici.(Neml 34)

c-Melik isminin geçtiği ayetler:

Melik ismi Kur'an'da beş kez Allah'a nispet edilir. Şimdi bu ayetleri teker teker incelemeye çalışalım:

1-“İşte Kuran'ı, Arapça okunmak üzere indirdik, onda tehditleri türlü türlü açıkladık ki belki sakınırlar yahut onlara ibret verir. Gerçek hükümdar olan Allah Yüce'dir.” (Tâhâ 113, 114)

Allah Kur'an'ı insanlar okuyup anlasınlar, içindeki her çeşit tehdidi ve uyarıyı kavrayıp sakınsınlar ve sorumluluk bilinci içinde yaşayıp öğüt alsınlar diye göndermiştir

Allah, Kur'an'da, azabın ve cezanın tablolarını, sahnelerini zengin bir biçimde sergilemiştir.. Belki bu yolla ilahi mesajı yalanlayanların gönlündeki alıcı duyuları harekete geçer veya ahiretteki acıklı durumlarını hatırlatıp bu kötülüklerden vazgeçerler.

Bu Kur'an Bâsıt ve alelâde bir makam tarafından indirilmiş bir kitap değildir. Tüm başların önünde eğildiği, zalimleri hüsrana uğratan, iyi işler yapan mü'minleri güvene kavuşturan, her şeyin asıl sahibi olan yücelerin yücesi, her şeyin üstündeki mutlak söz sahibi olan Allah'ın sözüdür. Yerin, göklerin ve ikisinin arasındakilerin hakimiyet ve egemenliği O'na aittir.

Gerçek **Melik** olan Allah, hem kullarını yaratır hem de onların hayatına Kur'an'daki yasalarla müdahale eder. Yaratıcı olarak Allah'ı tanıyıp da Kur'an'ı kabul etmeyenler Allah'a iman etmiş olmazlar. Kur'an'ın Allah'tan geldiğini kabul ettiği halde ona göre hayatını düzenlemeyenler de Allah'ı tanımıyor, O'nu Melik olarak kabullenmiyor demektir.

O halde **Melik**, hem insanları yaratan hem de onların hayatına ve yaşam tarzına müdahale eden demektir. **Melik**; helal ve haram koyan, hakk ve batılın sınırlarını çizen demektir.

2-“Sizi boş ve anlamsız bir oyun için yarattığımızı ve Bize dönmek zorunda olmadığınızı mı sanıyordunuz? Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. O'ndan başka ilah yoktur. O, yüce arşın Rabbidir.” (Mü'minûn 116)

Bizim gördüğümüz ve görmediğimiz varlıkların her birinin ve içinde yaşadığı âlemlerin yaratıcısı ve tek sahibi Allah'tır. Yaşadığımız evrenin ezeli ve ebedi hükümdarı da O'dur. Tüm

yıldızlar, insanlar, hayvanlar ve bitkiler, göremediğimiz âlemlerde yaşayan cinler, şeytanlar ve melekler ve daha bilmediğimiz pek çok varlık Allah'ın hükümlerine altındadır. Sayısız âlemin mülkünü elinde bulunduran ve buralarda hüküm süren olağanüstü düzenin hayat bulmasını sağlayan yalnızca âlemlerin Rabbi olan Allah'tır.

Sonsuz kudret sahibi bir yaratıcıya inandığını iddia eden bir insanın kendisini başıboş görmesi mümkün değildir.

Allah'ın sizi yalnızca oyun ve eğlence için yarattığını ve yaratılışınızın gerisinde hiçbir amaç bulunmadığını mı sanıyordunuz? Bu sanıyla, keyfinizce yiyip içiyor, neşeleniyor ve gülüp oynuyordunuz ha? Sizin yaratılmanıza karar veren sonra da sizi erkek veya kadın olarak var eden Allah sizi başıboş bırakmamıştır. Sizi çeşitli şekillerde deneyecek sonra da yapıp ettiklerinizden dolayı sizi sorgulayacaktır.

O halde **Melik**; insanları belli bir hedef için yaratan, onları başıboş bırakmayan ve neticede onları yaptıklarından dolayı sorgulayacak olan mutlak hüküm ve egemenlik sahibidir.

3-“O, kendisinden başka ilah olmayan, hükümler, çok kutsal; esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözetken, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan, Allah'tır. Allah onların koştukları eşlerden (ortaklardan) münezzehtir. (Haşr 23)

Allah hem gerçek ilahdır hem de meliktir. Hem ibadete ve kulluğa layık olandır, hem de yaratıkları üzerinde emir ve hüküm sahibidir. Allah, yarattıklarından dolayı hem hayret edilen, hayranlık duyulan gerçek ilahdır, hem de her türlü hükümler, saltanatın, tasarruf ve idarenin elinde bulunduğu mutlak meliktir. Hem kendisine yönelinip sevgi beslenen, hem de her türlü eksiklik ve kusurdan uzak hükümlerdir. O hem duyu organlarıyla algılanmaktan münezzehtir, hem de hikmetli yasalarıyla âlemlere egemendir.

O halde bu ayete göre **Melik**; hem gerçek mâbud, akılların sıfatları konusunda hayrete düştüğü, hayranlık beslenen, sevgi ve bağlılık gösterilen, zatı his ve duyu organlarıyla idrak edilemeyendir, hem de bütün kâinatta, dünya ve ahirette tasarruf ve saltanat sahibidir. Bütün bu özellikleri taşıyan Allah her türlü zaaf ve ayıptan uzaktır.

4-Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar, hükümler (Melik), çok kutsal (Kuddus), güçlü (Aziz) ve Hakim olan Allah'ı tesbih ederler.” (Cuma 1)

Bu ayet, varlık dünyasında bulunan her şeyin sürekli olarak Allah'ı tesbih ettiği gerçeğini ifade etmektedir. Ve yüce Allah, Cuma suresinin konusu ile derin ilgisi bulunan bir sıfatı ile nitelenmektedir. Bu, adı Cuma suresi olan ve cuma namazının kendisiyle öğretildiği bir suredir. Cuma namazı zamanında müminlerin kendilerini Allah'ı anmaya adanmaları, eğlence ve ticareti bırakmaları, her türlü uğraşından daha iyi kazançları olan Allah katındaki mükâfatı elde etmeye teşvik eden bir suredir. Bu nedenle Allah'ın "**Melik**" sıfatı söz konusu edilmektedir. Siz Allah'ı zikretseniz de zikretmeseniz de Allah Meliktir. Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar, Allah'ı devamlı tesbih ederler ve yüceltirler. Allah'ı anmak, kâr elde etme amacıyla peşinde koştuğunuz ticaret mallarından, oyun ve eğlenceden daha hayırlıdır. Cuma namazında Allah'ın Rasûlü hutbe okurken onu ayakta terk edip ticârî kar, oyun ve eğlence peşinde koşmanız size yakışmaz. Sonuçta göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Bütün mülkler O'nundur. Dünya hayatının ve ahiretin Meliki O'dur. Bütün bu yaptıklarınızdan sorumlu tutulacaksınız.

Ayrıca Allah'ın "**Kuddûs**" sıfatına da değinilmektedir. Yani göklerde ve yerde bulunan her şeyin takdis ve tenzih ile kendisine yöneldiği yüce yaratıcı... Yeryüzü meliklerine benzemez. Her türlü beşerî eksiklik ve kusurdan uzaktır. Mülk ve otoritesinde hiçbir kimseye muhtaç değildir.

"**Aziz**" sıfatına da Yahudilerin kendisine çağrıldığı meydan okuyuşla ilgili olarak değinilmektedir. Ayrıca **Aziz** ismine, tüm insanların değişmez kaderi olan ölüm, Allah'a dönüş ve hesaba çekilme dolayısıyla yer verilmektedir.

Bu ayette, Allah'ın "**Hakim**" sıfatına da yer verilmektedir. Bu da yüce Allah'ın ümmi olan Arapları seçerek onların içinden bir peygamber göndermesi, bu peygamberin onlara Allah'ın ayetlerini okuyup gönüllerini arındırması, kendilerine kitabı ve hikmeti öğretmesiyle ilgilidir. Bu isimlerin hepsi girişleri ve bağları ince ve güzel olan çağrışımlardır.¹⁵⁰

Bu ayetten öğrendiğimize göre:

Melik; istediği topluma istediği kişiyi peygamber olarak gönderen ve bundan dolayı da asla sorgulanmayandır.

Melik; göklerde ve yerde olan her şeyin kendisini tesbih ettiği kimsedir.

Melik; örnek ümmet olma emanetini dilediği topluma veren ve dilediğinden de alandır.

Melik; her türlü yardımcıdan beri olan ve yaratıkların sahip oldukları nitelemelerden uzak olandır.

Melik; kendisine ve elçisine saygı duyan kullarını dünya ve ahiret hayatında mükâfatlandırır, saygısızlık yapanlara da ceza verendir.

5-“De ki: Sığınırım insanların Rabbine, insanların Melikine, insanların İlâhına.”
(Nâs 1,2,3)

Kur'an'ın tamamı bize kötülük ve şerlerden nasıl korunacağımızı, nasıl afiyet içinde mutlu bir hayat yaşayacağımızı öğretir. Kitabımızın "**Müavvizeteyn**" diye adlandırılan Felak ve Nâs sûrelerinde ise bizim bilemeyeceğimiz ve sakınamayacağımız düşmanlardan nasıl korunmamız gerektiği işlenmektedir. Yukarıdaki ayetlerde Allah, lütuf ve rahmetiyle Rasulünü ve biz kullarını kendisine sığınmaya ve koruması altına girmeye çağırıyor. Rabb, Melik ve İlâh olan Allah'tan bir yardım olmadan sinsi şer odaklarından kurtulma imkânının olmadığını belirtiyor.

Allah'ın, Rabb, Melik ve İlâh isimlerini anlamları ile öğrenip bu isimleri özellikleri ile kavramadan O'na sığınılmaz. Allah, ancak kendisini hakkıyla tanıyanları korur. Allah'tan başkalarından korunma ve sığınma isteyenler hem dünya hayatında hem de ahirette hüsrana uğrarlar. Allah'ın emân ve zimmetinden uzak olurlar.

“Zulümde ısrar eden zalimlere meyledip onlara destek olmayın. Aksi halde ateş size dokunur. Gerçekte sizin Allah'tan başka herhangi bir dost ve koruyucunuz yoktur. Sonra size yardım da edilmez.” (Hûd 113)

Bu ayetler ışığında Melik ismini şöyle tanımlayabiliriz:

¹⁵⁰ Seyyid Kutub, Fizilâl, Cuma süresinin tefsiri.

Melik; ancak kendisine sığınılan ve kendisinden yardım istenendir.

Buraya kadar incelediğimiz Kur'an ayetlerinden Allah'ın dünya hayatında gerçek Melik olduğunu öğrendik. Aşağıdaki ayetler ise Allah'ın ahiret hayatında da Melik olduğunu belirtmektedir:

“Gökleri ve yeri gerçekle yaratan O'dur ki "Ol" dediği gün (an) hemen olur; sözü gerçektir. Sura üfleneceği gün hükümlerlik O'nundur. Görülmeveni de görüleni de bilir. O Hakim'dir, her şeyden haberdardır.” (En'am 73)

Allah hem kıyametin başlamasında, hem de kıyamette olacak olaylar konusunda **Melik**'tir.

“O gün gerçek hükümdarlık Rahman'ındır. İnkârcılar için yaman bir gündür.” (Furkan 26)

“O gün onlar meydana çıkarlar, onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. "Bugün hükümlerlik kimindir?" denir. Hepsisi: "Gücü her şeye yeten (Kahhar) ve tek olan (Vahid) Allah'ındır" derler. Bugün herkese, kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Doğrusu Allah, hesabı çabuk görendir.” (Mü'min 16-17)

Dünya hayatında Allah'ın hükümlerliğini kabul etmeyenler ahirette O'nu Kahhar ve tek Melik olarak kabul edeceklerdir. Dünyada Allah'tan başka ilahlar, mabutlar ve şefaathiler kabul edenler, o gün gerçeği kavrayacaklar. Büyük kurtarıcı diye tanıdıkları kimseler kendilerini yalnız bırakacaklardır. Müstekbirler ve bunlara itaat edenler birbirlerine lanet edecekler. Aralarındaki bütün ilişkiler sona erecek ve birbirlerinden kaçıp uzaklaşmaya çalışacaklardır.

“İnsanlar arasında, Allah'ı bırakıp O'na koştukları eşleri tanrı olarak benimseyenler ve onları, Allah'ı severcesine sevenler vardır. Müminlerin Allah'ı sevmesi ise hepsinden kuvvetlidir. Zalimler azabı gördükleri zaman, bütün kuvvetin Allah'a ait bulunacağını ve Allah'ın azabının şiddetli olduğunu keşke bilselerdi! Nitekim kendilerine uyulanlar, azabı görünce uyanlardan uzaklaşacaklar ve aralarındaki bağlar kopacaktır. Uyanlar: "Keşke bizim için dünyaya bir dönüş olsa da, bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsak" derler. Böylece Allah onlara, hasretini çekecekleri işlerini gösterir. Onlar cehennemden çıkmayacaklardır.” (Bakara 165-167)

Melik kelimesinin çoğulu olan **Mulûk** kelimesi, Kur'an'da bir yerde İsrailoğullarına gönderilen komutanlar için, bir yerde de yeryüzünde fesat ve bozgunculuk çıkaran yöneticiler için kullanılmaktadır.

“Musa, milletine: "Ey milletim! Allah'ın size olan nimetini anın. İçinizden peygamberler çıkarmış ve sizi hükümdar yapmıştır, dünyada kimseye vermediğini size vermiştir” (Mâide 20)

“Doğrusu hükümdarlar bir şehre girdikleri zaman orasını bozarlar, şerefli kimselerini aşağılık yaparlar.” (Neml 34)

d-Melik isminin istilâhî anlamları:

Mülk kavramını içerdği anlamları ve Melik isminin Allah için kullanıldığı ayetleri Kur'an'dan öğrendikten sonra Melik isminin anlamlarını şöyle sıralayabiliriz:

Melik; yerin, göklerin ve ikisinin arasındakilerin hâkimiyet, egemenlik ve hükümlerliğini elinde bulundurandır.

Melik; zatında, sıfatlarında ve fiillerinde hiçbir varlığa muhtaç olmayan, fakat her varlığın kendisine muhtaç olduğu kimsedir.

Melik; yoktan var ettiği her şey hakkında dilediği şekilde tasarrufta bulunan zâttır.

Melik; saltanatının şerefi yerde, göklerde, insan ve diğer canlılarda görülendir.

Melik; hem insanları yaratan hem de onların hayatına ve yaşam tarzına müdahale eden demektir.

Melik; helal ve haram koyan, hakk ve batılın sınırlarını çizen, hidayet ve dalâletin ölçülerini belirleyen demektir.

Melik; insanları belli bir hedef için yaratan, onları başıboş bırakmayan ve neticede onları yaptıklarından dolayı sorgulayacak olan mutlak hüküm ve egemenlik sahibidir.

Melik; hem gerçek mabud, akılların sıfatları konusunda hayrete düştüğü, hayranlık beslenen, sevgi ve bağlılık gösterilen, zâtı his ve duyu organlarıyla idrak edilemeyendir, hem de bütün kâinatta, dünya ve ahirette tasarruf ve saltanat sahibidir. Bütün bu özellikleri taşıyan Allah her türlü zaaf ve ayıptan uzaktır.

Melik; ancak kendisine sığınılan ve kendisinden yardım istenendir.

Melik; istediği topluma istediği kişiyi peygamber olarak gönderen ve bundan dolayı da asla sorgulanmayandır.

Melik; göklerde ve yerde var olan her canlı ve cansız varlığın kendisini tesbih ettiği kimsedir.

Melik; örnek ve lider ümmet olma emanetini dilediği topluma veren ve dilediğinden de alandır.

Melik; her türlü eş, çocuk, ortak ve yardımcıdan berî olan ve yaratıkların sahip oldukları nitelemelerden uzak olandır.

Melik; kendisine ve elçisine saygı duyan, zikrini her şeyin üstünde gören kullarını dünya ve ahiret hayatında mükâfatlandıran, saygısızlık yapanlara da ceza verendir.

Melik; hem canlıları diriltme hem de öldürme özelliğine sahip olandır.

Melik; hem kıyametin başlamasında, hem de kıyamette olacak olaylar konusunda tek söz ve yetki sahibidir.

Melik; hükümlerliğini kıyamete kadar devam edecek olandır.

Rasulullah (s.a.v) “..O her an bir istedir.” (Rahman 29) ayetini okudu ve şöyle buyurdu:

“Bir günahı bağışlamak, bir sıkıntıyı gidermek, toplumların bir kısmını yüceltip bir kısmını ise alçaltmak Allah’ın işlerindedir.”¹⁵¹

e-Allah geçmişte kimlere mülk vermiştir?

1- Allah, Hz. Süleyman’a mülk ve saltanat vermiştir:

“Şeytanların Süleyman'ın hükümdarlığı (mülkü) hakkında söylediklerine uydular. Oysa Süleyman kafir değildi.” (Bakara 102)

2- Allah, Hz. Davud’a da mülk ve saltanat vermiştir:

“Davud Calut'u öldürdü, Allah Davud'a hükümlanlık ve hikmet verdi ve ona dilediğinden öğretti. Allah'ın insanları birbiriyle savması olmasaydı yeryüzünün düzeni bozulurdu. Fakat Allah alemlere lütuftardır.” (Bakara 251)

3- Allah, Talut’a da komutanlık mülkü verdi:

“Peygamberleri onlara "Allah size şüphesiz, Talut'u hükümdar (melik) olarak gönderdi" dedi. "Biz hükümdarlığa ondan layık iken ve ona malca da bir bolluk verilmemişken bize hükümdar olmaya o nasıl layık olabilir?" dediler, "Doğrusu Allah size onu seçti, bilgice ve vücutça gücünü artırdı" dedi. Allah mülkü dilediğine verir. Allah her şeyi rahmetiyle kaplar ve bilir. (Bakara 247)

4- Allah, Hz.İbrahim’e ve ailesine de mülk vermiştir:

“Oysa İbrahim ailesine kitap ve hikmet verdik, onlara büyük hükümlanlık bahsettik.” (Nisâ 54)

5- Allah, Hz.Yusuf’a da mülk vermişti:

"Rabbim! Bana hükümlanlık verdin, rüyaların yorumunu öğrettin. Ey göklerin ve yerin yaratana! Dünya ve ahirette işlerimi yoluna koyan sensin; benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat." (Yusuf 101)

6- Allah, Firavun ve hanedanına da otorite yetkisi vermişti:

“Firavun hanedanından olup imanını gizleyen mü'min bir zat: "Ey milletim! Bugün memlekette hükümlanlık sizindir, galip olanlar sizsiniz. Ama Allah'ın baskını bize çatınca O'na karşı bize kim yardım eder?" dedi. Firavun da: "Ben size kendi görüşümden başkasını söylemiyorum. Ben size ancak doğru yolu gösteriyorum" dedi. (Mü'min 29)

f-Allah kimlere mülk verir?

1-Allah, dilediği kimselere mülkünü verir.

2-Allah, dileyen kimselere mülkünü verir.

“Allah mülkü dilediğine verir. Allah her şeyi rahmetiyle kaplar ve bilir.” (Bakara 247)

Ayette geçen **“Men yeşâu”** ifadesi hem Allah’ın dilediği kimselere hem de insanlardan isteyen kimselere mülkünü vereceğini belirtir. Allah çalışıp çabalayan ve arzulayan insanlara

¹⁵¹ İbni Mace 202. İbni Hibban1763.

saltanat nasip eder. Miskince yatarak dua edenlere Allah mülkünü vermez. Allah her şeyi ilmi ile kuşatmıştır. Hangi ferdin, ailenin ve toplumun nimete layık olduğunu bilir. Mülk ve saltanatı her isteyene vermez. Çalışan ve mülk için gayret edenlere Allah hükümlerlik verir. Hangi inanç ve düşünceye sahip olursa olsun çalışan ve inancının bedelini vaktiyle, malıyla ve canıyla ödeyen kimselere hakimiyet verir. Ama zalimlerin saltanatı ilelebet devam etmez. Zulüm asla pâyidâr olmaz. Müslüman da olsa zalimlerin hâkimiyeti ebedi değildir. Mülk kelimesini; peygamberlik, rızık ve bazı yetenekler olarak anlarsak Allah bu nimetleri dilediği kimselere verir.

e-Melik isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bazı komutan ve yöneticileri **Melik** ismi ile isimlendirebiliriz. Ama göklerin, yerin ve arasındakilerin sahibi ve hâkimi anlamında hiçbir kimseye **Melik** ismi verilemez. Bu konuda Rasulüallah (s.a.v) şöyle buyurur:

“Allah kıyamet gününde yeryüzünü avucuna alır, semayı da sağında dürüp katlar. Sonra da: “Ben Melik’im! Yeryüzünün hükümdarları nerede?” der.”¹⁵²

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah kıyamet gökleri dürer ve sağ eline alarak şöyle buyurur: “Ben Melik’im! Cebbarlar (zorbalar) nerede? Ben Melik’im! Mütekebbirler (büyüklenenler) nerede?” Sonra yeryüzünü dürerek sol eline alır ve şöyle buyurur: “Ben Melik’im! Cebbarlar (zorbalar) nerede? Ben Melik’im! Mütekebbirler (büyüklenenler) nerede?”¹⁵³

“Melikü’l-Emlâk (Hükümdarlar hükümdarı)” ismini insanlara vermek doğru değildir. Peygamber (s.a.v) bu konuda şöyle buyurur:

“Allah katında isimlerin en hakir, aşağılık ve zelil olanı, kendisine “Melikü’l-Emlak” adını veren kişidir.”¹⁵⁴

Bir başka rivayette de şöyle geçmektedir:

“Kıyamet gününde Allah’ın en çok gazap edeceği, en adi ve hakir göreceği kişi dünyada iken “Meliku’l-Emlak” diye adlandırılan kimsedir. Hâlbuki Allah’tan başka melik yoktur.”¹⁵⁵

“Melikü Yevmi’d-Dîn (Din ve ceza gününün tek sahibi)” ve “Malikü’l-Mülk (Mülkün tek sahibi)” isimleri de Allah’tan başkasına isim ve unvan olarak verilmez.¹⁵⁶

2-Peygamber (s.a.v) ailesinden henüz konuşmaya başlayan çocuklara şu ayeti anlamıyla öğretirdi.¹⁵⁷

“O (Allah) ki, göklerin ve yerin egemenliği O’na aittir; O herhangi bir çocuk edinmemiştir; egemenliğinde herhangi bir ortağı yoktur; çünkü her şeyi yaratan ve her şeyi belli bir yasalar örgüsüne göre düzene koyan O’dur.” (Furkan 2)

Rasulullah (s.a.v) Abdulmuttaliboğullarından her çocuk konuşmaya başlar başlamaz

¹⁵² Buhari, Rikak 44; Müslim, Sıfatü’l –Münafıkıyn 23. İbni Mâce, Mukaddime, c, 1, Had. No: 192.

¹⁵³ Müslim 2788.

¹⁵⁴ Buhari, Edeb 114; Müslim, Âdâb 20.

¹⁵⁵ Müslim, Âdâb 21.

¹⁵⁶ Kurtubî,a.g.e. c. 1, s..376.

¹⁵⁷ Musannef/İbni Ebi Şeybe 7/849. Mevdûdî, Tefhim, c.3, s. 572.

İsra suresinin 111. ayetini öğretirdi.¹⁵⁸

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, aczinden dolayı bir dosta ihtiyaç duymayan Allah'a hamdolsun de ve gerektiği şekilde onu büyükle." (İsra 111)

Bu ayetler, tevhit inancını en kapsamlı bir şekilde işleyen ayetlerdir. Allah, bu ayetlerde kendini özlü bir şekilde tanıtmaktadır. Bu ayetlerde hem Allah'ın sahip olduğu özellikler belirtiliyor, hem de O'na yakışmayan vasıflar ifade ediliyor. Kısaca Allah'ın ne olduğu ve ne olmadığı açıklanıyor. Göklerin ve yerin mülkünün O'na ait olduğu gerçeği öncelikle gündeme getiriliyor. Gökte ve yerde gerçek egemenliğin, saltanatın ve hükümlerinin Allah'a ait olduğunu çocuklarımıza öğretmeliyiz. Çocuklarımıza Allah'ı Kur'an ayetleriyle tanıtmalıyız. Kendimize göre birtakım yöntem ve metotlarla Allah'ı tanıtmamalıyız. Allah kendisini en güzel bir şekilde Kur'an'da tanıtmıştır.

Allah'ı sadece yaratıp takdir eden olarak tanıtmamalıyız. O'nun aynı zamanda emretme ve yasaklama yetkisine sahip olduğunu da öğretmeliyiz. Yer ve göklerin otorite ve egemenliğinin Allah'a ait olduğunu Kur'an'la tanıtmalıyız. Sloganik söylemlerden kaçınmalıyız. Mutlak egemenlik, otorite ve hakimiyette O'nun hiçbir ortağının olmadığını, hayat programı belirleme, hayata karışma, emretme ve yasaklama yetkisinin ancak Allah'a ait olduğunu anlatmalıyız.

Allah'ın, insan hayatının bütün bölümlerine müdahale etme yetkisinin olduğunu sık sık gündeme getirmeliyiz. O'nun hükümlerini sadece camilerde ve Ramazan ayında geçerli değildir. O, insan hayatının her bölüm ve birimi için kurallar koymuş ve bunlara uyulmasını istemiştir. Bireysel, toplumsal, ekonomik ve siyasal alanlar Allah'ın kurallarına göre düzenlenince Allah, Melik olarak kabul edilmiş olur. Allah'a hayatın sadece belirli kısımlarında söz hakkı tanımak Kur'an'ın bir bölümünü kabul edip diğer bölümünü kabul etmemek demektir. Bu ise tevhid inancına uygun düşmez.

"Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Aranızda böyle yapanın cezası ancak dünya hayatında rezil olmaktır. Ahiret gününde de azabın en şiddetlisine onlar uğratılırlar. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir. Onlar ahiret karşılığında dünya hayatını satın alan kimselerdir, bu yüzden azapları hafifletilmez, onlar yardım da görmezler." (Bakara 85, 86)

3-Şeytan, Hz. Adem ve Havva'yı asla yok olmayacak bir mülk ve saltanat ile aldatmıştı.

"Şeytan ona sinsice fısıldayarak: "Ey Adem ! Sana ebedilik ağacını ve hiç yok olmayacak bir hükümlerinin yolunu göstereyim mi? dedi." (Tâhâ 120)

Şeytan Hz. Âdem'in gönlündeki en hassas noktaya dokunmuştu. İnsanın ömrü sınırlıydı. İnsanın gücü sınırlıydı. Bu nedenle insan uzun hayatı, kayıtsız bir hâkimiyeti elde etmek istiyordu. İşte şeytan bu iki gedikten ona yanaşıyordu. Hz. Âdem, insanın fitratını ve insanın zaafalarını üzerinde taşıyan bir yaratıktı. Bu nedenle verdiği sözünü unuttu. Ve yasağı çiğnedi.¹⁵⁹

Sinsi ve döneş şeytanların insan ve cin türleri günümüzde de mevcuttur. Kıyamete kadar insanları mülk ve saltanatla aldatmaya devam edeceklerdir. Günümüz çağdaş şeytanları da insanın fitratında mevcut olan temayülleri ve hisleri çok iyi biliyorlar. İnsanda mevcut olan ebedi yaşama ve saltanat sahibi olma duygusunu devamlı galeyana getirmeye gayret ediyorlar. Bunun

¹⁵⁸ Suyuti/ed-Durru'l-Mensur 5/353.

¹⁵⁹ Seyyid Kutub, Fi Zilâl, Tâhâ 120. ayetin tefsiri.

için her türlü yöntem ve taktiği kullanıyorlar. İnsanlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından yaklaşıyorlar.

“Şeytan Allah’a: "Beni azdırdığın için, and olsun ki, Senin doğru yolun üzerinde onlara karşı duracağım; sonra önlerinden, arkalarından, sağ ve sollarından onlara sokulacağım. Onların çoğunu Sana şükreder bulamayacaksın" dedi.” (A’raf 17)

Önden ve açıktan yaklaşılarak ölümü ve kıyameti unutturup mal ve makam hırsını körüklerler. **Arkadan** gizlice yaklaşılarak ya geçmişlerini unuttururlar ya da geçmişte yaptıkları bazı iyiliklerle avuturlar. **Sağlarından** yani birtakım kutsal değerlerle yaklaşılarak insanları mal ve mevkinin kulu kölesi yaparlar. Zengin olmanın ve mevki sahibi olmanın önemini ve gerekliliği üzerinde durarak, kulluk ve infak görevinden uzaklaştırmaya çalışırlar. **Sollarından** yaklaşır mal ve mevki sahibi olan insanları örnek gösterirler. İnsanları aşağılık kompleksine iterler.

Neticede insanlar “Mülk Allah’ındır. Dünya fani. Ölüm haktır. Hepimiz öleceğiz” gibi sözler söylerler, ama malın ve mülkün kölesi olurlar. Allah’a kulluk için değil dünya hayatının geçici zevklerini elde etmek için yaşar hale gelirler. Allah’ın mülkünde Allah’ın istediği şekilde yaşamazlar. O’nun mülkünde O’na isyan edip azgınlık yaparlar. Allah’ın verdiği nimetleri O’nun istediği şekilde harcayıp kullanmazlar.

Şeytanı dost edinen bu insanlar öleceklerini ve hesaba çekileceklerini dillerinden hiç düşürmezler; ama ölüm ve hesap için hazırlık yapmazlar. **“Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için, yarın ölecekmiş gibi de ahiret için çalış.”** gibi bazı sözleri hadis diyerek düstur edinirler. Hâlbuki hadis diye meşhur olan bu sözün aslı şu şekildedir:

“Şüphesiz bu din sağlamdır. Sen bu dinde yumuşak davranarak (rifk) derinleş. Rabbine ibadeti nefesine nefret ettirme. Zira acele eden ne yol alabilir ne de binecek bir binek bırakır. Hiç ölmeyeceğini bilen bir kimsenin çalışması gibi amel et. Yarın öleceğinden korkan birinin sakınması gibi günahlardan sakın.”¹⁶⁰

Dünya hayatının ve nimetlerinin geçiciliği ile ilgili Hz.Peygamber (s.a.v)’den birçok hadis rivayet edilmektedir:

“Kim dünyasını severse ahiretine zarar verir. Kim de ahiretini severse dünyasına zarar verir. Siz fani olan dünya nimetlerine karşılık ahiret hayatını terciin edip, üstün tutun.”¹⁶¹

“Obur hayvanların yemek çanaklarına üşüşükleri gibi ümmetlerin de sizin üzerinize üşüşmeleri yakındır.” Ashab: “Ey Allah’ın Rasulü! Bu durum o gün azlığımızdan dolayı mı olacak? diye sorunca Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Bilakis o gün sizin sayınız çok olacaktır. Fakat selin üzerindeki çer çöp gibi dağınık ve zayıf olacaksınız. Allah sizin korkunuzu düşmanlarınızın kalbinden çıkaracak ve kalplerinize Vehn hastalığı atacaktır.”

Bir adam: “Vehn hastalığı nedir ey Allah’ın Rasulü?” diye sordu. Rasulüllah (s.a.v) da: **“Dünyayı sevmek ve ölümden hoşlanmamaktır.”** buyurdu¹⁶²

¹⁶⁰ Beyhakî, 3/ 18- 19.

¹⁶¹ Ahmed, Müsned 6/ 71.

“Vallahi bundan sonra size fakirlik ve yoksulluk geleceğinden hiç korkmam. Fakat sizin için korktuğum tek şey; sizden önce gelip geçen ümmetlerin önüne dünya nimetlerinin yayıldığı gibi, sizin önünüze de yayılması ve onların birbirlerini haset ettikleri ve nefsaniyet güttükleri gibi sizin de birbirinize düşmeniz, onların helak oldukları gibi sizin de mahvolup gitmenizdir.”¹⁶³

Hz. Ali (r.a)’ın şu sözü konuyu ne güzel ifade ediyor:

“Müslümanlar! Dünya, arkasını çevirerek rüzgar gibi uzaklaşmakta, ahiret de onu karşılayarak aynı süratte yaklaşmaktadır. Her iki alemin de insanlar arasında çocukları, kendisine emel bağlayanları vardır. Siz ahiretin fazilet çocukları olun, dünyaya kul köle olmayın. Bugün amel günüdür, hesap yok. Fakat yarın hesap günüdür, amel yok.”¹⁶⁴

Kur’an’da 115 kez geçen dünya ve ahiret kelimeleri arasındaki ölçüyü şu ayet ne güzel belirlemektedir.

“Onlar, ne ticaret ne de alış-verişin kendilerini Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı er kişilerdir. Onlar, kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir günden korkarlar. Çünkü o günde Allah, onları yaptıklarının en güzeli ile mükâfatlandırarak ve lutfundan onlara fazlasıyla verecektir. Allah, dilediğini hesapsız rızıklandırır.” (Nûr 37-38)

Müslümanın izzet ve şerefi mal ve mülk sahibi olmasında değildir. İzzet ve şeref, ekonomik ve siyasi kaygılardan dolayı Allah’la ve kitabı Kur’an’la beraberliği devam ettirmek, bir de Allah’ın bize emanet olarak verdiği nimetleri O’nun yolunda harcamaktır.

“..Asıl şeref Allah’a, O’nun elçisine ve mü’minlere aittir. Ama münafıklar bunun farkında değillerdir.”

Ey İman edenler! Malınızın mülkünüzün ve çocuklarınızın sizi Allah’ı anmaktan (Kur’an) alıkoymasına izin vermeyin. Çünkü kim böyle davranırsa ziyana uğrayanlardan olur.

Birinize ölüm yaklaştığı ve: “Ey Rabbim! Bana mühlet tanı da karşılıksız yardımda bulunup iyiler arasına gireyim” diye yalvaracağı zaman gelmeden önce size rızık olarak verdiklerimizden harcayın.” (Münafikûn 8-10)

Allah böyle onurlu ve şerefli Müslümanlara dünya hayatında izzet, şeref, yardım ve zafer verecektir. Ahirette ise büyük saltanatlar ikram edecektir.

“Ve nereye baksan orada her türlü nimet ve büyük saltanat görürsün.” (İnsan 20)

“Ey iman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak ticareti size göstereyim mi? Allah’a ve Resûlüne inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. İşte bu takdirde O, sizin günahlarınızı bağışlar, sizi zemininden ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerindeki güzel meskenlere koyar. İşte en büyük kurtuluş budur. Seveceğiniz başka bir şeyler de var: Allah’tan yardım ve yakın bir fetih. Müminleri bunlarla müjdele.” (Saff 10-13)

¹⁶² Ahmed, Müsned 2/ 359, 5/ 278. Ebû Dâvût, Melâhim, 5.

¹⁶³ Tecrid-i Sarih Tercümesi, 8/ 454.

¹⁶⁴ Tecrid-i Sarih Tercümesi, 12/ 362.

5- Yeryüzünde bozgunculuk yapan, fesat çıkaran meliklerin kul ve kölesi olmamalıyız.

“Doğrusu hükümdarlar bir şehre girdikleri zaman orasını bozarlar, şerefli kimselerini aşağılık yaparlar.” (Neml, 34)

Allah’a ve Rasulüne itaat etmeyen, insanların inançlarına uygun bir şekilde yaşamalarına karşı çıkan azgınlarla itaat etmemeliyiz. Yeryüzünde fesat ve bozgunculuk çıkarıp, nesli, ürünleri ve kültürü yok edenlere asla boyun eğmemeliyiz. Kâfirlere karşı merhametli, mü’minlere karşı da zorba ve zalim olanlarla hiçbir zaman gönül bağımız olmamalıdır. Her türlü zalim ve zulümden nefret etmeliyiz. Hem namaz kılıp hem de Allah düşmanı zalimleri alkışlayanlar sırat-ı mustakimden ayrılmış, Allah’a savaş açmışlardır.

Zalimin kimliğine bakmadan karşı çıkan, mazlumun da kim olduğuna bakmadan destekçisi olan Allah Rasülü (s.a.v) bu konuda şöyle buyurur:

“Her kim, bir kimsenin zalim olduğunu bildiği halde, ona yardım etmek için onunla birlikte yürürse kesinlikle İslam halkası onun boynundan çıkarılır.”¹⁶⁵

“Ümmetimin zalime karşı “Sen zalimsin” demekten çekindiklerini görürseniz onların varlıklarıyla yoklukları birdir demektir. Onların kurtuluşlarını ümit etmeyin.”¹⁶⁶

5-Allah’tan başka yardımcı, kurtarıcı ve şefaathiler edinmeyeceğiz. Kıyamette gerçek hükümler sadece Rahman olan Allah’a ait olacaktır.¹⁶⁷ Tek ve Kahhâr olan Allah’tan başka hiçbir makamın, gücün ve kimsenin sözü geçerli olmayacaktır.¹⁶⁸ O’nun izni olmadan hiçbir kimse, hiçbir kimseye aracı olamayacaktır. Cennete girmesi için şefaathiler edemeyecektir. Her hangi bir kimsenin referansı geçerli olmayacaktır.¹⁶⁹ O gün bütün insanlar Allah’ın huzurunda toplanacak ve ancak Allah’ın izin verdiği kimseler konuşabileceklerdir. Onlar da ancak doğruyu söyleyeceklerdir.¹⁷⁰

Durum böyle iken bizim bazı insanlara bağlanıp onlardan medet beklememiz, Allah’ı hakkıyla tanımadığımızı gösterir. Kendi kafamıza göre şefaathiler listeleri belirlememizin hiçbir geçerliliği yoktur. Cüce insanları yüce tanıyıp onların kurtarıcılığına inanmak tevhid inancı ile taban tabana zıttır.

h-Kur’an’da mülk istemekle ilgili dualar:

1-“Süleyman: "Rabbim! Beni başıyla, bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlerlik ver; Sen şüphesiz, daima başışta bulunansın." dedi.” (Sâd 35)

2-“De ki: "Mülkün sahibi olan Allah’ım! Mülkü dilediğine verirsın; dilediğinden çekip alırsın; dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın; iyilik elindedir. Doğrusu Sen, her şeye kadırsın.” (Ali İmran 26)

3-“Musa: "Rabbim! Ben ancak kendime ve kardeşime söz geçirebiliyorum; artık bizimle bu yoldan çıkmış milletin arasını ayır." dedi. “(Maide 25)

¹⁶⁵ Taberânî, 1/ 197.

¹⁶⁶ Ahmed, Müsned, 2/ 190, Hakim, Müstedrek, 4/ 108, Beyhakî, 6/ 95.

¹⁶⁷ Bkz: Furkan 26.

¹⁶⁸ Bkz: Mü’min 16.

¹⁶⁹ Bkz: Bakara 255.

¹⁷⁰ Bkz: Nebe’ 38.

4-“De ki: "Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bir fayda ve zarar verecek durumda değilim. Görülmeyeni bileydim, daha çok iyilik yapardım ve bana kötülük de gelmezdi. Ben sadece, inanan bir milleti uyaran ve müjdeleyen bir peygamberim." (Araf 188)

5-“De ki: "Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bir fayda ve zarar verecek durumda değilim. Her ümmet için bir süre vardır, süreleri sona erince bir an bile geciktirilmazlar ve öne de alınmazlar." (Yunus 49)

1-Peygamberimizin Melik ismi ve Mülk kelimesi ile yaptığı duâlar:

1-Peygamberimiz (s.a.v), Hz Ebû Bekir'e sabah kalkarken ve akşam yatağına girdiği zaman şöyle dua etmesini öğretti.

“Allah'ım! Sen göklerin ve yerin yaratıcısı, her şeyin meliki ve sahibisin Ben şehâdet ederim ki, Senden başka ilâh yoktur. Nefsimin, şeytanın ve ortaklarının şerrinden Sana sığınırım.”¹⁷¹

2-Peygamber (s.a.v) sabah kalktığı zaman şöyle dua ederdi:

“Sabaha girmiş olduk, bütün mülk de Allah'a aittir. Bütün hamdler hiçbir ortağı olmayan Allah'a mahsustur. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur ve öldükten sonra diriliş O'nadır.”¹⁷²

3-Peygamber (s.a.v) geceleyin şöyle duâ ederdi:

“Geceye girdik. Mülkün tamamı Allah'a aittir. Bütün hamdler hiçbir ortağı olmayan Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Dönüş ancak O'nadır.”¹⁷³

4-Peygamberimiz, Hz. Muaz'a: “Üzerinde dağ kadar borç olsa dahi okuduğun zaman Allah'ın seni ondan kurtaracağı şu duâyı oku.” diyerek şu duâyı öğretti:

“Ey mülkün hakiki sahibi olan, âlemlerde dilediği gibi tasarruf eden Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verir, dilediğinden de çeker alırsın. Sen dilediğini aziz eder, yükseltir, dilediğini zelil kılar, alçaltırsın. Bütün hayır ve iyilik yalnız Sen'in kudretindedir. Sen'in her şeye gücün yeter.”¹⁷⁴

“Ey dünyanın ve ahiretin Rahmanı! Dünyayı ve ahireti dilediğine verir, dilediğine de vermezsin. Bana merhamet et. Rahmetinle beni Sen'den başkasının merhametine muhtaç etme.”¹⁷⁵

5- Peygamber (s.a.v) bazen rükûsunda şöyle dua ederdi:

سبحان الملك القدوس رب الملائكة والروح

“Melik ve Kuddus olan, meleklerin ve Cebrail'in Rabbi olan Allah, her türlü eksiklikten uzaktır.”¹⁷⁶

¹⁷¹ Nesâî, Günlük Hayat, c. 2, s.182. Madve Yay. 1996 İst.

¹⁷² Buhari,Ahlak Hadisleri, c.1 s. 608.

¹⁷³ Buhari,Ahlak Hadisleri, c.1 s. 608.

¹⁷⁴ Ali İmran 26

¹⁷⁵ Taberani, Mu'cemu's-Sağir. c. 2, Hadis No: 393.

6- Peygamberimiz (s.a.v), vitir namazını A'lâ, Kâfirûn ve İhlâs süresi ile kıları. Selam verdiği zaman ise üç defa, üçüncüsünde sesini yükselterek şöyle derdi:

سبحان الملك القدوس

“Melik ve Kuddûs olan Allah her türlü noksanlıktan uzaktır.”¹⁷⁷

7- Hz.Aişe (r.a) Peygamber (s.a.v)’in gece namaz için kalktığında okuduğu dua ve zikirleri şöyle rivayet eder: Gece kalkınca onar kez “**Allahu Ekber**”, “**Elhamdu lillâh**”, “**Sübhânallahi ve bihamdihi**”, “**Sübhânallahi’l-Meliki’l-Kuddûs**”, “**Estagfirullah**” ve “**Lâ ilâhe illallah**” der, sonra da on kez şöyle dua ederdi:

اللهم إني أعوذ بك من ضيق الدنيا وضيق يوم القيامة

“Ey Allah’ım! Dünyadaki ve kıyamet günündeki sıkıntılardan Sana sığınırım.”¹⁷⁸

¹⁷⁶ Müslim, 1/ 353, Ebû Davût 1/ 230.

¹⁷⁷ Nesâî, Günlük Hayat, c. 2, Had. No: 729.

¹⁷⁸ İbni Mâce, Had.No: 1356. Nesâî, Günlük Hayat, c. 2, Had. No: 870.

5-el-KUDDUS

a-Kuddus isminin lügat anlamı:

Kuddûs ismi “ kds” kelimesinden “fu’ûl” kalıbında mübâlağa ifade etmesi için türetilmiştir. Bu kalıpta Arap dilinde sadece “Sübbûh” ve “Kuddûs” isimleri kullanılmaktadır. Bazen Sebbûh ve Keddûs şeklinde “ fe’ûl” vezninde kullanılır.¹⁷⁹

Kds kelimesi, kalıp olarak hangi kipe sokulursa sokulsun temiz, pak, mübarek, kutlu, saf, her türlü kusur, ayıp ve eksiklikten uzak ve son derece münezzeh anlamlarına gelir.¹⁸⁰

Peygamber (s.a.v)’in şu hadisinde de bu kelime aynı anlamda kullanılmaktadır.

لا قدست أمة لا يؤخذ لضعيفها من قويتها

“Zayıf kimsenin hakkının güçlülerden alınmadığı bir ümmet takdis olunmaz (olunmasın)”¹⁸¹ Yani Allah o ümmeti arındırmaz veya arındırmaz demektir.

Araplar kendisinden abdest alınıp temizlenen çukur, kova gibi şeylere “Kades” ismini verirler. Temizlik için su konan su dolabına da “Kâdus” derler.¹⁸²

Hem, hata, gaflet, şaibe ve günah işlemekten uzak olduğu için hem de insanların manevi açıdan temizlenmesini sağlayan ilâhi vahyi getirmesinden dolayı Cebrail’e “Rûhu’l-Kudus” denir.¹⁸³

Hz. Musa’ ya vahiy gelen temiz ve mukaddes kılınmış Tuvâ vadisine “el-Vâdi’l-Mukaddes” denir.¹⁸⁴

Filistin topraklarına da temiz ve kutsal kılınmasından dolayı “el-Ardu’l-Mukaddese” denir.¹⁸⁵

Kudus’deki Mescid-i Aksâ’ya “Beytu’l-Makdis” adının verilmiş sebebi, içi günahlardan takdis olunan yani günahlardan arınılan yer olduğundan dolayıdır.

Meleklerin “Seni takdis edip dururken” demelerinin anlamı: “Seni tazim eder, şanını yüceltir, senin zikrini müşriklerin sana nispet ettikleri ve sana yakışmayan şeylerden arındırarak kulluk yaparız.” demektir.¹⁸⁶

Cennete pak ve temizliğinden dolayı “Hazîratü’l-Kuds” denir.

¹⁷⁹ Zeccâcî, İştikâk esmâillah, s. 214.

¹⁸⁰ Zeccâcî, İştikâk esmâillah, s. 214. Kurtubî, el-Câmi’. c.1, s. 554.

¹⁸¹ İbni Mace, Sadâkât 17; Fiten 20.

¹⁸² Kurtubî, a.g.e. c. 1, s. 555.

¹⁸³ Bakara 87, 253. Mâide 110. Nahl 102.

¹⁸⁴ Tâhâ 12. Nâziât 16.

¹⁸⁵ Mâide 21.

¹⁸⁶ Kurtubî, a.g.e. c. 1, s. 554.

b- Kur'an'da Kuddûs isminin geçtiği ayetler:

Kuddûs ismi, Kur'an'da iki ayette marife (elif lamalı) olarak ve Melik isminden sonra zikredilmektedir. Kuddûs ismi Kur'an'da iki geçmekle beraber, uluhiyyetin en önemli vasıflarından birini gösterir.

1-Kuddus ismi Cuma suresinde şöyle zikredilmektedir:

“Göklerde ve yerde olan her şey Melik, Kuddûs, Azîz ve Hakîm olan Allah'ı tesbih eder.” (Cuma 1)

Cuma suresinin ilk ayetleri Yahudilerin bazı ithamlarına cevap vermek için gelmiştir. Onlar peygamberliğin kendilerine verilmesini bekliyorlardı. Risâlet görevi Araplardan ve ümmî olan Hz. Muhammed (s.a.v)' e verilince bunu haset ettiler. Böylece örnek ve önder ümmet olma özelliği de kendilerinden alınmış oluyordu. Bundan dolayı Cebrail'e kendilerine haksızlık yaptı iddiasıyla düşman oldular. Allah bunların asılsız bu iftiralarına cevap verirken yukarıdaki ayette geçen dört ismi zikreder.

Allah, Melik'tir. Göklerde ve yerde tek söz sahibi O'dur. Hiçbir kimse O'nun peygamber gönderme yetkisine karışamaz ve müdahale edemez. İnsanlar ve toplumlar üzerinde yegane egemen ve hakim O'dur. Peygamberlik görevini isteği kişilere verir.

“Rabbin dilediğini yaratır ve seçer, onlar için seçim hakkı yoktur. Allah onların koştukları ortaklardan münezzehtir, yücedir.” (Kasas 68)

“Bu, Allah'ın dilediğine verdiği lütfudur. Allah, büyük lütuf sahibidir.”(Cuma 4)

Allah, Kuddûs'tur. Yeryüzünün aciz ve zavallı krallarına ve yöneticilerine asla benzemez. O, kesinlikle hiçbir kimseye ve hiç bir topluma haksızlık yapmaz. O, her türlü eksiklik, kusur ve ayıptan uzaktır. O, Melik özelliğinde hiçbir kimseye muhtaç değildir. Gaflet, cehalet ve zulümden uzaktır. O'nun katında ayrıcalıklı bir kişi ve toplum yoktur. O, dilediğini dilediği şekilde yaratır. Dilediği kimseye de nübüvvet görevini verir. O, dilediğini yapma hakkına sahiptir. Ayrıca yaptığından da hiçbir güç tarafından hesaba çekilemez. Her sözünde ve işinde bir bereket ve kutsallık vardır.

“Onlara bir ayet geldiği zaman, "Allah'ın peygamberlerine verilen bize de verilmedikçe inanmayız" derler. Allah, peygamberliğini vereceği kimseyi daha iyi bilir. Suç işleyenlere Allah katından bir aşağılık ve hilelerinden ötürü de şiddetli bir azap erişecektir.” (En'am 124)

Allah, Azîz'dir. Kimse O'na karşı galip gelemmez. O mutlak galiptir. O'nun gücü karşısında herkes mahkûmdur. O, hem izzet ve şeref sahibidir hem de izzet ve şerefin kaynağıdır. Dilediğini aziz eder, dilediğini de zelil kılar. Çünkü mutlak egemenlik, hâkimiyet ve otorite O'na aittir. Herkes O'na muhtaçtır, ama O hiçbir kimseye muhtaç değildir.

“De ki: "Ey mutlak egemenlik (mülk) sahibi olan Allah'ım! Sen egemenliği dilediğine verirsin, dilediğinden çekip alırsın, dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın; bütün iyilikler senin elindedir. Doğrusu Sen, dilediğini yapmaya güç yetirensin.” (Ali İmran,26)

Allah, Hakîmdir. Öncelikle her sözünde ve her işinde hikmet sahibidir. O'nun hiçbir sözünde ve işinde abes ve saçmalık yoktur. O'nun kural, yasa ve tercihlerinde hiçbir batıl yoktur.

Ayrıca Allah hükmetme yetkisine de sahiptir. Yaratma ve emretme yetkisi O'na aittir. İnsanların hayatına dilediği gibi müdahale etme yetkisine sahiptir. Peygamberlik görevini dilediği kimseye verir. O, her hangi bir konuda karar verdiği zaman insanlara tercih ve muhayyerlik hakkı yoktur. O'nun buyruğuna insanlar kalplerinde bir burukluk hissetmeden gönül huzuru içinde teslim olmadan mü'min olamazlar.

Bütün bu açıklamalar Allah'ın, Kuddûs isminin tefsiri mahiyetindedir. Bu ayette Allah'ın Kuddûs ismi O'nun peygamber gönderme ve insan hayatına karışma yetkisinin olduğunu ve bu konuda Allah'ın her türlü haksızlık ve şaibeden uzak olduğunu gösterir.

2-Kuddûs ismi ikinci olarak Haşr suresinde Allah'ın isimlerinin bir kısmının (14) sıralandığı meşhur ayette geçmektedir:

“O, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan, hükümler, çok kutsal, esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözetin, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan, Allah'tır. Allah onların koştukları eşlerden (ortaklardan) münezzehtir.” (Haşr 23)

Bu isimlerin burada sıralanması ilk bakışta manevi bir hakikati resmetmeyi hedeflemektedir. Bu ayetlerde, mü'minlerin sayısı, zenginlik teçhizat bakımından zayıf olsalar da Allah'ı hakkıyla tanıyıp O'na karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde oldukları sürece düşmanlarına karşı galip gelmelerinin mukadder olduğu gerçeği vurgulanmaktadır. Çünkü surenin ilk ve son ayetlerinde belirtildiği gibi **“Mutlak galip, izzet ve şerefin kaynağı (Azîz) ve hüküm ve hikmet sahibi (Hakîm) ancak O'dur.”**

Haşr suresinin sonundaki ayetler Allah'ın gerçek ilâh oluşunu farklı açılardan ele almaktadır. Önce Allah'ın gerçek ilâh oluşu iki kez zikredilir. Sonra da ilâhlığının farklı boyutları sıralanır. Rahmân ve Rahîm isimleriyle Allah'ın rahmet ve merhamet özelliğine dikkat çekiliyor. Sonra da O'nun hükümlerlik ve egemenlik vasfı zikrediliyor. İnsanların yanlış anlamalarını önlemek için de Kuddûs ismi gündeme geliyor. Allah yeryüzünün zavallı melik ve krallarına benzemez. O kusursuzdur. İnsanlarda bulunan zaaf ve acizliklerden berfidir. Allah acizliğinden veya muhtaç olduğundan dolayı kullarına karşı merhametli değildir. Bu özellik O'nun gerçek ilâh oluşunun en belirgin ifadesidir. O'nun her türlü eksiklik ve tehlikelerden selamette olması ve kullarına barış, mutluluk, ve esenlik vermesi de gerçek ilâh oluşunun bir göstergesidir. Kullarına güvenlik ve emniyet vermek, onların eksikliklerini giderip, kalplerini bütünleştirmesi de O'nun gerçek ilâhlığını ifade eder.

Allah aynı zamanda kullarını görüp gözetir. Asla karşı çıkılıp, mağlup edilemez. Kendine gerçek anlamda kulluk yapanlara izzet, şeref ve onur verir. İnsanlar istemese de O'nun bazı kurallarına teslim olmak zorundadırlar. O, dilediği şeyleri zorla da olsa yaptırma yetkisine sahiptir. O, büyüklenme yetkisine sahiptir.

Allah'ın bütün bu yetkileri yaratıcı, kusursuz var edici ve şekil, suret verici olmasından kaynaklanmaktadır. Yaratma ve emretme O'na aittir. Yaratana daha iyi bilmez mi? Yeryüzünün sahte ilâhlarında bu özellikler kesinlikle bir arada bulunmaz.

Allah'ın isimlerinin bir kısmının bu surenin sonunda sıralanması mü'minlerin imanlarını artırmakta. O'na olan güven ve saygılarını yenilenmekte. Kalplere huzur ve yakîn duygusu dolmakta. Allah'la olan ilişkiler yeniden gözden geçirilmektedir.

c-Kuddûs isminin anlamları:

Kuddûs; her vasfında mükemmel, sınırlamaya ve tasvire sığmayandır.

Kuddûs; hiçbir leke kabul etmeyen ve her türlü ayıptan tertemiz olandır.

Kuddûs; bütün kemal sıfatları taşıyan ve bütün üstün ve mükemmellikleriyle övgüye layık olandır.

Kuddûs; her türlü kötülük, çirkinlik, eksiklikten berî, yaratıklardan herhangi birine benzemekten, kemaline aykırı her şeyden uzaktır.

Kuddûs; idrak edilmekten ve kendisine ulaşılmaktan uzaktır.

Kuddûs; herhangi bir denk, rakip, eş ve alternatifine sahip olmaktan üstün ve büyüktür.

Kuddûs; en mükemmel, en muazzam ve en kapsamlı olan sıfatlarından herhangi bir sıfatın eksikliğinden münezzehtir.

Kuddûs; akılların kuşattığı, hayallerin tasavvur ettiği ve bütün fikirlerin etrafında dönüp dolaştığı her şeyden münezzehtir.

Kuddûs; yok olmayı ifade eden her durumdan berîdir.

Kuddûs; celâl, cemâl ve kemâl sıfatlarına layıktır.

Kuddûs; insanların çoğunun kemal ve üstünlük olarak kabul ettikleri her türlü vasıftan uzaktır. Çünkü onlar kendi sınırlı özelliklerine göre değerlendirirler.

Kuddûs; sonradan yaratılmışlara benzemekten uzaktır. (Muhalefetün li'l-Havâdis)

Kuddûs; faziletleri ve güzel vasıfları sebebiyle daima övülendir.¹⁸⁷

Kuddûs; gayet mukaddes, her şaibeden münezzehtir, her vasfında ekmel, tahdid ve tasvire sığmaz.¹⁸⁸

Bütün bu tanımlardan öğrendiğimize göre Allah'ın **Kuddûs** isminin iki boyutu vardır:

1-Allah, insanlarda bulunan kin, nefret, düşmanlık, zulüm, haksızlık, cehalet, gaflet, uyku, uyuklama, zaman ve mekan hudutlarıyla sınırlı olmak gibi bütün noksanlık ve acizlik ifade eden özelliklerden uzaktır.

2-Allah, insanların mükemmellik zannettikleri her türlü geçici, göreceli, beşerî ve izâfî üstünlüklerden uzaktır.

Allah yerde ve göklerde, uzayın ve toprağın derinliklerinde olan her şeyin tek yaratıcısıdır. Gördüğümüz ve bildiğimiz her yerde bulunan düzen ve istikrar tamamen Allah'a aittir.

¹⁸⁷ Halîmî, el-Minhâc fî şu'abi'l-Îmân. Nşr. H. M. Fûde. c. 1, s. 197. Beyrut, 1399/1979.

¹⁸⁸ Elmalî'lı A. H. Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, c. 7, s. 3871.

“Şüphesiz Allah gökleri ve yeri yörüngelerinden sapmamaları için tutar. Eğer onların nizamı bir bozulursa kendisinden başka hiç kimse onları tutamaz. Muhakkak ki O Halîmdir, bağışlayandır.” (Fatır 41)

Ama insanoğlu hem bedeni hem de ruhi yönden son derece eksiklik ve aciziyet içerisindedir. İnsanlar, hayatlarını devam ettirebilmek için ruhlarına ve bedenlerine özen göstermek, ihtiyaçlarını karşılamak zorundadırlar. Uykusuz ve susuz asla duramazlar. Allah’ın lutfu ve rahmeti olmadan bir an bile yaşayamazlar. Hem varolmak için hem de yaşamak için O’na muhtaçtırlar.

“Allah ki O’ndan başka gerçek ilah yoktur. Her zaman diridir. Bütün varlıklar, var olabilmek için O’na muhtaçtır. Ne uyuklama tutar O’nu, ne de uyku. Yerde ve göklerde ne varsa O’nundur. O’nun izni olmaksızın nezdinde şefaet edebilecek olan kimdir? O, insanların gözlerinin önünde olamı da, onlardan gizli tutulana da bilir. Oysa O, dilemedikçe insanlar O’nun ilminden hiçbir şey edinemez, hiçbir şey kavrayamazlar. O’nun sonsuz kudreti ve egemenliği gökleri ve yeri kaplar. Ve onların korunup desteklenmesi O’na ağır gelmez. Gerçekten yüce ve büyük olan O’dur.” (Bakara 255)

Allah hem kendisi temizdir, hem de yarattıklarını temizlemek ister. Kullarının kalplerini Kur’an’ın rahmet damlaları ile temizler. Allah, peygamberinin ev halkını ve Meryem’i çirkinliklerden temizlediği gibi bizleri de tertemiz yapmak ister.¹⁸⁹ Zekat ve sadaka vermeyi emrederek bizim mallarımızı temizler.¹⁹⁰ Gusül ve namaz abdesti ile de manevi kirlilerden temizler.¹⁹¹ Tevbe eden ve temizlenenleri sever.¹⁹²

Bizim kirlettiğimiz yeryüzünü ve gökyüzünü yağmurlarla yıkar, güneşle kurutur. Kirlenen suları buhara dönüştürür, havada temizleyip yeniden tertemiz yağmur olarak indirir.¹⁹³

¹⁸⁹ Ahzab 33.

¹⁹⁰ Tevbe 103.

¹⁹¹ Bakara 222, Maide 6.

¹⁹² Tevbe 108.

¹⁹³ Enfal 11.

d-Kuddûs isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Öncelikle Allah'ı Kur'an'da anlatıldığı şekilde tanımak zorundayız. İçinde yaşadığımız toplumda farklı farklı Allah anlayışları mevcuttur. İnsanlar Kur'an'ı okumadan, Allah'ın isimlerini öğrenmeden O'nu tanıdıklarını, O'nu sevdiklerini ve O'na kulluk yaptıklarını iddia ediyorlar. Kur'an indiği toplumdaki insanları **“Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyamadılar.”** (En'am 91) gerçeğiyle uyarıyordu.

Takdis, Allah'ı en güzel vasıflarıyla tanımaktır. Tesbih ise O'nu her türlü eksiklikten uzak tutmaktır. Takdis ve tesbihin birleşiminden tevhid inancı ortaya çıkar. Eğer bu iki unsurdan biri eksik olursa tevhid inancı da eksik demektir. Kur'an'da melekler bu konuda bize örnek olarak gösterilmektedir.

“Halbuki biz seni hamdin ile tesbih ve takdis ediyoruz.” (Bakara 30)

Tesbih ve takdis, Kelime-i Tevhid'in özetidir. Önce “Lâ ilâhe” diyerek bütün ilahlık iddiasında bulunanları reddediyoruz, yani tesbih ediyoruz. Daha sonra da “illallah” kısmını ilave ederek Allah'ın gerçek ilah olduğunu vurguluyoruz. Böylece takdis görevimizi de özlü bir şekilde yerine getirmiş oluyoruz. Allah'ı hakkıyla tesbih ve takdis edebilmek büyük bir nimettir. Bu nimeti bize bahsettiği için Rabbimize hamdetmemiz gerekir.

Kur'an'ın üçte birine eşit olan İhlâs suresi de tesbih ve takdisin açılımı şeklindedir.

“Deki: O Allah bir tektir. O hiçbir kimseye muhtaç olmayan ama herkesin kendisine muhtaç olduğu Samed'dir.”

Bu bölüm Allah'ı takdis kısmıdır. Kur'an, Rabbimizin ne olduğunu ve özelliklerini açıklıyor. O'nun azamet ve kibriya sahibi olduğunu belirtiyor. Yaratıklara hiçbir konuda muhtaç olmadığını ve onlara hiçbir şekilde benzemediğini zikrediyor.

“O doğurmadı ve doğrulmadı. O'nun hiçbir eşi, dengi, benzeri ve alternatifi yoktur.” Bu bölüm ise tesbih bölümüdür. Allah her türlü eksiklik ve noksanlıktan tenzih ediliyor. O'nun ne olmadığı vurgulanıyor.

Peygamberimiz (s.a.v)'in henüz yeni konuşmaya başlayan çocuklara öğrettiği şu iki ayet de, tevhid inancını en özlü bir şekilde anlatmaktadır:

“O Allah, göklerin ve yerin hükümrânlığı kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümrânlıkta ortağı bulunmayan, her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyendir.” (Furkan 2)

“Çocuk edinmeyen, hâkimiyette ortağı bulunmayan, aczinden dolayı bir dosta ihtiyaç duymayan Allah'a hamdolsun de ve gerektiği şekilde onu büyükle.” (İsra 111)

Bu ayetlerde de tesbih ve takdis iç içe olarak karşımıza çıkmaktadır.

Allah'a iman tesbih ve takdis ile beraber olmalıdır. Aksi halde iman tam olarak gerçekleşmiş olmaz. Bugün Allah'a iman ettiğini iddia edenler bazı insanlar O'na ait bazı özellikleri bazı şahıs, kurum ve kuruluşlara yakıştırmaktadırlar. Allah'ın hâkimiyet, razzâk, alîm ve egemenlik gibi bazı sıfatını başkalarına da isnat etmektedirler. O'ndan başkalarından medet umup yardım istemektedirler. Bütün bu durumlar tevhit inancı ile taban tabana çelişmektedir.

Bugün Allah'ı hayatlarının sadece belirli bölümlerine karıştırıp diğer alanlarda O'ndan başkasının sözünü dinleyenlerin tevhid inancında problem vardır. Allah'ın egemenliğini göklere hasredip, yeryüzünde O'ndan başka mutlak hükümler kabul edenler de Allah'ı hakkıyla tanımamaktadırlar. Camide ve Ramazan ayında Allah'ı hatırlayan sonra da O'nu hayatlarından soyutlayanlar Allah inançlarını yeniden gözden geçirmek durumundadırlar.

2-Kutsallık ve mukaddeslik vahiy ile alakalıdır. Vahiy getiren meleğe, vahyin indiği şehre ve vadiye Allah kutsallık izafe etmektedir. Vahiy ile alakası olmayan şeyler kutsal olarak nitelendirilemez. Kutsal ve mukaddes kelimelerini gelişigüzel bir şekilde herkese ve her şeye kullanamayız. Allah'ın vahyinin hâkim olduğu toprak parçaları kutsaldır. Vahyin yüklediği görevler ve hizmetler de kutsaldır. Vahyin gündemde tutulduğu makam ve mevkiiler de kutsaldır.

Mübarek ve bereket kelimeleri de vahiyle alakalıdır. İslam'ın bu önemli kavramlarını rastgele bir şekilde kullanmamalıyız. Allah'ın onayı olmayan hususları mübarek ve bereket kelimeleriyle ifade etmemeliyiz. Hayatını vahye göre düzenlemeyen şahısları mübarek olarak isimlendirmemeliyiz. Örneğin; İslam'a uygun olmayan bir elbiseye, alışverişe, düğüne ve toplantıya "Mübarek olsun" temennisinde bulunmamalıyız.

3-Kuddûs ismi, paklık ve temizlik ifade eder. Biz de hayatımızı, fikirlerimizi, inancımızı ve ibadetlerimizi her türlü kirden ve necasetten temizlememiz gerekir. Kur'an, kendini arındıran kimselerin kurtuluşa ulaşacaklarını müjdelemektedir.

"Her kim kendini (benliğini) arındırırsa kesinlikle mutluluğa erişecektir." (Şems 9)

Kur'an daha ilk gelen mesajlarında Hz. Peygambere (s.a.v) ve bizlere bedenimizi, kişiliğimizi, kalbimizi, ruhî durumumuzu ve davranış tarzımızı temizlememizi emretmektedir. Ayrıca her türlü cahiliye düşüncelerinden ve hayat tarzından da uzaklaşmayı emretmektedir.

"Elbiseni temiz tut, ve bütün pisliklerden kaçın." (Müddessir 4-5)

Bu ayette geçen "siyâb" kelimesi hem elbise anlamına, hem de beden, kişilik, benlik, kalp, çevre, ruhî durum ve davranış biçimi anlamlarına da gelir.¹⁹⁴ Kalbi ve davranışları temiz olmayanların kullukları da temiz olmaz. Allah ibadetteki temizlikten önce inanç ve düşüncedeki temizliğe itibar eder.

Allah günahlarından ve hatalarından kurtulmak isteyenleri ve düşüncelerini temizleyenleri sever.

"Doğrusu Allah pişmanlıkla kendisine yönelenleri ve özlerini temiz tutanları sever." (Bakara 222)

Allah müşrikleri fikir ve düşüncelerinden dolayı necis olarak nitelendirmiştir.¹⁹⁵ Bu tür necis insanlardan uzak durmamızı da emretmektedir.

"Halkın senin aleyhinde söyleyebileceği her şeye sabırla katlan ve onlardan uygun şekilde uzaklaş." (Müzzemmil 10)

¹⁹⁴ Muhammed Esed, Kur'an Mesajı, Müddessir suresi 4-5. ayetin dipnotu.

¹⁹⁵ Tevbe 28.

4-İbadetlerimizin de temiz olması gerekir. Allah şirk ve riyadan uzak olmayan ibadetleri katına yükseltmez.

“Oysa kendilerine yalnızca Allah’a ibadet etmeleri, bütün içtenlikleriyle yalnız O’na iman ederek batıl olan her şeyden uzak durmaları; namazlarında dikkatli ve devamlı olmaları ve kendilerini arındıracak harcamada bulunmaları emrolunmuştu. İşte bu doğruluğu kesin bir dindir.” (Beyyine 5)

Allah kendisine yapılmayan ibadeti kabul etmez. Şirke bulanmış bir ibadet şeklini de kendisine yapılmış olarak değerlendirmez. İbadet ve itaatlarımızı hem sadece Allah için, O dedi diye yapacağız, hem de O’nun istediği şekil ve modelde yapma gayreti içerisinde olacağız. “Kulluk yap da nasıl yaparsan yap” mantığı içerisinde olmamalıyız. İbadet hayatımızı her türlü fikri ve ameli bid’at ve hurafelerden arındırmalıyız. Bu dini Allah göndermiştir. O halde bu din O’nun istediği ve şerefli elçisinin hayatında uyguladığı şekilde yaşanmalıdır. Bunun gerçekleşmesi için Kur’an’ı anlayarak ve ayetler üzerinde düşünerek okumalıyız. Hz. Peygamberin ibadet ve kulluk hayatını O’nun hadislerinden öğrenmeliyiz.

“ Muhakkak ki Allah temizdir. Ancak temiz olanları kabul eder.”¹⁹⁶

5-Allah temiz ve hoş bir hayat yaşayanları cennette esenlik ve hoş bir karşılama ile karşılayacaktır. Şehvetlerin esiri, kulu kölesi olmaktan uzak bir hayat yaşayanlar cennette her türlü sıkıntıdan uzak ebedi bir hayat yaşayacaklardır.

“Rablerine karşı takvalı olanlar da bölük bölük cennete gönderileceklerdir. Oraya vardıklarında kapılarının ardına kadar açık olduğunu göreceklerdir. Muhafızlar onlara “ Selam sizlere! Hoş geldiniz! İşte buyurun, içinde temelli kalacağınız bu cennete girin” diyeceklerdir.” (Zümer 73)

“Oranın neresine baksan, nimet ve büyük bir saltanat görürsün. Üzerlerinde ince yeşil ipekli, parlak atlastan elbiseler vardır; gümüş bileziklerle süslenmişlerdir. Rableri onlara tertemiz içecekler içirir.” (İnsan 20-21)

“İnanıp yararlı iş işleyenleri içinde temelli ve ebedi kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Onlara orada tertemiz eşler vardır. Onları en koyu gölgeliklere yerleştireceğiz.” (Nisa 57)

6-Bizden önceki toplumlar, Allah’ın tertemiz sayfalarına ve onları okuyan peygamberlere uydukları için buldukları kötü durumu değiştirdiler. Allah da onların iyi ve güzel yöndeki değişimlerine yardım etti. Bizler de Kur’an’ın tertemiz sayfalarını okur, hayatımızı onlara göre düzenlersek Rabbimiz bizim de, fert ve toplum olarak hoşnut olacağı şekilde değişmemize ve düzelmemize yardım edecektir. Düşmanlarımıza karşı bizim yâr ve yardımcımız olacaktır. Bu dünyada izzet ve şeref içinde bir hayat sürmemiz konusunda bizim dostumuz olacaktır. Tertemiz cennetlere girip orada tertemiz eşlere sahip olmamız ve hoş içeceklerden içmemiz ancak Kur’an’ın arınmış sayfalarını hayatımızın her bölümünde rehber edinmemiz ile mümkün olacaktır.

¹⁹⁶ Müslim, Zekat 65; Tirmizi, Edeb 41; Dârimî, Rikâk 9.

“Kitap ehlinde ve ortak koşanlardan inkarcılar, kendilerine apaçık bir belge, içinde kesin ve en doğru hükümlerin bulunduğu arınmış sahifeleri okuyan, Allah katından bir Peygamber gelene kadar dinlerinden vazgeçecek değillerdi.” (Beyyine 1,2,3)

“O, kutsal kılınmış, yüceltilmiş, arınmış sahifeler üzerindedir.” (Abese 13-14)

7-Allah'ın bizim şahsiyetimizi arındırması için mazlumların haklarını savunmamız gerekir. Zalimin zulmüne razı olmamalıyız. Zulme razı olmak veya zulmün karşısında seyirci olarak kalmak insan şahsiyetini ve onurunu bozar. Zalimin kim olduğuna ve zulmün çeşidine itibar etmeden karşı koymak zorundayız. Mazlumun da kimliğine bakmadan yardımcı olmamız gerekir. Peygamberimiz (s.a.v) bu konuda şöyle buyurur:

“Zayıf kimsenin hakkının güçlülerden alınmadığı bir ümmet takdis olunmaz (olunmasın)”¹⁹⁷ Yani Allah o ümmeti arındırmaz veya arındırmasın demektir.

e- Peygamberimizin Kuddûs ismi ile yaptığı dualar:

1- Peygamberimiz (s.a.v), vitir namazını A'lâ, Kâfirûn ve İhlas sureleri ile kılar. Selam verdiği zaman ise üç defa, üçüncüsünde sesini yükselterek şöyle derdi:

سبحان الملك القدوس

“Melik ve Kuddûs olan Allah her türlü noksanlıktan uzaktır.”¹⁹⁸

2-Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Her sabah Allah'ın bazı görevli melekleri; “Ey Yaratıklar! Melik ve Kuddûs olan Allah'ı tesbih edin” diye seslenirler.”¹⁹⁹

3-Başka bir rivayette de şöyle geçmektedir:

“Allah her sabah “سبحان الملك القدوس Melik ve Kuddus olan Allah her türlü eksiklikten uzaktır” diye seslenen iki melek görevlendirir.”²⁰⁰

4-Allah Rasulü (s.a.v) rukûda: “سبحان الملك القدوس رب الملائكة والروح “Melik ve Kuddûs , meleklerin ve Cebrail'in Rabbi olan Allah her türlü noksanlıktan uzaktır.” şeklinde tesbih yapardı.²⁰¹

5- Peygamber (s.a.v)'e bir adam vahşi hayvanlardan şikayette bulundu. O da adama şöyle dua etmesini tavsiye etti:

سبحان الملك القدوس رب الملائكة والروح

“Melik ve Kuddûs, meleklerin ve Cebrail'in Rabbi olan Allah her türlü noksanlıktan uzaktır.”²⁰²

¹⁹⁷ İbni Mace, Sadâkât 17; Fiten 20.

¹⁹⁸ Nesâî, Günlük Hayat, c. 2, Had. No: 729.

¹⁹⁹ Mecmeu'z-Zevâid 10/ 94.

²⁰⁰ Mecmeu'z-Zevâid 10/ 331.

²⁰¹ Müslim, 1/ 353, Ebû Davût 1/ 230.

²⁰² Mecmeu'z-Zevâid 10/ 128.

6-Hz.Aişe (r.a) Peygamber (s.a.v) in gece namaz için kalktığında okuduğu dua ve zikirleri şöyle rivayet eder. Gece kalkınca onar kez “**Allahu Ekber**”, “**Elhamdu lillâh**”, “**Sübhânallahi ve bihamdihi**”, “**Sübhânallahi’l-Meliki’l-Kuddûs**”, “**Estağfirullah**” ve “**Lâ ilâhe illallah**” der, sonra da on kez şöyle dua ederdi:

اللهم إني أعوذ بك من ضيق الدنيا وضيق يوم القيامة

“**Ey Allah’ım! Dünyadaki ve kıyamet günündeki sıkıntılardan Sana sığınırım.**”²⁰³

²⁰³ İbni Mâce, Had.No: 1356. Nesâî, Günlük Hayat, c. 2, Had. No: 870.

6-es-SELAM

a-Selâm kelimesinin lügat anlamları:

Selâm kelimesi, Slm kökünden türemiştir. Manası çok kapsamlı ve çok hoş olan bir isimdir. İç huzuru, kararlılık, hem fiziksel hem de ruhsal nitelikteki her türlü kötülükten emin olmayı ve kurtuluşa ulaşmayı ifade eder. Ruhsal barış ve tatminkârlık fikrini de anlam olarak içerir. Selâm kelimesi; esenlik, itmi'nân, güçlülük, sağlamlık, korunma, ulaşılmazlık ve güven gibi anlamlara da gelir.

el-Müberred, **Selâm** kelimesinin Arap dilinde dört anlamının olduğunu belirtir:

- 1- Allah'ın ismi
- 2- Selâmet
- 3- Vermek, ihsan etmek
- 4- Kolay kolay kırılmayan iri yapılı ve güçlü bir ağaç cinsi.²⁰⁴

Mal ve can selâmeti temin edildiği için sulh ve anlaşmaya da “**silm**” denir.²⁰⁵

Dünyanın her türlü sıkıntılarından uzak olduğu için cennete de “**Dâru's-Selâm**” ismi verilir.²⁰⁶

Bütün yaratıkları özellikle de insanları barış ve mutluluğa götürdüğü için Allah'ın dinine de “**İslâm**” denir.

Kendini Allah'a teslim eden, Allah'ın selamet verip azaptan koruyacağı kimseye de “**Müslüman**” denir.

İnsanları Allah'ın dosdoğru yoluna ve cennete götüren selame yollarına da “**Sübülü's-Selâm**” denir.²⁰⁷

Mü'minlerin şîârı ve parolası olan “**es-Selâmu aleykum**” cümlesi “Allah'ın selameti üzerinize olsun” demektir. Selâm kelimesi hem bu cümlede olduğu gibi “alâ” harfi ile hem de “lî” cer harfi ile kullanılır.

“**Ey Ashab-ı Yemin! Sana selam olsun.**” (Vakıa 91)

Ayıp ve kusurdan selamette olduğu için doğru söze de “**Selâm**” ifadesi kullanılır.²⁰⁸

Genel olarak Araplar sözü ve konuşmayı bitirmek veya o ortamı terk etmek, oradan uzaklaşmak için selâm kelimesini kullanırlar.²⁰⁹ Şu ayetteki selâm kelimesi de aynı anlamdadır.

²⁰⁴ Zeccâcî, İştikâk esmâillah, s. 215.

²⁰⁵ Enfal 61.

²⁰⁶ Yunus 25. En'âm 127.

²⁰⁷ Mâide 16.

²⁰⁸ Zeccâcî, a.g.e. s. 217.

²⁰⁹ Zeccâcî, a.g.e. s. 221.

“Cahillikte ısrar edenler onlara sataştıkları zaman “Selâm” der geçerler.” (Furkan 63) Onlara karşılık vereceğiz diye uğraşmazlar. Onları ve o ortamı hemen terk ederler.

“Slm” kökü Kur’an’da insanlar için kullanıldığı zaman “Sözle esenlik, başarı, güven, emniyet ve kurtuluş dilemek”²¹⁰, Allah’a nisbet edilince ise “Hem her türlü eksiklikten selamette olan hem de esenliği bizzat gerçekleştiren” anlamı taşır.²¹¹

b- Selâm isminin geçtiği ayet:

Selâm kelimesini elif lâmlı (marife) ve Allah’ın ismi olarak Kur’an’da sadece Haşr suresinde Esmâ-i Hüsnâ’nın bir kısmının sayıldığı ayette görmekteyiz.

“O, kendisinden başka ilah olmayan, hükümrân, çok kutsal; esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözeten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan, Allah’tır. Allah onların koştukları eşlerden (ortaklardan) münezzehtir.” (Haşr 23)

Bu ayetlerde, Allah ulûhiyetinin farklı boyut ve yansımalarını anlatır. Allah kendisinin gerçek ilah oluşunu belirttikten sonra öncelikle rahmetinin sınırsızlığını ifade eden Rahmân ve Rahîm isimlerini zikreder. Daha sonra da Melik ismi ile egemenlik ve hükümrânlığına dikkat çeker. Dünya meliklerine benzemediğini, her türlü kusur ve ayıptan uzak olduğunu vurgulamak için de Kuddûs ismini belirtir. İlahlığının ve hâkimiyetinin zorbalıkla alakasının olmadığını, yaratıklara barış, esenlik ve huzur veren gerçek kurtuluşun tek kaynağı olduğunu belirtmek için selâm ismini hatırlatır. O, hem dünyada hem de ahirette selâmettedir. O, hem geçmişte kurtuluşun yegâne kaynağıdır hem de gelecekte. Bu ayetteki selâm ismi; felah, fevz ve necât anlamlarına geldiği gibi, dünyevî ve uhrevî başarı, kurtuluşa da delalet eder.

c- Selâm isminin ıstılâh anlamları:

Selâm kelimesi isim olarak Allah için kullanıldığı zaman mahlûkatın maruz kaldığı ölüm, yokluk, eksiklik, kusur, ayıp gibi durumlardan ve afetlerden selâmette olan anlamına gelir.

Selâm ismi, Allah’ın zâtında, sıfatlarında, yaratmasında, fiillerinde, sözlerinde ve yasalarında mahlûkata ait zaafardan uzak ve berî olduğunu bildirir.

Ayrıca selâm ismi; mahlûkata selamet yayan, dostlarını her türlü sıkıntıdan ve azaptan uzaklaştıran şeklinde de anlamlandırılır. Hz. Peygamber (s.a.v)’in namazda selâmdan sonra okuduğu şu dua da bu anlamları teyid eder:

“Allahumme ente’s-Selâm ve minke’s-Selâm. (Allah’ım! Selâm olan Sensin ve esenlik, barış da Sendendir.)”²¹²

Kurtardı, selamete ulaştırdı anlamına gelen “**selleme**” fiili Kur’an’da sadece Allah için kullanılır.²¹³

Esmâ-i Hüsnâ konusunda çalışma yapan âlimlerimiz **Selâm** ismine şu anlamları vermişlerdir:

²¹⁰ Nisa 94. Meryem 47. Nûr 27, 61. Ahzâb 56.

²¹¹ Mâide 16. Yûnus 25. Hûd 48. Meryem 15.

²¹² Müslim, Mesâcid 136. Tirmîzî, Salât 224. İbni Mâce, İkâme, 32.

²¹³ Enfal 43.

Selâm; her türlü eksiklikten bizzat kendisi salim olandır.

Selâm; gerek dünya, gerekse ahirette tehlikeye düşenleri esenliğe ulaştırandır.

Selâm, yetkinliğiyle çelişen her türlü eylemden uzak olandır.

Selâm; her selametın menbaı (kaynağı) kendisi ayıp, kusur ve tehlikeden salim olduğu gibi, kendisinden selamet umulan ve esenlik arayanları selamete erdirendir.²¹⁴

Selâm; dostlarını ve seçkin kullarına esenlik verendir.²¹⁵

Selâm; Müslüman ve mü'min kullarını azabından salim kılandır.

Selâm; insanlara sıkıntılara karşı kendini müdafaa edebilecek organlar bahşeden, onları verdiği gıdalarla açlıktan kurtaran, çeşitli tedavi yöntemleriyle hastalıklardan şifaya kavuşturan, ilimle cehaletten kurtaran, akıl vererek delilikten koruyan, tevhid inancı ile küfür ve şirkten koruyan, Kur'an'ı indirerek hak yola ulaştıran, iman nimetiyle cehennem azabından kurtaran, önder ve lider olarak Hz. Muhammed'i göndererek bizleri her türlü tehlikeden selamette kılan, kalplerimizi İslam'a açan, nuruna ve inayetine hidayet eden, kendisi de selamette olan, selametın tek kaynağı, emniyet ve selamete layık olan kullarını emniyet ve selamette kılandır.

İbnu'l-Kayyim, Bedâi'u'l-Fevâid adlı eserinde selâm ismi hakkında şunları söyler:

“Allah Teâlâ, her türlü ayıp ve noksanlıktan uzak olduğu için, bu isimle isimlendirilen herkesten daha çok “Selam” ismine layıktır. Her bakımdan gerçek “Selam” O'dur. Mahlûkat, izafi/ göreceli olarak “Selam”dır. O, zatında akla hayale gelebilecek her türlü ayıptan ve noksandan salimdir. Fiillerinde her türlü ayıptan, noksanlıktan, şerden, zulümden ve hikmet dışı gerçekleşecek her davranıştan salimdir.. O, arkadaştan, evlattan berîdir, ortaktan berîdir.

Bu sebeple O'nun sıfatlarını tek tek incelediğın zaman her bir sıfatın kemaline aykırı olan şeylerden sAlım olduğunu görürsün. O'nun hayatı, ölümden, uyku ve uyuklamadan, kendi kendine var oluşu ve kudreti yorgunluktan ve bitkinlikten, ilmi kendisinden bir şeyin gizli kalmasından veya unutkanlık veya düşünme veya hatırlama ihtiyacından; iradesi, hikmet ve maslahat dışına çıkmaktan, sözleri yalan ve haksızlıktan berîdir/uzaktır. Bilakis O'nun sözleri tamamen doğruluk ve adalettir.

Zenginliğı herhangi bir şekilde başkasına muhtaç olmaktan uzaktır. Bilakis O'nun dışındaki her şey O'na muhtaçtır ve O hiçbir kimseye muhtaç değildir.

Egemenliğinde çekişecek birisinden, ortaklıktan, yardımcıdan, destekçiden veya O'nun katında O'ndan izinsiz şefaate yeltenecek şefaatçiden beridir. İlahlığında ortaktan beridir. Bilakis O öyle bir Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir ilah yoktur.

Allah'ın hilmi, affi, müsamahası, mağfireti ve cezası herhangi bir ihtiyaçtan, zilletten veya başkalarından olduğu gibi her hangi bir yapmacılıktan uzaktır. Bilakis bunların hepsi O'nun keremi ve ihsanıdır.

²¹⁴ Elmalılı, a.g.e. c. 7 s. 4872.

²¹⁵ Neml 59.

Aynı şekilde Allah'ın azabı, intikamı, şiddetle yakalayışı, süratle cezalandırması, zulümden, kinden, düşmanlıktan ve kabalıktan uzaktır. Bilakis tamamen hikmet ve adaletten dolaydır. O'nun ihsanı, sevabı ve nimeti övülmeye layık olduğu gibi azabı ve cezası da övülmeye layıktır. Eğer sevabı ve mükâfatı azabın ve cezanın yerine koymuş olsaydı bu O'nun hikmetine ve izzetine aykırı olurdu. Cezayı yerinde uygulamış olması O'nun adaleti, hikmeti ve izzetindedir. O, kendisini tanımayan düşmanlarının zannettikleri hikmetine muhalif şeylerden uzaktır.

Allah'ın kazası ve kaderi abesten, zulümden, haksızlıktan ve sonsuz hikmetine aykırı bir şekilde vuku bulma vehminden uzaktır.

Allah'ın şeriatı ve dini çelişkiden, farklılıktan, bozukluktan, kulların maslahatına aykırılıktan, Allah'ın kullarına rahmetine ve ihsanına aykırılıktan ve hikmetine aykırılıktan uzaktır. Bilakis O'nun şeriatının tamamı hikmet, rahmet, maslahat ve adalettir.

Allah'ın verdiği nimetler herhangi bir karşılıktan veya nimet verdiği kimselere muhtaç olmaktan beridir. O'nun nimeti vermemesi ve kısması da cimrilikten veya fakirlik korkusundan dolayı değildir. Bilakis O'nun vermesi bir karşılık ve ihtiyaç sebebiyle değil, sırf ihsanıdır. Vermemesi de acizliği veya cimriliğinden değil sırf hikmet ve adaletindedir.

Allah'ın arşını istiva etmesi, kendisini taşıyacak veya üzerinde yükseleceği herhangi bir şeye muhtaç olmaktan beridir. Bilakis arş da O'na muhtaçtır, arşı taşıyan meleklerden de ve başka şeylerden de müstağnidir. Bu istiva, herhangi bir sınırlamadan, arşa veya başka bir şeye ihtiyaç veya Hakk Teâlâ'yı bir şeyin kuşatması şaibesinden uzaktır. Bilakis Allah var iken arş mevcut değildi ve ona muhtaç da değildi. O, her şeyden müstağnidir ve övülmüştür. O'nun egemenliğinin ve galibiyetinin bir gereğidir.

Allah'ın her gece rahmetiyle dünya göğüne inmesi, O'nun ululuğuna ve her şeyden müstağni oluşuna zıt gelecek durumlardan münezzehtir. Rabbimiz, kemaline zıt gelen her şeyden yücedir ve uzaktır.

Allah'ın iştmesi, görmesi ve zenginliği de her türlü kusurdan selamettedir. Dostlarıyla dostluğu, mahlûkatın birbiriyle dostluğunda olduğu gibi herhangi bir mecburiyetten dolayı değil rahmetinden, lütuf ve ihsanıdan dolaydır. Nitekim Allah şöyle buyurur:

“Çocuk edinmeyen hakimiyette ortağı bulunmayan, acizlikten ötürü bir dosta ihtiyacı olmayan Allah'a hamdederim, de..” (İsra 111)

Allah dost edinmeyi mutlak manada reddetmiyor, bilakis acizlik sebebiyle dost edinmeyi reddediyor.

Aynı şekilde Allah'ın dostlarına ve sevdiklerine olan sevgisi, mahlûkatın aralarındaki sevgilerde olduğu gibi ihtiyaçtan, yapmacılıktan ve menfaatten uzaktır.

Allah, kimi ayetlerinde kendisine nispet ettiği el ve yüz gibi şeylerde de yaratıklara benzemekten uzaktır.²¹⁶

²¹⁶ İbnu'l-Kayyim, Bedâi'u'l-Fevâid, c. 2, s. 150- 152.

d-Selam isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Öncelikle Allah'ı **Selam** ismiyle beraber tanımamız gerekir. Müşriklerle mü'minler arasındaki fark bu noktada ortaya çıkar. Müşrikler Allah'a bazı eksiklikler isnat ederler. O'nu hayatlarının bir bölümünde kabul ederken birçok bölümlerin de kabul etmezler. O'nun yerine başka egemen ve hükümler güçler kabul ederler. Kitabının bir kısmını kabul edip diğer bölümlerini kabul etmezler. Yemin ederken, Kâbe'yi tavaf ederken, sıkıntı ve zorluk anlarında Allah'ın adını anarlar. Ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel hayatlarında Allah'tan başkalarına söz hakkı verirler. Allah'ı sever gibi bazı kişileri ve güçleri severler. Allah'tan korkar gibi zalimlerden korkarlar. Bütün bunlar Allah'ın **Selam** ismi ile çelişen durumlardır.

Mü'minler ise Allah'ı her türlü eksiklikten uzak tanırlar. Allah'ın hâkimiyetini hayatın her bölümünde kabul ederler. Allah'tan başka hayata karışacak, hayatı düzenleyecek hâkim ve egemen güçleri kabul etmezler. Bireysel, ailevi, toplumsal, ekonomik ve siyasi hayatlarında Allah'ı tek hâkim ve hükümler güç olarak kabul ederler. Kitabının ve yasalarının tamamını hayat programı olarak kabul ederler. Allah'a olan sevgileri çok şiddetlidir.

2-Selameti, barış ve mutluluğu Allah'tan isteyeceğiz. Gerek dünya gerekse ahiret tehlikelerinden sakınmak ve kurtulmak için O'na müracaat edeceğiz. Allah ile irtibatını kesen insanlar, aileler ve toplumlar kesinlikle mutluluğa ulaşamazlar. Allah, fitrat kanunları denen bazı kurallar koymuştur. Bu kurallara uymayanlar fitratların bozarlar, insani özelliklerini yitirirler. Mutluluğu para, mal, makam, mevki gibi başka kaynaklarda ararlar. Bu geçici nimetler insanı asla mutlu kılamaz.

3-İslam dini Allah'ın selam isminin bize yönelik bir yansımasıdır. İslam, kişinin benliğini, hayatını, enerjilerini ve kabiliyetlerini Allah'a teslim etmesidir. Allah İslam'dan başka bir din indirmemiştir. Bizlerden ancak din olarak İslam'ı kabul edecektir. İslam dışı batıl din ve ideolojileri benimseyenlerin dinlerini Allah kabul etmeyecektir.

“Kim Allah'a teslimiyetten başka bir din ararsa bu kendisinden asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette kaybedenlerden olacaktır.” (Ali İmran 85)

Allah, hoşnut olduğu dini **“Sübülü's-Selam”** diye adlandırmıştır. Çünkü İslam dini insanları esenlik, barış ve mutluluk yollarına götürür.

“Allah, Kur'an'la, kendi rızasını arayan herkese kurtuluşa götüren yolları gösterir. Rahmetiyle onları karanlığın derinliklerinden aydınlığa çıkarır ve dosdoğru bir yola yöneltir.” (Maide 16)

4-Müslüman Allah'ın isteklerine teslim olan kişidir. Bu da Selam isminin kökünden türeyen bir kelimedir. Allah kendine teslim olan kullarını Müslüman olarak isimlendirmiştir. Bu isimden hoşnut olmuştur. Bu ismi bırakıp başka isimler aramak inananlara yakışmaz. Müslüman ismi, önüne ve sonuna ek ve ilave kabul etmez. Müslüman Allah'ı Selam olarak tanır ve O'na teslim olur. Allah da ona selamet verir. Kitap ve elçi göndererek dünya ve ahiret tehlikelerinden onu korur.

“Müslüman elinden ve dilinden diğer insanların emin ve güvencede olduğu kimsedir.”²¹⁷

Müslüman kısmen de olsa esenlik ve mutluluğun kaynağıdır. Kendisiyle barışık olduğu gibi diğer insanlarla da barışıktır. Onlara ne eliyle ne de diliyle eziyet eder. “Ben Müslümanım” demek “Benden hiçbir kimseye zarar ve sıkıntı gelmez.” demektir. Müslüman insanları diliyle kötü yollara, İslam dışı ideolojilere çağırmaz. Diliyle onların kalplerini incitmez. Zan, iftira ve gıybet gibi insanları eziyet veren kötülüklerden uzak durur.

Müslüman eliyle de diliyle de kimseye sıkıntı vermez. Zulmetmez, zulme de rıza göstermez. Eli zalimin başına inen bir balyoz gibidir. Zalimin yakasından tutarak zulmüne engel olur. Mazlumun da yanında yer alır. Yetimlerin başını okşar. Asla haksızlık yapmaz. Kul hakkına tecavüz etmez.

5-Dünyada gerçek selamet yoktur. Gerçek selamet ahiret yurdundadır. Dünyanın sıkıntılarından fesat ve bozgunculuktan uzak olduğu için cennet hayatına “Darü’s-Selam” denir.

“Rableri katında barış ve esenlik yurdu onların olacak ve yapmakta olduklarından dolayı Allah onlara dost ve yakın olacaktır.” (En’am 127)

Dünyada güzel bir hayat yaşayan, Rabbine kulluk edip salih ameller işleyen mü’minler ahirette Allah onlardan razı, onlar da Allah’tan razı olarak cennete gireceklerdir. Allah samimi kullarının cennette karşılaşacakları ortamı Kur’an’da şöyle haber verir:

“Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara yaklaştırılır, zaten uzakta değildir. Onlara: "İşte bu cennet, Allah'a yönelen, O'nun buyruklarına riayet eden; görmediği Rahman'dan korkan, Allah'a yönelmiş bir kalple gelen sizlere, hepinize söz verilen yerdir. Oraya esenlikle girin; işte sonsuzluk günü budur." denir. Orada dilediklerini bulurlar. Katımızda fazlası da vardır.” (Kaf 31-35)

“Çok esirgeyen Rabb’dan onlara sözlü selam vardır.”(Yasin 58)

“İşte onlar güçlülere göğüs germelerinden ötürü cennette üstün bir makamla mükâfatlandırılıp orada dirlik ve esenlik nidalarıyla karşılanacak olan kimselerdir. Onlar orada sonsuza kadar yaşayıp gideceklerdir; bu ne güzel bir varış yeri bu ne güzel bir makamdır.” (Furkan 75-76)

“Ama imana erişip doğru ve yararlı işler yapanlar, içinde akarsuların çağıldadığı has bahçelere sokulacaklar ve orada Rablerinin izniyle “Selam” ile karşılanıp yaşayacaklar.” (İbrahim 23)

“Dürüst ve erdemli olanlar cennette “Sana selam olsun” sözüyle karşılanacaklardır.” (Vakıa 91)

Gerçek mutluluğun ve selametinin cennette olduğunu öğrendik. Öyleyse dünyayı gözümüzde büyütmeyeceğiz. Hesaplarımızı ve planlarımızı cennete göre ayarlamalıyız. Dünya hayatını ve geçici nimetlerini büyükleyenlerden Allah, İslam’ın izzet ve heybetini kaldırır. Vahyin bereketi onlara haram kılınır. Maddenin ve eşyanın kölesi olarak dünyada zillet içinde yaşarlar. Hedefi dünya ve içindekiler olanlar ancak Allah’ın kendileri için takdir ettiği zenginliğe

²¹⁷ Müslim/İman 4. Ebu Davud/Cihad, Hadis No: 2481.

kavuşabilirler. Ama onların işleri ve hayatları darmadağındır. Hayattan zevk almazlar. Sürekli kendilerini fakir görürler. Gözleri hep zenginlikte ve zenginlerdedir. Allah onlara yaşama sevinci vermez.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Ümmetim dünyaya fazlasıyla değer verirse İslam’ın heybeti onlardan çekilip alınır. İyiliği emretme ve kötülükten sakındırma görevini ümmetim terk ederlerse vahyin bereketinden mahrum bırakılır. Birbirlerine dil uzatınca da Allah katındaki değerleri düşer.”²¹⁸

Yegâne hedefi ahiret olanların kalplerine Allah zenginlik duygusunu koyar. Dünya işlerini ayarlar. Onları Bâsıt ve değersiz şeylerin kulu-kölesi olmaktan korur. Dünyalarını da ma'mur eder, ahiretlerini de.

Biz de insanları selamet yollarına çağıracağız. İnsanları Kur'an'la tanıştıracacağız. Kurtuluşun ancak Kur'an'ın yoluna uymakta olduğunu ilan edeceğiz. Dalalet yollarına tabi olanları uyaracağız. Yollarının yanlış olduğunu güzel bir yöntemle anlatmaya çalışacağız. İslam dışı batıl din ve ideolojilerin insanları selamete çıkarmadığını içinde yaşadığımız toplumdaki örneklerle izah edeceğiz. Kur'an'ı yaşayarak mutluluğa ve erdeme ulaşan insanlardan ve toplumlardan örnekler vereceğiz.

Herkesin insanları dünya nimetlerine çağırdığı şu ortamda biz insanları selamet yurdu olan cennete çağıracağız. Gerçek kurtuluşun cennette olduğunu, dünyadaki kurtuluşların geçiciliğini izah edeceğiz.

6-Cahillikte direnen insanlar bize sataştıkları zaman onlara “Selam” deyip geçeceğiz. Onları muhatap olarak kabul etmeyeceğiz. Cahillikte ısrar eden kulağını, gözünü ve kalbini doğrulara kapamış olan kimseleri muhatap almak onlara değer vermek demektir. Gerçekleri anlamak istemeyen önyargılı ve peşin fikirli kimselerin sataşmalarına itibar etmeden onlara esenlik, barış ve mutluluk dolu sözler söyleyerek çekip gitmeliyiz. Söyleyecek sözü olmayan kapasitesiz insanlar başkalarına sataşır, söverler. Onlara sataşmak onların seviyesine düşmek demektir.

7-Müslümanların parolası olan selâmı aramızda yaygınlaştırmaya çalışacağız. “Selamun Aleyküm” demek “Benden size zarar gelmez. Ancak barış ve mutluluk gelir.” demektir.

İslam toplumu içinde selâmı yaymak, hem Allah'ın emri ve hem de Hz. Peygamberin sünnetidir. Bir âyette yüce Rabbimiz şöyle buyurur:

"Ey inananlar! Evlerinizden başka evlere izin almadan, seslenip sahiplerine selam vermeden girmeyiniz. Eğer düşünürseniz bu, sizin için daha iyidir" (Nûr 27)

Bir başka âyette de yüce Rabbimiz şöyle buyurur:

"Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha iyisiyle selam verin veya aynıyla karşılık verin..." (Nisa 86)

Bu âyetlerden selâmı yaymanın bir Allah emri olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

²¹⁸ Camiu's-Sağır 416.

H.z. Peygamber (s.a.v) de, birçok hadislerinde selâmın önemi ve yaygınlaştırılmasının gereği üzerinde durmuştur.

Bir sahâbi H.z. Peygamber (s.a.v)'e: **"İslâmın hangi işi daha hayırlıdır"** diye sorduğunda, Rasûlullah şöyle buyurmuştur:

"Yemek yedirmen, tanıdığına ve tanımadığına selâm vermendir" ²¹⁹

Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurur:

"Üç şey imandandır: Darlık anında infak etmek, herkese selâmı yaymak, insanın kendisine karşı ölçülü olması." ²²⁰

Yine Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe olgun bir îmana sahip olamazsınız. Size, yaptığımız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi haber vereyim mi? Aranızda selâmı yayınız!" ²²¹

"Şüphesiz ki Allah katında insanların en iyisi, önce selâm verendir." ²²²

Gerek âyetlerden ve gerekse hadislerden anlaşıldığına göre selâmı yaymak, insanlar arasında dostluk, sevgi ve barışın yaygınlaştırılması, Müslümanların kalplerinin birbirlerine ısındırılması bakımından son derece önemlidir. O halde, İslâm toplumunda dost, arkadaş, tanıdık kısaca bütün Müslümanlarla sevgi, saygı ve samimiyet duygularının geliştirilebilmesi için, karşılıklı olarak selâm verip almak gereklidir. Selâm, yalnızca dışarıda, sokakta, iş yerlerinde verilir; evde de selâm verilir alınmalıdır. Rasûlullah (s.a.v) bu konuda da, yanında büyüttüğü Enes (r.a)'e şöyle buyurmuştur:

"Oğlum! Ailenin yanına girdiğinde selâm ver ki, sana ve ev halkına bereket olsun." ²²³

O halde, kendi evimize geldiğimizde, kendimize ve evdekilere selâm vermemiz gerekiyor. ²²⁴

Akşam yatıp sabahleyin kalkıldığında da, evde bulunan herkese karşılıklı selâm verip almak gerekmektedir. Böyle davranmakla, karşılıklı olarak Müslümanların birbirlerine sağlık, huzur, barış ve esenlik dilemesi gerçekleşmiş olur. Bir aile ve toplum fertlerinin, birbirlerine bundan daha iyi bir dilekte bulunmaları düşünülemez.

²¹⁹ Buhari, İman, 6-20

²²⁰ Rudânî, Cem'u'l-Fevâid, c. 1, Had. No:68.

²²¹ Müslim, İman, 93

²²² Ebû Davûd, Edeb, 133

²²³ Tirmizî, İstizân, 20

²²⁴ Nur 61.

7-el-MÜ'MİN

a- Mü'min isminin lügat anlamları:

Mü'min ismi “**emn**” mastarından türemiştir. Bu isim lügatte; inanmak, güvenmek, tasdik etmek, doğrulamak, korku ve endişeden emin olmak, bir şeyin doğruluğunu söyleyip kabullenmek gibi anlamlarda kullanılır.

Zeccaci, **Mü'min** isminin Arap dilinde üç anlama geldiğini söyler:

- 1-Eman ve güvence veren.
- 2-Kulunun imanını tasdik eden.
- 3-Kuluna vadettiğini tasdik eden ve yerine getiren.²²⁵

b-Mü'min isminin ıstılah anlamları:

Mü'min ismi ıstılahta ise şu anlamlara gelmektedir:

- 1-Kendisine inananların imanlarını tasdik eden, doğrulayan.
- 2-Kendi uluhiyetini bizzat tasdik eden.
- 3-Peygamberlerini mucizelerle ve vahiyle destekleyen.
- 4-Dostlarını zulümden ve azaptan emin kılan.
- 5-Kullarına vadettiklerini veren.
- 6-Kendisine sığınanlara eman verip koruyan ve rahatlatan.
- 7-Kullarının ümitlerini boşa çıkarmayan.
- 8-Kıyamet gününde mü'minlerin diğer insanlar hakkındaki şahitliğini tasdik eden.

c-Mü'min isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Mü'min isminin kökü olan “Amene” fiil olarak sadece bir ayette Allah için kullanılır.

“O, onları aklıktan doyurdu ve her çeşit korkudan emin kıldı.” (Kureyş 4)

Burada emin kılmak, güven ve güvence vermek anlamındadır. Allah'ın biz insanlara bahsettiği en büyük nimet bizleri aklıktan doyurup beslemesi ve değişik korkulardan emin kılmasıdır.

Mü'min kelimesi Allah'ın ismi olarak sadece Haşr suresinde zikredilmektedir. Şimdi Kur'an'da geçen “**emn ve mü'min**” kelimelerini farklı boyutlarıyla incelemeye çalışalım:

1-İman ve düşüncede Allah'ın verdiği güven:

Hz.İbrahim, imanından kaynaklanan bir güvenle kavminin müşrikleriyle şöyle tartışıyordu:

²²⁵ Zeccaci, a.g.e. sayfa 221-223.

“Allah beni doğru yola erdirmişken O'nun hakkında benimle tartışmaya mı kalkışıyorsunuz?” (Enam 80)

Elimden tutarken, basiretimi açarken, beni kendisine yöneltirken ve kendisini bana tanıtırken bulduğum Allah hakkında benimle tartışmaya mı kalkışıyorsunuz? Yüce Allah elimden tutmuş bana yol göstermiştir. O halde, içimde bulduğum ve bunun için bir kanıt da ihtiyaç duymadığım Allah hakkında benimle tartışmanızın bir anlamı yoktur. O'nun beni kendisine iletmesi yeterli bir kanıttır.

“Ben O'na koştüğünüz ortaklardan korkmam.” (Enam 80)

Allah'ı bulan kişi nasıl korkabilir? Allah'ın gücünden başka tüm güçler ciddiye bile alınmayacağına, O'nun otoritesinden başka bir otoriteden korkulmayacağına göre, Allah'ı bulan kişi, neden ve niçin korkabilir ki?

Ancak, derin imanı ve içten teslimiyeti nedeniyle İbrahim (a.s) Allah'ın serbest iradesini ve her şeyi kapsayan bilgisini de göz ardı etmeden sözüne şöyle devam ediyor:

“Meğerki Rabbim hakkında bir şey dilemiş olsun. Rabbimin bilgisi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ düşünmüyor musunuz?” (Enam 80)

Hz. İbrahim, Allah'ın iradesine, korumasına ve gözetimine dayanarak hiçbir konuda kavminin sahte tanrılarından korkmadığını ilan ediyor. Çünkü o, Allah'ın korumasına ve gözetimine sığınmıştır. O biliyor ki, Allah'ın dilediğinin dışında hiçbir şey başına gelmez. Allah'ın her şeyi kapsayan bilgisi onu da kapsamına almıştır.

“Allah'ın hakkında size hiçbir delil indirmedığı şeyleri O'na ortak koştuktan siz korkmazken ben nasıl olur da sizin Allah'a ortak koştuklarınızdan korkarım? O halde biliyorsanız söyleyin bana, iki gruptan hangisi kendisini daha çok emin hissedebilir?” (En'am 81)

Bu, kendisine güvenen ve şu varlıkta yer alan gerçekleri kavrayan müminin mantığıdır. Korkması gereken biri varsa bu, İbrahim (a.s) olmayacaktır. Korku duyması gereken, Allah'ın ipine sınıksı sarılan ve böylece yoluna devam eden mümin olmayacaktır. Bir müminin ne olursa olsun bu aciz tanrılardan korkması düşünülemez. Kimi zaman yeryüzünde zorba diktatörler şeklinde beliren bu tanrılar, yüce Allah'ın gücü karşısında dikkate bile alınmayacak derecede zayıftırlar. Onlar, yüce Allah'ın kendilerine bir yetki ve güç vermediği canlı cansız şeyleri Allah'a ortak koştuktan korkmadıkları halde, İbrahim (a.s) bu çaresiz sahte tanrılardan korkar mı? O halde, iki gruptan hangisi daha güvencededir? Allah'a inanıp ortakları reddeden mi, yoksa hiçbir yetkisi ve gücü bulunmayan şeyleri Allah'a ortak koşan mı? Şayet biraz bilgileri ve anlayışları varsa söylesinler bakalım, hangi grup kendini güvencede hissetmeyi hak etmiştir?²²⁶

“İman edip imanlarına zulmü (şirki) karıştırmayanlar var ya; işte onlar için emniyet ve güven vardır ve onlar doğru yolu bulanlardır.” (En'am 82)

İnananlar ve kendilerini bütünüyle Allah'a adayanlar, gerek kulluk, gerek boyun eğme ve gerekse yöneliş noktasında bu inançlarına şirki bulaştırmayanlar... İşte güvencede ve emniyette olma bunların hakkıdır. Allah onların imanlarını tasdik eder. Dünya hayatının Basit ve bayağı değerlerine kul köle olmaktan korur. Her türlü stres ve bunalımdan uzak tutar. Azgınlığın ve zalimlerin korkularından ve onların tuzak ve komplolarından emin kılar. Yeryüzünde yaygın olan batıl din ve ideolojilerin etkisinden ve sultasından güvencede kılar. Doğru yolda olanlar da bunlardır.

Allah'tan başkalarına güvenip sığınanların durumu Ankebut suresinde şöyle

²²⁶ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup En'am suresi 81 ayetin tefsiri.

örneklendiriliyor:

“Allah dışında başka dostlar, başka dayanaklar edinenlerin durumu, ağdan örülmüş bir yuva edinen örümceğin durumuna benzer. Hiç kuşkusuz en dayanıksız ev, örümcek yuvasıdır. Onlar keşke bunun bilincine erselerdi.

Hiç kuşkusuz Allah onların kendisini bir yana bırakıp ne gibi şeylere taptıklarını bilir. O üstün iradelidir ve her yaptığı yerindedir.

Biz, insanlara bu örnekleri anlatıyoruz; ama onların anlamını âlimlerden başkası kavrayamaz.” (Ankebut 41-43)

Bu, varlık âlemindeki güçlerin gerçek mahiyetini gözler önüne seren son derece gerçekçi ve o kadar da ilginç bir tasvirdir. Ne yazık ki, insanlar zaman zaman bu gerçeği unuturlar. Bu yüzden, tüm değerlere ilişkin ölçüleri karışır, bütün bağlarla ilgili düşünceleri karmaşık hale gelir, ellerindeki tüm kriterler bozulur. Ne tarafa gideceklerini, neyi alıp neyi bırakacaklarını bilmez hale gelirler:

Bu durumda iktidar sahiplerinin ellerindeki caydırıcı güce aldanırlar. Bu otoriteyi yeryüzünde dilediğini yapabilen tek egemen güç sanırlar. Bu yüzden korku ile ümitle bu güce yönelirler. Ondandır korkular, endişelenirler. Vereceği zarardan korunmak ya da onun koruyucu (!) kanatları altına girmeyi garantilemek için onu hoşnut etmeye çalışırlar.

Kimi zaman zenginliğin, mal varlığının sağladığı güce aldanırlar. Bu gücü insanların ve hayatın kaderine egemen tek güç sanırlar. Bu yüzden hem arzuyla hem de korkuyla karışık bir duyguyla mala yönelirler. Onun sayesinde üstünlük sağlamak için, tasarladıkları gibi insanların sırtlarına binmek için mal kazanmaya, servet elde etmeye çalışırlar.

Bazı kereler bilimin gücüne aldanırlar. Gücün, zenginliğin ve sahip bulunanların dilediklerini elde ettikleri, diledikleri gibi gezdikleri diğer tüm güçlerin ana kaynağının bilim olduğunu düşünürler. Bu yüzden mabedlerde ibadet eden kullar gibi koşu içinde, taparcasına bilime yönelirler.

Varlık âlemindeki güçlerin gerçek mahiyetini bilmeyen insanlar bütün bu maddi güçlere aldanırlar. Fertlerin, toplumların ya da emperyalist devletlerin elindeki bu güçler onların gözlerini kamaştırır, başlarını döndürür. Lambanın etrafında dönen, ateşin cazibesine kapılıp içine düşen pervane gibi bu göz alıcı, bu baş döndürücü maddi güçlerin etrafında dönüp içinde kaybolup giderler.

Diğer tüm küçük güçleri yaratan, onlara egemen olan, onları bahşeden, onları yönlendiren ve dilediği zaman dilediği kimsenin buyruğuna veren tek egemen gücü yani Allah'ı unuturlar.

Gerek fertlerin, gerek toplumların, gerekse sömürgeci devletlerin ellerindeki bu güçlere sığınmanın tıpkı örümceğin ağdan örülü yuvasına sığınması gibi olduğunu unuturlar. Halbuki bu zayıf, güçsüz ve çaresiz örümceği, gevşek yuva koruyacak değildir.. Bu zayıf eve sığınmakla tehlikelerden korunması mümkün değildir.

Allah'ın himayesinden başka bir himaye, O'nun güvenilir korusundan başka bir sığınak, O'nun sarsılmaz gücünden başka bir destek yoktur.

Kur'an-ı Kerim bu büyük gerçeği mü'min kitlenin ruhuna yerleştirmeye büyük özen gösterir. Böylece mü'min kitle, yoluna dikilen tüm güçlerden daha üstün bir duruma gelir. Yeryüzünde büyüklük taslayan zorbalara ayaklarının altında ezilir, kaleler ve burçlar önünde birer birer yıkılır.

Kuşkusuz bu büyük gerçek, o zaman bütün ruhlara yerleşip, kalplere kök salar, kana karışarak damarlarda dolaşmaya başlar. Sadece dille söylenen bir sözden ibaret kalmaz. Tartışmalara sermaye olacak bir sorun olarak da algılanmaz. Tam tersine son derece açık ve anlaşılır bir gerçek olarak ruhlara yerleşir. Duygu ve düşüncelerde bu gerçeğin dışında bir fikir dolaşmaz.

Tek güç, Allah'ın gücüdür. Biricik dostluk Allah'ın dostluğudur. O'nun dışındakiler istediği kadar büyüklük taslasın, azgınlaşsın, zorbalaşsın, istediği kadar zulüm, baskı ve işkence araçlarına sahip olsun kesinlikle zayıftırlar, güçsüzdürler, önemsizdirler.

İşte örümcek; ağından başka hiçbir güce sahip değildir:

Birçok baskı ve işkenceden geçen, aldatma ve baştan çıkarmalarla karşı karşıya kalan mü'minleri, çeşitli güçlerle yeryüzüne geldiklerinde bu büyük gerçeğin üzerinde durmalı ve onu hiçbir zaman akıllarından çıkarmamalıdır. Bu güçlerin bir kısmı onları dövmek, ezme isteyecektir. Kimi onları aldatmaya, satın almaya çalışacaktır. Ama bu güçlerin tümü de Allah'a göre örümcek ağı konumundadır. İnanç sistemi açısından da öyledir. Fakat mü'minlerin benimsediği inanç sisteminin doğru olması, varlık âlemindeki güçlerin gerçek mahiyetini bilmesi, sağlıklı ölçüp değerlendirmesi şarttır.

"Hiç kuşkusuz Allah onların kendisini bir yana bırakıp ne gibi şeylere taptıklarını bilir." (Ankebut 42)

Onlar Allah'ı bir yana bırakıp dost edindikleri kimselerden yardım istiyorlar. Oysa yüce Allah onların dost edindikleri bu düzmece tanrıların gerçek durumlarını çok iyi biliyor. Bu gerçek, ağdan örülüp yuvasına sığmayan örümcek örneği ile tasvir edilmişti.

"O üstün iradeli ve her yaptığı yerli yerinde olandır." (Ankebut 42)

Üstün ve dilediğini yapabilen biricik egemen güç O'dur. O'dur bu varlık âlemini en ince noktasına kadar planlayıp yönlendiren. O'nun her yaptığı yerindedir.

"Biz insanlara bu örnekleri anlatıyoruz, ama onların anlamını alimlerden başkası kavrayamaz." (Ankebut 43)

Nitekim kalpleri ve akılları gerçeği algılamaya kilitli Kureyş kabilesine mensup bir grup müşrik, bu örneği küçümsemiş, alay konusu yapmışlardı. "Muhammed'in Rabbi sinekten, örümcekten söz ediyor" demişlerdi. Bu şaşkıncu tasvir, duygularını sarsıp harekete geçirmemişti. Çünkü onlar akıllarını kullanmıyor, gerçekleri bilmiyorlardı! **"Onların anlamını alimlerden başkası kavrayamaz."**²²⁷

"Allah kimi doğru yola iletmek isterse göğsünü İslâm'a açar. Kimi de saptırmak isterse göğsünü sanki göğe çıkıyormuş gibi, dar ve tıkanık yapar. Bunun yanı sıra Allah, inanmayanları iğrençliğe mahkûm eder." (Enam 125)

Allah kime doğru yolu takdir ederse -doğru yola ulaşmayı isteyen ve deneme amacıyla kendisine verilen seçme özgürlüğü arasında O'na yönelen kişiye ilişkin geçerli kural uyarınca- **"göğsünü İslâm'a açar"** ufkunu genişletir, kolaylıkla ve istekle İslâm'ı kabul etmesini sağlar. Onun hareketlerini yönlendirir, ona güven verir. Böylece İslâm'la huzur ve rahata kavuşur.

Kimin içinde sapıklık dilerse -doğru yoldan kaçan ve fitratını ona kapatan kimsenin sapmasına ilişkin geçerli kural uyarınca- **"göğsünü sanki göğe çıkıyormuş gibi, dar ve tıkanık yapar."** O doğru yola kapalıdır, duyu organları körelmiştir, bu yüzden İslâm'ı kabul etmekte zorlanır, sıkılır; **"Sanki göğe çıkıyormuş gibi."** Bu göğe yükselirken meydana gelen nefesin

²²⁷ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup Ankebut suresi 41-43 ayetlerin tefsiri.

daralması, göğsün sıkılması ve baygınlık geçirilmesi gibi somut bir şekilde ifade edilen psikolojik bir durumdur. Gerçekte ayette geçen “Yessa’ adu, çıkıyor” kelimesinin yapısı da bu zorluğu, tıkanmayı ve çabayı ifade etmektedir. Vurgusu da tüm bunları akla getirdiği gibi gözler önüne serilen sahne pratik durum ve bir tek melodideki bu sözlü ifadesiyle de uyum oluşturmaktadır.

Sahne, yerinde bir değerlendirmeye son buluyor:

"Bunun yanı sıra Allah, inanmayanları iğrençliğe mahkûm eder."

İşte böyle... Yüce Allah'ın kaderinin doğru yola ulaşmasını istediğinin göğsünü açmak ve sapıtmasını istediğini zora sokmak, çabalatmak ve eziyet etmek şeklinde cereyan etmesi gibi... Allah inanmayanları bu şekilde azaba mahkûm eder. Ayette geçen "Rics" kelimesinin bir anlamı, azap olduğu gibi biri de iğrençliktir. Her ikisi de sahnede yer alan azaba renk katmaktadır. Bu sahne giderek azaba bulaşmakta, ona dönüşmekte, en sonunda, ondan ayrılmaz bir duruma gelmektedir. İfadede verilmek istenen mesaj da budur zaten.²²⁸

Kâfirlerin amellerinin bir başka benzeri engin bir denizin karanlıklarıdır. Bu denizi üst üste binen dalgalar ve dalgaları da bulut örter. Orada karanlıklar üst üste binmiştir. Öyle ki insan, elini uzatsa onu fark edemez bile. Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olamaz. (Nûr 40)

Bu ayet kâfirlerin durumlarını ve akıbetlerini hareket ve canlılık dolu ilginç bir sahnede canlandırıyor.

Bu sahnede, ortalığı karanlık kaplıyor. Engin bir denizdeki dehşet verici korku somutlaştırılıyor. Üst üste binen dalgalar, onları da örten bulut... Böylece karanlıklar birbirine biniyor. Öyle ki, insan elini gözünün önüne uzatsa korku ve karanlığın şiddetinden onu fark etmez bile.

Hiç kuşkusuz küfür yüce Allah'ın evrende çağlayan nurundan kopuk bir karanlıktır. Kalbin en yakın, en basit bir hidayet belirtisini göremediği bir sapıklıktır. Huzur ve güvenin bulunmadığı korkulu bir ortamdır.

"Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olmaz."

Allah'ın nuru kalp için hidayettir, basiret açıklığıdır, fitratın Allah'ın göklere ve yere egemen kıldığı evrensel yasalar sistemine bağlanmasıdır, yine fitratın gökleri ve yeri bürüyen Allah'ın nuru ile buluşmasıdır. Kim bu nura bağlanmamışsa o, dağılması söz konusu olmayan bir karanlık içindedir, huzur ve güvenden yoksun karanlık bir ortamdır, dönüşü olmayan bir sapıklık içindedir. İşin sonu insanı yok olmaya, azaba sürükleyen boş bir seraptır. Çünkü inanç sistemine dayanmayan amelin geçersiz olması sonucu, imansız iyilik de olmaz. Gerçek yol göstericilik, Allah'ın yol göstericiliğidir. Esas nur Allah'ın nurudur.²²⁹

2-Kafirlerle mücadelede Allah'ın mü'minlere bahsettiği güven:

Allah, inanıp yararlı işler yapan ve mallarıyla ve canlarıyla cihad eden kullarını yâr ve yardımsız bırakmaz. Onları her türlü korku ve endişelerden emin kılar.

a- Allah Hz. Musa'yı Firavn'a gönderirken ona emniyet duygusu bahşetmişti. Onu korkulardan güvende kılmıştı:

“Ey Musa! Yüzünü dön ve korkma; çünkü sen emniyette olanlardansın.”
(Kasas31)

²²⁸ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup En'am suresi 125. Ayetin tefsiri.

²²⁹ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup Nu sursi 40. Ayetin tefsiri.

b-Allah Huneyn gününde de kendi yolunda cihad eden Peygamberine ve inananlara yardım etmişti:

“Gerçekten Allah size birçok yerde, birçok olayda olduğu gibi Huneyn Savaşı günü de yardım etti. Hani o gün sayıca çok oluştunuz hoşunuza gitmiş, böbürlenmenize yol açmıştı da bu çokluğunuz size hiçbir yarar sağlamamıştı; yeryüzü, onca genişliğine rağmen size dar gelmişti de sonra arkanızı dönüp kaçıştınız.

Bu bozgunun arkasından Allah, Peygamberinin ve müminlerin kalplerine güven duygusu indirdi ve görmediğiniz ordular göndererek kâfirleri azaba çarptırdı. Kâfirlerin görecekleri karşılık budur.” (Tevbe 25-26)

Bu savaşta Müslümanlar, kısa tarihlerinde ilk defa on iki bin kişilik bir orduyu bir araya getirebildiler. Bu sayı çokluğu şımarmalarına yol açtı. Bu yüzden zafere ulaşmanın başta gelen sebebini göz ardı ettiler. Bu sonucun da yüce Allah, savaşın ilk aşamasında başlarına bozgun getirerek tekrar O'na yönelmelerini sağladı. Arkasından Peygamberimizin yanından ayrılmayarak direnmeye devam eden, O'nun etrafında sınıksız kenetlenen bir avuç mümin grubun çabaları ile bozgunu zafere dönüştürdü.

Âyette bu savaş sahnesini hem somut tabloları ile ve hem de duygusal reaksiyonları ile gözlerimizin önüne getiriyor. Ayeti yeniden okuyalım:

“Hani o gün sayıca çok oluştunuz hoşunuza gitmiş, böbürlenmenize yol açmıştı da bu kalabalık hiçbir işinize yaramamıştı. Yeryüzü olanca genişliğine rağmen size dar gelmişti de sonra arkanızı dönüp kaçıştınız.”

Burada önce sayı çokluğundan hoşlanma, bununla böbürlenme reaksiyonu, arkasından ruh bozgunu sarsıntısı; bütün yeryüzünün ağırlığı altında kalınmış, ağır basıncına uğramışcasına bir sıkıntı, bir ruh darlığı reaksiyonu derken somut bir bozgun hareketi ve en sonunda da geriye dönüp kaçma eylemi ile karşı karşıyayız.

“Bu bozgunun arkasından Allah, Peygamberinin ve müminlerin kalplerine güven duygusu indirdi.”

Bu güven duygusu sanki kaftan gibi iniyor ve yuvalarından dışarıya fırlayacak gibi çırpınan kalpleri yuvalarına oturtuyor ve kaynaşan duyguların durdurulmalarını sağlıyor. Okumaya devam ediyoruz:

“Ve görmediğiniz ordular gönderdi.”

Bu orduların ne olduklarını, hangi özellikleri taşıyan askerlerden oluştuklarını bilmiyoruz. Çünkü **“Rabbinin ordularını kendisi dışında hiç kimse bilmez.”** (Müdesir. 31)

Ölümlü, tutsaklıkla, silâh ve teçhizatlarını Müslümanlara kaptırmakla, bozguna uğramakla Allah **“Kâfirleri azaba çarptırdı.”**

c- Allah batıl din ve ideoloji sahipleriyle mücadele edenlere iç huzur ve güvence verir.

“O zaman inkar edenler, kalplerinde küstahça bir büyüklük duygusu – cahiliyye ürünü bir duygu - taşırken Allah da elçisine ve mü'minlere iç huzur ve güveni indirdi; onların takva sözüne tutunmalarını sağladı. Onlar, bu söze layık ve ehil kimselerdi. Allah her şeyi bilmektedir.” (Fetih 26)

Gerçekten mü'minlerin karşısında her zaman batılı temsil eden inkarcı bir grup varolmuştur. Bunlar Allah'a samimi bir kalple yönelen mü'minleri doğru yoldan çevirmeye, kendi batıl din ve ideolojilerine uymaya çağırışlardır. Bu çağrıdan yüz çevirenleri ise eziyetin

her türlüyle tehdit etmişlerdir. Allah böyle zamanlarda küfrün çabalarını boşa çıkarmış ve mü'minlere her yönden yardımcı olmuştur.

Mü'min hiçbir zaman şımarıp azmaz. Kendi gururu incindi diye kızmaz mü'min. Aksine, Rabbi ve dini uğruna kızar. Kendisine sakin ve huzurlu olması emredildiğinde, kalbi titrer, hoşnutluk ve huzur içinde boyun eğer. Dolayısı ile mü'minler takva sözcüğüne daha layık ve ehil idiler. Yüce Allah'ın onların kalbine iç huzuru indirip takva yerleştirme ihsanı yanında bu takva ile nitelenmeleri de Rabb'lerinden mü'minlere bir başka övgüdür. Gerçekten mü'minler bunu yüce Allah'ın ölçüsü ile ve tanıklığı ile hak etmişlerdi. Yüce Allah'ın ilmi ve takdirinden kaynaklanan önceki şereflendirmeye ek olarak bu da bir başka şereflendirmedi.

Allah bütün Müslümanlardan özellikle de Peygamberlerinden manevi desteğini hiçbir zaman esirgememiştir.

d- Allah kendi yolunda hicret edenlere yardım eder, onların kalplerine güven indirir:

“Peygambere yardım etmezseniz, biliniz ki, kâfirler O'nu Mekke'den çıkardıklarında iki kişiden biri olarak mağaradayken Allah O'na yardım etmişti. Hani O arkadaşına "Üzülme, Allah bizimle beraberdir" diyordu. Allah O'nun kalbine güven duygusu indirmiş, kendisini göremediğiniz askerler ile desteklemiş, böylece kâfirlerin sözünü alçaltmıştı. Yüce olan Allah'ın sözüdür. Allah üstün iradelidir ve her yaptığı yerindedir.” (Tevbe 40)

Bu ayetin anlattığı olay, Kureyşlilerin Peygamberimizi iyice sıkıştırdıkları sırada meydana geldi. Kaba güç, karşı koyamadığı ve etkinliğine tahammül de edemediği doğru söze karşı her zaman aynı sindirme metotlarına başvurur. Kureyşliler düzenledikleri gizli toplantıda Peygamberimizden kurtulmayı, onu ortadan kaldırmayı kararlaştırdılar. Yüce Allah, onların bu kararından Peygamberimizi haberdar ederek Mekke'den çıkmasını emretti. Bunun üzerine Peygamberimiz yola çıktı, yanında sadece dostu Hz. Ebu Bekir vardı. Ne ordusu ve ne de silahı vardı. Düşmanları kalabalıktı, savaş güçlerinin üstünlüğü tartışılmazdı.

Ayetin akışı içinde Peygamberimiz ile dostu Ebu Bekir'in bu garip yolculukları, somut bir sahne aracılığı ile gözlerimizin önüne getiriliyor.

"Hani onların ikisi mağarada idiler."

Kureyşliler de peşlerine düşmüş, izlerini sürüyorlardı. Hz. Ebu Bekir, o kritik saatlerde endişelidir. Endişesinin konusu kendisi değil, arkadaşındır. Allah düşmanları, varlıklarının farkına varacaklar ve sevgili dostunun canına kıyacaklar diye korkuyor. O sırada endişe dolu bir sesle Peygamberimize şöyle fısıldıyor; "Eğer kapıdakilerden biri ayağının ucuna baksa bizim ayaklarının altında olduğumuzu görüverecek!" Peygamberimiz (s.a.v) yüce Allah'ın kalbine indirdiği huzurun rahatlığı içindedir, dostunun korkusunu dağıtmak ve gönlüne güven serpmek üzere ona şu karşılığı veriyor; **"Ya Ebu Bekir! Sen bu iki kişiyi ne sanıyorsun? Onların üçüncüsü Allah'tır."**

Peki, en sonunda ne oldu? Maddi gücün tümü karşı tarafta, Peygamberimiz ile dostu bu güçten tamamen yoksun oldukları halde nasıl bir âkıbetle karşılaşıldı? Zafer, yüce Allah'ın, insan gözü ile görünmez askerlerle desteklendiği tarafın oldu; kâfirler ise bozguna, utandırıcı ve onur kırıcı bir yenilgiye uğradılar.

"Allah, kâfirlerin sözünü alçalttı."

Yüce Allah'ın sözü ise yüce doruklardaki güçlü ve geçerli konumunu korudu.

"Yüce olan, yalnız Allah'ın sözüdür."

Yüce Allah'ın sözü, doğal olarak ve ilke bazında üstündür, belirli bir itici desteğine muhtaç değildir. **"Yüce Allah üstün iradelidir"** dostlarını kesinlikle yüzüstü bırakmaz; **"Her yaptığı yerindedir"**. Zaferi hak edenlerin, onu elde edecekleri uygun zamanı önceden plânlar.

Bu ayetin anlattığı olay, yüce Allah'ın, Peygamberimize ve kendi sözüne sağladığı desteği gözler önüne seren çarpıcı bir örnektir. Yüce Allah, aynı yardımı başka toplumların eli ile tekrarlayacak güçtedir. Fakat bu toplum, savaşa çağrılınca "yere çakılan, işi ağırdan alan" kimselerin oluşturduğu bir toplum olmayacaktır. Bu olay, yüce Allah'ın sözünün ötesinde başka bir kanıtı ihtiyaç duyanlar için, yaşanmışlığın inandırıcılığını yansıtan pratik bir örnektir.²³⁰

3-Ahret gününde Allah'ın mü'min kullarına bahşedeceği güven:

Allah'ın emniyet vericiliği ahiret hayatında da açıkça ortaya çıkacaktır. İman edip salih amel işleyen kullarının yardımına koşacak, onları himaye edecek, bütün korku ve tehlikelerden emin kılacaktır. Allah, kullarının hem dualarına cevap verir hem de onların hata, kusur ve günahlarını bağışlayarak onlara emniyet ve huzur bahşeder.

"Kötülükten sakınanlar ise, cennetler ve pınar başlarındadırlar. Onlara "Esenlikle ve güven içinde oraya giriniz" denir.

Biz cennetliklerin kalplerindeki tüm kin tortularını çekip çıkardık, onlar orada karşılıklı koltuklarda oturan kardeşlerdir.

Onlar orada bıkkınlık hissetmezler, oradan çıkarılmaları da söz konusu değildir."
(Hicr 45-48)

Kötülüklerden sakınan muttakiler, Allah'ı sürekli gözeten, kendilerini onun azabından ve onun azabını gerektirecek nedenlerden koruyan kimselerdir. Belki de cennetteki pınarlar, cehennem kapılarına karşılık olmaları için sahnede yer almaktadır. Cehennemdeki korku ve endişeye karşılık, onlar esenlik ve güven içindedirler. Geçen ayetlerde vurgulandığı gibi, şeytanın içini kemiren kine karşılık, onların içindeki tüm kin tortularını çekip çıkardık. Orada bıkkınlık hissetmezler, oradan çıkarılma korkusunu yaşamazlar. Dünyadayken Allah'ın azabından korkmalarının ve kötülüklerden sakınmalarının karşılığı olarak Allah'ın katındaki bu güvenli ve huzurlu, yeri hak etmişlerdir.

"Sura üfürüldüğü gün, Allah'ın diledikleri bir yana, göklerde olanlar da yerde olanlar da, korku içinde kahrılar. Hepsi Allah'a boyunları bükülmüş olarak gelirler."

"Dağları yerinde donmuş gibi durur görürsün, oysa onlar bulutlar gibi geçerler. Bu her şeyi sağlam tutan Allah'ın işidir. Doğrusu O, yaptıklarınızdan haberdardır."

"Kim bir iyilik getirirse ona daha iyisi verilir. Onlar o günün korkusundan güvendedirler." (Neml 87-89)

Kıyametin dehşet verici olayları, kafirleri sersemletip şiddetli korku ve dehşete düşürmesine rağmen müminler bu gibi şeylerden emin ve müsterih kalacaklardır. Zira ahiretteki her şey müminlerin umduğu şekilde cereyan edecektir.

Allah elçilerinin verdiği haberlerden kıyametin kopacağı ve herkesin yaptığı amellerden dolayı hesaba çekileceği zaman yeni bir dünyanın kurulacağını onlar zaten biliyorlardı. Binaenaleyh, bu günü inkâr etmiş ve dünyada son nefesine kadar da böyle imansız kalanların durumu olan sersemlemiş ve dehşete düşmüş hallerden hiçbirisi müminlerde görülmeyecektir.

Ayrıca, o gün için çalışmış ve oradaki başarısı için gerekli hazırlıkları dünyada yapmış olduklarından memnun ve mutlu olacaklardır. Dolayısıyla, tüm enerji ve kabiliyetlerini sadece

²³⁰ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup Tevbe 40. Ayetin tefsiri.

maddî başarılar elde etmek için harcayan ve bundan sonra bazı ön hazırlıkları gerektiren başka bir hayatın da olacağını hiç düşünmemiş olan kimseler gibi aptallaşıp şaşırmayacaklardır.

Onların aksine müminler, hayatın meşru olmayan çıkar ve arzularını bugün için terk etmiş ve onun geçici zorluk ve meşakkatlerinin üstesinden gelmiş olduklarından memnun ve mutlu olacaklardır. Yaptıklarının mükâfatlarından da mahrum edilmeyeceklerdir.

“Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanlar ise güvenli bir yerde, bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. İnce ipekten ve parlak atlastan giyinerek karşılıklı otururlar. Bu böyledir, onları iri siyah gözlü hurilerle eşlendiririz. Orada, güven içinde olarak her yemişi isteyebilirler. Orada, ilk ölümden başka bir ölüm tatmazlar. Rabbin, lutfuyla onları cehennem azabından korumuştur. İşte büyük kurtuluş budur.”(Duhan 51-57)

"**Emin makam**" ile hiçbir korku duyulmayan, tehlike ve endişe hissedilmeyen, zahmet bile çekilmeyen bir yer kastedilmektedir. Cennet ehli burada hiç hasta olmayacak, daima sıhhatli kalacaktır. Onlara ölüm de yok, orada ebedi yaşayacaklar. Sıkıntı duymayacak, hep huzur içinde olacaklar. Yaşlanmayacak, hep genç kalacaklar.

“En büyük dehşet (kıyamet) dahi onları tasalandırmaz. Melekler kendilerini şöyle karşılar: İşte bu size vadedilmiş olan (mutlu) gününüzdür.” (Enbiya 103)

4-İman edenlere Allah'ın bahşedeceği nimetler:

Allah, kendisini hakkıyla tanıyan mü'minlere çeşitli müjdeler vermektedir. Allah, kendisine inanan ve güvenen kullarına eman ve güvence verir. Kullarının imanlarını tasdik eder. Onları dünya ve ahiret korkularından emin kılar. Onların ümitlerini boşa çıkarmaz. Allah, mü'min ismi ile kendisine iman edip güvenenlerin kıyametteki şahitliğini kabul eder. Onları çeşitli cennet nimetleriyle mükâfatlandırır.

Allah'ın, iman eden kullarına vereceği çeşitli mükafatları ayetler ışığında incelemeye çalışalım.

1-Allah iman edenleri hiçbir haksızlığa uğratmadan Adn ve Firdevs cennetlerine girdirecektir. Onların ecirlerini tam olarak verecektir.

“Ancak tevbe eden, inanıp yararlı iş yapanlar bunun dışındadır. Bunlar hiçbir haksızlığa uğratılmadan, Adn cennetlerine gireceklerdir.” (Meryem 60)

“İnanıp yararlı iş işleyenlerin ecirleri ise tastamam verilecektir. Allah zalimleri sevmez.” (Ali İmran 57)

“İyi hareket edenin ecirini zayi etmeyiz. Doğrusu, inanıp yararlı iş yapanlara, işte onlara, içlerinden ırmaklar akan Adn cennetleri vardır. Orada altın bilezikler takınırlar, ince ve kalın ipekliden yeşil elbiseler giyerek tahtları üzerinde otururlar. Ne güzel bir mükâfat ve ne güzel yaşanacak yer!” (Kehf 30-31)

“Ama inanıp yararlı iş işleyenlerin konakları Firdevs cennetleridir. Orada temelli kalırlar, başka bir yere gitmek istemezler.” (Kehf 107)

2-Allah inananların günahlarını bağışlar.

“Doğrusu Ben, tevbe edeni, inanıp yararlı iş işleyerek doğru yola gireni bağışlarım.” (Taha 82)

“İnanıp yararlı iş işleyenlerin kötülüklerini, andolsun ki, örteriz; onları, yaptıklarından daha güzeli ile mükâfatlandırırız.”(Ankebut 7)

3-Allah iman edenlerin kötülüklerini iyiliğe çevirir ve merhamet eder.

“Ancak tevbe eden, inanıp yararlı iş işleyenlerin, işte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve merhamet eder.” (Furkan 70)

4-Allah inananları kurtuluşa ulaştırır.

“Fakat tevbe eden, inanıp yararlı iş işleyen kimsenin, kurtuluşa erenler arasında bulunması umulur.” (Kasas 67)

5-Allah mü'minlerin mükafatlarını kat kat artırır, onları yüksek derecelerde güven içinde yaşatır.

“Ey insanlar! Sizi Bana yaklaştıracak olan ne mallarınız ve ne de çocuklarımızdır; yalnız, inanıp yararlı iş işleyen kimselerin, işte onların yaptıklarına karşılık mükâfatları kat kattır. İşte onlar, yüksek derecelerde, güven içindedirler.” (Sebe 37)

“İnanan, hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat eden kimselere Allah katında en büyük dereceler vardır. İşte kurtulanlar onlardır.” (Tevbe 20)

“Allah, içinizden inanmış olanları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah işlediklerinizden haberdardır.” (Mücadele 11)

6-Allah inanan kullarını altlarından ırmaklar akan cennetlere ebedi kalmak üzere girdirir ve onlara orada tertemiz eşler verir.

“İnananlar ve yararlı işler yapanlara, kendilerine altlarından ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele. Onlara buranın bir ürünü rızık olarak verildiğinde, "Bu daha önce de rızıklandırıldığımızdır şeydir." derler. Bunlar, söylediklerinin benzerleri olarak sunulmuştur. Onlara orada tertemiz eşler vardır ve orada temelli kalırlar.” (Bakara 25)

“İnanıp yararlı iş işleyenleri içinde temelli ve ebedi kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Onlara orada tertemiz eşler vardır. Onları en koyu gölgeliklere yerleştireceğiz.” (Nisa 57)

7-Allah inanan kullarının dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.

“Allah inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlerin ise dostları tağuttur. Onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler. İşte onlar cehennemliklerdir, onlar orada temelli kalacaklardır.” (Bakara 257)

“İnanıp yararlı işler işleyenleri karanlıklardan aydınlığa çıkarmak üzere, size Allah'ın apaçık ayetlerini okuyan bir Peygamber göndermiştir. Kim Allah'a inanır ve yararlı iş işlerse Allah onu, içinde temelli ve sonsuz kalınacak, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Allah ona gerçekten güzel rızık vermiştir.” (Talak 11)

“Allah inananların sahibidir. Kâfirlerin ise sahibi yoktur.” (Muhammed 11)

“Doğrusu İbrahim'e en yakın olanlar, ona uyanlar, bu Peygamber ve inananlardır. Allah inananların dostudur” (Ali İmran 68)

8- Allah mü'minleri her türlü korku ve endişeden emin kılar.

“İnanıp yararlı işler işleyenlerin, namaz kılıp zekat verenlerin Rableri katında ecirleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.” (Bakara 277)

9- Allah mü'min kullarına bol bol rahmet eder ve onları kendisine götüren doğru yola iletir.

“Allah kendisine inananları ve Kitabına sarılanları rahmetine ve bol nimetine kavuşturacak, onları Kendisine götüren doğru yola eriştirecektir.” (Nisa 175)

10-Allah kendisini dost edinenlere üstünlük ve galibiyet verir.

” Kim Allah'ı, Peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki, şüphesiz Allah'tan yana olanlar üstün gelirler.” (Maide 56)

“Allah şüphesiz inananları savunur; çünkü hainleri ve nankörleri hiç sevmez.” (Hac 38)

11-Allah inananlara göklerin ve yerin rahmet kapılarını açar.

“Eğer kentlerin halkı inanmış ve Bize karşı gelmekten sakınmış olsalardı, onlara göğün ve yerin bolluklarını verirdik. Ama yalanladılar; bu yüzden onları, yaptıklarına karşılık yakalayiverdik.” (A'raf 96)

12- Allah iman edenlerin düşmanlarının kalplerine korku salar.

“Rabbin meleklerle, "Ben sizinleyim, inananları destekleyin." diye vahyetti. "Ben inkar edenlerin kalplerine korku salacağım, artık vurun onların boyunları üstüne, vurun her parmağına." dedi.” (Enfal 12)

13-Allah inanan kullarının kalplerini huzura ulaştırır.

“Onlar inanmışlar, kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşmuştur. Dikkat edin, kalbler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur.” (Ra'd 28)

14- Allah inananları dünya ve ahiret hayatında kelime-i tevhid davası üzere destekler.

“Allah inananları, dünya hayatında ve ahirette sağlam bir söz üzerinde tutar; zalimleri de saptırır. Allah dilediğini yapar.” (İbrahim 27)

“De ki: "Kuran'ı, Ruhul Kudüs (Cebrail) Rabbinin katından, inananların inançlarını pekiştirmek, Müslümanlara doğruluk rehberi ve müjde olmak üzere gerçekle indirmiştir.” (Nahl 102)

15-Allah kendisine inanan ve güvenenleri şeytanlardan korur.

“Doğrusu şeytanın, inananlar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde bir nüfuzu yoktur.” (Nahl 99)

16-Allah inananları insanlara sevdendirir.

“İnanıp yararlı iş işleyenleri Rahman sevgili kılacaktır.” (Meryem 96)

17-Allah iman edenleri yeryüzünde hükümran kılar, onların dinini hâkim kılar ve korkularını güvene çevirir.

“Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri sahip ve hâkim kıldığı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve (geçirdikleri) korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vadetti. Çünkü onlar bana kulluk ederler, hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse işte bunlar asıl büyük günahkârlardır.” (Nur 55)

18-Allah inananları kötülük yapanlarla bir tutmaz.

“Yoksa kötülük işleyen kimseler, ölümlerinde ve diriliklerinde kendilerini, inanıp yararlı iş işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!”(Casiye 21)

19-Allah inananlara yürüyecekleri bir nur verir.

“Allah'a ve peygamberlerine inananlara, dosdoğru olanlara ve Allah yolunda şehit düşenlere, işte onlara, Rableri katında nur ve ecir vardır. İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar da, cehennemlik olanlardır.”(Hadid 19)

“Ey inananlar! Allah'tan sakının, Peygamberine inanın ki, Allah size rahmetini iki kat versin; size ışığında yürüyeceğiniz bir ışık var etsin; sizi bağışlasın; Allah bağışlayandır, acıyandır.” (Hadid 28)

20-Allah iman eden kullarını yaratıkların en hayırlıları kılar.

“Fakat, inanıp yararlı iş işleyenler, işte onlar da, yaratıkların en iyileridirler.” (Beyyine 7)

d-Mü'min isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1- Allah'ın eman ve güvencesine girebilmek, dünya ve ahiret sıkıntılarından kurtulmak için imanlarımıza şirki karıştırmamalıyız. Gerek kulluk, gerek boyun eğme ve gerekse yönelik noktasında inançlarımıza şirki bulaştırmamalıyız.

“İman edip imanlarına şirki karıştırmayanlar var ya! İşte onlar için emniyet vardır. Onlar hidayet üzeredirler.” (En'am 82) Bu ayette geçen “Zulüm” kelimesini Peygamber (s.a.v) şirk olarak açıklamıştır.Şirk öncelikle Allah'ın haklarına saygısızlık olduğu için en büyük zulümdür. Yaratan kulluk edilmeye hak sahibidir. Yaratamayan, kendileri de Allah tarafından yaratılanlar kulluğa layık değillerdir.

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk (ibadet) ediniz. Umulur ki, böylece korunmuş (Allah'ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz.” (Bakara 21)

Allah'a kulluk ancak hayatın tamamının O'nun isteklerine göre düzenlenmesi ile gerçekleşir. O'nun arzu ve isteklerine gönül huzuru içinde boyun eğmekle gerçekleşir. Sadece Ramazan ayında oruç tutup, namaz kılmakla veya bazı mübarek gecelerde sabaha kadar kandil beklemekle Allah'a gerçek anlamda kulluk yapılmış olmaz. Kulluk, hayatın tamamında Allah'a teslim olmaktır. Hayatın bütün yönlerinde ve birimlerinde O'na boyun eğmektir.

“O Rab ki, yeri sizin için bir döşek, göğü de bir tavan yaptı. Gökten su indirerek onunla, size besin olsun diye çeşitli ürünler çıkardı. Artık bunu bile bile Allah'a şirk koşmayın.” (Bakara 22)

Allah emretme ve yasaklama yetkisine de sahiptir. Çünkü yaratan O'dur. Yaratamayanlar bizim hayatımıza karışma yetkisine sahip değillerdir. İman edenler Allah'ı mutlak emredici kabul ederler. Hayatlarının tamamını O'nun emir ve direktiflerine göre düzenlerler. İnsanlar üzerinde ilahlık taslayanları hayatlarının hiçbir bölümüne karıştırmazlar.

Allah'ı bir ve her şeyden üstün kabul eden insanların, O'nun dışında birinin buyruğuna boyun eğmeleri ve Allah dışında bir rabb edinmeleri, bir an için bile olsa asla mümkün değildir. Rabb olarak sadece ve sadece, evrendeki tüm yasaların sahibi ve evrenin yöneticisi durumundaki Allah tanınmalıdır. Tüm evrene söz geçirebilmekten aciz bir kimsenin, buyruklarıyla evrene

üstünlük sağlayamazken otoritesiyle insanlar üzerinde üstünlük sağlayan bir rabb konumuna geçmesi asla doğru değildir!

Burunların ötesini görmeyen bütünüyle kör, aciz, bilgisiz, benmerkezci bir sürü uydurma rabblere boyun eğmek yerine, insanların, her şeyden üstün tek Allah'ın Rablığına boyun eğmeleri kuşkusuz en doğru olanıdır. Burada belirttiğimiz eksiklikler, Allah dışındaki tüm uydurma rabbler için geçerlidir. İnsanlığın yaşadığı korkunç perişanlığın temelinde, birçok uydurma rabbler edinerek parçalanma ve kulların söz konusu uydurma rabblerin aralarındaki bencillikler ve çekişmeler doğrultusunda darmadağın olmaları yatmaktadır... Tarih boyunca kimi zaman yeryüzünün sahte rabbleri Allah'ın otoritesini ve rabbliğini kendilerine yamamışlar; kimi zaman da cahil kimseler bilgisizlik, hurafe ve efsanelerin etkisiyle ya da baskı, aldatmaca ve propaganda etkisiyle onlara böylesi bir otorite sunmuşlardır.

Yeryüzünün bu sahte rabbleri, benmerkezcilikten, salt kendini ve koltuğunu düşünmekten; kendi otoritesini sürdürüp güçlendirme noktasındaki o amansız hıristan kendilerini bir an için bile olsa sıyramamaktadırlar. Bu sebeple de otoriteleri için, ama yakın ama uzak vadede, bir tehlike olarak gördükleri tüm güçleri, tüm potansiyelleri ortadan kaldırmak; aldatmacaları gün yüzüne çıkıp sona ermemesi için tüm güçleri, tüm olanakları kendilerine övgüler döktürmeye, kendilerinin borazanlığını yapmaya seferber edebilmekten başka bir şey düşünmemektedirler!²³¹

“Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan; sonra Arş'a istivâ eden; geceyi, durmadan kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örten; güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş durumda yaratan Allah'tır. Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!” (A'raf 54)

“Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimler (ve ideolojiler)den başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.” (Yusuf 40)

Bu ayetlerde Rabbimiz son derece net ve aydınlatıcı bir şekilde bu dinin genel niteliklerini, bu inanç sisteminin temel prensiplerini mükemmel bir biçimde çizmektedir. Yine şirk, tağut ve cahiliye sisteminin temellerini de son derece şiddetli bir biçimde sarsmaktadır. Kulluk edilecek, buyruğuna boyun eğilecek ve şeriatına uyulacak Rabb olmaya gerçek anlamıyla lâyık olan sadece, her şeyden üstün tek Allah'tır. Tanrı birleşip onun varlıklar dünyasında her şeyden üstün bir otoriteye sahip olduğu benimsendiğinde, buna bağlı olarak rabbın de birleşmesi ve onun insanların yaşamında her şeyden üstün bir otoriteye sahip olduğunun benimsenmesi gerekmektedir.

İster beşer türünden olsun, isterse beşer dışındaki ruhlar, şeytanlar, melekler, Allah'ın hâkimi bulunduğu evrensel güçler türünden olsun, söz konusu sahte rabblerin tamamı, rabblik noktasında bir hiçtir, rabblik gerçeğinin en ufak bir niteliğine bile sahip değildir. Rabblik sadece ve sadece, her şeyden üstün ve tek olan, kulların yaratıcısı ve onların tümünden üstün bir konumda bulunan Allah'a aittir... Gelgelelim çeşitli cahili sistemlere ve ortamlara mensup kimi insanlar, söz konusu sahte rabblere, kendi kafalarından bazı isimler yamamakta, bazı sıfatlar takmakta ve de kimi özellikler yakıştırmaktadır. Bunların başında da bu tür sahte rabblere tanınan, hüküm koyma ve otorite yetkisi gelmektedir... Oysa Allah onlara ne böylesi bir otorite tanıdığı, ne de onların doğru olduklarına ilişkin bir delil indirmiştir.

"Egemenlik sadece Allah'ındır. O yalnız kendisine kulluk etmenizi emretmiştir. Dosdoğru din, işte budur. Fakat insanların çoğu bu gerçeği bilmiyor." (Yusuf 40)

²³¹ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup Bakara 21 ve 22. Ayetlerin tefsiri.

Hüküm koyma yetkisi, sadece ve sadece Allah'ın olmalıdır. İlahlığının her şeye egemen olması gereğince hüküm, sadece Allah'a özgüdür. Zira egemenlik, tanrılığın niteliklerindedir. Egemenliğin kendisine ait olduğunu ileri süren ister bir birey, bir sınıf, bir parti, ister bir grup, bir ulus, isterse uluslararası bir örgüt şemsiyesi altında tüm insanlar olsun- tanrılığın nitelikleri noktasından herkesten önce Allah'a savaş açmış demektir. Tanrılığın baş niteliği durumundaki egemenlik noktasında yüce Allah'a savaş açan ve egemenliğin kendisine ait olduğunu ileri süren, yüce Allah'ı apaçık bir biçimde inkâr etmiştir.

Kişiye dosdoğru dinin çerçevesinin dışına çıkaran, tanrılığın baş niteliği konusunda Allah'a savaş açmış bir konuma getiren böylesi bir iddiaya kalkışan kişinin ille de, "**Sizin için, kendimden başka bir tanrı tanımıyorum!**" ya da -tıpkı Firavun gibi açıkça- "**Sizin en yüce rabbiniz benim!**" demiş olması şart değildir. Sadece, Allah dışında egemen konuma gelmiş makamdakileri, otoritenin kaynağı olarak görmek yeterlidir. Bunu yapan, tüm uluslar ya da bir grup insan bile olsa, durum değişmemektedir.

"O yalnız kendisine kulluk etmenizi emretmiştir."

Bu açıklamayı Arap insanının anladığı biçimiyle anlayabilmemiz için öncelikle, sadece bir olan Allah'a özgü kılınan "tapmanın, kulluk etmenin" anlamını iyice kavramamız gerekmektedir...

Ayette bunu ifade için kullanılan "a-be-de" fiilinin sözlük anlamı: itaat etmek, boyun eğmek, kibrini yenip alçak gönüllü olmaktır. Bununla anlatılmak istenen, gerek kulluk noktasında, gerek yasalar ve ahlâki davranışlar noktasında, sadece Allah'a itaat etmek, sadece O'na boyun eğmek, sadece O'nun buyruklarını benimsemektir. Dolayısıyla kulluğun gerçek göstergesi, tüm bu konularda sadece Allah'a boyun eğmektir. Zira Allah, yaratıklarından herhangi bir kimseye değil, sadece kendisine kulluk edilmesini istemiştir

Zira, hüküm yüce Allah'tan başkasına ait olması durumunda, O'na kulluk edebilmek, O'na boyun eğebilmek gerçek anlamda mümkün değildir. Yüce Allah'ın, gerek insanların yaşamı, gerekse varlıklar düzeni için kaderde belirlediği karşı konulamaz hükümlerinde de, insanların yaşamlarına ilişkin belirlediği ve seçimi onların iradesine bıraktığı şeriatındaki hükümlerinde de aynı olgu geçerlidir. O'na boyun eğmek, ancak O'nun tüm hükümlerinin benimsenmesiyle gerçekleştirilebilir.

Hüküm noktasında Allah'la çekişmeye kalkışmak, buna cüret edenin Allah'ın dininden çıkması demektir. -Bu, dinin mutlak ve açık bir hükmüdür!- Çünkü, böylesi bir eylem kişiyi, sadece Allah'a kulluk etme çizgisinin bütünüyle dışına çıkarmaktadır... Hüküm noktasında Allah'la çekişmeye kalkışmak, buna cüret edenlerin Allah'ın dininden kesinkes çıkmasına neden olan düpedüz bir şirktir! Buna cüret edenin iddiasında haklı olduğunu düşünenler; böyle bir kimseye itaat edenler, onun Allah'a ait otorite ve nitelikleri gasbetmesini yüreklerinde de olsa kınamayanlar da onunla aynı akıbete düşmüşlerdir! Allah'ın tartısına vurulduklarında, sonuçta hepsinin durumu aynıdır!²³²

"Dosdoğru din, işte budur."

2-Allah'ın, bizim korkularımızı giderip kalplerimize güven vermesi için bizim de bazı yükümlülüklerimizi yerine getirmemiz gerekir. Öncelikle Kur'an'ın öngördüğü şekilde iman edip salih ameller işlememiz gerekir. Bütün bunları yerine getirirken sadece O'na kulluk edip O'na hiçbir şeyi şirk koşmamalıyız. Bu görev ve sorumlukları yerine getirebilmek için de namazı kılarak bedenlen O'na kul olduğumuzu göstereceğiz. Zekâtı vererek de malî olarak kulluğumuzu sergileyeceğiz. Allah'ın rahmetine ulaşabilmek için bu görevleri yaparken Peygamber'e (s.a.v) itaat etmemiz gerektir.

²³² Fî Zilâli'l-Kur'an. Bak. Yusuf 40. ayetin tefsiri.

“Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri sahip ve hakim kıldığı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve (geçirdikleri) korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vadetti. Çünkü onlar bana kulluk ederler, hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse işte bunlar asıl büyük günahkârlardır.

Namazı kılın, zekâtı verin ve Peygambere itaat edin ki merhamet göresiniz.

İnkâr edenlerin, yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakacaklarını sanmayasın! Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varış yeri!” (Nur 55-57)

Bu ayetler özel olarak, Hz. Peygamber (s.a.) tarafından İslam'ın tebliğ edilmeye başlandığı devirde henüz çok zayıf ve mağdur durumda bulunan Müslümanların bir zaman sonra müşrikleri alt ederek hakimiyeti ele alacaklarını müjdelemektedir. Aynı gerçeğe Enbiya suresinin 105. ayetinde de işaret edilmektedir:

“Andolsun Zikir'den sonra Zebur'da da: "Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır" diye yazmıştık.” (Enbiya 105)

İnkârcılığın, kötülüğün, kötülerin sürekli payidar olamayacağını ve her türlü batılın arzı olduğunu; inancın, iyiliğin, güzelliğin ve hakkın temel ve gerçek hayat kanunu olduğunu ifade etmekte; böylece, bazı zamanlarda inkarcılığın ve kötülüğün yaygınlaşmış olmasına bakarak ümitsizliğe ve kötümserliğe kapılmanın doğru olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu, yüce Allah'ın Hz. Muhammed'in -salât ve selâm üzerine olsun- ümmetinden iyi ameller işleyen mü'minlere kendilerini yeryüzüne egemen kılacağına, kendileri için seçtiği dinlerini, hayat sistemlerini sarsılmaz temellere oturtacağına ve korkularını güvene dönüştüreceğine ilişkin vaadidir. Bu, Allah'ın vaadidir. Allah'ın vaadi ise, gerçektir. Allah'ın vaadi yerine gelir. Ve Allah vaadinden dönmez. Peki bu imanın ve yeryüzüne egemen olmanın gerçek mahiyeti nedir?

Kuşkusuz Allah'ın vaadinin gerçekleşmesine gerekçe olan iman gerçeği, insanın tüm hareketlerini içine alan, tüm hareketlerini yönlendiren büyük bir gerçektir. Bu iman bir kalbe yerleşir yerleşmez tümü de Allah'a yönelik olmak üzere derhal çalışma, hareket, onarma ve inşa etme şeklinde kendini açığa vurur. Bunu yapan kişi Allah'tan başkasını memnun etmeyi düşünmez. Bu, Allah'a itaat etmenin, büyük küçük her konuda onun emrine kayıtsız şartsız teslim olmanın ifadesidir.

İşte hazırlık budur... Allah'a bağlanarak namaz kılmakla kalbi güçlendirmek, cimriliği aşarak zekât vermek suretiyle de nefis ve toplumu arındırmaktır. Peygambere itaat etmek, verdiği hükümden memnun olmaktır. Büyük küçük her işte Allah'ın şeriatını uygulamaktır. Yüce Allah'ın insan hayatı için seçtiği sistemi yürürlüğe koymaktır.

"Ki, Allah'ın rahmetinden pay alabilesiniz."

Yeryüzünde bozulmaktan, düşkünlükten, korkudan, bunalımdan ve sapıklıktan ahirette de ilahi kızgınlıktan, azap ve cezadan kurtulmak suretiyle Allah'ın rahmetinden pay alabilesiniz.

Siz Allah'ın belirlediği hayat sistemine uyduğunuz ve O'na bağlı kaldığınız sürece kâfirlerin hiçbir gücü size üstünlük sağlayamaz. Onlar yeryüzünde egemenlik kurmanıza engel olamazlar. Onların görünürdeki güçleri yolunuza dikilemez. Siz imanınız sayesinde güçlünüz.

Toplumsal düzeniniz ve sahip olduğunuz sayınızla güçlünüz. Gerçi maddi açıdan onlar kadar kalabalık olmayabilirsiniz ama, cihad eden mü'min kalpler harikalar, olağanüstülükler başarırlar.

İslâm, hiç kuşkusuz büyük bir gerçektir. Bu ayetlerde yer alan Allah'ın vaadinin gerçekliğini görmek isteyenler bu gerçeği olanca derinliği ile algılamalıdır. İnsanlık tarihine bakıp yüce Allah'ın bu vaadini doğrulayan örnekleri araştırıp görmelidirler. Onun hakkında kuşkuya düşmeden ve herhangi bir durumda bu vaadin gecikmesi yüzünden sarsılmadan, bu vaadin tüm şartlarını gerçek mahiyetiyle kavrarlar.

Bu ümmet ne zaman Allah'ın belirlediği hayat sistemine uymuşsa, bu sistemi hayatına egemen kılmışsa, her işte onun egemenliğini kabul etmişse, o zaman yeryüzüne egemen olmaya, dinin ve hayat sisteminin sağlam temellere oturmasına ve korkuların güvene dönüşmesine ilişkin Allah'ın vaadi gerçekleşmişti. Ne zaman da bu sistemden ayrılmış mutlaka kafilenin gerisine düşmüştür, aşağılanmıştır. Dinin insanlık üzerinde kurduğu egemenliğine son verilmiş, hayattan uzaklaştırılmıştır. Her yönden korkulu bir hayata mahkûm olmuş, düşmanlara yem olmuştur.

Dikkat edin, Allah'ın vaadi her zaman geçerlidir ve Allah'ın koyduğu şart bellidir. Şu halde, vaadin gerçekleşmesini isteyen Allah'ın koştuğu şartı yerine getirsin. Allah'tan daha iyi sözünde kim durabilir?²³³

3-Allah'ın dinini insanlara sunarken hiçbir güçten korkmamalıyız. Sadece Allah'a güvenerek O'nun yoluna çağırmalı, O'na kulluğa davet etmeliyiz. Allah, kendi yolunda çalışanlara yardım eder. Onların korku ve endişelerini giderir.

“Kim Allah'tan korkarsa Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.” (Talak 2-3)

Allah, Hz. Musa'yı Firavn'u uyarması için görevlendirdiğinde korkmaması gerektiğini, Allah'ın emniyet ve güvencesi altında olduğunu bildirmişti.

“Musa şöyle dedi: Rabbim! Doğrusu, beni yalancılıkla suçlamalarından korkuyorum. Bu durumda içim daralır, dilim dönmez; onun için Harun'a da elçilik ver. Onların bana isnat ettikleri bir suç da var. Bundan ötürü beni öldürmelerinden korkuyorum. Allah buyurdu: Hayır seni asla öldüremezler! İkiniz mucizelerimizle gidin. Şüphesiz ki, biz sizinle beraberiz, her şeyi işitmekteyiz.” (Şuara 12-15)

“Ve "Asâni at!" (denildi). Musa attığı asâyı yılan gibi deprenir görünce dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Musa! Beri gel, korkma. Çünkü sen emniyette olanlardansın" (buyuruldu).” (Kasas 31) Allah ona mucizelerle güven telkin etti.

Allah kendi yolunda çalışanlara da nice ikram ve lütuflarda bulunur.

“Dikkat edin, Allah'ın dostları için hiçbir korku yoktur, onlar mahzun da olacak değildirler. Onlar iman edenler ve (Allah'tan) korkup sakınanlardır.” (Yunus 62,63)

İnsanlık tarihi bunun canlı örnekleri ile doludur. İslam davetçileri kâfirlerin karşısında korkmadan hakkı haykırırlarsa Allah onlara güven telkin eder. Kâfirlerin komplo ve tuzaklarından emin kılar.

²³³ Fi zilalil-Kur'an/Seyyid Kutup Nur suresi 55-57. Ayetlerin tefsiri.

“Ben sizin O'na ortak koştüğünüz şeylerden korkmam. Ancak, Rabbimin bir şey dilemesi hariç.. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ ibret almıyor musunuz? Siz, Allah'ın size haklarında hiçbir hüküm indirmedığı şeyleri O'na ortak koştuktan korkmazken, ben sizin ortak koştüğünüz şeylerden nasıl korkarım! Şimdi biliyorsanız söyleyin, iki guruptan hangisi güvende olmaya daha lâyıktır?” (En'am 80-81)

Allah, kendi otorite ve makamından korkanlara yeryüzünde hâkimiyet yetkisi verir. Yeryüzünü ve nimetlerini onlara varis kılar.

“Ve (ey inananlar!) Onlardan sonra sizi mutlaka o yerde yerleştireceğiz. İşte bu, makamımdan korkan ve tehdidimden sakınan kimselere mahsustur.” (İbrahim 14)

Allah inananları dünya ve ahirette üstün kılar.

“Gevşeklik göstermeyin, üzüntüye kapılmayın. Eğer inanmışsanız, üstün gelecek olan sizsiniz.” (Ali imran 139)

4-Allah şu özelliklere sahip olanları hem dünya korkularından hem de ahiretteki en büyük korkudan emin kılar:

1-Allah'tan gelen hidayete, Kur'an'a ve Peygambere uyanlara korku ve hüzünlenme yoktur.

“Eğer benden size bir hidayet gelir de her kim hidayetime tâbi olursa onlar için herhangi bir korku yoktur ve onlar üzüntü çekmezler.” (Bakara 38)

2-Allah'a ve ahiret gününe iman edenlere korku ve hüzünlenme yoktur.

“Şüphesiz iman edenler, yani Yahudilerden, Hıristiyanlardan ve Sâbiilerden Allah'a ve ahiret gününe hakkıyla inanıp sâlih amel işleyenler için Rableri katında mükâfatlar vardır. Onlar için herhangi bir korku yoktur. Onlar üzüntü çekmeyeceklerdir.” (Bakara 62)

“İman edenler ile Yahudiler, Sâbiiler ve Hıristiyanlardan Allah'a ve ahiret gününe (gerçekten) inanıp iyi amel işleyenler üzerine asla korku yoktur; onlar üzülecek de değillerdir.” (Maide 69)

3-Bütün hayatı ve benliğiyle Allah'a teslim olanlara korku ve hüzünlenme yoktur.

“Bilâkis, kim muhsin olarak yüzünü Allah'a döndürürse (Allah'a hakkıyla kulluk ederse) onun ecri Rabbi katındadır. Öyleleri için ne bir korku vardır, ne de üzüntü çekerler.” (Bakara 112)

4-Allah'ın verdiği imkân ve kabiliyetleri yine O'nun yolunda harcayıp başa kakmayanlara korku ve hüzünlenme yoktur.

“Mallarını Allah yolunda harcayıp da arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimseler var ya, onların Allah katında has mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur, onlar üzüntü de çekmeyeceklerdir.”(Bakara 262)

“Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onları mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler.” (Bakara 274)

5-İmanlarını namaz ve zekat ile pratiğe aktaranlara korku ve hüzünlenme yoktur.

“İman edip iyi işler yapan, namaz kılan ve zekât verenler var ya, onların mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler.” (Bakara 277)

6-Allah'ın dinini yüceltmek için şehit olanlara korku ve hüzünlenme yoktur.

“Allah'ın, lütuf ve kereminden kendilerine verdikleri ile sevinçli bir halde arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehit kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar.” (Ali İmran 170)

7-İman edip durumunu düzelterek Allah ile barışık yaşayanlara korku ve hüzünlenme yoktur.

“Biz, peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kim iman eder ve kendini düzeltirse onlara korku yoktur. Onlar üzüntü de çekmeyecekler.”(En'am 48)

8-Allah'ın elçisine inanıp onunla barışık bir hayat sürenlere korku ve hüzünlenme yoktur.

“Ey Ademoğulları! Size kendi içinizden âyetlerimi anlatacak peygamberler gelir de kim (onlara karşı gelmekten) sakınır ve kendini ıslah ederse onlara korku yoktur ve onlar üzülmeceklerdir.” (A'raf 35)

9-İman edip takvalı yaşayan, Allah'a her konuda teslim olan dostlarına da korku ve hüzünlenme yoktur.

“Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmecekler de. Onlar, iman edip de takvâya ermiş olanlardır.” (Yunus 62)

“Ey kullarım! Bugün size korku yoktur. Sizler üzülmeceksiniz de. Onlar âyetlerimize inanan ve Müslüman olan (kullarım) idiler.” (Zuhruf 68)

10-Allah'ı yegane Rabb kabul edip Kur'an istikametinde yaşayanlara da korku ve hüzünlenme yoktur.

“Rabbimiz Allah'tır” deyip sonra da dosdoğru yaşayanlara korku yoktur ve onlar üzülmeceklerdir.” (Ahkaf 13)

“Şüphesiz “Rabbimiz Allah'tır” deyip sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara: “Korkmayın, üzülmeyin, size vâdolunan cennetle sevinin!” derler.”(Fussilet 30)

11-Cennet sevdahılarına da korku ve hüzünlenme yoktur.

“Tarafımızdan kendilerine güzel âkıbet takdir edilmiş olanlara gelince işte bunlar cehennemden uzak tutulurlar.” “Bunlar onun uğultusunu duymazlar; gönüllerinin dilediği nimetler içinde ebedî kahlırlar.” “En büyük dehşet dahi onları tasalandırmaz. Melekler kendilerini şöyle karşılar: İşte bu size vadedilmiş olan (mutlu) gününüzdür.” (Enbiya 103)

12-Allah yolunda mücadele ederken gevşeklik göstermeyenlere de korku ve hüzünlenme yoktur.

“Gevşeklik göstermeyin, üzüntüye kapılmayın. Eğer inanmışsanız, üstün gelecek olan sizsiniz.” (Ali imran 139)

5-Allah nankörlük yapan toplumları helak etmeden önce onlara açlık ve korku elbisesi giydirir.

“Allah bir şehri örnek verdi. Şehir halkı güvenlik ve huzur içindeydi. Rızık da her yerden bol bol gelmekteydi. Fakat Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler. Böylece Allah yaptıklarına karşılık olarak onlara açlık ve korku elbisesini tattırdı.” (Nahl 112)

Ayeti kerime açlığı ve korkuyu somutlaştırmakta ve giysi olarak tasvir etmektedir. Onları da bu elbiseyi giyerek zevkini çıkararak kimseler olarak nitelendirmektedir. Çünkü zevk insanın duygularında, elbisenin cilde değmesinden daha köklü bir etki bırakmaktadır.

Rızık ve nimetin içinde canlandırıldığı, aynı şekilde mahrumiyet ve yoksulluğun göz önüne getirildiği bu örneğin gölgesinde, yüce Allah onlara helal kıldığı nimetlerden yemelerini emretmektedir. Eğer Allah'a gerçekten iman etmek ve şirkten uzak bir şekilde ona kulluk yapmak istiyorlarsa verdiği nimetlere şükretmelerini emretmektedir.

Peygamber (s.a.v) bazı hadislerinde Allah'ın himayesi ve emniyeti altında olan kimseleri sıralamaktadır. Tespit edebildiğimiz kadarı ile bu hadisleri belirlemeye çalıştık.

"Allah (şu ayetle) ümmetim için bana iki eman indirdi:

1- Sen aralarında olduğun müddetçe Allah onlara (umumi bir) azap vermeyecektir.

2- Onlar istiğfarda buldukları müddetçe Allah onlara azap vermeyecektir" (Enfal 33)

Ben aralarından ayrıldım mı Allah'ın azabını önleyecek ikinci eman olan istiğfarı kıyamete kadar aralarında bırakıyorum.”²³⁴

“Üç kişi kesin olarak Allah'ın himayesi altındadır: Allah'ın mescidlerinden birine gitmek için çıkan kişi. Allah yolunda savaşa çıkan kişi. Hac yapmak üzere çıkan kişi.”²³⁵

“Şu üç kişi Allah'ın güvencesi altındadır:

1-Allah yolunda cihada çıkan bir adam, şehit olup cennete girinceye kadar veya büyük bir mükafat veya ganimetle gazi olarak evine dönünceye kadar Allah'ın emânı altındadır.

2-Namaz için mescide çıkan kimse, ölüp cennete girinceye kadar veya büyük bir mükafatla evine dönünceye kadar Allah'ın güvencesi altındadır.

3-Evine selam vererek giren bir kimse de evinde bulunduğu sürece Allah'ın eman ve garantisi altındadır.”²³⁶

“Kim sabah namazını kılarırsa Allah'ın garantisi altında olur. Allah kendi garantisi altında olan kişiyi mutlaka korur.”²³⁷

“Hasbiyallah ve ni'me'I-Vekîl (Allah bana her konuda yeter. O ne güzel Vekîldir.) sözü, her korkan kimse için bir güven kaynağıdır.”²³⁸

²³⁴Tirmizi/Tefsir 3082

²³⁵ Suyuti, Camiu's-Sağir c.2, hadis no:1880

²³⁶ Ebu Davud, Cihad, 9

²³⁷ Tirmizi 2164

²³⁸ Suyuti, Camiu's-Sağir Had. No: 1963

10-el-MÜHEYMİN

a-Müheymin isminin lügat anlamı:

Müheymin ismi “h-y-m” kökünden gelir. Şahit olan anlamındadır. Gözetleyen, koruyan, denetleyen, uyarıcı, kontrol eden anlamlarında kullanılır.

b-Müheymin isminin ıstılah anlamı:

1-Müheymin; dünyada kendisine kulluk yapanlara eksiksiz karşılık verendir. Müslümanca yaşayıp ölenlere tam bir mükâfat verendir. Onların mükâfatlarını eksiltmeyendir. Onları yaptıklarının en güzeliyle değerlendirendir.

“**Kim zerre miktarı hayır işlerse onu mutlaka görecek.**” (Zilzal 7)

“**..Onlar kıl payı kadar bile haksızlık görmeyeceklerdir.**” (Nisa 49)

“**..Onlar cennete girerler ve zerre kadar zulme uğratılmazlar.**” (Nisa 124)

“**..Onlar için kesintisiz ve devamlı bir ecir vardır.**” (Tin 6)

2-Müheymin; İbn-i Abbas’a göre, insanların yaptıklarını murakabe eden, kontrol eden demektir. Allah şahittir, Rakîbdir, kullarının yaptıklarını kontrol eder, kulun kendisini ve amellerini muhafaza eder.

3-Müheymin; Hasan Basri’ye göre, peygamberi kavlen ve fiilen tasdik etmek demektir.

4-Müheymin; İbni Faris’e göre, şahit anlamındadır. Allah, kullarının amellerini müşahede eder. Onları devamlı görür, kontrol eder. Denetler ve zaman zaman uyarır.

5-Müheymin; emin, kendisine emanet olunan anlamında kullanılır. Allah kendisine güvenilen, emin olarak kabul edilendir.

6-Müheymin; Kurtubi’ye göre, her şeyden yüksek ve yüce olan demektir.

c-Müheymin isminin Kur’an içinde incelenmesi:

Müheymin ismi Kur’an’da iki kez zikredilmektedir:

1-Müheymin ismi, şahit ve tasdik eden anlamında Kur’an’ın bir özelliği olarak zikredilmektedir:

“(Ey Habibim!) Sana kitabı indirdik. O, kendinden öncekileri tasdik eden ve onlar üzerine şahit olan (müheymin) bir kitaptır. O halde sen de Allah’ın indirdiği şeyle hüküm ver. Sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma...” (Maide 48)

2-Müheymin ismi; Allah’ın sıfatı olarak zikredilmektedir:

“O Allah ki, O’ndan başka ilah yoktur. O meliktir, kuddüstür, selamdır, mü’mindir, müheyminidir...” (Haşr 23)

d-Müheymin isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-“Biz her şeyi apaçık bir kitapta yazıp saymışızdır.” (Yasin 12)

Allah, kullarının yaptığı her şeyi tespit eder, muhafaza eder. Ne yaparsak yapalım Rabbimiz bizi kontrol etmektedir. Yaptıklarımızı görmekte ve bir gün karşımıza çıkarmak için bunları yazmaktadır. İyilik yaptığımız zaman insanlar bize teşekkür etmeseler bile, Rabbimiz bu iyiliği bilmektedir ve karşılığını mutlaka verecektir. Müheymin ismine iman eden bir kimse, yaptığı her şeyi sadece Allah’ın hoşnutluğu için yapmalı, kimseden bir karşılık beklememelidir. Yine sakındığı her günaha da, Allah kendisini gözetlediği için sakınmalı ve uzaklaşmalıdır.

Hz. Lokman oğluna nasihat ederken şöyle buyurur:

“Yavrucuğum! Yaptığın iş (iyilik ya da kötülük) bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu bir kayanın içinde veya göklerde yahut da yerin derinliklerinde bulunsa yine de Allah onu senin karşına getirir. Doğrusu Allah en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Lokman 16)

Bizler de çocuklarımızı veya çevremizdeki insanları eğitirken özellikle ihsan duygusunu onlara yerleştirmeye çalışmalıyız. Allah’ın bizi her an gözetlediğini, yaptığımız en ince işi bile kayda aldığını, biz O’nu göremesek de O’nun bizi gördüğünü çocuklarımıza ve çevremizdeki kardeşlerimize öğretmeliyiz.

Cibril hadisinde, Cibril Rasulullah (s.a.v)’a: “İhsan nedir?” diye sorduğunda, O şöyle buyurmuştu: “İhsan, Allah’ı görüyormuşçasına kulluk yapmadır. Sen onu göremesen de O seni görmektedir.”²³⁹

“Rabbin her an gözetlemededir.” (Fecr 14)

²³⁹ Müslim/İman 1. Ebu Davud/Sünnet 17. Nesai/İman 6. Tirmizi 2610. İbni Mace/Mukaddime 9. Ahmed 8/28. İbni Hibban 168. Beyhaki 7/69. Ebu Ya’la 242.

“İki melek insanın sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar. Ağzından ne zaman bir söz çıksa hemen yanında hazır bir gözcü vardır.” (Kaf 17-18)

2-Bu isme iman eden her kişi bilmelidir ki, Allah, zalimlerin karşısında Müslümanları yardımsız bırakmayacaktır. Kafirler de yaptıklarının yanlarına kâr kalacağını zannetmesinler. Allah onların da cezalarını eksiksiz verecektir. Bu isme iman etmek, bizlere güven ve mutluluk verecek. Çünkü Rabbimiz içinde bulunduğumuz sıkıntılı durumdan haberdardır. Kâfirlerin bizim üzerimizde tasarladıkları oyunları da çok iyi bilmektedir. Allah elbette onların tuzaklarını bozacaktır. Bizler Rabbimizden bir emân altındayız. O halde onların b b rlenmeleri, zulmetmeleri bizleri korkutmayacak. Allah Müslümanlara mutlaka ve mutlaka yardım edecektir.

11-el-AZİZ

a-Aziz isminin lügat anlamı:

el-Azîz ismi, “**el-Izzü**” veya “**el-izzetü**” kökünden sıfat olarak türetilmiş bir kelimedir. **Azîz** kelimesinin zıddı, **zelil** kelimesidir. **Aziz** ismi sözlükte, hiçbir zaman mağlup edilemeyen, eşi ve benzeri olmayan, izzet, şeref ve kuvvet veren anlamlarına gelmektedir. Aziz ismi, Kur’an’da **92** kez geçmektedir.

b-Azîz ismiyle beraber kullanılan isimler ve bunlar arasındaki bağlar:

Haşr suresinde Rabbimizin 14 ismi ardı ardına sıralanmıştır. Bu isimlerin sıralanışı rasgele değil, tamamen bir hikmetle yapılmıştır. Her ismin diğer isimle yani siyak ve sibakıyla bir bağlantısı vardır.

Bizler **el-Azîz** ismine kadar sıralanan **er-Rahman, er-Rahim, el-Melik, el-Kuddüs, es-Selam, el-Mümin, el-Müheymin** gibi isimleri iyi kavradığımız zaman, izzet ve şerefe kavuşacağız demektir. Eğer bu isimler bizim hayatımızda olmazsa biz Allah’ı bu isimlerle tanımazsak o zaman izzet ve şerefe kavuşamayız. Zillet içinde yaşamaya devam ederiz

Allah’ın **er-Rahman** olduğunu, **er-Rahim** olduğunu kabullendiğimiz, Allahın rahmetine sığındığımız zaman şerefli ve izzetli olmaya başlayacağız. Hayatımızda Allah **el-Melik** olursa Allaktan başka söz sahibi olmazsa izzete kavuşacağız. Allah’ı **el-Kuddüs** olarak tanırsak bütün eksikliklerden bütün zaafardan, bütün gafletlerden O’nu uzak tutar ve tenzih edersek izzet ve şerefe kavuşacağız. Selametini Allah’tan geldiğine, Allah’ın **es-Selam** olduğuna, esenlik ve mutluluk veren olduğuna inanırsak güvene, izzet ve şerefe kavuşacağız. Rabbimizin **el-Mü’min** olduğuna inanırsak zilletten kurtulacağız, izzete kavuşacağız. Rabbimizin **heymenesini**, otoritesini, hakimiyetini, şahitliğini, koruyuculuğunu, muhafaza ediciliğini ve gözetici olduğunu kabul edersek o zaman izzet ve şerefe kavuşacağız.

Azîz ismi **47** kez **Hakim** ismiyle beraber geçmektedir. Rabbimiz güçlüdür; ama yeryüzünün azizleri gibi hikmetten uzak değildir. Allah her konuda hüküm sahibidir ve her işini hikmetle yapar. Yanlış ve hatalı işlerle uğraşmaz. Allah **Aziz**’dir, güçlüdür, gücünü hikmetle kullanır. Yeryüzünün ceberut zalimleri gibi hikmetsiz bir şekilde gücünü kullanmaz.

Bizler **Azîz** ismine iman ederken **Hakim** ismine de iman etmeliyiz. Allah’ı güçlü ve izzetli kabul ederken hayatımıza hüküm koymaya yetkili olarak da kabul etmeliyiz. Eğer bizler Allah’ın hayatımıza hakim olmasını kabul edersek o da bizi izzet ve şerefle mükâfatlandıracaktır. Eğer bizler Allah’ı hakim olarak kabul etmiyorsak Allah’ın karışmadığı bir hayatı yaşıyorsak o zaman biz ve hayatımız izzetten, şereften yoksun olmaya mahkûmuz demektir.

Tarih boyunca Allah'ın orduları ve şeytanın orduları arasındaki amansız savaş devam etmiştir. Kimi zaman şeytanın orduları, Allah'ın ordularına galip gelmiştir. Rabbimiz belli hikmetlerden dolayı bazen şeytanın ordularına ve avanelerine güç ve iktidar vermiştir. Müslümanlar bunun hikmetini kavramak zorundadırlar. Çünkü ne zaman Müslümanlar gaflet içinde olsalar, cihadı terk etseler, kafirler onların üzerine çullanmaya başlamışlardır. Nasıl ki durağan bir su, belli bir süre sonra kokuşmaya başlarsa hem kendisi pis olacak hem de çevresine pislik yayacaksa Müslümanlar da durağanlaşmaya başladığı zaman, zillet içerisinde yaşayama başladığı zaman, kâfirler artık Müslümanların üzerine çöreklenmeye başlayacaklardır. Tıpkı duran bir suyun üzerine bir sürü pisliklerin, köpüklerin tabakalandığı gibi...

Ancak asıl olan hakır, köpük sonradandır, batıl sonradan gelmiştir. Hak ehli hareketlenmeye, canlanmaya başladığı, Kur'anla bir akışın, bir hareketliliğin içerisine girmeye başladığı zaman Allahın orduları galip geleceklerdir. Artık hareketlenen Müslüman, üzerinde pislik tutmayacaktır. Hem kendisi temiz olacaktır hem de çevresine temizlik saçacaktır. O zaman Müslüman kendi içindeki pislikleri de temizleyecektir. Tıpkı akan suyun yatağındaki tortuları, birtakım kökleri, birtakım kayaları parçalayıp attığı gibi, Müslüman da içindeki zilleti, bencilliği, enâniyeti, egoizmi atacak; bağımsız, özgür bir şekilde, çevreye hayat vererek canlılık vererek izzetle hayatına devam edecektir.

Zaman zaman batıl güçler Müslümanların üzerlerine çöreklenmişlerdir. Bizler onları çok güçlü ve yenilmez gibi görsek de nihayetinde onlar bir köpüktür veya bir köpük tabakası gibidir. Onların işi ufak bir darbeye çok çabuk halledilecektir. Onların evleri, saltanatları, onların izzet ve şerefleri tıpkı örümceğin evine benzer. Ufak bir darbeye onların işi çabucak bitiverecektir. Yeter ki hak ehli kendini temizlemeye, kendini arındırmaya çalışsın. Allah-u Teala hak ehline o zaman yardım edecektir.

Aziz ismi, Kur'an-ı Kerim'de; **Rahîm, Alîm, Kaviyy, Züntikam, Gaffar, Hâmid, Ğafur** ve **Muktedir** isimleriyle beraber kullanılmaktadır.

“**Azizun Rahîm**” Allah azizdir, güçlüdür; ama merhametlidir. Yeryüzünün zalimleri gibi değildir. Allah merhamet sahibidir. Kullarını sever. Kullarının ateşe gitmesini, kulların zulme gitmesini kesinlikle istemez. Bundan dolayı Allah merhamet eder.

“**Azizun Alîm**” Allah azizdir, Alîmdir, bilendir, güçlüdür. Gücünü belli bir ölçüde kullanır. Allah gücünü belli bir hikmet için kullanır.

“**Kaviyyun Aziz**” Allah çok güçlüdür ve şereflidir. Mağlup edilmez. Bugün bazı güçler vardır. Kendilerini çok güçlü zannederler. Ama belli bir süre sonra aziz olmadıkları için mağlup olacaklardır. Saltanatları ve hükümleri bir gün yok olacaktır.

“Azizun Züntikam” Allah azizdir, şerefliidir; ama kendisine karşı savaşanlara, dinine karşı harp ilan edenlere, Allah dostlarına karşı mücadele edenlere züntikamdır. Yani Allah azizdir; ama aciz değildir. İntikam sahibidir. Kendisine savaş ilan edenlerden öç alır.

“Azizun Ğaffar” “Azizun Ğafur” Allah azizdir; ama affedicidir. Kullarının ayıplarını örter. Onları bağışlar.

“Azizun Hamid” Allah azizdir, güçlüdür. Herkes tarafından kendisine hamedilendir. Yeryüzünün azizleri ancak bazı dalkavuklar tarafından övülürler. Oysa Allah öyle değildir. Yeryüzünün bütün canlıları Allah’a hamederler. O’nu tesbih ederler ve överler.

“Azizun Muktedir” Allah hem izzet ve şeref sahibi hem de iktidar sahibidir.

c-Aziz isminin Kur’an içerisinde incelenmesi:

1-Bütün izzet ve şeref Allah’a aittir:

“Kim izzet ve şeref istiyorsa bilsin ki, bütün izzet ve şeref Allah’ındır..” (Fatır 10)

Bu ayete göre bir Müslümanın izzet ve şeref isteyeceği, arayacağı tek makam; Allah’tır. Allah’ın dışındakilerden izzet ve şeref dilemek Müslümana yakışmaz.

“..Allah’ım! Sen dilediğine izzet veren, dilediğini ise zelil kılansın...” (Ali İmran 26)

“İnkârcıların sözleri seni üzmesin. Çünkü bütün izzet ve şeref Allah’a aittir. O işitendir, bilendir.” (Yunus 65)

Bugün kâfirlerin satışmalarına maruz kalan Müslümanlar! Onların iftiraları, sözleri sizi üzmesin, kederlendirmesin, incitmesin, dininizden döndürmesin, sizi gevşekliğe sevk etmesin. Unutmayın ki, izzet ve şeref tamamıyla Allah’a aittir. Siz Allah ile beraber yürüdüğünüz takdirde Allah size de izzet ve şeref verecektir. Siz güçlüsünüz. Arkasında Allah olan bir topluluk hiç zayıf olur mu?

2-Peygamber ve iman edenler de izzetli ve şerefliidir:

“...Asıl izzet ve şeref, ancak Allah’a, Rasulüne ve mü’minlere aittir. Fakat münafıklar bunu bilmezler.” (Munafıkun 8)

Allah, O’nun elçisi ve mü’minler azizdir. Bizler de hakkıyla iman ettiğimiz, Allah ve rasulünün izzetiyle yetindiğimiz, münafıklardan izzet dilenmediğimiz takdirde, Rabbimiz bizleri de zamanımızın izzet ve şeref abidesi Müslümanlarından kılacaktır.

3-Kur’an’ın bir adı da, izzet ve şereftir:

“..Muhakkak ki o; aziz, izzet ve şeref sahibi bir kitaptır.” (Fussilet 41)

Aziz olan Allah'ın, Aziz peygamberine indirdiği bu kitap da Azizdir. Yani Allah kendi özelliğinden Kur'an'a da vermiştir. Kur'an'ı insanlara göndererek kendi izzetinin ipini yeryüzüne indirmiştir. O Aziz ipe yapışanlar, izzete ulaşırlar. Eğer bizler de izzetli ve şerefli olmak istiyorsak şerefli makamlara nail olmak istiyorsak Allah'ın bu Aziz kitabına yapışmalıyız. Kur'an'la bağlantımız ne kadar çoksa izzetimiz ve şerefimiz de o ölçüde olacaktır. Kur'an'ın izzetiyle izzetlenmeyenler, hangi yüksek makamlarda olurlarsa olsunlar, izzetsiz ve şerefsiz olmaya mahkûmdurlar.

Halifeliği döneminde Hz. Ömer Mekke'ye bir vali tayin ediyor. Daha sonra o valiyi Medine'de görüyor. “Sen burada ne arıyorsun? Ben seni Mekke'de görevlendirmedim mi?” diye soruyor. Adam: “Evet ama önemli bir iş için geldim. Yerime de azaldı kölelerimizden İbn Ebza'yı bıraktım” diyor. Hz. Ömer daha çok kızarak: “O kadar sahabenin başına bir köleyi mi bıraktın?” diyor. Adam da: “Evet çünkü o, Kur'an'ı ve Allah'ın hududlarını iyi bilir.” cevabını veriyor. Bunun üzerine Hz. Ömer sakinleşerek: “Dostum Muhammed (s.a.v) şöyle buyurmuştu: **“Muhakkak ki Allah, bu Kur'an sayesinde kimi toplumları yüceltir kimi toplumları ise alçartır.”**²⁴⁰

Şeref ve izzette ölçü birimi, Kur'an'dır. İnsanları değerlendirirken Kur'an'a göre değerlendirmeliyiz. Hayatlarında Kur'an varsa onlar şerefli dirler, değilse şereften uzaktırlar.

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü Kur'an getirilecek ve: “Ey Rabbim beni okuyup hayatım bana göre yaşayan bu kulunu giydir” diyecek. Böylece o kimseye keramet (şeref) tâcı giydirilecek. Sonra Kur'ân: “Ey Rabbim! Ona verdiğin nimeti artır” diyecek. Böylece ona cennet elbisesi giydirilecek. Sonra Kur'ân: “Ey Rabbim ondan razı ol!” diyecek. Allah da ondan razı olacak. Sonra: “Ey kul, oku ve yüksel!” denilecek. Böylece okuduğu her bir ayetle iyilik, sevap ve mükâfatları artırılabacak.”²⁴¹

Allah'ın ayetlerinden kaç tanesini öğrenmiş, hayatımızda uygulamış ve benimsemişsek cennetteki makamımız o ayetler sayısınca olacaktır. Kur'an bir fasıldır, bir ayrıçtır. Kafirle mü'mini birbirinden ayıran ölçüdür.

4-Peygamberin bir adı da Aziz'dir:

“Muhakkak ki size kendi içinizden Aziz olan bir peygamber gelmiştir...” (Tevbe 128)

²⁴⁰ Müslim 817. İbni Mace 218. Darimi 3365. Ahmed 233.

²⁴¹ Tirmizi 2915. Darimi/Fedailu'l-Kur'an 27.

Peygamber (s.a.v) mü'minler için en güzel izzet örneğidir. Aziz olan Kur'an'ın yeryüzündeki izzetli temsilcisidir. Kur'an'ı en iyi anlayan ve yaşayandır. Böyle olunca izzet ve şeref isteyen biz Müslümanlar, Kur'an'ı yaşamayı peygamberden öğrenmeliyiz. O'nun hadisleri ve sünnetleri hayatımızda olmazsa izzet ve şerefe ulaşamayız. Peygamberin hadislerini hayatından dışlayan, kendi kıt akıyla ayetlerle yetineceğini düşünen kimseler, izzet ve şerefe ulaşamazlar.

Ebu Malik el-Eş'ari'den, Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde havzımda ümmetimin benim yanıma gelecek. Ben ise bir adamın kendi devesinden başka develeri sudan uzaklaştırdığı gibi bazı insanları uzaklaştırmaya çalışacağım.” Dediler ki: “Ey Allah'ın Peygamberi! Sen o gün bizi tanıyabilecek misin?” Rasulullah (s.a.v) şöyle cevap verdi: **“Evet, çünkü sizin simanız hiç kimse de bulunmayacak. Bana, abdest izlerinizden dolayı elleriniz ve alınlarınızı bembeyaz nurlu olarak geleceksiniz. İçinizden bir topluluğun ise benim yanıma gelmelerine izin verilmeyecek. Ben: “Onlar benim ashabımdır” diye feryat edeceğim. Melekler ise bana şöyle cevap verecekler: “Sen onların senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun. Senin ardından dinde olmayan şeyler icat ettiler.” Bunun üzerine ben de: “Öylese defolsunlar, defolsunlar” diyeceğim.”**²⁴²

Bugün her Müslüman gücü yettiğince Rasulullah (s.a.v)'ın hadislerini sahih kaynaklardan öğrenmeli ve yaşamaya çalışmalıdır. Böylece Allah Rasulünü tanımış, izzet ve şerefe kavuşmuş olacağız. Bugün bizler o yüce ve şerefli insanı tanımak yerine, birçok cüce, basit ve değersiz insanları tanıyoruz. Çocuklarımıza onların hatalarla dolu hayatları öğretiliyor veya biz öğretiyoruz. Nihayetinde ise çocuklarımız, Müslümanlıklarından bile utanan, izzetsiz kimseler olarak topluma çıkıyorlar.

5-Sırat-ı Müstakim Aziz'dir:

“Sırat” Arap literatüründe çoğulu olmayan, tekil bir kelimedir. Dolayısıyla Allah'ın yolu bir ve tektir. Bizler Allah'ın bu tek yolunda yürümeliyiz. Kimi insanlar, kendilerine birtakım yollar belirler, sonra da: “Allah benim yolumu şu ayetle destekliyor” derler. Biz onlardan olmamalı, hangi yolda yürüyeceğimizi Allah'ın kitabına ve peygamberin sünnetine sormalıyız. Kulaktan dolma bilgilerle veya kendi hevamızdan kaynaklanan şeylerle kendimize yeni yollar çizmeye kalkarsak Allah korusun o yol; şeytanın yoluyla kesişebilir. O yol, bizi cehenneme götürebilir. Çünkü emin değiliz. Şeytan sırat-ı müstakim'in üzerine oturmuş bizim ayağımızı kaydirmaya çalışmaktadır.

²⁴² Buhari/Rekaik 35. Müslim/Taharet 37.

Eğer bizler Allah'ı, peygamberini, kitabını ve yolunu aziz bilirsek herkesten ve her şeyden aziz, üstün tutarsak hayatımızı bu izzetle yaşarsak Rabbimiz bizi şerefli bir zaferle, "Nasran Aziza" ile rızıklandırarak, şerefimizi, izzetimizi daha da çok yüceltecektir.

"O zaman Allah sana şerefli ve izzetli bir yardım/zafer verecektir." (Fetih 3)

İşte o zaman izzet gerçek sahiplerini bulacak, kendisini aziz zanneden yeryüzü kafirleri ve münafıkları zillet içinde mağlup olacaklardır. Ve herkes onların nasıl bir inkılapla devrildiğine şahit olacaktır.

d-Aziz isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler Allah'ın dışındaki ilahların yanında şeref ve izzet aramamalıyız:

"Onlar kendilerine bir izzet ve şeref olsun diye Allah'tan başka ilahlar edindiler. Hayır! Taptıkları o ilahlar, onların ibadetini tanımayacak bilakis onlara düşman kesileceklerdir." (Meryem 81-82)

Kendileri zelil olanlar bize nasıl izzet versinler? Kendileri itibarsız, düşük seviyeli ve adi olanlar, bizim itibarımızı nasıl yüceltsinler? Öyleyse izzetin adresini şaşırılmamalı, şerefsizlerden geçici dünya şerefi dilenmemeliyiz. Onların kapılarında şeref ve izzet aradığımız takdirde, hem Allah'ın izzetinden yoksun kalacağız, hem de şeref dilendiklerimiz kısa bir zaman sonra bize hasım olacaklardır. Müslüman, Allah ile bağını güçlendirdiği oranda şeref sahibi olacaktır. Allah'ın dışındakilere yaltakçılık yaparak, izzet ve şeref elde edilemez.

2-Mü'minleri bırakıp kafirleri dost edinmemeliyiz:

"Mü'minleri bırakıp da kafirleri dost edinenler, onların yanında izzet ve şeref mi arıyorlar. Bilsinler ki, bütün izzet yalnız Allah'a aittir." (Nisa 139)

Münafıklar kendilerini aziz, akıllı, Müslümanları ise sefih ve zelil kabul ederler. Müslüman; izzetiyle, şerefiyle fakirdir, yoksuldur, zindandadır, işkence altındadır, şehit olmuştur, bin parçadır. Ama izzetlidir. Münafık ise rahattır, bolluكتadır, refah içindedir. Dünya standartlarında azizdir. Ancak ikiyüzlü, beş para etmez, onursuz, değersiz ve sefih bir yaratıktır. Bunun böyle olduğunu hem mü'minler hem de kafirler gayet iyi bilirler. Kafirler onları aralarına almaz, işleri düşünce kullanır, sonra da kolayca harcarlar.

Medine'de münafıklar zaman zaman Müslümanlardan ayrılır kafirlerle dost olmaya çalışırlardı. Kafirlerle sevgi duyar, onlara Müslümanların sırlarını aktarırlardı. Kafirlerle beraber olduklarında güçlü olacaklarını, izzete kavuşacaklarını zannederlerdi. Oysa hem dünyada hem de ahirette en şerefsiz kendileri oldular. Cehennemde bile kafirlerin altında yer aldılar.

“Şüphe yok ki, münafıklar cehennemın en alt tabakasındadırlar. Artık onlara bir yardımcı da bulamazsın.” (Nisa 145)

3-Firavunların yanında izzet ve şeref aramamalıyız:

“Bunun üzerine iplerini ve değneklerini atarak: “Firavun’un izzetine yemin olsun ki, elbette bizler galip geleceğiz” dediler.” (Şuara 44)

Sihirbazlar izzeti Firavun’un yanında aramış, onun izzetine güvenerek galibiyet ummuşlardı. Ancak Firavun’un izzeti, Allah’ın izzetiyle donatılmış Hz. Musa’nın karşısında beş para etmemişti. Bütün âleme zelil olmuş, küçük düşürülmüştü. Firavunların saraylarında olan her Müslüman, onları aziz kabul etmez, izzeti Allah’tan beklerse Allah onları da Hz. Musa’yı aziz kıldığı gibi aziz kılacak, Firavunların zelil oluşunu âleme gösterecektir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Her kim bir zalim ile birlikte zulmünde ona yardımcı olmak üzere yürüyecek olursa yüce Allah ayakların kaydığı o günde sıratın üzerinde onun ayaklarını kaydıracaktır.”²⁴³

Bizler Firavunlara itaat etmeyeceğiz. Onlara asla yardım etmeyeceğiz. Birkaç parça kemik uğruna kendi izzetimizi ve şerefimizi onlara satmayacağız.

4-Dünyalıkları, malları ve evlatları izzet ve şeref ölçüsü olarak görmeyeceğiz:

“Bahçe sahibi, arkadaşıyla konuşurken şöyle dedi: “Ben malmülk bakımından senden daha zenginim. İnsan sayısı bakımından da senden daha güçlü ve şerefliyim.” (Kehf 34)

Gururlu ve kibirli insanlar, dünyayı gözlerinde putlaştıranlar, dünyayı yegâne hedefleri haline getirenler; izzeti ve şerefi malda, mülkte arıyorlar. Malmülkleri ne kadar çoksa, etraflarında yardakçıları, dalkavukları ne kadar fazlaysa kendilerini o kadar şerefli ve izzetli zannediyorlar.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, onların bütün gayretleri, mideleri; şerefleri, dünyalıkları; kibleleri, kadınları; dinleri, dirhem ve dinarlarıdır. Onlar yaratıkların en kötüsüdürler ve onların Allah katında hiçbir nasipleri yoktur.”²⁴⁴

²⁴³ el-Kudâi, Müsnedu’s Şihâb, I, 315.

²⁴⁴ Kenzu’l-Ummal/Kitabu’l-Fiten 31183.

Bizler, dünyanın bu nimetlerinin Allah tarafından olduğunu bilmeli, bunlarla övünüp kibirlenmemeliyiz. Bunları izzet ve şeref ölçüsü kabul etmemeliyiz. Allah'ın nice yoksul, kimsesiz kulları vardır ki, Allah'a yakınlıklarından dolayı zenginlerden daha değerli, daha izzetli ve şereflidir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Ümmetinden öyle kimseler vardır ki, birinizin kapısına gelip bir dinar istese vermezsiniz. Bir dirhem istese yine vermezsiniz. Bir kuruş istese yine vermezsiniz. Fakat o, Allah'tan cenneti isteyecek olsa hemen verir. Eğer Allah'tan dünyayı isteyecek olsa vermez. Dünyayı o kişiye vermemesi onu küçük gördüğü için değildir. Öyle kimseler eski elbise giyerler, kimse onlara iltifat etmez. Ama bir konuda Allah'a yemin edecek olsalar Allah onların yeminlerini doğru çıkarır.”²⁴⁵

5-Allah'ın Aziz oluşunu şeytanın kabul edişi gibi kabul etmemeliyiz:

“Şeytan dedi ki: “İzzetine yemin olsun ki, onların hepsini azdıracığım. Ancak ihlas sahibi olan kulların müstesna.” (Sad 82-83)

Ayette gördüğümüz üzere, şeytan Allah'ın izzetini ve şerefini kabul etmektedir. Allah'ın izzeti üzerine yemin etmektedir. Ancak buna rağmen hatasına devam etmekte, gurur ve kibrini sürdürmektedir. Bizler de Allah'ın izzetini kabul eder ama kendi bildiğimiz gibi yaşamaya, kendi anladığımız şekilde izzetli olmaya devam edersek şeytandan hiçbir farkımız kalmayacaktır. Allah'ın izzetini bilmemizin, hatta o izzet üzerine yemin etmemizin bize hiçbir faydası olmayacaktır.

6-Allah'ın Aziz oluşuna gerçekten iman edersek kafirler bundan rahatsız olacaklardır:

“Onlardan sırf Aziz ve Hamid olan Allah'a iman ettikleri için intikam aldılar.” (Buruc 8)

Ashab-ı Uhdud, zalimlerden oluşan bir topluluktur. Kazmış oldukları hendekleri ateşle doldurmuş, Müslümanları bu hendeklere atarak onlara azap ediyorlardı. Hendeklerin etrafına da masalarını kurup onları neşe içinde seyrediyorlardı. Bütün bunların tek sebebi, o Müslümanların Aziz ve Hamid olan Allah'a iman etmemeleriydi. Çünkü onlar Allah'ın izzetiyle yetinmiş, Firavunları aziz kabul etmemişlerdi. Onlar Allah'ı övmüş, Firavunlara dalkavukluk yapmamışlardı. Bu imanları ve tavırlarıyla, Firavunların saltanatlarını sarsmış, onları rahatsız etmişlerdi.

²⁴⁵ Mecmeu'z-Zevaid 10/264.

Bizler de Allah'ın Aziz oluşuna gerçekten iman eder ve bunu hayatımızın her alanında yaşarsak kafirler bizden de rahatsız olacak, bizleri de susturmaya çalışacaklardır, bizden dolayı uykuları kaçacak, kâbuslar göreceklerdir. Allah'ın Aziz oluşuna gerçekten iman etmeyen, hayatlarının her alanında bunu sergilemeyen kimseler, kafirleri rahatsız etmezler, kafirler onlara dokunmazlar.

7-Dünyada kendilerini Aziz sıfatına layık gören kafirlerin, gerçek sonlarını bugünden bilmeliyiz:

“Allah zebanilere emreder: “Tutun onu! Cehennemin ortasına sürükleyin! Sonra başına azap olarak kaynar su dökün! Ve deyin ki; “Tat bakalım! Hani sen kendince azizdin, güçlüydün, şerefliydin!” (Duhan 47-49)

İşte Rabbimiz böylece onlarla dalga geçecek, onların zilletlerini yüzlerine vuracaktır.

8-Kafirlerle karşı izzetli, onurlu ve şerefli durmalıyız:

“Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah sevdiği ve kendisini seven, mü'minlere karşı alçak gönüllü ve şefkatli, kafirlere karşı ise izzetli ve zorlu bir toplum getirecektir. Onlar Allah yolunda cihad ederler. Hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar. İşte bu Allah'ın dilediğine verdiği lütuftur. Allahın lütfu ve ilmi geniştir.” (Maide 54)

Bizler kafirlerin ve munafıkların kınamalarına aldırılmamalı, Allah yolunda cihadımızı sürdürmeliyiz. Müslüman kardeşlerimize karşı hiçbir zaman böbürlenmemeli, büyüklük taslamamalı, onlara alçak gönüllü ve şefkatli davranmalıyız. Kafirlerin karşısında ise hiçbir zaman başı eğik durmamalı, zelil görüntüler sergilememeliyiz. Ellerimiz kelepçeli, her tarafımız yara-bere içinde olsa bile, başımızı dik tutmalı, onların önlerinde eğilmemeli, izzetimizi ayakta tutmalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Sadaka malı eksiltmez. Allah affetmesi sebebiyle kulunun şerefini artırır. Kim de Allah için tevazu (alçak gönüllülük) gösterirse, Allah onun derecesini yükseltir.”²⁴⁶

²⁴⁶ Müslim/Birr ve Sıla 19. Tirmizi 2029.

12- el-CEBBÂR

a-Cebbar isminin lügat anlamı:

1-Cebbar; zayıfı güçlendiren, kırık gönülleri tamir eden, kırığı onararak kırık kemikleri birbirine kaynaştıran, zoru kolaylaştıran, sabır ve metanet veren, sabredenlere büyük mükâfatlar vadeden kendine boyun eğenlere çeşitli kerametler ve ikramlar veren, kullarının bozulan düzenlerini ıslah edendir.

2-Cebbar; her şeye hakim ve galip olandır. Her şey belli bir noktada ona boyun eğer.

3-Cebbar; her şeyden yüce olandır.

4-Cebbar; istediğini zorla yaptıran, yarattıklarını kurallarına uymaya mecbur edendir.

b-Cebbar isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Cebbar kelimesi Allahın güzel ismi olarak sadece Haşr Suresinde geçer. Özellikle el-Aziz isminin ardından gelir.

Allah; **Rahman, Rahîm, Melik, Kuddûs, Selam, Mü'min, Müheymin** ve **Aziz** isimlerine iman eden mü'minlerin yaralarını sarar, dertlerine çareler bulur, kırılmış gönüllerini onarır.

2-Cebbar kelimesi Arap literatüründe "Ezdam (iki zıt anlamı birlikte taşıyan) kelimelerdendir. Allah için kullanıldığında; dilediğini zorla yaptıran, yaraları saran, dertlere derman olan, tedavi eden anlamındadır. Kullar için kullanıldığında ise; zorba, anne-babasına asi olan, azgın ve sınır tanımaz anlamlarına gelir.

"Hud kavmine dedi ki: **"İnsanları yakaladığınız zaman cebbar ve zorbalılar olarak mı yakalıyorsunuz?"** (Şuara 130)

c-Cebbar isminin hadislerde incelenmesi:

Rasulullah (s.a.v) iki secde arasında şöyle dua ederdi:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ، وَارْحَمْنِي ، وَاهْدِنِي ، وَاجْبُرْنِي ، وَعَافِنِي ،
وَارْزُقْنِي ، وَارْفَعْنِي

"Allah'ım beni bağışla, bana merhamet et, bana hidayet et, beni güçlendir, zayıflığımı ortadan kaldır, bana afiyet ver, beni rızıklandır ve beni yücelt." ²⁴⁷

²⁴⁷ Ebu Davud 850. Tirmizi 284.

d-Cebbar isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizin **Cebbar** sıfatına hakkıyla iman etmeliyiz. Zayıfları güçlendiren, yaraları saran, kırıkları onaran, dertlere derman olan, şifa olan, her şeye galip ve hakim olan, kullarını ne kadar azgın olurlarsa olsunlar kendisine boyun eğdiren olarak tanınmalıyız.

Böylece gücü, şifayı, dermanı Allah'tan beklemeliyiz. Rasulullah (s.a.v)'ın ve ashabının duaları gibi biz de Rabbimize dua etmeliyiz. Böylece hayatımızın her alanında Allah bize yetecek, kırılmış taraflarımızı onaracak, eksik ve zayıf taraflarımızı tamamlayacaktır.

Bireysel, ailevi, toplumsal, ekonomik, iktisadi ve siyasi bütün sorunlarımızı Allah'a arz eder, O'ndan yardım diler, O'nun razı olduğu yol ve yöntemleri takip edersek O da bizim her konudaki sıkıntımızı giderecektir.

2-İnsanlar istemeseler de Allah'ın Cebbar özelliğini kabul etmek zorunda kalırlar. Allah'ın evren ile ilgili koyduğu yasalara uymak zorundadırlar. Allah'ın koyduğu tabiat kanunlarına uymama gücüne sahip değillerdir. Fıtratın biyolojik ve fiziki yasalarına her insan uymak zorundadır.

3-Hz. Yahya ve Hz. İsa gibi olmalıyız.

“Tarafımızdan Yahya'ya bir kalp yumuşaklığı ve temizlik verdik. O Allah'tan çokça sakınırdı. Anne-babasına iyi davranırdı. O isyankâr bir zorba/cebbar değildi.”
(Meryem 13-14)

“İsa dedi ki: Allah beni anneme karşı saygılı kıldı. Beni bedbaht bir zorba/cebbar yapmadı.” (Meryem 32)

Cebbarlığın, zorbalığın Müslümana yakışmayacağını bilmeli, anne-babamıza, çocuklarımıza ve çevremize yumuşaklıkla muamele etmeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü cehennemden gören iki gözü, işiten iki kulağı, konuşan bir dili olan bir grup yaratık çıkar ve şöyle der:

- **Ben üç kişiye vekil tayin edildim; her inatçı zorbaya, Allah ile birlikte başkalarına ilahlık yakıştırana, resim ve heykel yapana.”²⁴⁸**

²⁴⁸ Tirmizi 2574.

4-Allah'ın ayetlerini inkar eden, peygamberlerine asi olan inatçı ve zorba kimselerin yollarına uymamalıyız.

“İşte Ad kavmi. Rablerinden gelen ayetleri inkar ettiler. Peygambere isyan ettiler ve her inatçı zorbanın emrine uydular. Onlar hem bu dünyada hem de kıyamet gününde lanete tabi tutuldular. Biliniz ki, Ad kavmi Rablerini inkar ettiler. Yine iyi bilin ki, Ad kavmi Allah'ın rahmetinden uzak kılındı.” (Hud 59-60)

Rabbimiz zorbaları ve onlara uyanları bir tutar, aralarında ayırım yapmaz. Zorbaların yoluna uyduğumuz takdirde, (Allah korusun) dünya ve ahirette bir lanet bizi takip edecek ve ebedi olarak Allah'ın rahmeti bizden uzak kılınacaktır.

5-Allah'ın yeryüzü cebbarlarını kendisine mutlaka boyun eğdireceğini bilmeliyiz.

“Kim inkar ederse onu dünyada az bir süre faydalandırır, sonra da cehennem azabına mecbur kılarım. Orası ne kötü varılacak yerdir!” (Bakara 126)

Rabbimiz gücünü ve otoritesini kabul etmeyen kimseleri, dünyadayken bazı şeylere mecbur kılar. Firavun son nefesinde olsa da Allah'a iman etmeye mecbur bırakılmıştır. Kureyşli müşrikler Ebrehe'nin ordusu karşısında, putlarını bırakıp Allah'a yalvarmaya mecbur kalmışlardır. Denizde ne zaman bir fırtına çıksa insanlar diğer tanrılarını unutarak sadece Allah'a yalvarırlar. Rabbimiz böylece kullarını kimi zaman daraltır, başlarına felaketler, sıkıntılar verir ki, kendisini hatırlasınlar, Allah'ın gücünü itiraf etsinler. Allah onları buna mecbur eder. Firavunlar, Nemrutlar, Ebu Cehiller de Allah'ı anarlar. Allah'a yalvarmaktan başka çare bulamazlar.

6-Cebbarların kalplerinin mühürleneceğini unutmamalıyız.

“..Allah büyüklük taslayan her zorba/cebbarın kalbini mühürler.” (Mü'min 35)

Cebbar veya zorba olmak için illa da bir idareci veya devlet başkanı olmak gerekmez. Ailesine karşı cebbar olanlar vardır. Kardeşlerine karşı cebbar olanlar vardır. İşçilerine karşı cebbar olanlar vardır. Öğrencilerine karşı cebbar olanlar vardır.

Unutulmamalı ki her zorbalık, kalpte bir siyah nokta demektir. Kalbe küçük bir kilidin vurulması demektir. Zincirin ucuna bir halka eklenmesi demektir. Her siyah noktada imanın bir kısmı kalbi terk eder. Sonunda kapkara ve kaskatı bir kalp Allah tarafından bir daha açılmamacasına mühürlenir. Artık o kalpte iman yeşermez. Merhamet filizlenmez.

7-İnsanları Müslüman olmaları için zorlayamayız. Peygamber bir zorba değildi.

“Biz o kafirlerin söylediklerini çok iyi biliyoruz. Sen onların üzerinde bir cebbar/zorlayıcı değilsin. Tehdidimden korkanlara Kur’an’la öğüt ver.” (Kaf 45)

Rasulullah (s.a.v) zorba ve cebbar değildi. Bizler de tebliğ etme metodunda zorbaca davranamayız. Bize düşen sadece Allah’ın kitabıyla onlara öğüt vermektir. Kabul etmedikleri takdirde onları zorlamak bizim görevimiz değildir.

8-Allah mü’minleri birbirlerine sevdirebilir. Kalplerine ülfet verir. Medine’de birbirlerine düşman olan Evs ve Hazreç kabilelerinin kalplerine ülfet verdi. Ensar ve Muhaciri birbirlerine sevdirdi. Farklı kavim ve ırklardan olan insanları kardeş ilan ederek aralarına sevgi koydu ve kırgınlıklarını giderdi.

9-Allah Kabe’yi de bizlere sevdirdi. Hiçbir tarihi, turistik özelliği olmayan Mekke’ye insanların akın akın gitmesi Cebbar isminin üzerimizdeki bir tecellisidir. Eğer Allah Kabe’yi bize sevdirmeseydi, hiçbirimiz binlerce kilometre katederek oralara gitmez, birtakım sıkıntılar çekmezdik.

10-Rabbimize Cebbar ismiyle dua etmeliyiz. Rasulullah (s.a.v) iki secde arasında şöyle dua ederdi:

” اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ ، وَاَرْحَمْنِيْ ، وَاَهْدِنِيْ ، وَاَجْبِرْنِيْ ، وَعَافِنِيْ ، وَاَرْزُقْنِيْ ، وَاَرْفَعْنِيْ ”

Allah’ım! Beni bağışla. Bana merhamet et. Beni doğru yola ilet. Benim eksiklerimi tamamla. Bana afiyet ver. Beni rızıklandır. Ve beni yücelt.²⁴⁹

Rasulullah (s.a.v) rukuda ve secdede iken şöyle dua ederdi:

” سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ ، وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ ”

Güç, hükümlerlik, büyüklük ve yücelik sahibini bütün eksik sıfatlardan uzak tutarım.²⁵⁰

²⁴⁹ Ebu Davud 850. Tirmizi 284.

²⁵⁰ Nesai/Tatbik 191.

13- el-MÜTEKEBBİR

a-Mütekebbir isminin lügat anlamı:

- 1-Mütekebbir; büyük ve büyüklenendir.
- 2-Mütekebbir; değerli ve kadri yüce olandır.
- 3-Mütekebbir; bütün ihtişamın sahibidir.
- 4-Mütekebbir; ululuğun son derecesidir.
- 5-Mütekebbir; ihtiyaç ve noksanlığı gerektiren her şeyden münezzehtir.

b-Mütekebbir isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Mütekebbir ismi, sadece Haşr suresinde Allah'a izafe edilerek geçmiştir. Kur'an'da toplam 6 kez geçmektedir. İnsanlar için kullanıldığında boş yere büyüklük taslayan, kibirlenen ve gururlanan anlamlarına gelmektedir.

2-Kibirlenen kimselerin yeri cehennemdir. Allah onların kalplerini mühürler.

“Onlara içinde ebedi kalmak üzere cehennemin kapılarından girin! Kibirlenenlerin yeri ne kötüdür! denir.” (Nahl 29)

“...Allah kibirlenen, büyüklük taslayan her zorba/cebbarın kalbini mühürler.”
(Mü'min 35)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kalbinde hardal tanesi ağırlığı kadar kibir bulunan kimse cennete giremeyecektir.”²⁵¹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kim Allah için bir derece alçak gönüllülük gösterirse buna karşılık Allah onu bir derece yükseltir. Kim de Allah'ın emrine karşı gelerek bir derece kibirlenirse Allah onu bir derece alçaltır, sonunda onu aşağıların en aşağısında kılar.”²⁵²

²⁵¹ Müslim/İman 31.İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 1473.

c-Mütekebbir isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Sadece Rabbimizi büyük ve ulu olarak tanımalı, O'nun büyüklüğünü hayatımızın her alanında benimsemeliyiz.

“Sadece Rabbini büyük tanı!” (Müddessir 3)

“...Tekbir getirerek O'nun şanını büyükle, yücelt!” (İsra 111)

Hayatımızın hiçbir bölümünde Allah'tan daha büyük olarak kimseyi kabul etmemeliyiz. Allah'tan başka sözü dinlenecek, yüceltilecek, zikri gündemde tutulacak olan kimse yoktur. Sadece O, en büyüktür. Müslümanların Allah'ı büyükleme kafirleri her zaman rahatsız etmiştir, bundan böyle de rahatsız edecektir.

Bugün dedelerimizin, ninelerimizin ellerinden tesbih düşürmeyerek rahatça “Allahu ekber” demeleri ve kimsenin buna mudahale etmemesi bizi aldatmasın. Kâfirlerin karşısında söylenen, üniversiteli bir gencin diline düşen “Allahu ekber”, yerinde ve zamanında getirilen her tekbir kâfirlerin yüreklerini titretmektedir.

Onun için bizler Allah'ı hayatımızın her alanında hakkıyla büyükmeli, çocuklarımızı ve gençlerimizi tekbir sözü üzere eğitmeliyiz.

2-Allah'ın ayetleri karşısında büyüklük taslamamalıyız.

“Onlara “Allah'tan başka ilah yok” denildiği zaman kibirle direnirlerdi.” (Saffat 35)

Allah'ın ayetleri karşısında büyükmek, kibirlenmek kâfirlere ait bir özelliktir. Hayatımıza Allah'tan başkalarını karıştırmak O'na ve emirlerine karşı büyükmektir. Allah ile beraber başka ilahlar kabul etmek de yine O'na karşı kibirlenmektir. Allah'ın katındaki melekler O'na ibadet etmekte kibirlenmezler.

“Göklere ve yerde her ne varsa O'na aittir. O'nun huzurunda bulunanlar, O'na ibadet etmekte kibirlenmezler ve yorulmazlar.” (Enbiya 19)

3-Yeryüzü mütekebbirlerinden Allah'a sığınmalıyız.

“Musa dedi ki: “Ben hesap gününe inanmayan her kibirden, benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a sığınırım.” (Mü'min 27)

²⁵² İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 1476.

Bizler mütekebbirlerden Allah'a sığınmalı, bütün dünyaya onlardan beri ve uzak olduğumuzu bildirmeliyiz. Bizler, "Ben bilirim, Allah bana karışmasın, bu zamanın gereklerini ben Allah'tan daha iyi bilirim, ben sizin Rabbinizim, kural ve kanun koyan, sizi terbiye eden benim" diyen her kibirliden Allah'a sığınırız. Onlardan değiliz, onlardan beriyiz.

Bizler biliyoruz ki o kâfirler ne kadar büyüklük taslasalar da muhtaçtırlar. İhtiyaç sahibidirler. Hayatlarını devam ettirebilmek için, Allah'ın nimetlerine ihtiyaç duyarlar. Allah ise hiçbir şeye ihtiyaç duymayandır.

Onlar Allah'ı cahil, gafil ve bilgisiz olarak kabul ediyorlar. Allah'ın yetkilerini sınırlamaya çalışıyorlar. Ramazanlara, mübarek gün ve gecelere, seccadeler ve tesbihlere karışan bir Allah istiyorlar. Onun dışındaki zamanlarda Allah'ı tatile çıkarıyorlar. Allah'ın dünyayı ve insanları yaratıp göklere çekildiğini söylüyorlar, çocuklarımızı bunlara inandırmaya çalışıyorlar.

4-Rabbimizin gücünden güç almalıyız. Yeryüzü mütekebbirlerine karşı O'nun gücüyle ayakta durmalıyız. Biz O'nu hakkıyla tanıdığımız ve kulluk ettiğimiz takdirde, O da bizi güçlü kılacaktır. Öyleyse yeryüzü kâfirlerinden korkmamalıyız. Onların müstekbirce orduları, düzenleri, güçleri ve kuvvetleri karşısında yılmamalıyız. Çünkü bizim arkamızda Rabbimiz var. Bizler Rabbimizin her an bizim yanımızda olduğuna, bize şah damarımızdan bile daha yakın olduğuna inanmalıyız. Böylece yılmadan, gevşemeden O'nun yolunda çalışmaya devam ederiz.

5-Hiçbir zaman Allah ile büyüklük yarışına girmemeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah şöyle buyurdu: Büyüklük ve azamet bana ait sıfatlardır. Kim bu iki sıfattan birisinde benimle yarışmaya kalkarsa o kimseyi cehenneme atarım." ²⁵³

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Zorba ve böbürlenen birtakım kimseler kıyamet gününde küçük karıncalar şeklinde getirilirler ve insanlar ayaklarıyla onları çiğnerler. Bu Allah'ın onlara hiçbir değer vermeyişindedir. Sonunda insanlar arasında hüküm verilip tamamlanır ve bu kimseler Naru'l-Enyâr'a götürülürler. "Ey Allah'ın Rasulü! Naru'l-Enyâr nedir?" diye sorulunca şöyle cevap verdi: "Cehennem halkının sıkılıp suyunun çıkarıldığı yerdir." ²⁵⁴

6-İnsanlara karşı da kibirlenmemeli, gururlanmamalıyız.

Dikkat edersek Rabbimiz kitabında fiillerini anlatırken "Ben" değil de "Biz" der. "Biz indirdik, biz yarattık, biz verdik" gibi ifadeler kullanır. Oysa Allah'ın ortakları veya yardımcıları yoktur. "Ol" der ve dilediği şey olur. Ancak Rabbimiz kullandığı bu üslubuyla bizlere örnek

²⁵³ İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 1474.

²⁵⁴ Müslim/Eşribe 72.

olmayı hedeflemiştir. Yani; “Kibirlenmeye layık olan, büyüklenmeye hakkı olan ben olduğum halde, ben bile kibirlenmiyorum. Siz ne diye kibirleniyorsunuz?” demektedir.

Bizler de her işimizde “Ben” yerine “Biz” demeye çalışacağız. “Ben yaptım, ben ettim, bunlar benim” demek yerine, “Rabbimin lutfuyla, yardımıyla böyle yaptık, şöyle ettik” diyeceğiz.

“..İblis hariç hepsi secde ettiler. O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı. Böylece kâfirlerden oldu.” (Bakara 34)

İlk kibirlenen şeytandı. Bizler (Allah korusun) kibirlenmeye başladıkça şeytanlaşacağız. Şeytanın safında yer alacağız.

Lokman (a.s) oğluna nasihat ederken şöyle buyuruyor:

“Küçümseyerek insanlara karşı yanağını, avurdunu şişirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez. Yürüyüşünde orta yollu ol. Sesini de alçak tut. Unutma ki seslerin en çirkini, eşeklerin sesidir.” (Lokman 18-19)

Yani insanlardan üstün görünmek için ağzını doldura doldura konuşma. İnsanlardan yüzünü çevirme. Çevrenle ilgilen, çevrene iltifat et. İnsanlara tepeden bakma. Seni ve onları yaratanın Allah olduğunu unutma. Yürüyüş tarzında, hayatında orta yollu ol. Gurur ve kibrini ağzından taşıma. Gururla ve kibirle konuşan insanların sesleri, eşeklerin sesine benzer.

Böyle insanlar konuşmalarından, yürüyüşlerinden, edalarından ve tavırlarından çabucak fark edilirler. Bunlar çok bilgili, kültürlü vs. olabilirler. Ancak sahip oldukları bilgileri onları eşek olmaktan kurtarmaz. Rabbimiz Yahudilere de, Allah’a karşı kibirlendiklerinden ve kitaplarına gereken saygıyı göstermediklerinden dolayı “Kitap yüklü eşekler” demektedir..²⁵⁵

²⁵⁵ Bkz: Cuma 5

14-el-HÂLIK

a-Hâlık isminin lügat anlamı:

Hâlık, “halaka” kökünden türetilmiş bir isimdir. Allah’ın sıfatı olarak Kur’an’da 8 kez zikredilmektedir. 4 kez de “**Hâlıkun**” şeklinde çoğul olarak zikredilir. “**Halk**” kelimesi ise 160 defadan fazla geçmektedir.

1-Hâlık; yaratan ve var edendir.

2-Hâlık; bir şeyi ölçüp biçip ayarlamak, bir işi düzgün bir şekilde planlayıp, takdir etmektir.

3-Hâlık; aslı, örneği ve modeli olmadan nesneyi var etmek, bir şeyden başka bir şey icat etmektir.

b-Hâlık isminin Kur’an içerisinde incelenmesi:

“...Allah’tan başka bir yaratıcı var mı?” (Fâtır 3)

“...O her şeyin yaratıcısıdır..” (En’am 102)

“...Onu siz mi yaratıyorsunuz, yoksa yaratan biz miyiz?” (Vakıa 59)

“...Yaratanların en güzeli olan Allah’ın şanı ne yüce, ne mübarektir.” (Mü’minun 14)

“...Muhakkak ki senin Rabbin hakkıyla yaratan, pek iyi bilendir.” (Hicr 86)

Yukarıdaki ayette “**Hâlık**” ismi, mubalağalı olarak “**Hallak**” şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca “**Alîm**” ismiyle beraber zikredilmiştir. Yani Allah yaratırken rasgele yaratmamıştır. Yarattığı her şeyi belli bir amaç için, bir düzen ve intizam içinde yaratmıştır.

“..Her şeyi yaratıp ona bir nizam veren ve mukadderatını takdir eden Allah, yüceler yücesidir.” (Furkan 2)

c-Hâlık isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Hayat programımızı belirlemeye en layık olan, bizi yaratandır. O yarattığının ihtiyaçlarını en iyi bilen değil mi?

“...Yaratan, yarattığını en iyi bilmez mi?” (Mülk 14)

Bizi yaratan Allah, kullarını en iyi bilendir. Ayetlerini indirirken hükümlerini bildirirken sadece 14 asır öncesini değil, bizim zamanımızı da hesaba katmış, bizim durumumuzu da göz önünde bulundurmuştur. Bizler; “Allah’ım! Beni ve bütün evreni yaratan sensin. Ancak bugün şartlar, durumlar senin emirlerine uymuyor. Onun için kusura bakma ben seni değil, yaratmaya gücü yetmeyen günümüzün ilahlarını dinleyeceğim. Onların emirlerine boyun eğeceğim” diyorsak veya bunu ortaya koyan bir hayat yaşıyorsak Allah’ın el-Hâlık ismine iman etmemiş oluruz.

“Dikkat edin! Yaratmak da, emretmek de O’na aittir.” (A’raf 54)

Bizler bugün, çağdaş firavunlara, sahte ilahlara, hayatımıza karışan, programımızı belirleyen kimselere sormalıyız, “Bizi yaratan siz misiniz yoksa Allah mı?” Hepsinin verecekleri cevap “Hayır” olacak. Çünkü Firavunlar ve sahte ilahlar kendilerini hiçbir zaman “Yaratıcı” olarak nitelemezler. Bu konuda Allah ile boy ölçüşemeyeceklerini çok iyi bilirler. Onlar sadece “Rabb” olma iddiasındadırlar. Bizi Allah’ın terbiyesinden çıkarıp kendi terbiyelerine sokma kavgasındadırlar. Bizim de onlara vereceğimiz tek bir cevap var: “Yaratan siz değilseniz emretmek neyinize? Biz sadece bizi yaratana kulluk ederiz. Biz ancak yaratanın emirlerine boyun eğeriz.”

“İşte bu Allah’ın yaratmasıdır. Şimdi gösterin bana, O’nun dışındakiler ne yaratmış!” (Lokman 11)

Göstersizler neler yaratmışlar, eğer değere şayansa onlara ibadet edelim. Onların sözünü dinleyelim.

“Hayır, hiçbir şey gösteremezler. Zalimler apaçık bir sapıklık içindedirler.” (Lokman 11)

Onların ortaya çıkardıkları şey; anarşidir, terördür, savaştır, zulümdür. Onlar eğitim sistemlerinden ahlaksız, şahsiyetsiz, kalitesiz bireyler üretir ve dünyayı cehenneme çevirirler. Becerebildikleri tek şey de budur.

2-İnsanlara türlü türlü örneklerle Allah’ın yaratıcı olduğunu kabul ettirmek yerine, yaratanın hayata hükmetmesi gerektiğini anlatalım.

“Andolsun ki onlara, “Gökleri ve yeri kim yarattı?” diye sorsan “Allah” derler.” (Lokman 25)

Mekkeli müşrikler Allah'ın yaratma sıfatını kabul ediyor, yaratma sıfatına iman ediyorlardı. Yeryüzünde yaşayan milyarlarca insan, Allah'ın yaratıcı olduğunu kabul eder. Bunda herhangi bir problem, bir itiraz söz konusu değildir. Ancak onlar, Allah'ın yaratma özelliğinden sonra gelen sıfatlarına iman etmezler. O sıfatlarla problemleri vardır bu insanların, o sıfatlara itirazları vardır.

Bugün pek çok Müslüman, Allah'ın varlığını ve yaratıcılığını ispatlama gayretindedir. Çiçeklerden arılara, karpuz çekirdeklerinden balıklara varıncaya kadar, araştırmalar yaparak, mucizevi şeyleri insanlara sunarak Allah'ı tanıtmaya çalışmaktadır. Oysa hiçbir kimse; “Arıları falanca, çiçekleri de filanca yarattı” dememiştir, demeyecektir. Bizler Allah'ın isimlerini bir bütün olarak incelemeliyiz. Kur'an'ı bir bütün olarak okumalıyız. Allah'ın yaratıcı olduğunu anlatırken, hüküm koyucu olduğunu da anlatmalıyız. Allah'ın sadece bazı isimlerini anlatanlar, bir ömürlerini buna adasalar da, Esmâ-i Hüsnâ'yı tam olarak kavrayamazlar.

3-Rabbimizin yarattığı şeylerden ibret almalıyız. Yarattığı her güzelliği gördükçe O'na olan yakınlığımız, ibadetimiz ve zikrimiz artmalı.

“Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı zikreder, O'nu hep gündemde tutarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler ve derler ki: “Rabbimiz! Sen bunları boşuna yaratmadın! Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru.” (Ali İmran 191)

Böylece bizler, Rabbimizin yarattığı her nesnede O'nun gücünü, yüceliğini bir kez daha fark edecek, emretmeye en çok hak sahibi olduğunu yeniden idrak edeceğiz. Bundan sonra imanımız, ibadetimiz, kulluğumuz, samimiyetimiz, yakınlığımız, tesbihimiz ve zikrimiz artacak.. Hayatımızın her alanı O'na itaat ve teslimiyetle geçecek.

“İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. Öyleyse O'na kulluk edin...” (Enam 102)

15-el-BÂRÎ

a-Bârî isminin lügat anlamı:

Ber, bür veya Bürû' masterlarından türeyen el-Bârî ismi; yaratmak, yontmak, tesviye etmek, beri etmek anlamlarına gelmektedir. Allah'ın ismi olarak Kur'an'da üç kez zikredilir.

b-Bârî isminin ıstılah anlamı:

1-el-Bârî; her varlığı bir ana maddesi, örneği, modeli, plan ve projesi olmadan yaratandır.

2-el-Bârî; bütün mahlukatın türlerini yaratandır.

3-el-Bârî; ne yaratacağını veya ne yapacağını önceden bilendir.

4-el-Bârî; kalıp ve şekil veren, düzgünleştirendir.

5-el-Bârî; yaratılmışların özelliklerini (ayıp, kusur, eksik vb.) taşımaktan uzak ve beri olandır.

Allah; el-Hâlık ismiyle insanı yaratmayı takdir etmiş, onun plan ve projesini çizmiş, el-Bârî ismiyle de bütün mahlukatı farklı farklı, türlü türlü yaratmıştır. Yaratmasında bütün beşeri zaafardan, eksik ve kusurlardan uzak olandır.

c-Bârî isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

“O Allah; Hâlık'tır, Bârî'dir, Musavvir'dir. En güzel isimler O'na aittir. Göklerde ve yerde olanlar O'nu tesbih etmektedir. O Aziz'dir, Hakim'dir.” (Haşr 24)

“Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen her bir musibet, biz onu yaratmadan önce bir kitapta (nebrae) yazılmıştır. Şüphesiz bu Allah'a göre çok kolaydır.” (Hadid 22)

“...Öyleyse yaratıcımıza (Bârî) tevbe edin...” (Bakara 54)

d-Bârî isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah, el-Bârî ismiyle gerçek Müslümanları kafirlerin hilelerinden ve tuzaklarından koruyacaktır:

“Ey iman edenler! Sakın siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın. Nihayet Allah onu, dedikleri şeylerden temize çıkardı, beri kıldı. O, Allah'ın yanında şerefli idi.” (Ahzab 69)

Rabbimiz kendisi bütün eksik ve noksan sıfatlardan münezzehtir. Gerçekten katında şerefli olan kullarını ise kafirlerin ve müşriklerin söylediği şeylerden uzak kılacak, onları temize çıkaracaktır. Nitekim Rabbimiz Hz. Musa'yı onların söylediklerinden beri kıldı. Hz. Yusuf'u yedi yıl sonra bile olsa iftiralardan temize çıkardı. Peygamberinin sevgili eşi Hz. Aişe'nin temiz ve iftiralardan uzak oluşunu vahiyle bildirdi.

Bizler de peygamberlerin ve ashabın yollarını takip ettiğimiz sürece Allah katında şerefli bir konuma ulaşacağız. Allah, katında şerefli olan bir kulu, dünyadayken rezil-rüsvey etmez. Bütün komplolardan, tuzaklardan, iftiralarından, kara lekelerden onu korur. Sıkıntı verse de sonunda mutlaka yüzünü temize çıkarır, alındaki kara lekeleri siler, yok eder.

2- Allah kafir ve müşriklerden beri olduğunu ilan etmiştir. Bizden de onlardan beri olduğumuzu ilan etmemizi istemiştir:

“Bu, hacc-ı ekber gününde Allah ve Rasulünden insanlara kesin bir bildiri ve ultiomatodur: Allah ve Rasulü müşriklerden beridir, uzaktır...” (Tevbe 3)

el-Bârî ismiyle öğrendiğimiz şeylerden biri de budur. Nasıl ki, Allah ve Rasulünün kafirlerle, müşriklerle bir bağı yoktur, bizim de olmayacaktır, olmamalıdır. Onlara itaatten ve onlarla dostluk kurmaktan beri olmalıyız. Onların taptıkları ilahlardan ve putlaştırdıkları değerlerden uzak olmalıyız. Rabbimiz bize onlarla uzlaşmayı değil, onların karşısında yer almayı emretmiştir:

“...De ki, O ancak bir tek ilahdır. Ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden tamamen uzağım.” (En’am 19)

Öyleyse bizler de yeryüzündeki bütün sahte ilahlara, onlardan beri olduğumuzu ilan edeceğiz. Rabbimiz bize bunu emretmiş, ayrıca bizi “En güzel örnekler” ile desteklemiş, bize yol göstermiştir:

“İbrahim’de ve onunla beraber olanlarda sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: “Biz sizden ve Allah’ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz! Siz bir tek olan Allah’a iman edinceye kadar, bizimle sizin aranızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir...” (Mümtehine 4)

Kafirlerle ve müşriklerle aramızda bir sevgi veya dostluk bağı olmamalıdır. Onlar ne zaman ki, tek bir Allah’a iman ettiler, o zaman bizim dostlarımız ve sevdiklerimiz olurlar. Ama o güne dek aramızda kesin bir düşmanlık, öfke ve kin vardır. Bu şartlar altında onlarla dostluk ilişkisine girmemiz mümkün değildir.

“Allah inananlara Firavun’un eşini örnek olarak gösterdi. Hani o: “Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun’dan ve onun kötü amelinden koru ve beni zalimler topluluğundan kurtar.” demişti.” (Tahrim 11)

Hiz. Asiye zayıf ve zavallı bir konumda iken işkence ve zulüm altındayken kocasının gücünü, kuvvetini ve acımasızlığını en iyi bilirken bu sözleri söyledi. Zulmün sarayında Allah’a iman eden sadece kendisiydi. Buna rağmen gizlenmedi, saklanmadı. Kendisinin Firavun’un amelinden beri ve uzak olduğunu herkese söyledi. Zalim ve kafir bir eşle arasındaki bağı iman bıçağıyla kesti, kopardı.

3-Kafirlerden beri olduğunu ilan etmeyen kimseler, kıyamet gününde onlardan uzak olmak isteyecekler ancak bu beraetin kendilerine hiçbir faydası olmayacak:

“Sakin zulmedenlere meyletmeyin, sonra size de ateş dokunur. Sizin Allah’tan başka dostlarınız yoktur. Sonra yardım göremezsiniz.” (Hud 113)

Dünyadayken müşriklerin ve kafirlerin yanlarında yer alanlar, onlara dalkavukluk yapanlar var ya, onlar bu yaptıklarının ahirette hiçbir faydasını görmeyeceklerdir. Elde ettikleri tek şey, ateş olacaktır.

“İşte o zaman görecekler ki, kendilerine uyulup arkalarından gidenler, uyanlardan hızla uzaklaşırlar. İki taraf da azabı görmüştür. Nihayet aralarındaki bütün bağlar kopup parçalanmıştır.

Onlara uyanlar şöyle derler: “Ah, keşke dünyaya bir kez daha dönmemiz mümkün olsaydı da, onların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsaydık! Böylece Allah onlara, işlerini pişmanlık ve üzüntü kaynağı olarak gösterir ve onlar artık ateşten çıkamazlar.” (Bakara 166-167)

16-el-MUSAVVİR

a-Musavvir isminin lügat anlamı:

Musavvir Rabbimizin ismi olarak Kur'an'da sadece bir kez, Haşr suresinde geçer. Musavvir; tasvir etmek, şekil, suret, özellik, nitelik, birtakım özellikler ve vasıflar vermek anlamlarına gelir.

b-Musavvir isminin ıstılah anlamı:

1-Musavvir; insanların maddi (biyolojik) yapılarını güzelce yaratandır.

2-Musavvir; varlıkları dilediği özellik, seçtiği suret ve farklı biçimlerde yaratandır.

3-Musavvir; insanların manevi (ruhi, psikolojik) yapılarını en güzel bir şekilde tasvir edendir.

c-Musavvir isminin Kur'an içinde incelenmesi:

“Rahimlerde sizi dilediği şekilde biçimlendiren O’dur...” (Ali İmran 6)

Daha annelerinin karnındayken bütün insanların şekillerini, bedensel ve ruhsal özelliklerini tasviye eden Allah’tır.

“Ey insan! Seni yaratıp sonra düzgün ve dengeli kılan, sonra seni dilediği şekilde birleştiren ihsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir?” (İnfitar 6-8)

Rabbimizin yaratması aşama aşama, tabaka tabakadır. Allah yaratmasını sadece “Hâlık” ismiyle sınırlamaz. Yaratmasının her aşamasını farklı bir isimle, farklı bir fiille nitelendirir.

“..Sizi şekillendirdi ve şeklinizi güzel yaptı..” (Teğabun 3)

“Andosun ki biz insanı en güzel şekilde yarattık.” (Tin 4)

İnsanoğlunun yaratılışı gerçekten mükemmel bir yaratılıştır. Allah milyarlarca insanı aynı organ ve uzuvlarla yaratmasına rağmen, hepimizin sureti birbirinden farklıdır. İkizler bile birbirlerinin tıpkısı değildir. Her birimizin elinde beş parmak vardır. Ancak Rabbimiz bütün insanların parmak uçlarını birbirinden farklı olarak yaratmıştır. Hiçbir insanın parmak izi diğer insanın parmak izine benzemez.

“İnsan, kendisinin kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı mı zanneder? Evet, biz onun parmak uçlarını bie eski haline getirmeye güç yetiririz.” (Kıyamet 3-4)

d-Musavvir isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz bizi hem şekil olarak hem de ruh yapısı olarak en güzel şekilde yaratmıştır. Biyolojik yapıyla ruhi yapıyla bir beraberlik ve ahenk arz eder. Çünkü insan tek bir ustanın

elinden çıkmıştır. İnsanların maddi özelliklerinin gıdası nasıl ki, yeme, içme, nefes alma, evlenme gibi şeyler ise, ruhî yönlerinin de bir takım gıdalara ihtiyacı vardır. Ruhsal ve psikolojik yapılarımızın en temel gıdası Kur'an'dır, Allah'ın zikridir.

“Bunlar iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur/mutmain olur.” (Ra'd 28)

Allah'ın en güzel şekilde yaratıp bize emanet ettiği ruhumuzu, kalbimizi O'nun istemediği şeylerle kirletmemeliyiz. Huzuru, sükûneti, tatmin olmayı, O'nun yasaklarında aramamalıyız. Allah'ı anmakla, zikretmekle, gündemde tutmakla, Allah'ın kitabını öğrenmekle, yaşamakla, öğretmekle insanlar huzura ve mutluluğa kavuşacaklardır. Yaratılış gayesini unutan ve Rabbinin emirlerine teslim olmayan kişi hiçbir zaman gerçek huzura ve mutluluğa ulaşamaz.

2-Yarattıklarına suret ve şekil veren daha sonra da onları canlandıran sadece Allah'tır. Canlı resim ve heykel yapmak Allah katında azaba sebep olan davranışlardır.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Her kim bir resim yaparsa Allah o kimseye yaptığı o resme ruh üfleyinceye kadar yani o resmi canlı hale getirinceye kadar azâb edecektir. Gerçekten o resme ruh verebilecek güçte geçildir...”²⁵⁶

İmam Nevevi suret ve heykel yapanları üç kısma ayırmıştır:

1- Tapmak ve ibadet etmek için suret resmi yapan kimse, put ve benzeri şeyler yapan kimse gibidir. Bu kişi kafirdir ve onun için azabın en şiddetlisi vardır.

²⁵⁶ Tirmizi 1751. Nesai/Ziyne 114.

17-el-VEHHAB

a-Vehhab isminin lügat anlamı:

el-Vehhab ismi “hibe” kelimesinden türetilmiştir. Kelime anlamı; karşılıksız, her yerde ve her zaman bağış yapan anlamındadır.

b-Vehhab isminin ıstılah anlamı:

1-Vehhab; hastalara şifa, dertlilere deva verendir.

2-Vehhab; çocuğu olmayanlara çocuk verendir.

3-Vehhab; yolunu kaybedenlere hidayet eden, yol gösterendir.

4-Vehhab; mubalağa ve devamlılık ifade eder. Allah’ın kullarına karşılıksız bir şekilde, sürekli bağışta bulunması bugüne kadar devam etmiştir, bundan sonra da devam edecektir.

c-Vehhab isminin Kur’an içinde incelenmesi:

“Hibe etmek, bağışlamak” ifadesi, Kur’an’da önemli nimetlerden bahsederken kullanılmıştır. Kullarına çocuklar vermek, hüküm, hikmet ve saltanat vermek, yüce bir değer, yüksek bir şöhrat vermek, onları peygamber yapmak gibi önemli nimetler için kullanılmıştır.

“(İbrahim şöyle dedi:) **İhtiyarlığında bana İsmail’i ve İshak’ı bağışlayan/hibe eden Allah’a hamdolsun! Şüphesiz benim Rabbim duaları işitendir.**” (İbrahim 39)

“(Musa şöyle dedi:) **Rabbim bana hikmeti bahşetti/hibe etti ve beni peygamberlerden kıldı.**” (Şuara 21)

“**Onlara (İbrahim, İshak ve Yakub) rahmetimizden bağışta/hibede bulunduk. Kendilerine haklı ve yüksek bir şöhrat nasip ettik.**” (Meryem 50)

“**Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. Dilediğini yaratır. Dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder/hibe eder. Yahut onları hem erkek, hem kız olmak üzere çift verir. Dilediğini de kısır bırakır. O, her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir.**” (Şura 49-50)

el-Vehhab ismi, Rabbimizin ismi olarak Kur’an’da üç kez zikredilmiştir:

1-Akıl sahiplerinin (Ulu’l-Elbab) duasında zikredilir:

“Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize tarafından bir rahmet bağışla/hibe et. Şüphesiz sen Vehhab’sın, lütfu en bol olansın.” (Ali İmran 8)

2-Müşriklerin ileri gelenlerinin hiçbir şeye sahip olmadıklarını anlatan ayetlerin arasında zikredilir:

“Yoksa Aziz ve Vehhab olan Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır?” (Sâd 9)

3-Hz. Süleyman’ın Allah’tan “Hiçbir kimsenin sahip olamayacağı mülkü” istediği duasında zikredilir:

“Rabbim! Beni bağışla. Bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlük ver. Şüphesiz sen Vehhab’sın, daima bağışta bulunansın.” (Sâd 35)

d-Vehhab isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz bunca nimeti bize karşılıksız olarak bahşetmiş, hibe etmiştir. Allah zengindir. Kullarının karşılık vermelerinden müstağnidir. Zaten kulların verebileceklerini veren yine O’dur. Kulların elinde hiçbir şey yoktur. O, Hamid’dir, kendi katında övülmüştür. Melekler O’nu daima övüp yüceltirler. O’nun övülmeye ihtiyacı yoktur.

Ancak bizler Rabbimizi över ve yüceltirse O da bizim kulluğumuzu övecek, kulluk derecemizi yüceltecektir. Bizler şükretmeye devam ettikçe O nimetini artıracak, bağışlarını bol bol bize gönderecektir.

2-Akıl sahiplerinin, “Ey Rabbimiz! Hidayetten sonra kalplerimizi eğriltme.” diye dua ettikleri gibi, biz de Rabbimize yalvarmalıyız. Çünkü Rabbimizin en büyük bağışı ve hibesi, hidayettir. İndirdiği kitabı, gönderdiği peygamberi, gösterdiği Sırat-ı Müstakim’idir. Allah’tan bu bağışın devamını dilemeli, içinde bulunduğumuz hidayetin kıymetini bilmeli ve hidayetimizin artırılmasını temenni etmeliyiz.

Eğer bizler bu nimetlerden sonra Allah’ın kitabıyla bağlantımızı kesersek Allah korusun kalplerimizin eğrilmeye ve yamulmaya yüz tutacaktır. Bundan sonra da ayaklarımız kayacaktır. Kullar eğrilmedikçe Allah onların kalplerini eğriltmez. Kullar kaymadıkça Allah onların kalplerini ve ayaklarını kaydırmaz.

“..Onlar eğrilip yamulunca Allah da onların kalplerini eğriltti, yamulttu. Allah fasıklar topluluğunu doğru yola iletmez.” (Saf 5)

3- Rabbimizden bizlere hayırlı eşler, evlatlar ve zürriyetler bağışlamasını dilemeliyiz.

“Zekeriyya Rabbine yalvararak şöyle demişti: Rabbim, bana tertemiz bir zürriyet bağışla. Şüphesiz sen duaları işitensin.” (Ali İmran 38)

Rahman’ın gerçek kullarının duasıyla Rabbimize yalvarmalıyız:

“Rabbimiz! Bize gözlerimizi aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takva sahiplerine önderler kıl.” (Furkan 74)

4-Rabbimizden hüküm ve hikmet istemeliyiz:

“(Musa:) Rabbim! Bana hikmet bağışla/hibe et ve beni salihlerin arasına kat.” (Şuara 83)

Seyyid Kutup: “İslam hükmetmiyorsa o İslam değildir; Müslüman hükmettirmiyorsa o Müslüman değildir.” der. Bizler hayatımızda Rabbimizin hükmüyle amel etmeyi, bulunduğumuz toplum içinde Allah’ın hükümlerinin hâkim olmasını, Rabbimizin Müslümanlara hüküm yetkisi vermesini istemeliyiz.

Peygamberimiz (s.a.v) bir hadislerinde: “İslam’ın halkaları lime lime dökülecektir. Tıpkı bir ipin liflerinin teker teker koptuğu gibi İslam’ın halkaları da kopacaktır. İlk kopacak halka da hüküm halkasıdır. En son kopacak halka ise namaz halkasıdır.” buyurur.

Hüküm gittikten sonra İslam’ın diğer kurum ve kuruluşları teker teker çözülmeye başlamıştır. Namaz da gerçek anlamda ayakta tutulup ikame edilmediği için gerçek fonksiyonunu kaybetmektedir. İslam; hayata hükmetmek, hayatın tamamını Allah’a teslim etmek amacıyla gelen bir dindir. Oysa bugün İslam adında pek çok din mevcuttur. Herkes kendi tabi olduğuna “İslam” demektedir. Ancak onların “İslam” dedikleri hayata hükmetmekten uzak, kalplerin arasında sıkışıp kalmış duygulardan ibarettir. Müslümanlar hükmeden bir İslam’a tabi olmalı ve Allah’ın hâkimiyetini kabul etmelidirler.

18-er-REZZÂK

a-Rezzâk isminin lügat anlamı:

Rızık kelimesinden türetilen er-Rezzâk ismi; rızık veren anlamına gelmektedir. Mübalağa ve devamlılık ifade eder. Kullarına dilediği gibi ve sürekli rızıklar verendir.

b-Rezzâk isminin ıstılah anlamı:

Rezzâk; kullarının ihtiyaç duyduğu her şeyi verendir.

Rezzâk; canlıların hayatlarını devam ettirebilmeleri için bütün imkanları verendir.

Rezzâk; maddi ve manevi her türlü güzelliği verendir. Rızık; sadece maddi şeyler veya yiyecek, içecek değildir. Araplar, “Ruziktu bi veledin (Bir çocukla rızıklandırıldım)” derler. Buna göre eş, evlat, annesaba, kardeş, arkadaş gibi bütün güzellikler “rızık” kapsamının içindedir.

Rezzâk; görünen ve görünmeyen bütün bağışların sahibidir.

Rezzâk; ismi Allah’tan başka hiçbir insana, sisteme veya otoriteye verilemez.

c-Rezzâk isminin Kur’an içinde incelenmesi:

Rezzâk ismi, Rabbimizin ismi olarak Kur’an’da bir kez geçmiştir:

“Muhakkak ki Allah gerçek Rezzâk’tır. Güç ve metanet sahibidir.” (Zariyat 58)

er-Rezzâk ismi, Kur’an’da 128 defa farklı türevleriyle zikredilmiştir. Bu ayetlerin pek çoğunda Rabbimiz yeryüzünde yaşayan bütün canlıların rızıkını yüklediğini belirtmiştir:

“Yeryüzündeki bütün canlıların rızıklarını Allah verir..” (Hud 6)

“Nice canlı vardır ki, rızıkını yanında taşıyamaz. Onlara da size de rızık veren Allah’tır. O her şeyi işiten ve bilendir.” (Ankebut 60)

Rabbimizin Rezzâk özelliği iki boyutludur. Hem dünyada bütün canlılara rızık verendir. Hem de ahirette iman edip salih amel işleyen kullarına cennet rızıklarını verendir:

“Kim mü’min olduğu halde erkek olsun, kadın olsun güzel amel işlerse, işte bu kimseler cennete gireceklerdir. Ahirette de Allah onları hesapsız bir şekilde rızıklandıracaktır.” (Fatır 40)

“Allah yolunda öldürülen Şehidler sakın ölümler sanmayın. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında rızıklanmaktadırlar.” (Ali İmran 169)

d-Rezzâk isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz tek ve gerçek rızık verici olarak kendisini tanıtmaktadır. (Zariyat 58) Bizler Allah’tan başkalarını rızık verici olarak kabul etmemeliyiz. Hiçbir makamı, sistemi, otoriteyi, kurum ve kurulu Rezzâk olarak görmemeliyiz. Rızık konusunda hiçbir kimseden korkmamalıyız. Allah’ın bizim için takdir etmiş olduğu rızık, nerede olursak olalım gelip bizi bulacaktır. Birileri maaşımızı veriyor, birileri rızıkımıza vesile oluyor olabilir. Bizler bu vesileleri, aracılara “Rezzâk” olarak görmemeliyiz. Başımız dik, onurlu ve şerefli bir şekilde hakkı söylemeye, hakk uğrunda mücadele etmeye devam etmeliyiz. Zalimler bizim rızıkımızı keserler, ekmeğimizi elimizden alırlar diye endişelenmeyeceğiz. Bileceğiz ki, Allah’ın vereceği rızık hiçbir kimse engelleyemez.

2-Rızık derdinden dolayı Yahudileşmemeli, onlara benzememeliyiz. Yahudiler dünyayı elde edebilmek için fitratlarını değiştirdiler. Şahsiyetlerini bozdular. Allah’ın verdiği nimetleri hor gördüler. Kitaplarına saygı duymayıp satır satır değiştirdiler, tahrif ettiler. Allah’ın kitabı üzerinden ticaret yaptılar. Hoşlanmadıkları şeyle geldiği için peygamberlerini öldürdüler. Bundan dolayı lanetlendiler, maymunlara ve domuzlara benzetildiler.

Muhammed ümmetini Yahudiliğe karşı uyararak için indiren Cuma suresinde Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

“Onlar bir ticaret veya eğlence gördükleri zaman hemen ona doğru koşarlar seni ayakta bırakırlar. De ki: Allah’ın yanında bulunan, ticaretten de eğlenceden de daha hayırlıdır. Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır.” (Cuma 11)

Rasulullah (s.a.v) Cuma günü mescidde hutbe okurken, Medine’ye yeni giren bir ticaret kervanının davul sesleri her taraftan duyulmaktaydı. Kervan sesini duyan pek çok Müslüman Rasulullah (s.a.v)’ı ayakta bırakarak kervana doğru koşuyorlar. Ticareti, oyun ve eğlenceyi görünce Peygamberi ayakta dikiyorlar. Rabbimiz de **“Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır”** buyurarak, Peygamberi ayakta bırakmanın büyük saygısızlık olduğunu, bu davranışın Yahudileşmeye doğru bir adım olduğunu bize öğretiyor.

Rasulullah (s.a.v) **“Çoklukla övünmeniz sizi oyaladı”** (Tekasür 1) ayetini tefsir ediyordu. Şöyle buyurdu: **“Âdemoğlu “Malım malım” deyip durur. Ona; “Ey Ademoğlu!**

Yiyip tükettiğin, giyip eskittiğin ve sadaka verip ahirete gönderdiğinden başka malın var mı?” denir.”²⁵⁷

3-Allah’ın bize verdiği rızıklardan Allah yolunda harcamalıyız.

“Allah’a ve Rasulüne iman edin. Sizi, üzerinde tasarrufa yetkili kıldığı şeylerden Allah yolunda harcayın. Sizden iman edip Allah yolunda infak edenlere büyük bir ecir vardır.” (Hadid 7)

Rabbimizin bize vermiş olduğu her rızık O’nun yolunda infak etmeli, seferber etmeliyiz. Malımızdan, canımızdan, ilmimizden, aklımızdan, gücümüzden, sahip olduğumuz her şeyden..

Yeryüzünde açlıktan ölen birtakım insanlar bulunmaktadır. Oysa Allah bütün canlıları rızıklandırmaktadır. Rabbimiz onlara iletinler diye rızık bol bol zenginlere vermiştir. Onları bu konuda imtihan etmek istemiştir. Yapılan istatistiklere bakılırsa dünyada bulunan nimetler, rızıklar, dünya canlıları gibi on misline daha yetecek bolluktur. Ancak bazı gözleri doymak bilmeyen, hırslı ve zalim kimseler mazlumların haklarını gasbetmişlerdir. Batı medeniyeti 3. Dünya ülkelerinin sömürülmesinden ortaya çıkmıştır. Onlar saltanatlarını mazlumların terleri, kanları ve cesetleri üzerine kurmuşlardır.

4-Allah dünyada rızık verirken kafir mü’min ayrımı yapmaz. Hatta kafirlere mü’minlerden daha fazla rızık verir. Çünkü Allah katında dünyanın hiçbir değeri yoktur.

Sehl bin Sa’d (r.a)’dan;

“Biz Zu’l-Huleyfe’de Rasulullah (s.a.v) ile beraberdik. Yürürken şişkinlikten ayağı havaya kalkmış, murdar bir koyun leşiyle karşılaştık. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

-Şu murdar koyun leşinin sahibinin yanında ne kadar kıymetsiz olduğunu görüyor musunuz? Canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki; Allah katında dünya, sahibi yanında şu davarın kıymetsiz oluşundan daha da kıymetsizdir. Eğer dünya Allah katında bir sivrisineğin kanadı kadar değerli olsaydı, ondan hiçbir kafiye bir yudum su bile vermezdi.”²⁵⁸

²⁵⁷ Müslim/Zühd 1. Tirmizi 2342.

²⁵⁸ İbni Mace/Kitabu’z-Zühd 4110.

19-el-FETTÂH

a-Fettâh isminin lügat anlamı:

Fetih kelimesinden türeyen Fettâh ismi; açmak, iki taraf arasında hüküm vermek anlamlarına gelmektedir. Yine Fettâh ismi mübalağa ve devamlılık ifade eder. Yani Allah kıyamete dek bol bol açmaya ve hüküm vermeye devam edecektir. Fetih kelimesi, fiil ve kalıplarıyla beraber Kur'an'da 38 defa zikredilmiştir.

b-Fettâh isminin ıstılah anlamı:

Fettâh; iyilik, bolluk ve rızık kapılarını açandır.

Fettâh; bütün engelleri kaldırandır.

Fettâh; kalp ve basireti örten perdeleri kaldıran, önyargı ve peşin fikirleri giderendir.

Fettâh; bilinmedik perdesini kaldırıp gerçeği ortaya koyandır.

Fettâh; hidayetle ilgili bütün problemleri çözendir.

Fettâh; anlaşmazlıkları gideren, adaleti gerçekleştiren, safları belirleyen, hak ile batılın saflarını birbirinden ayırandır.

Fettâh; kullarına fetihler nasip edendir.

Fettâh; kıyamet gününde hükmü ile insanları ayıran, cennetin ve cehennem kapılarını açandır.

c-Fettâh isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Fettâh; iman eden ve sakınan kullarına bolluk ve bereketlerin kapısını açan olarak şöyle zikredilir:

“O (peygamberlerin gönderildiği) ülkelerin halkı iman etseler ve günden sakınsalardı, elbette onların üzerine gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık. Fakat yalanladılar. Biz de yaptıkları yüzünden onları yakalayiverdik.” (A'raf 96)

el-Fettâh; inkar eden kimselere dünyada biraz faydalansınlar diye bütün nimetlerin kapısını açan olarak şöyle zikredilir:

“Kendilerine yapılan uyarıları unuttuklarında üzerlerine bütün nimetlerin kapısını açtık. Nihayet kendilerine verilenlerden dolayı şımardıkları zaman onları ansızın yakaladık. Birdenbire bütün ümitlerini yitirdiler.” (En'am 44)

el-Fettâh; hak ile batılı ayıran olarak şöyle zikredilir:

“..Rabbimiz bizimle kavmimiz arasında hak ile hüküm ver. Sen hükmedenlerin en hayırlısıdır.” (A’raf 89)

Hz. Şuayb bu duasında, hüküm veren anlamında Fettâh ismini kullanmıştır.

el-Fettâh; kullarına fetih ve zafer veren anlamında şöyle zikredilir:

“Muhakkak ki biz sana apaçık bir fetih verdik.” (Fetih 1)

d-Fettâh isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler Rabbimizin Fettâh olduğunu unutmamalıyız. Bilmeliyiz ki O’nun bize vereceği nimeti, güzelliği ve zaferi hiç kimse engelleyemez.

“Allah’ın insanlara açacağı herhangi bir rahmeti tutup hapseden olamaz. O’nun tuttuğunu O’ndan sonra salıverecek de yoktur. O Aziz’dir, Hakim’dir.” (Fatır 2)

2-Rabbimizden fetihler istemeliyiz ve fethe ulaşabilmek için bedel ödemeyi göze almalıyız. Çünkü Allah bedel ödemeyenlere fethi ve zaferi nasip etmeyecektir:

“Ey iman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak olan ticareti size göstereyim mi? Allah’a ve rasulüne iman eder, canlarınızla ve mallarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır.

İşte bu takdirde O, sizin günahlarınızı bağışlar, sizi zemininden ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerindeki güzel meskenlere koyar. İşte en büyük kurtuluş budur. Seveceğiniz başka bir şey daha var; Allah’tan bir yardım ve yakın bir fetih. Mü’minleri bunlarla müjdele.” (Saf 10-13)

3-Rabbimizden bizim kimliğimizi belirlemesini, bizi kafirlerden ve münafıklardan ayırmasını, onlarla aramızı açmasını istemeliyiz ve bulanık bir hayat yaşamaktan kaçınmalıyız. Biz Hz. Şuayb’ın yaptığı gibi namazımızla, ticaretimizle, hayatımızın her yönüyle kafirlerden ayrılmalıyız. Bu konuda Rabbimize samimiyetle dua edersek Rabbimiz dualarımıza icabet edecek ve bizi onlardan ayıracaktır.

4- Kıyametin bir adı da “Yevmu’l-Feth (Fetih Günü)”tir. Bizler, mazeretlerin kabul edilmeyeceği ve imanın sınanacağı o büyük Fetih günü için azık hazırlamalı ve ciddi bir gayret içine girmeliyiz.

“Eğer doğru söylüyorsanız bu fetih (kıyamet) günü ne zaman derler? De ki: Fetih gününde inkarcılara (o gün ettikleri) imanları fayda vermeyecek ve kendilerine mühlet de verilmeyecektir.” (Secde 28-29)

5-Rasulullah (s.a.v) mescide girerken; **“Allahummeftahli ebvabe rahmetik (Ey Allah’ım! Bana rahmet kapılarını aç)”** diye dua ederdi.²⁵⁹

Bizler de Fettâh ismiyle Rabbimizden, maddi ve manevi bütün rahmet kapılarını üzerimize açmasını istemeliyiz. Bizleri imanla donatmasını, ilimle aydınlatmasını, hilmle süslemesini, takva ile azıklandırmasını, helalle rızıklandırmasını, dünyada ve ahirette afiyet vermesini, bize cennetin kapılarını açmasını ve bizi **“Selam olsun size! Tertemiz geldiniz. Ebedi olarak girin cennete!”** (Zümer 73) sözleriyle karşılaşmasını dilemeliyiz.

²⁵⁹ Nesai 1/90,91,92.

20-EL-ALÎM

a-Alîm isminin lügat anlamı:

İlim kökünden türetilen **el-Alîm** ismi; bilmek, tanımak ve bir şeyin künhüne vakıf olmak anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da en çok kullanılan kelimelerden bir tanesi de ilim kökünden türeyen kelimelerdir.

b-Alîm isminin ıstılah anlamı:

Alîm; semavatı ve içinde olanları bilendir.

Alîm; uçsuz bucaksız yeryüzünü ve onun içindekileri bilendir.

Alîm; gayb alemini ve tüm gaybî konuları bilendir.

Alîm; denizlerde olup biten her şeyi bilendir.

Alîm; yerde ve gökte söylenen her sözü bilendir.

Alîm; insanların bulunduğu her durumu ve yaptıkları her işi bilendir.

Alîm; kalplerde gizlenen düşünce, fikir, niyet ve sırların tamamını bilendir.

Alîm; gözlerin her bakışını ve kalplerin her meylini bilendir.

c-Alîm isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Alîm ismi; Kur'an'da 153 defa Allah'ın ismi olarak zikredilir. Bunların bir kısmını kısaca şöyle sıralayabiliriz:

“Allah zalimleri bilendir.” (Bakara 95)

“Allah bozguncuları bilendir.” (Ali İmran 63)

“Allah muttakileri (takva sahiplerini) bilendir.” (Ali İmran 115)

“Allah göğüslerin içinde olanları bilendir.” (Ali İmran 154)

“Allah insanların yaptığı amelleri bilendir.” (Bakara 283)

“Allah göklerde ve yerde olanlar ve söylenen sözleri bilendir.” (Maide 97, Enbiya

4)

“Allah her şeyi bilendir.” (Bakara 29)

el-Alîm ismi, Kur'an'da şu isimlerle beraber zikredilir: **Hakim, Vasi, Semi', Şakir, Halîm, Aziz, Hallak, Kadir, Fettâh ve Habir.**

d-Alîm isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz bizi nasıl eksiksiz bir şekilde yaratmışsa, getirdiği nizam da aynen öyle eksiksiz ve mükemmel bir nizamdır. Rabbimiz yaratmış olduğu bizlerin nasıl bir hayata ihtiyaç duyduğunu en iyi bilmektedir. Bunun için bize hayat rehberi olarak Kur'an'ı indirmiş ve Rasulünü göndermiştir. Bizleri tam bir ilimle yaratmış ama başıboş bırakmamış, kontrolünden uzaklaştırmamıştır. Mutluluğumuz için birtakım helal ve haramlar çizmiş, cennet yolunun ölçülerini belirlemiştir.

“..Yaratan, yarattığını bilmez mi?” (Mülk 14)

2-Bizler, ilmin kaynağının Allah olduğunu bilmeliyiz. İlim öğrenmek istiyorsak Kur'an'a ve Rasulullah (s.a.v)'ın öğretilerine yönelmeliyiz. Hayatımız ilimle dolsun, hiçbir anımız boş geçmesin istiyorsak Kur'an'la beraberliğimizi artırmalıyız. Diğer ilimler bizim için Kur'an ve sünnet ilminden önce geliyorsa o zaman hayatımızda bir dengesizlik oluşacaktır. Diğer ilimler, Kur'an ve sünnetin daha iyi anlaşılması için öğrenilir. Kur'an'dan uzaklaştırsın diye değil.

Bazıları, “Kur'an'ı anlamak için yetmiş tane ana bilim, yetmiş tane de ara bilim bilmenin gerektiğini” söylüyorlar. Bu insanlar açıkça, “Sizin Kur'an okumanıza, bilinçlenmenize gerek yok, sizler bilinçlenirseniz bizim saltanatımız sarsılır” demektedirler. Acaba sahabeler kaç tane ana ve ara bilim dalı biliyorlardı? Oysa onlar önce Kur'an'la tanıştılar. Allah'ın ilmiyle donatıldılar. Sonra da Allah onları yeryüzünün vârisleri kıldı.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Anlamı düşünülmeden okunan Kur'an'da hayır yoktur. İlimsiz, cahilce yapılan ibadette de hayır yoktur. Gerçek fakih şu üç özelliğe sahip olan kişidir:

1-İnsanları Allah'ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen

2-Allah'ın azabından da emin kılmayan

3-İnsanları Kur'an'dan başka kaynaklara yönlendirmeyen.”²⁶⁰

3-Öğrendiğimiz ilimler takvamızı, Allah'a karşı saygımızı ve korkumuzu artırmalıdır. İlim öğrendikçe günahlarını daha basit gören, samimiyetini kaybeden, her yanlına dinden bir kılıf uyduran kimseler gibi olmamalıyız. Rasulullah (s.a.v) ve ashabı öğrendiklerini, Allah'tan

²⁶⁰ Darimi/Mukaddime 29

daha çok korkmaya ve O'na daha çok saygı duymaya vesile olsun diye öğreniyorlardı. Öğrenmekle kalmayıp ilmi gönüllerine sindiriyor, hayatlarının her bölümünde yaşamaya çalışıyorlardı.

“..Kulları içinde ancak Alîmler, Allah’tan (gereğince) korkarlar..” (Fatır 28)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Şüphesiz ben sizin görmediklerinizi görür, işitmediklerinizi işitirim. Gökler adeta gıcırdadı, gıcırdaması da onun hakkıdır. Gökyüzünün dört parmak bir yer bile kalmaksızın her yerinde Allah’a secde eden melekler vardır. Allah’a yemin ederim ki, eğer benim bildiklerimi bilmiş olsaydınız az güler, çok ağlardınız..”²⁶¹

4-İnsan her konuda sınırlı olduğu gibi, ilim konusunda da sınırlıdır. Allah’tan başka hiçbir kimsenin bilmeyeceği ilimler vardır. Gayb ilmi, kıyamet saatinin ilmi gibi ilimlerin haberi sadece Allah’a aittir.

“Kıyamet saatinin bilgisi sadece Allah katındadır. Yağmuru O yağdırır, rahimlerde olanı O bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır.” (Lokman 34)

“O bütün görülmeyen gaybı bilir. Sırlarına kimseyi muttali kılmaz. Ancak bildirmeyi dilediği peygamberler bunun dışındadır..” (Cin 26-27)

Peygamberimiz (s.a.v)’in hadislerinde bazı gayb bilgileri vardır. Rabbimiz, peygamberine bildirmiştir ve zamanı gelince bu söylenenler gerçekleşmiştir. Ama bunun dışında “Ben gaybı bilirim, gelecekte haber” veririm diyen herkes yalancıdır. Bizler böyle kimseleri reddetmek ve “Sen yalancısın” demekle sorumluyuz. Levh-i Mahfuz’a çıkıp da; insanların ömürlerini, hayatlarını, sonlarını, ölümlerini, kalplerinden geçenleri öğrendiklerini iddia edenleri yalanlamak ve insanlara onların gerçek kimliklerini göstermekle sorumluyuz.

Kıyametin kopacağı saati bildiğini söyleyenler, kıyametin falan yılda kopacağı üzerinde tahminler yürütenler de yalancıdır. Allah onları gaybına muttali kılmamış, sırlarını onlarla paylaşmamış, onlara Levh-i Mahfuz’un sayfalarını açmamıştır.

²⁶¹ İbni Mace/Kitabu’z-Zühd 4190.

21-el-GÂBİD

a-Gâbıd isminin lügat anlamı:

Gabd kökünden türemiş olan **el-Gâbıd** ismi; nimet ve rızıkları belli bir ölçüye göre veren, ruhları bedenden alan, süratle iş yapan anlamlarına gelmektedir. Araplar süratli yürüyen bir kimse için “Raculun gâbıd” derler. Malı elinde tutan bir kimse için ise “Gabeda'l-Meta” derler.

Rabbimizin bu ismi, Kur'an'da özel isim olarak değil, fiil olarak kullanılmıştır. **el-Gâbıd** ismi, Esmâ-i Hüsnâ hadisinde geçmiş ve el-Bâsıt ismiyle beraber zikredilmiştir.

b-Gâbıd isminin ıstılah anlamı:

Gâbıd; dilediği kullarına belli bir gaye ve hedef için darlık ve sıkıntı verendir.

Gâbıd; rızıkları belli bir ölçüye göre taksim edendir.

Gâbıd; ruhları alan, kabzedendir.

Gâbıd; kalpleri daraltandır.

Gâbıd; bütün âlemi kabza-i kudretinde, yani tasarrufunda bulundurandır.

Gâbıd; kullarına verdiği nimetleri istediği an geri alabilendir.

c-Gâbıd isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rızık vermek, almak, daraltmak ve genişletmek anlamında şöyle kullanılmaktadır:

“...Darlık veren de bolluk veren de Allah'tır. Sonunda O'na döndürüleceksiniz.”

(Bakara 245)

2-Gölgeyi hareket ettirmek, kendisine doğru çekmek anlamında şöyle kullanılmaktadır:

“Sonra biz o gölgeyi yavaş yavaş kendimize çekeriz.” (Furkan 46)

3-Yeryüzünün bütün tasarrufunun Allah'ın elinde olduğu anlamında kullanılmaktadır:

“Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler. Kıyamet günü bütün yeryüzü O'nun tasarrufundadır. Gökler O'nun kudret eliyle dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin ortak koştuklarından münezzehtir.” (Zümer 67)

4-Münafıkların ellerini sımsıkı tutmaları ve cimri davranmaları hakkına kullanılmaktadır:

“Münafık erkekler ve münafık kadınlar da birbirlerinin dostudurlar. Onlar kötülüğü emreder, iyilikten alıkoymar ve ellerini sımsıkı tutarak cimrilik ederler. Onlar Allah’ı unuttular, Allah da onları unuttu. Çünkü münafıklar fasıkların ta kendileridir.”
(Tevbe 67)

5-Kuşların kanatları açmaları ve kapamaları anlamında şöyle kullanılmaktadır:

“Üstlerinde kanatlarını açma kapama uçan kuşları hiç görmediler mi? Onları (havada) Rahman’dan başkası tutmuyor. Şüphesiz O, her şeyi görmektedir.” (Mülk 19)

d-Gâbıd isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz kullarını kimi zaman bollukla kimi zaman da darlıkla imtihan eder. Bollukta şükretmeyi, darlıkta ise sabretmeyi bilmeliyiz. Çünkü dünya bir imtihan yeridir ve imtihan soruları her zaman değişebilir.

“Andolsun sizi biraz korku, açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltme ile imtihan ederiz. Sabredenleri müjdele! Onlara bir sıkıntı geldiği zaman; “Biz Allah içiniz ve Allah’a döneceğiz” derler. İşte Rablerinden bağışlama ve rahmet hep onlarıdır ve doğru yolu bulanlar onlardır.” (Bakara 155-157)

İmtihanlarımız hususunda kendimizden daha aşağı ve zor durumda olanlara baktığımız zaman, elimizdeki imkanları daha iyi fark ederiz. Daha çok şükrederiz ve mutlu oluruz. Kendimizden daha zengin durumda olanlara baktığımızda elimizdeki nimetleri küçümser, karamsarlığa düşer, isyan eder ve mutsuz oluruz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Her zaman senden daha aşağıda olanlara bak; sakın senden daha üstün olanlara bakma! Çünkü bu senin Allah’ın nimetlerini küçümsememen için daha uygundur.” ²⁶²

2-Rabbimizin kimi kullarına dünya nimetlerini bol bol vermesi onları sevdiği anlamına gelmediği gibi, kimi kullarına da dünya nimetlerini az vermesi, onları sevmediği anlamına gelmez. Sıkıntılar, hastalıklar, darlıklar, fakirlikler Allah’a yakınlaşma ve arınma vesilemiz olabilir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Mü’minin başına gelen her dert, sıkıntı, bitkinlik, hastalık, incinme, kaygı hatta onu tedirgin eden bir üzüntü bile onun günahlarının dökülmesine vesile olur.” ²⁶³

²⁶² Ebu Nuaym/Hilyetu’l-Evliya 1/66. Kenzu’l-Ummal 44158.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Ümmetimden öyle kimseler vardır ki, birinizin kapısına gelip bir dinar istese vermezsiniz. Bir dirhem istese yine vermezsiniz. Bir kuruş istese yine vermezsiniz. Fakat o Allah’tan cenneti isteyecek olsa Allah ona cenneti hemen verir. Eğer Allah’tan dünyayı isteyecek olsa vermez. Dünyayı o kişiye vermemesi onu küçük gördüğü için değildir. Öyle kimseler eski elbise giyerler, kimse onlara iltifat etmez. Ama bir konuda Allah’a yemin edecek olsalar Allah onların yeminlerini doğru çıkarır.”²⁶⁴

Ebu Said el- Hudri (r.a)’den:

“Miskinleri (fakirleri) seviniz! Çünkü ben Rasulullah (s.a.v)’ın şöyle dua ettiğini işittim: **Allah’ım! Beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür ve beni miskinlerle beraber haşret.**”²⁶⁵

3-Allah, kendi zikrinden yani Kur’an’dan yüz çeviren kimselere dünyada kalp ve geçim darlığı verir. Eğer insanlar hidayeti bırakır da sapıklığı seçerlerse kalplerine hiçbir zaman dinmeyecek olan bir sıkıntı, huzursuzluk ve basınç yerleşir.

“Kim de beni anmaktan yüz çevirirse şüphesiz onun sıkıntılı, dar bir hayatı olacak ve biz onu kıyamet günü kör olarak haşredeceğiz.” (Taha 124)

Onlar dünyada güçlü gibi görünebilirler, ekonomik ve siyasal yönden Müslümanlardan çok daha önde olabilirler. Oldukları her karede mutlu ve şirin pozlar verebilirler. Ancak biz bilmeliyiz ki, onların kalpleri darmadağınaktır. Kalpleri sevgiden, güvenden, huzurdan yoksundur.

“Onlar müstahkem şehirlerde veya siperler ardında bulunmadıkça sizinle toplu halde savaşırlar. Kendi aralarındaki savaşları ise daha çetindir. Sen onları derli toplu sanırsın, hâlbuki kalpleri darmadağınaktır. Böyledir, çünkü onlar aklını kullanmayan bir topluluktur.” (Haşr 14)

²⁶³ Buhari/el-Edebu’l-Müfred 492.

²⁶⁴ Mecmeu’z-Zevaid 10/264.

²⁶⁵ İbni Mace/Kitabu’z-Zühd 4126.

22-EL-BÂSİT

a-Bâsıt isminin lügat anlamı:

Bast kökünden türeyen **el-Bâsıt** ismi; yaymak, açmak, vermek, genişletmek ve döşemek anlamlarına gelir. Kur'an'da Rabbimizin özel ismi olarak değil, fiil olarak geçmektedir. Meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde **el-Gâbıd** ismiyle beraber zikredilir. Bu iki isim birbirlerine zıt anlamdadır, yani müzdevicedir. Onun için iki ismin beraber ve karşılaştırılarak öğrenilmesi daha faydalı olacaktır.

b-Bâsıt isminin ıstılah anlamı:

Bâsıt; kullarına rızıkları yayan ve bol bol verendir.

Bâsıt; kullarına cömertlik elini açandır.

Bâsıt; insanlara ilmî ve bedenî güç verendir.

Bâsıt; bulutları dilediği yere sevk edendir.

Bâsıt; yeryüzünü serip döşeyendir.

c-Bâsıt isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rabbimizin yeryüzünü yayıp döşemiştir:

“Allah, onda geniş yollar edinip dolaşabilirsiniz diye yeryüzünü sizin için bir sergi yapmıştır.” (Nuh 19-20)

2-Allah dilediği kullarını beden, ilim ve fazilet yönünden güçlendirir:

“Peygamberleri onlara: “Bilin ki Allah size hükümdar olarak Talut’u gönderdi” dedi. Bunun üzerine: “Biz hükümdarlığa daha layık olduğumuz halde, kendisine servet ve güç verilmemişken o bize nasıl hükümdar olur?” dediler. “Allah sizin üzerinize onu seçti. İlimde ve bedende ona üstünlük verdi. Allah mülkünü dilediğine/dileyene verir. Allah her şeyi ihata eden ve her şeyi bilendir” dedi.” (Bakara 247)

3-Allah dilediği kullarına rızkı bol bol verip yayar:

“..Darlık veren de bolluk veren de Allah’tır. Sonunda O’na döndürüleceksiniz.” (Bakara 245)

d-Bâsıt isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Rabbimizin verdiği rızka ve nimetlere razı olduğumuz, üstünlüğü malda ve servette görmediğimiz takdirde Allah bizi bedende, ilimde ve fazilette diğer insanlardan üstün kılacaktır. Bizleri imamlar ve önderler olarak seçecektir.

Bizler bedenimizi, ilmimizi, malımızı Allah yolunda harcadığımız, el-Bâsıt hakkı için bol bol yaydığımız zaman üzerimizdeki nimetlerini çoğaltacaktır. Bizim ellerimizle, bizim aracılığımızla Müslümanlara zaferler ve imkânlar verecektir.

23-EL-HÂFİD

a-Hâfîd isminin lügat anlamı:

Hafeda kökünden türemiş olan el-Hâfîd ismi; kanat germek, şefkat göstermek, alçaltmak, derecesini düşürmek anlamlarına gelir. Kur'an'da Rabbimizin ismi olarak değil, fiil olarak zikredilmiştir. El-Hâfîd ve er-Râfî isimleri müzdevicedir, yani zıt anlamlıdır.

b-Hâfîd isminin ıstılah anlamı:

Hâfîd; dilediğini hem dünyada hem de ahirette alçaltandır.

Hâfîd; peygambere ve O'na uyanlara; annebabaya ve mü'minlere şefkat etmelerini, alçak gönüllülük kanatlarını germelerini emredendir.

c-Hâfîd isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Kıyametin bir ismi ve özelliği olarak şöyle kullanılmaktadır:

“Kıyamet koştığı zaman, ki onun oluşunu yalanlayacak hiçbir kimse yoktur. O alçaltıcı (Hâfîda) ve yükselticidir.” (Vakıa 1-3)

2-Annebabaya karşı şefkat ve alçak gönüllülük kanatlarını germek anlamında şöyle kullanılmaktadır:

“Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, annebabanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırlarsa onlara “Öf” bile deme. Onları azarlama, ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanat ger ve: “Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse şimdi de sen onlara öyle rahmet et” diyerek dua et.” (İsra 23-24)

3-Mü'minlere alçak gönüllülük kanatlarını germek anlamında şöyle kullanılmıştır:

“Sakın onlardan bazılarına verdiğimiz dünya malına göz dikme, onlardan dolayı üzülme ve mü'minlerin üzerine alçak gönüllülük kanatlarını ger.” (Hicr 88)

“Sana uyan mü'minlere merhamet kanatlarını ger.” (Şuara 215)

d-Hâfîd isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Alçaklık ve yükseklik kavramlarını Kur'an gözüyle değerlendirmeliyiz. Çünkü mal, mülk, şan, şöhret ve makam gibi basit şeyleri yükseklik ölçüsü olarak görenler, Hâfîda (alçaltıcı) olan bir günde, kıyamet gününde alçalacaklardır.

Şerefimizi, değerimizi ve üstünlüğümüzü günümüz kriterlerine göre değil, Rabbimize göre belirlemeliyiz. Bizler dünyada iken O'nun vereceği şerefi ve üstünlüğü isteyerek yaşarsak, kıyamet günü O bizim şerefimizi daha da yüceltecektir. O'nun vereceği şerefe razı olmayıp da kafirlerden şeref dilenirsek o gün O bizi aşağıların en aşağısına itecektir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kim Allah katındaki yerini bilmek isterse Allah'ın kendi yanındaki yerine baksın. Çünkü Allah kuluna, onun kendisine verdiği değeri verir.”²⁶⁶

Hasan Basri şöyle demiştir:

“Kim Allah katındaki değerinin ne olduğunu bilmek isterse kendisini Kur'an'a arz etsin.”²⁶⁷

2-Annebabamıza şefkat, merhamet ve alçak gönüllülikle kanat germeliyiz. Özellikle yaşlılık dönemlerinde onlara daha çok özen göstermeliyiz. Onları incitecek sözlerden ve davranışlardan kaçınmalıyız. Annebabasının hakkını yerine getirmeyen, onları üzen kimseleri Allah bu dünyada da, ahirette de cezalandıracak, onları alçaltacaktır. Anne-babasına güzel muamele eden kimselerin ise hem dünyada hem de ahirette dereceleri yükseltilecektir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Annebabaya isyan etmenin dışında, işlediği bütün günahları Allah kıyamet gününe kadar erteler. Fakat anne-babasına isyan eden kimsenin cezasını ölmeden önce dünyada iken verir.”²⁶⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kim rızkının genişletilmesini ve ömrünün uzatılmasını isterse annebabasına iyilik yapsın.”²⁶⁹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Rüyamda kendimi cennette gördüm. Orada Kur'an okuyan birinin sesini duydum. Onun kim olduğunu sorduğumda “Harise b. Numan” dediler.” Sonra Rasulullah (s.a.v) Hz. Aişe'ye şunları söyledi:

“İşte gerçek iyilik budur! Gerçek iyilik budur! Harise, insanlar içinde annesine en çok iyilik edendi.”²⁷⁰

3-Kâfirlerin ellerindeki imkânlarla, onlara verilmiş olan dünya malına gözlerimizi dikip de zayıf ve fakir mü'minleri aşağılamamalıyız. Bize göre Allah'a karşı samimi olan bir mü'min, dünyalar dolusu kafirden daha sevimli olmalıdır. Bir mü'mini dünyalar dolusu kafire, mala ve mülke tercih etmeliyiz. O mü'mine şefkat ve merhametle kanat germeliyiz.

²⁶⁶ Hakim el-Müstedrek 1/494.

²⁶⁷ Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik/Abdullah ibni Mübarek 37.

²⁶⁸ Hakim el-Müstedrek 6/793.

²⁶⁹ Buhari/Edeb 12. Müslim/Birr 20. Ebu Davud/Zekat 45.

²⁷⁰ Ahmed 6/151.

Mekkeli müşrikler Rasulullah (s.a.v)'a gelerek: “Ey Muhammed! Sen şerefli bir insansın, biz seninle oturup sohbet etmek, seni dinlemek istiyoruz. Ancak senin yanında bizim eski kölelerimiz ve hizmetçilerimiz var. Biz onlarla aynı yerde oturmayı kabul edemeyiz. Bizimle özel olarak otursan” demiştiler. Rabbimiz ise Peygamberine şu ayetleri indirdi:

“Rablerinin rızasını isteyerek sabah-akşam O’na yalvaranları yanından kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur. Senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki, onları kovup zalimlerden olasın.

“Aramızda Allah’ın kendilerin lütuf ve ihsanda bulunduğu kimseler bunlar mı?” demeleri için onların bir kısmını diğerleri ile işte böyle imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi?

Ayetlerimize inananlar sana geldikleri zaman onlara de ki: “Selam olsun size! Rabbiniz merhamet etmeyi kendisine yazdı. Gerçek şu ki, sizden kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tevbe edip de kendisini düzeltirse bilsin ki Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.” (En’am 52-54)

Bizler insanlara değer verirken Allah’a bağlılıkları nisbetince değer vermeliyiz. Kafirlerin ellerindekine gözlerimizi dikip de onların yanında aşağılık kompleksine kapılmamalıyız. Çünkü en değerli insan, Müslümandır.

24-ER-RÂFÎ'

a-Râfî isminin lügat anlamı:

Ref' kelimesinden türetilen er-Râfî ismi; maddi veya manevi bir şeyi kaldırmak, yüceltmek ve yükseltmek anlamlarına gelir. Kur'an'da Rabbimizin özel ismi olarak değil, fiil olarak kullanılmaktadır. el-Hâfid isminin zıt anlamlısıdır.

b-Râfî isminin ıstılah anlamı:

Râfî; dilediğine peygamberlik vererek onları yükseltendir.

Râfî; dilediği ve dileyen kimseleri derecelerle diğer insanlardan üstün kılandır.

Râfî; iman edenleri yüceltendir.

Râfî; ilim ehlini yüceltendir.

Râfî; kelime-i tayyibeyi, yani güzel kelimeyi yüceltendir.

Râfî; salih amelleri yüceltendir.

Râfî; salih kadınları yüceltendir.

Râfî; Kur'an ezberleyen ve Kur'an'a uyanları yücelten, yükseltendir.

c-Râfî isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rabbimizin semayı yükseltmesi anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Görmekte olduğunuz gökleri direksiz olarak yükselten Allah'tır..." (Râd 2)

2-İsrailoğullarının üzerine Tur'u yükseltmesi anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Sizin üzerinize Tur'u yükseltmiştik." (Bakara 163)

3-Kimi insanları kimi insanlara üstün kılması anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Sizi yeryüzünün halifeleri kılan, size verdiği nimetler hususunda sizi denemek için kiminizi kiminize derecelerle üstün kılan O'dur..." (En'am 165)

4-Rasulullah (s.a.v)'ın şanını yüceltmesi anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Biz senin şanını yüceltmedik mi?" (İnşirah 4)

5-Allah'ın iman edenleri ve ilim ehlini yüceltmesi anlamında şöyle kullanılmıştır:

“Ey iman edenler! Size “Meclislerde yer açın” denildiği zaman yer açın ki, Allah da size genişlik versin. Size “Kalkın” denilince de kalkın ki, Allah sizden iman edenleri ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Mücadele 11)

6-Güzel sözün (tevhid kelimesi) ve salih amelin yüceltilmesi anlamında şöyle kullanılmıştır:

“O’na ancak güzel sözler yükselir. Onları da Allah’a salih amel ulaştırır..” (Fatır 10)

7-Kıyametin bir ismi olarak şöyle kullanılmıştır:

“Kıyamet koştugu zaman, ki onun oluşunu yalanlayacak hiçbir kimse yoktur. O alçaltıcı (Hâfida) ve yükseltici (Râfia)dir.” (Vakıa 1-3)

8-Kur’an’ın yüceliği anlamında şöyle kullanılmıştır:

“Hayır! Şüphesiz bu (ayetler) değerli ve güvenilir kâtiplerin elleriyle yazılıp tertemiz kılınmış, yüce makamlara yükseltilmiş (merfua), mukaddes sahifelerde yazılı bir öğüttür. Dileyen ondan öğüt alır.” (Abese 11-16)

9-Allah’ın Müslüman kadınları cennette yüceltmesi anlamında şöyle kullanılmıştır:

“(Cennette) şanı şerefi yüceltilmiş kadınlar vardır. Gerçekten biz onları apayrı biçimde yeniden yarattık. Onları eşlerine düşkün ve yaşıt bakireler kıldık. Bütün bunlar sağdakiler içindir.” (Vakıa 34-40)

d-Râfi isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler, Allah’ın gazabına rağmen insanların verecekleri birtakım makam, derece ve rütbeleri değil, Allah’ın mü’min kullarına vadettiği yüksek dereceleri istemeliyiz. Allah’ın ayetlerini az bir pahaya satıp alçalanlardan olmamalıyız. Rabbimiz İsrailoğullarından daha önce kendisine ilim verilen bir adamı şöyle misal vermektedir:

“Onlara, kendisine ayetlerimizden verdiğimiz fakat onlardan sıyrılıp çıkan, o yüzden de şeytanın takibine uğrayan ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku. Dileseydik elbette onu bu ayetler sayesinde yükseltirdik. Fakat o, dünyaya saplandı ve hevasının peşine düştü. Onun durumu tıpkı köpeğin durumuna benzer. Üstüne varsan da dilini çıkarıp solur, bıraksan da dilini sarkıtıp solur. İşte ayetlerimizi yalanlayan kavmin durumu böyledir. Onlara kıssayı anlat, belki düşünürler.” (Araf 175-176)

2-Allah ve Rasulünün yanında, ilim meclislerinde, savaş meydanlarında, şehadet anlarında ve ahirette derecemizi belirleyen en önemli şey, Kur'an'dır. Kur'an hem bu dünyada hem de ahirette, kendisini yüce tutanları yüceltecek, kendisine değer vermeyenleri ise alçaltacaktır.

Kur'an'ı yüce tutmak, onu süslü kılıfların arasında duvarlara asmak, vitrinlere koymak, kimseye el sürdürmemek, onun olduğu odada yatmamak, ayaklarını uzatmamak değildir. Gerçek anlamda Kur'an'ı yüce tutmak, onu okumak, ezberlemek, anlamak, yaşamak, hayatının her alanında O'nu el üstünde tutmaktır.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü Kur'an getirilecek ve: “Ey Rabbim beni okuyup hayatımı bana göre yaşayan bu kulunu giydir” diyecek. Böylece o kimseye keramet (şeref) tâcı giydirilecek. Sonra Kur'ân: “Ey Rabbim! Ona verdiğin nimeti artır” diyecek. Böylece ona cennet elbisesi giydirilecek. Sonra Kur'ân: “Ey Rabbim ondan razı ol” diyecek. Allah da ondan razı olacak. Sonra: “Ey kul, oku ve yüksel!” denilecek. Böylece okuduğu her bir ayetle iyilik, sevap ve mükafatları artırılabacaktır.”²⁷¹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kur'an ayetlerinin sayısı; cennet derecelerinin sayısı kadardır. Buna göre; cennete girenlerin arasında Kur'an'ı ezberleyenden daha faziletli kimse yoktur.”²⁷²

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kur'an öyle bir zenginliktir ki, artık onun ötesinde bir fakirlik ve onun dışında bir zenginlik yoktur.”²⁷³

Osman bin Affan, vefatı ile sonuçlanan hastalığında Osman bin Affan, Abdullah İbn Mes'ud'un ziyaretine geldi. Ona:

- **Neden şikâyetçisin? diye sordu. İbn Mes'ud:**
- **Günahlarımdan şikâyetçiyim, cevabını verdi. Osman:**
- **Canın bir şey istiyor mu? diye sordu. İbn Mes'ud:**
- **Rabbimin rahmetini istiyorum, cevabını verdi. Osman:**
- **Sana bir doktor çağırmaalım mı? diye sordu. İbn Mes'ud:**
- **Beni hasta eden zaten o doktordur, cevabını verdi. Osman:**
- **Senden sonra kızlarının faydalanması için Beytu'l-Mal'den onlara paylarının verilmesini emredebim mi? diye sordu. İbn Mes'ud:**

²⁷¹ Tirmizi 2915. Darimi/Fedailu'l-Kur'an 27.

²⁷² Camiu's-Sağir 1295.

²⁷³ Müsned-i Şihab/Kuzai 538.

- **Benden sonra kızlarımın fakir düşeceğini mi sanıyorsunuz? Ben onlara her gece Vakıa suresini okumalarını emrettim. Çünkü ben Rasulullah (s.a.v)'ın şöyle buyurduğunu işittim: “Kim her gece Vakıa suresini okursa o ebediyen fakir kalmaz.”²⁷⁴**

Halifeliği döneminde Hz. Ömer Mekke'ye bir vali tayin ediyor. Daha sonra o valiyi Medine'de görüyor. “Sen burada ne arıyorsun? Ben seni Mekke'de görevlendirmedim mi?” diye soruyor. Adam: “Evet ama önemli bir iş için geldim. Yerime de azaldı kölelerimizden İbn-i Ebza'yı bıraktım” diyor. Hz. Ömer daha çok kızarak: “O kadar sahabenin başına bir köleyi mi bıraktın?” diyor. Adam da: “Evet çünkü o, Kur'an'ı ve Allah'ın hudutlarını iyi bilir” cevabını veriyor. Bunun üzerine Hz. Ömer sakinleşerek: “Dostum Muhammed (s.a.v) şöyle buyurmuştu: **“Muhakkak ki Allah, bu Kur'an sayesinde kimi toplumları yüceltir, kimi toplumları ise alçaltır.”**²⁷⁵

²⁷⁴ Ahmed bin Hanbel/Fedailu's-Sahabe 2/726

²⁷⁵ Müslim 817. İbni Mace 218. Darimi 3365. Ahmed 233.

25-EL-MUIZZ

a-Muizz isminin lügat anlamı:

İzz ve izzet kökünden türeyen el-Muizz ismi; güç, galibiyet, şiddet, şeref ve üstünlük anlamlarına gelmektedir. El-Muizz ismi kendisinden hemen sonra gelen el-Muzill ismiyle müzdevicedir.

b-Muizz isminin ıstılah anlamı:

Muizz; hiçbir zaman mağlup edilmeyendir.

Muizz; güç ve kuvvette eşi benzeri bulunmayandır.

Muizz; izzet, şeref ve üstünlük sahibidir.

c-Muizz isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

“Kim izzet ve şeref istiyorsa bilsin ki, bütün izzet ve şeref Allah’ındır..” (Fatır 10)

Bu ayete göre bir Müslümanın izzet ve şeref isteyeceği, arayacağı tek makam, Allah’tır. Allah’ın dışındakilerden izzet ve şeref dilemek Müslümana yakışmaz.

“..Allah’ım! Sen dilediğine izzet veren, dilediğini ise zelil kılansın...” (Ali İmran 26)

“İnkarcıların sözleri seni üzmesin. Çünkü bütün izzet ve şeref Allah’a aittir. O işitendir, bilendir.” (Yunus 65)

Bugün kafirlerin satışmalarına maruz kalan Müslümanlar! Onların iftiralari, sözleri sizi üzmesin, kederlendirmesin, incitmesin, dininizden döndürmesin, sizi gevşekliğe sevk etmesin. Unutmayın ki, izzet ve şeref tamamıyla Allah’a aittir. Siz Allah ile beraber yürüdüğünüz takdirde Allah size de izzet ve şeref verecektir. Siz güçlüsünüz. Arkasında Allah olan bir topluluk hiç zayıf olur mu?

2-Peygamber ve iman edenler de izzetli ve şereflidir:

“..Asıl izzet ve şeref, ancak Allah’a, Rasulüne ve mü’minlere aittir. Fakat münafıklar bunu bilmezler.” (Munafıkun 8)

Allah, O’nun elçisi ve mü’minler azizdir. Bizler de hakkıyla iman ettiğimiz, Allah ve Rasulünün izzetiyle yetindiğimiz, münafıklardan izzet dilenmediğimiz takdirde, Rabbimiz bizleri de zamanımızın izzet ve şeref abidesi Müslümanlarından kılacaktır.

3-Kur’an’ın bir adı da, izzet ve şereftir:

“..Muhakkak ki o; aziz, izzet ve şeref sahibi bir kitaptır.” (Fussilet 41)

Aziz olan Allah'ın, Aziz Peygamberine indirdiği bu kitap da Azizdir. Yani Allah kendi özelliğinden Kur'an'a da vermiştir. Kur'an'ı insanlara göndererek kendi izzetinin ipini yeryüzüne indirmiştir. O Aziz ipe yapışanlar, izzete ulaşırlar. Eğer bizler de izzetli ve şerefli olmak istiyorsak şerefli makamlara nail olmak istiyorsak Allah'ın bu Aziz kitabına yapışmalıyız. Kur'an'la bağlantımız ne kadar çoksa izzetimiz ve şerefimiz de o ölçüde olacaktır. Kur'an'ın izzetiyle izzetlenmeyenler, hangi yüksek makamlarda olurlarsa olsunlar, izzetsiz ve şerefsiz olmaya mahkûmdurlar.

Şeref ve izzette ölçü birimi, Kur'an'dır. İnsanları değerlendirirken Kur'an'a göre değerlendirmeliyiz. Hayatlarında Kur'an varsa onlar şerefli dirler, değilse şereften uzaktırlar.

Hiz. Aişe'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Allah'ın katındaki cennetlerin sayısı kuran ayetlerinin sayısı kadardır.”

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü Kur'an getirilecek ve: “Ey Rabbim beni okuyup hayatımı bana göre yaşayan bu kulunu giydir” diyecek. Böylece o kimseye keramet (şeref) tâcı giydirilecek. Sonra Kur'ân: “Ey Rabbim! Ona verdiğin nimeti artır” diyecek. Böylece ona cennet elbisesi giydirilecek. Sonra Kur'ân: “Ey Rabbim ondan razı ol” diyecek. Allah da ondan razı olacak. Sonra: “Ey kul, oku ve yüksel!” denilecek. Böylece okuduğu her bir ayetle iyilik, sevap ve mükâfatları artırılabacak.”²⁷⁶

Allah'ın ayetlerinden kaç tanesini öğrenmiş, hayatımızda uygulamış ve benimsemişsek, cennetteki makamımız o ayetler sayısınca olacaktır. Kur'an bir fasıldır, bir ayrıçtır. Kafirle mü'mini birbirinden ayıran ölçüdür.

4-Peygamberin bir adı da, Aziz'dir:

“Muhakkak ki size kendi içinizden Aziz olan bir peygamber gelmiştir...” (Tevbe 128)

Peygamber (s.a.v) mü'minler için en güzel izzet örneğidir. Aziz olan Kur'an'ın yeryüzündeki izzetli temsilcisidir. Kur'an'ı en iyi anlayan ve yaşayandır. Böyle olunca izzet ve şeref isteyen biz Müslümanlar, Kur'an'ı yaşamayı peygamberden öğrenmeliyiz. O'nun hadisleri ve sünnetleri hayatımızda olmazsa izzet ve şerefe ulaşamayız. Peygamberin hadislerini hayatından dışlayan, kendi kıt akıyla ayetlerle yetineceğini düşünen kimseler, izzet ve şerefe ulaşamazlar.

²⁷⁶ Tirmizi 2915. Darimi/Fedailu'l-Kur'an 27.

Ebu Malik el-Eş'ari'den, Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde havzımda ümmetim benim yanıma gelecekler. Ben ise bir adamın kendi devesinden başka develeri sudan uzaklaştırdığı gibi bazı insanları uzaklaştırmaya çalışacağım.” Dediler ki: “Ey Allah’ın Peygamberi! Sen o gün bizi tanıyabilecek misin?” Rasulullah (s.a.v) şöyle cevap verdi: **“Evet, çünkü sizin simanız hiç kimse de bulunmayacak. Bana, abdest izlerinizden dolayı elleriniz ve alınlarınız bembeyaz nurlu olarak geleceksiniz. İçinizden bir topluluğun ise benim yanıma gelmelerine izin verilmeyecek. Ben: “Onlar benim ashabımdır” diye feryat edeceğim. Melekler ise bana şöyle cevap verecekler: “Sen onların senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun. Senin ardından dinde olmayan şeyler icat ettiler.” Bunun üzerine ben de: “Öylese defolsunlar, defolsunlar” diyeceğim.”**²⁷⁷

Bugün her Müslüman gücü yettiğince Rasulullah (s.a.v)’ın hadislerini sahih kaynaklardan öğrenmeli ve yaşamaya çalışmalıdır. En azından içinde yaklaşık 2000 hadis bulunan İmam Nevevi’nin “Riyazu’s-Salihin” adlı hadis kitabını bitirmelidir. Böylece Allah Rasulünü tanımış, izzet ve şerefe kavuşmuş olacağız. Bugün bizler o yüce ve şerefli insanı tanımak yerine, birçok cüce, basit ve değersiz insanları tanıyoruz. Çocuklarımıza onların hatalarla dolu hayatları öğretiliyor veya biz öğretiyoruz. Nihayetinde ise çocuklarımız, Müslümanlıklarından bile utanan, izzetsiz kimseler olarak topluma çıkıyorlar.

5-Sırat-ı Müstakim, Aziz’dir:

“Sırat” Arap literatüründe çoğulu olmayan, tekil bir kelimedir. Dolayısıyla Allah’ın yolu bir ve tektir. Bizler Allah’ın bu tek yolunda yürümeliyiz. Kimi insanlar, kendilerine birtakım yollar belirler, sonra da, “Allah benim yolumu şu ayetle destekliyor” derler. Biz onlardan olmamalı, hangi yolda yürüyeceğimizi Allah’ın kitabına ve peygamberin sünnetine sormalıyız. Kulaktan dolma veya kendi hevamızdan kaynaklanan şeylerle kendimize yeni yollar çizmeye kalkarsak, Allah korusun o yol, şeytanın yoluyla kesişebilir. O yol; bizi cehenneme götürebilir. Çünkü emin değiliz. Şeytan Sırat-ı Müstakim’in üzerine oturmuş, bizim ayağımızı kaydırmaya çalışmaktadır.

Eğer bizler Allah’ı, peygamberini, kitabını ve yolunu aziz bilirsek herkesten ve her şeyden aziz, üstün tutarsak hayatımızı bu izzetle yaşarsak Rabbimiz bizi şerefli bir zaferle, “Nasran Aziza” ile rızıklandırarak, şerefimizi, izzetimizi daha da çok yüceltecektir.

“O zaman Allah sana şerefli ve izzetli bir yardım/zafer verecektir.” (Fetih 3)

²⁷⁷ Buhari/Rekaik 35. Müslim/Taharet 37.

İşte o zaman izzet gerçek sahiplerini bulacak, kendisini aziz zanneden yeryüzü kafirleri ve münafıkları zillet içinde mağlup olacaklardır. Ve herkes onların nasıl bir inkılapla devrildiğine şahit olacaktır.

d-Aziz isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler Allah'ın dışındaki ilahların yanında şeref ve izzet aramamalıyız:

“Onlar kendilerine bir izzet ve şeref olsun diye Allah'tan başka ilahlar edindiler. Hayır! Taptıkları o ilahlar, onların ibadetini tanımayacak; bilakis onlara düşman kesileceklerdir.” (Meryem 81-82)

Kendileri zelil olanlar bize nasıl izzet versinler? Kendileri itibarsız, düşük seviyeli ve adi olanlar, bizim itibarımızı nasıl yüceltsinler? Öyleyse izzetin adresini şaşırılmamalı, şerefsizlerden üç günlük dünya şerefi dilenmemeliyiz. Onların kapılarında şeref ve izzet aradığımız takdirde, hem Allah'ın izzetinden yoksun kalacağız, hem de yarın bizi unutacaklar, bizim onların ayaklarının altına öptüğümüzü hatırlamayacaklar ve karşımıza düşman olarak hasım olarak çıkacaklar. Müslüman, Allah ile bağını güçlendirdiği oranda şeref sahibi olacaktır. Allah'ın dışındakilere yaltakçılık yaparak izzet ve şeref elde edilemez.

2-Mü'minleri bırakıp kâfirleri dost edinmemeliyiz:

“Mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinenler, onların yanında izzet ve şeref mi arıyorlar. Bilsinler ki bütün izzet yalnız Allah'a aittir.” (Nisa 139)

Münafıklar kendilerini aziz, akıllı, Müslümanları ise sefih ve zelil kabul ederler. Müslüman; izzetiyle, şerefiyle fakirdir, yoksuldur, zindandadır, işkence altındadır, şehit olmuştur, bin parçadır. Ama izzetlidir. Münafık ise rahattır, bolluكتadır, refah içindedir. Dünya standartlarında azizdir. Ancak ikiyüzlü, beş para etmez, onursuz, değersiz ve sefih bir yaratıktır. Bunun böyle olduğunu hem mü'minler hem de kafirler gayet iyi bilirler. Kafirler onları aralarına almaz, işleri düşünce kullanır, sonra da kolayca harcarlar.

Medine'de münafıklar zaman zaman Müslümanlardan ayrılır kafirlerle dost olmaya çalışırlardı. Kafirlerle sevgi duyar, onlara Müslümanların sırlarını aktarırlardı. Kafirlerle beraber olduklarında güçlü olacaklarını, izzete kavuşacaklarını zannederlerdi. Oysa hem dünyada hem de ahirette en şerefsiz kendileri oldular. Cehennemde bile kafirlerin altında yer aldılar.

“Şüphe yok ki, münafıklar cehennemde en alt tabakasındadırlar. Artık onlara bir yardımcı da bulamazsın.” (Nisa 145)

3-Firavunların yanında izzet ve şeref aramamalıyız:

“Bunun üzerine iplerini ve değneklerini atarak: “Firavun’un izzetine yemin olsun ki, elbette bizler galip geleceğiz” dediler.” (Şuara 44)

Sihirbazlar izzeti Firavun’un yanında aramış, onun izzetine güvenerek galibiyet ummuşlardı. Ancak Firavun’un izzeti, Allah’ın izzetiyle donatılmış Hz. Musa’nın karşısında beş para etmemişti. Bütün aleme zelil olmuş, küçük düşürülmüştü. Firavunların saraylarında olan her Müslüman, onları aziz kabul etmez, izzeti Allah’tan beklerse Allah onları da Hz. Musa’yı aziz kıldığı gibi aziz kılacak, Firavunların zelil oluşunu âleme gösterecektir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Her kim bir zalim ile birlikte zulmünde ona yardımcı olmak üzere yürüyecek olursa yüce Allah ayakların kaydığı o günde sıratın üzerinde onun ayaklarını kaydıracaktır.”²⁷⁸

Bizler Firavunlara itaat etmeyeceğiz. Onlara azıcık da olsa yardım etmeyeceğiz. Birkaç parça kemik uğruna kendi izzetimizi ve şerefimizi onlara satmayacağız.

4-Dünyalıkları, malları ve evlatları izzet ve şeref ölçüsü olarak görmeyeceğiz:

“Bahçe sahibi, arkadaşıyla konuşurken şöyle dedi: “Ben malmülk bakımından senden daha zenginim. İnsan sayısı bakımından da senden daha güçlü ve şerefliyim.” (Kehf 34)

Gururlu ve kibirli insanlar, dünyayı gözlerinde putlaştıranlar, dünyayı yegâne hedefleri haline getirenler; izzeti ve şerefi malda, mülkte, insanda ve çevrede arıyorlar. Malmülkleri ne kadar çoksa etraflarında yardakçıları, dalkavukları ne kadar fazlaysa kendilerini o kadar şerefli ve izzetli zannediyorlar.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, onların bütün gayretleri, mideleri; şerefleri, dünyalıkları; kibleleri, kadınları; dinleri, dirhem ve dinarlarıdır. Onlar yaratıkların en kötüsüdürler ve onların Allah katında hiçbir nasipleri yoktur.”²⁷⁹

Bizler, dünyanın bu nimetlerinin Allah tarafından olduğunu bilmeli, bunlarla övünüp kibirlenmemeliyiz. Bunları izzet ve şeref ölçüsü kabul etmemeliyiz. Allah’ın nice yoksul, kimsesiz kulları vardır ki, Allah’a yakınlıklarından dolayı zenginlerden daha değerli, daha izzetli ve şereflidir.

²⁷⁸ el-Kudaî, Müsnedu’s Şihâb, I, 315.

²⁷⁹ Kenzu’l-Ummal/Kitabu’l-Fiten 31183.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Ümmetinden öyle kimseler vardır ki, birinizin kapısına gelip bir dinar istese vermezsiniz. Bir dirhem istese yine vermezsiniz. Bir kuruş istese yine vermezsiniz. Fakat o Allah’tan cenneti isteyecek olsa hemen verir. Eğer Allah’tan dünyayı isteyecek olsa vermez. Dünyayı o kişiye vermemesi onu küçük gördüğü için değildir. Öyle kimseler eski elbise giyerler, kimse onlara iltifat etmez. Ama bir konuda Allah’a yemin edecek olsalar Allah onların yeminlerini doğru çıkarır.”²⁸⁰

5-Allah’ın Aziz oluşunu şeytanın kabul edişi gibi kabul etmemeliyiz:

“Şeytan dedi ki: “İzzetine yemin olsun ki, onların hepsini azdıracağım. Ancak ihlas sahibi olan kulların müstesna.” (Sad 82-83)

Ayette gördüğümüz üzere, şeytan, Allah’ın izzetini ve şerefini kabul etmektedir. Allah’ın izzeti üzerine yemin etmektedir. Ancak buna rağmen hatasına devam etmekte, gurur ve kibrini sürdürmektedir. Bizler de Allah’ın izzetini kabul eder ama kendi bildiğimiz gibi yaşamaya, kendi anladığımız şekilde izzetli olmaya devam edersek şeytandan hiçbir farkımız kalmayacaktır. Allah’ın izzetini bilmemizin, hatta o izzet üzerine yemin etmemizin bize hiçbir faydası olmayacaktır.

6-Allah’ın Aziz oluşuna gerçekten iman edersek kâfirler bundan rahatsız olacaklardır:

“Onlardan sırf Aziz ve Hamid olan Allah’a iman ettikleri için intikam aldılar.” (Buruc 8)

Ashab-ı Uhdud; Firavunlardan, zalimlerden oluşan bir topluluktur. Kazmış oldukları hendekleri ateşle doldurur, Müslümanları bu hendeklere atarak onlara azap ederler. Hendeklerin etrafına da masalarını kurup onları neşe içinde seyrederek. Bütün bunların tek sebebi, o Müslümanların Aziz ve Hamid olan Allah’a iman etmeleridir. Çünkü onlar Allah’ın izzetiyle yetinmiş, Firavunları aziz kabul etmemişlerdir. Onlar Allah’ı övmüş, Firavunlara dalkavukluk yapmamışlardır. Bu imanları ve tavırlarıyla Firavunların saltanatlarına çomak sokmuş, onları rahatsız etmişlerdir.

Bizler de Allah’ın aziz oluşuna gerçekten iman eder ve bunu hayatımızın her alanında yaşarsak, kafirler bizden de rahatsız olacak, bizleri de susturmaya çalışacaklardır, bizden dolayı uykuları kaçacak, kabuslar göreceklerdir. Allah’ın Aziz oluşuna gerçekten iman etmeyen, hayatlarının her alanında bunu sergilemeyen kimseler, kafirleri rahatsız etmezler, kafirler onlara dokunmazlar.

²⁸⁰ Mecmeu’z-Zevaid 10/264.

7-Dünyada kendilerini Aziz sıfatına layık gören kafirlerin, gerçek sonlarını bugünden bilmeliyiz:

“Allah zebanilere emreder: “Tutun onu! Cehennemın ortasına sürükleyin! Sonra başına azap olarak kaynar su dökün! Ve deyin ki “Tat bakalım! Hani sen kendince aziddin, güçlüydün, şerefliydin!” (Duhan 47-49)

İşte Rabbimiz böylece onlarla dalga geçecek, onların zilletlerini yüzlerine vuracaktır.

8-Kafirlere karşı izzetli, onurlu ve şerefli durmalıyız:

“Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah sevdiği ve kendisini seven mü’minlere karşı alçak gönüllü ve şefkatli, kafirlere karşı ise izzetli, onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. Onlar Allah yolunda cihad ederler. Hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar. İşte bu, Allah’ın dilediğine verdiği lütfudur. Allahın lütfu ve ilmi genişdir.” (Maide 54)

Bizler kâfirlerin ve munafıkların kınamalarına aldırılmamalı, Allah yolunda cihadımızı sürdürmeliyiz. Müslüman kardeşlerimize karşı hiçbir zaman böbürlenmemeli, büyüklük taslamamalı, onlara alçak gönüllü ve şefkatli davranmalıyız. Kâfirlerin karşısında ise hiçbir zaman başı eğik durmamalı, zelil görüntüler sergilememeliyiz. Ellerimiz kelepçeli, her tarafımız yarabere içinde olsa bile başımızı dik tutmalı, onların önlerinde eğilmemeli, izzetimizi, onurumuzu ayakta tutmalıyız.

26-EL-MÜZİLL

a-Müzill isminin lügat anlamı:

Muzill ismi; zillet kelimesinden türemiştir. Zillet ise izzetin zıddıdır. Zillet; alçaklık, düşüklük, bayağılık anlamlarına gelir. el-Müzill ise alçaltan, düşüren, zelil eden anlamındadır.

b-Müzill isminin ıstılah anlamı:

el-Müzill; dilediğini alçaltan ve rezil rüsvay edendir.

el-Müzill; dileyeni alçaltan ve rezil rüsvay edendir.

el-Müzill; kafirleri kendi elleriyle alçalmaya mecbur edendir.

el-Müzill; kafirleri Müslümanların elleriyle zelil edendir.

c-Müzill isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah, iman etmeyenlerin aziz ve yüce bildiklerini henüz dünyada iken bile rezil rüsvay eder. Sihirbazlar ellerindeki sihir değneklerini atarken “Firavunun izzeti adına! Üstün ve galip gelecek olan bizleriz” diyorlardı. Allah ise hem Firavunu hem de sihirbazları, Hz. Musa'nın karşısında zelil kıldı:

“Biz de Musa'ya “Asâni at!” diye vahyettik. Bir de baktılar ki bu, onların uydurduklarını yakalayıp yutuyor. Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların yapmakta oldukları yok olup gitti. İşte Firavun ve kavmi orada yenildi ve küçük düşerek geri döndüler.” (Araf 117-119)

2-Allah, kâfirleri Müslümanların elleriyle zelil eder ve küçük düşürür:

“Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve Rasulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini kendilerine din edinmeyen kimselerle küçülerek kendi elleriyle cizye verinceye kadar savaşın.” (Tevbe 29)

3-Allah, Firavunları taklit eden ve onların yolundan gidenleri dünya ve ahirette zelil edecektir. Firavunlar ineklere tapıyorlardı. Yahudiler de efendilerini taklit ederek ineğin bir küçük versiyonu olan buzağıya taptilar:

“Buzağıyı tanrı edinenler var ya! İşte onlara mutlaka rablerinden bir gazap ve dünya hayatında bir alçaklık erişecektir. Biz iftiracıları böyle cezalandırırız.” (Araf 152)

4-Allah, kendi verdiği üstün nimetlere razı olmayan, soğan ve sarımsak sevdalısı kimseleri zillet ve alçaklıkla damgalamıştır:

“Hani siz (verilen nimetlere karşılık): “Ey Musa! Biz tek bir yemekle yetinmeyiz. Rabbine dua et de bize yerin bitirdiği şeylerden; sebzesinden, hıyarından, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından bize çıkarsın” dediniz. Musa ise: “Değerli olanı değersiz olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? O halde şehre inin, zira istedikleriniz sizin için orada var” dedi. İşte bundan sonra üzerlerine zillet ve yoksulluk damgası vuruldu. Allah’ın gazabına uğradılar. Bu musibetler onların başına, Allah’ın ayetlerini inkâra devam etmeleri, haksız olarak peygamberlerini öldürmeleri sebebiyle geldi. Bunların hepsi, sadece isyanları ve taşkınlıkları sebebiyledir.” (Bakara 61)

d-Müzill isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler aziz ve zelil kavramlarını yeryüzünün meliklerine göre değil, Allah’a göre değerlendirmeliyiz. Çünkü Allah yücelteceğini de, alçaltacağını da en iyi bilendir. Oysa dünyadaki zalim melikler, azizleri alçaltır, zelilleri ise yüceltirler.

“(Sebe Melikesi) dedi ki: Hükümdarlar bir memlekete girdiler mi, orayı perişan ederler ve halkının ulularını alçaltırlar...” (Neml 34)

Bizler zayıf da olsa, kanlar içinde, işkence altında, fakirlik, yoksulluk ve zillet içinde de olsa mü’minin Allah katında aziz olduğunu unutmamalıyız. Kafirlerin bütün bu şaşaalına, güçlerine, sayılarına, imkanlarına, böbürlenmelerine rağmen Allah katında zelil olduklarını ve bir gün bu dünyada da zilleti tadacaklarını hatırımızdan çıkarmamalıyız.

2-Bizler Allah’ın yazgısına, hak vaadine layık olmalıyız. O ki kitabında şöyle yazmıştır:

“Allah, “Muhakkak ben ve elçilerim galip geleceğiz” diye yazmıştır. Şüphesiz Allah güçlü ve azizdir.” (Mücadele 21)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Obur hayvanların yiyecek çanağına üşüştüğü gibi diğer milletlerin de sizin üzerinize üşüşmeleri yakındır. Denildi ki: “Ey Allah’ın Rasulü! Bu durum o gün azlığımızdan dolayı mı başımıza gelecek?” Rasulullah (s.a.v): “Hayır! O gün sizler çok olacaksınız. Ama selin üzerindeki çer çöp gibi dağınık ve zayıf olacaksınız. Allah sizin korkunuzu düşmanlarınızın kalbinden çıkaracak ve sizin kalplerinize vehn atacaktır” buyurdu. Oradakiler: “Ey Allah’ın Rasulü! Vehn nedir?” diye sordular. Rasulullah (s.a.v) da: “Dünya sevgisi ve ölümden hoşlanmamaktır” buyurdu.”²⁸¹

²⁸¹ Ebu Davud/Melahim 5.

Bizler; dünyayı başımızın üstüne, kalbimizin ortasına koymamalıyız. Dünyayı sırtımızın arkasına atmalı ve ayaklarımızın altına almalıyız. Ölümü bir son değil, sevgiliye giden bir yol bilmeliyiz. Bizler dünyayı sevdiğimiz ve ölümden korktuğumuz günden beri, alçaldık ve zelil duruma düştük. Ölümü bir vuslat bildiğimiz, düğüne gider gibi ölüme kucak açtığımız zaman kaybettiğimiz izzetimize yeniden kavuşacağız.

Kâfir orduların komutanları Müslümanları tarif ederken, “Bunlar düğüne gider gibi ölüme giden kimselerdir” diyorlardı. Ölümü sevdiğe başımız yücelere, izzete ve cennete erecektir. Dünyayı sevdiğe ayaklarımız yere çakılacak ve zilletle damgalanacaktır.

3-Allah Yahudileri lanetlemiş, onları dünyada zilletle damgalamıştır. Allah onlara bıldırcın eti ve kudret helvasını rızık olarak vermişti. Çölde taşların arasından onlar için pınarlar akıtmıştı. Üzerlerine gölge olarak bulutu yürütüyor ve durduruyordu. Hz. Musa onları çölde yürüterek onlara yeniden bir İslami kimlik kazandırmak istemişti. Ancak onlar izzeti bırakıp zillete talip oldular. Onlar bıldırcın eti ve kudret helvasını bırakarak soğan ve sarımsak istediler. Toprağın ve binaların kölesi olmayı istediler. Bundan dolayı onlar Allah’ın gazabına ve ebedi bir zillete düşer oldular.

Rabbimizin Kur’an’da en çok ismini zikredip kıssasını anlattığı peygamber; Hz. Musa’dır. Rabbimiz, biz Yahudiler gibi olmayalım diye bize onların kıssalarını devamlı olarak aktarır. Ebu Derda (r.a) şöyle der:

“Bu Yahudiler sizin ne güzel dostlarınızdır (!). Çünkü İşinize gelmeyen ayetleri onlara yüklüyor ve “Bu ayetler Yahudiler için inmiştir” diyorsunuz!”

4-Yüzleri zilletin bürüdüğü gün, kıyamet günü gelmeden önce Rabbimize secde etmeli ve O’nun emirlerini yerine getirmeliyiz.

“Gözleri horluktan aşağı düşmüş bir şekilde kendilerini zillet bürür. Halbuki onlar dünyada sapaşğlam iken secdeye davet ediliyorlardı da, secde etmiyorlardı.” (Kalem 43)

Allah’ın karşısında alçak gönüllü olmayı kabul etmeyenler, kıyamet gününde aşağıların en aşağısına düşeceklerdir. Müslümanın namazı ve secdesi, Allah’ın aziz, kendisinin ise zelil olduğunu kabul etmenin en pratik örneğidir. Dünyadayken secde etmeyi azizliklerine leke sayanlar, kıyamet günü zelilliklere bürüneceklerdir.

5-Bizler güzel işler yapmalı ve her zaman en güzele talip olmalıyız.

“Güzel davrananlara daha güzel karşılık ve bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine ne bir toz, kara leke bulaşır ne de bir zillet gelir. İşte onlar cennet ehlidirler ve

orada ebedi olarak kalırlar. Kötülük yapanlara gelince, kötülüğün cezası misli iledir. Onları zillet kaplayacaktır. Onları Allah'tan koruyacak hiçbir kimse yoktur. Onların yüzleri sanki karanlık geceden bir parçaya bürünmüştür. İşte onlar da cehennem ehlidir ve orada ebedi olarak kalacaklardır.” (Yunus 26-27)

Yaptığımız güzel işler bize göre değil, Allah'ın kıstasına göre güzel olmalıdır. Çünkü güzel işler yaptığını zanneden ama Allah katında karşılığını bulamayan nice kimseler vardır.

27-es-SEMÎ'

a-Semi' isminin lügat anlamı:

Semea kelimesinden türemiş olan es-Semi' ismi sözlükte; işitmek, duymak, icabet etmek, işittiğinin gereğini yerine getirmek anlamlarına gelmektedir. Mübalağa ve sübut ifade eder. Kur'an'da yaklaşık 45 defa zikredilmektedir. Bir defa el-Garib ismiyle, sekiz defa el-Basir ismiyle ve 32 defa da el-Alîm ismiyle beraber zikredilmiştir.

b-Semi' isminin ıstılah anlamı:

Semi'; işitmesi ve duyması her şeyi kapsayandır.

Semi'; işitme için gerekli olan insanî özelliklere gerek duymayandır.

Semi'; gizli, açık, fısıltı ve içte saklanan bütün sesleri işitendir.

Semi'; kulak ve frekans farkı olmaksızın her şeyi işitendir.

Semi'; insanların kavrayamayacağı bir işitmeyle çokça ve devamlı olarak işitendir.

Semi'; işittiğinin gereğini yerine getirendir.

Semi'; dualara icabet edendir.

c-Semi' isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Duaları kabul eden anlamında şöyle kullanılmıştır:

“Bir zamanlar İbrahim ve İsmail Beytullahın temellerini yükseltiyor ve şöyle diyorlardı: Ey Rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur. Şüphesiz işiten (dualara icabet eden) ve bilensin.” (Bakara 127)

“Orada Zekeriyya rabbine dua etti: Rabbim! Bana tarafından hayırlı bir nesil başışla. Şüphesiz duayı hakkıyla işitensin.” (Ali İmran 37)

2-Allah, peygamberlerine destek olması açısından kendisini “İşiten” olarak tanıtmaktadır:

“Hz. Musa ve Harun dediler ki: Rabbimiz! Doğrusu biz Firavun'un bize aşırı şekilde kötü davranmasından yahut iyice azmasından endişe ediyoruz. Allah da buyurdu ki: Korkmayın, çünkü Ben sizinle beraberim, işitir ve görürüm.” (Taha 45-46)

3-Kâfirlerin ve müşriklerin taptıkları şeylerin “işitme” duyusundan yoksun oldukları şu şekilde ifade edilmiştir:

“İbrahim, babasına dedi ki: “Babacığım! Duymayan, görmeyen ve sana hiçbir fayda sağlamayan bir şeye niçin taparsın?” (Meryem 42)

“İbrahim şöyle dedi: “Peki, yalvardığımız zaman onlar sizi işitiyorlar mı?” (Şuara 72)

“Eğer putları çağırırsanız, sizin çağırmanızı işitmezler. Faraza işitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü sizin ortak koşmanızı reddederler.” (Fatır 14)

4-Allah bütün kullarının şikayetlerini işiten ve onların sorunlarına çözüm bulandır. Allah bir kadının kocasından şikayet etmesini bile işitmiş ve buna kitabında çözüm bulmuştur:

“Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah’a şikayette bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah sizin konuşmalarınızı işitir. Çünkü Allah işiten ve bilendir.” (Mücadele 1)

5-Allah’ın Semi’ ismi Kur’an’da Garib ve Basir ismiyle beraber şu şekilde zikredilmiştir:

“..Şüphesiz Allah işitendir ve yakındır.” (Sebe 50)

Allah’ın mü’minlerin dualarını işitmesi ve icabet etmesi uzak bir mesafeden değildir. Allah mü’minlere, mücahidlere, mazlumlara çok yakındır. Onların ah-u figanlarını, lanetlerini, dualarını işitir ve icabet eder. Çünkü Allah onların her zaman yanında ve yakınındadır.

“..Muhakkak ki Allah, hakkıyla gören, hakkıyla işitendir.” (Hac 61)

Allah basiret sahibi olarak işitendir. Sözlerin ve duaların ardındaki gaybı bilir. Bir şeyin açığını da gizlisini de bilir. Kulunun sözü veya duası kabule şayan mıdır diye bakar. Her duayı kabul etmez.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kabul edileceğine kesin inanarak Allah’a dua edin. Ve iyi bilin ki, Allah ne istediğinden gafil ve umursamayan bir kalbin duasını kabul etmez.”²⁸²

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

²⁸² Tirmizi 3479.

“Ey insanlar! Şüphesiz Allah temizdir, ancak temiz ve şirkten uzak olan ibadeti kabul eder. Allah, peygamberlere emretmiş olduğu gerçekleri, mü’minlere de emretmiştir. O şöyle buyurmuştur: “Ey Rasuller! Temiz ve helal rızıklardan yiyin ve faydalı ameller işleyin. Doğrusu ben yaptıklarınızı çok iyi bilirim” (Mü’minun 51) Ayrıca O: “Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz ve helal olanlarından yiyin” (Bakara 172) buyurmuştur.

Saçı başı dağınık, toz toprak içinde bir adam yolculuğunu uzatarak geliyor ve ellerini göğe uzatarak:

- **Ya Rabbi! Ya Rabbi, diyor. Oysa yediği haram, giydiği haram, içtiği haram, beslendiği haramdır. Şimdi bunun duası nasıl kabul olunur?”²⁸³**
Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki ya iyiliği emreder, kötülükten sakındırırınız ya da Allah yakında üzerinize bir belâ gönderir, sonra Allah’a dua edersiniz de duanız kabul edilmez.”²⁸⁴

d-Semi’ isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-İşitmek itaat ve sorumluluk gerektirir. Bizler işittiği halde “işitmemiş gibi” davranan ve isyan edenlerden olmamalıyız:

“Ey Rabbimiz! Gerçek şu ki biz, “Rabbimize inanın!” diyen bir davetçiyi işittik ve hemen iman ettik. Ey Rabbimiz! Artık bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, ruhumuzu iyilerle beraber al.” (Ali İmran 193)

“Ey iman edenler! Allah’a ve Rasulüne itaat edin, işittiğiniz halde O’ndan yüz çevirmeyin. İşitmedikleri halde “İşittik” diyenler gibi olmayın.” (Enfal 20-21)

Bizler Allah’ın ayetlerini ve peygamberin hadislerini işittikten sonra hayatımızdaki yanlışları değiştirmeliyiz. İşitmeden önceki halimizle, sonraki halimiz arasında ciddi bir fark olmalıdır. Rabbimiz bize kâfirlerin dinleme modelini şu örnekle anlatmıştır:

“(Hidayet çağrısına kulak vermeyen) kâfirlerin durumu, sadece çobanın bağırıp çağırmasını işiten hayvanların durumu gibidir. Çünkü onlar sağırlar, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple düşünmezler.” (Bakara 171)

Çoban bağırıyor, hayvanları yönlendirmeye çalışıyor ama hayvanlar bir ses duymalarına rağmen kendilerine göre hareket etmeye devam ediyorlar. Allah’ın ayetlerini işitmemize rağmen

²⁸³ Darimi/Kitabu’r-Rikak 2720.

²⁸⁴Tirmizi/Fiten 9

biz de işimize geldiği gibi yaşamaya devam ediyorsak kör, sağır ve dilsiz davarlar, hayvanlar konumuna düşeriz.

Hindistan'a giren bir İngiliz komutan ezan sesini işitir ve sorar: "Bu nedir?" diye. Oradakiler: "Efendim, bu Müslümanların namaza çağrısıdır" cevabını verirler. Komutan tekrar; "Peki bu çağrının, İngilizlerin Hindistan'daki hakimiyetine bir zararı var mı?" diye sorar. Onlar: "Hayır efendim" derler. Bunun üzerine Komutan: "O halde bırakın, okumaya devam etsinler" der.

Merhum Üstad Mustafa Sıbai şöyle demektedir:

"Beni en çok kahreden şey, kâfirlerin radyolarında ve televizyonlarında Kur'an okunmasıdır."

Evet, bugün kâfirler Müslümanların Kur'an'dan bir şey anlamadıklarını biliyorlar. Bugün zalimlerin ezanların ve Kur'an'ın her yerde okunmasına izin veriyorlar. Çünkü, artık Kur'an veya namaz çağrısı Müslümanların hayatını değiştirmiyor. Duyulan ama itaat edilmeyen bir din hiçbir zaman kafirleri huzursuz etmez.

Bu etkisizlik Kur'an'dan değil, Müslümanların Kur'an'a olan bakış açılarından ve yaklaşım tarzlarından kaynaklanmaktadır.

2-Sözü dinlemeli ve en güzeline tabi olmalıyız:

"..Kullarımı müjdele! Onlar ki sözü işitir ve onun en güzeline tabi olurlar. İşte Allah'ın doğru yola ilettiği kimseler onlardır. Gerçek akıl sahipleri de onlardır." (Zümer 17-18)

Bizler burnu havada, kendinden veya kendi cemaatinden başka hiç kimsenin sözüne kulak vermeyen, hiç kimsenin sözünü dinlemeye ve düşünmeye değer bulmayan kimseler gibi olmamalıyız. Karşımızdaki kim olursa olsun (Allah'a ve Rasulüne muhalefet etmedikçe) dinlemeli, o sözün güzel tarafına tabi olmalıyız.

Şunu da bilmeliyiz ki, bütün yazarların, çizenlerin, konuşanların sözlerinin üstündeki en güzel söz, Allah'ın sözü, en doğru yol, Rasulünün yoludur.

3-Allah'ın ayetleriyle alay edildiğini işittiğimiz zaman tepkimizi koymalı ve o ortamı terk etmeliyiz:

"Allah kitapta size şöyle indirmiştir: Allah'ın ayetlerinin inkar edildiğini yahut onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar başka bir söze dalıncaya/geçinceye kadar

kâfirlerle beraber oturmayın. Yoksa siz de onlar gibi olursunuz. Elbette Allah münafıkları ve kâfirleri cehennemde bir araya getirecektir.” (Nisa 140)

Bizler radyo, televizyon, toplantı, oturma, program gibi her nerede ve ne ile beraber olursak olalım, olduğumuz yerin gündeminin Allah'ın ayetlerini inkar etmekten ve onlarla alay etmekten uzak olması gerekmektedir. Allah'ın ayetlerinin çiğnendiği ve onlarla alay edildiği bir durumda bizim onlarla beraberliğe devam etmemiz yasaktır. Ancak onlara nasihat edebilecek ve durumlarını düzeltebilecek durumdaysak onlarla beraber olabiliriz. Eğer yapılanlara hiçbir etkimiz olmayacaksa o ortamı terk etmeliyiz. Değilse Allah korusun kalplerimiz onların kalpleri gibi olur, yaşantılarımız onların yaşantıları gibi olur ve sonunda Allah, kâfirlerle münafıkları cehennemde bir araya getirir.

4-Duyduğumuz her sözün peşine takılmamalı, fasıkların haberlerine inanmamalı, Müslümanlar hakkında atılan iftiraları onaylamamalıyız:

“O iftirayı duyduğunuzda; “Bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz! Haşa! Bu çok büyük bir iftiradır” demeli değil miydiniz?” (Nur 16)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kişinin her duyduğunu söylemesi kendisine yalan olarak yeter.”²⁸⁵

Allah düşmanları her fırsatta Müslümanları karalamakta, onlarla kardeşlerinin arasını açmak ve fitne düşürmek için çalışmaktadırlar. Bizler bu iftiralar ve karalama kampanyaları karşısında müslümanca tavrımızı sergilemeli ve her zaman kardeşlerimizin safında yer almalıyız. Doğruluğunu kesin olarak bilmediğimiz bir sözü veya olayı dilden dile aktarmamız Allah katında gerçekten büyük bir günah ve sorumluluktur.

“Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi o şeyden sorumludur.” (İsra 36)

5-Ağzımdan çıkan her sözün Allah tarafından işitildiğinin bilincinde olarak konuşmalıyız:

“Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncı mutlaka O'dur. Bunlardan az veya çok olsunlar mutlaka O, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü onlara yaptıklarını haber verecektir. Muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” (Mücadele 7)

²⁸⁵ Müslim/Mukaddime 5.

6-Gücümüz yettiğince bu günden işitmeli ve itaat etmeliyiz. Yoksa kıyamet günü “Keşke işitseydik ve akletseydik” diyen bir toplumun içinde oluruz:

“Gücünüz yettiğince Allah’tan korkun, dinleyin ve itaat edin. Kendi iyiliğiniz için infak edin. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa işte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Teğabun 16)

Bizler; “Okuduk veya dinledik” diyerek kendimizi hiçbir zaman yeterli görmemeliyiz. Allah’ın ayetleriyle ve peygamberin sünnetiyle her zaman canlı yayın bağlantısında olmalıyız. Çünkü ne zaman ayet ve hadislerden uzak kalırsak, Müslümanların nasihatlarından ve öğütlerinden uzak kalırsak itaatimiz ve takvamız azalmaktadır. İtaatimizi ve takvamızı artırmanın yolu, ne kadar bilirsek bilelim, hiç bilmiyormuş gibi dinlemek ve öğrenmekten geçer.

“(Kafirler şöyle derler:) Keşke kulak vermiş ve aklımızı kullanmış olsaydık, şimdi bu alevli cehennemin mahkûmları arasında olmazdık.” (Mülk 10)

Cehenneme mahkûm olduktan sonra işitmenin ne anlamı var? Akletmenin ne anlamı var? O gün bütün kâfirler Allah’ın vaaadinin hak olduğunu görür ve işitirler. Oysa önemli olan, görmediği halde iman etmek ve kulak verip itaat etmektir.

28-el-BASİR

a-Basir isminin lügat anlamı:

Basar kelimesinden türemiş olan el-Basir ismi; bir şeyi görmek, kavramak, ustaca ve uzmanca bilmek, uzman bir görüşe sahip olmak demektir.

b-Basir isminin ıstılah anlamı:

Basir; her şeyi ustaca ve uzmanca görendir.

Basir; hiçbir şey kendisinden gizli kalmayacak kadar iyi görendir.

Basir; her şeyi idrak eden ve ihata eden, kuşatandır.

Basir; olayların arka planını gören ve bilendir.

Basir; her şeyi gören ve eşyaya görülme özelliği verendir.

Basir; yarattıklarından farklı olarak gören ve bilendir.

Basir; eşyayı bütün özellikleriyle görüp tanıyandır.

c-Basir isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rabbimiz kendisini bize "görme ve basiret" özelliğiyle birlikte tanıtır:

"Allah buyurdu ki, korkmayın! Çünkü ben sizinle beraberim, işitir ve görürüm."

(Taha 46)

"Gözler O'nu görmez, halbuki O bütün gözleri görür. O eşyayı çok iyi bilen, her şeyden ince ince haberdar olandır." (Enam 103)

2-Putlar ve Allah'ın dışında ilah sayılanlar "görme ve basiret" özelliklerinden uzaktırlar:

"İbrahim, babasına dedi ki, Babacığım! Duymayan, görmeyen ve sana hiçbir fayda sağlamayan şeylere niçin taparsın?" (Meryem 42)

3-Kafirler dünyada basiretsiz insanlardır. Baktıkları halde görmezler. Ancak kıyamet günü onların da basiretleri açılacak ve hakkı bütün çıplaklığıyla göreceklerdir:

"O günahkârların, Rableri huzurunda başlarını öne eğecekleri ve: "Ey Rabbimiz! Gördük, işittik, şimdi bize dünyaya geri gönder de iyi işler yapalım, artık kesin olarak inandık" diyecekleri zamanı bir görsen!" (Secde 12)

“Andolsun biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onlarla kavrayamazlar. Gözleri vardır, onlarla görmezler. Kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidirler, hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafil olanlar onlardır.” (Araf 179)

“...Onları sana bakar görürsün, oysa onlar görmezler.” (Araf 198)

d-Basir isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın bizi her an görüp gözettiğinin farkında olmalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Allah'a ibadet et ve O'na hiçbir şeyi ortak koşma. Allah'a O'nu görüyormuşçasına ibadet et, kendini ölülerden kabul et, her taşın ve ağacın yanında Allah'ı an, zikret. Bir kötülük yaptığın zaman hemen ardından bir iyilik yap. Gizli ise gizli olarak, açık ise açık olarak.”²⁸⁶

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kavminin salih olan iki adamından nasıl haya ediyorsan, Allah'tan da öyle haya et.”²⁸⁷

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kabilenden saygın ve heybetli bir adamdan nasıl haya ediyorsan, Allah'tan da öyle haya et. Ahlakını güzelleştir. Bir kötülük işlediğin zaman ardından hemen bir iyilik işle. Muhakkak ki iyilikler kötülükleri giderir.”²⁸⁸

2-Allah her birimize “görme, idrak etme ve basiret” özelliklerini vermiştir. Dileyen basiretini artırır, dileyen ise körlüğünü. Bizler basiretini artırırlardan olmalıyız:

“Doğrusu size Rabbiniz tarafından basiretler (idrak kabiliyeti) verilmiştir. Artık kim hakkı görürse faydası kendine, kim de kör olursa zararı kendinedir. Ben üzerinize bekçi değilim.” (Enam 104)

Allah bize en değerli basiret olarak Kur'an'ı göndermiştir. Eğer vahyin penceresinden bakarsak bütün zamanların bütün olaylarını basiretle idrak edebiliriz. Olayların görünen ve görünmeyen yüzlerini kavrayabiliriz.

²⁸⁶ Hakim/el-Müstedrek 1/96. Kenzu'l-Ummal 14396.

²⁸⁷ Kenzu'l-Ummal 5750.

²⁸⁸ Heysemi/Mecmeu'z-Zevaid 6/148.

Bilmeden ve farkında olmadan yapılan bakışa, “Nazar” adı verilir.

Bilerek, arka planını düşünerek, idrak ederek, kavrayarak yapılan bakışa ise “Basiret” adı verilir.

Müslüman hem nazar hem de basiret sahibidir. Farkında olmasa da pek çok şeyi görür. Ancak o sıradan şeylerin arkasında saklananları basiretiyle idrak eder.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Mü’minin ferasetinden sakının. Çünkü o, olaylara Allah’ın nuruyla bakar.”²⁸⁹

Kur’an ve sünnetle beraberliğimiz ne kadar fazlaysa basiret ve ferasetimiz o oranda gelişir. Ama Kur’an ve sünnetle bağlantımız zayıf ise olaylara insanların baktığı gibi bakmaya ve sadece onların görebildiğini görmeye başlarız. Oysa mü’min Allah’ın nuruyla olayları aydınlatan kimsedir.

3-Allah’ın kitabından ve indirmiş olduğu zikirten, öğütten yüz çevirenler kıyamet günü kör olarak haşredileceklerdir:

“Kim de benim zikrimden yüz çevirirse şüphesiz onun sıkıntılı bir hayatı olacak ve biz onu kıyamet günü kör olarak haşredeceğiz. O, Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin? Oysa ben daha önce görür idim, der. Allah da şöyle buyurur: İşte böyle! Çünkü sana ayetlerimiz geldi ama sen onları unuttun. Bugün de aynı şekilde sen unutuluyorsun!” (Taha124-1269)

Kafirler sadece nazar ederler ama nazarları basirete geçmez. Onlar olayların künhüne vakıf olamazlar. Allah’ın imzasını ve damgasını taşıyan pek çok mucizeyi göremezler. Çünkü onların gözlerinde bir perde vardır. Onlar önyargılı ve peşin fikirlidirler. İşte tüm bunlardan dolayı gerçekleri göremez, idrak edemezler.

Dünyada iken Kur’an’ı görmemezlikten gelenleri Rabbimiz kıyamet günü kör olarak haşredecektir ve onları unutulmaya terk edecektir.

4-Bizler Allah’ın bize vermiş olduğu göz nimetini O’nun istediği şekilde kullanmalıyız ve bu nimetle O’na isyan edenlerden olmamalıyız:

“Rahmanın gerçek kulları kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman onlara karşı kör ve sağır kesilmezler.” (Furkan 73)

²⁸⁹ Camiu’s-Sağır 243

Müslüman, gözünü ve kulağını Allah'a teslim eden insandır. Gözünü Allah'ın istediği, sevdiği ve razı olduğu ameller işlemek için kullanandır. Rabbimiz gözümüzle ilgili bize bazı sınırlar çizmiş ve o sınırları aşmamamızı istemiştir. Allah bakışlarımızın yönünün ve hedefinin ne olması ve nasıl olması gerektiğini bize tüm detaylarıyla kitabında ve peygamberinin sünnetinde bildirmiştir.

Bize gözlerimizi kontrol altında tutmamızı ve haramlara bakmamamızı emretmiştir. Müslümanın bütün organlarının belirli görevleri ve sınırları vardır. Müslüman başıboş insanlar değildir. Müslümanın gözü, her istediğine, her beğendiğine bakamaz.

“..Muhakkak ki kulak, göz ve kalp hepsi yapılan şeylerden sorumludur.” (İsra 36)

5-Bizler göz nimetine karşılık ihsan sahibi olmalıyız:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“İhsan, Allah'ın seni gördüğünü bilerek yaşamandır. Sen O'nu görmesen de mutlaka O seni görmektedir.”²⁹⁰

6-Kur'an'a karşı kör olanlara Allah şeytanı musallat eder:

“Kim Rahman'ı zikretmekten gafil olursa yanından ayrılmayan bir şeytanı ona musallat ederiz.” (Zuhruf 36)

²⁹⁰ Müslim/İman 8. Ebu Davud/İman 17. Tirmizi 2610.

29-el-HAKEM

a-Hakem isminin lügat anlamı:

el-Hakem ismi; kötülüğü men etmek, zulmü önlemek, düzensizliği gidermek anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da Allah'ın ismi olarak sadece bir yerde kullanılmıştır.

b-Hakem isminin ıstılah anlamı:

Hakem; yegâne hakim, hüküm verme yetkisine sahip ve son hükmü verecek olandır.

Hakem; verdiği hükümler hemen icra edilendir.

Hakem; kendisine müracaat edilmeden hiçbir sorun çözülmez.

Hakem; kendisinin hükmü olmadan hiçbir peygamber gelmez.

Hakem; hükmünü bozacak hiçbir kimse yoktur.

Hakem; hükmünün gerçekleşmesine mani olacak hiçbir kimse yoktur.

Hakem; taraf tutmadan durumu düzelten ve ıslah edendir.

c-Hakem isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Hakem ismi Kur'an'da sadece bir kez geçmektedir:

“De ki: Ben kendime Allah'tan başka bir hakem mi arayacağım? Halbuki O, Kur'an'ı size açık ve ayrıntılı bir şekilde indirmiştir..” (Enam 114)

d-Hakem isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler Allah'tan başka kendimize hakem aramamalıyız ve sorunlarımızın çözümü için O'nun hakemliğine başvurmalıyız:

“..Eğer bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, onu Allah'a ve Rasule götürün. Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız bu hem daha hayırlı hem de netice bakımından daha güzeldir.” (Nisa 59)

Rabbimizin bütün hükümleri insanlara menfaat sağlamak, onları mutluluğa ulaştırmak ve yeryüzündeki fesadı, bozgunculuğu, zarar veren şeyleri ortadan kaldırmak içindir. Bizler şahsi, ailevi, mali, toplumsal, siyasal vb. bütün sorunlarımızı Allah'a ve Rasulüne götürmeli, çözümleri onlarda aramalıyız.

Hem Allah'a iman ettiğimizi iddia ediyor, hem de ticaretimizi, mirasımızı ve buna benzer pek çok şeyi kafir sistemlerin hükümlerine göre yapıyorsak bizim Allah'ın diniyle işimiz bitmiş demektir.

Allah bir konuda hüküm verdiği zaman Müslümanın kesinlikle tercih hakkı olmaz.

“Allah ve Rasulü bir işe hüküm verdiği zaman inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteğine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Rasulüne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzab 36)

2-Hüküm verme konumunda olduğumuz zaman da Allah'ın kitabıyla, hak ve adaletle hüküm vermeliyiz:

“Allah size emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor. Şüphesiz Allah her şeyi işiten ve görendir.” (Nisa 58)

“Ey Davud! Biz seni yeryüzüne halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet. Sakın heva ve hevese uyma, sonra bu seni Allah yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.” (Sad 26)

30-el-ADL

a-Adl isminin lügat anlamı:

Adalet kelimesinden türemiş olan el-Adl ismi; doğru olmak, doğru davranmak, adaletle hükmetmek, eşitlemek, dengelemek, insafı olmak anlamlarına gelmektedir. Adl kelimesi değişik türevleri ve çekimleriyle Kur'an'da birçok yerde zikredilmiştir. Ancak Rabbimizin ismi olarak sadece meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde zikredilir.

b-Adl isminin ıstılah anlamı:

Adl; hak ve adaletle hüküm veren ve yasa koyandır.

Adl; yarattığı bütün canlılara her konuda adil ve eşit davranandır.

Adl; haklıya hakkını, haksıza ise cezasını verendir.

Adl; her şeyi yerli yerinde yapandır.

Adl; her emri ve yasağı, her yaptığı hak ve doğru olan, asla zalim olmayandır.

Adl; insanı doğru ve ölçülü bir biçimde yaratan ve düzenleyendir.

c-Adl isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah, kendi sözlerini ve indirdiği kitabı adaletle doğrulukla tamamlamıştır ve onu korunur kılmıştır:

“Rabbinin sözü (Kur'an) doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O işitendir, bilendir.” (Enam 115)

Allah'ın sözleri adildir, adaletlidir. Allah bu kitabı kullarına zulmetmek için değil, adaletini göstermek için indirmiştir. Allah'ın indirmiş olduğu her ayet, insanın hayatını adil, dengeli ve düzenli kılmak içindir. Allah'ın kitabının dışında adalet, denge ve düzen arayanlar, zulüm, dengesizlik ve bozgunculukla karşılaşır.

2-Allah insanı ölçülü ve dengeli bir şekilde yaratmıştır:

“Ey insan! Seni yaratıp seni düzgün ve dengeli kılan, seni istediği bir şekilde birleştiren, ihsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir?” (İnfitar 6-8)

Allah, insanı her açıdan bir düzen, intizam, ölçü ve denge üzerine yaratmıştır. İnsanın hem maddi ihtiyaçlarını (fizyolojik) hem de manevi ihtiyaçlarını (psikolojik) hesap ederek

yaratmıştır. Onu zihnî ve ruhî kavrayışlarla donatmıştır. Ruh ve beden talepleri arasında bir uyum ve denge var etmiştir.

Bütün bunlara karşılık ihsanı bol olan Rabbimize karşı aldanmamak ve kimsenin bizi aldatmasına izin vermemek bizim yegâne görevimizdir.

3-Allah dünyada olduğu gibi ahirette de adil olan ve adaletle hükmedendir:

“Biz kıyamet günü için adalet terazileri kurarız. Artık kimseye, hiçbir şekilde haksızlık edilmez. Yapılan iş bir hardal tanesi kadar dahi olsa onu da adalet terazisine getiririz. Hesap gören olarak biz herkese yeteriz.” (Enbiya 47)

“Yeryüzü Rabbinin nuru ile aydınlanır, kitap ortaya konulur, peygamberler ve şehitler/şahitler getirilir ve aralarında hakkaniyetle hüküm verilir. Onlara asla zulmedilmez.” (Zümer 69)

d-Adl isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz peygamberlerine, İslam davetçilerine ve tüm mü'minlere doğdoğru, adil olmalarını ve Allah'ın indirdiği hükümlere iman ettiklerini ilan etmelerini emreder:

“İşte onun için sen (tevhide) davet et ve emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların heveslerine uyma ve de ki, Ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum...” (Şura 15)

Bizim görevimiz; insanları tevhide davet etmek ve onlar için dosdoğru, adil bir örnek teşkil etmektir. Bizim hayatımız ne kadar doğru ve adil olursa, insanların arasında da adaleti gerçekleştirmemiz ve Allah'ın hükmüyle hükmetmemiz o kadar kolay olur. Yaşantıları adil ve dengeli olmayanlar, hangi konumda olurlarsa olsunlar, adaleti hiçbir zaman ayakta tutamazlar.

2-Hüküm verme konusunda Allah bize adaleti emreder:

“Allah size emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor. Şüphesiz Allah her şeyi işiten ve görendir.” (Nisa 58)

“..Kim de Allah'ın hükümleriyle hükmetmezse işte onlar kafirlerin, zalimlerin ve fasıkların ta kendileridir...” (Maide 44-47)

3-Aile hayatında ve hanımlar arasında Allah bize adaleti emreder:

“..Hanımlarınız arasında adaletsizlik yapmaktan korkarsanız bir tane hanımla evlenin veya sahip olduğunuz cariyelerle yetinin. Bu adaletten sapmamanız için en uygun yoldur.” (Nisa 3)

4-Toplumsal alanda Allah bize adaleti emreder:

“Muhakkak ki Allah adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder. Çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O düşünüp tutasınız diye size böyle öğüt veriyor.” (Nahl 90)

5-Ticarete ve şahitlikte Allah bize adaleti emreder:

“Olgunluk çağına erişinceye kadar, yetimin malına ancak en iyi bir tutumla yaklaşın, ölçü ve tartıyı adaletle yapın. Biz herkese ancak gücünün yettiği kadarını yükleriz. Söz söylediğiniz zaman, yakınlarımız dahi olsa adaletli olun. Allah’a verdiğiniz sözü tutun. İşte Allah size iyice düşünesiniz diye bunları emretti.” (Enam 152)

“Ey iman edenler! Belirlenmiş bir süre için birbirinize borçlandığımız vakit onu yazın. Bir katip onu aranızda adaletle yazsın...” (Bakara 282)

6-Allah bir topluma olan kinimizden dolayı adaletsizlik yapmamamızı emreder:

“Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun! Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adil davranmamaya itmesin. Adaletli olun, bu takvaya daha çok yakışan bir davranıştır. Allah’a isyandan sakının, Allah yaptıklarımızı hakkıyla bilmektedir.” (Maide 8)

7-Allah heva ve arzularımıza uymanın bizi adaletten saptıracağını anlatır:

“..Heva ve hevesinize uyup adaletten sapmayın...” (Nisa 135)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah, kendi gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde şu yedi grup insanı arşının gölgesinde gölgelendirecektir. Bunlar:

1-Adaletli devlet başkanı

2-Allah’a ibadet içerisinde yetişen genç

3-Kalbi mescidlere bağlı kişi

4-Allah için birbirlerini seven, Allah için bir araya gelen ve Allah için ayrılan iki kişi

5-Makam ve mevki sahibi, güzel bir kadın kendisine ahlaksızlık teklif ettiğinde; “Ben Allah’tan korkarım” diyen adam

6-Sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek kadar gizli veren kimse

7-Tenha bir yerde Allah’ı zikrederek gözleri yaşaran kimse.”²⁹¹

²⁹¹ Buhari/Rikak 24. Müslim/Zekat 91. Tirmizi/Zühd 53. Nesai/Kudat 2. Muvatta/Şiir 4.

31-el-LATİF

a-Latif isminin lügat anlamı:

Latif ismi iki ayrı kelimededen türetilmiştir. Birisi, lütuf diğeri ise letafettir. el-Latif ismi lügatte; kibar, nazik, ince, şeffaf olmak, merhamet ve şefkatle davranmak, yaklaşmak ve iyilik yapmak anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da 7 kez Allah'a izafe edilerek zikredilmiştir.

b-Latif isminin ıstılah anlamı:

Latif; bütün fayda ve güzellikleri en ince ayrıntılarıyla bilendir.

Latif; mahlûkatın ihtiyaçlarını en ince noktasına kadar bilen ve bu ihtiyaçları incelikle onlara ulaştırandır.

Latif; yarattıklarına yumuşaklıkla davranan, merhametli ve lütufkar olandır.

Latif; insanlara bilmedikleri ve ummadıkları yerden ihsanda bulunandır.

Latif; insanları güçlerinin üstünde bir şeyle sorumlu tutmayandır.

Latif; insanlara hak ettiklerinin fazlasını veren, itaat ettiklerinde kullarını öven, isyan ettiklerinde rızklarını kesmeyendir.

Latif; ince işleri, sırları, her şeyin detayını bilendir.

Latif; kendisi gözle görülmeyendir.

Latif; kullarına hem dünya hayatında hem de ahirette lütufta bulunandır.

c-Latif isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah, her şeye nüfuz eden ama kendisine asla nüfuz edilemeyen, aşkın varlıktır:

“Gözler O’nu görmez, hâlbuki O bütün gözleri görür. O eşyayı çok iyi bilen, her şeyden ince ince haberdar olandır.” (Enam 103)

2-Allah, ilmi ile kurallar koyup bize lütufta bulunur:

“Hiç yaratan bilmez mi? O, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Mülk 14)

3-Allah, üzerimize temiz bir su olan yağmuru indirerek bize lütufta bulunur:

“Görmedin mi, Allah gökten yağmur indirdi de bu sayede yeryüzü yeşeriyor. Gerçekten Allah çok lütufkârdır, her şeyden haberdardır.” (Hac 63)

4-Allah, kullarına mühlet vererek ve onların cezalarını erteleyerek lütufta bulunur:

“Kıyamete inanmayanlar onun çarçabuk kopmasını isterler. İnananlar ise ondan korkarlar ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki, kıyamet günü hakkında tartışanlar derin bir sapıklık içindedirler. Allah kullarına karşı çok lütufkârdır. Dilediğini rızıklandırır. O kuvvetlidir, güçlüdür.” (Şura 18-19)

d-Latif isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Küçük de olsa yaptığımız her ameli Allah’ın en ince ayrıntısına kadar bildiğini ve onu kıyamet günü mutlaka karşımıza çıkaracağını unutmamalıyız:

“Lokman, oğluna şöyle dedi: Yavrucuğum! Yaptığın iş, iyilik veya kötülük bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allah onu senin karşına getirir. Doğrusu Allah en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Lokman 16)

Aişe (r.a)’den: “Rasulullah (s.a.v) bana:

“Ey Aişe! Küçümsenen günahlardan sakın! Çünkü Allah tarafından onları araştıran bir melek vardır” buyurdu.²⁹²

İşlenen küçük günahların her biri insanın kalbinde siyah bir leke bırakır ve her günahın sonra diğer günaha bir merdiven dayanır. Sonunda kişi küçük hatalarını önemsememeye ve büyük hatalara alışmaya başlar. Latif olan Allah kıyamet günü bunların hepsini toplar ve onun karşısına getirir.

Yine yapılan küçük bir iyilik Allah tarafından kaydedilir ve üzerine her iyilik koydukça küçük iyiliklerin değeri artmaya, bire on, bire yüz, bire yedi yüz, bire yedi bin şeklinde mükâfatlandırılmaya başlanır. Sonunda insan iyilik yapmaya alışır ve daha büyük iyilikler, sevaplar ona kolaylaştırılır. Latif olan Allah kıyamet günü unutmaksızın ve atlamaksızın yapılan en küçük iyiliği bile insanın karşısına çıkarır ve hesabını ona göre görür.

2-Rabbimiz peygamber hanımlarına ve mü’min hanımlara evlerinde Allah’ın ayetlerini ve hikmetlerini okumalarını emreder:

²⁹² İbni Mace/Kitabu’z-Zühd 4243.

“Evlerinizde okunan Allah’ın ayetlerini ve hikmetini hatırlayın. Şüphesiz Allah, her şeyin iç yüzünü bilendir ve her şeyden haberdar olandır.” (Ahzab 34)

Müslüman hanımlar Allah’ın ayetleriyle ve hikmetle iç içe olmalıdırlar. Çünkü onlar Müslüman toplumun anneleri, kızları, kız kardeşleri ve eşleridirler. Hayatlarının ayetlerle bezenmesi, yaptıkları işin hikmete uygun olması, neredeyse ümmetin çoğunun düzelmesi demektir. Onlardan doğan çocukların İslam üzere eğitilmesi demektir.

Bizler hanımlarımıza, kızlarımıza, annelerimize, kız kardeşlerimize ve çevremizdeki diğer hanımlara Allah’ın ayetleriyle iç içe olma ve hikmeti öğrenme imkanları vermeliyiz. Onları bu konuda teşvik etmeli, onlara bilmediklerini öğretmeliyiz. Böylece İslam toplumunun en önemli alt yapısını oluşturmuş ve hazırlamış oluruz.

Müslüman hanımların Allah’ın ayetleriyle ve hikmetle barışık olmaları sonucunda Allah onlara çok ince ve letafetli nimetler sunacaktır. Onları hiç bilmedikleri ve beklemedikleri açılardan rızıklandıracaktır.

3-Allah bizden imtihanlara sabretmemizi, güçlü ve iffetli olmamızı ister:

“..Doğrusu Rabbim bana çok şey lütfetti. Çünkü beni zindandan çıkardı ve şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Şüphesiz ki benim Rabbim dilediğine lütfedendir. Kuşkusuz O, çok iyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Yusuf 100)

Rabbimiz Hz. Yusuf’u kardeşlerinin kıskançlığıyla imtihan etmiştir, buna karşılık o, kin tutmamayı ve affetmeyi öğrenmiştir.

Hz. Yusuf’u babasından ayrılmakla imtihan etmiştir, buna karşılık o, sabretmeyi öğrenmiştir.

Hz. Yusuf’u özgürlükten sonra kölelikle imtihan etmiştir, buna karşılık o, itaat etmeyi ve efendisine karşı vefalı olmayı öğrenmiştir.

Hz. Yusuf’u döneminin en güzel kadınlarının kötü ve ahlaksız teklifleriyle imtihan etmiştir, buna karşılık o, iffet ve hayâ sahibi olmayı öğrenmiştir.

Hz. Yusuf’u uzun yıllar zindanla imtihan etmiştir, buna karşılık o, her zor durumu değerlendirmeyi, zorlukların ardında güzellik bulmayı ve zindanı bir medreseye çevirmeyi öğrenmiştir.

Hz. Yusuf'un her imtihanında ihlas ve ihsan sahibi olarak davranmasına karşılık, Allah ona babasını ve bütün ailesini yeniden lütfetmiştir. Kardeşlerinin kıskançlığını gidermiş ve kardeşlerini ona amade kılmıştır. Onu kölelikten özgürlüğe, hatta Mısır'ın en üst düzeyine, hazinelerin başına getirmiştir. Onu kadınların şerlerinden ve iftiralardan temize çıkarmış, kadınlara suçlarını itiraf ettirmiştir. Zindandaki doğru davranışına karşılık zindan arkadaşı onu hatırlamış ve zindandan çıkmasına neden olacak rüyanın yorumunu ondan istemiştir.

Bunların her biri zincirin birer halkasıdır. Allah ne olursa olsun imtihanlarından ders alan, sabreden, şükreden, güçlü ve dirayetli olan, iffetini elden bırakmayan, Allah'ın dinini her ortamda anlatan ve dosdoğru bir hayat yaşayan kimseleri hesapsız bir şekilde rızıklandıracaktır.

32-el-HABİR

a-HabİR isminin lügat anlamı:

Bir şeyi bilmek, tecrübe etmek, denemek, imtihan etmek, yeri sürmek anlamlarına gelen “habera” kökünden türeyen el-Habir ismi; bilen, haber veren, uzman, bilirkişi demektir. Kur’an’da 45 yerde zikredilmektedir.

b-HabİR isminin ıstılah anlamı:

HabİR; bir şeyin gizli olan yönlerini bilen ve künhüne vakıf olandır.

HabİR; her şeyi hiçbir gizli yönü kalmayacak derecede uzmanca bilendir.

HabİR; kalplerde gizlenen her şeyi ortaya çıkarandır.

HabİR; mülkünde olup biten her şeyden haberdar olandır.

HabİR; kullarının yaptığı her şeyi en ince detayına kadar bilendir.

HabİR; kullarının amellerini bilen, ona göre ödüllendiren ve cezalandırandır.

c-HabİR isminin Kur’an içerisinde incelenmesi:

1-Allah gizli veya açık, kullarının her halinden haberdar olandır:

“...Muhakkak ki Allah kullarının her halini haber alandır, basiretiyle görendir.”

(Fatr 31)

2-Allah, kullarının günahlarından ve sevaplarından haberdar olandır:

“..Kullarının günahlarını haber alıcı ve görücü olarak Rabbin yeter.” (Furkan 58)

3-Allah, kıyamet günü kullarının her halinden haberdar olandır:

“..O kıyamet günü, Rableri onların her halini haber almış ve bilmiştir.” (Adiyat 11)

d-HabİR isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimize karşı ihsan sahibi olmalı, O’nun her halimizden haberdar olduğu bilinciyle yaşamalıyız. Doğru ve yanlış cetvelimizi insanlara göre değil, Allah’a göre belirlemeli, her durumda O’nun rızasını ön plana almalıyız.

2-Rabbimizin, üzerimizdeki tasarruf ve hüküm koyma yetkilerini kabul etmeliyiz. O bizim Rabbimizdir, O yarattığını en iyi bilendir. Öyleyse bizler hayatımızı Allah’a adayarak

yaşamalıyız. Allah'ın razı olmadığı sistemlerin, kurum veya kişilerin üzerimizdeki tasarruflarını, hükümlerini kabul etmemeliyiz.

Unutmamalıyız ki, üzerimizdeki başkalarının tasarruflarını ve hükümlerini Allah çok iyi bilmektedir ve bunları kıyamet gününde bize haber verecek, önümüze getirecektir.

“O, kullarının üzerinde her türlü tasarrufa sahiptir. O, hüküm ve hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.” (Enam 18)

3-Allah rızıkı üzerimize bol bol yayan kimi zaman da daraltandır. Verdiği rızıkla bizi başıboş bırakmamış, o rızıkı kullanma ve tasarruf sınırlarını bize bildirmiştir.

“Rabbin, rızıkı dilediğine bol bol verir, dilediğine ise daraltır. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, onları çok iyi görendir.” (İsra 30)

Bizler Allah'ın vermiş olduğu rızıkı yine O'nun yolunda ve O'nun razı olduğu şekilde harcamalıyız. Eğer rızıkımızı daraltarak bizi imtihan ediyorsa o zaman da sabretmeli ve elimizdekilerle yetinmeliyiz. Her iki durumda da Allah bizden haberdardır ve sınırı aştığımız konuların hesabını bizden soracaktır.

4-Kafirlerin vermiş olduğu eziyet ve sıkıntılar karşısında bizler ümitsiz olmamalıyız. Çünkü Allah Müslümanların halinden de, kafirlerin zulmünden de haberdar olmandır. Bir gün mutlaka bunları ortaya getirecek ve mazlumun hakkını zalimden alacaktır.

33-el-HALÎM

a-Halîm isminin lügat anlamı:

Halîme fiilinden ismi fail olarak türetilmiş olan el-Halîm ismi, yapılan kötülüğe karşılık vermemek, hemen cezalandırmamak, gazap anlarında nefse hakim olmak, çok sakin, ağırbaşlı ve yumuşak huylu olmak anlamlarına gelmektedir.

b-Halîm isminin ıstılah anlamı:

Halîm; cezalandırmaya gücü yettiği halde, suçluların cezasını hemen vermeyendir.

Halîm; kullarına karşı müsamahakâr davranandır.

Halîm; mühlet veren, cezaları erteleyendir.

Halîm; kullarının isyanlarına rağmen onları gizli ve açık nimetlerini vermeye devam edendir.

Halîm; isyan eden kullarına tevbe etmeleri için yeterli süre tanıyandır.

c-Halîm isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Halîm ismi Kur'an'da 11 kez Allah'a izafe edilerek zikredilmiştir. Münferid olarak değil Allah'ın diğer isimleriyle beraber zikredilmiştir.

1-el-Halîm ismi 6 kez el-Ğafur ismiyle beraber zikredilmiştir. Rabbimiz acizliğinden veya güçsüzlüğünden dolayı değil, yumuşaklığından dolayı kullarını bağışlayan, onların cezalarını erteleyendir. İnsanlar bazen kimi konularda aciz kalırlar. Daha büyük makamlardan baskılar geldiği için affederler veya cezaları ertelerler. Ancak Allah'a baskı yapabilecek hiçbir güç ve makam yoktur. O'nun bağışlaması tamamen Halîm özelliğinden ötürüdür.

"...Biliniz ki Allah çok bağışlayandır, çok Halîmdir." (Bakara 235)

2-el-Halîm ismi 3 kez el-Alîm ismiyle beraber zikredilmiştir. Rabbimiz hepimizin gizli ve açık hatalarını en iyi bilen ve buna rağmen bize süre tanıyandır. Allah; gafletinden, bilmezliğinden dolayı kullarına karşı Halîm değildir. Delil yetersizliğinden dolayı affetmek zorunda kalan değildir. Her şeyi en ince ayrıntısıyla bilmesine rağmen affeden ve mühlet verendir.

"...Allah her şeyi en iyi bilendir, Halîmdir." (Nisa 12)

3-el-Halîm ismi 1 kez el-Ğaniy ismiyle beraber zikredilmiştir. Rabbimiz zengindir ve hiçbir şeye ihtiyaç duymayandır. O, kendilerine ihtiyaç duyduğu için kullarını affeden değildir. O'nun kullarına ve kullarının ibadetlerine ihtiyacı yoktur. Rabbimiz kendisinin değil, kulunun muhtaç olmasından dolayı Halîm olan, bağışlayan ve mühlet verendir.

“...Allah çok zengindir, çok Halîmdir.” (Bakara 263)

4-el-Halîm ismi 1 kez de eş-Şekur ismiyle beraber zikredilmiştir. Rabbimiz şükre layık olandır, kullarının şükrünün karşılığını bol bol verendir. Halîm sıfatıyla onların eksiklerini görmezlikten gelen ve yapılan her şükrün karşılığını kat kat vererek çoğaltandır.

d-Halîm isminin bize yüklemiş olduğu görev ve sorumluluklar:

1-Bizler hilm ve yumuşaklık konusunda Hz. İbrahim'i ve Rasulullah (s.a.v)'ı örnek almalıyız:

“İbrahim'den korku gidip müjde gelince Lut kavmi hakkında adeta bizimle mücadele etmeye başladı. İbrahim cidden Halîm, yumuşak huylu, bağıryanık ve kendisini Allah'a vermiş biri idi.” (Hud 74-75)

Hz. İbrahim helak taraftarı değil, hidayet taraftarıydı. Toplumların helak edilmesi için değil, kurtulması için çabalıyordu. Bundan dolayı Lut kavminin helak edilmemesi, onlara mühlet verilmesi için meleklerle tartışıyordu.

Taif halkı Rasulullah (s.a.v)'a eziyet edince Allah Taif'i helak etmek için melekleri gönderdi. Ama Rasulullah (s.a.v) buna izin vermeyerek **“Onlar bilmeyen bir toplum. Belki Allah onların zürriyetlerinden hayırlı insanlar çıkaracaktır.”** buyurdu. Gerçekten de onların nesillerinden hayırlı ve salih kimseler ortaya çıktı.

Bizler de insanların helak edilmeleri için değil, kurtulmaları için çabalamalıyız. Allah'ın mühlet verdiği kullara bizler de mühlet vermeliyiz. Hiçbir kimse hakkında; “Allah onu bağışlamaz, o adam olmaz” gibi ifadeler kullanmamalıyız.

2-Hem kendimiz Halîm olmalı, hem de Allah'tan Halîm olan çocuklar ve nesiller istemeliyiz:

“İbrahim, Rabbim bana salihlerden olacak bir evlat ver, dedi. İşte o zaman biz onu Halîm bir oğul ile müjdeledik.” (Saffat 100-101)

Hz. İbrahim Rabbinden erdemlerle donatılmış bir oğul istiyordu. Erdemlerin zineti ise hilm ve yumuşak huyluluktaki. Allah da onu bu özelliklere haiz bir evlatla müjdeledi.

Bizler de çocuklarımızı şiddet ve hırçınlık üzere değil, hilm ve yumuşak huyluluk üzere yetiştirmeliyiz. Kendimizi ve çocuklarımızı, bizleri kabalığa ve şiddete itecek olan unsurlardan uzak tutmalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kime yumuşak huylu olmaktan bir pay verilmişse ona hayırdan nasibi verilmiş demektir. Kim de yumuşak huyluluk payından mahrum kılınmışsa hayırdan nasip alamamış demektir. Kıyamet günü, müminin tartıda en ağır gelen iyi ameli güzel ahlâktır. Şüphesiz ki Allah, güzel ahlaka aykırı kötü iş işleyip çirkin söz söyleyene öfkelenir.”²⁹³

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah bir aile halkı hakkında hayır dilerse onları birbirlerine karşı yumuşak huylu ve anlayışlı kılar.”²⁹⁴

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Gerçek pehlivan güreşte rakibini yenen değil, öfkelenildiği zaman öfkesine hakim olandır.”²⁹⁵

Abdulkays Eşecc (r.a) şöyle anlatıyor:

“Rasulullah (s.a.v) bana şöyle buyurdu:

- **Gerçekten sende Allah’ın sevdiği iki huy var.** Ben dedim ki:

- Ey Allah’ın Rasulü, bunlar hangi huylardır? Rasulullah (s.a.v):

- **Bunlar yumuşak huyluluk ve hayadır,** buyurdu. Dedim ki:

- Bunlar bende eskiden beri mi var, yoksa yeni mi bulunuyor?

Rasulullah (s.a.v.):

- **Eskiden beri,** buyurdu. Ben de:

- Beni iki ahlâk üzere yaratıp da onları seven Allah’a hamd olsun, dedim.”²⁹⁶

²⁹³ Buhari/el-Edebu'l-Müfred 464. Tirmizi 2013.

²⁹⁴ Camiu's-Sağir 393.

²⁹⁵ Ebu Davud 4779.

²⁹⁶ Buhari/el-Edebu'l-Müfred 584.

3-Yumuşak huylu ve halim olmamız bizi, insanlara iyiliği emretmekten ve asli görevlerimizi yerine getirmekten alıkoymamalıdır.

“Dediler ki: Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını bırakmamızı yahut mallarımız hususunda dilediğimizi yapmayı terk etmemizi sana namazın mı emrediyor? Oysa sen çok halim, yumuşak huylu ve çok akıllısın.” (Hud 87)

Hz. Şuayb çok halim ve yumuşak huylu idi. Bunu toplumunun kafirleri bile söylüyorlardı. Onun bu özelliğini ön plana çıkararak “Sen yumuşak huylu birisin, elâlemin işine neden karışıyorsun?” demek istiyorlardı.

Ancak halim olması Hz. Şuayb’ı hiçbir zaman gerçek bir namaz kılmaktan alıkoymadı. Toplumu rahatsız edecek kadar ciddi bir namazı vardı. Onun namazı emrediyor ve yasaklıyordu. Onun namazı seccadenin üzerinde kalan bir namaz değil, seccadeden bütün bir hayata yayılan bir namazdı.

Halim olması Hz. Şuayb’ı toplumunu uyarmaktan alıkoymadı. Allah’ın hudutlarının çiğnenmesine karşı o hep sert durdu, taviz verenlerden olmadı.

Bizler halim olmalıyız ama pısrık ve pasif olmamalıyız. Allah’ın yasakları çiğnendiği zaman geçip gitmemeli, taviz vermemeli, Müslümanca tavrımızı ortaya koymalıyız. Yumuşak huyluyuz diye, koyun sürüleri gibi olmamalıyız.

Rasulullah (s.a.v.), **iki şey arasında seçim yapma durumunda kalırsa günah olmadığı sürece bunların en kolay olanını seçerdi. Eğer günah olacaksa bu işten insanların en uzak duranı O olurdu. Rasulullah (s.a.v.) kendisi için intikam almazdı. Ancak Allah’ın haramlarından biri çiğnendiği zaman, Aziz ve Celil olan Allah için intikam alırdı.”**²⁹⁷

4-Müslümanların kusurlarını görmezden gelip onları affetmeliyiz. Kötülüğe iyilikle karşılık vermeli, insanları düşman olarak değil, dost olarak kazanmalıyız.

“Kötülükle iyilik bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel bir şekilde sav. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir dost oluverir. Bu güzel davranışa ancak sabredenler kavuşturulur. Buna ancak hayırdan büyük nasibi olan kimseler kavuşturulur.” (Fussilet 34-35)

²⁹⁷ Müslim/Fezail 77.

34-el-AZİM

a-Azim isminin lügat anlamı:

Azame kökünden türemiş olana el-Azim ismi; kütle, hacim ve bazı özellikler yönünden üstünlük, ululuk ve yücelik ifade eder. Kur'an'da Allah'a nispet edilerek sadece 6 kez geçmektedir.

b-Azim isminin ıstılah anlamı:

Azim; saygıyı gerektirecek bütün özellik ve vasıflara sahip olandır.

Azim; en güzel ve mükemmel vasıflarla muttasıftır.

Azim; emirlerine karşı gelmek mümkün olmayandır.

Azim; hiçbir zaman acze düşürülemeyendir.

Azim; zatı ile sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak derecede ulu olandır.

Azim; kudreti ve şanı hiçbir şeyle ölçülemeyecek kadar yüce olandır.

c-Azim isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-el-Azim ismi el-Aliy ismiyle beraber zikredilmiştir:

“...O yücedir, azamet sahibidir.” (Bakara 255)

Yaratıklarından hiçbirisi O'nun sahip olduğu özelliklere sahip değildir. Hiç kimseye Allah'a yapılan tazime benzer bir tazim yapılamaz. Allah'ın övüldüğü ve yüceltildiği gibi hiç kimse övülüp yüceltilemez.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah şöyle buyurdu: “Büyüklik ve azamet bana ait sıfatlardır. Kim bu iki sıfattan birisinde benimle yarışmaya kalkarsa o kimseyi cehenneme atarım.”²⁹⁸

2-Azim ismi Allah'ın dışında değeri ve anlamı büyük olan şeyler için de kullanılmıştır:

“Büyük Kur'an” (Hicr 87) **“Büyük ecir ve mükafat”** (Enfal 28) **“Büyük kurtuluş”** (Nisa 13) **“Büyük gün”** (Enam 15) **“Büyük hile”** (Yusuf 28) **“Büyük iftira”** (Nur 16) **“Büyük Zulüm”** (Lokman 13) **“Büyük haber”** (Nebe 2) **“Büyük günah”** (Vakıa 46) **“Büyük ahlak”** (Kalem 4) vb..

²⁹⁸ İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 1474.

d-Azim isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ı el-Azim sıfatıyla beraber tanımalıyız. Yücelik ve ululuk sıfatlarını Allah'ın dışında hiçbir makam, mevki ve kişiye layık görmemeliyiz. Allah'ı sadece yaratıcı ve rızık verici olarak kabul edenler, O'nu hayatında Azim bilmeyen, otorite sahibi bilmeyenler kıyamet günü kitaplarını sol tarafından alacak ve cehenneme gireceklerdir:

“...Onu yakalayın da bağlayın! Sonra alevli ateşe atın onu! Sonra yetmiş arşın uzunluğunda bir zincir içinde oraya sokun! Çünkü o, Azim olan Allah'a iman etmezdi.”
(Hakka 30-33)

Bizler büyüklük sıfatını sadece Allah'a ait bilmeli ve hayatımızda yegane büyük olarak sadece O'nu tanımalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Ümmetim dünyayı, dinarı ve dirhemi yüceltirse İslam'ın heybeti onlardan çekilip alınır. İyiliği emretme ve kötülükten sakındırma görevini ümmetim terk ederlerse vahyin bereketinden mahrum bırakılırlar. Birbirlerine dil uzatınca da Allah katındaki değerleri düşer.”²⁹⁹

Bizler Rabbimizi Azim bildikçe, Allah, düşmanlarımızın kalbine bir aylık mesafeden bizim korkumuzu salacaktır. İslam'ın heybeti alınımızda parıldayacak ve Allah düşmanlarını korkutacaktır. Dün bir mektupla dünyaya hakim olan, hükümdarları karşılarında dize getiren Müslümanlar, bugün kafirlerin kapısında elpençe divan durmaktadırlar. Kafirlerden özgürlük ve insan hakları dilemektedirler.

2-Rabbimizi el-Azim sıfatıyla tesbih etmeliyiz:

“O halde Azim olan Rabbinin adını yüceltip O'nu bütün noksanlıklardan tenzih et.” (Hakka 52)

Rabbimiz yeryüzünün uluları gibi birtakım eksik sıfatlara sahip değildir. O tam ve mükemmeldir. Bizim övüp yüceltmemize ihtiyacı yoktur. Ancak O'nu övüp yücelttikçe bizler yücelir ve Rabbimiz tarafından övgüye layık görülürüz.

²⁹⁹ Camiu's-Sağir 416.

35-EL-ĞAFUR

a-Ğafur isminin lügat anlamı:

Ğafera kökünden türemiş olan el-Ğafur ismi; bir şeyin üzerini örtmek, gizlemek, kirlenmekten korumak anlamlarına gelmektedir. Arapçada Ğafera kökünden türetilmiş olan 234 farklı kelime vardır. Ğafir, Ğafur, Ğufrân, Ğaffâr, Mağfîret gibi kelimeler Allah'a nispet edilmektedir. Mağfîret kelimesinin geçtiği her yerde gizli veya açık mutlaka Allah'ın ismi bulunmaktadır.

b-Ğafur isminin ıstılah anlamı:

Ğafur; ne kadar çok olursa olsun bütün günahları bağışlayandır.

Ğafur; bir defaya mahsus olarak değil sürekli ve kesintisiz olarak bağışlayandır.

Ğafur; tek tip günahları değil, her çeşit küçükbüyük tüm günahları bağışlayandır.

Ğafur; kullarının güzelliklerini ortaya çıkararak, kötülüklerini ise saklayandır.

Ğafur; hem dünyada hem de ahirette kullarının sırlarını ilan etmeyen, hatalarını teşhir etmeyendir.

c-Ğafur isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Ğafur ismi 2 kez müstakil olarak Allah için kullanılmıştır:

“Rabbimiz sizin kalplerinizdekini çok iyi bilir. Eğer siz iyi olursanız, şunu bilin ki Allah, kötülükten yüz çevirerek tevbeye yönelenleri son derece bağışlayıcıdır.” (İsra 25)

“Bağışı bol olan Rabbin, merhamet sahibidir, şayet insanları yaptıkları yüzünden hemen cezalandıracak olsaydı, onlara azabı çarçabuk verirdi..” (Kehf 58)

2-Ğafur ismi 71 kez Rahîm ismiyle birlikte kullanılmıştır:

“...Gerçekten Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.” (Bakara 173)

Allah acizliğinden dolayı değil, merhametinden dolayı bağışlar.

3-Ğafur ismi Vedûd ismiyle birlikte kullanılmıştır:

“...O çok bağışlayandır, çok sevendir/çok sevilendir.” (Buruc 14)

Allah, kullarını sevdiği için bağışlar.

4-Ğafur ismi Aziz ismiyle birlikte kullanılmıştır:

“...Allah çok azizdir, çok bağışlayandır.” (Fatır 28)

Asla mağlıp edilemeyen ve çokça bağışlayan sadece Allah’tır. Bu iki özellik yeryüzü meliklerinden olmaz.

5-Ğafur ismi Afuv ismiyle birlikte kullanılmıştır:

“...şüphesiz Allah çok affeden, çok bağışlayandır.” (Hac 60)

6-Ğafur ismi şekur ismiyle birlikte kullanılmıştır:

“...şüphesiz Allah çok bağışlayandır, şükürün karşılığını çok verendir.” (şura 23)

7-Ğafur ismi Halım ismiyle birlikte kullanılmıştır:

“...şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok yumuşak huyludur.” (Ali İmran 155)

d-Ğafur isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz rahmeti kendisine farz kılmıştır. O acizliğinden veya umursamazlığından dolayı değil, rahmetinden dolayı kullarını bağışlayandır. En güçlü olmasına rağmen bağışlayandır. Kendi ihtiyacından ötürü değil, kulunun ihtiyacından ötürü onu bağışlayandır.

“...Rabbiniz merhamet etmeyi kendisine yazdı/farz kıldı...” (Enam 54)

Bizler insanları Allah’ın rahmetinden ümit kestirmemeliyiz. Onlara “Allah sizi bağışlamaz” dememeliyiz. Ne kadar çok günah işlemiş olsalar da, Allah’ın onların tevbe etmesini beklediğini ve O’nun her türlü günahı bağışlamaya hazır olduğunu anlatmalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Anlamı düşünülmeden okunan Kur’an’da hayır yoktur. İlimsiz, cahilce yapılan ibadette de hayır yoktur. Gerçek fakih (dinde derin anlayış sahibi) şu üç özelliğe sahip olan kişidir:

1-İnsanları Allah’ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen

2-Allah’ın azabından da emin kılmayan

3-İnsanları Kur’an’dan başka kaynaklara yönlendirmeyen.”³⁰⁰

³⁰⁰ Darimi/Mukaddime 29

2-Bizler şeytan gibi, hatamızda ısrar edip diretmemeli, Hz. Adem ve Havva gibi istiğfar edip bağışlanma dilemeliyiz. Kendimizi hatasız görmemeli, kendimizi günahlardan temize çıkarmamalıyız. İşlediğimiz günahların sorumluluğunu Allah'a veya insanlara yüklememeliyiz.

“Ben kendimi temize çıkarmıyorum. Muhakkak ki nefis çokça kötülüğü emreder, Rabbim acımış korumuşsa o başka. Şüphesiz Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.”
(Yusuf 53)

Bizler günahlarımız karşısında Hz. Adem ve Havva gibi Rabbimize yönelmeli ve tevbe etmeliyiz.

“Dediler ki, Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen muhakkak ki biz hüsrana uğrayanlardan oluruz.” (Araf 23)

3-Müslüman kardeşlerimizin kusurlarını araştırmamalı, onların hatalarını bağışlamalı ve ayıplarını örtmeliyiz.

“...Birbirinizin hatalarını araştırıp casusluk yapmayın...” (Hucurat 12)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Müslüman Müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yalnız bırakmaz. Kim bir Müslüman kardeşinin ihtiyacını giderirse, Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman kardeşinin dünya sıkıntılarında bir sıkıntısını giderirse Allah da onun kıyamet sıkıntılarında bir sıkıntısını giderir. Kim Müslüman kardeşinin bir ayıbını örterse Allah da kıyamet gününde onun bir ayıbını örter.”³⁰¹

³⁰¹ Buhari/Mezali 3. Müslim/Birr 58.

36-eş-ŞEKÛR

a-Şekûr isminin lügat anlamı:

Şekera kökünden türemiş olan eş-Şekûr ismi; teşekkür etmek, işin, amelin karşılığını vermek, dolu olmak, cömert olmak anlamlarına gelmektedir. eş-Şekur ismi mübalağa ve devamlılık ifade eder.

b-Şekûr isminin ıstılah anlamı:

Şekûr; kendisi için amel edenlerin mükâfatını bol bol verendir.

Şekûr; az veya çok her itaati ödüllendirendir.

Şekûr; kullarının az ibadetine karşılık çok mükâfat veren, onların ecirlerini kat kat artırandır.

Şekûr; kulunu yaptığı amelin en güzeliyle değerlendirendir.

Şekûr; kullarını övüp onların derecesini yükseltendir.

Şekûr; kesintisiz ve bol olarak veren, öven ve kulunun mükâfatını artırandır.

c-Şekûr isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Şekûr ismi Kur'an'da Allah'a nispet edilerek 4 kez zikredilmiştir:

1-Şekûr ismi 3 kez Ğafur ismiyle birlikte kullanılmıştır:

"...Derler ki, bizden hüznü gideren Allah'a hamdolsun. Muhakkak ki bizim Rabbimiz çok bağışlayan, yapılan şükürün karşılığını tam verendir." (Fatır 34)

2-Şekûr ismi 1 kez Halîm ismiyle birlikte kullanılmıştır:

"Eğer Allah rızası için güzel bir borç verirsiniz Allah onu sizin için kat kat artırır ve sizi bağışlar. Allah şükürün karşılığını tam olarak verendir, çok yumuşak huyludur." (Teğabün 17)

d-Şekûr isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın bize karşı Şekûr olması için, öncelikle bizim Allah'a şükretmemiz, şükür yolunu tutmamız gerekir. Rabbimiz bize hem şükür hem de küfür yollarını açmış, bizi de tercih edelim diye iki yol ayırımına bırakmıştır. Şükür, erdemlilerin seçeneği ve hayat tarzıdır.

Yaşadığımız herhangi bir olayda bile hep o iki yol ayrımında dururuz. Şükretmeyi seçersek kazançlı çıkar, nankörlük etmeyi seçersek kaybederiz.

“Şüphesiz biz insana (doğru) yolu gösterdik, ister şükreder, ister nankörlük eder.”

(İnsan 3)

Şükretmek kimilerimizin anladığı gibi, sadece yemeklerden sonra veya Allah'ın kimi nimetleriyle karşılaşınca “Şükürler olsun Allah'ım” demek değildir.

Hamd, Allah'ın verdiği tüm nimetlere dilimizle şükretmek, teşekkür etmektir.

Şükür ise, Allah'ın verdiği tüm nimetlere hayatımızla, yaşam tarzımızla şükretmek, O'nun nimetlerini istediği ve razı olacağı şekilde kullanmaktır.

Göz nimetimizin şükrü, onu hayırda, Kur'an ve sünnet okuyarak kullanmaktır. Dil nimetimizin şükrü, ona hayrı konuşturmak, hayrı okutmak, hayrı söyletmektir. Gözünü haramda kullanan, diliyle haram söyleyen bir kişi günde binlerce kez “Şükürler olsun Allah'ım” dese de onun buna hiçbir faydası olmayacaktır. Öyleyse en başta aklımızın, kalbimizin ve tüm organlarımızın şükrünü, Allah'a yaraşır bir şekilde ibadet ederek yerine getirmeliyiz.

“Hayır, sen yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol” (Zümer 66)

Yani bizler şükretmekle Allah'a ibadet etmiş oluruz.

2-Şükretmemizi Rabbimizin başına kakmamalı, sanki lütfen yapıyormuş pozisyonlarına girmemeliyiz. Çünkü O'nun bizim şükrümüze ihtiyacı yoktur. Biz ise dünya ve ahiretimizi ancak O'na şükrederek kurtarabilir, mutluluğumuzu ancak bu şekilde bulabiliriz.

“...Kim şükrederse muhakkak o kendisi için şükretmiştir. Kim de nankörlük ederse muhakkak benim Rabbim çok zengindir, müstağnidir ve cömerttir, değerlidir.”

(Neml 40)

3-Şükretmemizi ve şükrümüzü kolaylaştırması için Rabbimizden yardım dilemeliyiz:

“...Rabbim! Bana ve annebabama verdiğin nimetlere şükretmemi ve salih amellerde bulunmamı bana nasip et..” (Ahkaf 15)

Muaz bin Cebel (r.a) şöyle anlatıyor:

“Rasulullah (s.a.v) bir gün elimden tuttu ve bana şöyle buyurdu: “Ey Muaz! Vallahi ben seni seviyorum!” Ben de: “Anambabam sana feda olsun ey Allah'ın Rasulü! Vallahi ben de seni seviyorum” dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“Ey Muaz! Sana bir şey tavsiye edeceğim.

” اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَي ذِكْرِكَ ، وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ ”

“Allah’ım! Seni zikretmek, Sana şükretmek ve güzel bir şekilde ibadet etmek konusunda bana yardım et.”

Bu duayı mutlaka her namazın ardından oku.”³⁰²

4-Şükürde modelimiz ve örneğimiz Hz. Nuh olmalıdır. Rabbimiz onu “Çok şükreden kul” olarak nitelemiştir:

“...Şunu bilin ki Nuh çok şükreden bir kul idi.” (İsra 3)

Hz. Nuh’un hayatına baktığımızda geçirdiği 950 davet ve tebliğ yılının hep şükre dayalı olduğunu görürüz. O şükre adanmış bir hayat yaşamıştı. Buna göre şükürlerin en büyüğü, Allah’ın kitabında övülmeye değer olanı ise hem kendimizin şükretmesi, hem de insanların şükür yolunu seçmeleri için onlara önderlik etmemiz, anlatmamız, fedakarlıkta bulunmamız, onların ezalarına, alaylarına sabretmemiz ve hiçbir zaman yılmamamızdır. Onca olumsuzluğa rağmen durmamalı ve şükretmeli, insanları şükre davet etmeye devam etmeliyiz.

5-Kullardan hakkıyla şükredenler çok azdır. Ama şükredenlere Allah’ın mükafatı da çok bol ve kesintisizdir:

“Ey Davud ailesi! Şükür ile amel edin! Oysa kullarımdan şükredenler çok azdır.” (Sebe 13)

Ömer (r.a) bir adamın:

-Allah’ım! Beni azlardan kıl, diye dua ettiğini duydu ve:

-Ey Allah’ın kulu! Azlar nedir? diye sordu. Adam da:

-Allah’ın; **“Onunla (Hz. Nuh) beraber ancak çok az kimse iman etmiştir.”** (Hud 40)

“Kullarımdan şükredenler ne de azdır.” (Sebe 13) ayetlerini duymadın mı? dedi. Bunun üzerine Ömer (r.a) de:

-Herkes Ömer’den daha fakih (dinde derin ve ince anlayış sahibi), dedi.”³⁰³

6-Allah’ın şükürün karşılığını bol bol verdiğini bilmeli ve hiçbir iyiliği küçümsememeliyiz:

³⁰² Ebu Davud 1522. Nesai/Sehv 60.

³⁰³ Kitabu’z-Zühd/Ahmed bin Hanbel 592.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah’tan korkup takvaya sarıl. Kuyudan su çekmek isteyen kardeşinin kovasına kendi kovandan su boşaltmak veya kardeşinle güler yüzle konuşmak şeklinde de olsa hiçbir iyiliği küçümseme...”³⁰⁴

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Yarım hurmayla da olsa ateşten sakının. Eğer onu da bulamazsanız güzel ve hoş söz söyleyerek bunu yapın.”³⁰⁵

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Sizden her kim içiyle ve dışıyla müslüman olursa, yaptığı her hayıra en az on katından, yedi yüz katına kadar sevap yazılır. İşlediği her günah da sadece bir katıyla yazılır. Bu durum, Allah'a kavuşuncaya kadar böyle devam eder.”³⁰⁶

Bir adam Rasulullah (s.a.v)’a yularlanmış bir deve getirerek:

-Ey Allah’ın Rasulü! Bu Allah yolunda sadakadır, dedi. Rasulullah (s.a.v) da:

-Bu bir deveye karşılık, kıyamet gününde senin için yularlanmış yedi yüz deve vardır, buyurdu.”³⁰⁷

7-Vermiş olduğu nimetleri itiraf ederek Rabbimize şükretmeliyiz. Çünkü şükürün bir kısmı da, nimeti itiraf etmektir.

Rasulullah (s.a.v) her sabah ve akşam “Seyyidu’l-İstiğfar (İstiğfarın Efendisi)” duasını okuyarak Allah’ın nimetlerini itiraf eder ve bağışlanma isterdi:

” اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَىٰ عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا
أَنْتَ

“Allah’ım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Beni sen yarattın, ben de senin kulunum. Gücümün yettiği kadar sana vermiş olduğum ahbine ve va’dine bağlıyım. Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım. Üzerimde olan nimetini ve

³⁰⁴ Buhari/el-Edebu’l-Müfred 1182

³⁰⁵ Müslim/Zekat 20. Ebu Davud/Zekat 46. Nesai 2506. Ahmed/Müsned 4/256. Taberani/Mu’cemu’l-Kebir 12/164. Beyhaki/Şuabu’l-İman 5/225. Darekutni/Sünen 2/125. İbni Ebi Şeybe/Musanef 3/110.

³⁰⁶ Buhari, İman 31, Müslim, İman 205.

³⁰⁷ Müslim/İmara 37. Nesai/Cihad 46.

işlediğim günahlarımı itiraf ediyorum. Öyleyse beni bağışla. Günahları senden başka bağışlayacak olan yoktur.” (Kim bu duayı akşam vakti içtenlikle ve inanarak söyler de o gece ölürse cennete girer. Sabah okursa akşama kadar da ölürse cennete girer.)³⁰⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kime bir nimet verilir de, onu anar ve dile getirirse nimete şüketmiş olur. Kim de kendisine verilen nimeti gizler ve dile getirmemezse, nimete nankörlük etmiş olur.”³⁰⁹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kime bir iyilik edilirse, ona iyilikle karşılık versin. Eğer verecek bir şey bulamazsa, kendisine iyilik yapanı hayırla ansın. Kendisine iyilik yapanı hayırla andığı zaman, ona teşekkür etmiş olur. Eğer bu iyiliği gizlerse, ona karşı nankörlük etmiş olur. Kim, kendisine yapılmayan bir iyiliği yapılmış gibi gösterirse, sanki o, iki yalan elbisesi giymiş gibidir.”³¹⁰

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Aza şükretmeyen kimse çoğa da şükredemez. İnsanlara teşekkür etmeyen Allah’a da şükredemez. Allah’ın nimetini anmak ve dile getirmek şükürdür. Nimeti gizleyip dile getirmemek ise, nankörlüktür. İslam cemaatinde bulunmak rahmet, ondan ayrılmak ise azaptır.”³¹¹

Rasûlullah (s.a.v) “Allah’ın verdiği rızka karşı şükürü, O’nu yalanlamakla mı yerine getiriyorsunuz?” (Vakıa 82) ayeti hakkında şöyle buyurdu:

“Yani şükrunüzü ve teşekkürünüzü Allah’a yapmanız gerekirken Falan ve filan yıldız sayesinde bize yağmur yağdı. Falan ve filan yıldızın düşmesiyle falan oldu... gibi şeyler söylüyorsunuz.”³¹²

a-Şükredenlerden Allah razı olur:

“...Eğer şükrederseniz sizden razı olur.” (Zümer 7)

b-Şükredenlere Allah tam karşılık verir:

“...İşte biz şükredenleri böyle mükâfatlandırırız.” (Kamer 35)

³⁰⁸ Buhari/Daavat 27. Nesai/İstiaze 17.

³⁰⁹ Ebu Davud 4814. Ebu Nuaym/Hilyetu’l-Evliya 6/147.

³¹⁰ Tirmizi 2103. Buhari/el-Edebu’l-Müfred 215. Ahmed 6/90.

³¹¹ Ahmed 4/278.

³¹² Tirmizi 3295. Ahmed 639.

c-Şükredenlere Allah azap etmez:

“Eğer siz şükreder ve iman ederseniz Allah size niçin azap etsin?..” (Nisa 147)

d-Şükredenlere Allah ayetlerden ibret almayı kolaylaştırır:

“...Muhakkak ki bunlarda çokça sabreden ve çokça şükredenler için ibretler vardır.” (Lokman 81)

37-el-ALİYY

a-Aliyy isminin lügat anlamı:

Uluv ve a'la köklerinden türemiş olan el-Aliyy ismi; yükseklik, yücelik, şan ve şeref, kudret ve kuvvet, galip gelmek, üstün olmak, büyükmek, eksik sıfatlardan uzak olmak, pislikten temizlenmek anlamlarına gelmektedir.

b-Aliyy isminin ıstılah anlamı:

Aliyy; göklerde ve yerde en üstün sıfatlara sahip olandır.

Aliyy; gökleri ve yeri tasarrufu altında bulundurandır.

Aliyy; yücelik ve büyüklükte hiç kimsenin kendisiyle yarışmadığı kimsedir.

Aliyy; en güçlü ve galip olandır.

Aliyy; mü'min kullarının şan ve şereflerini yücelten, onları kirlilerden arındırandır.

c-Aliyy isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Aliyy ismi 4 kez el-Kebir ismiyle birlikte kullanılmıştır:

"..Muhakkak ki Allah yücedir, büyüktür." (Hac 62)

2-Aliyy ismi 2 kez el-Hakim ismiyle birlikte kullanılmıştır:

"...Muhakkak ki O yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Şura 51)

3-Aliyy ismi 2 kez el-Azim ismiyle birlikte kullanılmıştır:

"...O yücedir, uludur." (Bakara 255)

d-Aliyy isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi el-Aliyy olarak tanımalı ve O'nu eksik sıfatlardan uzak bilmeliyiz:

"Allah çocuk edinmemiştir. Onunla beraber hiçbir ilah da yoktur. Aksi takdirde her ilah kendi yarattığını sevk ve idare eder ve mutlaka onlardan biri diğerine galebe çalardı. Allah onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir." (Müminun 91)

Rabbimiz insani özellik ve ihtiyaçlardan tamamen uzaktır. O'nun eşe, çocuğa, aileye ihtiyacı yoktur. Ve O, mülküne hiçbir kimseyi ortak etmez. Tek hakim, tek tasarruf sahibi O'dur. Bizler Allah'tan başka bütün ilahları reddetmeliyiz. Onlara hayat hakkı vermemeliyiz. Allah'ın

dışındaki tüm tanrıların hayat hakkı insanların elindedir. Dilerlerse onların sözlerini dinleyerek yaşatırlar, dilerlerse onlara isyan ederek yaşam haklarını ellerinden alırlar.

Bizler yeryüzündeki tek ilahın Allah olduğunu ve bizim Rabbimizin başkalarının tanrılarından en yüce, en üstün, en güçlü ve galip olduğunu bilmeli ve hayatımızı buna göre düzenlemeliyiz.

“Çünkü Allah hakkın ta kendisidir. O’ndan başka taptıkları ise hiç şüphesiz batıldır/yok olmaya mahkûmdur. Gerçekten Allah çok yüce, çok uludur.” (Lokman 30)

2-Kendimize Allah’ın dışında şefaatçiler ve kurtarıcılar aramamalıyız. Çünkü bizim yardım isteyip şefaata dilediklerimiz bizim gibi insanlardır. Oysa Allah, istenmeye layık ve her isteği yerine getirebilecek kadar yüce ve büyüktür:

“Allah’ın huzurunda, kendisinin izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez. Nihayet onların yüreklerinden korku giderilince, Rabbiniz ne buyurdu, derler. Onlar da, hak olanı buyurdu, derler. O yücedir, büyüktür.” (Sebe 23)

3-Allah’ın “yüce ve ulu” dediği şeyler dışında hiçbir kimseye ve hiçbir şeye “yüce ve ulu” sıfatlarını kullanmamalıyız:

“O (Kur’an) katımızda bulunan Ana Kitap’ta (levh-i mahfuzda) mevcut, yüce ve hikmetle dolu bir kitaptır.” (Zuhuruf 4)

Müslümanlar olarak bizler insanlara, kurumlara, devletlere vb. her şeye Kur’an ve sünnetin gözüyle bakmalı, her şeyi ona göre değerlendirmeliyiz. Allah’ın hükümlerini içermeyen bir düzen kitabına “yüce ve ulu bir kitap” sıfatını veremeyeceğimiz gibi, Allah’ın dinini yaşamayan bir insana, dünyevi planda ne kadar büyük olursa olsun “yüce ve ulu” sıfatını veremeyiz. Bizler bu sıfatları yerli yerince ve Rabbimizin razı olacağı şekilde kullanmalıyız. Allah, peygamberi, kitabı ve O’na uyan mü’minler yücedirler, üstündürler, şerefli dirler. O’nun dışındakilerde hiçbir üstünlük ve şeref yoktur.

4-Rabbimizi Aliyy sıfatıyla birlikte tesbih etmeliyiz:

“Yüce ve ulu olan Rabbini tesbih et.” (A’la 1)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Eğer günahlarının bağışlanmasını ve dileğinin gerçekleştirilmesini istersen şu kelimelerle Allah’a dua et: “Allah’tan başka ilah yoktur. O tektir, ortağı yoktur. Halîm ve Kerimdir. Allah’tan başka ilah yoktur. O yücedir, büyüktür.”³¹³

³¹³ Ahmed 1/158. Nesai/Amelu’l-Yevm ve’l-Leyle 637.

38-el-KEBİR

a-Kebir isminin lügat anlamı:

"Kebera" kökünden türemiş olan el-Kebir ismi; büyülenmek, büyük olmak anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da en çok zikredilen kelimelerden biridir. Ekber, tekbir gibi kelimeler sadece Allah için kullanılır. İstikbar ve tekebbür kelimeleri de şeytanlar ve onların dostları için kullanılır.

b-Kebir isminin ıstılah anlamı:

Kebir; bütün övgülerin üstünde, bütün vasıfların fevkinde olandır.

Kebir; insanların vehim, zan, idrak ve vasıflamalarından uzaktır.

Kebir; bütün büyüklük ve azamet iddiasında olanların önünde küçüldüğü ve alçaldığı yegâne kibriya sahibidir.

Kebir; insanın his, idrak, akıl ve duyu organlarının kavramasından yücedir. Akıllar O'nun vasfı karşısında aciz kalır.

Kebir; hakimiyet, yetki, karar verme, helal ve haram koyma yetkisi sadece kendisine ait olandır.

Kebir; insanların ibadet ettikleri ve ortak koştukları ilahlardan yüce ve büyüktür.

Kebir; kulları kendisini görmedikleri halde onları yöneten ve idare edendir.

c-Kebir isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah'ın, insanların tapmış olduğu tanrılardan yüce olduğu anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Böyledir, çünkü Allah hakkın ta kendisidir. Onun dışındaki taptıkları ise batıldan başka bir şey değildir. Muhakkak Allah uludur, büyüktür." (Hac 62)

2-Kıyamet günü şefaati etme ve yetki verme anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Allah'ın huzurunda kendisinin izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez. Nihayet onların yüreklerinden korku gidince birbirlerine: "Rabbimiz şefaati hakkında ne buyurdu?" dediler. Onlar da: "Hak olanı buyurdu" dediler. O yücedir, büyüktür." (Sebe 23)

3-Allah'ın yeryüzünün bütün gaybını bilmesi hakkında şöyle kullanılmıştır:

"O görünen âlemi ve görünmeyen âlemi bilir. O çok büyüktür ve çok yücedir."

(Rad 9)

d-Kebir isminin bize yüklemiş olduğu görev ve sorumluluklar:

1-Sadece namazlarımızın tekbirlerinde değil, hayatın bütün alanlarında Allah'ı büyükmeliyiz. O'nu şanına yaraşır bir şekilde tekbir etmeliyiz. Allah'ı büyükmek, vahyin peygambere ve mü'minlere vermiş olduğu ilk emirler arasındadır:

"Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve uyar! Sadece Rabbini büyükle ve büyük tanı."

(Müddessir 1-3)

Rabbimiz daha kendisiyle yeni tanışmış olan peygamberini ve mü'minleri tekbirin gerçek anlamıyla eğitmiştir. Buna göre Allah'a iman eden mü'minler; Allah'ı her konuda en yüce ve en büyük bilmişlerdir. Allah da onların tutsaklıklarını gidermiş ve onları özgür kılmıştır. Onlar hayatları hakkında hiçbir tanrı ve efendiye başvurmazlar. Onların sözü tek ve en büyük olan bir rableri vardır. Onlar Allah'ın büyüklüğünü kabul ederek boyunlarındaki bütün kulluk iplerinden kurtulmuşlardır. Allah'ın büyüklüğünü kabul ederek kafirlerden gelebilecek korkulardan güvende olmuşlardır. Çünkü Allah en büyüktür. Dilediğini yapar, kimse O'na hesap soramaz, kimse O'nun dileğini değiştiremez. Mü'min Rabbinin büyüklük gölgesi altında rahat ve huzurludur. O dilemedikçe mü'mine hiçbir şey zarar veremez.

2-Allah ibadetler aracılığıyla kendisini büyükmemizi emreder ve kendisini büyükleme fırsatı olarak bize ibadetlerimizi öğretir:

"..Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. O, (oruç günlerindeki) sayıyı tamamlamanızı ve size doğru yolu gösterdiği için O'nu büyükmemizi ister. Umulur ki, şükredersiniz." (Bakara 185)

"Kurbanlıkların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır. Fakat O'na sadece sizin takvanız ulaşır. Bu, size verdiği hidayetten dolayı Allah'ı büyükmemiz içindir ki O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize vermiştir. Güzel davrananları müjdele!" (Hac 37)

Oruç tutan mü'min, Allah'ın büyüklüğünü idrak eder. Çünkü O'nun emriyle hiçbir şey yemez ve içmez. O'nu yeme ve içmeden engelleyen tek şey ise, Rabbinin emridir. Çünkü Rabbi büyüktür ve emri geçerlidir. O'nun emri başkalarının emrine benzemez. İnsanın yeme, içme ve şehvetini Allah için terk ettiği ve bunu bilinçli olarak yaptığı oruç günlerini, Rabbimiz tekbir günleri olarak kabul eder ve kendisini büyükmek isteyen kullarına oruç gibi özel bir fırsat verir.

Yine kurban ibadeti, Allah için sevdiklerinden geçmenin en güzel örneğidir. Kurban kesen mü'min, Allah'ın bütün sevdiklerinden daha büyük ve daha sevgili olduğunu kabul eder. Öyle ki O en büyüğün uğruna, bütün sevdiklerini feda edebilir.

Rabbimiz en büyük ve en merhametli olandır. Bize kendisini büyüklememizi emrederken bunun yollarını ve usullerini de öğretmiştir.

3-Allah'ın dışında efendiler ve büyükler tanıyanlar, kıyamet günü birbirlerini inkar edecek ve birbirlerine lanet okuyacaklardır.

"Yüzleri ateşte evrildiği gün, "eyvah bize! Keşke Allah'a ve peygambere itaat etseydik" derler. "Ey Rabbimiz! Bizler reislerimize ve büyüklerimize uyduk da onlar bizi yoldan saptırdılar. Ey rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lanetle rahmetinden kov." (Ahzab 67-68)

Bizler Rabbimizin yanında birtakım efendilere ve büyüklere itaat etmemeliyiz. Allah ile büyüklük yarışına girmemeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Allah şöyle buyurdu: "Büyüklük ve azamet bana ait sıfatlardır. Kim bu iki sıfattan birisinde benimle yarışmaya kalkarsa o kimseyi cehenneme atarım."³¹⁴

4-İsra suresinin son ayetini hayatımızın şiarı yapmalı, konuşmaya başlayan çocuklarımıza öğretmeliyiz:

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı olmayan, acizlikten dolayı bir dosta ihtiyaç duymayan Allah'a hamdederim" de ve O'nu gereği gibi tekbir et/büyükle." (İsra 111)

³¹⁴ İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 1474.

39-el-HÂFİZ

a-Hâfız isminin lügat anlamı:

Hıfz kökünden türemiş olan el- Hâfız ismi; muhafaza etmek, unutmamak, yanılmamak, kaybetmemek, zayi etmemek anlamlarına gelir.

b-Hâfız isminin ıstılah anlamı:

Hâfız; kullarını koruyup gözetendir.

Hâfız; kullarının bütün amellerini eksiksiz ve yanlışsız bir şekilde kaydedip karşılığını vermek üzere saklayan, muhafaza edendir.

Hâfız; kudretiyle her şeyi dengede tutandır.

Hâfız; bu alemle ilgili yasalar koyan ve onları koruyandır.

Hâfız; kitabını ve kitabının hükümlerini koruyandır.

Hâfız; hesaplamada yanılmayan, unutmayan ve şaşırılmayandır. Küçükbüyük her şey O'nun yanında tespit edilmiştir.

c-Hâfız isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah, kullarının amellerini yazıp tespit eder:

"Muhakkak ki insanı biz yarattık ve nefsinin ona neler fısıldamakta olduğunu biz biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız. Çünkü onun sağında ve solunda oturan, her davranışı yakalayıp tespit eden iki melek vardır. İnsan herhangi bir söz söylediğinde yanında kendisini gözetleyen, dediklerini kaydeden bir melek bulunmaktadır." (Kaf 16-18)

"Şunu bilin ki üzerinizde muhafızlık yapan değerli katipler (Kiramen Katibin) vardır. Onlar yapmakta olduklarınızı bilir ve yazarlar." (İnfitar10-12)

2-Allah kullarını korur:

"Hiçbir insan yoktur ki, mutlaka onun üzerinde bir koruyucu bir de denetleyici bulunmasın." (Tarık 4)

"O kullarının üzerinde mutlak hakim olandır. Onlara hafaza (koruyucu) melekler gönderir." (En'am 61)

3-Allah kitabını ve yasalarını korur:

"Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik, elbette onu yine biz koruyacağız." (Hicr 9)

".O'nun dilemesi hariç, insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek O'na ağır gelmez. O yücedir, büyüktür." (Bakara 255)

d-Hafız isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın kitabını, dinini ve hükümlerini korumalıyız:

"...Onlar Allah'ın sınırlarını koruyanlardır. O mü'minleri müjdele." (Tevbe 112)

İbn Abbas (r.a) şöyle anlatıyor:

"Rasulullah (s.a.v)'ın bineğinin arkasındaydım. Bana şöyle buyurdu: "Ey çocuk! Sana bazı kelimeler öğreteceğim, Allah'ın emir ve yasaklarını gözet ki, Allah da seni gözet sin. Allah'ın emir ve yasaklarını gözet ki, O'nu her an yanında bulasın. Bir şey isteyeceğin zaman Allah'tan iste. Yardım dileyceğin zaman Allah'tan dile. Bütün insanlar sana bir fayda vermek için toplansalar, Allah'ın dilediğinden başka bir fayda sağlayamazlar. Yine bütün insanlar sana bir zarar vermek için toplansalar, Allah'ın dilediğinden başka bir zarar veremezler. Kalemler kalkmış, sayfalar dürülmüştür."³¹⁵

Müslümanlar olarak en büyük görevimiz, Allah'ın kitabına ve dinine hafız/muhafız olmalıyız.

Kur'an'ı tebdil ve tağyirlerden koruyanlara "Hafız" denir.

Kur'an'ın işlevini ve misyonunu muhafaza edenlere "Hafız" denir.

Bugün Kur'an'ın lafzı tahrif edilmemiştir. Kur'an'ın lafzını koruyan hafızlar sayıca fazladır elhamdulillah. Ancak, Kur'an'ın anlamı, görevi tahrif edilmeye çalışılıyor. Kur'an ölüler kitabı ve merasimler kitabı haline getirilmiştir. Hayat kitabı olmaktan çıkmıştır.

Bütün bunlara karşı bizler Allah'ın kitabının ve dininin gerçek muhafızları olmalıyız. Kur'an'ı anlayarak okumalı ve yaşamalıyız. Bulduğumuz ortamda Kur'an'ın hâkimiyeti için çalışmalıyız.

2-Namazları korumalıyız:

"O mü'minler namazlarını muhafaza ederler." (Mü'minun 9-Mearic 34)

"Namazları özellikle de orta namazı (ikindi) koruyup muhafaza edin. Saygı ve bağlılık içinde Allah'a kulluk edin." (Bakara 238)

³¹⁵ Tirmizi 2516.

Bir Müslümanın olmazsa olmazı, dininin direği, hesapta ilk sorgusu olan namazı bütün anlamlarıyla en güzel bir şekilde korumalıyız. Namazı hayatımıza kaim etmeliyiz. Namazla ayakta kalmalı, namazla dik durmalıyız. Namazın vaktini, anlamını, huşusunu, Allah ile buluşma ve konuşma özelliğini titizlikle korumalıyız. Nice namaz kılıp da namazlarından yanlarına sadece yorgunlukları kâr kalanlardan olmamalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kim kurallarına uyararak namaza devam ederse o, kıyamet günü onun için bir ışık, bir delil ve cehennem ateşinden kurtarıcı olur. Kim de namaza devam etmezse o onun için ne ışık, ne kurtarıcı, ne de delil olur. O kişi kıyamet günü (cehennemde) Karun, Firavun, Haman ve Ubey bin Halef ile beraberdir!”³¹⁶

Namazını koruyup muhafa eden kimseyi, namaz da kötülüklerden korur.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Ey Ademoğlu! Gündüzün başlangıcında benim için dört rekat namaz kıl ki, günün sonuna kadar ben de her konuda sana yeteyim (seni koruyup muhafaza edeyim).”³¹⁷

Güne namazla başlayan bir kimse, Allah tarafından tehlikelerden ve kötülüklerden korunur. Bu Rabbimizin de ayetinde buyurduğu gibidir:

“Muhakkak ki namaz, kötülüklerden ve fuhşiyattan alıkoyar..” (Ankebut 45)

3-Bakışlarımızı ve namuslarımızı harama karşı korumalıyız:

"Mü'min erkeklere söyle, bakışlarını harama dikmesinler ve namuslarını da korusunlar..." (Nur 30)

"Mü'min kadınlara söyle, bakışlarını harama dikmesinler ve namuslarını korusunlar..." (Nur 31)

Müslüman erkek ve kadınlar bakışlarını ve namuslarını muhafaza altına almalıdırlar. İslam, kimilerinin düşündüğü gibi erkeklerin namussuz ama kadınların namuslu olmasını emreden bir din değildir. Bakışlar ve göz, insanı günahın daha ağırına sevk ettiği için Rabbimiz önce bakışlarımızı korumamızı emreder. Bakışlarını koruyanlar, namuslarını da muhafaza altına almış olurlar.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

³¹⁶ Darimi/Kitabu'r-Rikak 2724.

³¹⁷ Tirmizi 475. Ebu Davud/Tatavvu' 12. Ebu Nuaym/Hilyetu'l-Evliya 5/137. Ahmed 6/440.

“Kim iki çenesi (dil) ile iki bacağı (cinsel organ) arasını koruyacağını bana garanti ederse, ben de ona cenneti garanti ederim.”³¹⁸

4-Yeminlerimizi ve sözlerimizi korumalıyız:

"...Yeminlerinizi koruyun, muhafaza edin..." (Maide 89)

Hem Rabbimize hem de insanlara vermiş olduğumuz yeminleri, ahitleri ve sözleri koruma altına almalıyız.

5-Rabbimizden bizi her türlü şeytandan ve şerden muhafaza etmesini istemeliyiz, bunun için dua etmeliyiz:

Rasulullah (s.a.v) şöyle dua ederdi:

"..Allah'ım! Beni önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan, üstümden kuru. Yere batırılarak altımdan helak edilmekten senin azametine sığınırım."³¹⁹

³¹⁸ Beyhaki/Sünen 8/166. İbni Hacer/Fethu'l-Bari 11/308.

³¹⁹ Ebu Davud 5074. İbni Mace 3871.

40-EL-MUKÎT

a-Mukît isminin lügat anlamı:

Kût kelimesinden türemiş olan el-Mukît ismi; azık, gıda, besin, güç yetirme ve şahit anlamlarına gelmektedir.

b-Mukît isminin ıstılah anlamı:

Mukît; her şeyin karşılığını verendir.

Mukît; varlıkların gıda ve rızıklarını ulaştırandır.

Mukît; her şeye güç yetirendir.

Mukît; her şeye şahit olandır.

Mukît; her şeyi muhafaza edendir.

Mukît; kullarının yardımına koşan, imdat elini uzatandır.

c-Mukît isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Mukît ismi Kur'an'da sadece bir kez zikredilmiştir:

"Kim iyi bir işe aracılık ederse onun da o işten nasibi olur. Kim kötü bir işe aracılık ederse onun da ondan bir payı olur. Allah her şeyin karşılığını verendir." (Nisa 85)

İbn Abbas bu ayetteki el-Mukît isminin el Muktedir, yani her şeyi yapmaya güç yetiren, dilediğini cezalandıran anlamına geldiğini söylemiştir.

İbn Kesir ise, her insana çalışmasının karşılığını verendir anlamında kullanmıştır.

d-Mukît isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Yaptığımız iyi veya kötü her işin karşılığını alacağımızı bilmeli ve amellerimizi ona göre düzenlemeliyiz. Kendi yaptıklarımızın dışında öncülük ettiğimiz, tavsiye ettiğimiz, önerdiğimiz ve yardımcı olduğumuz bütün işlerin de hesabını vereceğimizi, karşılığını alacağımızı bilmeliyiz.

2-Yardım ve imdadı sadece Allah'tan dilemeliyiz. Bizler her rekatta okuduğumuz Fatiha suresinde; **"Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım isteriz, medet umarız"** (Fatiha 5) diyoruz. Peygamberler Müslümanın imdadına yetişemez. Onlar sadece Müslümanın hidayetine vesile olur. Onlar bir öncüdürler, önderdirler. Yardım ve medet ise sadece Allah'tan istenir.

Allah'ın dışındakilerden yardım ve medet bekleyenler -Allah korusun- itikadî konuda sıkıntıya düşerler.

3-Rızık, gıdayı ve besinleri Allah'tan bilmeliyiz. Toplumda genel anlamda yaygın olan, dükkânların levhalarına asılan bir söz vardır: "Müşteri velinimetimizdir." Velinimet; nimeti veren demektir. Hâlbuki insanın sahip olduğu bütün nimetlerin, rızıkların ve gıdaların vereni sadece Allah'tır.

Müşteri veya başka şeyler vesile-i nimet olabilirler sadece. Yani nimete aracılık edebilirler. Allah bize zaten rızık verecektir ve bunu birtakım kulları vesilesiyle yapmayı takdir etmiştir.

4-Allah'tan rızık isterken yetecek kadar rızık istemeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle dua ederdi:

“Allah’ım! Muhammed ailesinin rızıkını yetecek kadar kıl.”³²⁰

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde her zengin ve her fakir dünyadayken rızıkının yetecek kadar verilmiş olmasını temenni edecektir.”³²¹

Bizler Rasulullah (s.a.v) gibi az ile yetinmesini bilmeli ve Allah'tan bizim için hayırlı olan rızık istemeliyiz. Bizi azdıracak, şımartacak, Allah'ın yolundan alıkoyacak, hesabını veremeyeceğimiz rızka talip olmamalıyız.

5-Geçimleriyle sorumlu olduğumuz kimseleri ihmal etmemeliyiz:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Bakımıyla sorumlu olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter.”³²²

³²⁰ İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 4139.

³²¹ İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 4140.

³²² Ebu Davud 1692. Ahmed 2/160. Hakim/el-Müstedrek 1/415. Beyhaki/Sünen 7/467.

41-el-HASİB

a-Hasib isminin lügat anlamı:

Hasebe kökünden türemiş olan el-Hasib ismi; saymak, hesap etmek, takdir etmek, ölçmek, soylu ve şerefli olmak, yetmek anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da farklı türevleriyle beraber çok kez zikredilmektedir. Hasib, hısab, hasibin, hasebe, yuhasibu gibi..

b-Hasib isminin ıstılah anlamı:

Hasib; kullarını görüp gözetendir.

Hasib; kullarına kafi gelip yeterli olan ve onları koruyandır.

Hasib; kullarının bütün amellerini tek tek sayıp hesap edendir.

Hasib; şahit ve şerefli olandır.

Hasib; ahiret gününde kullarını hesaba çekip sorgulayacak olandır.

c-Hasib isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah'ın hesap görücü olması, insanların amellerini tespit etmesi ve şahit olması anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Kıyamet günü için adalet terazilerini kurarız. Hiç kimseye zulmedilmez. Yapılan iş bir hardal tanesi ağırlığınca olsa bile onu getiririz. Hesap görücü olarak biz yeteriz." (Enbiya 47)

"Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın yahut aynısı ile karşılık verin. Şüphesiz Allah her şeyin hesabını görendir." (Nisa 86)

2-Allah'ın kuluna yetmesi ve kafi olması, koruması ve şahit olması anlamlarında şöyle kullanılmıştır:

"Onlar ki Allah'ın mesajını insanlara ulaştırırlar. Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka hiçbir şeyden korkmazlar. Hesap görücü/shahit/koruyucu olarak Allah yeter." (Ahzab 39)

"Ey peygamber! Sana ve sana tabi olan mü'minlere Allah yeter." (Enfal 64)

d-Hasib isminin bize yüklemiş olduğu görev ve sorumluluklar:

1-Hesabın görüleceği kıyamet günü gelmeden hesabımızı hazırlamalıyız. Kıyamet günü iki çeşit hesap vardır. Birincisi, kolay bir hesap; ikincisi ise şiddetli, zor bir hesap.

"Kimin kitabı sağından verilirse o kolay bir hesap ile hesaba çekilecektir ve sevinçli olarak ehlinin yanına dönecektir." (İnşikak 7-9)

"Rabbinin ve O'nun elçilerinin emrinden uzaklaşıp azmış olan nice memleket halkı vardır ki, biz onları şiddetli/çetin bir hesaba çekmiş ve onları şaşkınlık verecek azaba çarptırmışızdır." (Talak 8)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Üç şey vardır ki, onlar kimde bulunursa Allah, onun hesabını kolaylaştırır, onu rahmetiyle cennete koyar. Bu özellikler şunlardır: Sana vermeyene verirsin, sana zulmeden affedersin, seninle bağlarını koparanla sen iyi ilişkilerini sürdürürsün." ³²³

Ömer İbnu'l-Hattab (r.a) şöyle dedi:

"Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin. Çünkü bu hesabınız için kolaylık sağlar. Günahlarınız tartılmadan önce, amellerinizi tartın. "Büyük arz olunuş günü" için çeyiz hazırlayın. "O gün Allah'a arz olunursunuz. Hiçbir gizliniz kalmaz." (Hakka 18)³²⁴

Bizler bugünden hesaba hazırlanmalı, her akşam yatağımıza girdiğimizde, geçirdiğimiz günün tahlilini yapmalıyız. Sevap ve günah yönünden hangi tarafın ağır bastığını takip etmeliyiz. Dünyadaki hesabımızı her gün görüp kendimizi her gün daha iyisine hazırlarsak Rabbimizin de bizi kolay bir hesaba çekmesi umulur.

2-Rabbimizin her türlü şerre ve tehlikeye karşı bize yeteceğine yürekten iman etmeliyiz. Karşılaştığımız sıkıntı ve zorluklar konusunda O'ndan yardım dilemeliyiz. İşlerimizin sonucunu Allah'a havale etmeliyiz. Çünkü Allah kendisine güvenen kulunu mahçup etmez.

"Birtakım insanlar mü'minlere: "Düşmanlarınız size karşı toplandılar. Aman onlardan sakının!" dediklerinde bu onların imanlarını bir kat daha artırmış ve: "Allah bize yeter! O ne güzel Vekîldir!" demişlerdi." (Ali İmran 173)

Rasulullah (s.a.v) Hendek Savaşında Rabbimize bu isimle dua etmiş ve düşman ordularının helakını istemiştir:

"Ey kitabı indiren! Bulutları sevk eden! Sorgulaması süratli olan Allah'ım! Düşmanları hezimete uğrat. Allah'ım onları yenilgiye uğrat ve onları perişan et."³²⁵

³²³ Câmiu's – Sağîr ; 1836

³²⁴ Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik/Abdullah ibni Mübarek 306.

Rasulullah (s.a.v) görevini hakkıyla yerine getirmişti. Savaş için hazırlık yapmış, alacağı bütün tedbirleri almış ve kafirlerin karşısına çıkmıştı. Böyle bir durumda da Rabbinden yardım istemişti, Allah da ona zafer nasip etmişti. Bizler de üzerimize düşen görevleri yerine getirdikten sonra Allah'tan yardım dilemeliyiz. Rabbimiz şöyle emreder:

"Eğer onlar yüz çevirirlerse de ki: "Allah bana yeter! O'ndan başka ilah yoktur. Ben sadece O'na güvenip dayanırım. Çünkü O büyük arşın sahibidir." (Tevbe 129)

3-Tevekkül sahibi kimseler olmalıyız. O zaman Rabbimiz her konuda bize yetecektir. Hesap görücü, koruyucu, şahit olarak hep yanımızda olacaktır.

"..Kim Allah'tan korkarsa Allah ona her konuda bir çıkış yolu gösterir ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Kim de Allah'a tevekkül ederse Allah her konuda ona yeter. Şüphesiz Allah emrini yerine getirendir. Her şeye bir ölçü koymuştur." (Talak 2-3)

³²⁵ İbni Mace 2796. Ebu Davud 2631. Ahmed 4/353.

42-el-CELİL

a-Celil isminin lügat anlamı:

Celal kökünden türemiş olan el-Celil ismi; yücelik, ululuk, azamet sahibi olmak, uzun ömürlü olmak, insani özelliklerden, beşeri zaaflardan, hata ve kusurlardan uzak olmak anlamlarına gelmektedir.

b-Celil isminin ıstılah anlamı:

Celil; bütün sıfat ve isimleriyle, yaratılmışların vasıflarından uzak olandır.

Celil; varlığının başlangıcı ve sonu yoktur. Kadimdir, ebedidir.

Celil; mü'minleri yücelten, onlara şeref verendir.

Celil; bol bol veren lütufta bulunandır.

c-Celil isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Celil ismi Kur'an'da zikredilmemiştir. Meşhur esma-i hüsnâ hadisinde geçmektedir. Ancak "Celal sahibi" olarak Kur'an'da iki kez kullanılmıştır:

"Yeryüzündeki her şey fani olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi rabbinin zâtı baki kalacaktır." (Rahman 26-27)

"Azamet ve ikram sahibi rabbinin adı yüceler yücesidir." (Rahman 78)

d-Celil isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi el-Celil olarak tanımalı, O'nun dışındakilere azamet, yücelik ve ebedilik vasıflarını vermemeliyiz.

2-Rabbimiz zaten yücedir. Ama mü'minlere kendini yüceltme görevi vermiştir. Biz Müslümanlar hayatımızın her alanında hem dilimizle hem de amellerimizle Rabbimizin şanını yüceltmeliyiz.

Bizler Allah'ın dinini, yasalarını, ayetlerini yücelttiğimiz takdirde O da bizim şanımızı yüceltecek, bize bol bol ikramda ve lütufta bulunacaktır.

43-el-KERİM

a-Kerim isminin lügat anlamı:

Kerame kökünden türemiş olan el-Kerim ismi; aziz, değerli, asil, iyi, güzel ahlaklı, hoşgörülü, erdemli, nazik, kerem sahibi, cömert olmak, ihsan etmek, hiçbir karşılık beklenmeksizin bol bol vermek anlamlarına gelmektedir.

b-Kerim isminin ıstılah anlamı:

Kerim; hayrı ve bağıışı bol olan, kullarına cömertçe ve karşılık beklemeden verendir.

Kerim; her türlü şerefi, izzeti, değeri ve asilliği zatınan toplayandır.

Kerim; hoşgörülü, erdemli ve nazik olandır.

Kerim; kullarının günahlarını affedendir.

Kerim; kullarını cezalandırmakta acele etmeyendir.

Kerim; bütün güzellikleri ve güzel huyları kendisinde toplayandır.

Kerim; Allah'ın fiilleri ile ilgili bir özellik, **Ekrem** ise; Allah'ın zatı ile ilgili bir özelliktir.

c-Kerim isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Rabbimiz Kerim ismini kitabında değerli olan şeyler için kullanmıştır.

1-Kur'an Kerimdir:

"Muhakkak ki o, değerli, şerefli bir Kur'an'dır." (Vakıa 77)

2-Peygamber Kerimdir:

"...Onlara değerli ve şerefli bir elçi geldi." (Duhan 17)

3-Mü'minlere verilen rızık Kerimdir:

"İnanıp da salih amel işleyenler için büyük bir mağfiret ve değerli, şerefli bir rızık vardır." (Sebe 4)

4-Allah'a güzel borç verenlere verilen ecir ve mükafat Kerimdir:

"..Allah'a güzel bir borç verenlere, verdikleri kat kat artırılır ve onlara çok değerli bir mükâfat vardır." (Hadid 18)

5-Vayhi indiren Cebrail Kerimdir:

"Muhakak ki bu Kur'an çok değerli, şerefli bir elçinin getirip okuduğu bir sözdür." (Tekvir 19)

6-Arş Kerimdir:

"..O Allah çok değerli ve yüce arşın Rabbidir." (Mü'minun 16)

7-Güzel söz Kerimdir:

"..Onlara (annebabaya) değerli ve hoş söz söyle." (İsra 23)

8-Melekler Kerimdir:

"Şunu bilin ki üzerinizde muhafızlık yapan değerli kâtipler (melekler) vardır." (İnfitar11)

d-Kerim isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Değer ölçümüz takva olmalıdır. Allah'tan korktuğumuz, O'nun haramlarından sakındığımız kadar değerli ve şerefli oluruz.

"..Sizin Allah katındaki en değerliniz ve şerefliiniz, Allah'a karşı en çok takvalı olanınızdır." (Hucurat 13)

2-Kur'an'ın dışında başka bir kaynaktan şeref ve keramet aramamalıyız.

Bir insana keramet sahibi diyebilmemiz için önce onun Kur'an'la olan bağlantısına bakmalıyız. Kur'an'ı ne kadar çok yaşıyorsa o kadar çok keramet sahibidir. Kur'an'dan ne kadar yoksunsa isterse denizlerin üzerinde yürüsün, ister havalarda uçsun, onun hiçbir kerameti ve değeri yoktur.

3-Rabbimiz hepimizi üstün kılmış, her birimize insan olarak kerametler vermiştir. Bizler de O'nun bize vermiş olduğu bu değer, şeref karşısında O'na layık olmak için çabalamalıyız. Bizi kendisine üstün kıldığı şeytandan farkımız olmalı. Onun tuzaklarına kapılmamalıyız.

"Andolsun biz insanı şan ve şeref sahibi kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerine güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın bir çoğundan gerçekten üstün kıldık." (İsra 70)

"Şeytan dedi ki: "Şu benden üstün kıldığına bir bak! Yemin ederim ki eğer beni kıyamete kadar yaşatırsan pek azı dışında, onun neslini kendime bağlayacağım." (İsra 62)

4-Bizler her ortamda ve konumda Allah'ın değerli elçilerinin savunucusu olmalıyız. Batıl ehli ne kadar güçlü ve çok olursa olsun, tavrımızı peygamberlerden yana koymalıyız. Böyle değerli ve şerefli bir misyonu yüklenenlerin sonu, dünyada izzetli bir hayat, ölümlerin en güzeli şehadet ve Allah katında mükramin olmaktır. Değerli, şerefli, üstün, ikramlara gark olmuş..

Yasin suresinde, peygamberlere destek olmak için koşarak şehrin diğer ucundan gelen o güzel adamı hatırlayalım. Tavrını peygamberlerden yana koyduğu için azgın kavim tarafından şehit edildi ve Rabbimiz onu kitabında şöyle andı:

"Ona, "Gir cennetime" denildi. Bunun üzerine o, "Keşke kavmim bilseydi, Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikrama mazhar olanlardan kıldığını..." (Yasin 26-27)

5-İlmin değerlisine talip olmalıyız. Değerli demek, vahiy bağlantısı yüksek olan demektir.

"Oku, senin Rabbin kerem sahibidir." (Alak 3)

Bizler öğrenmeli, öğrendiklerimizi yaşamalı ve insanlara duyurmalıyız. Rabbimiz kerem sahibidir. Bize bilmediklerimizi öğretecek ve yanlışlarımızı düzeltecektir. İlim insana Allah'ın vermiş olduğu en büyük lütuflardan bir tanesidir. Bu ilim sayesinde Hz. Âdem gibi tevbe etmeyi öğreniriz. Cennetin yolunu cehennem yolundan ayırt etmeyi öğreniriz. Sonunda bu ilim sayesinde Rabbimiz bizi kerim bir makama ulaştırır.

6-Boş, değersiz ve gereksiz şeylerle karşılaştığımız zaman kerimce onlardan yüz çevirmeliyiz. Vakarla, şerefle onların üstünden geçmeliyiz.

"..Rahmanın has kulları boş ve gereksiz bir şeye rastladıkları zaman kerimce ve vakar ile oradan geçip giderler." (Furkan 72)

7-Yetime ve yoksula ikram etmeliyiz. Bilmeyene öğretmeli, olmayana vermeliyiz.

"Hayır, hayır! Siz yetime ikram etmiyorsunuz!" (Fecr 17)

8-Allah'ın dualarımızı geri çevirmeyeceğini ve ellerimizi boş döndürmeyeceğini bilerek O'na dua etmeliyiz:

"Muhakkak ki Rabbiniz Hay'dır, (diridir, hayat verendir) Kerim'dir, (şereflidir). Dua eden kulunun elini, ümitlerini boşa çıkarmış bir şekilde geri çevirmekten haya eder."³²⁶

³²⁶ Ebu Davud 1488, Tirmizi 3556.

9-Rabbimizin hem dünyada hem de ahirette Kerim olduğuna iman etmeliyiz. O ki, en küçük amellerimizin mükafatını bile katında büyütür ve bize cömertçe ikram eder.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Yüce Allah şöyle buyurdu: “Ben salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, hiçbir insanın hatırına getirip hayal edemediği nimetler hazırladım buyurdu.”³²⁷

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Cehennemlik olanlardan ateşten en son çıkacak ve Cennete en son girecek kimseyi iyi biliyorum. Bir adam getirilecek ve Allah; “Ona küçük günahlarını sorun ve büyük günahlarını gizli tutun” buyuracaktır. Bunun üzerine kendisine; “Falan günde şöyle filan günde böyle yaptın” denilecek. Kendisine şöyle denilecek; Senin her günahının yerine sana bir sevap verilecektir.” Bunun üzerine o kimse; “Ya Rabbi! Bir takım günahlar işlemiştim fakat onları burada göremiyorum” diyecektir.

Ebû Zerr dedi ki: Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v)’ı azı dişleri görünecek kadar güldüğünü gördüm.”³²⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Rabbimiz gerçekten çok merhametlidir. Kim bir iyilik yapmaya kesin karar verir de onu yapamazsa, ona bir iyilik sevabı yazılır. Kim de bir kötülük yapmaya karar verir de onu yapamazsa, ona da bir iyilik sevabı yazılır. Eğer yaparsa bir kötülük günahı yazılır veya Allah onu siler, affeder. Allah sadece helak olmayı hak edenleri helak eder.”³²⁹

³²⁷ Buhari, Tevhid 465. Müslim 2824.

³²⁸ Müslim/İman 17. Tirmizi 2596.

³²⁹ Darimi/Kitabu’r-Rikak 2786.

44-er-RAKÎB

a-Rakîb isminin lügat anlamı:

Rakabe kökünden türemiş olan er-Rakîb ismi; gözetleyen, kontrol eden, riayet eden, bekleyen anlamlarına gelir. Araplar henüz çocuğu olmayan, çocuk beklentisi içinde olan kadına ve erkeğe er-rakub ismini verirler. Araplar yine kocasının ölümünü bekleyen, onun mirasına sahip çıkmak isteyen kadına da er-rakub ismini verirler.

b-Rakîb isminin ıstılah anlamı:

Rakîb; kullarını kollayan ve gözetendir.

Rakîb; kullarının iyi veya kötü amellerini gözleyen, tespit edendir.

Rakîb; her olayı mürakabe, gözlem altına alandır.

c-Rakîb isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah er-Rakîb'tir, gözetleyen, kontrol eden, şahit olandır:

"Allah, ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara "Beni ve annemi Allah'tan başka iki ilah bilin" diye sen mi söyledin? dedi. İsa şöyle dedi: "Haşa! Sen'i tenzih ederim. Hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz. Hem ben söyleseydim Sen onu şüphesiz bilirdin. Sen benim içimdekini bilirsin. Halbuki ben Sen'in zatındakini bilemem. Gizlilikleri eksiksiz bilen sadece Sen'sin. Ben onlara ancak bana emrettiğini söyledim: "Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin." dedim. İçlerinde bulunduğum müddetçe onlar üzerine kontrolcü değildim. Beni vefat ettirince artık onlar üzerine gözetleyici (er-Rakib) sadece Sen oldun. Sen her şeyi hakkıyla görensın." (Maide 116-117)

"...Allah her şeyi gözetleyendir." (Ahzab 52)

2-Allah'ın melekleri de Rakîbtirler, her an gözetlerler:

"...İnsanın ağzından ne zaman bir söz çıksa yanında hemen onu kaydeden ve zapteden bir melek vardır." (Kaf 18)

d-Rakîb isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Her an ihsan duygusu içinde yaşamalıyız. Rabbimizin bizi gördüğünü hiçbir zaman unutmamalıyız.

2-Allah'ın bizleri ve bütün dünya Müslümanlarını her an mürakabe ettiğini unutmamalıyız. Yapılan hiçbir amel boşa gitmeyecektir. Kafirlerin yaptıkları da yanlarına kâr kalmayacaktır.

3-Kafirlere karşı korkusuz olmalıyız. Dilediklerini yapsınlar. Biz onlara aldırmadan görevimize devam etmeliyiz. Onların tehditleri bizi amacımızdan saptırmamalı.

4-İmanın tatlılığını ve olgunluğunu bulamayan kimse Allah'ın er-Rakib ismini tam olarak kavrayamamıştır. Bizler imanın tatlılığına ve olgunluğuna ulaşmak için gayret etmeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kim Rab olarak Allah’tan, din olarak İslam’dan ve rasul olarak Muhammed (s.a.v)’den razı olan kimse imanın tadını tatmıştır.”³³⁰

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Şu üç şey kimde bulunursa o kişi imanın tadına varır: Allah ve Rasülü’nün kendisine her şeyden daha sevimli olması, sevdiğini sadece Allah için sevmesi, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra, tekrar küfre dönmekten ateşe atılacakmışçasına nefret etmesi.”³³¹

4-Ağzımızdan çıkan her söze dikkat etmeliyiz. Çünkü bütün konuşmalarımız kaydedilip kıyamet günü hesap için karşımıza çıkarılacaktır.

5-Rabbimiz bizi yaratmış ve başıboş bırakmamıştır. Önümüzde ciddi bir hesap günü vardır. Bizler bu güne hazırlanmalı ve bu günü mürakabe etmeliyiz.

"Şimdi sen, göğün insanları bürüyecek açık bir duman çıkaracağı günü gözetle. Zira bu, elemli bir azaptır." (Duhan 10-11)

³³⁰ Ahmed/Müsned 1/208.

³³¹ Buhari; İman,14, Edeb,42, Müslim; İman,66,67, Tirmizi; İman,10, Nesei; İman,3, İbni Mace; Fiten,23, Müsned; 3:103,172,275

45-el-MUCİB

a-Mucîb isminin lügat anlamı:

İcabet kelimesinden türemiş olan el-Mucîb ismi; istek ve dualara icabet eden anlamına gelmektedir.

b-Mucîb isminin ıstılahâ anlamı:

Mucîb; dualara icabet edendir.

Mucîb; sıkıntıları giderendir.

Mucîb; kulunu rahatlatandır.

Mucîb; kulunu mahçup etmeyendir.

Mucîb; hiç kimsenin çabasını boşa çıkarmayandır.

c-Mucîb isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Kur'an'da el-Mucîb ismi, dua ile birlikte kullanılmıştır. Bu ismi anlayabilmemiz için öncelikle dua kavramını iyice tanımalıyız.

1-Duanın önemi:

"De ki duanız olmasa Rabbim sizin neyinize değer versin?" (Furkan 77)

Dua, kişinin acizliğini, zayıflığını, güçsüzlüğünü ve fakirliğini Allah'a bildirmesidir.

Dua, kulun Allah'ı yardımına çağırmasıdır.

Dua, Allah'ın lütuf ve ihsanını istemektir.

Dua, Allah'ı birmek, O'na olan saygı ve sevgimizi ilan etmektir.

Dua, kulun Allah katındaki değer ölçütüdür.

Dua, azap savar ve rahmet çeker bir ibadettir.

Dua, ibadetlerin özü, en değerlisi, göklerin ve yerin nurudur.

"Kullarım sana Ben'den sorarlarsa de ki: Ben onlara çok yakınım! Bana dua ettikleri zaman onlara icabet ederim. Öyleyse onlar da Ben'im davetime icabet etsinler ve Bana iman etsinler. Umulur ki olgunluğa ulaşırlar." (Bakara 186)

2-Peygamberler kavimlerine duayı, istiğfarı emretmişler ve onları Allah'ın yakınlığıyla müjdelemişlerdir. Hz. Salih kavmine şöyle seslenir:

"Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilahımız yoktur. Sizi yeryüzünden çıkararak ve orada size imar imkanı veren O'dur. Öyleyse O'ndan bağışlanma dileyin ve O'na tevbe edin. Muhakkak ki benim rabbim çok yakındır, dualara icabet edendir." (Hud 61)

3-Allah çok güzel, en güzel, ne güzel icabet edendir. Peygamberlerinin ve mü'min kullarının çağrılarını cevapsız, karşılıksız bırakmaz. Onların çabalarını boşa çıkarmaz

"Andolsun Nuh bize yöneldi ve seslendi. Biz de ne güzel icabet edeniz. Onu ve ailesini büyük bir sıkıntıdan kurtardık." (Saffat 75-76)

Rabbimiz kitabında pek çok yerde peygamberlerinin dualarına yer vermiş, her birinin ardından da dualara icabet ettiğini bildirmiştir.

"Rableri onların dualarına icabet etti ve şöyle buyurdu: Muhakkak ki ben erkek veya kadın olsun içinizden çaba gösteren hiçbir kimsenin amelini boşa çıkarmayacağım..." (Ali İmran 195)

d-Mucîb isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın dualarımıza icabet etmesini istiyorsak öncelikle biz O'nun davetine ve çağrısına icabet etmeliyiz.

"Ey iman edenler! Sizi hayat verecek şeylere çağırdıkları zaman Allah'a ve Rasulüne icabet edin.." (Enfal 24)

Allah'ın ayetleri ve Peygamber (s.a.v)'in sünnetleri bizi diriltecek, hayatta sağlam tutacak, bize ruh verecek şeylerdir. Allah ve Rasulü bizi her daim mutluluğa ve huzura davet eder. Bizi gerçek bir hayata çağırır. Öyleyse bu davete uymalıyız.

"Allah'ın çağrısına güzel bir şekilde uyanlara en güzeli vardır.." (Rad 18)

2-Sadece Allah'a dua etmeliyiz. Allah'tan başkasına dua edenler, onlardan yardım ve medet bekleyenler elleri boş bir şekilde hüsrana uğrayacaklardır.

3-Duamızın kabul olunması için dua etme modelini Peygamberimizden (s.a.v) ve diğer peygamberlerden öğrenmeliyiz. Her birinin duasında bizim için ayrı ayrı örnekler vardır. Duası makbul olan kulların özelliklerini bilmeli ve onlardan olmak için gayret etmeliyiz. Duası makbul olan kimseler Rasulullah (s.a.v)'in bildirdiği üzere şunlardır:

- 1- Yurduna dönünceye kadar hacının duası
- 2- Mücahidin duası
- 3- İyileşinceye kadar hastanın duası
- 4- Müslüman kardeşine gıyabında, yokluğunda dua eden kimse
- 5- Adil imamın duası
- 6- Mazlumun duası
- 7- Evladın annebabaya duası
- 8- Sıkıntıya uğrayan mü'minin duası
- 9- Babanın evladına duası
- 10- İyilik yapılanın iyilik yapana duası
- 11- İftar edinceye kadar oruçlunun duası
- 12- Dönünceye kadar yolcunun duası
- 13- Allah'ı çokça zikredenın duası
- 14- İyiliği emreden, kötülükten sakındıran kimsenin duası
- 15- Helal yiyip içen ve helal giyinenin duası³³²

4-Duaların daha makbul olduğu yerleri ve zamanları bilerek değerlendirmeliyiz:

- 1- Farz namazdan sonra.
- 2- Kur'an'ı hatmettikten sonra
- 3- Secdelerde
- 4- Sabah namazından sonra
- 5- Namaza dururken
- 6- Cihadda saf dururken
- 7- Kur'an okurken
- 8- İki ordu karşılaşıncı
- 9- Yağmur yağarken
- 10- Ezan okunurken
- 11- Kabe'yi görünce
- 12- Kimsenin görmediği yerde namaz kılarken
- 13- Allah yolunda tek başına sebat ederken
- 14- Gece namazında
- 15- Ezanla kamet arasında
- 16- Kalbin yumuşadığı anda
- 17- Gecenin yarısında (ilk veya son üçte ikisinde)
- 18- Geceleyin herkes uyuyunca
- 19- Safa ve Merve tepelerinde
- 20- Arafat'ta vakfede
- 21- Müzdelife'de
- 22- Hacda şeytan taşlarken
- 23- Cenaze namazında
- 24- Bir topluluğun dua ettiği, diğerlerinin de "âmin" dediği anda
- 25- Kalpte dua etme hissi uyandığında
- 26- Akşamla yatsı arasında
- 27- İftar anında³³³

³³² Kenzu'l-Ummal/Kitabu'd-Daavat 3304 ve 3326 numaralar arasındaki hadislerden düzenlenmiştir.

³³³ Kenzu'l-Ummal/Kitabu'd-Daavat 3327 ve 3359 numaralar arasındaki hadislerden düzenlenmiştir.

46-EL-VÂSÎ'

a-Vâsi' isminin lügat anlamı:

Vesia kelimesinden türemiş olan el-Vasi' ismi; zenginlik, imkan, değerli olmak, güçlü ve kudretli olmak, ekonomik genişlik, her şeyi içine almak ve kapsamak gibi anlamlara gelir. el-Vasi' ismi, Rabbimizin el-Ğaniy isminden daha geniş ve daha umumdur.

b-Vâsi' isminin ıstılah anlamı:

Vâsi'; ilmi, rahmeti, mağfiret ve kudreti her şeyi kapsayandır.

Vâsi'; zenginliği kullarının bütün ihtiyaçlarını gidermeye kâfi olandır.

Vâsi'; rızık hazineleri bütün mahlukatı rızıklandırarak kadar geniş olandır.

c-Vâsi' isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Kur'an'da yedi kez el-Alîm ismiyle beraber zikredilmiştir. Lütfu ve rahmeti çok geniş olan anlamında şöyle kullanılmıştır:

"De ki, bütün fazilet ve lütuflar Allah'ın elindedir. Onu dilediği ve dileyen kimseye verir. Muhakkak ki Allah lütfu geniş olan ve her şeyi bilendir." (Ali İmran 73)

2-Allah fakir olup da iffetlerini korumak için evlenenleri kendi lütfuyla zengin kılacaktır.

"Aranızdaki bekarları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışlı olanları evlendirin. Eğer onlar fakirlerse Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir. Allah, lütfu geniş olan ve her şeyi bilendir." (Nur 32)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurur:

"Üç kişi vardır ki, onlara yardım etmek, Allah üzerine bir haktır: Allah yolunda cihad eden kişi, bedelini verip kendisini hürriyetine kavuşturmak isteyen köle, namus ve iffetini muhafaza etmek düşüncesiyle evlenmek isteyen kimse."³³⁴

3-Allah bütün çabalarına rağmen evliliklerini yürütemeyen eşlere, boşandıkları zaman yardım edecektir. Onları birbirlerine muhtaç olmaktan kurtaracak ve lütfuyla her birini zengin kılacaktır.

³³⁴ Tirmizi;/Fezailül Cihad 20. İbni Mace/İtk 3. Nesei/Nikah 5.

"Eğer eşler birbirlerinden (meşru bir şekilde) ayrılırlarsa, Allah bol nimetinden her birini zenginleştirir. Allah'ın lütfu çok boldur, yaptığı işte hüküm ve hikmet sahibidir."
(Nisa 130)

4-Allah'ın mağfiretinin ve ihsanının bol olması, kafirleri cezalandırmasına engel değildir.

"Eğer onlar seni yalanlıyorsa de ki, Rabbiniz mağfireti çok geniş ve bol olandır. Bununla beraber O'nun azabı, mücrim kavimlerden geri çevrilmez, uzaklaştırılmaz."
(Enam 147)

d-Vasi' isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizin rahmet, lütuf, mağfiret ve ilminden bol bol istemeliyiz. Çünkü O'nun hazinesi çok geniş olandır. Bütün kullarının isteklerini teker teker yerine getirmek, Allah'ın mülkünden hiçbir şeyi eksiltmez.

2-Sadece kendimize değil bütün mü'min kullara rahmet ve lütfundan bol bol vermesi için Rabbimize dua etmeliyiz. Bu konuda dua eden meleklerin duasına "Amin" demeliyiz. Allah'ın rahmetini insanlardan esirgememeli, kıskanmamalıyız.

"Arşı yüklenen ve bir de onun çevresinde olan melekler Rablerini hamd ile tesbih ederler, O'na iman ederler. Mü'minler için de bağışlanma dileyerek şöyle derler: Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tevbe eden ve Sen'in yolundan gidenleri bağışla, onları cehennem azabından koru." (Mü'min 7)

3-Allah dilediği ve dileyen kullarını ilim ve beden gücü gibi konularda üstün kılacaktır.

"...Allah, Tâlut'u sizin üzerinize seçti. Ona ilim ve beden gücünde sizden çok daha fazla üstünlük verdi. Allah mülkünü dilediğine ve dileyene verendir. Allah lütfu bol olan ve her şeyi bilendir." (Bakara 247)

4-Allah'a kulluk etmek isteyenler için Rabbimiz arzını geniş kılmış ve onlara kulluk için imkânlar tanımıştır. Mü'minler için kulluk konusunda kesinlikle hiçbir mazeret yoktur. Yeryüzünün her tarafı bizim dinimizi daha güzel yaşayabilmemiz için yaratılmıştır:

"Ey iman eden kullarım! Şüphesiz benim yarattığım yeryüzü geniştir. O halde (nerede daha iyi kulluk edecekseniz orada) yalnız bana kulluk edin." (Ankebut 56)

47-el-HAKÎM

a-Hakîm isminin lügat anlamı:

Hikmet kökünden türemiş olan el-Hakîm ismi, bir şeyi yerli yerine koymak, bir işi en uygun bir şekilde yapmak veya bir yasağı en güzel bir şekilde koymak, bir şeyi ıslah kastıyla men etmek, herhangi bir yanlışı önlemek, taraf tutma arzusunu ve zulmü engellemek, bir işi bilerek muhkem, sağlam, eksiksiz ve kusursuz bir şekilde yapmak anlamlarına gelmektedir.

Hikmet, ata vurulan demirden gem, fren anlamındadır. Sahibinin atı kontrol altına alıp dizginlemesi, maksadına uygun bir şekilde kullanmak için ona gem veya yular vurması demektir. Allah'ın Hakim olması da, insanları kontrol altına almak ve onları zararlı şeylerden sakındırmak içindir.

b-Hakîm isminin ıstılah anlamı:

Hakîm; hükmünde uzman, tarafsız ve adaletli olandır.

Hakîm; yöneten ve düzeltendir.

Hakîm; her işi bilerek muhkem, sağlam ve eksiksiz yapandır.

Hakîm; insanlar arasındaki ihtilafı konuları aydınlatandır.

Hakîm; hükmünde yanılmayan, hata ve zulüm yapmayandır.

Hakîm; insanları zararlı şeylerden sakındırmak için hüküm koyandır.

Hakîm; kullarını fitratlarını bozmamaları için dizginleyendir.

Hakîm; ilmiyle kullarının arasını ayırandır.

Hakîm; kullarını kulluk ipi ile bağlayandır.

Hakîm; zamam zaman kullarının ipini çeken ve asılandır.

c-Hakîm isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Hakîm ismi Kur'an'da çok zikredilen isimlerden bir tanesidir. 91 kez Allah için, 4 kez Kur'an için, 1 kez de Allah'ın işi için, toplam 97 kez zikredilmiştir.

Ayrıca "Ahkemu'l-Hakimin (Hakimlerin Hakimi)" ve "Hayru'l-Hakimin (Hakimlerin en hayırlısı)" şeklinde de kullanılmıştır.

1-İnsanları "Halife" olarak yaratmasında Allah Hakîm'dir

- 2-İnsanlara kitabı göndermesinde Hakîm'dir.
- 3-Kullarının hatalarını affetmesinde Hakîm'dir.
- 4-İnsanları durumlarına göre derecelendirmesinde Hakîm'dir.
- 4-Peygamberlerine mucize vermesinde Hakîm'dir.
- 5-İnsanı aşama aşama yaratmasında Hakîm'dir.
- 6-Hırsızların ellerinin kesilmesi emrinde Hakîm'dir.
- 7-Mü'minlerin kalplerini birleştirmesinde Hakîm'dir.
- 8-Gaybı ve görünen alemini bilmesinde Hakîm'dir.
- 9-Zaferin kendi yanında olmasında Hakîm'dir.
- 10-Kulların üzerinde Kahhar olmasında Hakîm'dir.
- 11-Kur'an Hakîm'dir:

Kur'an insanı gözetir, hatalara karşı onu kollar, dizginler, emirlerinde ve yasaklarında adildir.. Her ayeti kulların ıslah olması için inmiştir.

d-Hakim isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi her konuda hüküm vermeye tek yetkili bilmeliyiz. Hayatımızın her aşamasında sadece O'nun hükmüne boyun eğmeliyiz. Çünkü O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır. Adil, zulmü engelleyen, tam yetkili, kesin bilgili ve uzman olan tek Hakîm O'dur:

"Yoksa onlar cahiliye hükmünü mü arıyorlar? İyi anlayan bir toplum için, hükmü Allah'tan daha güzel olan kim vardır." (Maide 50)

"Allah hakimlerin hakimi değil midir?" (Tin 8)

2-Rabbimizden hikmeti istemeliyiz.

"O hikmeti dilediği ve dileyen kimselere verir. Kime de hikmet verilmişse ona çok büyük bir hayır verilmiştir. Gerçekleri ancak akıl sahipleri anlar." (Bakara 269)

Hikmet sahibi bir mü'min, yanlışlara karşı kendisini her an gözlem altında tutar ve dizginler. Yerli yerince iş yapar. Yaptığı ve konuştuğu haktır, hayırdır. Çünkü hikmet onu şerden ve hatadan engellemektedir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Hikmetli söz mü’minin yitiğidir. Onu nerede bulursa almaya en çok hak sahibi de odur.”³³⁵

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Hikmetin (yerli yerince konuşup hareket etmek) nuru, fazla yememektir. Dinin başı, dünyaya kulköle olmayı terk etmektir. Allah’a yaklaşmanın yolu, zavallıları sevmek ve onlara yaklaşmaktır. Allah’tan uzaklaşmanın yolu ise insanın günaha güçlü kılacak kadar çok doymasıdır. Karınlarınızı aşırı bir şekilde doymayın, yoksa göğüslerinizdeki hikmetin nuru söner. Hikmetin ışığı mü’minin kalbinde bir kandil gibi yayılır.”³³⁶

3-Rabbimizin emirlerini dikkate almalı ve onları titizlikle yerine getirmeliyiz. Çünkü Allah'ın emirleri hikmettir ve insana hikmet özelliğini kazandırır.

Rabbimiz İsrâ suresinde kullarına emirlerini ve yasaklarını açıklamıştır.

"...Allah'tan başka ilah edinme, annebabama güzel davran, onlara "öf" deme, onları azarlama, onlara şefkat kanatlarını ger, onlara dua et..

Akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver, gereksiz yere saçıp savurma, israfçı olma, elinde yoksa onlara gönül alıcı bir söz söyle..

Geçim endişesiyle çocuklarını öldürme, zinaya yaklaşma, cana kıyma, yetimin malına dokunma..

Tartıda adaletli ol, bilmediğin şeyin ardına düşme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme..."

"İşte bunlar Rabbinin sana vahyettiği hikmetlerdendir.." (İsrâ 22-39)

³³⁵ İbni Mace/Kitabu'z-Zühhd 4169.

³³⁶ Kenzu'l-Ummal 43472

48-el-VEDÛD

a-Vedûd isminin lügat anlamı:

Vud veya mevedde kelimesinden türemiş olan olan el-Vedûd ismi; sevmek, temenni etmek, arzu etmek ve dilemek anlamlarına gelmektedir. Bu isim, mübalağa sıygasındadır. Yani çok seven demektir. Aynı kelime hem ismi fail hem de ismi meful olarak kullanılır. Yani Allah hem kendisi kullarını çok sever hem de kulları tarafından çok sevilir.

b-Vedûd isminin ıstılah anlamı:

Vedûd; iman eden kullarını çok sevendir.

Vedûd; iman eden kulları tarafından çok sevilendir.

Vedûd; iman eden kulları için kalplerde sevgiyi var edendir.

Vedûd; güzel amelleri nedeniyle kullarından razı olan, onları öven ve onlara ihsanda bulunandır.

c-Vedûd isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Vedûd ismi Kur'an'da Rabbimiz için 2 kez zikredilmiştir:

"(Şuayb kavmine şöyle dedi:) **Rabbinizden bağışlanma dileyin ve O'na tevbe edin. Muhakkak ki benim Rabbim çok merhametlidir, kullarını çok sevendir.**" (Hud 90)

"**Muhakkak ki Rabbinin yakalaması çok şiddetlidir. Çünkü Allah yaratmayı ilk başlatan ve sonra tekrar yaratandır. O çok bağışlayan ve affeden, kullarını çok sevendir.**" (Buruc 12-14)

Allah'ın sevdikleri:

1-Allah muhsinleri (güzel davrananları) sever. (Bakara 195)

2-Allah takva sahiplerini sever. (Ali İmran 76)

3-Allah adaletli olanları sever. (Maide 42)

4-Allah sabredenleri sever. (Ali İmran 146)

5-Allah kendisine tevekkül edenleri sever. (Ali İmran 159)

6-Allah temizlenenleri sever. (Tevbe 100)

7-Allah tevbe edenleri sever. (Bakara 222)

8-Allah kendi yolunda cihad edenleri sever. (Saf 4)

d-Vedûd isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın bizi sevmesi için O'nu her şeyden çok sevmeliyiz. Allah'ın dışındaki şeylere olan sevgimiz sınırlı ve Allah'ın istediği şekilde olmalı. Allah'ı sever gibi hiçbir şeyi ve hiçbir kimseyi sevmemeliyiz.

"İnsanlardan öyleleri de vardır ki, Allah'tan başkasını Allah'a eş tutarlar da onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenler ise daha çok Allah'ı severler..." (Bakara 165)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Davud (a.s) şöyle dua ederdi: "Ey Rabbim! Senin sevgini bana canımdan, kulağımdan, gözümünden, ailemden ve buz gibi soğuk sudan daha sevimli kıl."³³⁷

2-Rasulullah (s.a.v)'ı malımızdan, ailemizden, kendi canımızdan bile daha çok sevmeliyiz.

Enes bin Malik (r.a)'ten, Bir adam Rasulullah (s.a.v)'a gelerek:

- **Ey Allah'ın Rasülü! Kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu. Rasulullah (s.a.v) da:**
- **Sen kıyamet için ne hazırladın? diye sordu. Adam da:**
- **Bir hazırlığım yok. Ama ben Allah ve Rasulünü seviyorum, cevabını verdi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:**
- **Kişi sevdiğiyle beraberdir! (Enes bin Malik (r.a) der ki: "İslam'dan sonra en çok Rasulullah (s.a.v)'ın "Kişi sevdiğiyle beraberdir" sözüne sevindik.")**³³⁸

3-Müslüman kardeşlerimizi Allah için sevmeliyiz:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Gerçekten yüce Allah kıyamet günü şöyle buyuracaktır: "Birbirlerini Ben'im sonsuz büyüklüğüm adına sevenler bugün neredeler? Ben'im sahip olduğum gölgemden başka hiçbir gölgenin olmadığı bu günde onları Ben bu gölgelerde gölgelendireceğim."³³⁹

4-Kâfirlere Allah için buğzetmeli ve kin beslemeliyiz:

³³⁷ Kitabu'z-Zühd/Ahmed bin Hanbel 364.

³³⁸ Buhari/Edeb 113. Müslim/Birr 164.

³³⁹ Darimi/Kitabu'r-Rikak 2760.

"Yoksa siz, Allah sizden cihad edenlerle, Allah, peygamber ve mü'minlerden başkasını dost ve sırdaş edinmeyenleri bilmeden bırakılacağımızı mı sandınız? Allah yaptıklarımızdan haberdardır." (Tevbe 16)

5-Bilmeliyiz ki, biz dinimizden döner, Allah'ı, Rasulünü ve mü'minleri dost edinmekten vazgeçersek Allah bizim yerimize şöyle bir kavim getirecektir:

"Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah, sevdiği ve kendisini seven, mü'minlere karşı alçak gönüllü ve şefkatli, kâfirlere karşı ise onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. Bunlar Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayıcının kınamasına aldırılmazlar. İşte bu Allah'ın lütfudur. Allah'ın lütfu ve ilmi geniştir." (Maide 54)

6-Bizler Allah'ı dost ve sevgili edindiğimiz zaman, O da bizi dost edinecek ve bizi düşmanlarımıza karşı koruyacaktır:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Allah şöyle buyurmuştur:

"Kim benim dostuma düşmanlık yaparsa, ben de ona harp ilan ederim. Kulum bana en güzel, kendisine farz kıldığım şeyleri yerine getirerek yaklaşır. Bundan sonra farzların dışındaki nafilelerle sürekli bana yaklaşımaya devam eder. Sonunda ben onu severim. Onu sevdiğimde ise, onun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Benden bir şey isterse, istediğini kendisine veririm. Bir şeyden bana sığınır, sığındığı şeyden onu korurum. Mü'min kulumun canını almak dışında yapacağım hiçbir işte tereddüt etmedim. Çünkü kulum ölümden hoşlanmıyor, ben de onun haşlanmadığı şeyi istemiyorum."³⁴⁰

³⁴⁰ Buhari/Öğütler 2114.

49-EL-MECÎD

a-Mecîd isminin lügat anlamı:

Mecd kelimesinden türemiş olan el-Mecîd ismi; çokluk, bolluk, genişlik, imkan, hayır ve menfaatin çok olması, izzet, şeref ve onur anlamlarına gelmektedir. Araplar; hayvana bolca yem verdim derken "Emcettu" fiilini kullanırlar.

b-Mecîd isminin ıstılah anlamı:

Mecîd; soylu, şerefli ve üstün olandır.

Mecîd; izzet ve onurda kendisiyle yarışılmayandır.

Mecîd; iyi ahlaklı ve üstün erdemlerle donanmış olandır.

Mecîd; fayda, hayır ve menfaatlerin hepsini elinde bulundurandır.

Mecîd; ikramı sonsuz bollukta ve kesintisiz olandır.

c-Mecîd isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Mecîd ismi Kur'an'da 4 kez zikredilmiştir:

1-Mecîd ismi Rabbimiz için şu şekilde kullanılmıştır:

Melekler Hz. İbrahim ve Sâre'yi İshak ile müjdelerken Allah'ın ikramının çok bol olduğu anlamında bu ismi zikretmişlerdir.

"Allah'ın emrine şaşıyor musun? Ey hane halkı! Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinedir. Şüphesiz O hamde layık olan ve ikramı çok bol olandır." (Hud 73)

2-Kur'an için şu şekilde kullanılmıştır:

"Kaf. Şerefli Kur'an'a yemin olsun ki..." (Kaf 1-2)

"Hakikaten o, çok şerefli ve üstün bir Kur'an'dır." (Buruc 21)

3-Arş için de şu şekilde kullanılmıştır:

"O Allah şerefli ve yüce arşın sahibidir." (Buruc 15)

d-Mecîd isminin bize yüklemiş olduğu görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi bu ismiyle tanımalı, izzet ve şeref isterken, onur ve güç isterken, nimet ve ikram isterken O'na bu ismiyle dua etmeliyiz.

Rasulullah (s.a.v)'ın tahiyyatta (namazın son oturuşunda) okumamızı emrettiği "Allahumme salli ve Allahumme barik" dualarının sonunda "Hamid ve Mecîd" isimleri yan yana kullanılır. **"Şüphesiz sen hamde ve övgüye layık olan, şerefi ve ikramı bol olansın."**³⁴¹

Yine Rasulullah (s.a.v), gece namazından sonra yaptığı uzunca bir duanın sonunda şöyle demektedir:

"Bütünüyle şeref ve izzete (Mecd) bürünen ve onunla faziletlenen Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Tesbih ancak kendisi için layık olan Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Nimet ve ihsan sahibi olan Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Şeref ve kerem sahibi Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Celal ve ikram sahibi Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim."³⁴²

2-Fatiha süresini okumak ve gereklerini yerine getirmek, Allah'a sunulan övgülerin en güzellerindedir:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Ben namazı (Fatiha) kuluma kendim arasında ikiye böldüm. Muhakkak ki kuluma dilediği şey vardır. Kul; "Bütün hamd ve övgüler Allah'a aittir" dediğinde, Allah; "Kulum bana hamd etti" buyurur. Kul; "O Rahman ve Rahim'dir" dediğinde, Allah; "Kulum bana övgüde bulundu" buyurur. Kul; "O din gününün sahibidir" dediğinde Allah; "Kulum beni yüceltti" buyurur."³⁴³

2-Kur'an bizim için şeref ve üstünlük kaynağıdır. İzzet ve şeref vesilesidir. Nimet ve ikram sebebidir. Kur'an'ın üzerimizdeki faydaları hem dünyaya hem de ahirete yöneliktir.

Kur'an "Mecîddir", eğer biz de Kur'an'ı hayata hakim kılma mücadelesi içinde olursak bizim hayatımız da "mecd" olacaktır. Rabbimizin bütün hayırları hayatımızda tecellisini gösterecektir. Kur'an'ın rehberliğinde onurlu ve nurlu bir hayatımız olacaktır.

Kur'ansız hayat ise onursuz ve izzetsiz bir hayattır. Kur'an'la barışık olmayan bir insanın hayatında mecd yoktur. İzzet ve şeref yoktur.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

³⁴¹ Buhari/Daavat 33.

³⁴² Tirmizi/Daavat 30.

³⁴³ Müslim/Salat 38. Muvatta/Salat 39.

“Muhakkak ki Allah, bu Kur’an sayesinde kimi toplumları yüceltir, kimi toplumları ise alçaltır.”³⁴⁴

³⁴⁴ Müslim 817. İbni Mace 218. Darimi 3365. Ahmed 233.

50-el-BÂİS

a-Bâis isminin lügat anlamı:

Ba's kelimesinden türemiş olan el-Bâis ismi; harekete geçirmek, bir tarafa yöneltip göndermek, bir işle görevlendirmek, uykudan uyandırmak ve diriltmek anlamlarına gelir.

el-Bâis ismi Kur'an'da bu şekilde Allah için kullanılmamıştır. Meşhur el-Esma'ül-Hüsna hadisinde zikredilmektedir.

b-Bâis isminin ıstılah anlamı:

Bâis; uykudan uyandıran ve ölüyü diriltendir.

Bâis; peygamber gönderen, melekler sevk edendir.

Bâis; bulutları hareket ettirip yağmuru gönderendir.

Bâis; kullarının derecelerini yükselten, onlara makam ve mevki verendir.

c-Bâis imsinin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Kur'anda 50'ye yakın yerde ba's fiili Allah'a izafe edilmektedir ve farklı anlamlarda kullanılmıştır:

1-Allah peygamberleri gönderendir:

"İnsanlar tek bir ümmet idi. Allah da onlara müjdeci ve uyarıcı olarak peygamberler gönderdi..." (Bakara 213)

2-Allah ölüleri yeniden diriltendir:

"Sonra sizi ölümünüzden sonra dirilttik. Umulur ki şükredersiniz." (Bakara 56)

3-Allah her ümmet arasından şahit çıkarandır:

"O gün her ümmetin içinden kendileri üzerine bir şahit göndereceğiz. Ayrıca seni de onların üzerine tam bir şahit olarak getirdik.." (Nahl 89)

4-Allah; azap, bela ve musibet gönderendir:

"De ki O Allah, size üzerinizden veya ayaklarınızın altından bir azap göndermeye güç yetirendir..." (Enam 65)

5-Kıyamet günü insanları hesap için diriltendir:

"..Muhakkak ki Allah kabirlerde olanları diriltir." (Hac 7)

6-Salih kullarına makam, mevki ve güzel dereceler verendir:

"Gecenin bir kısmında uyanarak sana özel bir nafile olmak üzere namaz kıl. Böylece Rabbinin seni övgüye değer bir makama göndereceğini umabilirsin." (İsra 79)

7-Uykudan uyandırandır:

"Böylece onları (Ashab-ı Kehf) uykudan dirilttik ki, birbirlerine ne kadar kaldıklarını sorsunlar.." (Kehf 19)

d-Bâis isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın bizleri hesaba çekmek için dirilteceği o büyük günü hiçbir zaman hatırmızdan çıkarmamalıyız. Dünyayı o diriliş gününe bir basamak görmeliyiz. Dünya hayatının ebedi olmadığını, dilimizle değil, ona verdiğimiz değerle göstermeliyiz.

O gün için kendimizi hesaba çekmeli, amellerimizi gözden geçirmeli ve cennet için yatırım yapmalıyız.

Ensar'dan bir adam gelerek Rasulullah (s.a.v)'a selam verdi. Sonra:

- **Ey Allah'ın Rasulü! Mü'minlerin hangisi daha faziletlidir? diye sordu. Rasulullah (s.a.v):**
- **Ahlakı en güzel olan, buyurdu. Adam:**
- **Peki, mü'minlerin hangisi daha akıllıdır? diye sordu. Rasulullah (s.a.v) da şöyle buyurdu:**
- **Ölümü en çok hatırlayan ve ölümden sonrası için en güzel şekilde hazırlanandır.**³⁴⁵

2-Allah insanları başıboş yaratmamıştır. Onları kendini tanırsınlar diye ve kulluk yapsınlar diye yaratmıştır. Bu görevlerinin hatırlatmak için peygamberler ve kitaplar gönderir.

Allah'ın gönderdiği kitaba ve peygambere tabi olmalıyız ki, Allah bizi makam-ı Mahmud'a erıştırsin.

³⁴⁵ İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 4259.

51-eş-ŞEHÎD

a-Şehîd isminin lügat anlamı:

Şahede kökünden türemiş olan eş-Şehîd ismi, her şeye şahit olan, gözetleyici ve bilen anlamlarına gelmektedir.

b-Şehîd isminin ıstılah anlamı:

Şehîd; her olaya ve hadiseye bizzat şahit olan, tanık olandır.

Şehîd; mekanî bir yakınlık olmadan her şeyin iç yüzüne vakıf olandır.

Şehîd; her yerde hazır ve nazır olandır.

c-Şehîd isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Şehîd kelimesi Kur'an'da 35 kez geçmektedir. Bunların 20'si Allah'a izafe edilmiştir.

1-Allah kendisinden başka hiçbir ilah bulunmadığına şahitlik eder:

"Allah kendisinden başka hiçbir ilah bulunmadığına şahitlik eder. Melekler ve adalette sebat eden ilim adamları da buna şahitlik ederler.." (Ali İmran 18)

2-Allah, kullarının yaptığı her şeye şahitlik eder:

"..Allah onların yaptıklarını bir bir saymıştır. Oysa onlar unutmuşlardır. Halbuki Allah her şeye şahittir." (Mücadele 6)

"..Sen her şeye şahitsin." (Enam 19)

"..Allah şahit olarak yeter." (Nisa 79)

3-Şahitliği en büyük ve geçerli olan Allah'tır:

"De ki, şahitlik bakımından en büyük olan kimdir? De ki, benimle sizin aranızda Allah şahittir.." (Enam 19)

d-Şehîd isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah üzerimizde şahit iken Allah'ın ayetlerini inkar etmemeliyiz. Kur'an'a karşı sorumluluğumuzu yerine getirmeliyiz. Çünkü bu konuda hem Allah hem de Kur'an şahitlik edeceklerdir:

"De ki, ey kitap ehli! Allah üzerinizde şahit iken neden Allah'ın ayetlerini yalanlıyorsunuz?" (Ali İmran 98)

2-Her an ihsan duygusu içinde bulunmalıyız. Allah'ın üzerimizde şahit olduğunu ve yaptığımız her şeyi sayıp karşımıza getireceğini unutmamalıyız.

3-Yaptığımız amellere kulaklarımız, gözlerimiz ve derilerimiz şahitlik edecektir. Yeryüzünün her parçası üzerinde işlenen şeyleri bir bir haber verecektir. İşte öyle bir günün dehşetinden Allah'a sığınmalı ve o gün için hazırlık yapmalıyız.

"Nihayet oraya geldikleri zaman kulakları, gözleri ve derileri işledikleri şeye karşı onların aleyhine şahitlik edeceklerdir." (Fussilet 20)

4-Hakkı adaletle ayakta tutan ve buna şahitlik eden seçkin kimselerden olmalıyız. Kendi aleyhimize veya sevdiğimizimizin aleyhine de olsa adil şahitlikten vazgeçmemeliyiz.

"Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, Allah için şahitlik eden kimseler olun. Kendiniz, anneniz ve akrabanız aleyhinde de olsa.." (Nisa 135)

5-Kur'an ve sünnete şahit bir hayat yaşamalıyız. Sözlerimiz ve amellerimiz Allah'ın hükümlerine ve nizamına her fırsatta şahitlik etmeli.. Öyle ki şahit bir hayatın ardından şehidçe bir ölüme talip olmalıyız. Şahit olduğumuz hakikatlere damarlarımızdaki kanla destek vermeli ve Allah'tan şehadeti istemeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) Allah'tan şehadeti isteyerek şöyle buyurmuştur:

"Muhammed'in hayatı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda yaralanan bir kimse, kıyamet günü yaralandığı şekilde gelir. Yarasının rengi kan rengi, kokusu ise misk kokusudur. Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, eğer benden ayrı kalmak istemeyen bazı mü'minler olmasaydı, Allah yolunda savaşa giden hiçbir seriyyeden geri kalmazdım. Fakat savaşa çıkmak için imkân bulamayan, benim de kendilerine bir şey veremediğim ve benden ayrı kalmak istemeyen mü'minler var. Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda cihad ederek öldürülmemi, sonra tekrar dirilip tekrar öldürülmemi, sonra yine dirilip yine öldürülmemi arzu ederdim"³⁴⁶

³⁴⁶ Buhari/Kitabu'l-Cihad ve's-Siyer 14. Müslim/Kitabu'l-İmara 103.

52-el-HAKK

a-Hakk isminin lügat anlamı:

Batılın tam zıddı olan el-Hak ismi; doğruluk, hakikat, varlığı gerçek ve sabit olan, yerine getirilen hüküm, adalet anlamlarına gelmektedir.

b-Hakk isminin ıstılah anlamı:

Hakk; hakkın, gerçeğin ve doğrunun ana merkezi, kaynağıdır.

Hakk; inkarı mümkün olmayacak kadar nihai gerçek olandır.

Hakk; varlığı ve ilahlığı kesin olandır.

Hakk; mutlaka kabul edilmesi gerekendir.

c-Hakk isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Hakk kelimesi Kur'anda 227 kez zikredilmektedir. Hakk kelimesi sadece Allah için kullanılmaz.

1-Allah için şu şekilde kullanılmıştır:

"Çünkü Allah hakkın ta kendisidir..." (Hac 6)

2-Vahiy için şu şekilde kullanılmıştır:

"Bunlar Rabbinden gelen haktır. O halde sakın şüpheye düşenlerden olma."

(Bakara 147)

3-Peygamber için şu şekilde kullanılmıştır:

"İman ettikten, Rasulün hak olduğuna şahitlik ettikten ve kendilerine apaçık deliller geldikten sonra inkarcılığa sapan bir kavme Allah nasıl hidayet eder? Allah zalimler topluluğunu doğru yola iletmez." (Ali İmran 86)

4-Kıyamet için şu şekilde kullanılmıştır:

"Rablerinin huzuruna durduruldukları zaman sen onları bir görsen! (Allah onlara) "Bu kıyamet hak değil miymiş?" diyecek. Onlar da "Rabbimize andolsun ki evet" diyecekler. İşte o zaman Allah: "Öyle ise inkar ettiğinizden dolayı azabı çekiniz" diyecektir." (Enam 30)

5-Adalet terazileri için şu şekilde kullanılmıştır:

"O gün terazi haktır. Kimin tartıları ağır gelirse işte onlar kurtuluşa erenlerdir."

(Araf 8)

6-İslam dini için şu şekilde kullanılmıştır:

"O Allah ki müşrikler hoşlanmasalar bile kendi dinini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayetle ve hak din ile gönderendir.." (Tevbe 29)

7-Allah'ın vaadi için şu şekilde kullanılmıştır:

"...Dikkat edin Allah'ın vaadi haktır." (Yunus 55)

8-Allah'ın velayeti, dostluk ve yardımı için şu şekilde kullanılmıştır:

"İşte burada yardım ve dostluk hak olan Allah'a mahsustur. Mükâfatı en iyi olan ve en güzel akıbet veren O'dur." (Kehf 44)

9-Allah'ın hâkimiyeti ve otoritesi için şu şekilde kullanılmıştır:

"İşte o gün gerçek hükümlanlık ve otorite Rahman olan Allah'a aittir. Kâfirler için ise pek çetin bir gündür." (Furkan 26)

d-Hakk isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Hak ile batılı birbirinden ayırt edecek bir basirete sahip olmalıyız.

"Allah gökten su indirdi ve vadiler kendi miktarlarınca sel olup aktı. Bu sel, üste çıkan köpüğü yüklenip götürdü. Süs veya diğer eşya yapmak için ateşte erittikleri şeylerden de buna benzer bir köpük olur. İşte Allah hak ile batıla böyle misal verir. Köpük atılıp gider. İnsanlara fayda veren şeye gelince o yeryüzünde kalır. İşte Allah böyle misaller verir." (Rad 17)

Hak ile batılın misali, asıl olan su ile köpüğe benzer. Köpüklerle yetinenler, oyalananlar hiçbir zaman asıla sahip olamayacak, ona ulaşamayacaklardır.

Asıl, Allah'tır; köpük ise Allah'ın dışında edinilen ilahlar.. Onların dünya hayatında saltanatları ve otoriteleri zayıftır. Ahirette ise tüm güçleri ellerinden alınacak ve yok olup gidecekler, söneceklerdir.

Asıl, Kur'an'dır; köpük ise Kur'an'a uymayan kaynaklar.. Onların her parçasında bir eğrilik, zıtlık, çatışma ve yanlışlık vardır. İnsanın ne aklını ne de kalbini doyurmaya yeter. İnsan ürünüdür ve her yerde çaresiz kalır. Allah katında ise hiçbir değerleri yoktur.

Asıl, gerçek Müslümandır; köpük ise Müslüman olmayanlar veya İslam'ın özünü kavrayamayanlar.. Onlar bataklık gibidirler.. Hiçbir zaman sel olup akamazlar. İçlerinde hep pislik ve kirlilik barındırırlar. Buldukları her ortamı kirletirler. Korkaktırlar, mücadele edemezler, inandıkları şeylerin aslı olmadığı için onları savunamazlar..

Ancak Müslüman tertemiz akan bir suya benzer. Daha Rabbinin katından yeni gelmiş bir yağmur misali. Attığı her adım vahyin bereketinden nasibini almıştır. Hızlıdır Müslüman, sel olup akar dere yataklarında.. Ne varsa kirlilik namına, kin, kıskançlık, yalan, fesat vs. hepsini fırlatır atar ta uzaklara.. Pas tutmaz, bataklık olmaz..

Bizler her zaman asıla talip olmalıyız.. Kur'an'ın özünü kavramalıyız. Köpük gibi aslı olmayan mevzularla veya değerli olmayan insanlarla uğraşmamalıyız. Kur'an ki insana canlılık katar. Kur'an ki, insanı rabbinin katından yeni gelmiş bir rahmete çevirir. Etrafına hep hayır, hep rahmet dağıtır.

2-İnsanları kendimize, kendi cemaatimize, kendi ekolumüze değil, hak olan İslam'ın aslına çağırmalıyız. İnsanlara Kur'an ve sünnetin dışında kaynaklar göstermemeliyiz. Rasulullah (s.a.v)'in dışında önderler tanıtmamalıyız. Dinimize karşı derin anlayış ve güzel kavrayış sahibi olmalıyız. Böylece insanları hatalara değil, hakkın ta kendisine sevk edelim.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Anlamı düşünülmeden okunan Kur’an’da hayır yoktur. İlimsiz, cahilce yapılan ibadette de hayır yoktur. Gerçek fakih şu üç özelliğe sahip olan kişidir:

1-İnsanları Allah’ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen

2-Allah’ın azabından da emin kılmayan

3-İnsanları Kur’an’dan başka kaynaklara yönlendirmeyen.”³⁴⁷

3-Rasulullah (s.a.v) gece namazında şu şekilde dua ederdi. Biz de O'nun bu duasını örnek almalıyız:

"... Sen haksın. Vaadin haktır. Sözün haktır. Sana kavuşmak haktır. Cennet ve cehennem haktır. Peygamberler haktır. Muhammed (s.a.v) haktır. Kıyamet günü haktır..."³⁴⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

³⁴⁷ Darimi/Mukaddime 29

³⁴⁸ Buhari/Cuma 27. Müslim/Salatu'l-Müsafirin 17.

“Arapların söyledikleri en faziletli şiir, Şair Lebid’in şu sözüdür: “Dikkat ediniz! Allah’ın dışındaki her şey boştur, batıldır.”³⁴⁹

³⁴⁹ Müslim, Şiir 2, Tirmizi, Edeb 70.

53-el-VEKÎL

a-Vekîl isminin lügat anlamı:

Vekele kökünden türemiş olan el-Vekîl ismi, bir kimseyi vekîl tayin etmek, bir işe nezaret etmek, yeterli olmak, kâfi gelmek, acziliğini ve zayıflığını kabul ederek birine itimat etmek, güvenmek, murakıp, bekçi ve şahit olmak anlamlarına gelmektedir.

b-Vekîl isminin ıstılah anlamı:

Vekîl; her şeyi düzenleyen ve idare edendir.

Vekîl; kullarının işlerini düzenleyen ve onlara nezaret edendir.

Vekîl; kullarının ihtiyaçlarını gören ve isteklerini karşılayandır.

Vekîl; kullarına her konuda yeterli ve kâfi gelendir.

Vekîl; kendisine sonsuz bir şekilde itimat edilen ve güvenilendir.

Vekîl; yarattıklarının rızıklarını ve idarelerini üstlenen, üzerine alandır.

Vekîl; kullarının her durumunu mürakabe eden ve onlara şahitlik edendir.

c-Vekîl isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Vekîl ismi Kur'an'da 24 kez zikredilmiştir. Bunların çoğunda ise Allah'a izafe edilmiştir.

1-Uhud Savaş'ıyla ilgili Müslümanların örnek tavırları anlatılırken şu şekilde kullanılmıştır:

"Bir kısım insanlar mü'minlere gelip: "Düşmanlarınız sizin için toplandı, onlardan sakının" dediklerinde bu onların sadece imanlarını artırdı ve şöyle dediler: "Allah bize yeter! O ne güzel Vekîldir." (Ali İmran 173)

2-Şeytana karşı Allah'ın kullarına yeteceği anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Şurası muhakkak ki benim ihlaslı kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetin yoktur. Onları koruyucu olarak Rabbin yeter." (İsra 65)

3-Kâfirlerin ve münafıkların eziyetlerine, tuzaklarına karşılık Allah'ın kuluna yeteceği anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Onların eziyetlerine de aldırma. Allah'a güvenip dayan. Vekîl ve destek olarak Allah sana yeter." (Ahzab 48)

"..Allah onların geceleri ne tuzaklar tasarladıklarını bilendir. Onlardan yüz çevir ve Allah'a güvenip dayan. Vekil ve destek olarak Allah yeter." (Nisa 81)

4-Peygamberin ve İslam davetçilerinin toplumları üzerinde vekil ve bekçi olmadıkları anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Allah dileseydi onlar ortak koşmazlardı. Biz seni onlar üzerine bir bekçi yapmadık, sen onların vekili de değilsin." (Enam 107)

d-Vekil isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Önce üzerimize düşen bütün görevleri tamamıyla yerine getirmeliyiz. Sonunda ise işlerimizin sonucunu Allah'a havale etmeli, O'na güvenip dayanmalıyız. Çünkü Allah kendi yapabileceğini güzel bir şekilde yapan kullara Vekil olur. Hiçbir şey yapmayıp "Allah Vekil" diyenlerin bu boş inancı hiçbir işe yaramayacaktır.

"Allah'tan gelen bir rahmet sayesinde sen onlara yumuşak davrandın. Eğer sen kaba ve katı kalpli olsaydın çevrenden dağılır giderlerdi. Öyleyse onları affet, bağışlanmaları için dua et. (Umuma ait) işlerde onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah kendisine tevekkül edenleri sever." (Ali İmran 159)

Önce yumuşaklık, merhamet, dua, af ve bağışlama, istişare ve danışma... Daha sonra karar ve Allah'a tam bir güven...

2-Allah'a tevekkül edip O'na dayanmadan, O'nun yardımı ve desteği olmadan hiçbir şeye gücümüzün yetmeyeceğini bilmeliyiz. Peygamberler bunun en güzel örnekleridir. Şuayb (a.s) kavmine şöyle sesleniyor:

"...Ben sadece gücümün yettiğince ıslah etmeye çalışıyorum. Fakat başarmam sadece Allah'ın yardımı iledir. Ben yalnız O'na tevekkül ettim ve yalnız O'na döneceğim." (Hud 88)

3-Hayatımızın her alanında Allah'a güvenip dayanmalıyız. Allah'ın dışındakiler güvenilmeye ve dayanılmaya değer şeyler değillerdir. Onlar da bizim gibi aciz kimselerdir.

"Diri olan ve ölmeyene tevekkül et..." (Furkan 58)

"...Kim Allah'a tevekkül ederse Allah ona yeter..." (Talak 3)

54-el-KAVİY

a-Kaviy isminin lügat anlamı:

Kuvvet kelimesinden türetilmiş olan el-Kaviy ismi; kuvvetli, güçlü, asla aciz düşürülemeyen, tam ve kâmil olan, kudret ve güç sahibi anlamlarına gelmektedir.

b-Kaviy isminin ıstılah anlamı:

Kaviy; güç, kuvvet ve otoritenin tamamını elinde bulundurandır.

Kaviy; gücünün ve kuvvetinin yetmediği hiçbir şey bulunmayandır.

Kaviy; mü'min kullarına güç veren ve onlara destek olandır.

Kaviy; azabını savmada hiçbir kimsenin kendisine güç yetiremediğidir.

c-Kaviy isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Gerçek güç ve otoritenin Allah'ın olduğunu tüm zalimlerin kabul edeceği anlamında şöyle kullanılmıştır:

"...Keşke zalimler azabı gördükleri zaman anlayacakları gibi, bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu anlayabilselerdi." (Bakara 165)

2-Allah'ın kullarını rızıklandırmakta yegâne güç ve kuvvet sahibi olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Allah, kullarına karşı çok lütufkârdır. Dilediğini ve dileyeni rızıklandırır. O yegâne kuvvet sahibidir. İzzet ve şeref sahibidir." (Şura 19)

3-Allah'ın kendi dinine yardım edenlere yardım edeceği, onlara güç ve kuvvet vereceği anlamında şöyle kullanılmıştır:

"...Allah kendi dinine yardım edenlere muhakkak yardım eder. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, izzet ve şeref sahibidir." (Hac 40)

4-Allah'ın elçilerini ve mü'minleri üstün kılacağını hak vaad olarak yazması anlamında şöyle kullanılmıştır:

"Allah, "Ben ve elçilerim galip geleceğiz" diye yazmıştır. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, izzet ve şeref sahibidir." (Mücadele 21)

5-Allah'ın mü'min kullarını hem dünyanın hem de ahiretin rezilliğinden kurtaracağı anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Emrimiz geldiği zaman Salih'i ve onunla beraber iman edenleri bizden bir rahmet olarak azaptan ve o günün zilletinden kurtardık. Çünkü senin rabbin kuvvetli ve her şeye galip olandır." (Hud 66)

d-Kaviy isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Hesap günü gelmeden önce gerçek kuvvet ve kudretin Allah'ın elinde olduğunu kabul etmeliyiz. Allah'ın yanında kendimizi güç ve kuvvet sahibi görmemeliyiz. Allah'la güç yarışına girmemeliyiz.

2-Dünyada birtakım güç ve kuvvet sahiplerinin karşısında eğilmemeliyiz. Onlardan bir menfaat ve bekleyiş içine girmemeliyiz. Rızkımızı veren Allah'tır.

3-Kâfirlerden korkmadan Allah'ın dinine davet etmeliyiz. Allah'ın dininin yardımcıları olmalıyız. Buna karşılık Rabbimiz bize de yardım edecek, bizi kafirlere karşı üstün kılacaktır.

4-Allah'ın gücüne gerçekten iman ettiğimiz takdirde, o bizi yeryüzünün azaplarından koruyacaktır. Kâfir toplumları helak ederken bizleri azaptan kurtaracaktır. Ayrıca bizi kıyamet gününün o rezil rüsvay eden azabından da kurtaracaktır.

55-EL-METÎN

a-Metîn isminin lügat anlamı:

Metn kelimesinden türemiş olan el-Metin ismi; sağlamlık, sertlik, güçlülük anlamlarına gelmektedir. Araplar, sert ve yüksek olan araziye "metin" ismini verirler. Pazusu güçlü ve kuvvetli olan kimselere de aynı şekilde "Metin" ismini verirler.

b-Metîn isminin ıstılah anlamı:

Metîn; kuvvet ve iktidarı şiddetli olandır.

Metîn; evrendeki icraatlarında kendisine herhangi bir yorgunluk ve külfet isabet etmeyendir.

Metîn; kuvveti eksilip gevşemeyendir.

Metîn; mü'minlere destek olan, onlara güç ve kuvvet verendir.

Metîn; kafirlerin komplo ve tuzaklarını boşa çıkarandır.

c-Metîn isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Metîn ismi Kur'an'da 3 kez geçmektedir:

1-Allah'ın kâfirlere karşı yapmış olduğu plan ve tuzağın şiddetli, güçlü ve sağlam olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Ayetlerimizi yalanlayanları, hiç bilmeyecekleri yerden yavaş yavaş helake yaklaştıracğız. Onlara mühlet veririm. Çünkü benim tuzağım çok çetin ve kuvvetlidir."
(Araf 182-183)

"Sen bu sözü yalan sayanı bana bırak! Yakında biz onları bilmedikleri bir yönden yavaş yavaş azaba yaklaştırırız. Onlara mühlet veriyorum. Şüphesiz benim tuzağım çetin ve kuvvetlidir." (Kalem 44-45)

2-İnsanları ve cinleri sadece kulluk için yaratması, onlardan rızık istememesi, rızkın gerçek sahibi olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Ben cinleri ve insanları yalnız bana kulluk etsinler diye yarattım. Ben onlardan rızık istemiyorum, beni doyurmalarını da istemiyorum. Muhakkak ki rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan yalnız Allah'tır." (Zariyat 56-58)

d-Metin isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın ayetlerine karşı samimi olmalı, onlar yokmuş gibi davranmamalıyız. Allah'ın ayetlerini yok sayarak yaşayanlar için Allah metin bir tuzak hazırlamıştır. Allah'ın tuzağı tam ve mükemmeldir. Hiçbir kimse onu bozmaya veya engellemeye güç yetiremez.

2-Rabbimizin bizden istediği tek şey, O'nu razı edebilen kullar olmamızdır. Hayatımızın her alanında O'na ibadet etmemiz ve kullukta bulunmamızdır. O bizden rızık istemez. Bize olan merhametinden dolayı bir ücret veya karşılık beklemez.

O bizi rızıklandırır. Biz O'na kulluk ettiğimiz sürece rızıkımızı bize verecektir. Ancak O'na kulluk etmezsek bize rızıkımızı bu dünyada verir. Ahirette ise Metîn sıfatıyla bizi yakalar. Bizi biraz faydalandırır ve mühlet verir. Hâlbuki yavaş yavaş azaba yaklaştırmaktadır. Allah'ın yakalaması ve azabı ise çok güçlü ve çetindir.

56-EL-VELÎ

a-Veli isminin lügat anlamı:

Veliye veya velayet kökünden türemiş olan el-Veli ismi geniş ve kapsamlı bir isimdir:

1-Yakını olmak, yanında olmak.

2-İzlemek, takip etmek, kontrol etmek

3-Birinin işini üzerine almak, üstlenmek

4-Birinin işini ıslah etmek, düzene koymak

5-Birinin işini programlamak

6-Maddi ve manevi her türlü yardımda bulunmak

7-Karşısındakine güzel vasıflarıyla övgüde bulunmak

8-Nimet vermek, ihsan etmek

9-Birinin işini takip etmek

10-Araplar ilkbaharda yağın ilk yağmurun ardından gelen ikinci yağmura, ihsan ve lütfun devamı olduğu için "Veli" derler. Kur'an'da veli kelimesi Allah'ın dışında, yetimlerin, kimsesizlerin işlerini ve bakımlarını üstlenenlere de verilir.

b-Veli isminin ıstılah anlamı:

Veli; iman eden kullarına yakın olan ve onlarla dost olandır.

Veli; kullarının işlerini üstlenen, takip eden, yöneten ve programlayandır.

Veli; kullarına maddi ve manevi yardımlarda bulunandır.

Veli; kullarına nimet ve ihsanda bulunandır.

Veli; nimeti sürekli, art arda ve kesintisiz olandır.

Veli; kullarını güzel hasletleriyle övendir.

c-Veli isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Kitap gönderen ve hayata karışan anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Şüphesiz ki benim velim kitabı indiren Allah'tır ve O bütün salih kulların velisidir." (Araf 196)

2-İnsanları karanlıklardan aydınlığa çıkararak anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Allah iman edenlerin velisidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlerin dostları ise tağuttur. Onları aydınlıktan karanlığa götürür.." (Bakara 257)

3-Yaratan, herkesin kendisine muhtaç olduğu ama kendisi hiçbir şeye ihtiyaç duymayan anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"De ki, gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineyim?." (Enam 14)

4-Kullarının dünya ve ahiret işlerini üstlenen anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"..Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim velimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve salihlerin arasına kat." (Yusuf 101)

5-Allah'ın, mü'minlerin ve muttakilerin velisi olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Allah mü'minlerin velisidir." (Araf 68)

"...Allah muttakilerin velisidir." (Casiye 19)

d-Veli isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah'ın "Dost edin" dediklerini dost edinmeli ve dostlarımızı Rabbimizin razı olacağı şekilde seçmeliyiz:

"..Gerçek bir dost olarak da yardımcı olarak da Alah yeter." (Nisa 45)

"Sizin dostunuz ancak Allah'tır, Rasulüdür ve mü'minlerdir. Onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar ve zekatı verirler. Kim Allah'ı, Rasulünü ve iman edenleri dost edinirse bilsin ki üstün gelecek olanlar Allah'ın tarafını tutanlardır." (Maide 55-56)

"Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostudurlar. Onlar iyiliği emreder, kötülükten neyheder, namazı dosdoğru kılar, zekatı verirler. Allah ve Rasulüne

itaat ederler. İşte onlara Allah rahmet edecektir. Çünkü Allah azizdir, hakimdir." (Tevbe 71)

Ayetlerde gördüğümüz üzere mü'min sadece Allah'ı, Rasulünü ve mü'minleri dost edinebilir. Onun dışındakileri dost edinmesi mü'mine Allah tarafından yasaklanmıştır:

2-Allah'ın "Dost edinmeyin" dediklerini dost edinmemeli ve onları hayatımızdan çıkarmalıyız:

"Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler. Kim bunu yaparsa artık Allah'tan hiçbir şey beklemesin.." (Ali İmran 28)

"Onlar sizin de kendileri gibi inkar etmenizi istediler ki, onlarla eşit olasınız. O halde Allah yolunda hicret edinceye kadar onlardan hiçbirini dost edinmeyin..." (Nisa 89)

"Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirlerinin dostudurlar. İçinizden kim onlarla dostluk kurarsa onlardandır. Allah zalimler topluluğuna hidayet etmez." (Maide 51)

"Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi alay ve eğlence konusu edinenleri ve kafirleri dost edinmeyin. Eğer mü'minseniz Allah'tan korkun." (Maide 57)

"Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa babalarınızı ve kardeşlerinizi veliler edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse işte o, zalimlerin ta kendisidir." (Tevbe 23)

3-Allah, dostlarını hiçbir zaman sahipsiz bırakmayacak, hem dünyada hem de ahirette onları koruyacaktır:

"Dikkat edin. Allah'ın dostlarına hiçbir korku ve hüznün yoktur. Onlar ki iman edenler ve takva sahibi olanlardır." (Yunus 62-63)

"Allah dostu" kavramının bugün içi boşaltılmış ve çok yanlış anlamlarla doldurulmuştur. Allah'ın kitabında dostu olarak niteledikleri, iman edenler ve takva sahibi olanlardır. Bu kritere uyan bütün kullar Allah'ın dostudurlar. Allah'ın dostu olmak için, gaybı bilmek, insanların kalplerini okumak, uçmak, kaçmak gibi olmadık özellikler gerekmemektedir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

Allah kudsi hadiste şöyle buyurur:

"Kim benim dostuma dūřmanlık yaparsa ben de ona harp ilan ederim. Kulum bana en gūzel, kendisine farz kıldıđım Őeyleri yerine getirerek yaklařır. Bundan sonra farzların dıřındaki nafilelerle sūrekli bana yaklařmaya devam eder. Sonunda ben onu severim. Onu sevdiđimde ise onun gōren gōzū, iřiten kulađı, tutan eli ve yūriyen ayađı olurum. Benden bir Őey isterse istediđini kendisine veririm. Bir Őeyden bana sıđınırsa sıđındıđı Őeyden onu korurum. Mū'min kulumun canını almak dıřında yapacađım hiĭbir iřte tereddūt etmedim. Ćūnkū kulum Őlūmden hořlanmıyor, ben de onun hařlanmadıđı Őeyi istemiyorum."³⁵⁰

³⁵⁰ Buhari/Őđūtler 2114.

57- el-HAMİD

a-Hamid isminin lügat anlamı:

Hamd kelimesinden türemiş olan el-Hamid ismi, yaptığı iyilik ve ihsanlardan dolayı ta'zim ve teşekkür kastıyla övmek, yüceltmek, methüsenada bulunmak, büyülemek anlamlarına gelmektedir.

Hamd; şükürden daha geniştir. Hamd sadece Allah'a yapılır.

Şükür ise, hem Allah'a yapılır, hem de insanlara teşekkür edilir.

Hamd; sadece dille yapılır.

Şükür ise; hem dille hem de diğer azalarla yapılır.

"...Ey Davud ailesi! Şükür duygusu içinde amel edin. Kullarımdan şükredenler azdır." (Sebe 13)

b-Hamid isminin ıstılah anlamı:

Hamid; karşılıksız ihsan ve lütufta bulunandır.

Hamid; herkes tarafından kabul edilen ve övülendir.

Hamid; yaptığı her şeyden dolayı, her halükârda ve her dilde mutlak surette övülmeye layık olan yegâne zattır.

c-Hamid isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Kur'an'da "hamd" ile başlayan 5 sure vardır.

"Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur." (Fatıha 2)

"Hamd gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur. Bundan sonra kâfir olanlar hâlâ (putları ile) Rablerini denk tutuyorlar." (En'am 1)

"Kuluna kendisinde hiçbir eğrilik bulunmayan kitabı indiren Allah'a hamdolsun." (Kehf 1)

"Hamd göklerde ve yerde bulunanların hepsinin sahibi olan Allah'a mahsustur. Ahirette de hamd O'na mahsustur. O hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır." (Sebe 1)

"Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a hamdolsun. O, yaratmada dilediği artırmayı yapar. Şüphesiz Allah her şeye güç yetirendir." (Fatır 1)

2-Rabbimizin el-Hamid ismi; Mecîd, Ğaniy, Aziz, Hakim ve Veliy isimleriyle birlikte 16 kez zikredilmiştir:

"...Biliniz ki Allah gerçekten çok zengindir, hamde layık olandır." (Bakara 267)

"...Şüphesiz O hamde layık olandır, şan ve şeref sahibidir." (Hud 73)

"...Şüphesiz O velidir, hamde layık olandır." (Şura 28)

"O Kur'an'a önünden de ardından da batıl gelemmez. O, hikmet sahibi ve çok övülen Allah tarafından indirilmiştir." (Fussilet 42)

"Onlardan ancak Aziz ve Hamid olan Allah'a iman ettikleri için intikam aldılar." (Buruc 8)

d-Hamid isminin kula yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Hamd üzere bina edilmiş bir hayat yaşamalıyız. Rasulullah (s.a.v) ve O'nun ashabına baktığımız zaman onların her hal üzere Allah'a hamdettiklerini görürüz. Müslüman, sevinçli ve ferah anlarında da, zor ve sıkıntılı anlarında da Rabbine hamdetmelidir. Allah'a pazarlık içinde hamdedenler, hamdin güzelliğini hiçbir zaman yakalayamazlar.

Rabbimiz hamd edenleri kitabında şu şekilde övmüştür:

"Tevbe edenler, ibadet edenler, hamdedenler, oruç tutanlar, ruku edenler, secde edenler, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın sınırlarını koruyanlar. O mü'minleri müjdele." (Tevbe 112)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah kıyamet gününde insanları kulakların duyacağı ve gözlerin göreceği tek bir alanda toplayacaktır. Herkes hazır olduğunda bir çağrıcı kalkar ve:

- **Bollukta ve darlıkta Allah'a hamdedenler neredeler? diye seslenir. Sayıları az olan bu topluluk kalkar ve hiçbir hesaba çekilmeden cennete girer. Çağrıcı bu defa:**
- **Vücutlarını yataklarından uzaklaştırarak korku ve ümitle Rablerine yalvaranlar ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan infak edenler (Secde 16) neredeler? diye seslenir.**

Sayıları az olan bu topluluk da kalkar ve hiçbir hesaba çekilmeden cennete girer.

Sonra çağırıcı:

- **Şimdi de kendilerini hiçbir ticaretin ve alışverişin Allah'ı anmaktan alıkoymadığı kimseler (Nur 37) kalksın, diye seslenir. Sayıları az olan bu topluluk da kalkar ve hiçbir hesaba çekilmeden cennete girer. Sonra diğer insanlar kalkarlar ve hesaba çekilirler.”³⁵¹**

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Bir kulun çocuğu öldüğü zaman Allah, meleklerine:

- **Kulumun çocuğunu aldınız mı? diye sorar. Melekler:**
- **Evet, derler. Allah:**
- **Onun gönlünün meyvesini mi aldınız? diye sorar. Melekler:**
- **Evet, derler. Allah:**
- **Peki kulum ne yaptı? diye sorar. Melekler:**
- **Sana hamdetti ve “Biz Allah’a aitiz ve O’na döneceğiz.” dedi, derler. Bunun üzerine Allah şöyle buyurur:**
- **Kulumu cennette bir ev yapın, adını da “Hamd evi” koyun.”³⁵²**

2-Rabbimize hamdedeceğimiz en büyük nimet, bizi İslam'la şereflendirmesi ve bize hidayet etmesidir.

Rasulullah (s.a.v), **“Müslüman olmamdan dolayı Allah’a hamdolsun” diyen birini işitti. Bunun üzerine:**

- **Muhakkak ki sen, Allah’a büyük bir nimetten dolayı hamdediyorsun, buyurdu.”³⁵³**

3-Rasulullah (s.a.v) ve ashabı birbirlerinin hamdetmesine vesile olmak için hal hatır sorarlardı. "Nasılsın?" diye sorulduğunda "Elhamdulillah" ile başlayan cevaplar vermek sünnettendir ve Müslümanda olması gereken özelliklerdendir. "Elhamdulillah" cümlesinin yerini "Teşekkür ederim, sağ olasın" cümleleri hiçbir zaman tutmaz.

Rasulullah (s.a.v) ashabından biri ile karşılaştı. Ona:

- **Nasıl sabahladın? diye sordu. Adam:**

³⁵¹ Kenzu'l-Ummal 43385.

³⁵² Tirmizi/Cenaiz 36.

³⁵³ Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik/Abdullah ibni Mübarek 911.

- **Sapasağlam! Cevabını verdi. Rasulullah (s.a.v) yine:**
- **Nasıl sabahladın? diye sordu. Adam tekrar:**
- **Sapasağlam! Cevabını verdi. Rasulullah (s.a.v) yine:**
- **Nasıl sabahladın? diye sordu. Adam bu defa:**
- **Allah'a hamdederim. Hayır üzere sabahladım, cevabını verdi. Rasulullah (s.a.v) da:**
- **İşte benim senden istediğim buydu, buyurdu.”³⁵⁴**

Ömer ibnu'l-Hattab (r.a)'a bir adam selam verdi. O da selamını alarak:

- **Nasılsın? diye sordu. Adam:**
- **Elhamdulillah, Allah'a hamdederim, cevabını verdi. Bunun üzerine Ömer:**
- **Ben de zaten Allah'a hamdetmen için sormuştum, dedi.”³⁵⁵**

Abdullah İbn Ömer (r.a) şöyle dedi:

“Bir günde, birçok defa birbirimizle karşılaşip halimizi sormayı düşünürdük. Bunu da sadece Allah'a hamdedelim diye isterdik.”³⁵⁶

4-Rasulullah (s.a.v) yemekten sonra, aksırınca, sabah-akşam zikirlerinde, uyanınca ve daha pek çok durumda Allah'a hamd etmiş ve bize de bu sünnetlerle amel etmemizi tavsiye etmiştir.

Rasulullah (s.a.v)'ın günlük dua ve zikirlerle ne kadar önem verdiğini bilmemize rağmen, maalesef biz Müslümanlar bu konuda gereken özen ve gayreti göstermiyoruz. Pek çok sünnet ve güzel ahlak kaidesi alışkanlıkla kazanılır. Okumak, bilmek ve ezberlemek bazen çok yetersiz kalır. Yapmamız gereken şey yavaş yavaş haftada bir dua da olsa, onu hayatımıza oturtmak ve alışkanlık kazanmamızı sağlamaktır. Çocuklarımıza da küçük yaşlarından itibaren bu konuda eğitim vermektir.

Rasulullah (s.a.v) rukudan başını kaldırdığında şöyle dua ederdi:

” **اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَدَمِي وَلَحْمِي وَعَظْمِي
وَعَصَبِي، وَمَا اسْتَقَلَّ بِهِ قَدَمِي ”**

Allah'ım! Senin için ruku ettim. Sana iman ettim ve sana teslim oldum. Kulağım, gözüm, beynim, kemiğim, sinirim ve ayağımın taşıdığı (bedenim) senin için yürekten boyun eğdi.³⁵⁷

³⁵⁴ Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik/Abdullah ibni Mübarek 937.

³⁵⁵ Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik/Abdullah ibni Mübarek 205.

³⁵⁶ Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik/Abdullah ibni Mübarek 207.

Rasulullah (s.a.v) gece namazına başlamadan önce şöyle dua ederdi

” اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قِيَمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ ، وَالنَّارُ حَقٌّ ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ ، وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ ، وَبِكَ خَاصَمْتُ ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ ، فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَأَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدَّمُ ، وَأَنْتَ الْمُؤَخَّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

Allah’ım! Bütün hamd ve övgüler sanadır. Sen göklerin, yerin ve içindekilerin nurusun. Bütün hamd ve övgüler sanadır. Sen göklerin, yerin ve içindekilerin efendisisin. Bütün hamd ve övgüler sanadır. Sen göklerin, yerin ve içindekilerin Rabbisin. Bütün hamd ve övgüler sanadır. Sen göklerin, yerin ve içindekilerin hükümdarısın. Sen haksın. Vadin haktır. Sözün haktır. Sana kavuşmak haktır. Cennet ve cehennem haktır. Peygamberler haktır. Muhammed (s.a.v) haktır. Kıyamet günü haktır.

Allah’ım! Sana teslim oldum. Sana güvenip dayandım. Sana iman ettim. Tevbe edip sana döndüm. Senin düşmanlarına düşman oldum. Ve senin hükmüne başvurdum. Öyleyse yaptığım ve yapacağım, gizli ve açık günahlarımı bağışla. Öne geçiren ve geride bırakan sensin. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Sen benim ilahımsın. Senden başka hiçbir ilah yoktur.³⁵⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah’ın en çok sevdiği sözler şu dört cümledir: “Subhanallah (Allah’ı bütün eksik sıfatlardan uzak tutarım)”, “Elhamdulillah (Bütün hamd ve övgüler Allah’a aittir)”, “La ilahe illallah (Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur)”, “Allahu Ekber (Allah en büyüktür)” Bu cümlelerden hangisiyle başlarsan başla zararı yoktur (fark etmez).”³⁵⁹

58-el-MUHSÎ

³⁵⁷ Nesai/İftitah 27.

³⁵⁸ Buhari/Cuma 27. Müslim/Salatu’l-Müsafirin 17.

³⁵⁹ Ahmed/Müsned 5/21. Kenzu’l-Ummal 1993.

a-Muhsi isminin lügat anlamı:

İhsa kökünden türemiş olan el-Muhsi ismi; bilmek, tespit etmek, hatırlatmak ve yaymak anlamlarına gelmektedir. el-Muhsi ismi Kur'an'da Allah'ın ismi olarak zikredilmemiştir. Meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde geçmektedir.

b-Muhsi isminin ıstılah anlamı:

Muhsi; her şeyi en ince detayına kadar bilendir.

Muhsi; bütün söz ve davranışları sayan, tespit edendir.

c-Muhsi isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Peygamberlerin söylediklerini bilmesi ve hesaplaması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"..Allah peygamberlerin yanında olan bilgileri çepeçevre kuşatmış ve her şeyi bir bir saymış, kaydetmiştir." (Cin 28)

2-Suçluların küçük büyük bütün yaptıklarını tespit etmesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Kitap ortaya konmuştur. Suçluların onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün. "Vay halimize" derler "Bu nasıl bir kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın hepsini sayıp dökmüş!" Böylece, yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Senin Rabbin kimseye zulmetmez." (Kehf 49)

3-Bütün kulların ve amellerinin tespit edilmesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Göklerde ve yerde olan herkes istisnasız kul olarak Allah'a gelecektir. O, bunların hepsini kuşatmış ve sayılarını tespit etmiştir." (Meryem 93-93)

d-Muhsi isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Bize düşen, attığımız her adımın hesabını verme bilinci içinde olmaya gayret etmeliyiz. Allah her şeyi ince ince sayar, yazar ve tespit eder. Hesabını düşünmeden yaptığımız her davranış bizim aleyhimize kayıtlara geçmektedir.

a-Mübdî' isminin lügat anlamı:

eİ-Mübdî' ismi, ilk önce yaratan, ilk defa yaratan anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da Allah'ın ismi olarak geçmemektedir. Meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde zikredilmektedir.

b-Mübdî' isminin ıstılah anlamı:

Mübdüü, ilk defa yaratandır.

Mübdüü, ilk önce yaratandır.

c-Mübdî' isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

"De ki, ortak koştuğunuzdan ilk defa yaratacak ve öldükten sonra da onu eski durumuna döndürecek olan var mı? De ki, Allah ilk defa yaratıp sonra iade edecektir. O halde haktan nasıl döndürölüyorsunuz?" (Yunus 34)

"Yaratmayı ilk başlatan Allah'tır, sonra onu tekrar yaratacak olan da Allah'tır. Sonra tekrar Allah'a döndürüleceksiniz." (Rum 11)

d-Mübdî' isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

İnsanı ve kainatı bütün evreleriyle yaratan Allah'tır. Yarıttıklarının üzerinde hüküm ve otorite yetkisi de Allah'a aittir. Allah'ın dışındakiler ne yaratmaya, ne diriltmeye ne de hüküm koymaya güç yetirebilirler.

Bu bilinçle yaşamalı, Allah'ın bizi yaratmış olduğu o ilk ve güzel fitratımızı kirletmemeliyiz.

a-Muid isminin lügat anlamı:

Avd kökünden türeyen el-Muid ismi, tekrar hayata döndüren anlamına gelmektedir. el-Mübdî' ve el-Muid isimleri müzdevicedir. Yani birbiriyle zıt olan isimlerdir. Beraber öğrenilmesi daha verimlidir. el-Muid ismi Kur'an'da geçmemektedir. Meşhur Esmâ-i Hüsna hadisinde zikredilmiştir.

b-Muid isminin ıstılah anlamı:

Muid; ölümlerinden sonra kullarını diriltendir.

Muid; tekrar hayata döndürendir.

Muid; inkar edenlere musibet ve belalarını yeniden gönderendir.

c-Muid isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

"Bilin ki O, kâinat yokken ilk defa yaratan, ölümden sonra da tekrar hayatı geri getirendir." (Buruc 13)

"Yahut O'nun, sizi bir kez daha denize gönderip bir kasırga yollayarak, inkâr etmiş olmanızdan ötürü sizi denizde boğmayacağından emin mi oldunuz? Sonra bundan dolayı, intikamınızı almak için bizi arayıp soracak bir destekçi de bulamazsınız." (İsra 69)

"..Diyecekler ki, bizi tekrar hayata kim döndürecek? De ki, sizi birinci defa yaratan geri döndürecek. Bunun üzerine onlar alaylı bir tarzda başlarını sallayacak ve: Ne zamanmış o? diyecekler. Deki; yakın olması umulur." (İsra 51)

d-Muid isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Kâfirler Rabbimizin yeniden diriltme sıfatına iman etmiyorlar. Biz de iman etmemize rağmen, sanki öyle bir şey olmayacak gibi rahat yaşıyoruz. Bizler yeniden dirilişe ve hesaba hazır olarak yaşamalıyız. Yaptığımız her amelde bu gerçeği göz önünde bulundurmalıyız. Yoksa dilimizle iman ettiğimiz bize hiçbir faydası olmayacaktır. Yeniden dirilmeye iman etmeyen kâfirlerle aramızda bir fark da kalmayacaktır.

Allah kimi zaman felaket ve musibetlerle insanı dener. Sonra insana merhamet eder de onu rahata erdirir. İnsan gerisin geriye eski küfrüne ve inkârına dönerse, Allah da yeniden felaket ve musibete döner.

a-Muhyi isminin lügat anlamı:

Hay kökünden türemiş olan el-Muhyi ismi, diriltmek, hayat vermek, can vermek ve yaşatmak anlamlarına gelmektedir. İhya fiili ile Kur'an'da çokça zikredilmektedir.

b-Muhyi isminin ıstılah anlamı:

Muhyi; insanı yoktan var eden ve diriltendir.

Muhyi; ölümünden sonra toprağı diriltendir.

Muhyi; iman eden kullarını güzel bir şekilde yaşatandır.

Muhyi; iman edenleri canlı tutandır.

c-Muhyi isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-"Muhyi" şeklinde Rabbimizin ismi olarak 2 kez zikredilmiştir:

"...Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O her şeye kadirdir." (Rum 50)

"...Yeryüzüne can veren Allah, elbette ölüleri de diriltir. O her şeye kadirdir."
(Fussilet 39)

2-Allah'ın yeryüzünü diriltmesi ve canlandırması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Allah gökten bir su indirdi ve onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltti. Şüphesiz ki bunda dinleyen toplum için elbette ibretler vardır." (Nahl 65)

3-İman edenleri güzel bir hayatla yaşatması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Erkek veya kadın kim mü'min olarak iyi amel işlerse onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatırız. Ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeliyle veririz." (Nahl 97)

4-Allah'ın, kullarını hayat verecek şeylere çağırması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Ey iman edenler! Hayat verecek şeylere çağırıldıkları zaman Allah ve Rasulünün çağırısına icabet edin. Ve bilin ki Allah kişi ile kalbi arasına girer ve siz mutlaka O'nun huzuruna toplanacaksınız." (Enfal 24)

d-Muhyi isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah ve Rasulunün bize hayat verecek çağrılarına icabet etmeliyiz. Çünkü Kur'an ve sünnet, insanın ekmek, su kadar hayat kaynağıdır. Kur'an'sız bir insan ölüye benzer. Allah, Kur'an'ı "Ruh" olarak isimlendirir. İnsanın ne kadar hayatta ve ne kadar ölü olduğunu Kur'an'la olan ilişkisi belirler.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Kalbinde Kur'an'dan bir şey bulunmayan kimse, harap olmuş bir ev gibidir."³⁶⁰

2-Dünyada güzel bir şekilde hayat sürmek istiyorsak salih amellerimizi artırmaya dikkat etmeliyiz. Bunun sonucunda Rabbimiz bizi güzellikle yaşatacaktır. Bu, dünyanın birtakım mevkisi, malı veya güzelliği anlamında değildir.

Rabbimiz dünyada en güzel bir Müslüman olarak yaşamamızı kolaylaştıracaktır. Bize takdir ettiği rızık da elbette güzellikle ulaştıracaktır.

3-Yeryüzündeki Rabbimizin ayetlerinden ibret almalıyız. İlbaharın girmesiyle toprağın dirilmesi, tomurcukların patlaması, her şeyin yeşermesi vs. yeniden dirilmeyi canlı bir şekilde müşahade edelim diye Rabbimiz tarafından bize verilmiş olan bir nimettir. Bu nimetlerin üzerinden kör ve sağır olarak geçmemeli, onlardan ibret almalıyız.

4-Ölüm yanlısı değil, hayat yanlısı olmalıyız. İnsanları dirilişe ve cennete çağırmalıyız. İnsanları ölüme ve cehenneme sürüklememeliyiz. En büyük derdimiz, insanların hidayet yoluyla tanışıp İslam'la hayat bulmaları olmalı..

"...Kim haksız yere bir cana kıyarsa bütün insanlığı öldürmüş gibidir. Her kim de bir canı kurtarırsa bütün insanlığı kurtarmış gibi olur.." (Maide 32)

5-Rasulullah (s.a.v), uyandığı zaman şu duayı okumuş, bize de okumamızı tavsiye etmiştir:

"الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ"

"Bizi öldükten (uykuya daldıktan) sonra dirilten Allah'a hamdolsun. Dönüş O'nadır."³⁶¹

³⁶⁰ Müslim/Fedail 1.

³⁶¹ Buhari/Daavat 7-8, Ebu Davud 5049, Tirmizi 3417.

62-el-MUMÎT

a-Mumît isminin lügat anlamı:

el-Muhyi ismiyle müzdevce olan el-Mumît ismi, öldürmek anlamına gelmektedir. Kur'an'da Rabbimizin ismi olarak geçmemiş, meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde el-Muhyi isminden sonra zikredilmiştir.

b-Mumît isminin ıstılah anlamı:

Mumît; insanları ve tüm canlıları öldürendir

Mumît; toprağı ve tabiatı öldürendir.

c-Mumît isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Hayat ve ölümün yaratılması bir imtihan konusudur:

"O ki, sizin hanginizin daha güzel amel edeceğini denemek için ölümü ve hayatı yaratandır.." (Mülk 2)

2-Allah'ın uluhiyeti anlatılırken "öldüren" sıfatı zikredilmiştir:

"O'ndan başka ilah yoktur. Her şeyi O diriltir, O öldürür. Zira O, sizin de Rabbiniz, sizden önceki atalarınızın da Rabbidir." (Duhan 8)

"Muhakkak ki öldüren ve dirilten O'dur." (Necm 44)

d-Mumît isminin bize yüklediğı görev ve sorumluluklar:

1-Ölümü hatırlama ve onu gündemde tutma konusunda gayretli olmalıyız. Ölümü hatırlamamız bizi miskinliğe değil, daha güzel ameller işleme gayretine sevk etmelidir.

Ensar'dan bir adam gelerek Rasulullah (s.a.v)'a selam verdi. Sonra:

- **Ey Allah'ın Rasulü! Mü'minlerin hangisi daha faziletlidir? diye sordu. Rasulullah (s.a.v):**
- **Ahlakı en güzel olan, buyurdu. Adam:**
- **Peki, mü'minlerin hangisi daha akıllıdır? diye sordu. Rasulullah (s.a.v) da şöyle buyurdu:**
- **Ölümü en çok hatırlayan ve ölümden sonrası için en güzel şekilde hazırlanandır.**³⁶²

³⁶² İbni Mace/Kitabu'z-Zühd 4259.

Rasulullah (s.a.v)'ın yanında bir adamdan övgüyle söz edildi. Rasulullah (s.a.v):

- **Ölümü hatırlama konusunda ne durumdaydı? diye sordu.**
- **Çok fazla hatırlamazdı, dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v):**
- **Öyleyse söylediğiniz gibi biri değilmiş, buyurdu.**³⁶³

2-Rasulullah (s.a.v)'ın sabah akşam okumamızı tavsiye ettiği şu duaya dikkat etmeliyiz:

” لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيرٌ ”

Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na aittir. O diriltir ve öldürür. O'nun gücü her şeye yeter.³⁶⁴

³⁶³ Ebu Nuaym/Hilyetu'l-Evliya 7/299.

³⁶⁴ Ebu Davud 5072.

63-EL-HAY

a-Hay isminin lügat anlamı:

Rabbimizin uluhiyyetle ilgili en önemli isimleri arasında bulunan el-Hay ismi; ebedi bir hayatla daima diri olan anlamına gelmektedir.

b-Hay isminin ıstılah anlamı:

Hay; ebedi ve ezeli olandır.

Hay; diriliği insanların diriliğiyle asla kıyas edilemeyendir.

Hay; hayat sahibi ve canlılığın kaynağıdır.

Hay; hem kendisi haydır, hem de insanlara hayat verendir.

c-Hay isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

"Sen ölümsüz ve diri olan Allah'a güvenip dayan. O'nu hamd ile tesbih et. Kulalarının günahlarından haberdar olarak O yeter." (Furkan 58)

"O daima diridir. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O halde dinde ihlas ve samimiyet erbabı olarak O'na dua edin. Övmek ve övülmek âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur." (Mü'min 65)

"O Allah ki O'ndan başka ilah yoktur. O hay ve kayyumdur..." (Bakara 255)

d-Hay isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Allah'ın dışındakileri kendimize dayanak ve destek bilmemeliyiz. Çünkü herkes ölümlüdür ve her şeyin bir sonu vardır. Ancak Rabbimiz Hay'dır, hiçbir zaman ölmeyecek olan ve her daim diri kalandır.

Rabbimiz, emirlerine uyduğumuz takdirde bize de hayat verecektir. Allah'tan başkasından medet umanlar, dinlerini karıştırıp bulandıranlar ne kadar refah içinde olurlarsa olsunlar gerçek bir hayat yaşayamazlar.

Ancak Müslümanca yaşama gayretinde olan kişi, her sabah yeni bir hayata doğmuş gibi olur. Yaşadığı ayetler, dirilttiği sünnetler ona hayat verir. Allah için yaşama ve mücadele etme lezzeti verir. Bu da Müslümanın dışında hiçbir kimsenin tadamayacağı bir ayrıcalıktır.

Rabbimize, duaları geri çevirmediği "Hay ve Kayyum" ismiyle dua etmeliyiz:

Hız. Enes şöyle demiştir: Peygamber (s.a.v) ile beraberdim. Bir adam dua edip şöyle dedi:

“Ey gökleri yoktan yaratan! Ey Hayy (her şeye hayat veren) ve Kayyum (kullarının işlerini düzenleyen) olan! Ben Sen’den istiyorum.” Peygamber (s.a.v) buyurdu ki:

“Ne ile dua ediyor, biliyor musunuz? Canımı elinde bulundurana yemin ederim ki, bu adam dua edilince kabul edilecek bir isim ile Allah’a dua etti.”³⁶⁵

Rasulullah (s.a.v) şöyle dua ederdi:

"Ey Hay (diri) ve Kayyum (kullarının bütün işlerini düzenleyen) olan! Rahmetinle Sen’den yardım isterim. Bütün işlerimi düzelt ve yoluna koy. Ve beni göz açıp kapayıncaya kadar bile nefsimi bırakma.³⁶⁶

Rasulullah (s.a.v) şöyle dua ederdi:

“Allah’ım! Sana teslim oldum, sana iman ettim ve sana tevekkül ettim. Allah’ım! Saptırılmaktan senin izzetine sığınırım. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Sen ölmeyen dirisin. Oysa bütün cinler ve insanlar ölürlür.”³⁶⁷

Rasulullah (s.a.v) kızı Fatıma (r.a)’ya şöyle buyurmuştur:

**“Sabahladığın ve akşamladığın zaman seni şu duayı okumaktan alıkoyan nedir?
“Ey Hayy ve Kayyum olan Allah’ım! Senin rahmetini diliyorum. Bütün işlerimi düzelt. Göz açıp kapayıncaya kadar beni kendimle baş başa bırakma.”³⁶⁸**

³⁶⁵ Ebu Davud 1495.

³⁶⁶ Hakim/Müstedrek 1/545.

³⁶⁷ Müslim 2086.

³⁶⁸ Nesai/Amelu’l-Yevm ve’l-Leyle 570.

64-EL-KAYYUM

a-Kayyum isminin lügat anlamı:

Kıyam kökünden türemiş olan el-Kayyum ismi; insanların işlerini üstlenen, düzene koyan, üstüne alan, kefil olan anlamlarına gelmektedir. Mübalağa ifade eder.

b-Kayyum isminin ıstılah anlamı:

Kayyum; varlığı kendi kendine kaim olan, var olmak için başkasına muhtaç olmayandır.

Kayyum; en güzel sıfatlara sahip olan ve kullarından müstağni olandır.

Kayyum; bütün kainatın kendisiyle kaim olduğudur. Her şeyin varlığı O'nun varlığına bağlıdır.

Kayyum; asla zeval bulmayak olan daimdir.

Kayyum; yarattığı her şeyin yönetimini iradesine uygun bir biçimde yürütendir.

Kayyum; her şeyin idaresini üstlenendir.

Kayyum; kullarının velisi, dostu, yardımcısı olan, onlara yapılan düşmanlığı kendisine yapılmış gibi kabul edendir.

Kayyum; kullarını ıslah eden, düzene sokan, kontrol edendir.

Kayyum; tamamlayan, ikmal eden, mükemmel kılandır.

c-Kayyum isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Kayyum ismi Kur'an'da Rabbimiz için üç kez zikredilmiştir. Üçünde de Hay ismiyle yan yana geçmektedir:

"O Allah ki O'ndan başka ilah yoktur. O Hay'dır, Kayyum'dur." (Bakara 255)

"Elif lam mim. O Allah ki O'ndan başka ilah yoktur. O Hay'dır, Kayyum'dur."
(Ali İmran 1-2)

"Bütün yüzler Hay ve Kayyum olan Allah için eğilip bükülmüştür. Zulüm yüklenen ise gerçekten perişan olmuştur." (Taha 111)

d-Kayyum isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Kayyum sıfatını sadece Rabbimize vermeliyiz. O'nun dışındaki ilahlar Kayyum sıfatına sahip değildirler.

"Her nefsin kazandığını gözetleyip muhafaza eden, kaim olan, (hiç böyle yapmayan gibi olur mu?) Halbuki onlar Allah'a ortaklar koşular. De ki: Bari onlara ad verin! Yoksa siz Allah'a yeryüzünde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?" (Rad 33)

2-Kur'an'da Rabbimiz bize namazı emrederken "İkametu's-salah (Namazı ikame etmek)" fiilini kullanır. İkame Kayyum isminin aslıdır. Bunun anlamı namazı sadece kılmak değil, ikame etmek, ayakta tutmak, hakkını vermek, ikmal etmek, mükemmel kılmak demektir.

Namazlarımız geçiştirilen bir ibadet değil, hayatımızın ana merkezi haline gelmelidir. Bizler namazı ikame etmezsek namaz da bizim hayatımızı ikame etmeyecektir. Kimin namazı onun hayatına kaim olmamışsa o gerçek bir namaz kılmıyordur.

3-Allah erkekleri kadınlar üzerine "kavvam (yönetici ve idareci)" kılmıştır. Allah kadınların işlerini ve sorumluluklarını erkeklere havale etmiştir. Bunun nedeni kadının anne oluşu ve annelik özelliğini kaybetmemesi içindir. Evinden, çocuklarından ve anne olmaktan nefret eden bir kadın, fitratı bozulmuş olan kadındır. Yaşanılan hayatın bir düzen içinde yürümesi için Allah erkekleri yönetici olarak tayin etmiş, kadınları da erkeklere destekçi ve yardımcı olarak görevlendirmiştir.

"Allah'ın insanlardan kimini kimine üstün kılması nedeniyle ve erkekler mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur.." (Nisa 34)

2-Hakkı ve adaleti yeryüzünde ayakta tutmalı, ikame etmeliyiz:

"Ey iman edenler! Allah için adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun.." (Nisa 135)

3-Rabbimiz dinini de "Kayyım" olarak isimlendirmiştir. Yani bu din, hayatın her alanında kaimdir. Allah'ın idaresini ve yönetimini bize bildirmek için gelmiştir. Mescidlere veya seccadelere hapsedilsin diye gelmemiştir.

Bizler dinin kıyam erleri olmalıyız. Ayetleri gündemde tutmalı, her ortamda onları ayağa kaldırmalıyız.

"...İşte bu doğru (Kayyım) dindir..." (Tevbe 36)

4-Rabbimize duaları geri çevirmediği “Hayy ve Kayyum” ismiyle dua etmeliyiz:

Hz. Enes şöyle demiştir: Peygamber (s.a.v) ile beraberdim. Bir adam dua edip şöyle dedi:

“Ey gökleri yoktan yaratan! Ey Hayy (her şeye hayat veren) ve Kayyum (kullarının işlerini düzenleyen) olan! Ben Sen’den istiyorum.” Peygamber (s.a.v) buyurdu ki:

“Ne ile dua ediyor, biliyor musunuz? Canımı elinde bulundurana yemin ederim ki, bu adam dua edilince mutlaka kabul edilecek bir isim ile Allah’a dua etti.”³⁶⁹

Rasulullah (s.a.v) şöyle dua ederdi:

“Ey Hayy (diri) ve Kayyum (kullarının bütün işlerini düzenleyen) olan! Rahmetinle Sen’den yardım isterim. Bütün işlerimi düzelt ve yoluna koy. Beni göz açıp kapanıncaya kadar bile kendime bırakma.”³⁷⁰

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Kim üç defa, “Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Hayy ve Kayyum olan Allah’tan bağışlanma diler ve O’na tevbe ederim” derse, savaştan kaçmış da olsa günahları bağışlanır.”³⁷¹

³⁶⁹ Ebu Davud 1495.

³⁷⁰ Hakim/Müstedrek 1/545.

³⁷¹ Tirmizi 3577. Ebu Davud/Salat 7. Hakim/Müstedrek 1/511. İbni Ebi Şeybe/Musannef 10/300.

65-EL-VACİD

a-Vacid isminin lügat anlamı:

Vücd ve cide mastarlarından türemiş olan el-Vacid ismi; bilmek, bulmak, istediğini elde etmek, çok sevmek, üzülme, öfkelenme, zengin ve malik olmak anlamlarına gelmektedir. Vacid ismi Kur'an'da Rabbimiz için kullanılmamıştır. Meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde zikredilmektedir.

b-Vacid isminin ıstılah anlamı:

Vacid; zengin olan ve hiçbir şeye muhtaç olmayandır.

Vacid; kullarının taleplerini yerine getirmekte hiçbir zaman aciz kalmayandır.

Vacid; istediğini istediği an huzurunda bulandır.

Vacid; kendisinden kaçış ve kurtuluşun mümkün olmadığı yegâne zattır.

Vacid, kullarının bütün yaptıklarını görendir.

Vacid; kullarını rızıklandırmaya, hidayet etmeye ve cezalandırmaya gücü yetendir.

c-Vacid isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-"Vecede" fiili görmek ve bulmak anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz/gördüğünüz yerde öldürün.." (Tevbe 5)

2-"Vecede" fiili güç yetirmek anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Su bulmaya güç yetiremezseniz, o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin..." (Nisa 43)

3-"Vecede" fiili zenginlik anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Onların (boşanıp da iddet bekleyen kadınları) sizinle aynı yerde, zenginliğiniz ölçüsünde kalmalarını sağlayın.." (Talak 6)

4-"Vecede" fiili Hz. Eyyub için şu şekilde kullanılmıştır:

"Muhakkak ki biz onu sabırlı bulduk. O ne güzel kuldu, daima Allah'a yönelirdi." (Sad 44)

d-Vacid isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizin her an yanımızda hazır bulunduğunu ve işlediğimiz küçükbüyük bütün amelleri kıyamet gününde karşımızda bulacağımızı unutmamalı ve bu bilinç içinde yaşamalıyız.

"Kitap ortya konmuştur. Suçluların onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün. "Vay Halimize! Bu nasıl bir kitapmış, küçükbüyük hiçbir şey bırakmaksızın hepsini sayıp dökmüş" derler. Böylece yapmış olduklarını karşılarında hazır bulmuşlardır. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez." (Kehf 49)

"İnkâr edenlere gelince onların amelleri ıssız çöllerdeki serap gibidir ki, susayan onu su zanneder. Nihayet ona vardığında onda herhangi bir şey bulamamış, üstelik yanbaşında da Allah'ı bulmuştur. Allah ise onun hesabını tastamam görmüştür. Allah hesabı çok çabuk görür." (Nur 39)

2-Günahlarımıza karşı bağışlayıcı ve affedici bir Rab bulmak istiyorsak bugünden hatalarımızdan dönmeli, kendimizi yenilemeli ve iyiye doğru adım atmalıyız:

"Kim bir kötülük işler veya kendine zulmeder, sonra da Allah'tan bağışlanma dilerse Allah'ı bağışlayıcı ve merhamet edici olarak bulur." (Nisa 110)

3-Rabbimizin bize yüklediği görev, O'na en güzel bir şekilde kulluk etmemizdir. Eğer yaşadığımız bölgede buna imkan bulamıyorsak Allah bize hicret yolunu göstermiş ve arzının geniş olduğunu bildirmiştir. Müslüman, kötülüklerden iyiliklere, kötü beldelerden iyi beldelere hicret etmekle yükümlü kılınmıştır. Günahlardan iyiliklere hicret edenler, sevabın genişliğini ve huzurunu bulurlar. Kötü beldelerden iyi beldelere hicret edenler de o bölgenin genişliğini ve huzurluğunu bulurlar. Allah için yapılan her eylem, sonunda insana genişlik ve huzur verir.

"Kim Allah yolunda hicret ederse yeryüzünde gidecek çok yer ve çok bolluk bulur. Kim de Allah vve Rasulü uğrunda hicret ederek evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse artık onun mükâfatı Allah'a düşer. Allah da çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir." (Nisa 100)

66-EL-MÂCİD

a-Mâcid isminin lügat anlamı:

Mecd kelimesinden türemiş olan el-Macid ismi el-Mecîd ismiyle aynı anlamdadır. Sadece aralarında kalıp ve sığa farkı vardır. el-Macid; genişlik, kerem, ikram, ikramın ve yüceliğin bol olması anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da bu şekliyle zikredilmemiştir. Meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde geçmektedir.

b-Mâcid isminin ıstılah anlamı:

Mâcid; soylu, şerefli ve üstün olandır.

Mâcid; izzet ve onurda kendisiyle yarışılmayandır.

Mâcid; iyi ahlaklı ve üstün erdemlerle donanmış olandır.

Mâcid; fayda, hayır ve menfaatlerin hepsini elinde bulundurandır.

Mâcid; ikramı sonsuz bollukta ve kesintisiz olandır.

Mâcid; ulaşılamayacak bir otoriteye sahip olandır.

c-Mâcid isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Mâcid ismiyle aynı anlama gelen el-Mecîd ismi Kur'an'da 4 kez zikredilmiştir:

1-Rabbimiz için şu şekilde kullanılmıştır:

Melekler Hz. İbrahim ve Sâre'yi İshak'la müjdelerken Allah'ın ikramının çok bol olduğu anlamında bu ismi zikretmişlerdir:

"Allah'ın emrine şaşıyor musun? Ey hane halkı! Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerindedir. Şüphesiz O, hamde layık olan ve ikramı çok bol olandır." (Hud 73)

2-Kur'an için şu şekilde kullanılmıştır:

"Kaf. Şerefli Kur'an'a yemin olsun ki..." (Kaf 1-2)

"Hakikaten o, çok şerefli ve üstün bir Kur'an'dır." (Buruc 21)

3-Arş için de şu şekilde kullanılmıştır:

"O Allah şerefli ve yüce arşın sahibidir." (Buruc 15)

d-Mecîd isminin bize yüklemiş olduğu görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi bu ismiyle tanımalı, izzet ve şeref isterken onur ve güç isterken nimet ve ikram isterken O'na bu ismiyle dua etmeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) tahiyatta okumamızı emrettiği "Allahumme salli ve Allahumm barik" dualarının sonunda "Hamid ve Mecîd" isimleri yan yana kullanılır. **"Şüphesiz sen hamde ve övgüye layık olan, şerefi ve ikramı bol olansın."**³⁷²

Yine Rasulullah (s.a.v), gece namazından sonra yaptığı uzunca bir duanın sonunda şöyle demektedir:

"Bütünüyle şeref ve izzete (Mecd) bürünen ve onunla faziletlenen Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Tesbih ancak kendisi için layık olan Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Nimet ve ihsan sahibi olan Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Şeref ve kerem sahibi Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Celal ve ikram sahibi Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim."³⁷³

2-Kur'an bizim için şeref ve üstünlük kaynağıdır. İzzet ve şeref vesilesidir. Nimet ve ikram sebebidir. Kur'an'ın üzerimizdeki faydaları hem dünyaya hem de ahirete yöneliktir.

Kur'an "Mecîddir", eğer biz de Kur'an'ı hayata hâkim kılma mücadelesi içinde olursak bizim hayatımız da "mecd" olacaktır. Rabbimizin bütün hayırları hayatımızda tecellisini gösterecektir. Kur'an'ın rehberliğinde onurlu ve nurlu bir hayatımız olacaktır.

Kur'ansız hayat ise onursuz ve izzetsiz bir hayattır. Kur'an'la barışık olmayan bir insanın hayatında mecd yoktur. İzzet ve şeref yoktur.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki Allah, bu Kur'an sayesinde kimi toplumları yüceltir, kimi toplumları ise alçaltır."³⁷⁴

³⁷² Buhari/Daavat 33.

³⁷³ Tirmizi/Daavat 30.

³⁷⁴ Müslim 817. İbni Mace 218. Darimi 3365. Ahmed 233.

67-EL-VÂHİD

a-Vahid isminin lügat anlamı:

Ehad kökünden türemiş olan el-Vahid ismi; tek olan, ikincisi olmayan, başkan, reis, söz sahibi, bölünmeyen, parçalanmayan anlamlarına gelmektedir.

b-Vahid isminin ıstılah anlamı:

Vahid; tek ve bir olan, ikincisi olmayandır.

Vahid; çoğalmayan, çoğalma kabul etmeyendir.

Vahid; bölünme ve parçalanma kabul etmeyendir.

Vahid; başkan, reis, söz sahibi ve karar verme makamıdır.

Vahid; herhangi bir ortağı ve örneği bulunmayandır.

Vahid; sayısının artması mümkün olmayandır.

c-Vahid isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Vahid ismi Kur'an'da çok defa zikredilmiştir.

1-Genel anlamda Allah'ın uluhiyetini anlatmak için kullanılmıştır:

"Sizin ilahınız bir tek ilahdır. O'ndan başka ilah yoktur. O Rahman'dır, Rahîm'dir." (Bakara 163)

2-Hz. Yusuf zindan arkadaşlarına Allah'ı tanıtırken O'nun Vahid oluşunu ön plana çıkarmıştır:

"Ey zindan arkadaşlarım! Pek çok ve çeşitli rabler mi daha hayırlıdır, yoksa bir ve Kahhar olan Allah mı?" (Yusuf 39)

3-Ahiret gününde herkes Allah'ın bir ve kahhar oluşunu kabul edecektir:

"O gün kabirlerinden meydana çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. "Bugün otorite kimindir?" (diye sorulur ve şöyle cevap verilir:) **"Otorite bir ve kahhar olan Allah'ındır."** (Mü'min 16)

a-Vahid isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi hakkıyla tanımalıyız. Çünkü tanımadığımız bir rabbi sevemeyiz, emirlerine gönülden itaat edemeyiz.

"Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyamadılar..." (Enam 91)

Rabbimizin Vahid oluşunu hakkıyla tanımalıyız. Siyasi vahidlerin çoğaldığı bir ortamda sadece Allah'ı Vahid olarak kabul etmeliyiz. Siyasi, iktisadi, toplumsal vs. hayatımızın bütün alanlarında Allah'ı Vahid olarak bilmeliyiz. Bütün yetkilerimiz Allah'a vermeliyiz.

2-Allah'ın dışında hiçbir kimse vahid ve ehad özelliklerine sahip değildir. Allah'ın dışındakilerin bu şekilde isimlendirilmesi yanlıştır.

İhlas suresi Rabbimizin vahid ve ehad oluşunu en güzel şekilde bize anlatır.

3-Kâfirler bugün en çok vahid ve ehaddan rahatsız oluyorlar. Bizler Hz. Bilal gibi ne dediğimizi bilerek ve bütün sonuçlarını göze alarak "ehad" demeliyiz. O, kızgın kumların üstünde, göğsündeki kayalarla "Ehad" diyordu.. Kâfirler bunu duydukça daha bir hınçla saldırıyorlardı ona.. Bayılıp kendinden geçiyordu ve ayıldığı zaman ilk sözü yine "Ehad" oluyordu.

"Ben Allah'ın dışında hiçbir kanun ve otorite koyucu kabul etmiyorum. Allah'tan başka kulluk edilecek makam tanımıyorum. Sizin kurallarınızı, yasalarınızı ve benim için öngörmüş olduğunuz şeyleri reddediyorum. Kendisini seveceğim, kendisine kulluk edeceğim ve kendisinden korkacağım yalnızca Allah'tır! Sizden korkmuyorum." İşte Hz. Bilal'in "Ehad" sözcüğünün içinde tüm kâfirlerin yüzüne haykırdığı bu hakikatlerdi.

Öyle ki, kâfirler gözünde küçülüyordu bu sözü söyledikçe.

Bilal'in başı ve ruhu göklerde dolaşıyor, kâfirler ise ayaklarının altında eziliyordu.

Ehad'a gerçekten iman eden bir kimseyi Allah kendi katından bir güçle güçlü kılıyor ve kâfirlerin acizliğini ortaya seriyordu.

Bizler de Hz. Bilal gibi bir "Ehad" anlayışına sahip olmalıyız. O zaman çağdaş Ebu Cehiler bizden de rahatsız olacaklardır. Ama biz Ehad'ın anlamını bilmeden, günde yüzlerce defa söylesek, tesbih ve zikir halkaları oluştursak da, bu bizi yüceltmeyecek ve kâfirleri alçaltmayacaktır.

68-ES-SAMED

a-Samed isminin lügat anlamı:

es-Samed; yönelmek, sağlamlık, sertlik, seyyid, kapısına müracaat edilen efendi, şerefli zat, içinde boşluk, olmayan, eksik ve gediği olmayan, nüfuz edilemeyen anlamlarına gelmektedir.

b-Samed isminin ıstılah anlamı:

Samed; ihtiyaç ve istekleri sebebiyle her varlığın kendisine yöneldiği yüce zattır.

Samed; herkesin kendisine ihtiyaç duyduğu, kendisi ise kimseye ihtiyaç duymayıdır.

Samed; her dileğin ve isteğin biricik merciidir.

Samed; ulular ulusudur.

Samed; kendisinden başka üstün varlık tasavvur edilemeyendir.

Samed; bütün isim ve sıfatlarında kemal sahibidir.

Samed; eksikliği ve kusuru olmayandır.

Samed; kendisine nüfuz edilemeyendir.

c-Samed isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Samed ismi sadece İhlas suresinde geçmektedir:

"De ki: O Allah birdir, Samed'dir, O doğurmamış ve doğrulmamıştır. Hiçbir şey O'nun eşi ve benzeri değildir." (İhlas Suresi)

d-Samed isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Rabbimizin en yüce, eksiksiz, kusursuz ve ihtiyaçsız olduğunu bilmeliyiz. O'nu bütün eksik ve kusurlardan uzak tutmalıyız. O'nun dışında, her şeye muhtaç ve noksan olan ilahlara yalvarmamalıyız.

Tüm ihtiyaçlarımızı Rabbimizden dilemeli, bütün dileklerimizi O'na arz etmeliyiz.

“Rasulullah (s.a.v), bir adamın: “Allah’ım! Şehadet ederim ki, Sen kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah’sın! Doğurmayan, doğrulmayan, hiçbir eşi ve benzeri olmayan tek ve birsin! Herkesin kendisine muhtaç olduğu, ama kendisi hiçbir kimseye ihtiyaç duymayan Samed’sin! Sen’den istiyorum!” diye dua ettiğini duydu ve şöyle buyurdu:

- “Canımı elinde bulunduran Allah’a yemin olsun ki, bu adam Allah’ın ism-i A’zam’ı ile dua etmiştir. O isimle dua edildiğinde Allah duaları kabul eder. Onunla istendiğinde Allah istekleri verir.”³⁷⁵

³⁷⁵ Ebu Davud 1493. Tirmizi 3475.

69-El- KÂDİR

a-Kâdir isminin lügat anlamı:

Kadera kökünden türemiş olan el-Kâdir ismi; kıyaslamak, ölçülü yapmak, tedbir almak, planlamak, miktarını beyan etmek, hükmetmek, taksim etmek, güçlü ve kadir olmak, yüceltmek, hazırlamak, tanzim etmek, malik ve hakim olmak, rızkı daraltmak, zengin ve kuvvetli olmak, sıkmak ve daraltmak anlamlarına gelmektedir.

b-Kâdir isminin ıstılah anlamı:

Kâdir; her şeye güç yetiren, sahip ve malik olandır.

Kâdir; her şeyi belli bir plan ve ölçüye göre takdir edendir.

Kâdir; dilediği şekilde kullarının rızıklarını daraltan ve sıkandır.

Kâdir; dilediği şekilde rızıkları kullarının arasında taksim edendir.

Kâdir; insanları ölçüp biçip yaratan ve yaratılışlarını güzel yapandır.

Kâdir; şeref ve azamet sahibi olandır.

Kâdir; peygamber göndermeye ve kitap indirmeye güç yetirendir.

Kâdir; insanların bir benzerlerini yaratmaya ve ölüleri diriltmeye güç yetirendir.

Kâdir; azap göndermeye ve helak etmeye güç yetirendir.

c-Kâdir isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Şeref ve azamet anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Muhakkak ki biz onu (Kur'an'ı) Kadir (şerefli ve kutsal) gecesinde indirdik."

(Kadir 1)

2-Mekân ve geçim darlığı anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"İmkânı geniş olan, nafakayı imkânına göre versin. Rızkı daralmış bulunan da nafakayı, Allah'ın kendisine verdiğinden ayırsın. Allah hiç kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemeyiz. Allah daima her güçlükten sonra bir kolaylık yaratır." (Talak)

3-Şekli güzelleştirmek anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Biz sizi hakir bir sudan yarattık. Nitekim o suyu belli bir süreye kadar sağlam bir yere yerleştirdik. Biz buna güç yetirmiştir. Biz ne mükemmel bir kudret sahibiyiz."
(Mürselat 20-23)

4-Tayin ve takdir etmek anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Aranızda ölümü takdir eden biziz ve biz, önüne geçilebileceklerden değiliz." (Vakıa 60)

d-Kâdir isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz, kuvveti ve kudreti tam olandır. Onun hakkında hiçbir zaman ve hiçbir şekilde acz ve zayıflık düşünmemeliyiz. Rabbimizin kuvvet ve kudretini, yeryüzü hakimlerinin ve güçlülerinin kuvvetine benzetmemeliyiz. Güç ve kuvvet konusunda Rabbimize ortak koşmamalıyız. Allah'ın vermiş olduğu güç ve kuvvete dayanarak Rabbimize isyan etmemeliyiz.

2-Her konuda olduğu gibi, rızık ve imkân konusunda da Rabbimiz tek söz sahibidir. Rızıkımızı ve imkânımızı daraltan ve bollaştıran O'dur. O, her şeyi bir ölçü ve hikmetle yapandır. Kimimizi kimimizden üstün kılandır. Bizler ihtiyaçlarımızı Rabbimize arz etmeli, Allah'ın kendilerine bizden daha fazla rızık ve imkân verdiği kimselere haset etmemeliyiz.

3-Rabbimiz bizi ilk önce yaratan ve sonra da diriltecek olandır. O'nun için bizi ilk önce yaratmakla sonradan diriltmek arasında bir fark yoktur. Dilediği her şeyi yapmaya tek kadir olan O'dur. İyi davranışlar içinde olanları mükâfatlandırmaya, kötü davranışlar içinde bulunanları da cezalandırmaya kâdirdir.

Yeniden dirilme ve amellerimizin karşılığını bulma konusunda bir şüphemiz ve endişemiz olmamalıdır.

70-EL-MUKTEDİR

a-Muktedir isminin lügat anlamı:

Kudret kökünden türemiş olan el-Muktedir ismi; hazırlamak, tanzim etmek, şeref sahibi olmak, güç yetmek, malik ve hakim olmak, vakit belirlemek, taksim etmek, ölçmek, biçmek, sıkmak ve daraltmak anlamlarına gelmektedir.

b-Muktedir isminin ıstılah anlamı:

Muktedir; her şeye karar veren ve her şeyi belirleyendir.

Muktedir; her şeyin üzerinde otorite sahibi olandır.

Muktedir; kendisine hiçbir yasak engel olmayandır.

Muktedir; hiçbir kimsenin kuvvet ve kudret yoluyla O'nun karşısına çıkamamasıdır.

Muktedir; kudretini bilfiil ortaya koyandır.

c-Muktedir isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Muktedir ismi Kur'an'da üç kez tekil olarak bir kez de çoğul olarak Rabbimiz için zikredilmiştir:

1-Allah'ın yakalamasının ve cezasının şiddeti anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Onlar bütün ayetlerimizi yalanladılar. Biz de onları çok kuvvetli ve kudretli bir yakalayışla yakaladık." (Kamer 42)

2-Allah'ın takva sahiplerini mükâfatlandıran güçlü bir melik olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Takva sahipleri cennetlerde ve ırmakların kenarlarında, güçlü ve yüce Allah'ın hak meclisindedirler." (Kamer 55)

3-Allah'ın her şeyin üzerinde iktidar sahibi olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Onlara şu misali de göster: Dünya hayatı gökten indirdiğimiz bir su gibidir ki, bu su sayesinde yeryüzünün bitkisi gürleşerek birbirine karışmış, arkasından rüzgarın savurduğu çer çöp haline gelmiştir. Allah her şey üzerinde iktidar sahibidir." (Kehf 45)

4-Her şeyin ve herkesin üzerinde kesin otoriter olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Biz onların üzerinde kesin bir otorite sahibiyiz." (Araf 127)

d-Muktedir isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz hepimiz üzerinde iktidar ve otorite sahibidir. Kendi otoritesine giren kullarını, kendi gücüyle güçlendirecektir. Mü'min Rabbiyle bağlantılıdır. Rabbinin güvencesi ve emniyeti altındadır. Hayatımızda Allah ne kadar hakimse biz de o kadar güçlü oluruz. Eğer Allah'ın otoritesi altına girmeyi kabul etmezsek yeryüzünün pek çok değersiz ve şerefsiz adamlarının otoritesi altına gireriz. Onların huzurunda dilenmek, el pençe divan durmak zorunda kalırız. Allah bizi herkesten korkar ve herkese eğilir bir durumda bırakır.

2-Rabbimizden doğruluk makamında, güç ve izzet meclisinde bizleri de bulundurmasını istemeliyiz. Rabbimizin azabından merhametine sığınmalıyız. Adımlarımızı takva ile atmalı, takva merkezli bir hayat yaşamalıyız.

71 VE 72- el-MUKADDİM VE el-MUAHHİR

a-Mukaddim ve Muahhir isimlerinin lügat anlamları:

Mukaddim, öne geçiren; Muahhir ise geride bırakandır. Bu iki isim Müzdevice, yani birbirlerine zıt olan isimlerdendir. Kur'an'da geçmemiş, meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde zikredilmiştir.

b-Mukaddim ve Muahhir isimlerinin ıstılah anlamları:

Mukaddim; hikmeti gereği bazı kullarını öne geçirendir.

Muahhir; hikmeti gereği bazı kullarını geride bırakandır.

Mukaddim; kimi varlıkları önce yaratandır.

Muahhir; kimi varlıkları sonra yaratandır.

Mukaddim; kimi kullarını zekâ, akıl ve beden yönünden üstün kılandır.

Muahhir; kimi kullarını zekâ, akıl ve beden yönünden geride bırakandır.

Mukaddim; peygamberler seçen ve bunları insanlardan üstün kılandır.

c-Mukaddim ve Muahhir isimlerinin anlam yönünden Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah kimi varlıkları önce, kimilerini sonra yaratandır. Bu konuda tek söz sahibidir:

"...O yaptığından sorguya çekilmez, onlar ise sorguya çekileceklerdir." (Enbiya 23)

"O, dilediği şeyi mutlaka yapandır." (Buruc 16)

2-Allah akıl, zekâ ve beden açısından kimi kullarını üstün kılar, kimilerini ise geride bırakır:

"Eğer Allah sana bir sıkıntı verirse onu kendisinden başka giderecek yoktur ve eğer sana bir hayır verirse şüphesiz O'nun gücü her şeye yetendir." (Enam 17)

d-Mukaddim ve Muahhir isimlerinin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz iman, ahlak ve takva konusunda bizden öne geçmemizi istemektedir.

"Rabbinizden bir mağfirete, Allah ve peygamberlerine inananlar için hazırlanmış olduğu, genişliği gökle yer kadar olan cennetlere koşuşun/öne geçin. İşte bu Allah'ın lütfudur ki onu dilediğine ve dileyene verir. Allah büyük lütuf sahibidir." (Hadid 21)

"...Öyleyse hayırlarda yarışın/öne geçin..." (Maide 48)

İnsanlardan önde olma isteğimiz; sadece hayırlarda ve cennet konusunda olmalıdır. Yarışlarımızı bunun üzerine kurmalı, gayretlerimizi bu konuda artırmalıyız. Çünkü yarışılacak ve öne geçmek için çalışılacak en güzel şey, cennet yarışıdır, takva ve iman yarışıdır.

"...Yarışanlar ancak cennet için yarışınlar." (Mutaffifin 26)

2-Kur'an bir ayraçtır. Kendisini canlı tutanları öne geçirir, onlara dünyada izzet ve şeref verir. Ahirette yüksek derecelere çıkarır. Ancak Kur'an'ı arkalarına atanları hem dünyada değersiz ve geri kılar hem de ahirette onların sonu ateş olur.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki Allah, bu Kur'an sayesinde kimi toplumlari yüceltir, kimi toplumlari ise alçartır."³⁷⁶

3-Rasulullah (s.a.v) Allah'a Mukaddim ve Muahhir isimleriyle dua etmiştir. Biz de bu duayı öğrenmeli ve onunla Rabbimizden bağışlanma dilemeliyiz:

**" اَللّٰهُمَّ اَغْفِرْ لِيْ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ وَمَا اَسْرَرْتُ وَمَا اَعْلَنْتُ وَمَا اَسْرَفْتُ وَمَا اَنْتَ اَعْلَمُ بِهٖ
مِنْنِيْ اَنْتَ الْمَقْدَمُ وَاَنْتَ الْمُوَخَّرُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ "**

Allah'ım! Yaptığım ve yapacağım, gizli ve açık işlediğim, haksızlık ettiğim ve benden daha iyi bildiğin günahlarımı bağışla. İsteddiğini derece bakımından öne alıp üstün tutan da, dilediğini derece bakımından geride bırakan da Sen'sin. Sen'den başka hiçbir ilah yoktur.³⁷⁷

³⁷⁶ Müslim 817. İbni Mace 218. Darimi 3365. Ahmed 233.

³⁷⁷ Nesai/İftitah 27. Ebu Davud/Salat 17.

73 VE 74-EL-EVVEL VE EL-AHİR

a-Evvel ve Ahir isimlerinin lügat anlamları:

el-Evvel; önce, ilk el-Ahir ise; sonra, son anlamlarına gelmektedir. Müzdevice, yani birbirine zıt olan isimlerdendir.

b-Evvel ve Ahir isimlerinin ıstılah anlamları:

Evvel; varlığı öncesi olandır, kendisinden önce hiçbir şey olmayandır.

Ahir; varlığı sonrasız olandır, kendisinden sonra hiçbir şey kalmayandır.

Evvel; yaratmaya ilk önce başlayan ve onu sürdürüdür.

Ahir; yol gösteren, sonsuz saadete iletendir.

Evvel; kalplerden geçenleri en baştan itibaren bilendir.

Ahir; dilediği kullarının kusurlarını sonuna kadar erteleyendir.

c-Evvel ve Âhir isimlerinin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Kur'an'da sadece bir kez, ikisi de art arda zikredilmiştir:

"O evveldir, âhirdir, zâhirdir, bâtıdır. O her şeyi bilendir." (Hadid 3)

d-Evvel ve Ahir isimlerinin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah zamandan münezzehtir. O zamanın Rabbidir. Zamanı yaratandır. Zamandan önce de O vardı, sonra da O olacaktır. Sınırlı aklımız pek çok şeyi kavrayamaz. Şeytan bu konuda durmadan insana vesvese verir, "Şu nasıl böyle oldu?" diye sormasını ister. Bizler Rabbimizin bütün sıfatlarına kesin olarak iman etmeli ve şüpheye düşmemeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın yarattığı şeyler hakkında düşünüp tefekkür edin. Ama Allah'ın zatını düşünmeyin! Çünkü siz onu hakkıyla takdir etmeye güç yetiremezsiniz."³⁷⁸

2-Her işimizin başında Allah'ı gündemde tutmalıyız. Allah'ın önüne hiçbir şeyi geçirmemeliyiz.

³⁷⁸ Kenzu'l-Ummal/Kitabu'l-Ahlak 5703.

"Ey iman edenler! Allah ve rasulünün huzurunda öne geçmeyin. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir." (Hucurat 1)

Yapacağımız her işin Allah'ın istek ve rızasına uygun olması gerekir. Bunu her şeyden önce düşünmeliyiz.

3-İşlerimizin sonucu da Rabbimizin iradesine uygun olmalıdır. Allah'ın rızasını göz önünde bulundurarak yaptığımız işlerin sonucu, O'na hamd ve şükranla son bulacaktır. Çünkü O, bir işe kendisiyle başlayamı yarı yolda bırakmaz.

"...Onların işlerinin sonu; alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir." (Yunus 10)

4-Rasulullah (s.a.v) Rabbimize bu isimleriyle dua etmiştir. Biz de bu isimleri öğrenerek bunlarla dua etmeliyiz.

" اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، إِقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَعِنَّا مِنَ الْفَقْرِ "

Ey yedi kat göğün, büyük arşın, bizim ve her şeyin Rabbi olan! Çekirdeği ve tohumu yaran, Tevrat, İncil ve Furkan'ı (Hakla batlı birbirinden ayıran Kur'an-ı Kerim) indiren Allah'ım! Her şeyin şerrinden sana sığınırım. Perçemim Sen'in elindedir. Sen ilksin, Sen'den önce hiçbir şey yoktur. Sen sonsun, Sen'den sonra hiçbir şey yoktur. Sen Zâhirsin (mutlak galipsin, hakimiyet ve otoriten evrende görülür), Sen'in üstünde hiçbir şey yoktur. Sen Bâtınsın (Zatın görülmez ama Sen bütün gizlilikleri bilensin), Sen'in ötede hiçbir şey yoktur. Bizden borcu gider ve bizi fakirlikten kurtarıp zenginleştir.³⁷⁹

³⁷⁹ Müslim/Zikr 27. Ebu Davud/Edeb 17.

75 VE 76- EZ-ZÂHİR VE EL-BÂTİN

a-Zâhir ve Bâtın isimlerinin lügat anlamları:

Zuhur mastarından türemiş olan ez-Zâhir ismi, açık ve aşıkâr olmak, yüksek olmak, bir şeye nail ve muttali olmak, galip olmak anlamlarına gelmektedir.

Batane kökünden türemiş olan el-Bâtın ismi, gizli olmak, içerde olmak, içine nüfuz etmek, girmek, bir şeyin iç yüzünü bilmek anlamlarına gelmektedir.

b-Zâhir ve Bâtın isimlerinin ıstılah anlamları:

Zâhir; varlığı, fiillerinin ve eylemlerinin etki ve sonuçlarıyla açıkça anlaşılır.

Bâtın; zatı, duyu ve hislerle kavranamayandır.

Zâhir; görünen ve açık olanları bilendir.

Bâtın; görünmeyenleri ve gizli olanları bilendir.

Zâhir; ayetleri ve mucizeleri her an görülendir.

Bâtın; hiç kimsenin idrak edemediği sırları içinde barındırandır.

Zâhir; sonsuz kudreti sebebiyle her şeyin üstünde yegâne galip olandır.

c-Zâhir ve Bâtın isimlerinin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Zâhir ve Bâtın isimleri tek bir yerde, art arda zikredilmiştir:

"O evveldir, âhirdir, zâhirdir, bâtıdır. O her şeyi bilendir." (Hadid 3)

d-Zâhir ve Bâtın isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah mutlak güçlüdür. Gücün yegâne kaynağıdır. Bütün güçleri elinde bulundurduğu için de mutlak galiptir. Allah'ın üstüne hiçbir güç ve otorite yoktur. Tarihte helakî hak eden kavimler, bütün süper güçlerine rağmen Allah'a karşı duramamışlardır.

"Şüphesiz Rabbinin yakalaması çok şiddetlidir. Bilin ki O, ilk olarak yaratan sonra geri getirendir. O, çok bağıslayan ve çok severdir. Arş'ın sahibidir, çok yücedir. Dilediği her şeyi mutlaka yapandır."

Orduların, Firavun ve Semud'un haberleri sana gelmedi mi? Doğrusu inkârcılar gerçeği yalanlayıp dururlar. Allah onları arkalarından kuşatmıştır. Hakikatte o (yalanladıkları) Levh'i Mahfuz'da bulunan şerefli bir Kur'an'dır.”(Buruc 12-22)

2-Allah iman eden ve kendi dinine yardım edenleri ez-Zâhir ismi ile üstün kılar. Onlara zaferleri verir. Dünya hayatında onların yâr ve yardımcısı olur.

“Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsa havarilerine: “Allah'a giden yolda benim yardımcıları kimler?” demişti. Havariler de: “Allah yolunun yardımcıları biziz” demişlerdi. İsrailoğullarından bir zümre inanmış, bir zümre de inkâr etmişti. Böylece biz inananları, düşmanlarına karşı destekledik, böylece üstün geldiler.” (Saf 14)

3-Allah bütün görünen ve görünmeyen âlemleri bilendir. Evrende olan hiçbir şey O'ndan gizli kalmaz. İnsanların açıktan ve gizliden işledikleri her şeyi en ince ayrıntısına kadar bilen ve değerlendiren O'dur.

“De ki, kendisinden kaçmakta olduğunuz ölüm mutlaka size ulaşacaktır. Sonra da görünen ve görünmeyen âlemi bilen Allah'a döndürüleceksiniz de O size bütün yaptıklarınızı haber verecektir.” (Cuma 8)

4-Allah'ın güç ve otoritesi evrende görülür. Gökleri ve yerleri eşsiz bir şekilde yaratmıştır. Her yer ve her şey O'nun gücünün delilidir. Gözleri perdeli olmayan her insaf sahibi, Allah'ın güç ve otorite bakımından mutlak hakimiyetini afakta ve enfüste görür.

“İnsanlara ufuklarda ve kendi nefislerinde ayetlerimizi göstereceğiz ki, Kur'an'ın gerçek olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin her şeye şahid olması, yetmez mi?” (Fussilet 53)

5-Rasulullah (s.a.v) yatmadan önce Rabbimize bu isimleriyle dua etmiştir. Biz de bu isimleri öğrenerek bunlarla dua etmeliyiz.

“ اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنزِلَ التَّوْرَةِ وَالْاِنْجِيْلِ وَالْفُرْقَانِ، اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ اَنْتَ اَخَذْتَ بِنَاصِيَتِهِ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْاَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَاَنْتَ الْاٰخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ ، وَاَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَاَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُوْنَكَ شَيْءٌ، اِقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَاَعِنَّا مِنَ الْفَقْرِ”

Ey yedi kat göğün, büyük arşın, bizim ve her şeyin Rabbi olan Allah'ım! Çekirdeği ve tohumu yaran, Tevrat, İncil ve Furkan'ı (Hakla batılı birbirinden ayıran Kur'an-ı

Kerim) indiren Allah'ım! Her şeyin şerrinden Sana sığırım. Perçemim Sen'in elindedir. Sen ilksin, Sen'den önce hiçbir şey yoktur. Sen sonsun, Sen'den sonra hiçbir şey yoktur. Sen zâhirsin (mutlak galipsin, hakimiyet ve otoriten evrende görülür), Sen'in üstünde hiçbir şey yoktur. Sen Bâtınsın (Zâtın görülmez ama Sen bütün gizlilikleri bilensin), Sen'in ötede hiçbir şey yoktur. Bizden borcu gider ve bizi fakirlikten kurtarıp zenginleştir.³⁸⁰

77-EL-VALÎ

³⁸⁰ Müslim\Zikr 27. Ebu Davud\Edeb 17.

a-Valî isminin lügat anlamı:

Vilayet mastarından türemiş olan el-Valî ismi, el-Veli ismiyle aynı kökten gelmektedir.

- 1-Yakını olmak, yanında olmak.
- 2-İzlemek, takip etmek, kontrol etmek
- 3-Birinin işini üzerine almak, üstlenmek
- 4-Birinin işini ıslah etmek, düzene koymak
- 5-Birinin işini programlamak
- 6-Maddi ve manevi her türlü yardımda bulunmak
- 7-Karşısındakine güzel vasıflarıyla övgüde bulunmak
- 8-Nimet vermek, ihsan etmek
- 9-Birinin işini takip etmek anlamlarına gelmektedir.

b-Vali isminin ıstılah anlamı:

- Vali;** varlıkların yegâne hükümranıdır.
- Vali;** varlıkların üzerinde tek söz sahibidir
- Vali;** devamlı sürette rızık verendir.
- Vali;** idare eden, kudret sahibi, icraat yapandır.
- Vali;** idareye malik olandır.

c-Valî isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Valî ismi Kur'an'da bir kez geçmektedir.

"...Bir toplum kendilerinde bulunan iyi özellikleri değiştirmeye kadar, Allah onlarda bulunan (güzel nimetleri) değiştirmez. Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri çevrilme diye bir şey yoktur. Onların Allah'tan başka yardımcıları da yoktur." (Rad 11)

d-Vali isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Hayatımızın bütün alanlarında vilayet hakkını Rabbimize vermeliyiz. İdarecimiz, yöneticimiz, hayatımızda tek sözü geçen Rabbimiz olmalıdır.

2-Bize en başta hayat hakkı tanıyan, hayatımızı sonlandırmaya yetkisi olan, bize nimetlerini bol bol veren Rabbimize gerektiği gibi şükretmeliyiz ve nankörlük etmemeliyiz. Nimet veren olarak bize yaşam hakkı tanıyan olarak Rabbimizi bilmeliyiz. O'nun dışındaki valiler yaşam hakkımızı elimizden alırlarmış veya rızığımızı keserlermiş diye korkmamalıyız.

3- Hayatımızın rotasını Rabbimize teslim etmeliyiz. "Rabbim, Sen vâlisin, Sen yönlendir hayatımı, Sen şekil ver, Sen'in istediğin renkte olsun" demeliyiz.

4-Rabbimizden güç istemeliyiz. Ki O, yeryüzünün valilerine birtakım güçler ve imkânlar verendir. Eğer bizler O'nun uğrunda mücadele edersek bize de mutlaka yeryüzünde Müslümanca güç ve iktidar verecektir. Bizi yeryüzüne vali tayin edecek ve İslam'ı bizim ellerimizle yüceltecektir inşallah!

78-EL-MÜTEALİ

a-Müteali isminin lügat anlamı:

Uluv ve alâ köklerinden türemiş olan el-Müteâlî ismi; yükseklik, yücelik sahibi, şan ve şeref sahibi, kuvvet ve kudret sahibi anlamlarına gelmektedir.

b-Müteali isminin ıstılah anlamı:

Müteali; var olan veya var olması mümkün her şeyin üstünde ve ötesinde olandır.

Müteali; yükseklik ve hükümranlıktaki kendisine eşit veya kendisinden üstün bir varlık bulunmayandır.

Müteali; mutlak anlamda yüce olan ve övgüye layık olandır.

Müteali; bütün olumlu özellikleri kendisinde toplayandır.

Müteali; eksiklik ve zafiyet ifade eden bütün menfi özelliklerden münezzehtir.

Müteali; kemal sahibi, ulu ve yüce varlık olandır.

c-Müteali isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Müteali ismi Kur'an'da bir kez geçmektedir:

"O görünen âlemi ve görünmeyen âlemi bilendir. Çok büyüktür ve yücedir." (Rad 9)

d-Müteali isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizi tüm olumsuz ve eksik özelliklerden uzak tutan bir inancımız olmalıdır. Bir şeyi eksiksiz ve kusursuz bildiğimizde onu övmeye ve yüceltmeye başlarız. Rabbimiz kendisini övmüş, katındakiler hiç bıkmadan ve usanmadan O'nu övmektedirler. Biz Rabbimizi övüp yüceltiğimiz zaman, O da bizim şerefimizi artıracaktır.

2-Rabbimiz kendi zatında olduğu gibi yaptığı her iş ve davranışta da mükemmeldir, yücedir. O'nun emrine karşı gelecek, eleştirecek hiçbir varlık yoktur. Bizler Rabbimizin emirlerinde ve eylemlerinde bir intizamsızlık, uygunsuzluk aramamalıyız.

3-Rabbimiz dinini de kemale erdirmiş ve mükemmel bir halde bize sunmuştur. Dinimize ne kadar sıkı bağlanırsak bizim amellerimiz ve durumumuz da iyiye ve güzele doğru gidecektir. Dinimizden koptuğumuz takdirde ise şahsiyetimiz ve değerimiz küçülecektir.

79-EL-BERR

a-Berr isminin lügat anlamı:

Berrü kökünden türemiş olan el-Berr ismi; yeryüzü, kara ve kıta anlamlarına gelmektedir. Karalar, kıtalar ve yeryüzü ne kadar genişse Rabbimizin iyiliği de o kadar geniş ve sonsuzdur. Her türlü iyilik, ihsan, itaat ve doğruluk anlamlarına da gelmektedir.

b-Berr isminin ıstılah anlamı:

Berr; yarattıklarına karşı rahmet, mağfiret ve ihsanı bol olandır.

Berr; söz ve hareketlerinde mutlak sadık olandır.

Berr; bütün yaratıklarına rızık taksim eden, rahmetiyle muamele edendir.

Berr; takva sahibi kullarına kat kat sevap verendir.

Berr; güzel düşünce ve duygularından dolayı kullarını mükâfatlandırandır.

Berr; kötülükten vazgeçtikleri için kullarını mükâfatlandırandır.

Berr; isyan eden kullarını işledikleri günahlar oranında cezalandırandır.

Berr; ibadet ederek kendisine yönelen kullarına tevfik ve hidayetiyle muamele edendir.

c-Berr isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Mü'min kullarını cennetle mükâfatlandırması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Cennettekiler birbirlerine dönüp sorarlar, derler ki: "Daha önce biz ailemiz arasında korkardık. Allah bize lütfetti de bizi vücudun içine işleyen azaptan korudu. Gerçekten biz bundan önce O'na yalvarıyorduk. Çünkü iyilik eden, esirgeyen ancak O'dur." (Tur 25-28)

2-Rabbimizin kendisine itaat eden ve cenneti hak eden kullarını "Ebrar" olarak isimlendirmesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Muhakkak ki iyiler (Ebrar) nimetlerle dolu olan cennettedirler." (İnfıtar 13)

3-Rabbimizin melekleri iyi ve güvenilir (Berara) olarak isimlendirmesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Hayır! Değerli ve güvenilir katiplerin elleriyle yazılıp tertemiz kılınmış, yüce makamlara kaldırılmış mukaddes sahifelerde yazılı bu ayetler bir hatırlatma ve öğüttür. Dileyen onu dinler ve ders alır." (Abese 12-16)

d-Berr isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah, kullarına karşı sonsuz ihsan ve mağfiret sahibidir. Allah'tan ihsanını üzerimize indirmesini istemeliyiz. Allah'ı, insanlara ihsan ve mağfireti ile tanıtmalıyız. İnsanları Allah'ın rahmetinden ve mağfiretinden ümit kestirmemeliyiz.

De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O çok bağışlayan ve çok merhamet edendir." (Zümer 53)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Anlamı düşünülmeden okunan Kur'an'da hayır yoktur. İlimsiz, cahilce yapılan ibadette de hayır yoktur. Gerçek fakih şu üç özelliğe sahip olan kişidir:

1-İnsanları Allah'ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen

2-Allah'ın azabından da emin kılmayan

3-İnsanları Kur'an'dan başka kaynaklara yönlendirmeyen."³⁸¹

2-Rabbimiz annebabamıza bir (iyilik) ile muamele etmemizi istemiş, anne babasına iyilikle davrananları kitabında bize örnek olarak göstermiştir:

"Rabbin, kendisinden başkasına kulluk etmemenizi ve annebabaya iyilik etmenizi kesin bir şekilde emretti." (İsra 23)

" (Hz. Yahya) Anne-babasına karşı iyilik sahibiydi. Bir zorba ve asi değildi." (Meryem 14)

3-İnsanlara iyiliği emredip de kendisini unutanlardan olmamalıyız:

"Siz kitabı okuyup gerçekleri bildiğiniz halde, insanlara iyiliği emrediyor da kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı hiç kullanmıyor musunuz?" (Bakara 44)

4-İyilik ve takva üzerine birbirimizle yardımlaşmalıyız:

³⁸¹ Darimi\Mukaddime 29.

"..İyilik ve takva üzerine yardımlaşın. Günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın cezası çetindir." (Maide 2)

5-Gerçek iyiliğe ulaşmak için sevdiklerimizden infak etmeliyiz:

"Sevdiklerinizden infak etmedikçe gerçek iyiliğe ulaşamazsınız. Her ne harcarsanız Allah onu hakkıyla bilir." (Ali İmran 92)

6-Gerçek iyilik; sadece Allah'ın iyilik olarak isimlendirdiğidir. İnsanlar kendilerine göre "Şu iyiliktir" diyemezler. Rabbimizin bize iyilik ve hayır olarak tanıttığı şeylere sarılmamızdır:

"Gerçek iyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik o kimsenin iyiliğidir ki; Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır. Allah rızası için yakınlarla, yoksullara, yetimlere, yolda kalmışlara, dilencilere ve boyunduruk altında bulunan köle ve esirlere sevdiği mallardan harcar, namaz kılar, zekat verir. Antlaşma yaptığı zaman sözünde durur. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakiler de ancak onlardır." (Bakara 177)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"İyilik; ahlak güzelliğidir. Günah ise; kalbini rahatsız eden ve insanların duymasından hoşlanmadığın şeydir."³⁸²

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Şüphesiz rivayetçilerin en kötöleri; yalan rivayet edenlerdir. Yalının ne ciddisi ne de şakası olur. İnsan çocuğuna söz verip de onu yerine getirememelik edemez. Muhakkak ki doğruluk iyiliğe, iyilik ise cennete götürür. Yalan da haktan ayrılmaya, haktan ayrılmak ise cehenneme götürür. Gerçek şu ki, doğru sözlü olanlar için; "Doğru söyledi, sözünde durdu" denilir. Yalancılar için ise; "Yalan söyledi, sözünde durmadı" denilir. Kişi doğru söyleye söyleye sonunda Allah katında "Sıddık: Sözü ve işi hep doğru olan, doğruluktan ayrılmayan" olarak yazılır. Yine kişi yalan söyleye söyleye sonunda Allah katında "Kezzab: Çok yalan söyleyen, işi gücü hep yalan olan kişi" olarak yazılır. Size asıl iftiranın ne olduğunu haber vereyim mi? İnsanların arasını bozmak için söz taşımaktır."³⁸³

³⁸² Darimi/Kitabu'r-Rikak 2792.

³⁸³ Darimi/Kitabu'r-Rikak 2718.

80-ET-TEVVÂB

a-Tevvab isminin lügat anlamı:

Tevbe kökünden türemiş olan et-Tevvab ismi, kullarının yönelişlerini ve dönüşlerini kabul eden, cezadan vazgeçen anlamlarına gelmektedir. Tevbe ise; dönmek, yönelmek, Allah'ın dinine ve emrine dönmek, isyandan itaate dönmek anlamlarına gelir.

b-Tevvab isminin ıstılah anlamı:

Tevvab; kullarının yönelişlerini kabul edendir.

Tevvab; kendisine dönen kullarına af ve bağış kapılarını açandır.

Tevvab; kullarının dönmesini bekleyendir.

c-Tevvab isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Tevvab ismi Kur'an'da 11 kez zikredilmiştir.

"Âdem Rabbinden birtakım kelimeler öğrendi ve derhal tevbe etti. Çünkü Allah tevbeleri kabul eden ve merhameti bol olandır." (Bakara 37)

Allah kimlerin tevbesini kabul edeceğini kitabında şu şekilde belirtmiştir:

1-Allah, tevbe ettikten sonra durumlarını düzelten, isyandan itaate yönelen kullarının tevbesini kabul eder:

"Kim haksız davranışından sonra tevbe eder ve durumunu düzeltirse şüphesiz Allah onun tevbesini kabul eder. Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Maide 39)

2-Allah, peygamberin, Muhacir ve Ensar'ın tevbelerini kabul eder:

"Andolsun ki Allah Müslümanlardan bir grubun kalpleri eğilmeye yüz tuttuktan sonra, peygamberi ve güçlük zamanında ona uyan Muhacirleri ve Ensar'ı affetti. Sonra da onların tevbelerini kabul etti. Çünkü O, onlara karşı çok şefkatli, pek merhametlidir." (Tevbe 117)

3-Allah, iman eden, salih amel işleyen ve hidayet üzere olanların tevbesini kabul eder:

"Şu da muhakkak ki Ben tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyen, sonra da doğru yoldan giden kimseyi bağışlarım." (Taha 82)

4-Allah, tevbe edip durumlarını düzeltenlerin kötülüklerini iyiliklerle değiştirecektir:

"Ancak tevbe eden, iman eden ve salih amellerde bulunanlar başka! Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir." (Furkan 70)

5-Allah, mü'min erkeklerin ve mü'min kadınların tevbelerini kabul edecektir:

"...İman eden erkeklerin ve kadınların da tevbelerini kabul edecektir. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir." (Ahzab 73)

d-Tevvab isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizin rahmet ve affından hiçbir zaman ümidimizi kesmemeliyiz. Allah her türlü günahı bağışlayan ve kullarının yönelişlerini kabul edendir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Hatalarınız göğe ulaşsa sonra tevbe etseniz yine de Allah kulun tevbesini kabul eder."³⁸⁴

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Rabbinize tevbe edin. Canımı elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, ben günde yetmiş defadan fazla Rabbime tevbe ederim."³⁸⁵

2-Her gün pek çok hata işlediğimizi en iyi bilen olduğu halde Rabbimiz tevbe etmemizi ve O'na yönelmemizi beklemektedir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Kul tevbe edince Allah Azze ve Celle birinizin kaybolan hayvanını bulduğu andaki duyduğu sevinçten daha çok sevinir."³⁸⁶

3-Tevbemizin gerçek bir tevbe olması ve Allah tarafından kabul edilmesi için, bir daha tevbe ettiğimiz davranışa dönmemeliyiz. Üzerinde olduğumuz şerri ve isyanı bırakıp hayra ve itaate doğru adım atmalıyız. En önemli tevbe, sonuna kadar kendisinden vazgeçilmeyen tevbedir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Mü'min, kulluk elbisesi günahlarla yıprandığında onu tevbeyle yamayandır. Asıl mutlu kişi ise, tevbesi üzere ölümdür."³⁸⁷

³⁸⁴ İbni Mace/Kitabu'z-Zühhd 4248.

³⁸⁵ Darimi/Kitabu'r-Rikak 2726.

³⁸⁶ İbni Mace/Kitabu'z-Zühhd 4247.

81-EL-MÜNTEKİM

a-Müntekim isminin lügat anlamı:

Nıgme kökünden türemiş olan el-Müntekim ismi; satvet, sulta, otorite, cezalandırmak ve intikam almak anlamlarına gelmektedir.

b-Müntekim isminin ıstılah anlamı:

Müntekim; suçluları layık oldukları şekilde cezalandırandır.

Müntekim; hem dünyada hem de ahirette kâfirlerden intikam alandır.

c-Müntekim isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah ayetlerini yalanlayan, küfürde direten toplumlardan dünyada intikam almıştır:

"Biz de onların (Firavun ve kavmi) ayetlerimizi yalanlamaları ve onlardan gafil kalmaları sebebiyle kendilerinden intikam aldık ve onları denizde boğduk." (Araf 136)

2-Allah, kasten kötülük işleyenlerden intikam almıştır:

"Andolsun senden önce kendilerine nice peygamberler gönderdik de, onlara apaçık deliller getirdiler. Kasten günaha dalanlardan ise intikam aldık. Mü'minlere yardım etmek de bizim üzerimize hak olmuştur." (Rum 47)

3-Kendisine Allah'ın ayetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenlerden Allah intikam almıştır:

"Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra ondan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Muhakkak ki biz suçlulardan intikam alacağız." (Secde 22)

4-Allah, ahirette de suçlulardan çok şiddetli bir şekilde intikam alacaktır:

"Zira biz, büyük bir şiddetle çarpacağımız gün, kesinlikle intikam alırız." (Duhan 16)

d-Müntekim isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler Rabbimizin Rasulüne ve mü'minlere vermiş olduğu vaadlerine tam bir şekilde güvenmeliyiz. Rabbimiz kendi dini için mücadele eden kimselere yardım etmeyi üzerine hak bir görev olarak yazmıştır. Kâfirlerden hem dünyada hem de ahirette şiddetli bir şekilde intikam

³⁸⁷ Mu'cemu's-Sağir 123.

alacaktır. Biz Müslümanlar, kâfirlerin şu an rahat ve refah içinde yaşamalarına aldanmamalı, Rabbimizin yardımından ümit kesmemeliyiz.

"O halde sakın Allah'ın peygamberlerine verdiği sözden cayacağını sanma! Çünkü Allah intikam sahibidir, mutlak üstündür." (İbrahim 47)

2-Kendilerinden intikam alınan toplumları ibretle incelemeli, Allah'ın vermiş olduğu örneklerin üzerinde dikkatle durmalıyız. Bizden önceki helak edilmiş kavimleri, onların hangi sebeplerden dolayı helak edildiklerini öğrenmeli ve onların hatalarından uzak durmalıyız. Allah önceki kavimleri bize tarih bilgisi veya hikâye olsun diye değil, ibret alalım diye anlatmış, örnek vermiştir.

"Biz onlardan intikam aldık. Bak da gör, yalanlayanların sonu nasıl oldu?" (Zuhruf 25)

82-EL-AFÛVV

a-Afuvv isminin lügat anlamı:

Rabbimizin el-Afuvv ismi; yok etmek, silip süpürmek, gidermek, fazlalık ve artık anlamlarına gelmektedir.

b-Afuvv isminin ıstılah anlamı:

Afuvv; günahları bağışlayandır.

Afuvv; kolaylıkla affedendir.

Afuvv; cezaları kaldırandır.

Afuvv; ayıpları ve kusurları örtendir.

Afuvv; günahların yazılı olduğu kayıtları silendir.

Afuvv; ahirette kullarına günahlarını unutturandır.

Afuvv; cezadan sonra affedendir.

c-Afuvv isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Rabbimizin el-Afuvv ismi Kur'an'da 4 kez geçmektedir.

1-el-Kadir ismiyle beraber bir kez zikredilmiştir:

"Bir iyiliği açıklar veya gizlerseniz yahut bir kötülüğü açıklamayıp affederseniz şüphesiz Allah ziyadesiyle affeden ve her şeye gücü yetendir." (Nisa 149)

2-el-Ğafur ismiyle beraber de üç kez zikredilmiştir:

"Böyle işte. Her kim kendisine verilen eziyetin dengi ile karşılık verir de bundan sonra kendisine yine bir tecavüz ve zulüm vaki olursa emin olmalıdır ki, Allah ona mutlaka yardım edecektir. Hakikaten Allah çok bağışlayıcı ve mağfiret edicidir." (Hac 60)

d-Afuvv isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-İnsanların kusur ve hatalarını affetmeli, örtmeliyiz. Rabbimiz bizlere af yolunu tutmamızı emretmiştir:

"Sen af yolunu tut. İyiliği emret ve cahillerden yüz çevir." (Araf 199)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet gününde bir münadi şöyle seslenir:

- İnsanları affedenler, kusurları bağışlayanlar neredeler? Rabbinize doğru gelin ve mükâfatlarınızı alın! Affeden her Müslümanı cennete koyması Allah'ın kendi üzerine yazmış olduğu bir haktır."³⁸⁸

2-Allah'ın bizi bağışlamasını istiyorsak nefisimize zor da gelse bağışlamalı ve affetmeliyiz.

"İçinizden faziletli ve servet sahibi kimseler akrabaya, yoksula, Allah yolunda hicret edenlere mallarından vermeyeceklerine dair yemin etmesinler. Bağışlasınlar ve müsamaha göstereyin. Allah'ın sizi bağışlamasını istemez/sevmez misiniz? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Nur 22)

Bu ayet Hz. Ebubekir hakkında nazil olmuştu. Hz. Aişe'ye iftira ettiği için akrabası olan yoksul Mistah'a bir daha asla yardımda bulunmayacağına dair yemin etmişti. Rabbimiz de bu ayeti indirerek Hz. Ebubekir'den bağışlamasını ve hoşgörmesini istedi. Buna karşılık kendi bağışını teklif etti. Hz. Ebubekir de; "Elbette ben, Rabbimin beni bağışlamasını isterim ve severim" diyerek yardıma devam etti.

Nefisimize zor da gelse, Allah'ın bizi bağışlaması için affetmeli ve hoş görmeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Sadaka malı eksiltmez. Allah affetmesi sebebiyle kulunun şerefini artırır. Kim de Allah için tevazu (alçak gönüllülük) gösterirse, Allah onun derecesini yükseltir."³⁸⁹

3-Rabbimizin bizi bağışlayıp affetmesi için dua etmeliyiz.

Hz. Aişe şöyle anlatır:

"Rasulullah (s.a.v)'a, "Ey Allah'ın Rasulü! Kadir gecesine rastlarsam nasıl dua edeyim?" diye sordum. Bana şu duayı etmemi söyledi:

"Allah'ım! Sen affedensin. Affi seversin. Öyleyse beni bağışla."³⁹⁰

³⁸⁸ Kenzu'l-Ummal/Kitabu'l-Ahlak 7012.

³⁸⁹ Müslim/Birr ve Sıla 19. Tirmizi 2029.

³⁹⁰ Tirmizi/Daavat 85.

83-ER-RAUF

a-Rauf isminin lügat anlamı:

Re'fet kökünden türemiş olan er-Rauf ismi; rahmet, rahim, merhamet ve acımak anlamlarına gelmektedir.

b-Rauf isminin ıstılah anlamı:

Rauf; kullarına acıyan ve şefkatle muamele edendir.

Rauf; rahmet ve merhametin en üst seviyesinde olandır.

Rauf; merhametinden ötürü kullarının kusurlarını örten, günahlarını bağışlayandır.

c-Rauf isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Kur'an'da on kez Rabbimize nispet edilerek zikredilmiştir:

1-Allah'ın, kullarının amellerini boşa gidermeyeceği anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Allah sizin imanınızı asla zayi edecek değildir. Şüphesiz Allah çok şefkatli, çok merhametlidir." (Bakara 143)

2-Allah, kendisi için canını feda eden kullarını şefkatle karşılayacaktır:

"İnsanlardan öyleleri de vardır ki, Allah'ın rızasını kazanmak için kendi canını feda eder. Allah da kullarına karşı çok şefkatlidir." (Bakara 207)

3-Allah, şefkatinden dolayı kullarına kitap gönderendir:

"Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna apaçık ayetler indiren O'dur. Allah size karşı çok şefkatli, çok merhametlidir." (Hadid 9)

4-Peygamber mü'minlere karşı çok şefkatlidir:

"Andolsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona ağır gelir. Çünkü o, size çok düşkün, mü'minlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir." (Tevbe 128)

d-Rauf isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Rabbimizden gelen kitabın emirlerine uymalı, Allah için fedakârlık yapmalı, mü'minlere karşı merhametli olmalı ve Allah'ın amellerimizi zayi etmeyeceğine güvenmeliyiz.

84-MALİKÜ'L –MÜLK

a-Maliku'l-Mülk isminin lügat anlamı:

Milk ve mülk mastarlarından türemiş olan Maliku'l-Mülk ismi, her türlü hükümlanlığın sahibi, her şeyin üzerinde saltanat ve otorite sahibi anlamlarına gelmektedir.

b-Maliku'l-Mülk isminin ıstılah anlamı:

Maliku'l-Mülk; dünya ve ahiretin mülküne sahip olandır.

Maliku'l-Mülk; dünya ve ahiretin hükümlanlığına sahip olandır.

Maliku'l-Mülk; malı, nimeti ve otoriteyi elinde tutan ve dilediğine verendir.

Maliku'l-Mülk; izzet ve şerefin yegâne sahibi olan ve onu dilediğine verendir.

c-Maliku'l-Mülk isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Maliku'l-Mülk ismi, Kur'an'da sadece bir kez geçmiştir:

"De ki: Ey mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsın ve dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir ve dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik Sen'in elindedir. Gerçekten Sen her şeye kadırsın." (Ali İmran 26)

d-Maliku'l-Mülk isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Her şeyin üstünde Rabbimizi otorite sahibi tanımalı ve o yüce hükümlanın otoritesinden çıkmamalıyız.

2-Mülk, izzet ve nimet isteyeceğimiz zaman, bunları mülkün gerçek sahibinden istemeli, yeryüzü maliklerinden dilenmemeliyiz. Çünkü O, mülkü, izzet ve otoriteyi dilediğine verendir.

3-Kimi insanlar yeryüzünde birtakım otorite ve mülk sahibi olabilirler ancak bu onları kesinlikle Maliku'l-Mülk, yani bütün mülklerin gerçek sahibi yapmaz. "Maliku'l-Mülk" veya "Melikü'l-Emlak" isimleriyle insanları isimlendirmek yasaklanmıştır:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah katında isimlerin en çirkini, adamın “Melikü'l-Emlak (Padişahların padişahı)

diye isimlenmesidir.”³⁹¹

³⁹¹ Buhari, Edeb 114. Müslim, Adab 38.

85-ZÜ'L CELÂLİ VEL-İKRÂM

a-Zul Celali vel İkrâm isminin lügat anlamı:

Rabbimizin Zul Celali vel İkrâm ismi; büyüklük, yücelik, ululuk, azamet, yüce ve münezzeh olmak anlamlarına gelmektedir.

b-Zul Celali vel İkrâm isminin ıstılah anlamı:

Zul Celali vel İkrâm; kayıtsız ve şartsız azamet sahibi olandır.

Zul Celali vel İkrâm; bütün sıfat, fiil, emir ve yasaklarında yüce ve tam olandır.

Zul Celali vel İkrâm; bütün eksik sıfatlardan münezzeh olandır.

Zul Celali vel İkrâm; dilediği kullarına yücelik ve azamet verendir.

Zul Celali vel İkrâm; hiçbir karşılık beklemezsin veren ve ihsanda bulunandır.

Zul Celali vel İkrâm; inkâr ve nankörlüklerine karşılık kullarını cezalandırmakta acele etmeyendir.

c-Zul Celali vel İkrâm isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Zul Celali vel İkrâm ismi Kur'an'da iki kez Rahman suresinde zikredilmiştir:

"Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı bâki kalacaktır." (Rahman 26-27)

"Büyüklük ve ikram sahibi Rabbinin adı yüceler yücesidir." (Rahman 78)

d-Zul Celali vel İkrâm isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-En cömert ve en değerli Rabbimizin adıyla, O'nun "oku" dediklerini okumalı, "öğren" dediklerini öğrenmeliyiz. Rabbimizi razı etmek için yapılan bir okuma ve öğrenme, bizim hem dünyada amellerimizi güzelleştirecek, hem de ahirette "oku ve yüksel" müjdesini bize ulaştıracaktır. Eğer bizler değer ve şeref sahibi olmak istiyorsak önce Kur'an'ı okumalı, şerefimizi onda aramalıyız.

"Oku! İnsana bilmediklerini öğreten ve kalemlle yazdıran Rabbin ekremdir."
(Alak 3-5)

2-Rabbimizin "Kerim ve ekrem" dediklerinin dışında kendimize göre, kerimler ve kerametler aramamalıyız. Rabbimiz kitabının sayfeleri için keramet ve değer sahibi demiştir. (Abese 13) Melekler için de bunu kullanmıştır. (Enbiya 26)

Buna göre vahye yakın ve vahiyle ilişkisi yüksek olanlar keramet ve değer sahibidirler. Onun dışında birtakım olağanüstü şeylere sahip olsalar bile, insanlar keramet ve değer sahibi olamazlar. İnsanlara değer ve keramet veren Allah'tır. İnsanlar birbirlerine değer ve keramet veremezler.

3-Rabbimiz nasıl ki bize ikram etmiş, imkân vermişse, biz de bunu yetimlerle paylaşmalıyız. İkrâm sahipleri için en fazla gerekli olan şey; yoksullara karşı alçak gönüllü olabilmek, onları küçük görmemek, onları sevmek, onlarla aynı sofrayı paylaşmaktır. Bugün ikram sahiplerinin merhamet ve alçak gönüllülük özellikleri çok azalmış, hatta yok olmuştur. İşte böyle bir dönemde bizler yetimin başını okşamalı, elinden tutmalı ve Allah'ın ikramından ona sunmalıyız.

"Hayır, hayır! Siz yetime ikram etmiyorsunuz!" (Fecr 17)

4-Rabbimize Zul Celali vel İkrâm ismiyle dua etmeliyiz. Rasulullah (s.a.v) bu şekilde dua etmiş, böyle dua edenleri de, dualarının kabulüyle müjdelemiştir.

"Rasulullah (s.a.v) bir adamın, "Ey Celal ve ikram sahibi!" diye dua ettiğini duydu ve:

- **Duan kabul edildi, iste! Buyurdu. Bir adamın da, "Allah'ım! Sen'den sabır isterim" dediğini duydu ve:**
- **Sen bela istedin! Allah'tan afiyet iste! buyurdu.**³⁹²

Rasulullah (s.a.v) namazdan sonra şöyle dua ederdi:

"أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ " ثَلَاثًا .. " اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ ، وَمِنْكَ السَّلَامُ ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ "

"Allah'tan bağışlanma dilerim. (üç defa) Allah'ım! Sen selamsın, her türlü eksiklikten selamettesin. Selamet (barış ve mutluluk) sendendir. Ey azamet ve ikram sahibi! Sen yüceler yücesisin.³⁹³

86-EL-MUKSİT

³⁹² Tirmizi 3527.

³⁹³ Müslim/Mesacid 135. Ebu Davud 1513. Tirmizi 300.

a-Muksit isminin lügat anlamı:

Kıst kökünden türemiş olan el-Muksit ismi; adalet, gerçeğe uygun hükmetmek, dengeyi kurmak, doğru yolu izlemek anlamlarına gelir.

b-Muksit isminin ıstılah anlamı:

Muksit; adaleti en üst seviyede ayakta tutandır.

Muksit; hükmünde ve emirlerinde adil olandır.

Muksit; her şeye belli bir denge ve düzen takdir edendir.

Muksit; mü'min kullarının mükâfatlarını adaletle verecektir.

Muksit; kafir kullarının cezalarını da adaletle verecektir.

Muksit; hesap gününde adalet tartılarını kurandır.

Muksit; adaleti ayakta tutmak için peygamber gönderen ve kitap indirendir.

c-Muksit isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-İman eden kullarının mükâfatlarını adaletle vermesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Hepinizin dönüşü ancak O'nadır. Allah bunu size gerçek bir vaat olarak vermiştir. Çünkü O, halkı önce yaratır. Sonra da iman edip iyi işler yapanlara adaletle mükafat vermek için onları geri çevirir.." (Yunus 4)

2-Kıyamet gününde adaletle hüküm vermesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"O zaman kendine zulmeden herkesin yeryüzü dolusu malı olsa azaptan kurtulabilmek için onu feda eder. Ve azabı gördükleri zaman pişmanlıklarını açıklarlar. Aralarında adaletle hükmolunur ve onlara zulmedilmez." (Yunus 54)

3-Adalet terazilerini kurması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Biz kıyamet günü için adalet terazilerini kurarız. Artık kimseye hiçbir şekilde haksızlık edilmez. Yapılan iş hardal tanesi kadar dahi olsa, onu adalet terazisine getiririz. Hesap gören olarak biz herkese yeteriz." (Enbiya 47)

4-Adaleti yerine getirmek için peygamber göndermesi ve kitap indirmesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve nizamı indirdik.." (Hadid 25)

5-Adaleti ortadan kaldırmaya çalışan kâfirleri cezalandırması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Allah'ın ayetlerini inkar edenler, haksız yere peygamberlerin canlarına kıyanlar ve adaleti emreden insanlar yok mu? Onları acı bir azapla müjdele!" (Ali İmran 21)

d-Muksit isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Allah bizden adaletle hükmetmemizi ve adaleti ayakta tutmamızı emreder:

"...Hüküm verdiğin zaman adaletle hüküm ver. Muhakkak ki Allah adaletten ayrılmayanları sever." (Maide 42)

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun..." (Maide 8)

Adalet; eşit davranmak değil, Allah'ın emrettiği şekilde hak ile hüküm vermektir.

2-Allah bize Müslüman kardeşlerimizin arasını adaletle düzeltmemizi emreder:

"Eğer mü'minlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin. Şayet biri ötekine saldırırsa Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla savaşın. Eğer dönerse aralarını adaletle düzeltin ve her işte adaletli davranın. Şüphesiz Allah adil davrananları sever." (Hucura 9)

3-İnsanların arasında seçkin kılınan adil ümmet ve adil önderler olmalıyız:

"Yarattıklarımızdan, daima hak ile doğru yolu bulan ve onunla adil davranan bir ümmet vardır." (Araf 181)

Hak ile batılı birbirine bulayanlardan değil, her zaman hakka sahip çıkanlardan olmalıyız. Her işimizde Rabbimizin koymuş olduğu denge ve düzene uygun hareket etmeliyiz. İnsanların arasını adaletle düzeltmeli, Rabbimizin seçkin kıldığı adil önderler ve adil ümmet olmalıyız.

87-EL-CAMİ'

a-Cami' isminin lügat anlamı:

Cemea kökünden türemiş olan el-Cami' ismi; toplamak, bir araya getirmek, birbirine katmak, yaklaştırmak anlamlarına gelmektedir.

b-Cami' isminin ıstılah anlamı:

Cami'; bütün mükemmellikleri zat, vasıf, fiil ve isim olarak kendinde toplayandır.

Cami'; birbirlerine benzeyen varlıkları bir araya getirendir. İnsanları yeryüzünde toplamıştır.

Cami'; birbirinden farklı varlıkları bir araya getirendir. Gökleri, ayı, denizi, havayı, bitkileri, hayvanları, madenleri bir araya toplamıştır.

Cami'; birbirine zıt olan varlıkları bir araya getirendir. Soğukla sıcak, erkekle dişi, gece ile gündüzü, yaş ile kuruyu bir araya getirmiştir.

Cami'; ruh ve cesedi bir araya getirendir.

Cami'; kalpleri ve dostları birleştirendir.

Cami'; cennette bütün mü'minlerin kalplerini birleştirendir.

Cami'; cennette iman edenler ile onların zürriyetlerini birleştirendir.

Cami'; mü'minleri Kur'an ile birleştirendir.

c-Cami' isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

el-Cami' şekliyle Kur'an'da iki kez zikredilmiştir:

1-İnsanları kıyamet günü toplaması ve bir araya getirmesi anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Rabbimiz! Gelmesinde şüphe olmayan günde insanları bir araya getirecek olan Sen'sin. Allah vaadinden dönmez." (Ali İmran 9)

2-Kâfirlerle münâfıkların cehennemde toplaması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Muhakkak ki Allah münâfıkların kâfirleri cehennemde bir araya getirecektir."
(Nisa 140)

3-Kıyamet gününe Rabbimiz "Yevmu'l-Cem' (Toplanma Günü)" ismini vermiştir:

"Toplanma gününde sizi topladığı zaman, işte o gün kimin aldandığının ortaya çıkacağı aldanma günüdür. Kim Allah'a inanır ve yararlı iş yaparsa, Allah onun

kötülüklerini örter ve onu içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere girdirir. İşte en büyük kurtuluş budur." (Teğabün 9)

4-Allah kıyamet günü öncekileri ve sonrakileri bir araya getirecektir:

"De ki Muhakkak ki öncekiler ve sonrakiler... Belli bir günün belli bir vaktinde mutlaka toplanacaklardır." (Vakıa 49-50)

5-Allah kıyamet günü insanları ve cinleri bir araya getirecektir:

"Kıyamet gününde Allah onlara: "Sizden önce geçmiş cin ve insan toplulukları arasında haydi siz de ateşe girin" diyecek. " (Araf 38)

6-Allah kıyamet günü müstekbirleri ve mustazafları bir araya getirecektir:

"Kıyamet gününde hepsi Allah'ın huzuruna çıkacak ve zayıf olanlar o müstekbirlere: "Biz sizin tabilerinizdik. Şimdi siz Allah'ın azabından herhangi bir şeyi bizden savabilir misiniz?" diyecekler. Onlar da; "Ne yapalım. Allah bizi hidayete erdirseydi biz de sizi hidayete erdirirdik. Şimdi biz sızlansak da, sabretsek de birdir. Çünkü bizim için sığınacak bir yer yoktur" derler." (İbrahim 21)

7-Allah kıyamet günü herkesi imamı ve önderi ile bir araya getirecektir:

"Her insan topluluğunu önderleri ile beraber çağıracağımız günde, kimlerin amel defterleri sağından verilirse onlar en küçük bir haksızlığa uğramamış olarak amel defterelerini okurlar." (İsra 71)

8-Allah kıyamet günü Güneş'le Ay'ı bir araya getirecektir:

"Güneş'le Ay bir araya getirildiği zaman..." (Kıyamet 9)

9-Allah kıyamet günü insanın kemiklerini, hatta parmak uçlarını bile bir araya getirecektir:

"İnsan kendisinin kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı sanır, öyle mi? Halbuki bizim onun parmak uçlarını bile aynen eski haline getirmeye gücümüz yeter." (Kıyamet 3-4)

10-Allah bütün izzet ve şerefi kendisinde toplamıştır:

"Mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinenler onların yanında izzet mi arıyorlar? Bilsinler ki bütün izzet yalnızca Allah'a aittir, O'nda toplanmıştır." (Nisa 139)

11-Allah bütün şefa'at yetkilerini kendisinde toplamıştır:

"De ki, bütün şefa'at Allah'ın iznine bağlıdır..." (Zümer 44)

12-Allah af ve mağfireti kendisinde toplamıştır:

"De ki: Ey kendi nefislerine zulmeden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz O, çok bağışlayan, çok merhamet edendir." (Zümer 53)

d-Cami' isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Dünyada iken ne ile berabersek ahirette de Allah bizi onunla bir araya getirecektir. Kimleri seversek kimlerle dostluk kurarsak onlarla beraber olacağız. Dünyada iken cennet merkezli ve cennet hedefli işler yapıyorsak Allah bizi cennetle bir araya getirecektir. Rasulullah (s.a.v)'ı kendimize önder ve lider seçerek yaşıyorsak kıyamet günü O'nun ardında haşredileceğiz. Kur'an'la birlik içinde hayat sürüyorsak Kur'an'la yan yana cennete gireceğiz.

Ancak bizler kâfir ve münafıklarla beraber isek onları kendimize dost seçmiş, onlardan izzet ve şeref dilenmiş, onların önderliğinde yürümüşsek Allah korusun onlarla beraber olacağız.

Dünya hayatı Nasrettin Hoca'nın "Sen kokladın, ben topladım" misali gibidir. Neleri kokluyorsak onlar bizim için toplanıyor ve yarın önümüze sadece kokladıklarımız sunulacak.

88-EL-ĞANİY

a-Ğaniy isminin lügat anlamı:

Ğına' kökünden türemiş olan el-Ğaniy ismi; muhtaç olmayan, ihtiyaçtan berî olan, kendi başına ayakta durabilen, ikamet eden, hayatını devam ettiren anlamlarına gelmektedir. Fakir kelimesinin tam zıddıdır. Fakir, kişinin bel kemiğinin kırılması demektir. Kendi başına hareket edemeyen, kendi kendine ayakta duramayan kimseye Araplar "Fakir" derler.

b-Ğaniy isminin ıstılah anlamı:

Ğaniy; zat, sıfat, fiil, yaratma, yönetme ve helak etme konusunda hiçbir kimseye ihtiyaç duymayandır.

Ğaniy; eş, çocuk ve aileye ihtiyaç duymayandır.

Ğaniy; yeme, içme ve uyumaya ihtiyaç duymayandır.

Ğaniy; kullarının mallarına ihtiyacı olmayandır.

Ğaniy; kullarının kendisine ibadet etmesine ve övmesine ihtiyacı olmayandır.

Ğaniy; kullarının kendi evini haccetmesine ihtiyacı olmayandır.

Ğaniy; kullarının şükretmesine ihtiyacı olmayandır.

Ğaniy; kullarının cihad etmesine ihtiyacı olmayandır.

c-Ğaniy isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Ğaniy ismi 18 kez Rabbimiz için kullanılmıştır:

1-İnsanlar yüz çevirse de Allah zengin ve ihtiyaçsızdır:

"Andolsun onlarda sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzu edenler için güzel bir örnek vardır. Kim de yüz çevirirse şüphesiz Allah zengindir, hamde layık olandır." (Mümtehine 6)

2-İnsanlar Kabe'yi haccetmeseler de Allah zengin ve ihtiyaçsızdır:

"Orada apaçık nişaneler ayrıca İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Yol bakımından gidebilenlerin o evi haccetmesi Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim de inkar ederse bilmelidir ki Allah bütün âlemlerden müstağnidir." (Ali İmran 97)

3-İnsanlar cihad etmeseler de Allah zengin ve ihtiyaçsızdır.

"Cihad eden ancak kendisi için cihad etmiş olur. Şüphesiz Allah âlemlerden müstağnidir." (Ankebut 6)

4-İnsanlar infak etmeseler de Allah zengin ve ihtiyaçsızdır:

"İşte sizler Allah yolunda harcamaya çağrılıyorsunuz. İçinizden bazılarınız cimrilik ediyor. Ama kim cimrilik ederse ancak kendine cimrilik etmiş olur. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O'ndan yüz çevirirseniz, yerinize sizden başka bir toplum getirir, sonra da onlar sizin gibi olmazlar." (Muhammed 38)

d-Ğaniy isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimiz bu kadar zengin ve her şeyden müstağni olmasına rağmen alçak gönüllüdür. Kur'an'da çoğu kez "Biz" diye bahseder kendisinden. Bunu bize örnek olmak için yapar. O halde ne kadar zengin ve ne kadar ihtiyaçsız olursak olalım, Allah için tevazu göstermeli, alçak gönüllü olmalıyız. "Ben" diye diye benliğimizi körüklememeli, sahip olduğumuz ve yapabildiğimiz her şeyin Rabbimizin bir lütfu olduğunu dile getirmeliyiz.

2-Rabbimizin bizim sadakamıza, malımıza, ibadetimize, şükürümüze, haccımıza, cihadımıza ve hiçbir şeyimize ihtiyacı yoktur. Ancak bizim O'na kulluk etmeye ihtiyacımız vardır. Fıtratlarımız bir ilahın önünde eğilmeye muhtaç olarak yaratılmıştır. Allah'a kulluk etmezsek, fıtratımızın bu ihtiyacını kendimiz gibi kullara boğun eğerek gidermek mecburiyetinde kalırız. O bize muhtaç değildir ama biz her şeyimizde O'na muhtacız.

3- Rabbimizi bütün eksikliklerden ve beşeri zaafılardan uzak bilmeliyiz. Kafirler O'na eş ve çocuk isnad ederler. İsterler ki, Allah ile aralarında fark kalmasın da O'na ibadet etmemelerine bir mazeret bulsunlar. Halbuki Rabbimiz bir eş, çocuk, dost ve yardımcı edinmekten münezzehdir. O bütün âlemlerden müstağnidir.

4-Kendimizi yeterli görmeye başladığımız an, her konuda yetersizleşmeye ve gerilemeye başlarız. Allah'ın ayetlerinden ibret almamaya, öğütleri kulak ardına atmaya başlarız. Oysa Müslümanın her an nasihate, hatırlatılmaya ihtiyacı vardır. İnsan unutan bir varlıktır. Ne, bilmiş oldukları kendisinde ilk günkü gibi taze kalır, ne de her şeyi öğrenme gibi bir lütfu erişebilir.

"Kendisini müstağni sayana gelince, işte sen arınsın diye ona yöneliyorsun. Oysaki onun temizlenip arınmasından sen sorumlu değilsin." (Abese 5-7)

5-Gerçek zenginliğin ne olduğunu hiçbir zaman unutmamalıyız. Bunu sözde değil, özde yaşamalıyız.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Gerçek zenginlik, mal çokluğu değil gönül tokluğudur."³⁹⁴

6-En büyük zenginlik Kur'an'dır. Kendimizi ve insanları zenginlik açısından değerlendirirken mallarına ve mülklerine değil, Kur'an ile beraberliklerine bakmalıyız. Kimin Kur'an'dan nasibi daha fazlaysa en zengin olan odur.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Kur'an kendisinden sonra asla fakirlik olmayan bir zenginliktir. Onun ötesinde hiçbir zenginlik yoktur."³⁹⁵

7-Rasulullah (s.a.v) borçlu kimselere şu duaları etmelerini tavsiye etmiştir:

اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ ، وَأَعْنِنِي بِفَضْلِكَ عَنْ سِوَاكَ "

"Allah'ım! Helal kıldıklarınla beni haramlarından koru. Lütuf ve ihsanıyla beni Sen'den başkasına muhtaç etme."³⁹⁶

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلْعِ الدِّينِ وَعَلْبَةِ
الرِّجَالِ "

"Allah'ım! Keder ve hüzünden, acizlik ve tembellikten, cimrilik ve korkaklıktan, borcun belimi bükmesinden ve bir takım insanların bana galip gelmesinden sana sığınırım."³⁹⁷

³⁹⁴ Buhari/Rikak 15. Müslim/Zekat 120.

³⁹⁵ Mecmeu'z-Zevaid 7/159.

³⁹⁶ Tirmizi/Daavat 1.

³⁹⁷ Ebu Davud 1555.

89-EL-MUĞNÎ

a-Muğni isminin lügat anlamı:

Ğina' kökünden türemiş olan el-Muğni ismi; zengin, yeterli ve ihtiyaçsız kılmak anlamlarına gelmektedir. Bu isim Kur'an'da bu şekilde Rabbimiz için kullanılmamıştır. Meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde zikredilmiştir.

b-Muğni isminin ıstılah anlamı:

Muğni; kullarını maddi anlamda zengin kılandır.

Muğni; kullarını ilim ve Kur'an bilgisiyle zengin kılandır.

Muğni; kullarına her konuda yeterli gelendir.

c-Muğni isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah'ın hükümlerini yerine getirirken yoksulluktan korkanları Allah kendi lütfuyla zengin kılacaktır:

"Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pisliktir. Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse sizi kendi lütfundan zengin kılacaktır. Çünkü Allah iyi bilendir, hikmet sahibidir." (Tevbe 28)

2-İffetini korumak kastıyla evlenen kimseleri zengin kılacaktır:

"Aranızdaki bekârları, köleleriniz ve cariyelerinizden iyi davranışlı olanları evlendirin. Eğer bunlar fakir iseler Allah onları kendi lütfuyla zenginleştirir. Allah, lütfu geniş olan ve her şeyi bilendir." (Nur 32)

d-Muğni isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Fakirliğimiz ve muhtaçlığımız konusunda Rabbimizden bizi zengin kılmasını ve insanlara muhtaç etmemesini istemeliyiz. Her türlü ihtiyacımızı O'na arz etmeliyiz.

"O Allah zengin kılandır, her türlü ihtiyaçtan kurtarandır." (Necm 48)

Bu konudaki en güzel örneğimiz de Rasûlullah (s.a.v)'tir. Rabbimiz O'nu zengin kılmıştır ve O'na yetmiştir. Biz de Rabbimize güvendiğimiz zaman O bize her konuda yetecektir.

"Seni yoksul iken bulup da zenginleştirmedim mi?" (Duha 8)

90-EL-MANİ'

a-Mani' isminin lügat anlamı:

Mani' kökünden türemiş olan el-Mani' ismi; kötülöklere engel olmak, istemediği şeylere engel olmak, izin vermemek anlamlarına gelmektedir. Bu şekilde Kur'an'da zikredilmemiş, meşhur Esmâ-i Hüsnâ hadisinde geçmiştir.

b-Mani' isminin ıstılah anlamı:

Mani'; kötülöklere engel olandır.

Mani'; hikmetine binaen dilemediği şeylerin gerçekleşmesine izin vermeyendir.

Mani'; dostlarına gelecek zararlara mani olan ve onlara yardım edendir.

Mani'; koruma yollarını ve çarelerini yaratmak suretiyle kullarını beden, namus, fikir, inanç, şeref, aile bakımından eksikliklerden, tehlikelerden ve helakten koruyandır.

c-Mani' isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

"Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa onu yine O'ndan başka giderecek olan yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse O'nun keremini geri çevirecek hiçbir güç yoktur. O, hayrını kullarından dilediğine eriştirir. Çünkü O çok bağışlayan, çok merhamet edendir." (Yunus 107)

"Hepsine, dünyayı isteyenlere de ahireti isteyenlere de Rabbinin ihsanından ayırt etmeksizin veririz. Rabbinin ihsanı sınırlanmış değildir." (İsra 20)

"O kullarının üzerinde yegâne kudret ve tasarruf sahibidir. Size koruyucu (melekler) gönderir.." (Enam 61)

d-Mani' isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Rabbimize yakın olmalı ve O'nunla dostluk kurmalıyız. O'nun emirlerini yerine getirdiğimiz sürece O bizi tehlike ve sıkıntılardan koruyacaktır. Cesur olmalıyız, Müslüman, tehlike var diye yerinde oturan kimse değildir. Allah'ın dilemediğinden başkası başımıza gelmeyecektir. Bize düşen, Rabbimize kul olmak, O'nun yolunda çalışıp çabalamaktır. Bu yolda başımıza gelecek her türlü tehlikeye karşı ise O bize yetecektir. Bizi koruması altına alacaktır. Çünkü O izin vermedikçe bütün dünya toplansa da bize bir zarar veremeyecektir.

91 VE 92-ed-DÂR VE en-NÂFÎ

a-Dâr ve Nâfi isimlerinin lügat anlamları:

Darr veya durr mastarından türemiş olan ed-Dâr ismi; zarar veren, zarar verici şeyleri yaratan, zarar verilmesine fırsat veren, zarar verme kuvvetini ve kudretini yaratan anlamlarına gelmektedir.

Nef kelimesinden türemiş olan en-Nâfi ismi ise; fayda veren, menfaat verici şeyleri yaratan, menfaat yollarını ve sebeplerini yaratan, imkân veren anlamlarına gelmektedir.

Bu iki isim müzdevce, yani zıt anlamlı isimlerdendir. Beraber işlenmesi anlamamızı daha da kolaylaştıracaktır.

b-Dâr ve Nâfi isimlerinin ıstılah anlamları:

Dâr; dilediği kullarına zarar ve sıkıntı isabet ettirendir.

Nâfi; dilediği kullarına menfaat ve fayda isabet ettirendir.

Dâr; kimi kullarının kimi kullarına zarar vermesine izin verendir.

Nâfi; kimi kullarının kimi kullarına fayda sağlamasına izin verendir.

Dâr; yeryüzündeki bütün zarar imkânlarını ve kudretini yaratan, elinde bulundurandır.

Nâfi; yeryüzündeki bütün fayda imkânlarını ve kudretini yaratan, elinde bulundurandır.

c-Dâr ve Nâfi isimlerinin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Rabbimiz Kur'an'da zarar verme ve fayda sağlama özelliklerini hep yan yana kullanmıştır.

1-Allah'ın dışında tapılan tanrıların zarar verme ve fayda sağlama özellikleri yoktur:

"Allah'ı bırakıp da sana fayda sağlayamayacak ya da zarar veremeyecek şeylere tapma. Eğer bunu yaparsan o takdirde sen mutlaka zalimlerden olursun." (Yunus 106)

2-Müslümanlar hidayet üzere oldukça, sabrettikçe ve takva sahibi oldukça kâfirlerin tuzakları kendilerine zarar veremez.

"..Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Şüphesiz Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır." (Ali İmran 120)

"Ey iman edenler! Siz kendinize bakın. Siz doğru yolda olunca sapan kimse size zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Artık O size yaptıklarınızı bildirecektir."
(Maide 105)

3-Allah'a hiçbir kimse zarar veremez:

"İnkâra koşuşanlar sana kaygı vermesin. Çünkü onlar Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah onlara ahiretten yana hiçbir nasip bırakmamak istiyor. Onlar için çok elemli bir azap vardır." (Ali İmran 176)

4-Allah dilemedikçe kimse zarar veremez:

"Gizli konuşmalar şeytandandır. Bu iman edenleri üzme içindir. Oysa şeytan, Allah'ın izni olmadıkça mü'minlere hiçbir zarar veremez. Mü'minler Allah'a dayanıp güvensinler." (Mücadele 10)

5-Zarar veren de zararı kaldıran da sadece Allah'tır:

"Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa, onu yine O'ndan başka giderecek olan yoktur. Eğer sana bir fayda dilerse O'nun keremini geri çevirecek olan hiçbir güç yoktur.."
(Yunus 107)

6-Peygamberin de zarar verme veya fayda sağlama gibi bir özelliği yoktur:

"De ki: Ben kendime bile Allah'ın dilediğinden başka ne bir zarar verme ne de bir fayda sağlama gücüne sahibim." (Yunus 49)

7-Allah'ın dışındaki evliyaların da zarar verme veya fayda sağlama gibi özellikleri yoktur:

"De ki: Göklerin ve yerin Rabbi kimdir? De ki: Allah'tır. O halde O'nu bırakıp da bizzat kendilerine fayda sağlama ya da zarar verme gücüne sahip olmayan dostlar mı edindiniz? De ki: Körle gören bir olur mu hiç? " (Rad 16)

8-Mutlak zarar ahiretteki zarardır:

"...Kim de inkâr ederse onu az bir süre geçindirir sonra onu cehennem azabına zorlarım. Orası varılacak ne kötü yerdir." (Bakara 126)

9-Ahiret günü kimsenin kimseye fayda sağlamaya veya zarar vermeye gücü yetmeyecektir:

"Bugün birinizin diğerinize bir fayda sağlamaya veya bir zarar vermeye gücünüz yetmez..." (Sebe 42)

d-Dâr ve Nâfi isimlerinin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Zararın ve faydanın bütün yetkilerinin Rabbimizin elinde olduğunu bilmeliyiz. Buna bütün kalbiyle iman etmesi, Müslümana güç ve cesaret verir. Rabbimiz bize, "Başınıza gelecek zararları veya elde edeceğiniz menfaatleri düşünün." diye bir görev vermemiştir. Bize düşen, İslam'ı yaşamak ve ayakta tutmak için çalışmaktır. Sabretmek ve takva ehli olmaktır. Bu yolda bize ulaşan menfaatler Allah'tandır, zararlar yine O'ndandır.

2-Kâfirler başlarına bir sıkıntı gelince bütün güçleri ve samimiyetleriyle Allah'a yalvarırlar. Rahata kavuşunca ise eski şirklerine geri döner ve Allah'ı unuturlar. Bizim Rabbimize imanımız ve duamız müşriklerde olduğu gibi pazarlıklı olmamalıdır.

"Denizde başınıza bir musibet geldiğinde O'ndan başka bütün yalvardıklarınız kaybolup gider. O sizi kurtarıp karaya çıkardığında yine eski halinize dönersiniz. Zaten insanoğlu nankördür." (İsra 67)

3- Başlarına bir sıkıntı geldiğinde ise mü'minler sabreder, Allah'a tevekkül ederler.

"...Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabrederler. İşte doğru olanlar bu vasıfları taşıyanlardır. Muttakiler de ancak onlardır." (Bakara 177)

4-Dinimize ne kadar bağlıysak sıkıntı ve dertlerimiz de o oranda fazla olacaktır. Sıkıntımızın fazla olması, Allah'ın bize değer vermesinden dolayıdır.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"İnsanlar içerisinde en şiddetli sıkıntılarla karşılaşanlar, peygamberlerdir. Sonra da derecelerine göre diğer insanlar gelir. Kişi dinine bağlılığına göre sıkıntıyla karşılaşır. Dinine bağlılığı kuvvetli ise sıkıntısı da şiddetli olur. Dinine bağlılığı zayıf ise sıkıntısı da az ve hafif olur. Günahsız bir şekilde dünyadan ayrılıncaya kadar sıkıntı ve musibetler, mü'min kulun yakasını bırakmaz."³⁹⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Mü'minin durumu, ekine benzer. Rüzgârlar onu bir o tarafa, bir bu tarafa eğer, doğrultur, bazen yere yatırır. Nihayet ona ölüm gelir. Kâfirin durumu ise, "ladın" ağacına

³⁹⁸ İbni Mace, Fiten 23.

benzer. Ona hiçbir şey isabet edip onu eğemez. Sonunda o bir defa da kökünden kopar, mahvolur gider.”³⁹⁹

³⁹⁹ Darimi\Kitabu'r-Rikak 2752.

93-EN-NUR

a-Nur isminin lügat anlamı:

Rabbimizin en-Nur ismi, ışık ve ışık kaynağı anlamlarına gelmektedir.

b-Nur isminin ıstılah anlamı:

Nur; göklerin ve yerin nurudur.

Nur; insanları karanlıktan nura çıkarandır.

Nur; bütün karanlıkları giderecek nurlu bir dini indirendir.

Nur; insanlara kitabı indiren ve peygamberi gönderendir.

Nur; dünyada nur ile birlikte yaşayanları kıyamet günü asıl nura kavuşturacaktır.

c-Nur isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rabbimiz göklerin ve yerin nurudur:

"Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, içinde lamba bulunan bir kandil gibidir. O lamba bir billur içindedir. O billur da inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nispet edilemeyen mübarek bir ağaçtan, yani o ağaçtan çıkan yağdan tutuşturulur. Neredeyse kendisine ateş değmese bile ışık verir. Bu ışık, nur üstüne nurdur. Allah insanlara işte böyle misaller verir. Allah her şeyi iyi bilendir." (Nur 35)

2-Nur kelimesi Allah'ın hidayeti anlamında kullanılır:

"Allah iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kafirlerin dostu ise tağuttur. Onları aydınlıktan karanlığa çıkarır..." (Bakara 257)

"Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa o, Rabbinden bir nur üzere olmaz mı? Kalpleri Allah'ı anmak hususunda katılmış olanlara yazıklar olsun! İşte bunlar apaçık bir sapıklık içindedirler." (Zümer 22)

3-Nur kelimesi Kur'an anlamında kullanılır:

"Elif lam ra. Bu kitap Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, yani her şeye galip ve övgüye layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır." (İbrahim 1)

"Onun için Allah'a, peygamberine ve indirdiğimiz nura iman edin. Allah yaptıklarımızdan haberdardır." (Teğabün 8)

"Ey insanlar! Şüphesiz size Rabbinizden kesin bir delil geldi ve size apaçık bir nur indirdik." (Nisa 174)

4-Nur kelimesi İslam anlamında kullanılır:

"Allah'ın nurunu ağızlarıyla üfleyip söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlamaktan asla vazgeçmez." (Tevbe 32)

d-Nur isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Bizler dünyada Rabbimizin vermiş olduğu nurlu yoldan yürümeli, O'ndan gelen nur dolu kitaba ve dine tabi olmalıyız. Rabbimiz "Nur" kelimesini tekil olarak, "Zulumat" kelimesini de çoğul olarak kullanmıştır. Çünkü Allah'ın dini ve yolu tektir. Ancak sapık yollar, karanlık merkezleri ise sayıca çok fazladır.

Eğer bugün kitabımızın aydınlık yolunda yürürsek hayatımızın her alanında kitabımızı elimize bir fener olarak alır ve onun ışığını takip edersek kıyamet günü Rabbimiz bize izinde yürüyeceğimiz gerçek bir nur verecektir.

"Mü'min erkeklerle mü'min kadınları önlerinden ve sağlarından nurları ile koşarken gördüğün günde, onlara: "Bugün müjdeniz, altından ırmaklar akan ve içinde ebedi kalacağınız cennetlerdir." denilir. İşte en büyük kurtuluş budur.

Münafık erkekler ve münafık kadınlar mü'minlere: "Bizi bekleyin de nurunuzdan bir parça ışık alalım." diyeceği günde kendilerine: "Arkanıza dönün de bir ışık arayın." denilir. Nihayet onların arasına, içinde rahmet dışında da azap olan bir sur çekilir." (Hadid 12-13)

2-Rasulullah (s.a.v) namaza başlarken şöyle dua ederdi:

"اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ "

"Allah'ım! Bütün hamd ve övgüler Sana'dır. Sen göklerin, yerin ve içindekilerin nurusun.." ⁴⁰⁰

Yine Rasulullah (s.a.v) mescide girerken şöyle dua ederdi:

⁴⁰⁰ Buhari/Cuma 27. Müslim/Salatu'l-Müsafirin 17.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُوراً فِي قَبْرِي .. وَنُوراً فِي عِظَامِي وَزِدْنِي نُوراً ، وَزِدْنِي نُوراً ، وَزِدْنِي نُوراً
وَهَبْ لِي نُوراً عَلَى نُورِ بِسْمِ اللَّهِ ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ
رَحْمَتِكَ"

Allah'ım! Kabrimde ve kemiklerimde bana bir nur ver. Nurumu artır. Nurumu artır. Nurumu artır. Bana nur üstüne nur ihsan et. Allah'ın adıyla. Salât ve selam Allah'ın Rasulünün üzerine olsun. Allah'ım bana rahmetinin kapılarını aç.⁴⁰¹

⁴⁰¹ Nesai 1/90,91,92.

94-EL-HÂDÎ

a-Hâdî isminin lügat anlamı:

Hüda ve hidayet masterlarından türemiş olan el-Hâdi ismi; meylettirmek, yöneltmek, öncülük yapmak, önde gitmek, bir şeyin başlangıcı, ilk geleni, at veya bastonun tutulan kısmı, açıklama ve beyan anlamlarına gelmektedir.

b-Hâdî siminin ıstılah anlamı:

Hâdî; kullarına kendisini tanıma yollarını gösterendir.

Hâdî; lütuf ile rehberlik edendir.

Hâdî; kullarına kurtuluşun ve cennetin yollarını gösterendir.

Hâdî; her canlıya hayatını sürdürmesi için gerekli şeyleri yapmaya sevkeden ve bu duyguları bahşedendir.

c-Hâdî isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah, insanları en doğru yola ileten ve sevk edendir:

"...Şüphesiz Allah iman edenleri kesinlikle doğru bir yola hidayet eder." (Hac 54)

2-Hidayet edici olarak Allah herkese yeter:

"...Hidayet verici ve yardımcı olarak senin Rabbin yeter." (Furkan 31)

3-Allah insanı belli bir hedefe doğru yöneltir ve ona kabiliyetler ilham eder:

"Yaratıp düzene koyan, planlayıp yol gösteren Rabbinin adını tesbih ve takdis et."

(A'la 1-3)

"Firavun: "Rabbiniz de kimmiş ey Musa?" dedi. O da: "Bizim Rabbimiz her şeye hilkatini veren sonra da hidayete yöneltendir." dedi." (Taha 49-50)

4-Allah, insanları peygamberleri aracılığı ile hidayete çağırır:

"O peygamberleri emrimiz uyarınca doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı ve zekât vermeyi vahyettik. Onlar bize ibadet eden kimselerdi." (Enbiya 73)

5-Allah kendi yolunda gidenlere marifet, tevfiik, yardım ve zafer vererek hidayet eder:

"Doğru yolu bulanlara gelince Allah onların hidayetlerin artırır ve onlara takvasını verir." (Muhammed 17)

"Onlar Rablerine iman etmiş gençlerdi. Biz de onların hidayetlerini artırdık." (Kehf 13)

"Bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette biz yollarımıza iletiriz. Muhakak ki Allah muhsinlerle beraberdir." (Ankebut 69)

"...Allah yolunda öldürülenlere gelince Allah onların yaptıklarını boşa çıkarmaz. Onları hidayete iletcek ve durumlarını düzeltecektir ve onları kendilerine tanıttığı cennetlere girdirecektir." (Muhammed 4-6)

6-Allah cennetlik kimselere cennet nimetlerini göstererek hidayet edecektir:

"Cennette altlarından ırmaklar akarken kaplerinde ne kadar kin varsa hepsini çıkarır atarız. Onlar derler ki: "Lütfedip hidayetiyle bizi bu nimetlere kavuşturan Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola iletmeseydi, biz kendiliğimizden doğru yolu bulacak değildik. Andolsun ki Rabbimizin elçileri gerçeği getirmişlerdir." Onlara: "İşte size cennet! Yapmış olduğunuz iyi amellere karşılık ona varis kıldınız." diye seslenilir." (A'raf 43)

7- Allah şu kimselere hidayet eder:

"İman edenleri ihtilaftan kurtarıp hakka hidayet eder." (Bakara 213)

"Kendisi için cihad edenleri yollarına hidayet eder." (Ankebut 69)

"Rızasını arayanları kurtuluş yollarına hidayet eder." (Maide 16)

"Kendisine yönelenlere hidayet eder." (Rad 27)

"Dilediği ve dileyen kimselere hidayet eder." (Hac 16, Kasas 56)

8-Allah şu kimselere hidayet etmez:

"Zalim kavme hidayet etmez." (Bakara 258)

"Kafir kavme hidayet etmez." (Bakara 264)

"Fasık kavme hidayet etmez." (Maide 108)

"Saptırdığı kimseye hidayet etmez." (Nahl 37)

"Yalancı ve inkarcı kimseye hidayet etmez." (Zümer 3)

"Haddi aşan ve yalancı kimseye hidayet etmez." (Mü'min 28)

d-Hâdî isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimizden gelen hidayete uymalı ve bu konuda peygamberlerin izlerini takip etmeliyiz. Onlar ki hidayetin önderleri ve imamlarıdır. Her birinin hayatı birbirinden farklı imtihanlarla donatılmıştır. Ancak hepsinin tek bir davası vardır: Allah'ın dinini yüceltmek. Hastalıkta Hz. Eyyub, mücadelede Hz. Nuh, ayrılıktaki Hz. Yakub, acelecilikte Hz. Yunus gibi hayatımızın her alanında peygamberlerin izlerini sürmeliyiz:

"İşte o peygamberler Allah'ın kendilerine hidayet ettiği kimselerdir. Öyleyse sen de onların yoluna uy..." (Enam 90)

2-Toplumumuzu hidayete çağıran ve onları cennete götürmek için gayret eden kimseler olmalıyız. Ki Rabbimizin iman eden kullarını hidayete vesile kılar. Onların çabalarıyla pek çok kimseye hidayet eder. Gayret edenleri ise en güzeliyle mükafatlandırır.

"Mü'min adam dedi ki: "Ey kavmim, bana uyun ki sizi doğru yola hidayet edeyim." (Mü'min 38)

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah'a yemin ederim ki, senin vasıtanla tek bir kişinin hidayete ermesi senin için kırmızı develerden daha hayırlıdır."⁴⁰²

3-Allah'tan gelen hidayeti gizlememeliyiz.

"Bu kitapta açıkça belirttikten sonra, indirdiğimiz açık delilleri ve hidayeti gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lanet eder, hem de bütün lanet ediciler lanet ederler." (Bakara 159)

4-Rabbimizden hidayet istemeliyiz:

Rasulullah (s.a.v) şöyle dua ederdi:

"Allah'ım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği isterim."⁴⁰³

Rasulullah (s.a.v) namaza başlamadan önce şöyle dua ederdi:

⁴⁰² Buhari, Cuma, 29, Cihad, 102,143.

⁴⁰³ Müslim, Kitabu'z- Zikr 72. Tirmizi 3489. İbni Mace 3832. Ahmed 1/411.

”اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ ، فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ،
أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِدْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي
مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"Cebrail, Mikail ve İsrafil'in Rabbi olan, gökleri ve yeri yaratan, görülen ve görülmeyeni bilen Allah'ım! Kullarının anlaşmazlığa düştüğü konularda aralarında hüküm veren sensin. Anlaşmazlığa düşüldüğünde beni izinle hakka ulaştır. Şüphesiz sen dilediğini dosdoğru yola ulaştırırsın."⁴⁰⁴

⁴⁰⁴ Nesai/Kıyamu'1-Leyl 17. Tirmizi/Daavat 3420.

95-EL-BEDİ'

a-Bedi' isminin lügat anlamı:

Bed' kökünden türemiş olan el-Bedi' ismi; icat etmek, örneksiz ve modelsiz olarak bir şeyi yapıp ortaya koymak, inşa etmek, iş yapmak, bir konuda ilk olmak, eşsiz ve benzersiz olmak anlamlarına gelir.

Bir kimsenin dinde olmayan bir şeyi, dine sokmasına da "Bîdat" denir.

b-Bedi' isminin ıstılah anlamı:

Bedi'; ilk yaratan, yaratmaya ilk başlayandır.

Bedi'; zatında, sıfatlarında ve fiillerinde eşsiz, benzersiz ve acaip olandır.

Bedi'; yaratmasının ve hikmetinin acaipliklerini ızhar eden, gösterendir.

Bedi'; zaman, mekân, madde ve alet olmaksızın yaratandır.

Bedi'; ol demesiyle dilediği şeyi oldurandır.

Bedi'; başkalarının yardımına muhtaç değildir.

Bedi'; insani özelliklerden uzak ve münezzehdir.

c-Bedi' isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rabbimiz için şu şekilde kullanılmıştır:

"O göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Bir şeyi yaratmak istediği vakit ona "ol" der, o da hemen oluverir." (Bakara 117)

"Gökleri ve yeri yoktan var eden O'dur. O'nun eşi olmadığı halde nasıl çocuğu olabilir? Her şeyi O yaratmıştır ve her şeyi hakkıyla bilen de O'dur." (Enam 101)

2-Rasulullah (s.a.v)'ın peygamberlerin ilki olmadığı anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"De ki: Ben peygamberlerin ilki değilim. Bana ve size ne yapılacağını bilmem. Ben sadece bana vahyedilene uyarım ve ben apaçık bir uyarıcıyım." (Ahkaf 9)

3-Hıristiyanların, ruhbanlığı ilk başlatan oldukları anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Uydurdukları ruhbanlığa gelince onu biz yazmadık. Fakat kendileri Allah'ın rızasını kazanmak için yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere mükafatlarını verdik. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmışlardır." (Hadid 27)

d-Bedi' isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Kur'an'da ve sünnette Bedi' ismi Allah'ın dışında hiçbir kimse için kullanılmamıştır. İnsanlar birtakım şeyler icat edebilirler ancak bunlar için yaratma ve ilk yaratma gibi fiiller kullanılamaz. Çünkü onlar sadece var olan bir şeyi keşfetmiş, Allah'ın yaratmış olduğu bir şeyi fark etmişlerdir. Allah'ın vermiş olduğu imkânlar sayesinde, Allah'ın yarattığı alet ve edavatlarla birtakım keşifler yapmak, yaratmak değildir.

Yaratmak, özellikle de ilk baştan yaratmak sadece Allah'a mahsustur. İnsanlar için bu ifadeleri kullanmaktan kaçınmalıyız.

2-Rabbimizi yaratmasında, zatında ve sıfatlarında bütün eksikliklerden uzak tutmalıyız. O'nun yarattığı şeyde hiçbir bozukluk, ahenksizlik ve yanlışlık yoktur. Oysa insanların icat ettikleri pek çok eksik ve kusur içermektedir.

96-EL-BÂKÎ

a-Bâki isminin lügat anlamı:

Fena (yokluk ve ölüm) fiilinin zıddı olan el-Bâki ismi; sebat ve devam etmek, kesintiye uğramadan, geleceğe doğru sürüp gitmek, ölümsüz olmak, herhangi bir değişikliğe uğramamak anlamlarına gelmektedir.

Bâki ismi Kur'an'da bu şekilde Rabbimiz için kullanılmamış, meşhur Esmâ-i Hüsna hadisinde zikredilmiştir.

b-Bâki isminin ıstılah anlamı:

Bâki; varlığı için herhangi bir yokluk söz konusu olmayandır.

Bâki; ölümsüz olan ve hiçbir değişikliğe uğramayandır.

Bâki; varlığının sonra ermesi düşünülemeyen, ebedi olandır.

Bâki; özellikleri, hakimiyeti, sultanı ve melikliği daim olandır.

c-Bâki isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Rabbimiz için şu şekilde kullanılmıştır:

"Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı bâki kalacaktır." (Rahman 26-27)

"...Allah en hayırlı ve en sürekli olandır." (Taha 73)

"...O'nun zatından başka her şey helak olacaktır.." (Kasas 88)

2-Rabbimizin rızkının ve mükâfatının bâki olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Size verilen şeyler dünya hayatının geçim vasıtası ve debdebesidir. Allah katında olanlar ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâlâ buna aklınız ermeyecek mi?" (Kasas 60)

"Sizin yanınızdakiler tükenir, Allah'ın katındaki ise bâkidir. Elbette sabredenlere yapmakta olduklarının en güzeliyle mükâfatlarını vereceğiz." (Nahl 96)

3-Ahret yurdunun bâki olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"Fakat siz, ahiret daha hayırlı ve daha devamlı olduğu halde dünya hayatını tercih ediyorsunuz." (A'la 16-17)

4-Ahiretteki azabın kalıcı olması anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

"...Elbette ahiret azabı daha şiddetli ve daha kalıcıdır." (Taha 127)

d-Baki isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Mezar taşlarına ibret alınması amacıyla "Huve'l-Bâki" yazılır. "Sadece Allah bâkidir." Bu söz bizim şiarımız olmalıdır. Allah'ın bâki, kendimizin ise ölümlü olduğunu bilmek bizi ahirete daha güzel hazırlanmaya sevk edecektir. Ölümü hatırlamak, mü'minin kalbinin ve dilinin vazgeçilmez tesbihi olmalıdır. Ölümü hakkıyla hatırlayan bir kimse, gününü en güzeliyle geçirmeye gayret eder. Boş işlerle uğraşmak yerine, mizanda kendisine sevap yönünden ağırlık yapacak olan amellerle ilgilenir. Ölümü hakkıyla hatırlamak, kişinin iyiliğine delalettir.

Rasulullah (s.a.v)'ın yanında bir adamdan övgüyle söz edildi. Rasulullah (s.a.v):

- a. **Ölümü hatırlama konusunda ne durumdaydı? diye sordu.**
- b. **Çok fazla hatırlamazdı, dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v):**
- c. **Öyleyse söylediğiniz gibi biri değilmiş, buyurdu.**⁴⁰⁵

2- Dünya süsüne ve ziynetine aldanıp kalıcı ahiret hayatını unutmamalıyız. Kendi elimizde bulunan nimet ve imkânlardan daha çok, Allah'ın katındakilere güvenmeli ve onlara ümit beslemeliyiz. Dünyadan gelecek bir hayırdan çok, Rabbimizden gelecek hayırlara istekli olmalıyız. Dünyanın, söylenildiği gibi gerçekten üç günlük olduğunu bilebilsek musibetler ve sıkıntılar bizi bu kadar yıkmaz. Gözümüz hep Rabbimizin katında kalıcı ve daim olan nimetlerde olur.

3-Yaşadığımız şu hayatta arkamızda kalıcı salih ameller bırakmalıyız.

"Mallar ve oğullar dünya hayatının geçici süsüdür. Ölümsüz olan iyi işler ise Rabbinin nezdinde hem sevapça daha hayırlı, hem de ümit etmeye daha layıktır." (Kehf 46)

Öyleyse ümit besleyeceğimiz, sevap bekleyeceğimiz ölümsüz salih ameller işlemeliyiz. Bizden geriye salih ve ölümsüz bir hatıra kalmalı.

⁴⁰⁵ Ebu Nuaym/Hilyetu'l-Evliya 7/299.

97-EL-VÂRİS

a-Vâris isminin lügat anlamı:

Veraset kökünden türemiş olan el-Vâris ismi, el-Bâki ismiyle aynı anlamdadır. Ölümsüz hayat sahibi, zatı, kuralları ve nimetleri daim olan anlamlarına gelmektedir.

b-Vâris isminin ıstılah anlamı:

Vâris; ölümsüz, daim ve kalıcı olandır.

Vâris; zatı, sıfatları, kuralları ve nimetleri daim olandır.

Vâris; yeryüzünde ilk olan ve en son kalacak olandır.

Vâris; her şeyin ilk sahibi ve vârisidir.

c-Vâris isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

Rabbimizin bu ismi, el-Vâris olarak değil, "Hayru'l-Vârisin (Mirasçıların en hayırlısı)" şeklinde kullanılmıştır.

"Ancak biz diriltir ve öldürürüz. Sonunda her şeye biz vâris oluruz." (Hicr 23)

"Biz refahlarına şırmamış nice memleketi helak etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra orada pek az oturabilmişlerdir. Onlara bzi varis olmuşuzdur." (Kasas 58)

"Hani Zekeriya, Rabbine şöyle nida etmişti: "Rabbim! Beni bir başıma bırakma. Sen vârislerin en hayırlısıdır." (Enbiya 89)

d-Vâris isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

Rabbimiz bizi yeryüzüne halife ve emanetçi olarak yaratmıştır. Bizi birtakım yükümlülüklerle sorumlu kılmıştır. O'nun verdiği mülk ve saltanatı O'nun rızasına uygun bir şekilde kullanmalıyız. Unutmamalıyız ki, biz vâris değil, emanetçiyiz. Sefa sürmek için değil, sorumluluklarımızı yerine getirmek için buradayız. Amacımız, dünyaya vâris olmak değil, Firdevse vâris olmak olmalıdır:

"...İşte onlar varislerdir. Onlar Firdevs cennetlerine varis olmuşlar ve orada ebedi kalacaklardır." (Mü'minun 10-11)

98-ER-RÂŞİD

a-Râşid isminin lügat anlamı:

Rüşd kökünden türemiş olan er-Râşid ismi; kişinin sevdiği şeye ulaşması, salah ve istikamet anlamlarına gelir. Ğay kelimesinin zıddıdır. Ğay ise; bir şeyi veya bir kimseyi gölgelemek, kişinin inanç ve görüşünde sapması anlamlarına gelir.

b-Râşid isminin ıstılah anlamı:

Râşid; rüşd sahibi olan, doğru ile yanlış birbirinden ayırt edendir.

Râşid; kullarını rüşde ulaştıran, onlara doğruyla yanlış ayırt etme kabiliyeti verendir.

Râşid; fiillerinde emir ve yasaklarında, yaratmasında abes ve batıl olmayan, eksiklik ve unutmadan uzak olandır.

Râşid; dilediğini ve dileyeni irşâd ederek mutluluğa ulaştırandır.

Râşid; bütün kemal sıfatlarıyla muttasıf olandır.

Râşid; yüce hikmet sahibidir.

Râşid; dünya ve ahiret hayırları için kullarını hikmetle yönlendirendir.

Râşid; adalet ve fazilet sahibidir.

Râşid; dostlarını olgunluğa ulaştırandır.

c-Râşid isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah zatında, sıfatlarında, fiillerinde, yaratmasında, emir ve yasaklarında mürşiddir. Eksiklik, kusur ve zaafardan uzaktır:

"Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri biz boş yere yaratmadık. Bu inkâr edenlerin zannıdır. Bu yüzden inkâr edenlere ateşten bir helak vardır." (Sad 27)

"Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minun 115)

2-Allah'ın kitabı da mürşiddir. Ona batıl yaklaşamaz:

"Ona önünden de ardından da batıl gelemez. O hikmet sahibi, çok övülen Allah tarafından indirilmiştir." (Fussilet 42)

"De ki: Cinlerden bir topluluğun Kur'an'ı dinleyip de şöyle dedikleri bana vahyolundu. "Gerçekten biz doğru yola ileten harikulâde güzel bir Kur'an dinledik. Biz de ona iman ettik. Artık, kimseyi Rabbimize ortak koşmayacağız." (Cin 1-2)

3-Peygamber rüşd yolunun davetçisidir. Ancak insanları rüşd bilinci ile donatmaya gücü yetmez:

"De ki: Ben size ne zarar verme ne de sizi rüşde ulaştırma gücüne sahibim." (Cin 21)

4-İman eden kimseler de rüşd yolunun davetçileridirler:

"İman eden adam dedi ki: "Ey kavmim! Bana uyun ki, size rüşd yolunu göstereyim." (Mü'min 38)

5-Rüşd özelliği Hz. İbrahim'e daha önceden verilmiştir:

"Biz İbrahim'e rüşdü daha önceden verdik. Biz onu biliyorduk." (Enbiya 51)

d-Raşid isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Rabbimize yakınlaşarak O'na iman edip çağrısına uyarak rüşde ulaşmalıyız:

"Kullarım beni sorarlarsa ben onlara çok yakınım. Dua eden kimsenin duasına icabet ederim. Öyleyse onlar da benim çağrıma uysunlar, bana iman etsinler. Umulur ki rüşd yolunu bulurlar." (Bakara 186)

Hiçbirimiz Rabbimizden bağlantısız olarak rüşde, yani doğruyla yanlışı birbirinden ayırt etme olgunluğuna ulaşamayız. Bu olgunluk yaşla elde edilen bir şey değil, Allah'a olan yakınlıkla elde edilen ve artan bir kabiliyettir.

2-Rabbimizin rüşd yoluna ileten kitabına tabi olmalıyız. O ki, hayatımızın her alanındaki doğruları ve yanlışları bize tanıtır. Bize mü'mince bakabilme, görebilme ve idrak edebilme kabiliyeti kazandırır. Kur'an'la beraberliği güzel olan kimse, bütün olaylara Allah'ın gözüyle bakmaya ve ona göre davranmaya başlar. Hayatımızda ne kadar Kur'an ve sünnet varsa, yanlışımız o kadar az olur. Ancak Kur'an ve sünnetten uzaksak, hayatın her alanında bocalar ve yanlış yapmaya mahkûm oluruz.

3-Rasulullah (s.a.v)'ın yoluna uyduğumuz ve O'na itaat ettiğimiz takdirde de rüşd sahibi oluruz.

"Bilin ki Allah'ın elçisi içinizdedir. Şayet O, birçok işte size uysaydı, sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu kalplerinizde süslemiştir. Küfrü, fıska ve isyanı da size çirkin göstermiştir. İşte raşid kimseler bunlardır." (Hucurat 7)

Peygamber bize değil, biz peygambere tabi olmalıyız. Buna karşılık Rabbimiz imanı kalbimizde süsleyecek, imanı bize sevdirecektir. Salih amelleri bize kolaylaştıracak, zorluğunu üzerimizden alacaktır. Küfrü, fıska ve isyanı ise bize kerih gösterecek, yanlış yapma yollarını bize kapayacaktır. Bu duruma gelen bir kimse ise rüşt sahibi, olgunluk sahibi, ve doğru yol sahibi olur.

4-Rabbimize bize rüşt ve olgunluk hikmeti vermesi için dua etmeliyiz:

"Hani o genç yiğitler mağaraya sığınmış ve: "Rabbimiz! Bize katından bir rahmet ver ve bizi doğruluk, olgunluk bilinci ile donat." demişlerdi." (Kehf 10)

İşte bunun için Rableri onlara doğru yolu göstermiş, işlerini en güzel bir sonuca vardırılmıştı. Bizler de yapacağımız her iş öncesinde Rabbimizden rahmet ve olgunluk bilinci istemeliyiz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah kimin hayrını isterse onu dinde fakih (dinde derin ve ince anlayış sahibi) kılar ve ona olgun olmasını ilham eder."⁴⁰⁶

5- Rasulullah (s.a.v) Hz. Aişe'ye "Duaların kısa ve özlüsü" olarak şu duayı öğretmiştir:

"Allah'ım! Hayırların hepsini Sen'den isterim. Acilini ve acil olmayanı, bildiğimi ve bilmediğimi.. Bütün kötülüklerden de Sana sığınırım. Acilinden ve acil olmayanından, bildiğimden ve bilmediğim den. Senden, cenneti ve beni ona yaklaştıracak söz ve amelleri isterim. Cehennemden ve beni ona yaklaştıracak söz ve amellerden de Sana sığınırım. Hz. Muhammed (s.a.v) Sen'den neyi istediye, ben de Sen'den onları isterim. Ve yine Hz. Muhammed (s.a.v) hangi şeyden sığındıysa, ben de onlardan Sana sığınırım. Benim için takdir ettiğin kaza ve kaderin sonucunu hayır/rüşt kıl."⁴⁰⁷

⁴⁰⁶ Buhari/İlim 13. Müslim/Zekat 23.

⁴⁰⁷ İbn Mace 3846-Ahmed 6/183- İbn Hibban 1/302.

99-ES-SABÛR

a-Sabûr isminin lügat anlamı:

Sabera kökünden türemiş olan es-Sabûr ismi; nefsi, üzüntü, endişe ve korkudan hapsetmek, nefse hakim olmak anlamlarına gelir. Sabır kelimesinin zıddı ise ceza' kelimesidir. Endişelenmek, sızlanmak, tahammül göstermemek anlamlarına gelir.

b-Sabûr isminin ıstılah anlamı:

Sabûr; cezalandırma güç ve imkânına sahip olduğu halde, suçluları hemen cezalandırmayıdır.

Sabûr; kullarına mühlet tanıyandır.

Sabûr; kullarının saygısızlığını görüp bildiği halde intikam almakta acele etmeyendir.

Sabûr; kendisine itaat etmeyenlere nimetlerini vermeye devam edendir.

Sabûr; suçluları imhal eden (süre veren) ama ihmal etmeyendir.

c-Sabûr isminin Kur'an içerisinde incelenmesi:

1-Allah kullarının isyanları karşısında sabırlıdır. Onları cezalandırmakta acele etmez:

"Eğer Allah, insanları zulümleri yüzünden cezalandıracak olsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Fakat onları takdir edilen bir müddete kadar erteliyor. Ecelleri geldiği zaman onlar ne bir saat geri kalabilirler ne de öne geçebilirler." (Nahl 61)

2-Kâfirlere ihmal etmez ancak onlara süre tanıır:

"Kâfirlere biraz mühlet ver ve onları kendi hallerine bırak." (Tarık 17)

d-Sabur isminin bize yüklediği görev ve sorumluluklar:

1-Sabır üç çeşittir.

a-İnanç ve tevhidi muhafaza etme, tebliğde devam etme konusunda sabır:

"O halde peygamberlerden azim sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret. Onlar hakkında acele etme..." (Ahkaf 35)

Ulu'l-Azm peygambeler; Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed (s.a.v)'dir.

Peygamberlerin hepsi davet yolunda pek çok sıkıntılara sabretmiş ve ne olursa olsun görevlerini devam ettirmişlerdir. Ancak bu konuda en güzel sabır örneği, Hz. Nuh'tur. 950 yıl süren davet mücadelesini güzel bir sabırla sonuna kadar getirmiştir.

İnsanlara tevhide anlatma, onları cennete davet etme konusunda bizler de sabırlı olmalıyız. Birkaç kez anlattıktan sonra vazgeçip görevimizi yaptığımızı zannetmemeliyiz. Hz. Nuh gibi durmadan, her konumda ve her ortamda anlatmalıyız.

Rabbimiz tebliğde sabırsızlık örneği olarak da bize Hz. Yunus'u gösterir.

"Sen Rabbinin hükmünü sabırla bekle. Sakın balık sahibi Yunus gibi olma..."
(Kalem 48)

Allah görevimizin bittiğini söylemeden, görevimizi kendimizce bir takım nedenlerle sona erdirmek, sabırsızlıktır. Bizim görevimiz insanları hidayete erdirmek değil ki, hidayet yolunu seçmediler diye görevimizi terk edelim.. Bizim görevimiz sadece tebliğ etmek. Hidayet veya azap da sadece Rabbimizin elinde..

b-İbadet ve kulluğa devam etme konusunda sabır:

"Sonra şüphesiz Rabbin, eziyet edildikten sonra hicret edip ardından da sabrederek cihad edenlerin yardımcısıdır. Çünkü Rabbin onların bu amellerinden sonra elbette çok bağışlayan ve çok merhamet edendir." (Nahl 110)

İnsanların engellemesi, eziyet ve işkence etmesine rağmen hicrete, cihada, Allah için kulluğa devam etmek gerçek bir sabırdır.

c-Başta gelen sıkıntı, eziyet ve hastalıklara dayanma konusunda sabır:

"Gerçekten insan tatminsiz bir tabiate sahiptir. Kendisine fenalık dokunduğu zaman sızlanıp feryad eder. İyilik dokunduğunda ise cimri kesilir." (Mearic 19-21)

İnsanın genel anlamda yapısı budur. Ancak İslam bu yapıyı düzene koyar. Ona sıkıntı halinde sabretmeyi, isyan etmemeyi, rıza göstermeyi, sıkıntıyı atlatmak için beklemeyi öğretir. Bolluk ve refah zamanında ise paylaşmayı, vermeyi, şımarmamayı öğretir.

Hz. Eyyub hastalık ve sıkıntıya sabretme konusunda en büyük örneklerden biridir.

"..Gerçekten biz Eyyub'u sabırlı bir kul bulmuştuk. O ne güzel bir kuldu. Daima Allah'a yönelirdi." (Sad 44)

Tebliğde sabra, kullukta sabra devam etmeyenler, sıkıntı ve musibette de yeterince sabır gösteremezler. Bizler sabır deyince ilk aklımıza gelen şey, dünyanın sıkıntı ve musibetlerine sabır oluyor. Ancak üstteki iki maddeyi atladığımız takdirde, dünyanın musibetleri bize kolay gelmeyecektir. Çünkü, derdi Allah'ın dinini yaymak ve yaşamak olmayanın gözünde dünyanın bütün dertleri büyür ve ağırlaşır.

2-Allah sabredenlerden topluma yön verecek kimseler çıkarır:

"Sabrettikleri ve ayetlerimize kesinlikle inandıkları zaman, onların içinden buyruğumuzla doğru yola ileten rehberler tayin etmiştik." (Secde 24)

Topluma yön veren, toplumun nabzını tutan kimseler ancak sabır ehli olabilirler. Çünkü insanlarla uğraşmak başlı başına ciddi bir sabır gerektirir.

3-Sabredenleri Allah dünyada güzel bir şekilde yerleştirecektir:

"Zulme uğradıktan sonra hicret edenlere gelince onları dünyada güzel bir şekilde yerleştireceğiz. Eğer bilirlerse ahiretin mükâfatı elbette daha büyüktür. Onlar Rablerine tevekkül ederek sabredenlerdir." (Nahl 41-42)

5-Rasulullah (s.a.v)'dan sabır hadisleri:

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Duyduğu eziyete karşı Allah'tan daha sabırlı hiçbir kimse yoktur. İnsanlar Allah'a ortak koşarlar ve O'na çocuk isnat ederler. Yine de O, onların hepsine afiyet verip rızıklandırmaya devam eder."⁴⁰⁸

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Sabretmek ve ecrini sadece Allah'tan beklemek, kişinin boynunu ateşten kurtaran amellerdendir. Allah bu ameller sayesinde kulunu hesaba çekmeden cennete girdirir."⁴⁰⁹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Cennette bir ağaç vardır. Adı, "Bela ve musibet ağacıdır." Kıyamet günü, dünyada iken çokça bela, musibete uğramış kimseler o ağacın altına getirilir. Onlar için mizan

⁴⁰⁸ Buhari/Edeb 2037.

⁴⁰⁹ Kenzu'l-Ummal/Kitabu'l-Ahlak 6497.

kurulmaz, hesap tutulmaz. Ecir ve mükâfat, yağmurun yağışı gibi ardı ardına onların üzerine yağar. Allah şöyle buyurmuştur; “Muhakkak ki biz sabredenlerin mükâfatlarını kendilerine hesapsız bir şekilde ödeyeceğiz.” (Zümer 10)”⁴¹⁰

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Hayâ (utanma duygusu) ziynettir; takva, şereftir; en hayırlı binek, sabırdır. Sıkıntı anında kurtuluşu beklemek ise Allah’a ibadet etmektir.”⁴¹¹

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah’ın bir kula fakirlik ve hastalık verdiğini gördüğünüzde mutlaka Allah’ın onu günahlarından arındırmak istediğini anlayın.”⁴¹²

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“İnsanların arasına girip de onların sıkıntılarına sabreden mü’minin mükâfatı, insanların arasına girmeyen ve onların eziyetlerine sabretmeyen mü’minin mükâfatından daha fazladır.”⁴¹³

⁴¹⁰ Kenzu’l-Ummal/Kitabu’l-Ahlak 6821.

⁴¹¹ Kenzu’l-Ummal/Kitabu’l-Ahlak 5764.

⁴¹² Camiu’s-Sağir 365.

⁴¹³ İbni Mace\Fiten 4032. Tirmizi 2507.

ESMA-İ HÜSNA

Allah, Ondan başka yoktur tapacak
En güzel isimler O'nundur ancak.

Rahman'dır, esirger, merhametlidir
Rahimdir, kuluna pek rahmetlidir.

Melik'dir, mülk O'nun, varlık O'nundur
Kuddüs'tür, eşsizlik birlik O'nundur.

Selam'dır, selamet, saadet O'ndan
Mü'min'dir, hidayet, emniyet O'ndan.

Müheymin, gözeten, denetleyen O.
Aziz'dir, şerefli, şeref veren O.

Cebbar'dır, her derdin çaresi O'ndan
Çıkmaya çare yok buyruklarından.

Büyüklik O'nundur, O mütekebbir
Bir Allah, en büyük demektir tekbir

Hâlık'tır, yarattı yoktan var etti
Bâri'dir, düpdüzgün yaptı, düzeltti.

Musavvir her şeye bir suret vermiş
Sanatını gözler önüne sermiş.

Gâffâr'dır, başışlar, eksigi kapar
Kahhar'dır, kahreder ne yapar, yapar.

Vehhâb'tır, hep verir hep karşılıksız
Rezzak'tır, mahluku komaz rıziksız

Fettah'tır yol açar kapılar açar.
Alîm'dir bilendir sonsuz ilmi var.

Kâbız'dır dilerse sıkar, dar eder
Bâsît'tır bol verir yoğu var eder.

Hâfız'dır indirir alçaltır aman
Râfi'dir, bindirir yüceltir heman.

Muiz'dir, yükseltir izzetler verir
Muzil'dir, alçaltır, zilletler verir.

Semi'dir, her şeyi duyar işitir.
Basir'dir, her şeyi görür, gözetir.

Hakem'dir her sözü hikmet
Adl, işi adalet, sözü adalet.

Latif'tir, lutfeder, pek ince bilir.
Habir'dir, her şeyden haberdar olur.

Halîm'dir, hiç ivmez, hep verir mühlet
Azîm'dir, sadece O'nun azamet.

Gafur'dur, bağışlar, örter, affeder.
Şekûr'dur, hak bilir, azı çok eder.

Alîy'dir, en üstün, en yüksek O'dur.
Kebîr'dir, en büyük, en büyük O'dur.

Hafîz'dir, O kollar, O bekler durur.
Mukît'tir, her şeyin hakkını korur.

Hasîb'tir, hesaplar ve hesap sorar.
Celil'dir en yüce, en yüce O var.

Kerîm'dir, pek cömert ikram edici
Rakîb'dir, görücü hem gözetici.

Mücîb'dir, karşılık verir duâya.
Yalvar her şeyi bol, Vasî Mevlaya.

Hakim'dir, her sözü, her işi doğru.
Vedud'dur, sevilir, sever kulunu.

Mecid'dir, şanlıdır, pek şerefli dir
Baîs'dir, ruh verir, elçi gönderir.

Şehîd'dir, her şeye şahittir Allah.
Ezelî, ebedî tek Hak'tır Allah.

Vekil'dir, daima kulun vekili.
Kavî'dir, işi pek güçlü, kuvvetli.

Metîn'dir, sarsılmaz pek metanetli.
Velî'dir, mevladır, ne güzel veli.

Hamîd'dir, her işi yerinde, yüce.
Muhsî'dir, saymıştır, nasıl ve nice.

Mübdî'dir, her işin başıdır, başlar.
Muîd'dir, her işi tekrar O işler.

Muhyî'dir, diriltir, hayat bahşeder.
Mumî'tir, öldürür ve helak eder.

Allah'ım bir Hayy'dır, daim sağ ölmez.
Kayyum'dur, hiçbir şey O'nsuz sağ olmaz.

Vacid'dir, ezeli, ebedi vardır.
Macid'dir, mecidle anlamı birdir.

Vâhid'dir, birdir, O başka ilah yok.
Samed'dir, eşsizdir, gayrine âh yok.

Kadir'dir, her şeyin üstüne gider.
Muktedir, her işi yapar, alt eder.

Mukaddim, isterse öne alır O.
Muahhir, isterse sona alır O.

Evvel'dir, ilk O'dur, yoktur öncesi.
Ahir'dir, son O'dur, yoktur sonrası.

Zahir'dir, en üstün, O'ndan üste yok.
Batın'dır, en gizli, O'ndan beri yok.

Vâli'dir, üstlenir, destekler kulunu.
Müteâli O'dur, yüksek ve ulu.

Berr'dir, kaplamıştır lütfu her yeri.
Tevvab, kabul eder tüm tevbeleri.

Müntekim, intikam alır, bırakmaz.
Afüv'dür, yalvarsan affeder bakmaz.

Raûf'dur, şefkati, merhameti çok.

Malik-i Mülk'tür O, mülkte ortağı yok.

Odur zü'l-Celal-i ve'l-İkram Mevla.
Yücelik ve ihsan hep O'ndan ola.

Muksit'tir, adildir, her işi denge.
Câmi'dir, toplayan belli bir güne.

Ğaniy'dir, değildir bir şeye muhtaç.
Muğni'dir, O'ndandır bütün ihtiyaç.

Mâni'dir, engeller her ne isterse.
Veremez hiç kimse, O bir keserse.

Zârr'dır, zararına engel olunmaz.
Nâfi'dir, faydasından uzak kalınmaz.

Nûr'dur, nasıl nurdur asla bilinmez.
Hâdi'dir, O'nsuz hiçbir şey bulunmaz.

Bedî'dir, her şeyi yoktan var kılan.
Bâki'dir, ebedi kalacak olan.

Vâris'dir, her şeyin mirası O'nun.
Burası O'nundur, orası O'nun.

Reşid'dir, gösterir ve eriştirir.
Sabur'dur, sabırlı hep fırsat verir.

En güzel isimler bir tek Allah'ın.
Var sen de nimeti ve çok günahın.

Sonra hakkını ver gaflete dalma.
Cehenneme girip cennetten olma.

İsmail Hakkı Sezer

KAYNAKÇA

- 1- A. H. Berki, O. Keskiöglü, D.İ.B Yay. Ankara 1991
- 2- Abdurrezzak/Musannef
- 3- Abdulaziz el-Ğusn/Esmallahil Hüsna, Daru'l-Vatan/Riyad
- 4- Abdullah İbni Mübarek/Kitabu'z-Zühd ve'r-Rekaik, Ter: M. Adil Teymur. Seha Yay. İstanbul 1992.
- 5- Ahmed bin Hanbel/Müsne'd
- 6- Ahmed bin Hanbel/Kitabu'z-Zühd, Ter: Mehmet Emin İhsanoğlu, İz Yay. İstanbul 1993
- 7- Bekir Topaloğlu/Esma-i Hüsna, D.İ.A
- 8- Beyhaki/Kitabu'l-Esma ve's-Sıfat, Beyrut 1985
- 9- Beyhaki/Sünen
- 10- Buhari/Sahih Ter: Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Yay. İstanbul 1989
- 11- Buhari/el-Edebu'l-Müfred, Konevi Der Yay, Konya 2009
- 12- El-Cezairi/Furuku'l-Luğât, el-Muessesetu's-Sekafiyeh, Dımeşk, 1987.
- 13- Darimi/Sünen. Ter. Abdullah Aydınlı, Madve, 1994
- 14- Ebu Davud/Sünen Ter. Abdullah Parlayan. Konya Kitapçılık, Konya. 2007
- 15- Ebu Hilal el-Askeri/ el-Furuk fi'l-Luğa, Muessesetu'r-Risale, Beyrut, 2002.
- 16- Ebu Nuaym/Hilyetu'l-Evliya
- 17- Fahrüddin er-Razi/Mefatihü'l-Ğayb
- 18- Fahrüddin er-Razi/Şerhu Esma, Beyrut 1984
- 19- Gazali/el-Maksadu'l-Esnâ Şerhu Esmallahil Hüsna, Matbaatu's-Saadeh/Kahire 1328
- 20- Hakim/el-Müstedrek
- 21- Halimi/el-Minhac fi Şuabi'l-İman, Neşir H.M.Fude, Beyrut 1979
- 22- Heysemi/Mecmeu'z-Zevaid
- 23- İbni Faris/Mu'cemu Mekayisi'l-Luğa, Daru'l-Fikr, Beyrut 1998
- 24- İbni Kayyım el-Cevziyye/Medaricu's-Salikin
- 25- İbni Ebi Şeybe/Musannef
- 26- İbni Mace/Sünen Ter. Abdullah Parlayan. Konya Kitapçılık, Konya. 2008.
- 27- İbni Manzur/Lisanu'l-Arab
- 28- Kurtubi/el-Cami' li Ahkami'l-Kur'an, Ter: Beşir Eryarsoy. Buruc Yay. İstanbul 1997
- 29- M. H. Fadlullah/Min Vahyil Kuran, Akademi Yay. İstanbul 1990
- 30- Metin Yurdagür/Esma-i Hüsna, Marifet Yay. İstanbul 1996
- 31- Mevdudi/Tefhimu'l-Kur'an, İnsan Yay. İstanbul 1991
- 32- Muhammed Mahmud en-Necdi/en-Nehcu'l-Esma fi Şerhi Esmallahil Hüsna, Mektebetu'l-İmam ez-Zehebi, Kuveyt 2008
- 33- Müslim/Sahih, Ter: Ahmed Davudoğlu, Sönmez Yay. 1968
- 34- Malik bin Enes, Muvatta Ter. Abdullah Parlayan. Konya Kitapçılık, Konya. 2008
- 35- Nesai/Sünen. Ter. Abdullah Parlayan. Konya Kitapçılık, Konya. 2005
- 36- Nesai/Günlük Hayat, Madve Yay. İstanbul 1996
- 37- Seyyid Kutub/Fi Zilali'l-Kur'an, Hikmet Yay. İstanbul 1991
- 38- Suat Yıldırım/Kur'an'da Uluhiyet, Kayıhan Yay. İstanbul 1987
- 39- Suyuti/Camiu's-Sağir, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1971
- 40- Tirmizi/Sünen, Ter. Abdullah Parlayan. Konya Kitapçılık, Konya. 2004
- 41- Veli Ulutürk/Kur'an Allah'ı Nasıl Tanıtıyor? İzmir 1985
- 42- Yakub Çiçek, Fahrüddin Yıldız/Allah, Bir Yay. İstanbul 1985
- 43- Zeccaci/İştikak Esmallah, Tah: Abdulhusayn el-Mübarek, Muessesetu'r-Risale/Beyrut 1986